II d
934.

C A B

1 5 4 5

[illegible]

R
1699

Philol.

977.

R II d 934.

II d 934.

ΟΡΓΑΝΟΝ
ὀργάνων, ἢ ἡ τῆς φιλοσοφίας χεῖρ.

BIBL: ACADEM: DORPATENS:

A. G. Kaestner
Lips. 1734.
ex auct. Dondorfiana.
Struve ex Auctione Kaestneriana.
573.

Basileæ, apud Ioannem Bebelium,
Anno D. M. XXXVI.

Bonus et doctus dare ō reuitabit
18 ge.

4-II A
4835
451253665

SIMON GRYNAEVS PHI-LOLOGO

CVM sint disciplinæ nobilis, artiumq; bonarũ omnium genitricis Dialecticæ, tam multa passim apud præstantissimum quenq; ueterũ elogia plenissima, uestigia manifesta: difficile creditu sit, restitutis auideq; receptis postliminio tanto literis bonis omnibus, unam hanc exulare diutius potuisse, ni res ipsa clarè testetur. Siue enim libido hic quoq; more hominũ superat, ac in ista noua dulciq; gloriæ literarum contentione, uiribus quisq; suis ad palmam qualemcunq; proximã niti, quàm alienis ad certã ueramq; ordine peruenire mauult: siue pauci plenam sudore uiam terere, ac profundius mentem imprimere sustinemus, uixdum unus certe aut alter exortus est, cuius illa patrocinio cõtra conflatam in scholis inuidiam ignominiamq; erigere caput, aut locum in istis doctiorum hominũ cœtibus inuenire potuerit. Blateratrix etiamnũ uaniloqua quædam, & artis cuiusdam cauillatoriæ ostentatrix inanis, ubiq; gentiũ literatarum audit, magno profecto cum rerũ tum studiorũ detrimento. Omnis enim illa præclarè hominum rebus tradita, pulcherrimarũ artium omnium supellex, manca retusa inops inutilisq; sine huius ope iacet. Est enim non instrumentum solum, & ueluti securis hæc quædam, nodum in istis naturæ rebus quemuis diuidendi, sed ipsa ferri, ipsa mentis oculorum acies est Dialectica, et chalybæa firmitas, soliditasq; omnia natura penetrandi, quæq; sola ferramentis artium omniũ uelut manus addita, uim cuiq; suam præbet, ac usui esse facit. Hanc citra ut uniuersa disciplinarũ familia ceu manibus truncata utemur: sic tota præterea lacertorum ingenij ui, nihil amplius proficiemus, quàm is qui ex re præsenti, pro naui cortice, pro uelo ueste, pro remis brachiorũ iactatu usus, quoniam flumen traiecit, sinum eadem fiducia aggressus mergitur. Nec ignoro generosius hoc uideri, naturæ facultate uel sola, uel quamminimũ aliunde adiuta niti. Sed hæc ferarũ sors esto, quæ expedire salutem suam nisi uiribus non possunt: arte uero & industria, rationeq; prius experiri omnia ratione præditum animal hominem decet, nisi ad primorũ hominũ insciti am ruditatemq; redire errore insano lubet. Equidẽ omnis facultas siue natura indita, siue industria parta, inutiliter tenetur, nisi est mente percepta, nisi est ratione prehensa, ac tanquã ferri mucro duritia huius præfixa. Inde fieri uidemus, ut exercitæ multis annis artis imperitissimus sit is

ipſe ſæpe qui exerceat: quoniã intelligere rem certam, ut non difficile, ita inutile eſt, quantiſper quod intelligas ratione nõ ſit confirmatũ. Itaq; dubios per omnem ætatem animos ferri, ac in media rerũ naturæ cognitione ſine Dialectica fluctuare, neceſſe eſt. Animaduertere in ſingulis artium licet. Quid enim aliud Medicina eſt, quàm in humani corporis, & rerum earũ quæ illi uel iuxta uel contra naturam ſunt, cõſiderationẽ ratio adhibita, iiſdem antea citra rationẽ temereq;, ac ut cuiuſuis animus uſus ue ferebat, nulla ui, ſed ſparſim carptimq; apud alios alioſq; traditis? Quid uero diſcere aliud quicquam eſt, quàm rationem qua quicq; cõſtet uidere? Itaq; ſi nec conſtituì diſciplinæ, nec percipi conſtitutæ, niſi ui huius poſſunt, operam artiũ profeſſores ſectatoresq;, omnẽ perdere certũ eſt, quicunq; hanc non adhibuerũt. Priuatũ hoc incõmodum eſt, leue ſi ſit ſolum. Vbi penetrari ſcriptores rerũ non poſſunt, mox aut contemnũtur, aut in ſummo petuntur, tantumq; in ore ſunt, quo nihil pernicioſius ne cogitari quidem poteſt. Quis enim literarum fructus ſit, ubi amœnitas & ſpecies ſola ſpectatur? Adde cauſam Reipublicæ. Quæ enim ſperãda prudentia eſt, ſi ſtudioſorũ ſtudia robore iudicioq; carent? Ad Rempub. igitur iamolim acceſſuris, longe hanc præ omnibus primam cõmendat Plato. νομοθετήσω δὴ αὐτοῖς, inquit, optimæ Reipublicæ liberos intelligens, ταύτης μάλιστα τῆς παιδείας ἀντιλαμβάνεσθαι, ἥτις ὥσπερ θρέγκος τοῖς μαθήμασι ἐπάνω κεῖται, καὶ ὃν ἐτ ἄλλο οὐκ μάθημα ἀνωτέρω ὀρθῶς ἂν ἐπιτίθηται, ἀλλὰ τέλος ἤδη τὰ τῶν μαθημάτων ἔχει. Cum uero & circulus quidã ſit in iſta rerũ naturæ cõtemplatione, ſic humanæ menti præfixus, ut hunc egredi quidẽ naturæ ſolius ui nõ liceat, contingere uero liceat, ſi quis ſcienter teneat curſum, & ſi mentis oculum in iſtam uniuerſi compagem penitiſſime defigat: cumq; is ex artiũ omniũ ſimul ſub unum obtutum uenientiũ comparatione ſimilitudineq; uelut orbis cõmuniſq; iam diſciplina ac ſcientiarũ ſcientia naſcatur, quanto hunc quiſq; clariſſime cernit, tanto interpres naturæ quiſq; præſtãtior ſit neceſſe eſt. Talis aut omnino fuit nemo, aut ſi quiſquã fuit, is fuit Ariſtoteles, lõgo certe interuallo euidentiſſima iudicij naturæ luce, omnes poſt ſe mortales relinquens. Quod ſi prima artiũ Dialectica eſt, & in ea tradenda princeps eſt Ariſtoteles: ex optimo artiũ omnium interprete Ariſtotele, artium omniũ interpretationem optimã Dialectică, optime perdiſcemus arbitror. In cuius rei ſubſidiũ mox ueterũ tibi Interpretũ doctiſſima in eundem autorem Cõmentaria, in eadem lingua ſuppeditabimus. Vale.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ΝΤΟΣ ἀναγκαῖόν χρυσάοιε, κὴ εἰς τῆ τῶ Ἀριστοτέλη κατηγοριῶν διδασκαλίαν, τῶ γνῶναι τὶ γένος καὶ τὶ διαφορὰ, τί τε εἶδος, κὴ τὶ ἴδιον, κὴ τὶ συμβεβηκὸς, εἰς τε τῆ τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν, καὶ ὅλως εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως, χρησίμως ἔσεσθαι τῶν θεωρίας, σωτομόν σοι προάδοιμι τοιόνδε, ὡδράσομαι δὴ βραχέως ὥσπερ γὲ εἰσαγωγῆς τρόπω, τὰ πρὸς τοῖς πρεσβυτέροις ἐπελθεῖν, τῶν μὲν βαθυτέρων ἀπεχόμενος ζητημάτων, τῶν δὲ ἁπλουστέρων συμμέτρως σχαζόμενος. Αὐτίκα περὶ γένους τε καὶ εἰδῶν, τὸ μὴ εἴτε ὑφεστηκὸν, εἴτε καὶ ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται, εἴτε καὶ ὑφεστηκότα σώματά ἐστιν, ἢ ἀσώματα, καὶ πότερον χωριστὰ, ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτα, πραιτήσομαι λέγειν, βαθυτάτης ὄντος περὶ τοιαύτης πραγματείας, καὶ ἄλλου μείζονος δεομένης ἐξετάσεως. τὸ δ' ὅπως περὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν προκειμένων λογικώτερον οἱ παλαιοὶ διέλαβον, κὴ τούτων μάλιστα οἱ ἐκ τῆ περιπάτε, νῦν σοι προάσομαι διηγήσασθαι.

C1.

Περὶ γένους.

Ἔστιν δὲ μήτε τὸ γένος, μήτε τὸ εἶδος ἁπλῶς λέγεσθαι. γένος γὰρ λέγεται, ἐπὶ πλειόνων ἐχόντων πῶς πρὸς ἓν τι κὴ πρὸς ἀλλήλους ἄθροισις, καθ' ὃ συμαινόμενον, τὸ Ἡρακλείδων λέγεται γένος, ἐκ τῆ ἀφ' ἑνὸς σχέσεως, λέγω δὴ τῆ Ἡρακλέους, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐχόντων πῶς πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀπ' ἐκείνου οἰκειότητα, ἣν ἄρτεμιδώρου τῶν ἀπ' ἄλλων γνῶναι κεκλημένου. λέγεται δὲ κὴ ἄλλως πάλιν γένος, ἡ ἑκάστη τῆ γενέσεως ἀρχή. εἴτε ἀπὸ τῆ τεκόντος, εἴτε ἀπὸ τῆ τόπου ἐν ᾧ ἐξ γέγονεν. ὅτω γὰρ Ὀρέστου μὴ ἀπὸ Τανα-

C. 1.

τάλου φαμὲν ἔχειν τὸ γένος, Ὕλον δὲ ἀφ' Ἡρακλέους. καὶ πάλιν, Γίνδαρον μὲν θηβαῖον εἶναι τὸ γένος, Πλάτωνα δὲ ἀθηναῖον. καὶ γὰρ ἡ πατρὶς, ἀρχή τίς ἐστι, τῆς ἑκάστου γενέσεως, ὥσπερ καὶ ὁ πατήρ. οὗτος δὲ ἔοικε πρόχειρον εἶναι τὸ σημαινόμενον. Ἡρακλεῖδαι γὰρ λέγονται, οἱ ἀπὸ γένους καταγόμενοι Ἡρακλέους. καὶ Κεκροπίδαι οἱ ἀπὸ Κέκροπος. καὶ οἱ τούτων ἀγχιστεῖς. Καὶ πρότερόν γε ὠνομάσθη γένος, ἡ ἑκάστου τῆς γενέσεως ἀρχὴ, μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, οἷον Ἡρακλέους. ὃ ἀφορίζοντες καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρίζοντες, ἔφαμεν τὸ ὅλον ἄθροισμα Ἡρακλειδῶν γένος. Ἄλλως δὲ πάλιν γένος λέγεται, ὧν ὑποτάσσεται τὸ εἶδος, καθ' ὁμοιότητα ἴσως τούτων εἰρημένον. καὶ γὰρ ἀρχή τίς ἐστι τὸ τοιοῦτον γένος τῶν ὑφ' αὑτὸ, καὶ δοκεῖ τὸ πλῆθος περιέχειν πᾶν τὸ ὑφ' αὑτό. Τριχῶς οὖν τοῦ γένους λεγομένου, περὶ τοῦ τρίτου παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις ὁ λόγος, ὃ καὶ ὑπογράφοντες ἀποδεδώκασι, γένος εἶναι λέγοντες, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τοῦ εἴδει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον, οἷον τὸ ζῶον. Τῶν γὰρ κατηγορουμένων, τὰ μὲν καθ' ἑνὸς λέγεται μόνου, ὡς τὰ ἄτομα, οἷον Σωκράτης, καὶ τὸ οὗτος, καὶ τὸ οὗτος, τὰ δὲ κατὰ πλειόνων, ὡς τὰ γένη, καὶ τὰ εἴδη, καὶ αἱ διαφοραὶ, καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ συμβεβηκότα κοινῶς, ἀλλὰ μὴ ἰδίως τινί. ἔστι δὲ γένος μὲν, οἷον τὸ ζῶον, εἶδος δὲ, οἷον ὁ ἄνθρωπος, διαφορὰ δὲ, οἷον τὸ λογικὸν, ἴδιον δὲ, οἷον τὸ γελαστικὸν, συμβεβηκὸς δὲ, οἷον τὸ λευκὸν, τὸ μέλαν, τὸ καθέζεσθαι. Τῶν μὲν οὖν καθ' ἑνὸς μόνου κατηγορουμένων διαφέρει τὰ γένη, τοῦ ταῦτα κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι. τῶν δ' αὖ κατὰ πλειόνων, τῶν μὲν εἰδῶν, ὅτι τὰ μὲν εἴδη καὶ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖται, ἀλλ' οὐ διαφερόντων τῷ εἴδει, ἀλλὰ τοῦ ἀριθμῷ. ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶδος ὤν, κατὰ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος κατηγορεῖται, οἳ οὐ τοῦ εἴδει διαφέρουσιν, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ. τὸ δὲ ζῶον γένος ὄν, ἀνθρώπου καὶ βοὸς καὶ ἵππου κατηγορεῖται, οἳ διαφέρουσι καὶ τῷ εἴδει ἀλλήλων, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἀριθμῷ μόνον. τῶν δ' αὖ ἰδίου, διαφέρει τὸ γένος, ὅτι τὸ μὴ ἴδιον καθ' ἑνὸς μόνου εἴδους, ὃ ἐστιν ἴδιον κατηγορεῖται, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων. ὡς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπου μόνου,

C. 11.

μόνου καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων. τὸ δὲ γένος, οὐχ ἑνὸς εἴδους κατηγορεῖται, ἀλλὰ πλειόνων τε καὶ διαφερόντων. τῶν δ' αὖ διαφορᾶς καὶ τῶν κοινῶς συμβεβηκότων διαφέρει τὸ γένος, ὅτι εἰ καὶ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τοῦ εἴδει κατηγοροῦνται αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ κοινῶς συμβεβηκότα, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῦ τί ἐστι κατηγορεῖται, ἀλλ' ἐν τοῦ ὁποῖον τί ἐστιν. ἐρωτησάντων γὰρ τινῶν τί ἐστιν ἐκεῖνο, καθ' ὃ κατηγορεῖται ταῦτα, τὸ γένος ἀποκρινούμεθα, τὰς δὲ διαφορὰς καὶ τὰ συμβεβηκότα, οὐκ ἀποκρινούμεθα. οὐ γὰρ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τοῦ ὁποῖον τί ἐστιν. ἐν γὰρ τοῦ ἐρωτᾶν ὁποῖον τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, φαμὲν ὅτι λογικόν. καὶ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κόραξ, φαμὲν ὅτι μέλαν. ἔστι δὲ τὸ μὲν λογικὸν, διαφορὰ, τὸ δὲ μέλαν συμβεβηκός. ὅταν δὲ τί ἐστιν ἄνθρωπος ἐρωτηθῶμεν, ζῶον ἀποκρινόμεθα. ὧν δὲ ἀνθρώπου γένος, τὸ ζῶον. ὥστε τὸ μὴ κατὰ πλειόνων λέγεσθαι τὸ γένος, διαστέλλει αὐτὸ, ἀπὸ τῶν καθ' ἑνὸς μόνου τῶν ἀτόμων κατηγορουμένων. τὸ δὲ διαφερόντων τοῦ εἴδει, διαστέλλει ἀπὸ τῶν ὡς εἰδῶν κατηγορουμένων, ἢ ὡς ἰδίων. τὸ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι, χωρίζει ἀπὸ τῶν διαφορῶν, καὶ τῶν κοινῶν συμβεβηκότων, ἃ οὐκ ἐν τῷ τί ἐστιν, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι, ἢ πως ἔχον τί ἐστι κατηγορεῖται, ἕκαστον ὧν κατηγορεῖται. οὐδὲν ἄρα περιττὸν οὐδὲ ἐλλεῖπον περιέχει ἡ τοῦ γένους ῥηθεῖσα ὑπογραφὴ τῆς ἐννοίας.

Περὶ εἴδους.

C 11.

Τὸ δὲ εἶδος λέγεται μὲν καὶ ὧν τῆς ἑκάστου μορφῆς, καθ' ὃ εἴρηται, πρῶτον εἶδος ἄξιον τυραννίδος. λέγεται δὲ εἶδος, καὶ τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος, καθ' ὃ εἰώθαμεν λέγειν, τὸν μὲν ἄνθρωπον εἶδος τοῦ ζώου, γένους ὄντος τοῦ ζώου, τὸ δὲ λευκὸν, τοῦ χρώματος εἶδος, τὸ δὲ τρίγωνον, τοῦ σχήματος εἶδος. εἰ δὲ καὶ τὸ γένος ἀποδιδόντες τοῦ εἴδους ἐμεμνήμεθα, εἰπόντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τοῦ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον, καὶ τὸ εἶδος φαμὲν τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος, εἰδέναι χρὴ, ὅτι ἐπεὶ καὶ τὸ γένος τινός ἐστι γένος, καὶ τὸ εἶδος τινός ἐστιν εἶδος, ἑκάτερον ἑκατέρου ἀνάγκη καὶ ἐν τοῖς ἀμφοτέρων λόγοις κε-

C.11.

χρῆσθαι ἀμφοτέροις. ἀποδιδόασιν οὖν τὸ εἶδος, καὶ οὕτως. εἶδός ἐστι, τὸ ταττόμενον ὑπὸ τὸ γένος, καὶ οὗ τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ἔτι δὲ καὶ οὕτως. Εἶδός ἐστι, τὸ καταπλείονων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ ἀπόδοσις, τῶν εἰδικωτάτου ἂν εἴη, καὶ ὅ ἐστι μόνον εἶδος, οὐκέτι δὲ καὶ γένος, αἱ δ' ἄλλαι εἶεν ἂν καὶ τῶν μὴ εἰδικωτάτων. σαφὲς δ' ἂν εἴη τὸ λεγόμενον τοῦτον τὸν τρόπον. Καθ' ἑκάστην κατηγορίαν, ἔστι τινὰ γενικώτατα, καὶ πάλιν ἄλλα εἰδικώτατα, καὶ μεταξὺ τῶν γενικωτάτων καὶ τῶν εἰδικωτάτων ἄλλα, ἃ γένη καὶ εἴδη λέγεται τὰ αὐτά. ἔστι δὲ γενικώτατον μὲν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος, εἰδικώτατον δὲ, μεθ' ὃ οὐκ ἂν ἄλλο ὑποβεβηκὸς εἶδος, μεταξὺ δὲ τοῦ γενικωτάτου καὶ εἰδικωτάτου ἄλλα, ἃ καὶ γένη καὶ εἴδη ἐστὶ τὰ αὐτὰ, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο λαμβανόμενα. γενέσθω δὲ ὧν μιᾶς κατηγορίας σαφὲς τὸ λεγόμενον. ἡ οὐσία, ἔστι μὲν καὶ αὐτὴ γένος, ὑπὸ δὲ ταύτην, ἔστι σῶμα, καὶ ὑπὸ τὸ σῶμα, ἔμψυχον σῶμα, ὑφ' ὃ τὸ ζῶον, ὑπὸ δὲ τὸ ζῶον, λογικὸν ζῶον, ὑφ' ὃ ὁ ἄνθρωπος, ὑπὸ δὲ τὸν ἄνθρωπον, Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι. ἀλλὰ τούτων ἡ μὲν οὐσία, τὸ γενικώτατον καὶ ὁ μόνον γένος, ὁ δὲ ἄνθρωπος, τὸ εἰδικώτατον καὶ ὁ μόνον εἶδος. τὸ δὲ σῶμα, εἶδος μὲν τῆς οὐσίας, γένος δὲ τοῦ ἐμψύχου σώματος. ἀλλὰ καὶ τὸ ἔμψυχον σῶμα, εἶδος μὲν τοῦ σώματος, γένος δὲ τοῦ ζώου. πάλιν τὸ ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ ἐμψύχου σώματος γένος δὲ τοῦ λογικοῦ ζώου. τὸ δὲ λογικὸν ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ ζώου, γένος δὲ τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἄνθρωπος, εἶδος μὲν τοῦ λογικοῦ ζώου οὐκέτι δὲ καὶ γένος τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον εἶδος. καὶ πᾶν τὸ πρὸς τῶν ἀτόμων προσεχῶς κατηγορούμενον, εἶδος ἂν εἴη μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ γένος. ὥσπερ οὖν ἡ οὐσία ἀνωτάτω οὖσα, τῷ μηδὲν εἶναι πρὸ αὐτῆς γένος ἦν τὸ γενικώτατον, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶδος ὢν μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο εἶδος οὐδέ τι τῶν τέμνεσθαι δυναμένων εἰς εἴδη, ἀλλὰ τῶν ἀτόμων. ἄτομον γὰρ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ

τουτὶ

C.11.

τουτὶ τὸ λευκὸν, μόνον ἂν εἴη εἶδος, καὶ τὸ ἔσχατον εἶδος, καὶ ὡς ἔφαμεν τὸ εἰδικώτατον. τὰ δὲ μέσα τῶν μὲν πρὸς αὐτῶν, εἴδη, τῶν δὲ μετ' αὐτὰ, γένη, ὥστε ταῦτα μὲν ἔχει σχέσεις δύο, τήν τε πρὸς τὰ πρὸς αὐτῶν, καθ' ἣν εἴδη αὐτῶν εἶναι λέγετε, τήν τε πρὸς τὰ μετ' αὐτὰ καθ' ἣν γένη αὐτῶν εἶναι λέγετε. τὰ δὲ ἄκρα μίαν ἔχει σχέσιν, τό τε γὰρ γενικώτατον, τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ ὑφ' αὑτὸ ἔχει σχέσιν, γένος ὂν πάντων τὸ ἀνώτατον, τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ πρὸς αὐτοῦ οὐκέτι ἔχει, ἀνώτατον ὂν καὶ πρώτη ἀρχὴ, καὶ ὡς ἔφαμεν ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος. τὸ δὲ εἰδικώτατον, μίαν ἔχει καὶ αὐτὸ σχέσιν, τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ πρὸς αὐτοῦ ὧν ἐστιν εἶδος, τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ, οὐκ ἀλλοίαν ἔχει σχέσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν, καὶ τῶν ἀτόμων εἶδος λέγετε. ἀλλ' εἶδος μὲν λέγετε τῶν ἀτόμων, ὡς περιέχον αὐτὰ, εἶδος δὲ πάλιν τῶν πρὸς αὐτοῦ ὡς περιεχόμενον ὑπ' αὐτῶν. Ἀφορίζονται τοίνυν τὸ μὲν γενικώτατον γένος, οὕτως, ὃ γένος ὄν, οὐκ ἔστιν εἶδος. καὶ πάλιν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος. τὸ δὲ εἰδικώτατον εἶδος, οὕτως, ὃ εἶδος ὂν οὐκ ἔστι γένος. καὶ ὃ εἶδος ὄν, οὐκ ἂν διελοίμεθα εἰς εἴδη. ἔτι δὲ καὶ ὁ κατὰ πλείονων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. τὰ δὲ μέσα τῶν ἄκρων, ὑπάλληλά τε καλοῦσιν εἴδη καὶ γένη, καὶ ἕκαστον αὐτῶν εἶδος εἶναι καὶ γένος τίθεντες, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο λαμβανόμενον. τὰ γὰρ πρὸς τῶν εἰδικωτάτων ἄχρη τοῦ γενικωτάτου ἀνιόντα, γένη τε λέγεται καὶ εἴδη ὑπάλληλα, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, Ἀτρείδης καὶ Πελοπίδης, καὶ Ταντελίδης, καὶ τὸ τελευταῖον διός. ἀλλ' ὧν μὲν τῶν γενεαλογιῶν, εἰς ἕνα ἀνάγουσι φερέ εἰπεῖν τὸν δία τὴν ἀρχὴν ὡς ὧν τὸ πλεῖστον, ὧν δὲ τῶν γενῶντε καὶ εἰδῶν οὐχ οὕτως ἔχει. οὐ γάρ ἐστι κοινὸν γένος πάντων τὸ ὄν, οὐδὲ πάντα ὁμογενῆ καθ' ἓν τὸ ἀνωτάτω γένος ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ κείσθω ὥσπερ ἐν ταῖς κατηγορίαις τὰ πρῶτα δέκα γένη, οἷον ἀρχαὶ δέκα πρῶτε, καὶ δὴ πάντα τὰς ὄντα καλῇ, ὁμωνύμως φησὶ καλέσει, ἀλλ' οὐ συνωνύμως. εἰ μὲν γὰρ ἓν κοινὸν ἦν γένος πάντων τὸ ὄν, συνωνύμως ἂν πάντα ὄντα ἐλέγετο, δέκα δὲ ὄντων τῶν πρώτων, ἡ κοινωνία κατὰ τοὔνομα μόνον, οὐ μὴν καὶ κατὰ τὸν λόγον, τὸν κατὰ τοὔνομα. δέκα μὲν οὖν τὰ γενικώτατα,

C. II.

τὰ δὲ εἰδικώτατα ἐν ἀριθμῷ μὲν τινί εἰσιν, οὐ μὴν ἀπείρῳ. τὰ δὲ ἄτομα ἅπερ ἐστὶ τὰ μετὰ τὰ εἰδικώτατα, ἄπειρα. διὸ μέχρι τῶν εἰδικωτάτων ἀπὸ τῶν γενικωτάτων κατιόντας, προκελεύετο ὁ Πλάτων παύεσθαι, κατιέναι δὲ διὰ τῶν διὰ μέσου διαιροῦντας ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς, τὰ δὲ ἄπειρά φησιν ἐᾶν. μὴ δὲ γὰρ ἂν γενέσθαι τούτων ὑπερτήμην. κατιόντας μὲν οὖν εἰς τὰ εἰδικώτατα, ἀνάγκη διαιροῦντας διὰ πλήθους ἰέναι, ἀνιόντας δὲ εἰς τὰ γενικώτατα, ἀνάγκη συναιρεῖν τὸ πλῆθος εἰς ἕν. συναγωγὸν γὰρ τῶν πολλῶν εἰς μίαν φύσιν τὸ εἶδος, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ γένος, τὰ δὲ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕκαστα, τοὐναντίον, εἰς πλῆθος ἀεὶ διαιρεῖ τὸ ἕν. τῇ μὲν γὰρ τοῦ εἴδους μετουσίᾳ, οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι εἷς, τοῖς δὲ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕκαστα, ὁ εἷς καὶ κοινὸς πλείους. διαιρετικὸν μὲν γὰρ τὸ καθ' ἕκαστον, συλληπτικὸν δὲ καὶ ἑνοποιὸν τὸ κοινόν. ἀπορεδομένου δὲ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους, τί ἐστιν ἑκάτερον αὐτῶν, καὶ τοῦ μὲν γένους ἑνὸς ὄντος, τῶν δὲ εἰδῶν πλειόνων, ἀεὶ γὰρ εἰς πλείω εἴδη ἡ τομὴ τοῦ γένους, τὸ μὲν γένος ἀεὶ τοῦ εἴδους κατηγορεῖται, καὶ πάντα τὰ ἐπάνω, τῶν ὑποκάτω, τὸ δὲ εἶδος, οὔτε τοῦ προσεχῶς αὐτοῦ γένους, οὔτε τῶν ἐπάνω. οὐδὲ γὰρ ἀντιστρέφει. δεῖ γὰρ ἢ τὰ ἴσα τῶν ἴσων κατηγορεῖσθαι ὡς τὸ χρεμετιστικὸν τοῦ ἵππου, ἢ τὰ μείζω τῶν ἐλαττόνων, ὡς τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου, τὰ δὲ ἐλάττω τῶν μειζόνων, οὐκέτι. οὐκέτι γὰρ τὸ ζῶον εἴποις ἂν εἶναι ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἄνθρωπον εἴποις ἂν εἶναι ζῶον. καθ' ὧν δ' ἂν τὸ εἶδος κατηγορεῖται, κατ' ἐκείνων καὶ τὸ τοῦ εἴδους γένος ἐξ ἀνάγκης κατηγορηθήσετο, καὶ τὸ τοῦ γένους γένος ἄχρι τοῦ γενικωτάτου. εἰ γὰρ ἀληθὲς τὸ, τὸν Σωκράτην εἰπεῖν ἄνθρωπον, τὸν δὲ ἄνθρωπον ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσίαν, ἀληθὲς καὶ τὸν Σωκράτην ζῶον εἰπεῖν καὶ οὐσίαν. ἀεὶ γὰρ τῶν ἐπάνω κατηγορουμένων τῶν ὑποκάτω, τὸ μὲν εἶδος κατὰ τοῦ ἀτόμου κατηγορηθήσεται, τὸ δὲ γένος, καὶ κατὰ τοῦ εἴδους, καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου, τὸ δὲ γενικώτατον, καὶ κατὰ τοῦ γένους, ἢ τῶν γενῶν, εἰ πλείω εἴη τὰ μέσα καὶ ὑπάλληλα, καὶ κατὰ τοῦ εἴδους, καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου. λέγεται γὰρ τὸ μὲν γενικώτατον, κατὰ πάντων τῶν ὑφ' αὑτὸ γενῶν τε καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων, τὸ δὲ γένος τὸ πρὸς τοῦ εἰδικωτάτου, κατὰ πάντων τῶν εἰδικωτάτων καὶ ἀτόμων, τὸ δὲ μόνον εἶδος, κατὰ πάντων τῶν ἀτόμων,

τὸ δὲ

C. III.

τὸ δὲ ἄτομον, ἐφ' ἑνὸς μόνου τῶν κατὰ μέρος, ἄτομον δὲ λέγεται ὁ Σωκράτης, καὶ τουτὶ τὸ λευκὸν, καὶ οὑτοσὶ ὁ προσιὼν Σωφρονίσκου υἱὸς, εἰ μόνος αὐτῷ εἴη Σωκράτης υἱός. ἄτομα δὲ λέγεται τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐξ ἰδιοτήτων συνέστηκεν ἕκαστον, ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου τινός ποτε τὸ αὐτὸ γένοιτο. αἱ γὰρ Σωκράτους ἰδιότητες, οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου τινὸς τῶν κατὰ μέρος γένοιντ' ἂν αἱ αὐταί. αἱ μέντοι τοῦ ἀνοῦ λέγω δὴ τοῦ κοινοῦ ἰδιότητες, γένοιντ' ἂν αἱ αὐταὶ ὑπὸ πλειόνων, μᾶλλον δὲ ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, καθὸ ἄνθρωποι. Περιέχεται οὖν τὸ μὲν ἄτομον, ὑπὸ τοῦ εἴδους, τὸ δὲ εἶδος ὑπὸ τοῦ γένους. ὅλον γάρ τι τὸ γένος, τὸ δὲ ἄτομον, μέρος. τὸ δὲ εἶδος, καὶ ὅλον, καὶ μέρος, ἀλλὰ μέρος μὲν ἄλλου, ὅλον δὲ οὐκ ἄλλου, ἀλλ' ἐν ἄλλοις. ἐν γὰρ τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον. πρὶν μὲν οὖν γένους καὶ εἴδους, καὶ τὶ τὸ γενικώτατον, καὶ τὶ τὸ εἰδικώτατον, καὶ τίνα γένη τὰ τοιαῦτα καὶ εἴδη, τίνα τε ἄτομα, καὶ ποσαχῶς τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, εἴρηται.

Περὶ διαφορᾶς.

Ἡ διαφορὰ δὲ, κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα λεγέσθω. κοινῶς μὲν γὰρ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, τὸ ἑτερότητι διαλλάττον ὁπωσοῦν, ἢ πρὸς ἑαυτὸ, ἢ πρὸς ἄλλο. διαφέρει γὰρ Σωκράτης Πλάτωνος, τῇ ἑτερότητι, καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ παιδός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος, καὶ ἐνεργοῦντός τι ἢ παυσαμένου. καὶ ἀεί γε ἐν ταῖς τοῦ πως ἔχειν ἑτερότησι θεωρεῖται. ἰδίως δὲ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, ὅταν ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρῃ. ἀχώριστον δὲ συμβεβηκὸς, οἷον γλαυκότης, ἢ γρυπότης, ἢ οὐλὴ ἐκ τραύματος ἐνσκιρρωθεῖσα. Ἰδιαίτατα δὲ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, ὅταν εἰδοποιῷ διαφορᾷ διαλλάττῃ, ὥσπερ ἄνος ἵππου εἰδοποιῷ διαφορᾷ διενήνοχε, τῇ τοῦ λογικοῦ ποιότητι. καθόλου μὲν οὖν πᾶσα διαφορὰ προσγινομένη τινὶ, ἑτεροῖον ποιεῖ, ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς τε καὶ ἰδίως, ἀλλοῖον ποιοῦσιν, αἱ δὲ ἰδιαίτατα ἄλλο. αἱ μὲν οὖν ποιοῦσαι ἄλλο, εἰδοποιοὶ κέκληνται, αἱ δὲ ἀλλοῖον, ἁπλῶς διαφοραί. τοῦ γὰρ ζώου προσελθοῦσα ἡ τοῦ λογικοῦ διαφορὰ ἄλλο ἐποίησεν, ἡ δὲ τοῦ κινεῖσθαι ἀλλοῖον μόνον, παρὰ τὸ ἠρεμοῦν ἐποίησεν. ὥστε ἡ μὲν ἄλλο, ἡ δὲ, ἀλλοῖον μόνον ἐποίησε. κατὰ μὲν οὖν τὰς ἄλλο ποιούσας διαφορὰς,

αἵτε διαιρέσεις τῶν γενῶν γίνονται εἰς τὰ εἴδη, οἵτε ὅροι ἀποδίδοντες ἐκ γένους ὄντες καὶ τῶν τοιούτων διαφορῶν. κατὰ δὲ τὰς μόνον ἀλλοῖον ποιούσας, αἱ ἑτερότητες μόνον συνίστανται, καὶ αἱ τοῦ πως ἔχοντος μεταβολαί. Ἄνωθεν οὖν πάλιν ἀρχομένῳ ῥητέον. τῶν διαφορῶν, τὰς μὲν χωριστὰς εἶναι, τὰς δὲ ἀχωρίστους. τὸ μὲν γὰρ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἠρεμεῖν καὶ τὸ νοσεῖν καὶ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια, χωριστά εἰσι. τὸ δὲ γρυπὸν εἶναι ἢ σιμὸν, ἢ λογικὸν, ἢ ἄλογον, ἀχώριστα. τῶν δὲ ἀχωρίστων, αἱ μὲν ὑπάρχουσι καθ' αὑτὸ, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός. τὸ μὲν γὰρ λογικὸν, καθ' αὑτὸ καὶ ὑπάρχει τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ θνητὸν, καὶ τὸ πολιτήμης εἶναι δεκτικόν. τὸ δὲ γρυπὸν εἶναι ἢ σιμὸν, κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ οὐ καθ' αὑτό. αἱ μὲν οὖν καθ' αὑτὸ προσοῦσαι, ἐν τοῦ τῆς οὐσίας λόγῳ λαμβάνοντες, καὶ ποιοῦσιν ἄλλο, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, οὔτε ἐν τοῦ τῆς οὐσίας λόγῳ λαμβάνονται, οὔτε ποιοῦσιν ἄλλο, ἀλλὰ ἀλλοῖον. καὶ αἱ μὲν καθ' αὑτὸ, οὐκ πολλέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, κἂν ἀχώριστοι ὦσιν, ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν λαμβάνουσιν. οὔτε γὰρ τὸ γένος μᾶλλον καὶ ἧττον κατηγορεῖται οὗ ἂν εἴη γένος, οὔτε αἱ τοῦ γένους διαφοραὶ, καθ' ἃς διαιρεῖτες. αὗται μὲν γάρ εἰσιν αἱ τὸν ἑκάστου λόγον συμπληροῦσαι. τὸ δὲ εἶναι ἑκάστῳ, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, οὔτε ἄνεσιν οὔτε ἐπίτασιν πολλὲ δεχόμενον ἐστὶ. τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι ἢ κεχρῶσθαί πως, καὶ πολλεύνεται καὶ ἀνίεται. Τριῶν οὖν εἰδῶν τῆς διαφορᾶς θεωρουμένων, καὶ τῶν μὲν οὐσῶν χωριστῶν, τῶν δὲ ἀχωρίστων, καὶ πάλιν τῶν ἀχωρίστων, τῶν μὲν οὐσῶν καθ' αὑτὰς, τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, πάλιν τῶν καθ' αὑτὰς διαφορῶν, αἱ μὲν εἰσι καθ' ἃς διαιροῦμεν τὰ γένη εἰς τὰ εἴδη, αἱ δὲ καθ' ἃς τὰ διαιρεθέντα εἰδοποιεῖτες. οἷον τῶν καθ' αὑτὸ διαφορῶν πασῶν τῶν τοιούτων τοῦ ζώου οὐσῶν, ἐμψύχου τε καὶ αἰσθητικοῦ, λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, θνητοῦ τε καὶ ἀθανάτου, ἡ μὲν τοῦ ἐμψύχου καὶ αἰσθητικοῦ διαφορά, συστατικὴ ἐστὶ τοῦ ζώου οὐσίας. ἔστι γὰρ τὸ ζῶον, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. ἡ δὲ τοῦ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου διαφορὰ, καὶ ἡ τοῦ λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, διαιρετικαί εἰσι τοῦ ζώου διαφοραί. δι' αὐτῶν γὰρ τὰ γένη, εἰς τὰ εἴδη διαιροῦμεν. ἀλλ' αὗτες αἱ διαιρετικαὶ διαφοραὶ τῶν γενῶν,

συμ-

συμπληρωτικαὶ γίνονται καὶ συστατικαὶ τῶν εἰδῶν. τέμνεται γὰρ τὸ ζῶον τῇ τε τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀλόγου διαφορᾷ, καὶ πάλιν τῇ τε τοῦ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου διαφορᾷ. ἀλλ' αἱ μὲν τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ διαφοραὶ, συστατικαὶ γίνονται τοῦ ἀνθρώπου, αἱ δὲ τοῦ λογικοῦ καὶ ἀθανάτου, τοῦ θεοῦ, αἱ δὲ τοῦ θνητοῦ καὶ ἀλόγου, τῶν ἀλόγων ζώων. οὕτω δὲ καὶ τοῦ ἀνωτάτω οὐσίας διαιρετικῶν οὐσῶν τοῦ τε ἐμψύχου καὶ ἀψύχου διαφορᾶς, καὶ τοῦ αἰσθητικῆς τε καὶ ἀναισθήτου, ἡ μὲν ἔμψυχος καὶ αἰσθητικὴ προσληφθεῖσαι τῇ οὐσίᾳ, ἀπετέλεσαν τὸ ζῶον, ἡ δὲ ἔμψυχος καὶ ἀναίσθητος, ἀπετέλεσαν τὸ φυτόν. ἐπεὶ οὖν αἱ αὐταὶ πῶς μὲν ληφθεῖσαι γίνονται συστατικαὶ, πῶς δὲ διαιρετικαὶ, εἰδοποιοὶ πᾶσαι κέκληνται. καὶ τούτων γε μάλιστα χρεῖα, εἴς τε τὰς διαιρέσεις τῶν γενῶν, καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς, ἀλλ' οὐ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἀχωρίστων, οὐδ' ἔτι μᾶλλον τῶν χωριστῶν, ἃς δὴ καὶ ὁριζόμενοι, φασὶ, διαφορά ἐστιν, ἣ περιστεύει τὸ εἶδος τοῦ γένους. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, πλέον ἔχει τοῦ ζώου τὸ λογικὸν, καὶ τὸ θνητόν. τὸ γὰρ ζῶον, οὔτε οὐδὲν τούτων ἐστὶν, ἐπεὶ πόθεν ἂν τὰ εἴδη σχοῖεν τὰς διαφορὰς, οὔτε δὲ πάσας τὰς ἀντικειμένας ἔχει. ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἅμα ἕξει τὰ ἀντικείμενα εἴδη. ἀλλ' ὡς ἀξιοῦσι, δυνάμει μὲν πάσας ἔχει τὰς τῶν ὑφ' αὑτὸ διαφορὰς, ἐνεργείᾳ δὲ, οὐδὲ μίαν. καὶ οὕτως οὔτε δὲ οὐκ ὄντων τι γίνεται, οὔτε τὰ ἀντικείμενα εἴδη, περὶ τὸ αὐτὸ ἔσται. ὁρίζονται δὲ αὐτὴν, καὶ οὕτως, διαφορά ἐστιν τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τοῦ εἴδει, ἐν τοῦ ὁποῖον τί ἐστι κατηγορούμενον. τὸ γὰρ λογικὸν καὶ τὸ θνητὸν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορούμενον, ἐν τοῦ ὁποῖον τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, λέγετες. ἀλλ' οὐκ ἐν τοῦ τί ἐστι. τὶ μὲν γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐρωτωμένων ἡμῶν, οἰκεῖον εἰπεῖν ζῶον. ὁποῖον δὲ ζῶον πυνθανομένων, ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. τῶν γὰρ πραγμάτων δὲ ὕλης καὶ εἴδους συνεστώτων, ἢ ἀνάλογόν γε ὕλῃ καὶ εἴδει τὴν σύστασιν ἐχόντων, ὥσπερ ὁ ἀνδριὰς δὲ ὕλης μὲν τοῦ χαλκοῦ, εἴδους δὲ τοῦ σχήματος, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ κοινός τε καὶ εἰδικὸς δὲ ὕλης μὲν ἀνάλογον συνέστηκε τοῦ γένους, ἐκ μορφῆς δὲ, τῆς διαφορᾶς. τὸ δὲ ὅλον τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν, ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖ ἡ ἀνδριάς. Ὑπο-

C. III. IV. V.

γράφουσι δὲ καὶ οὕτω, διαφορά ἐστι τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον, ὄντα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος τὸ ζῶον, χωρίζει. Ἀποδιδόασι δὲ καὶ οὕτω. διαφορά ἐστιν, ὅτῳ διαφέρει ἕκαστον. ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος, κατὰ μὲν τὸ γένος οὐ διεγνώοχε, ζῶα γὰρ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἵπποι. ἀλλὰ τὸ λογικὸν προστεθὲν, διέστησεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων. καὶ λογικοὶ ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄγγελοι. ἀλλὰ τὸ θνητὸν προστεθὲν, διέστησεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων. προσεπεξεργαζόμενοι δὲ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς, μὴ τὸ τυχόν φασι τῶν χωριζόντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι τὴν διαφοραὶ, ἀλλ' ὅπερ εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται, καὶ εἰς τὸ τὶ ἦν εἶναι, καὶ ὁ τοῦ πράγματός ἐστι μέρος. οὐ γὰρ τὸ πεφυκέναι πλεῖν διαφορά ἐστιν ἀνθρώπου, εἰ καὶ ἴδιον ἀνθρώπου. εἴποιμεν γὰρ ἂν τῶν ζώων, τὰ μὲν πλεῖν πεφυκέναι, τὰ δὲ μὴ, χωρίζοντες τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ τὸ πεφυκέναι πλεῖν, οὐκ ἦν συμπληρωτικὸν τῆς οὐσίας, οὐδὲ μέρος αὐτῆς, ἀλλ' ὑπτηδειότης μόνον αὐτῆς, διὰ τὸ μὴ εἶναι διαφοραὶ, οἷαι αἱ εἰδοποιοὶ λεγόμεναι διαφοραί. εἶεν οὖν ἂν εἰδοποιοὶ διαφοραὶ, ὅσαι ἕτερον εἶδος ποιοῦσι, καὶ ὅσαι ἐν τῷ τὶ ἦν εἶναι πραλαμβάνοντες. καὶ περὶ μὲν διαφορᾶς, ἀρκεῖ τοσαῦτα.

C. IV.

Περὶ ἰδίου.

Τὸ δὲ ἴδιον διαιροῦσι τετραχῶς. καὶ γὰρ ὁ μόνῳ τινὶ εἴδει συμβέβηκεν, εἰ καὶ μὴ παντὶ, ὡς ἀνθρώπῳ τὸ ἰατρεύειν, ἢ τὸ γεωμετρεῖν. καὶ ὁ παντὶ συμβέβηκε τῷ εἴδει, εἰ καὶ μὴ μόνῳ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ εἶναι δίποδι. καὶ τὸ, μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ποτὲ, ὡς ἀνθρώπῳ παντὶ τὸ ἐν γήρᾳ πολιοῦσθαι. τέταρτον δὲ, ἐφ' οὗ συνδεδράμηκε καὶ τὸ, μόνῳ, καὶ παντὶ, καὶ ἀεὶ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικόν. καὶ γὰρ μὴ γελᾷ ἀεὶ, ἀλλὰ γελαστικὸν λέγεται, οὐ τῷ γελᾷν ἀεὶ, ἀλλὰ τῷ ἀεὶ πεφυκέναι. οὗτο δὲ, ἀεὶ αὐτῷ σύμφυτον ὑπάρχει. ὡς καὶ τῷ ἵππῳ τὸ χρεμετιστικόν. ταῦτα δὲ καὶ κυρίως ἰδιά φασιν, ὅτι καὶ ἀντιστρέφει, εἴτι γὰρ ἵππος, χρεμετιστικόν, καὶ εἴτι χρεμετιστικὸν, ἵππος.

C. V.

Περὶ συμβεβηκότος.

Συμβεβηκὸς δέ ἐστιν, ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκει-

C. VI.

ὑποκειμένου φθορᾶς. διαιρεῖται δὲ εἰς δύο. τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ χωριστόν ἐστι, τὸ δὲ ἀχώριστον. τὸ μὲν οὖν καθεύδειν, χωριστόν ἐστι συμβεβηκὸς, τὸ δὲ μέλαν εἶναι, ἀχωρίστως τῷ κόρακι καὶ τῷ αἰθίοπι συμβέβηκε. δύναται γὰρ ὑπνοηθῆναι καὶ κόραξ λευκὸς, καὶ αἰθίοψ ἀποβαλὼν τὴν χροιὰν, χωρὶς τῆς φθορᾶς τοῦ ὑποκειμένου. ὁρίζονται δὲ καὶ οὕτως, συμβεβηκός ἐστι, ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. καὶ ὃ οὔτε γένος ἐστὶν, οὔτε διαφορὰ, οὔτε εἶδος, οὔτε ἴδιον, ἀεὶ δέ ἐστιν ἐν ὑποκειμένῳ ὑφιστάμενον. ἀφορισθέντων δὲ πάντων τῶν προτεθέντων, λέγω δὴ γένους, εἴδους, διαφορᾶς, ἰδίου, συμβεβηκότος, ῥητέον τίνα τὰ κοινὰ πρός ἐστι αὐτοῖς, καὶ τίνα ἴδια.

Περὶ κοινωνιῶν καὶ διαφορῶν τῶν πέντε φωνῶν.

C. VI.

Κοινὸν μὲν οὖν ἁπάντων, τὸ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι ὡς εἴρηται, ἀλλὰ τὸ μὲν γένος, τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν καὶ ἀτόμων, καὶ ἡ διαφορὰ ὡσαύτως, τὸ δὲ εἶδος τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀτόμων, τὸ δὲ ἴδιον τοῦτε εἴδους οὗ ἐστιν ἴδιον, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων, τὸ δὲ συμβεβηκὸς, καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων. τό, τε γὰρ ζῶον ἵππου τε καὶ βοὸς κατηγορεῖται εἰδῶν ὄντων, καὶ τοῦδε τοῦ ἵππου, καὶ τοῦδε τοῦ βοὸς ἀτόμων ὄντων. τὸ δὲ ἄλογον, ἵππου καὶ βοὸς κατηγορεῖται καὶ τῶν κατὰ μέρος. τὸ μέντοι εἶδος οἷον ὁ ἄνθρωπος, τῶν κατὰ μέρος μόνων κατηγορεῖται. τὸ δὲ ἴδιον, τοῦτε εἴδους οὗ ἐστιν ἴδιον, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων. οἷον τὸ γελαστικὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῶν κατὰ μέρος. τὸ δὲ μέλαν, τοῦτε εἴδους τῶν κοράκων, καὶ τῶν κατὰ μέρος, συμβεβηκὸς ὂν ἀχώριστον. καὶ τὸ κινεῖσθαι ἀνθρώπου τε καὶ ἵππου, χωριστὸν ὂν συμβεβηκός. ἀλλὰ πρηγουμένως μὲν τῶν ἀτόμων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, καὶ τῶν περιεχόντων τὰ ἄτομα.

Περὶ κοινωνιῶν γένους καὶ διαφορᾶς.

Κοινὸν δὲ γένους καὶ διαφορᾶς, τὸ περιεκτικὸν τῶν εἰδῶν. περιέχει γὰρ ἡ διαφορὰ εἴδη, εἰ καὶ μὴ πάντα ὅσα τὰ γένη. τὸ γὰρ λογικὸν, εἰ καὶ μὴ περιέχει τὰ ἄλογα ὥσπερ τὸ ζῶον, ἀλλὰ περιέχει ἄγγελον καὶ ἄνθρωπον, ἅπερ ἐστὶν εἴδη. ὅσα τε κατηγορεῖται τοῦ γένους ὡς γένους, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν κα-

τηγορεῖται, ὅσα τε τῆς διαφορᾶς ὡς διαφορᾶς, καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς εἴδους κατηγορηθήσεται. γένους τε γὰρ ὄντος τοῦ ζώου, ὡς γένους κατηγορεῖτο ἡ οὐσία, καὶ τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικόν. ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ ζῶον εἰδῶν ὄντων κατηγορεῖται ταῦτα, ἄχρι καὶ τῶν ἀτόμων. διαφορᾶς τε οὔσης τοῦ λογικοῦ, κατηγορεῖται ὡς διαφορᾶς, τὸ λόγῳ χρῆσθαι. οὐ μόνον δὲ τοῦ λογικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ λογικὸν εἰδῶν κατηγορηθήσεται, τὸ λόγῳ χρῆσθαι. κοινὸν δὲ καὶ τὸ, ἀναιρεθέντος τοῦ γένους ἢ τῆς διαφορᾶς, συναναιρεῖσθαι καὶ τὰ ὑπ' αὐτά. ὡς γὰρ μὴ ὄντος ζώου οὐκ ἔστιν ἵππος οὐδὲ ἄνθρωπος, οὕτω μὴ ὄντος λογικοῦ οὐδὲν ἔσται ζῶον, τὸ λόγῳ χρώμενον.

Περὶ διαφορᾶς γένους καὶ διαφορᾶς.

Ἴδιον δὲ τοῦ γένους, τὸ ὑπὸ πλειόνων κατηγορεῖσθαι ἤπερ ἡ διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός. τὸ μὲν γὰρ ζῶον, ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ ὀρνέου καὶ ὄφεως. τὸ δὲ τετράπουν, ὑπὸ μόνων τῶν τέτταρας πόδας ἐχόντων. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὑπὸ μόνων τῶν ἀτόμων. καὶ τὸ χρεμετιστικὸν ὑπὸ τοῦ ἵππου μόνου καὶ τῶν κατὰ μέρος. καὶ τὸ συμβεβηκὸς, ὁμοίως ἐπ' ἐλαττόνων. δεῖ δὲ διαφορὰς λαμβάνειν, αἷς τέμνεται τὸ γένος, οὐ τὰς συμπληρωτικὰς τῆς οὐσίας τοῦ γένους, ἀλλὰ τὰς διαιρετικάς. ἔτι τὸ γένος, περιέχει τὴν διαφοράν, δυνάμει. τοῦ γὰρ ζώου, τὸ μὲν λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ, οὐ περιέχουσι τὰ γένη. ἔτι τὰ μὲν γένη, πρότερα τῶν ὑπ' αὐτὰ διαφορῶν, διὸ συναναιρεῖ μὲν αὐτὰς, οὐ συναναιρεῖτο δὲ ὑπ' αὐτῶν. ἀναιρεθέντος γὰρ τοῦ ζώου, συναναιρεῖται τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ, οὐκέτι συναναιροῦσι τὸ γένος. καὶ γὰρ πᾶσαι ἀναιρεθῶσιν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ὑπονοεῖτο, ἥτις ἦν τὸ ζῶον. ἔτι τὸ μὲν γένος ἐν τοῦ τί ἐστιν, ἡ δὲ διαφορὰ ἐν τοῦ ὁποῖον τί ἐστι, ὡς εἴρηται κατηγορεῖται. ἔτι γένος μὲν ἐν καθ' ἕκαστον εἶδος. οἷον ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον, διαφοραὶ δὲ πλείους, οἷον λογικὸν, θνητὸν, νοῦ καὶ ὑπὸ στήμης δεκτικὸν, αἷς τῶν ἄλλων ζώων διαφέρει. καὶ τὸ μὲν γένος ἔοικεν ὕλῃ, μορφῇ δὲ ἡ διαφορά. προσόντων δὲ καὶ ἄλλων κοινῶν τε καὶ ἰδίων τοῦ γένει καὶ τῇ διαφορᾷ, ἀρκεῖ τοσαῦτα.

Περὶ

Περὶ κοινωνίας γένους καὶ εἴδους.

Γένος δὲ καὶ εἶδος, κοινὸν μὲν ἔχουσι, τὸ κατὰ πλειόνων ὡς εἴρηται κατηγορεῖσθαι. εἰλήφθω δὲ τὸ εἶδος, ὡς εἶδος μόνον ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς γένος, ἄνθρωπος ἢ τὸ αὐτὸ, καὶ εἶδος καὶ γένος. κοινὸν δὲ αὐτοῖς, καὶ τὸ πρότερα εἶναι ὧν κατηγορεῖτο, καὶ τὸ ὅλον τί εἶναι ἑκάτερον.

Περὶ διαφορᾶς αὐτῶν.

Διαφέρει δὲ, ὅτι τὸ μὲν γένος περιέχει τὰ εἴδη, τὰ δὲ εἴδη περιέχεται καὶ οὐ περιέχει τὰ γένη. ὑπὸ πλεῖον γὰρ τὸ γένος τοῦ εἴδους κατηγορεῖται. ἔτι τὰ γένη, προϋποκεῖσθαι δεῖ, ἃ καὶ διαμορφωθέντα ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς, ἀποτελεῖ τὰ εἴδη. ὅθεν καὶ πρότερα τῇ φύσει τὰ γένη, καὶ συναναιροῦντα, ἀλλ' οὐ συναναιρούμενα. γένους μὲν γὰρ ὄντος, πάντως ἐστὶ καὶ εἶδος. γένους δὲ μὴ ὄντος, οὐ πάντως ἐστὶν εἶδος. καὶ τὰ μὲν γένη, συνωνύμως κατηγορεῖτο τῶν ὑφ' αὐτὰ εἰδῶν, τὰ δὲ εἴδη τῶν γενῶν, οὐκέτι. ἔτι, τὰ μὲν γένη, πλεονάζει τῇ τῶν ὑπ' αὐτὰ εἰδῶν πρωιοχῇ, τὰ δὲ εἴδη τῶν γενῶν πλεονάζει ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς. Ἔτι οὔτε τὸ εἶδος γένοιτ' ἂν γενικώτατον, οὔτε τὸ γένος εἰδικώτατον.

Περὶ κοινωνιῶν γένους καὶ ἰδίου.

Γένος δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν μὲν, τὸ ἕπεσθαι τοῖς εἴδεσιν. εἴτι γὰρ ἄνθρωπος, ζῶον. καὶ εἴτι ἄνθρωπος, γελαστικόν. καὶ τὸ ἐπίσης κατηγορεῖσθαι τὸ γένος τῶν εἰδῶν, καὶ τὸ ἴδιον τῶν αὐτοῦ μετεχόντων ἀτόμων. ἐπίσης γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς, ζῶον. καὶ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος γελαστικόν. κοινὸν δὲ καὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τὸ γένος τῶν οἰκείων εἰδῶν, καὶ τὸ ἴδιον ὧν ἂν εἴη ἴδιον.

Περὶ διαφορᾶς γένους καὶ ἰδίου.

Διαφέρει δὲ, ὅτι τὸ μὲν γένος πρότερον, ὕστερον δὲ τὸ ἴδιον. δεῖ γὰρ εἶναι ζῶον, εἶτα διαιρεῖσθαι διαφοραῖς καὶ ἰδίοις. καὶ τὸ μὲν γένος, κατὰ πλειόνων εἰδῶν κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἴδιον, ἑνὸς εἴδους τινὸς οὗ ἐστιν ἴδιον. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖτο οὗ ἐστιν ἴδιον, τὸ δὲ γένος, οὐδενὸς ἀντικατηγορεῖται. οὔτε γὰρ εἴτι ζῶον, ἄνθρωπος, οὔτε εἴτι ζῶον, γελαστικόν. εἴτι δὲ ἄνος, γελαστικόν. καὶ ἔμπαλιν. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον, παντὶ τοῦ εἴδει ὑπάρχει οὗ ἐστιν ἴδιον καὶ μόνῳ καὶ ἀεί, τὸ δὲ γένος, παντὶ μὲν τοῦ εἴδει οὗ ἂν ᾖ γένος καὶ ἀεί, οὐ μέντοι

καὶ μόνῳ. ἔτι τὰ μὲν ἴδια ἀναιρούμενα, οὐ συναναιρεῖ τὰ γένη, τὰ δὲ γένη ἀναιρούμενα, συναναιρεῖ τὰ εἴδη, ὧν ἐστιν ἴδια. ὥστε καὶ ὧν ἐστιν ἴδια ἀναιρουμένων, καὶ αὐτὰ συναναιρεῖται.

Περὶ κοινωνίας γένους καὶ συμβεβηκότος.

Γένους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν, τὸ κατὰ πλειόνων ὡς εἴρηται κατηγορεῖσθαι, ἄντε τῶν χωριστῶν ᾖ, ἄντε τῶν ἀχωρίστων. καὶ γὰρ καὶ τὸ κινεῖσθαι, κατὰ πλειόνων, καὶ τὸ μέλαν, κατὰ κοράκων, καὶ αἰθιόπων, καὶ τινων ἀψύχων.

Περὶ διαφορᾶς γένους καὶ συμβεβηκότος.

Διαφέρει δὲ τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ μὲν γένος, πρὸς τῶν εἰδῶν, τὰ δὲ συμβεβηκότα, τῶν εἰδῶν ὕστερα. καὶ γὰρ ἀχώριστον λαμβάνητι συμβεβηκὸς, ἀλλ' οὖν πρότερόν ἐστι τὸ ᾧ συμβέβηκε τοῦ συμβεβηκότος. καὶ τοῦ μὲν γένους, ἐπίσης τὰ μετέχοντα μετέχει, τοῦ δὲ συμβεβηκότος, οὐκ ἐπίσης. ἐπίτασιν γὰρ καὶ ἄνεσιν πῶς δέχεται ἡ τοῦ συμβεβηκότων μέθεξις, ἡ δὲ τῶν γενῶν, οὐκέτι. καὶ τὰ μὲν συμβεβηκότα, πῶς τῶν ἀτόμων προηγουμένως ὑφίσταται, τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἴδη, φύσει πρότερα τῶν ἀτόμων, οὐσιῶν. καὶ τὰ μὲν γένη, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται τῶν ὑπ' αὐτά, τὰ δὲ συμβεβηκότα, ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, ἤπως ἔχον ἕκαστον. ὁποῖος γὰρ αἰθίοψ ἐρωτηθεὶς, ἐρεῖς ὅτι μέλας. ἤπως ἔχει Σωκράτης, ἐρεῖς ὅτι νοσεῖ, ἢ ὑγιαίνει. τὸ μὲν οὖν γένος ἢ τῶν ἄλλων τεττάρων διαφέρει, εἴρηται. συμβέβηκε δὲ καὶ τοῦ ἄλλων ἕκαστον διαφέρειν τῶν τεττάρων. ὥστε πέντε μὲν ὄντων, ἑνὸς δὲ ἑκάστου τῶν τεττάρων διαφέροντος, τετράκις τὰ πέντε, εἴκοσι γίνεσθαι διαφορὰς τὰς πάσας. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. ἀλλ' ἀεὶ τοῦ ἐφεξῆς καταριθμουμένων, καὶ τῶν μὲν δύο μιᾷ λειπομένων διαφορᾷ, διὰ τὸ ἤδη εἰλῆφθαι, τῶν δὲ τριῶν δυσὶ, τοῦ δὲ τεττάρων τρισὶ, τοῦ δὲ πέντε τέτρασι, δέκα αἱ πᾶσαι γίνοντι διαφοραί. τέτταρες, τρεῖς, δύο, μία. τὸ μὲν γὰρ γένος ἢ διαφέρει τοῦ διαφορᾶς, καὶ τοῦ εἴδους, καὶ τοῦ ἰδίου, καὶ τοῦ συμβεβηκότος, εἴρηται. τέσσαρες οὖν αἱ διαφοραί. ἡ διαφορὰ δὲ πῆ μὲν διενήνοχε τοῦ γένους εἴρηται, ὅτε πῆ διαφέρει τὸ γένος αὐτῆς ἐῤῥέθη, λοιπὸν δὲ πῆ διαφέρει τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ἰδίου, καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται. καὶ γίνοντι τρεῖς. πάλιν δὲ τὸ

εἶδος

εἶδος πῆ μὲν διαφέρει τοῦ διαφορᾶς, ἐῤῥέθη, ὅτε πῆ διαφέρει ἡ διαφορὰ τοῦ εἴδους ἐλέγετο. πῆ δὲ διαφέρει τὸ εἶδος τοῦ γένους, ἐῤῥέθη, ὅτε πῆ διαφέρει τὸ γένος τοῦ εἴδους ἐλέγετο. λοιπὸν οὖν πῆ διαφέρει τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου, καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται. δύο οὖν καὶ αὗται αἱ διαφοραί. τὸ ἴδιον πῆ διαφέρει τοῦ συμβεβηκότος καταλειφθήσεται. πῆ γὰρ τοῦ εἴδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διαφέρει προειρημένον ἐστὶν ἐν τῇ ἐκείνων πρὸς αὐτὰ διαφορᾷ. τεσσάρων οὖν λαμβανομένων τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα διαφορῶν, τριῶν δὲ τῆς διαφορᾶς, δύο δὲ τοῦ εἴδους, μιᾶς δὲ τοῦ ἰδίου πρὸς τὸ συμβεβηκὸς, δέκα ἔσονται αἱ πᾶσαι, ὧν τὰς τέσσαρας αἱ ἦσαν τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα φθάσαντες ἀπεδείξαμεν.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς, εἴδους καὶ διαφορᾶς.

Κοινὸν τοίνυν τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους, τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι. ἀνθρώπου τε γὰρ ἐπίσης μετέχουσιν οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι, καὶ τῆς τοῦ λογικοῦ διαφορᾶς. κοινὸν δὲ, καὶ τὸ ἀεὶ πρεῖναι τοῖς μετέχουσιν. ἀεὶ γὰρ Σωκράτης λογικὸς, καὶ ἀεὶ Σωκράτης ἄνθρωπος.

Ἴδιον δὲ διαφορᾶς μὲν, τὸ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖσθαι, εἴδους δὲ τὸ ἐν τῷ τί ἐστι. καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὡς ποιόν τι λαμβάνηται, οὐχ ἁπλῶς ἂν εἴη ποιόν, ἀλλὰ καθὸ τῷ γένει προσελθοῦσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέστησαν αὐτόν. ἔτι ἡ μὲν διαφορὰ, πῶς πλειόνων πολλάκις εἰδῶν θεωρεῖται, ὡς τὸ τετράπουν ἐπὶ πλείστων ζώων διαφερόντων τῷ εἴδει, τὸ δὲ εἶδος, πῶς μόνων τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἐστίν. ἔτι ἡ μὲν διαφορὰ, πρότερα τοῦ κατ' αὐτὴν εἴδους. συναναιρεῖ γὰρ τὸ λογικὸν ἀναιρεθὲν, τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀναιρεθεὶς, οὐκ ἀνήρηκε τὸ λογικὸν, ὄντος τοῦ ἀγγέλου. ἔτι διαφορὰ μὲν, συντίθεται μετ' ἄλλης διαφορᾶς. τὸ λογικὸν γὰρ καὶ θνητὸν συνετέθη εἰς ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου, εἶδος δὲ μετὰ εἴδους, οὐ συντίθεται, ὥστε ἀπεγεννῆσαι ἄλλό τι εἶδος. τίς μὲν γὰρ ἵππος, τινὶ ὄνῳ σύνεισιν εἰς ἡμιόνου γέννησιν, ἵππος δὲ ἁπλῶς ὄνῳ συντεθεὶς, οὐκ ἂν ἀπετελέσειεν ἡμίονον.

Περὶ κοινωνιῶν καὶ διαφορᾶς, ἰδίου καὶ διαφορᾶς.

Διαφορὰ δὲ καὶ ἴδιον, κοινὸν μὲν ἔχουσι, τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι ὑπὸ τῶν μετεχόντων. ἐπίσης γὰρ τὰ λογικὰ, λογικά, καὶ τὰ γε-

λασικὰ, γελαστικά. καὶ τὸ ἀεὶ ⸂καὶ⸃ πανταχοῦ παρεῖναι, κοινὸν ἀμφοῖν. καὶ γὰρ κολοβωθὴν ὁ λίπους, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεφυκέναι τὸ ἀεὶ λέγεται. ἐπεὶ καὶ τὸ γελαστικὸν ⸂καὶ⸃ πεφυκέναι, ἔχει τὸ ἀεί, ἀλλ' οὐχὶ τῷ γελᾶν ἀεί. Ἴδιον δὲ διαφορᾶς, ὅτι αὕτη μὲν ὧν πλειόνων εἰδῶν λέγεται πολλάκις, οἷον τὸ λογικὸν, ὧν ἄγγελον καὶ ἄνθρωπος, τὸ δὲ ἴδιον, ἐφ' ἑνὸς εἴδους οὗ ἔστιν ἴδιον. καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἕπεται ἐκείνοις ὧν αὐτή ἐστι διαφορά, οὐμὴν δὲ καὶ ἀντιστρέφει, τὰ δὲ ἴδια, ἀντικατηγορεῖται ὧν ἂν ἴδια, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς συμβεβηκότος καὶ διαφορᾶς.

Διαφορᾷ δὲ καὶ συμβεβηκότι, κοινὸν μέν, τὸ ὧν πλείοσι λέγεσθαι. κοινὸν δὲ καὶ πρὸς τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα, τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι. τό, τε γὰρ ὀπτὸν, ἀεὶ πρόσεστι ⸂καὶ⸃ ἀνθρώπῳ, καὶ πᾶσι πόρραξι, καὶ τὸ μελασιν ⸂εἶναι⸃ ὁμοίως. Διαφέρει δ', ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ περιέχει τὰ εἴδη, οὐ περιέχεται δέ. περιέχει γὰρ τὸ λογικὸν, τὸ ἄγγελον καὶ τὸ ἄνθρωπον, τὰ δὲ συμβεβηκότα, τρόπον μέν τινα, περιέχει ⸂καὶ⸃, ὧν πλείοσιν ⸂εἶναι⸃. τρόπον δέ τινα ἐμ περιέχειν ⸂καὶ⸃, μὴ ὄντος συμβεβηκότος εἶναι δηκτικὰ τὰ ⸀ὑποκείμενα, ἀλλὰ πλειόνων. καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἀνεπίπτατός τε καὶ ἀνάνετος, τὰ δὲ συμβεβηκότα, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὧν ⸀ἔχοντα. καὶ ἀμιγεῖς μὲν αἱ ⸀ἐναντίαι διαφοραὶ, μιγέν δ' ἄνποτε τὰ ⸀ἐναντία συμβεβηκότα. τοσοῦταί μὲν αἱ κοινότητες καὶ ἰδιότητες ⸂αἱ⸃ διαφορᾶς, καὶ πρὸς ἄλλων. τὸ δὲ εἶδος ⸀ᾧπερ μὲν διαφέρει γένος καὶ διαφορᾶς εἴρηται, ⸂ἐν⸃ ᾧ ἐλέγομεν ᾧπερ τὸ γένος διαφέρει τὰ ἄλλων καὶ ᾧπερ ἡ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων. λοιπὸν ᾧπερ διαφέρει τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς εἴδους καὶ ἰδίου.

Εἶδος δὲ καὶ ἰδίῳ, κοινὸν μέν, τὸ, ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖσθαι. ἔστι γὰρ ἄνθρωπος, γελαστικὸν, καὶ ἔστι γελαστικὸν, ἄνθρωπος. τὸ δὲ γελαστικὸν ὅτι κατὰ τὸ πεφυκέναι γελᾶν λεκτέον, πολλάκις εἴρηται. κοινὸν δὲ καὶ τὸ ἐπίσης ⸂εἶναι⸃. ⸂ἐπίσης τε γὰρ πάρεστι τὰ εἴδη τοῖς μετέχουσι, καὶ τὰ ἴδια ὧν ἔστιν ἴδια. Διαφέρει δὲ τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου, ὅτι τὸ μὲν εἴδει, διωάτῃ καὶ ἄλλων γένει ⸂εἶναι⸃, τόδε

τὸ ᾗ ἴδιον ἄλλων ⸂ἐστὶν⸃ ἴδιον, ἀδιωάτων. καὶ τὸ μὲν εἶδος, προϋφέστηκε τοῦ ἰδίου, τὸ δὲ ἴδιον, ἐπιγίνεται τῷ εἴδει. δεῖ γὰρ ἄνθρωπον εἶναι, ἵνα γελαστικὸν ᾖ. ἔτι τὸ μὲν εἶδος, ἀεὶ φύσεως πάρεστι τῷ ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ ἴδιον, ποτὲ μὲν διωάμει. ἄνευ μὲν γὰρ ἀεὶ ἐνεργείᾳ ὁ Σωκράτης ὄντι, γελᾷ δὲ οὐκ ἀεί. καίπερ ἀεὶ πεφυκὼς ⸂ὢν⸃ γελαστικόν. ἔτι ὧν οἱ ὅροι διαφοροί, μὴ αὐτᾶ διαφοράν ἐστι ⸂δὲ⸃ εἴδους μή, τὸ ὑποκείμενον ⸂εἶναι⸃, καὶ τὰ καθ' πλήθους μὴ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ φέρεσθαι τὸ τί ἐστι καθηγορούμενον εἶναι, καὶ ὅσα διαιῶντα, εἰδίζει δέ, τὸ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ προσεῖναι.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς εἴδους καὶ συμβεβηκότος.

Εἴδους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν μέν, τὸ ὧν πλήθους κατηγορεῖσθαι. παντοῖοι δ' αἱ ἄλλαι κοινότητες, διὰ τὸ πλεῖσον ἀλλήλων διεσᾶναι, τό, τε συμβεβηκὸς, καὶ τὸ, ᾧ συμβέβηκεν. Ἴδια δὲ ἑκατέρου, τοῦ μὲν εἴδους, τὸ φέρεσθαι τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι ὧν ἔστιν εἶδος, τὸ δὲ συμβεβηκότος, τὸ φέρεσθαι ὁποιόν τί ἐστιν, ἢ πως ἔχον. καὶ τὸ ἑκάστου οὐσίαν φύσις μὲν εἴδους μετέχειν, συμβεβηκότων δέ, πολλῶν τε χωρισῶν καὶ τῶν ἀχωρίστων. καὶ τὰ μὲν εἴδη, προεπινοεῖται τῶν συμβεβηκότων καὶ ἀχώριστα ᾖ. δεῖ γὰρ ⸂ἐν⸃ τὸ ὑποκείμενον, ἵνα ἐκείνῳ τι συμβῇ. τὰ δὲ συμβεβηκότα, ὑστερογενῆ ⸂ἐστὶν⸃ πεφυκέναι, καὶ ἐπουσιώδη τὴν φύσιν ἔχειν. ⸂καὶ⸃ τὰ μὲν εἴδους ἡ μέθεξις ἐπίσης, τὰ δὲ συμβεβηκότα καὶ ἀχώριστον ᾖ, οὐκ ἐπίσης. καὶ γὰρ Αἰθίοψ Αἰθίοπος ἔχει αὐτὴν τὴν χροιὰν ἡ αὐτὴ μέλαινα, ἢ ὧν τετραμέλαινα καὶ μελανίαν. λείπεται δὲ περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος εἰπεῖν. ᾗπερ γὰρ τὸ ἴδιον τοῦτο εἴδους καὶ τοῦ γένους διεγήνοχεν, εἴρηται.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς ἰδίου καὶ συμβεβηκότος.

Κοινὸν μὲν τῷ ἰδίῳ καὶ ⸂τῷ⸃ ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι, τὸ αὐτὸν αὐτῷ μὴ ὑποκεῖσθαι ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν θεωρεῖται. ὡς μὲν αὐτὸν τὸ γελαστικοῦ οὐχ ὑφίσταται ἄνθρωπος, οὕτως οὐδὲ αὐτὸν τὸ μέλαν ὑποκεῖσθαι ἂν Αἰθίοψ. καὶ ὥσπερ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ πάρεστι τὸ ἴδιον, οὕτω καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός. Διεγήνοχε δέ, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον, ἓνὶ μόνῳ πάρεστιν εἴδει, ὡς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς, οἷον τὸ μέλαν, οὐκ Αἰθίοπι μό-

C. VI.

Πορφυρίου εἰσαγωγή.

σθμ, ἀλλὰ τῇ τάραχι πρόσεσι καὶ ἀνθρακι, ⸫ ἐβγίω, καὶ ἄλλοις τισίν. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται ὧν ἴδιον, καὶ ἔστιν ἐπίσης, τὸ δὲ ἀκόλουθον συμβεβηκὸς, οὐκ ἀντικατηγορεῖται. καὶ τὸ μὴ ἰδίων, ἐπίσης ἢ μετοχὴ, τῶν δὲ συμβεβηκότων, ἡ μὲν, μᾶλλον, ἡ δὲ, ἧττον. εἰσὶ μὲν οὖν ⸫ ἄλλαι κοινότητές τε τῆς ἰδιότητος τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἱκανὰς ταῦτα εἰς διάκρισίν τε αὐτῶν, καὶ τῆς κοινωνίας πεφάσασιν.

Τέλος τῶν εἰς φωνὰς τοῦ Πορφυρίου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ 12
ΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ.

ΓΕΡΙ ΟΜΩΝΥΜΩΝ.

ΜΩΝΥΜΑ λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον κοινὸν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, οἷον ζῶον, ὅ, τε ἄνθρωπος, καὶ τὸ γεγραμμένον. τούτων γὰρ ὄνομα μόνον κοινὸν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷ τις τί ἐστιν αὐτῶν ἑκατέρῳ, τὸ ζῴῳ εἶναι, ἴδιον ἑκατέρου λόγον ἀποδώσει. Περὶ συνωνύμων.

Συνώνυμα δέ λέγεται, ὧν τό, τε ὄνομα κοινὸν, καὶ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτὸς, οἷον ζῶον, ὅ, τε ἄνθρωπος, καὶ ὁ βοῦς. τούτων γὰρ ἑκάτερον κοινῷ ὀνόματι προσαγορεύεται ζῶον, καὶ ὁ λόγος ὁ τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷς, ἑκατέρου λόγον, τί ἐστιν ἑκατέρῳ αὐτῶν τὸ, ζῴῳ εἶναι, τὸν αὐτὸν ἀποδώσεις λόγον.

Περὶ παρωνύμων.

Παρώνυμα δὲ λέγεται, ὅσα ἀπό τινος διαφέροντα τῇ πτώσει κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν ἔχει, οἷον ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, ὁ γραμματικὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνδρείας, ὁ ἀνδρεῖος.

Περὶ τῶν λεγομένων. Cap. II.

Τῶν λεγομένων, τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεται, τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς. τὰ μὲν οὖν κατὰ συμπλοκὴν, οἷον ἄνθρωπος τρέχει, ἄνθρωπος νικᾷ. τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς, οἷον ἄνθρωπος, βοῦς, τρέχει, νικᾷ. Περὶ τῶν ὄντων.

Τῶν ὄντων, τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί ἐστιν, οἷον ἄνθρωπος, καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται, τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί ἐστι. τὰ δὲ ἐν

ὑποκειμένῳ μέν ὄντι, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενός λέγεται. οἷον ὑποκειμένῳ δὲ λέγω ὃ ἐν τινι μὴ ὡς μόριον ὑπάρχον, οὐδὲ χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν, οἷον ὁ τις γραμματικὸς ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῇ ψυχῇ, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενός λέγεται. καὶ τοῦτο τὸ λυπηρόν, ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῷ σώματι. ἅπαν γὰρ χρῶμα ἐν σώματι, κατὰ ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγεται. Τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου τε λέγεται, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστιν, οἷον ἡ ἐπιστήμη, ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῇ ψυχῇ, καθ' ὑποκειμένου δὲ λέγεται τῆς γραμματικῆς. Τὰ δὲ οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστιν, ὅτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, οἷον ὁ τις ἄνθρωπος, ἢ ὁ τις ἵππος. οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων, ὅτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστιν, ὅτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται. ἁπλῶς δὲ τὰ ἄτομα καὶ ἓν ἀριθμῷ κατ' οὐδενὸς μὴ ὑποκειμένου λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ἐνίοτε οὐδὲν κωλύει εἶναι. ἡ γὰρ τις γραμματικὴ, τῶν ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενός λέγεται. Cap. III.

Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου, ὅσα ἂν τὸ κατηγορούμενον λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται, οἷον ὁ ἄνθρωπος, ἐπεὶ τῶν τινος ἀνθρώπου κατηγορεῖται, τὸ δὲ ζῷον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. ἀνάγκη ἄρα καὶ κατὰ τινος ἀνθρώπου τὸ ζῷον κατηγορηθήσεται. ὁ γάρ τις ἄνθρωπος, οὐκ ἄνθρωπός ἐστι, ἀλλὰ ζῷον. Τῶν ἑτερογενῶν, καὶ μὴ ὑπαλλήλων τεταγμένων ἕτερα τῷ εἴδει οὐκ ἀνάγκη διαφέρειν, οἷον ζῷον ἀνθρώπου. ζῷον μὲν γὰρ διαφέρει, τό, τε πεζὸν, καὶ τὸ πτηνὸν, καὶ τὸ ἔνυδρον, ἄνθρωπος δὲ οὐδαμῶν τούτων. οὐ γὰρ διαφέρει ἄνθρωπος ἀνθρώπου διαφορᾷ εἶναι. Τῶν δὲ ἐναντίων ὑπαλλήλων γενῶν, οὐδὲν κωλύει τὰς αὐτὰς διαφορὰς εἶναι. τὰ γὰρ ἐπαινῶ, τῷ αὐτὰ γενῶν κατηγορεῖται, ὥστε ὅσαι τῶν κατηγορουμένων διαφοραί εἰσι, τοσαῦται καὶ τῶν ὑποκειμένων ἔσονται. Cap. IIII.

Τῶν μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων, ἕκαστον ἢ τοῦ οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι, ἢ ποῦ, ἢ ποτὲ, ἢ κεῖσθαι, ἢ ἔχειν, ἢ ποιεῖν, ἢ πάσχειν. ἔστι δὲ οὐσία μὲν ὡς ἐν τύπῳ εἰπεῖν, οἷον ἄνθρωπος, ἵππος. ποσὸν δὲ, οἷον δίπηχυ, τρίπηχυ. ποιὸν δὲ, οἷον λευκὸν, γραμματικόν. πρός τι δὲ, οἷον διπλάσιον, ἥμισυ, μεῖζον. ποῦ δὲ, οἷον ἐν ἀγορᾷ, ἐν Λυκείῳ. ποτὲ δὲ,

οἷον

οἷον χθές, πέρυσι. κεῖσθαι δὲ, οἷον ἀνάκειται, κάθηται. ἔχειν δὲ, οἷον ὑποδεδέσθαι, ὡπλίσθαι. ποιεῖν δὲ, οἷον τέμνειν, καίειν. πάσχειν δὲ, οἷον τέμνεσθαι, καίεσθαι. ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων, αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἐν ἀδιαιρέτῳ καταφάσει λέγεται, ἢ ἀποφάσει, τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ κατάφασις ἢ ἀπόφασις γίνεται. ἁπασα γὰρ κατάφασις ἢ ἀπόφασις δοκεῖ, ἢ τοι ἀληθὴς ἢ ψευδὴς εἶναι, τῶν δὲ λεγομένων μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων, οὐδὲν ὅτε ἀληθὲς, ὅτε ψεῦδός ἐστιν, οἷον ἄνθρωπος, λευκὸν, τρέχει, νικᾷ.

Περὶ οὐσίας. Cap. V

Οὐσία δέ ἐστιν, ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν, οἷον ὁ τις ἄνθρωπος, καὶ ὁ τις ἵππος. δευτέραι δὲ οὐσίαι λέγονται, ἐν οἷς εἴδεσιν αἱ πρώτως οὐσίαι λεγόμεναι ὑπάρχουσιν, ταῦτά τε καὶ τὰ τούτων γένη. οἷον ὁ τις ἄνθρωπος, ἐν εἴδει μὲν ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ. γένος δὲ τοῦ εἴδους ἐστὶ τὸ ζῷον. δεύτεραι δὴ αὗται λέγονται οὐσίαι, οἷον ὅ, τε ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον. Φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ καθ' ὑποκειμένου λεγομένου, ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν λόγον κατηγορεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου. οἷον ὁ ἄνθρωπος καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τῶν τινὸς ἀνθρώπου, κατηγορεῖται γε καὶ τὸ ὄνομα. τὸν γὰρ ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου κατηγορήσεις, καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου κατηγορηθήσεται. ὁ γάρ τις ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῷον. ὥστε, καὶ τὸ ὄνομα, καὶ ὁ λόγος, ἐπὶ τῶν ὑποκειμένου κατηγορηθήσεται. Τῶν δὲ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων, ὧν μὲν τὰ πλείσω, ὅτε τὸ ὄνομα, ὅτε ὁ λόγος κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου. ἐπ' ἐνίων δὲ τὸ ὄνομα μὴ δὲν κωλύει κατηγορεῖσθαί ποτε τοῦ ὑποκειμένου, τὸν δὲ λόγον ἀδύνατον, οἷον τὸ λευκὸν ἐν ὑποκειμένῳ ὄν, ἐπὶ σώματος κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου. λευκὸν γὰρ σῶμα λέγεται, ὁ δὲ λόγος ὁ τοῦ λευκοῦ, οὐδέποτε κατὰ σώματος κατηγορηθήσεται. Τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἢ τοι καθ' ὑποκειμένου λέγεται τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἢ ἐν ὑποκειμένοις αὐταῖς ἐστι. φανερὸν δὲ τοῦτο, ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα προχειριζομένων, οἷον τὸ ζῷον ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται, οὐκοῦν

καὶ κατὰ τοῦ τινος ἀνθρώπου κατηγορηθήσεται. εἰ γὰρ κατὰ μηδενὸς τῶν τινῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ὅλως. πάλιν τὸ χρῶμα ἐν σώματι, οὐκοῦν καὶ ἐν τινι σώματι. εἰ γὰρ μὴ ἐν τινι τῶν καθέκαστα, οὐδὲ ἐν σώματι ὅλως. ὥστε τὰ ἄλλα πάντα, ἤτοι καθ' ὑποκειμένων τῶν πρώτων οὐσιῶν λέγεται, ἢ ἐν ὑποκειμένοις αὐταῖς ἐστιν. μὴ οὐσῶν οὖν τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἀδύνατον τῶν ἄλλων τι εἶναι. Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν μᾶλλον οὐσία τὸ εἶδος τοῦ γένους ἐστίν. ἔγγιον γὰρ τῆς πρώτης οὐσίας ἐστίν. ἐὰν γὰρ ἀπαρδιδῶ τις τῆς πρώτην οὐσίαν τί ἐστι, γνωριμώτερον αὖ καὶ οἰκειότερον ἀποδοίη τὸ εἶδος μᾶλλον, ἢ τὸ γένος ἀπαρδιδοὺς, οἷον τὸν τινὰ ἄνθρωπον γνωριμώτερον αὖ ἀποδοίη, ἄνθρωπον ἀποδιδοὺς ἢ ζῶον. τὸ μὲν γὰρ ἴδιον μᾶλλον τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, τὸ δὲ κοινώτερον. καὶ τὸ τί δένδρον ἀπαρδιδοὺς, γνωριμώτερον καὶ οἰκειότερον ἀποδώσει δένδρον ἀπαρδιδοὺς, ἢ φυτόν. Ἔτι αἱ πρῶται οὐσίαι διὰ τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὑποκεῖσθαι, καὶ πάντα τὰ ἄλλα κατὰ τούτων κατηγορεῖσθαι, ἢ ἐν ταύταις εἶναι, διὰ τοῦτο μάλιστα, οὐσίαι λέγοντα. ὡς δέ γε αἱ πρῶται οὐσίαι πρὸς τὰ ἄλλα ἔχουσιν, οὕτω καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὸ γένος ἔχει. ὑπόκειται γὰρ τὸ εἶδος τῷ γένει. τὰ μὲν γὰρ γένη κατὰ τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, τὰ δὲ εἴδη κατὰ τῶν γενῶν οὐκ ἀντιστρέφει. ὥστε καὶ ἐκ τούτων, τὸ εἶδος τοῦ γένους μᾶλλον οὐσία. Αὐτῶν δὲ τῶν εἰδῶν, ὅσα μή ἐστι γένη, οὐδὲν μᾶλλον ἕτερον ἑτέρου οὐσία ἐστίν. οὐδὲν γὰρ οἰκειότερον ἀπαρδώσει κατὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου τὸν ἄνθρωπον ἀποδιδοὺς, ἢ κατὰ τοῦ τινὸς ἵππου τὸν ἵππον, ὡσαύτως δὲ καὶ ὧν τῶν πρώτων οὐσιῶν, οὐδὲν μᾶλλον ἕτερον ἑτέρου οὐσία ἐστίν. οὐδὲ γὰρ μᾶλλον ὁ τὶς ἄνθρωπος οὐσία ἐστίν, ἢ ὁ τὶς βοῦς. εἰκότως οὖν μετὰ τὰς πρώτας οὐσίας, μόνα τῶν ἄλλων τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη δεύτεραι οὐσίαι λέγοντα. μόνα γὰρ δηλοῖ τὴν πρώτην οὐσίαν τῶν κατηγορουμένων. τὸν γάρ τινα ἄνθρωπον, ἐὰν ἀπαρδιδῶ τις τί ἐστι, τὸ μὲν εἶδος ἢ τὸ γένος ἀποδιδοὺς, οἰκείως ἀπαρδώσει, καὶ γνωριμώτερον ποιήσει, ἄνθρωπον ἢ ζῶον ἀπαρδιδοὺς. τῶν δὲ ἄλλων πάντων, ὅτι αὖ ἀποδιδῶ τις, ἀλλοίωτος ἔσται ἀπαρδεδωκὼς, οἷον λευκὸν, ἢ τρέχει, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων ἀπαρδιδοὺς. ὥστε εἰκότως ταῦτα μόνα τῶν ἄλλων οὐσίαι λέγονται. Ἔτι αἱ

πρῶται

αἱ πρῶται οὐσίαι διὰ τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὑποκεῖσθαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ τούτων κατηγορεῖσθαι, ἢ ἐν αὐταῖς εἶναι, κυριώτατα οὐσίαι λέγοντα. ὡς δέ γε αἱ πρῶται οὐσίαι πρὸς τὰ ἄλλα πάντα ἔχουσιν, οὕτω καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη τῶν πρώτων οὐσιῶν, πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα ἔχει. κατὰ τούτων γὰρ πάντα τὰ λοιπὰ κατηγορεῖται. τὸν γάρ τινα ἄνθρωπον ἐρεῖς γραμματικὸν, οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπον καὶ ζῶον γραμματικὸν ἐρεῖς. ὡσαύτως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων. Κοινὸν δὲ κατὰ πάσης οὐσίας, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἡ μὲν γὰρ πρώτη οὐσία οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν, οὔτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται. Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν. φανερὸν μὲν καὶ οὕτως, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐν ὑποκειμένῳ. ὁ γὰρ ἄνθρωπος καθ' ὑποκειμένου μὴ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστιν. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ ὁ ἄνθρωπός ἐστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ζῶον, καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, οὐκ ἔτι δὲ τὸ ζῶον ἐν τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ. Ἔτι τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων, τὸ μὲν ὄνομα οὐδὲν κωλύει κατηγορεῖσθαί ποτε τοῦ ὑποκειμένου, τὸν δὲ λόγον, ἀδύνατον. τῶν δέ γε δευτέρων οὐσιῶν κατηγορεῖται καὶ ὁ λόγος τοῦ ὑποκειμένου, καὶ τοὔνομα. τὸν γὰρ τοῦ ἀνθρώπου λόγον κατὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου κατηγορήσεις, καὶ τὸν τοῦ ζώου δὲ, ὡσαύτως, ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ οὐσία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ. οὐκ ἴδιον δὲ οὐσίας τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί. τὸ γὰρ πεζὸν, καὶ τὸ δίπουν καθ' ὑποκειμένου μὴ λέγεται τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστι. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶ τὸ δίπουν, οὐδὲ τὸ πεζόν. καὶ ὁ λόγος δὲ κατηγορεῖται, ὁ τῆς διαφορᾶς, καθ' οὗ ἂν λέγηται ἡ διαφορὰ, οἷον εἰ τὸ πεζὸν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου λέγεται, καὶ ὁ λόγος ὁ τοῦ πεζοῦ κατηγορηθήσεται τοῦ ἀνθρώπου. πεζὸν γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. Μὴ ταραττέτω δὲ ἡμᾶς τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν ὡς ἐν ὑποκειμένοις ὄντα τοῖς ὅλοις, μήποτε ἀναγκασθῶμεν οὐκ οὐσίας αὐτὰ φάσκειν εἶναι. οὐ γὰρ οὕτω τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ἐλέγετο, τὰ ὡς μέρη ὑπάρχοντα ἐν τινι.

Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις, καὶ ταῖς διαφοραῖς, τὸ πάντα συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων κατηγορίαι, ἤτοι κατὰ τῶν ἀτόμων κατηγοροῦντα, ἢ κατὰ τῶν εἰδῶν. ἀπὸ

μὴν γὰρ ἡ πρώτης οὐσίας, οὐδεμία κατηγορεῖται οὔτε, καθ' ὑποκειμένου γὰρ ὑποκειμένου λέγεται. τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν, τὸ μὲν εἶδος, καὶ τοῦ ἀτόμου κατηγορεῖται, τὸ δὲ γένος, καὶ κατὰ τῶν εἰδῶν, καὶ καὶ τῶν ἀτόμων. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διαφοραὶ, καὶ κατὰ τῶν εἰδῶν, ἃ κατὰ τ' ἀτόμων κατηγορεῖται. καὶ τ' λόγον δὲ ὧν λέγουσαι αἱ πρῶται οὐσίαι τὸν τῶν εἰδῶν, καὶ τ' τ' γενῶν, καὶ τὸ εἶδος δὲ τ' τοῦ γένους. ὅλα γὰρ καὶ τ' κατηγορούμενα λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται. ὡσαύτως δ', καὶ τ' τ' διαφορῶν λόγον ὧν λέγουσι τάττει εἴδη καὶ τὰ ἄτομα. συνώνυμα λέγει ὧν, ὧν τό, τε ὄνομα κοινὸν, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτὸς, ὥστε πάντα τὰ ἀπὸ τῶν οὐσιῶν, καὶ τ' διαφορῶν συνωνύμως λέγεται. Πᾶσαι δὲ οὐσία δοκεῖ τὸ δέ τι σημαίνειν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀναμφισβήτητον καὶ ἀληθές ἐστιν, ὅτι τὸ δέ τι σημαίνει. ἄτομον γὰρ καὶ καθ' ὑποκειμένου τὸ δευτέρου λέγεται. ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν φαίνεται μὲν ὁμοίως τοῦ σχήματος τῆς προσηγορίας, τὸ δέ τι σημαίνειν, ὅταν εἴπῃ ἄνθρωπος ἢ ζῶον, ἀληθὲς γε ἀληθές, ἀλλὰ μᾶλλον ποιόν τι σημαίνει. τὸ γὰρ ὑποκείμενον, ὥς φησιν ἡ πρώτη οὐσία, ἀλλ' ἢ οὐσία ὁ ἄνθρωπος λέγεται καὶ τὸ ζῶον, οὐχ ἁπλῶς δὲ ποιόν τι σημαίνει, ὥσπερ τὸ λευκόν. τὸ μὲν γὰρ ἄλλο σημαίνει τὸ λευκὸν, ἀλλ' ἢ ποιόν. τὸ δὲ εἶδος καὶ τὸ γένος, περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζει. ποιὰν γάρ τινα οὐσίαν σημαίνει. ὧν πλέον δὲ τοῦ γένει ἢ τῷ εἴδει τὸν ἀφορισμὸν ποιεῖται. ὁ γὰρ ζῶον εἰπὼν, ὧν πλέον περιλαμβάνει ἢ ὁ τ' ἄνθρωπον. Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις, καὶ τὸ μηδὲν αὐταῖς ὑπεναντίον εἶναι. τῇ γὰρ πρώτῃ οὐσίᾳ τί ἂν εἴη ὑπεναντίον, οἷον τοῦ τινὶ ἀνθρώπῳ, ἢ τῷ τινὶ ζώῳ. οὐδὲν γάρ ἐστιν ὑπεναντίον, οὐδὲ γε τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τῷ ζώῳ οὐδενί. οὐκ ἴδιον δὲ τῆς οὐσίας τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, οἷον ὧν τοῦ ποσοῦ. τοῦ γὰρ διπήχεως ἢ τοῦ τριπήχεως οὐδενί ἐστιν ὑπεναντίον, οὐδὲ γε τοῖς δέκα, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδενί. εἰ μή τις τὸ πολὺ τοῦ ὀλίγῳ φαίη ὑπεναντίον εἶναι, ἢ τὸ μέγα τὸ μικρῷ. τῶν δ' ἀφωρισμένων ποσῶν, οὐδενί ἐστιν ὑπεναντίον οὐδενί. Δοκεῖ δὲ ἡ οὐσία μὴ ὧν λέγεσθαι τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον. λέγω δ' ὅτι οὐσία οὐσίας οὐκ ἔστι μᾶλλον, καὶ ἧττον οὐσία,

οὐδὲ

οὐδὲ μὴν λέγεται ὅτι ἄλλη, ἀλλ' ὅτι ἑκάστη οὐσία τοῦ ὅπερ ἐστὶν, οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧττον. οἷον εἰ ἔστιν ἡ αὐτὴ οὐσία ἄνθρωπος, οὐκ ἔσται μᾶλλον καὶ ἧττον ἄνθρωπος, οὔτε αὐτὸς ἑαυτοῦ, οὔτε ἕτερος ἑτέρου. οὐ γάρ ἐστιν ἕτερος ἑτέρου μᾶλλον ἄνθρωπος, ὥσπερ τὸ λευκόν ἐστιν ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον καὶ ἧττον λευκὸν, καὶ καλὸν ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον καὶ ἧττον καλόν. καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται. οἷον τὸ σῶμα λευκὸν ὄν, μᾶλλον λευκὸν λέγεται νῦν ἢ πρότερον, καὶ θερμὸν ὄν, μᾶλλον θερμὸν καὶ ἧττον λέγεται. ἡ δὲ οὐσία, οὐδὲν μᾶλλον οὐσία λέγεται, οὐδὲ ἧττον. οὐδὲ γὰρ ὁ ἄνθρωπος, μᾶλλον νῦν ἄνθρωπος ἢ πρότερον λέγεται, οὐδὲ γε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὅσα ἐστὶν οὐσία. ὥστε οὐκ ἂν ὑπολάβοι τις ἡ οὐσία τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. Μάλιστα δὲ ἴδιον τῆς οὐσίας δοκεῖ εἶναι τὸ ταὐτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ ὂν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. οἷον ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων οὐδὲν οὐκ ἔχει τις τὸ τοιοῦτον προσενεγκεῖν, ὅσα μὴ ἐστὶν οὐσία, ὃ ἓν ἀριθμῷ ὂν δεκτικὸν τῶν ἐναντίων ἐστίν. οἷον τὸ χρῶμα, ὃ ἐστὶν ἓν καὶ ταὐτὸν τοῦ ἀριθμῷ, οὐ λέγεται λευκὸν καὶ μέλαν, οὐδὲ ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ μία τοῦ ἀριθμῷ φαύλη καὶ σπουδαία. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων, ὅσα μὴ ἐστὶν οὐσία. ἡ δέ γε οὐσία ἓν καὶ ταὐτὸν τοῦ ἀριθμῷ ὄν, δεκτικὴ τῶν ἐναντίων ἐστίν. οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν, ὁτὲ μὲν λευκὸς, ὁτὲ δὲ μέλας γίνεται, καὶ θερμὸς, καὶ ψυχρὸς, καὶ φαῦλος, καὶ σπουδαῖος. ὧν δὲ τ' ἄλλων οὐδενὸς φαίνεται τὸ τοιοῦτον. εἰ μὴ ἄρα τις γνίσαιτο τ' λόγον, καὶ τὴν δόξαν φάσκων τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος, ἀληθής τε καὶ ψευδὴς δοκεῖ εἶναι. οἷον εἰ ἀληθὴς εἴη ὁ λόγος τ' καθήδεταί τινα, αὐξανόντος αὐτοῦ, ὁ αὐτὸς οὗτος λόγος ψευδὴς ἔσται. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. ἐὰν γάρ τις ἀληθὲς δοξάζῃ τὸ καθῆσθαί τινα, αὐξανόντος αὐτοῦ ψευδῶς δοξάσει τὴν αὐτὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν ἔχων. εἰ δέ τις μὴ ὧδε παρασκευάζοιτο, ἀλλὰ τῷ γε τρόπῳ, διαφέρει. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τ' οὐσιῶν, αὐτὰ μεταβάλλοντα τῶν ἐναντίων δεκτικά ἐστι. ψυχρὸν γὰρ ἐκ θερμοῦ γιγνόμενον, μεταβάλλει. ἀλλοιοῦται γὰρ καὶ μέλαν ἐκ λευκοῦ, καὶ σπουδαῖον ἐκ φαύλου. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὸ τ' ἄλλων ἕκαστον αὐτῶν μεταβολὴν δέχό-

μένον τῶν ἐναντίων δεκτικόν ἐστιν, ὁ δέ γε λόγος καὶ ἡ δόξα, αὐτὰ μὲν ἀκίνητα πάντη διαμένει, τοῦ δὲ πράγματος κινουμένου, τὰ ἐναντία περὶ αὐτὰ γίνεται. ὁ μὲν γὰρ λόγος διαμένει ὁ αὐτὸς τοῦ καθῆσθαί τινα, τοῦ δὲ πράγματος κινηθέντος, ὅτε μὴ ἀληθὴς, ὅτε ἢ ψευδὴς λέγετο. ὡσαύτως δὲ καὶ ὠθὶ τῆς δόξης. ὥστε τῷ γε τρόπῳ ἴδιον ἂν εἴη τῆς οὐσίας, τὸ κατὰ τὴν αὐτῆς μεταβολὴν, δεκτικὴν τῶν ἐναντίων εἶναι. εἰ δέ τις καὶ ταῦτα παραδέχοιτο τὸ τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι, οὐκ ἔστιν ἀληθὲς οὖσαν. ὁ γὰρ λόγος καὶ ἡ δόξα, οὐ τῷ αὐτὰ δεδέχθαί τι, τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικὰ λέγετο, ἀλλὰ τοῦ περὶ ἑτερόν τι τὸ πάθος γεγενῆσθαι. τῷ γὰρ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἢ μὴ εἶναι, τούτῳ καὶ ὁ λόγος ἀληθὴς ἢ ψευδὴς εἶναι λέγεται, οὐ τοῦ αὐτὸς δεκτικὸς εἶναι τῶν ἐναντίων. ἁπλῶς γὰρ ὑπ' οὐδενὸς, οὔτε ὁ λόγος κινεῖται, οὔτε ἡ δόξα, ὥστε οὐκ ἂν εἴη δεκτικὰ τῶν ἐναντίων, μηδενὸς ἐναντίου ἐν αὐτοῖς γινομένου πάθους. ἡ δέ γε οὐσία, τῷ αὐτὴν τὰ ἐναντία δέχεσθαι, τούτῳ δεκτικὴ τῶν ἐναντίων εἶναι λέγεται. νόσον γὰρ καὶ ὑγείαν δέχετο, καὶ λευκότητα, καὶ μελανίαν, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων αὕτη δεχομένη, τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικὴ λέγετο. ὥστε ἴδιον ἂν οὐσίας εἴη, τὸ ταυτὸν καὶ ἐν ἀριθμῷ ὄν, κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολὴν δεκτικὴν τῶν ἐναντίων εἶναι. περὶ μὲν οὖν οὐσίας τοσαῦτα εἰρήσθω.

Cap. VI.

Περὶ ποσοῦ.

Τοῦ δὲ ποσοῦ τὸ μὲν ἐστὶν διωρισμένον, τὸ δὲ συνεχές. καὶ τὸ μὲν, ἐκ, θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκε, τὸ δὲ ὃς οὐκ ἐχόντων θέσιν. ἔστι δὲ διωρισμένον μὲν, οἷον ἀριθμὸς, καὶ λόγος, συνεχὲς δὲ, οἷον γραμμὴ, ὠπιφάνεια, σῶμα. ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα, τόπος καὶ χρόνος. τῶν μὲν γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ μορίων οὐδείς ἐστι κοινὸς ὅρος, πρὸς ὃν συνάπτει τὰ μόρια αὐτοῦ. οἷον τὰ πέντε εἰ ἔστι τῶν δέκα μόρια, πρὸς οὐδένα κοινὸν ὅρον συνάπτει, τὰ πέντε καὶ τὰ πέντε, ἀλλὰ διώρισθαι, καὶ τὰ τρία γε καὶ τὰ ἑπτὰ πρὸς οὐδένα κοινὸν ὅρον συνάπτει, οὐδ' ὅλως ἂν ἔχοις ἐπ' ἀριθμοῦ κοινὸν ὅρον λαβεῖν τῶν μορίων, ἀλλ' ἀεὶ διώρισθαι. ὥστε, ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν διωρισμένων ἐστίν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λόγος. ὅτι μὲν γάρ

ἐστι

ἐστι ποσὸν ὁ λόγος, φανερόν. καταμετρεῖται γὰρ συλλαβῇ βραχείᾳ καὶ μακρᾷ. λέγω δὲ τὸν μετὰ φωνῆς λόγον γινόμενον. πρὸς οὐδένα γὰρ κοινὸν ὅρον αὐτοῦ τὰ μόρια συνάπτει. οὐ γάρ ἐστι κοινὸς ὅρος πρὸς ὃν αἱ συλλαβαὶ συνάπτουσιν, ἀλλ' ἑκάστη διώρισθαι αὐτὴ καθ' αὑτήν. ἡ δὲ γραμμὴ συνεχής ἐστιν. ἔστι γὰρ κοινὸν ὅρον λαβεῖν στιγμήν, πρὸς ὃν τὰ μόρια αὐτῆς συνάπτει. καὶ τῆς ὠπιφανείας γραμμήν. τὰ γὰρ τοῦ ὠπιπέδου μόρια πρός τινα κοινὸν ὅρον συνάπτει. ὡσαύτως δὲ καὶ ὠπὶ τοῦ σώματος ἔχοις ἂν λαβεῖν κοινὸν ὅρον, γραμμὴν, ἢ ὠπιφάνειαν, πρὸς ἣν τὰ τοῦ σώματος μόρια συνάπτει. ἔστι δὲ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῶν τοιούτων. ὁ γὰρ νῦν χρόνος συνάπτει, πρὸς τε τὸν παρεληλυθότα καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα. πάλιν ὁ τόπος τῶν συνεχῶν ἐστι, τόπον γάρ τινα τοῦ σώματος μόρια κατέχει, ἃ πρὸς τινὰ κοινὸν ὅρον συνάπτει. οὐκοῦν καὶ τὰ τοῦ τόπου μόρια ἃ κατέχει ἕκαστον τῶν τοῦ σώματος μορίων, πρὸς τὸν αὐτὸν ὅρον συνάπτει, πρὸς ὃν καὶ τὰ τοῦ σώματος μόρια. ὥστε συνεχὲς ἂν εἴη καὶ ὁ τόπος. πρὸς γὰρ ἕνα κοινὸν ὅρον αὐτοῦ τὰ μόρια συνάπτει. Ἔτι τὰ μὲν ἐκ, θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκε, τὰ δὲ ὃς οὐκ ἐχόντων θέσιν. οἷον τὰ μὲν τῆς γραμμῆς μόρια, θέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν κεῖται ποῦ. καὶ ἔχοις ἂν διαλαβεῖν καὶ ἀπροσῦναι, ποῦ ἕκαστον κεῖται ἐν τῷ ὠπιπέδῳ, καὶ πρὸς ποῖον μόριον τῶν λοιπῶν συνάπτει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ τοῦ ὠπιπέδου μόρια, θέσιν ἔχει τινά. ὁμοίως γὰρ ἂν ἀποδοθείη ἕκαστον ποῦ κεῖται καὶ ποῖα συνάπτει πρὸς ἄλληλα. καὶ τὰ τοῦ στερεοῦ δὲ ὡσαύτως. καὶ τὰ τοῦ τόπου. ὠθὶ δέ γε τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ἂν ἔχοι τις ἀπροδεῖξαι ὡς τὰ μόρια αὐτοῦ θέσιν τινὰ ἔχει πρὸς ἄλληλα, ἢ κεῖται ποῦ, ἢ ποῖά γε πρὸς ἄλληλα συνάπτει τῶν μορίων. οὐδὲ τὰ τοῦ χρόνου. ὑπομένει γὰρ οὐδὲν τῶν τοῦ χρόνου μορίων. ὃ δὲ μή ἐστιν ὑπομένον, πῶς ἂν τοῦτο θέσιν τινὰ ἔχοι. ἀλλὰ μᾶλλον τάξιν τινὰ εἴποις ἂν ἔχειν, τοῦ τὸ μὲν πρότερον εἶναι τοῦ χρόνου, τὸ δὲ ὕστερον. καὶ ὠθὶ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ ὁμοίως τοῦ τὸ ἐν πρότερον ἀριθμεῖσθαι τῶν δύο, καὶ τὰ δύο τῶν τριῶν, καὶ οὕτω τάξιν τινὰ ἂν ἔχοι, θέσιν δὲ οὐ πάνυ λάβοις ἄν. καὶ ὁ λόγος δὲ ὡσαύτως, οὐδὲν γὰρ ὑπομένει τῶν μορίων. ἀλλ' εἰρη-

ταί τε, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι τοῦτο λαβεῖν. ὥστε οὐκ ἂν εἴη θέσις τῶν μορίων αὐτοῦ, εἴγε μηδὲν ὑπομένει. τὰ μὲν οὖν, ἐκ, θέσιν ἐχόντων, συνέστηκε τῶν μορίων. τὰ δὲ, ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν. Κυρίως δὲ ποσὰ, ταῦτα λέγεται μόνα τὰ εἰρημένα, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ συμβεβηκός. εἰς ταῦτα γὰρ ἀπεβλέποντες, καὶ τὰ ἄλλα ποσὰ λέγομεν, οἷον πολὺ τὸ λευκὸν λέγετε, τῷ γε τῆς ὑπεφάνειαν πολλὴν εἶναι. καὶ ἡ πρᾶξις μακρὰ, τῷ γε τὸν χρόνον πολὺν εἶναι. καὶ ἡ κίνησις πολλή. οὐ γὰρ καθ' αὑτὸ ἕκαστον τούτων ποσὸν λέγεται, οἷον ἐὰν ἀποδιδῶ τις πόσῃ τὶς ἡ πρᾶξίς ἐστι, τοῦ χρόνῳ ὁριεῖ, γνιαυσιαῖαν ἢ οὕτω πῶς ἀποδιδοὺς. καὶ τὸ λευκὸν ποσόν τι ἀποδιδοὺς, τῇ ὑπεφανείᾳ ὁριεῖ. ὅσῃ γὰρ ἂν ἡ ἐπιφάνεια ᾖ, τοσοῦτον καὶ τὸ λευκὸν φήσειν εἶναι. ὥστε μόνα κυρίως ποσὰ καθ' αὑτὰ λέγεται τὰ εἰρημένα, τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ, ἀλλ' ἢ ἄρα κατὰ συμβεβηκός. Ἔτι τοῦ ποσῷ οὐδέν ἐστιν γνάντιον. ὧδε μὲν γὰρ τῶν ἀφωρισμένων φανερὸν ὅτι οὐδέν ἐστι γνάντιον, οἷον τοῦ διπήχει, ἢ τῷ τριπήχει, ἢ τῇ ἐπιφανείᾳ, ἢ τῶν τοιούτων τινί. οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτῶν γνάντιον, εἰ μὴ ἄρα τὸ πολὺ τοῦ ὀλίγῳ φαίη τὶς εἶναι γνάντιον, ἢ τὸ μέγα τῷ μικρῷ. τούτων δὲ οὐδέν ἐστι ποσὸν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν πρός τι. οὐδὲν γὰρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ μέγα λέγεται ἢ μικρὸν, ἀλλὰ τῷ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεσθαι, οἷον ὄρος μὲν μικρὸν λέγετε, κέγχρος δὲ μεγάλη, τῷ τὴν μὲν, τῶν ὁμογενῶν μείζονα εἶναι, τὸ δὲ ἔλαττον τῶν ὁμογενῶν. οὐκοῦν πρὸς ἕτερον ἡ ἀναφορὰ. ἐπεὶ εἴγε καθ' αὑτὸ μικρὸν ἢ μέγα λέγοιτο, οὐκ ἄν ποτε τὸ μὲν ὄρος μικρὸν ἐλέγετο, ἡ δὲ κέγχρος μεγάλη. πάλιν γὰρ μὴ τῇ κώμῃ φαμὲν, πολλοὺς ἀνθρώπους εἶναι, γὰρ ἀθήναις δὲ ὀλίγους, πολλαπλασίους αὐτῶν ὄντας. καὶ γὰρ μὲν τῇ οἰκίᾳ πολλοὺς, γὰρ δὲ τοῦ θεάτρῳ ὀλίγους, πολλῷ πλείους αὐτῶν ὄντας. ἔτι τὸ μὲν δίπηχυ καὶ τρίπηχυ καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων, ποσὸν σημαίνει, τὸ δὲ μέγα ἢ μικρὸν, οὐ σημαίνει ποσὸν, ἀλλὰ μᾶλλον πρός τι. πρὸς γὰρ ἕτερον θεωρεῖτε καὶ τὸ μέγα, καὶ τὸ μικρὸν, ὥστε φανερὸν ὅτι αὐτὰ τῶν πρός τι ἐστίν. ἔτι ἐάν τε τιθῇ τις ποσὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα, ἐάν τε μὴ τιθῇ, οὐκ ἔστιν γὰρ αὐτοῖς γνάντιον οὐδέν. ὃ γὰρ μή ἐστιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ λαβεῖν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀνα

φέρετε,

φέρεται, πῶς ἂν εἴη τούτῳ τὶ γνάντιον. ἔτι εἰ ἔστι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν γνάντια, συμβήσετε τὸ αὐτὸ ἅμα τὰ γνάντια ἐπιδέχεσθαι, καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς εἶναι γνάντια. συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ ἅμα μέγα τε καὶ μικρὸν εἶναι. ἔστι γὰρ πρὸς μὲν οὖν μικρὸν, πρὸς ἕτερον δέ γε τὸ αὐτὸ οὖν μέγα, ὥστε τὸ αὐτὸ καὶ μικρὸν, καὶ μέγα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶναι συμβαίνει. ὥστε ἅμα τὰ γνάντια ὑπεδέχεσθαι. ἀλλ' οὐδὲν δοκεῖ ἅμα τὰ γνάντια ὑπεδέχεσθαι, οἷον ὑπὸ τῆς οὐσίας. δεκτικὴ μὲν γὰρ τῶν γνάντιων δοκεῖ εἶναι, ἀλλ' οὔτις ἅμα νοσεῖ καὶ ὑγιαίνει, οὐδὲ λευκὸν καὶ μέλαν ἐστὶν ἅμα. οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ὃ ἅμα τὰ γνάντια ὑπεδέχεται. καὶ αὐτὰ δὲ ἑαυτοῖς συμβαίνει γνάντια εἶναι, εἰ γάρ ἐστι τὸ μέγα τοῦ μικρῷ γνάντιον, τὸ αὐτό ἐστιν ἅμα καὶ μέγα, καὶ μικρὸν, καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ἂν εἴη γνάντιον. ἀλλὰ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν αὐτὸ ἑαυτῷ τι εἶναι γνάντιον, οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ μέγα τοῦ μικρῷ γνάντιον. οὐδὲ τὸ πολὺ τοῦ ὀλίγῳ. ὥστε εἰ μὴ καὶ τῶν πρός τι ταῦτά τις ἐρεῖ, ἀλλὰ τοῦ ποσοῦ, οὐδὲν γνάντιον ἕξει. μάλιστα δὲ ἡ γναντιότης τοῦ ποσοῦ, περὶ τὸν τόπον δοκεῖ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ ἄνω τοῦ κάτω γνάντιον τιθέασιν, τὴν πρὸς τὸ μέσον χώραν κάτω λέγοντες, διὰ τὸ πλείστην διάστασιν τοῦ μέσου πρὸς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου εἶναι. ἐοίκασι δὲ καὶ τῶν ἄλλων γνάντιων ὁρισμὸν ἀπὸ τούτων ὑπεφέρειν. τὰ γὰρ πλεῖστον ἀλλήλων διεστηκότα τῶν γὰρ τοῦ αὐτῷ γένει, γνάντια ὁρίζονται. Οὐ δοκεῖ δὲ τὸ ποσὸν ὑπεδέχεσθαι τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον, οἷον τὸ δίπηχυ. οὐ γάρ ἐστιν ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον δίπηχυ. οὐδ' ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ, οἷον τὰ τρία τῶν πεντε οὐδὲν μᾶλλον πέντε ἢ τρία λέγεται. οὐδὲ τὰ πέντε τῶν τριῶν. οὐδέ γε ὁ χρόνος ἕτερος ἑτέρου μᾶλλον χρόνος λέγεται. οὐδὲ ὧδε τῶν εἰρημένων ὅλως οὐδενὸς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον λέγετε. ὥστε τὸ ποσὸν, οὐκ ὑπεδέχεται τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον. Ἴδιον δὲ μάλιστα τοῦ ποσοῦ, τὸ ἴσόν τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. ἕκαστον γὰρ τῶν εἰρημένων ποσῶν, ἴσόν τε καὶ ἄνισον λέγεται. οἷον σῶμα, ἴσόν τε καὶ ἄνισον λέγετε. καὶ ἀριθμὸς καὶ χρόνος ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται. ὡσαύτως δὲ καὶ ὧδε τῶν ἄλλων τῶν ῥηθέντων, ἕκαστον ἴσόν τε καὶ ἄνισον λέγεται. τῶν δὲ λοιπῶν ὅσα μή ἐστι ποσὰ, οὐ πάνυ ἂν δόξαιεν

ἴσόν τι καὶ ἄνισον λέγεσθαι, οἷον ἡ διάθεσις ἴση τε καὶ ἄνισος οὐ πάνυ λέγεται, ἀλλὰ μᾶλλον ὁμοία καὶ ἀνομοία. καὶ τὸ λευκὸν ἴσόν τε καὶ ἄνισον οὐ πάνυ, ἀλλ' ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον. ὥστε τοῦ ποσοῦ μάλιστα ἂν εἴη ἴδιον τὸ ἴσόν τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι.

VII.

Περὶ τῶν πρός τι.

Πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον, οἷον τὸ μεῖζον, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγετο. τινὸς γὰρ μεῖζον λέγεται. καὶ τὸ διπλάσιον τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται. τινὸς γὰρ διπλάσιον λέγετο. ὡσαύτως δὴ καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιάδε τῶν πρός τι, οἷον ἕξις, διάθεσις, ὑπόστημα, θέσις. πάντα γὰρ τὰ εἰρημένα αὐτὰ, ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον, καὶ οὐκ ἄλλό τι. ἡ γὰρ ἕξις, τινὸς ἕξις εἶναι λέγεται, καὶ ἡ ὑπόστημα, τινὸς ὑπόστημα. καὶ ἡ θέσις, τινὸς θέσις. καὶ τ' ἄλλα δὲ ὡσαύτως. πρός τι οὖν ἐστὶν, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. οἷον ὄρος μέγα λέγετο πρὸς ἕτερον. πρός τι γὰρ μέγα λέγετο τὸ ὄρος. καὶ τὸ ὅμοιον τινὶ ὅμοιον λέγετο. καὶ τ' ἄλλα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὡσαύτως πρός τι λέγεται. ἔστι δὴ καὶ ἡ ἀνάκλισις, καὶ ἡ στάσις, καὶ ἡ καθέδρα, θέσεις τινές. αἱ δὴ θέσεις τῶν πρός τι. τὸ δὲ ἀνακεῖσθαι ἢ ἑστᾶναι, ἢ καθῆσθαι, αὐτὰ μὲν οὐκ εἰσὶ θέσεις, παρωνύμως δὲ ἀπὸ τῶν εἰρημένων θέσεων λέγοντο.

Ὑπάρχει δὴ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι, οἷον ἀρετὴ κακίᾳ ἐναντίον, ἑκάτερον ὂν τῶν πρός τι. καὶ ὑπόστημα ἀγνοίᾳ. οὐ πᾶσι δὲ τοῖς πρός τι ὑπάρχει τὰ ἐναντία. τοῦ γὰρ διπλασίῳ, οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον. οὐδὲ τοῦ τριπλασίῳ, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδενί. Δοκεῖ δὲ καὶ τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον ὑπόδεχεσθαι τὰ πρός τι. ὅμοιον γὰρ καὶ ἀνόμοιον μᾶλλον καὶ ἧττον λέγετο. καὶ ἴσον, καὶ ἄνισον, μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται, ἑκάτερον αὐτῶν πρός τι ὄν. τό, τε γὰρ ὅμοιον, τινὶ ὅμοιον λέγεται, καὶ τὸ ἄνισον, τινὶ ἄνισον. οὐ πάντα δὲ τὰ πρός τι ὑπόδεχεται τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον. τὸ γὰρ διπλάσιον, οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧττον διπλάσιον, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν. Πάντα δὲ τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγετο, οἷον ὁ δοῦλος δεσπότου δοῦλος, καὶ ὁ δεσπότης, δούλου δεσπότης λέ-

της λέγεται εἶναι. καὶ τὸ διπλάσιον ἡμίσεος διπλάσιον, καὶ τὸ ἥμισυ διπλασίου ἥμισυ, καὶ τὸ μεῖζον ἐλάττονος μεῖζον, καὶ τὸ ἔλαττον μείζονος ἔλαττον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, πλὴν τῇ πτώσει, ἐνίοτε διοίσει κατὰ τὴν λέξιν. οἷον ἡ ὑπόστημα ὑπόστητοῦ ὑπόστημα λέγετο, καὶ τὸ ὑπόστητον ὑπόστημα ὑπόστητον, καὶ ἡ αἴσθησις αἰσθητοῦ αἴσθησις, καὶ τὸ αἰσθητὸν αἰσθήσει αἰσθητόν. οὐ μὴν, ἀλλ' ἐνίοτε οὐ δόξει ἀντιστρέφειν. ἐὰν μὴ οἰκείως πρὸς ὃ λέγεται ἀποδοθῇ, ἀλλὰ διαμάρτῃ ὁ ἀποδιδούς. οἷον τὸ πτερὸν ἐὰν ἀποδοθῇ ὄρνιθος, οὐκ ἀντιστρέφει ὄρνις πτεροῦ, οὐ γὰρ οἰκείως τὸ πρῶτον ἀποδίδοται πτερὸν ὄρνιθος. οὐ γὰρ ἡ ὄρνις, ταύτῃ τὸ πτερὸν αὐτῆς λέγετο, ἀλλ' ἡ πτερωτόν ἐστιν. πολλῶν γὰρ καὶ ἄλλων πτερά ἐστιν, ἃ οὐκ εἰσὶν ὄρνιθες. ὥστε ἂν ἀποδοθῇ οἰκείως, καὶ ἀντιστρέφει, οἷον τὸ πτερὸν πτερωτοῦ πτερὸν, καὶ τὸ πτερωτὸν πτερῷ πτερωτόν. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ κείμενον εἴη ὄνομα, πρὸς ὃ οἰκείως ἀποδοθείη. οἷον τὸ πηδάλιον τοῦ πλοίου ἐὰν ἀποδοθῇ, οὐκ οἰκεία ἡ ἀπόδοσις γίνετο. οὐ γὰρ ἡ πλοῖον, ταύτῃ αὐτοῦ τὸ πηδάλιον λέγετο. ἔστι γὰρ πλοῖα, ὧν οὐκ ἔστι πηδάλια, διὸ οὐκ ἀντιστρέφει. τὸ γὰρ πλοῖον οὐ λέγετο πηδαλίου πλοῖον, ἀλλ' ἴσως οἰκειοτέρα ἂν εἴη ἀπόδοσις, εἰ οὕτω πῶς ἀποδοθείη, τὸ πηδάλιον, πηδαλίῳ τοῦ πηδάλιον, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως. ὄνομα γὰρ οὐ κεῖτο. καὶ ἀντιστρέφει γε, ἐὰν οἰκείως ἀποδοθῇ. τὸ γὰρ πηδαλιωτὸν πηδαλίῳ πηδαλιωτόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. οἷον ἡ κεφαλὴ, οἰκειοτέρως ἂν ἀποδοθείη κεφαλωτοῦ κεφαλὴ, ἢ ζώου ἀποδιδομένη. οὐ γὰρ ἡ ζῶον, κεφαλὴν ἔχει. πολλὰ γὰρ τῶν ζώων κεφαλὴν οὐκ ἔχει. οὕτω δὴ ῥᾷστα ἂν ἴσως τις λάβοι οἷς μὴ κεῖτο ὀνόματα, εἰ ἀπὸ τῶν πρώτων, καὶ τοῖς πρὸς ἃ ἀντιστρέφουσι τιθείη τὰ ὀνόματα. ὥσπερ ὑπὲρ τῶν προειρημένων, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, τὸ πτερωτόν, καὶ ἀπὸ τοῦ πηδαλίου τὸ πηδαλιωτόν. πάντα οὖν τὰ πρός τι ἐάνπερ οἰκείως ἀποδιδῶται, πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγετο, ἐπεὶ ἐάν γε πρὸς τὸ τυχὸν ἀποδιδῶται, καὶ μὴ πρὸς αὐτὸ ὃ λέγεται, οὐκ ἀντιστρέφει. λέγω δὴ ὅτι οὐδὲ τῶν ὁμολογουμένως πρὸς ἀντιστρέφοντα λεγομένων, καὶ ὀνομάτων αὐτοῖς κειμένων οὐδὲν ἀντιστρέφει, ἐὰν πρός τι τῶν

συμβεβηκότων ἀποδίδωται, ἢ μὴ πρὸς αὐτὸ ὃ λέγεται. οἷον ὁ δίλλος, ἐὰν μή τις ἀποδοθῇ, ἀλλὰ ἀνθρώπου ἢ δίποδος, ἢ ὁτουοῦν τῶν τοιούτων, οὐκ ἀντιστρέφει. οὐδὲ γὰρ δυνατὸν λέγειν ὁ ἄνθρωπος δίλλος ἄνθρωπος. οὐ γὰρ οἰκεία ἡ ἀπόδοσις ἔσται, εἰ ἐὰν μὴ οἰκείως ἀποδιδόμενον ἢ πρὸς ὃ λέγεται, πανταχοῦ προσαιρουμένων τῶν ἄλλων, ὅσα συμβεβηκότα ἐστὶ, καταλιπομένου δὲ τούτου μόνου πρὸς ὃ ἀπεδόθη, οἰκείως ἀεὶ πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται. οἷον ὁ δίλλος, ἐὰν πῶς τὸν ἄνθρωπον λέγηται, προσαιρουμένων τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅσα συμβεβηκότα ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καταλιπομένου δὲ μόνου τοῦ ἀποδίδοσθαι, ἀεὶ ὁ δίλλος πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται. ὁ γὰρ δίλλος ἄνθρωπος δίλλος λέγεται. ἐὰν δέ γε μὴ οἰκείως ἀποδοθῇ πρὸς ὁπότερον λέγεται, προσαιρουμένων μὲν τῶν ἄλλων, καταλιπομένου δὲ μόνου τοῦ πρὸς ὃ ἀπεδόθη, οὐ ῥηθήσεται πρὸς αὐτό. ἀποδεδόσθω γὰρ ὁ δίλλος ἀνθρώπου, ἡ δὲ πτερωτὸν ὄρνιθος, καὶ πολυκρεῖδα τὸν ἄνθρωπον ἡμερωτὸν αὐτὸ εἶναι, ὁ γὰρ ἐπὶ δίλλος πρὸς ἄνθρωπον ῥηθήσεται. μὴ γὰρ ὄντος ἀνθρώπου, οὐδὲ δίλλος ἔσται. ὥστε δεῖ μὲν ἀεὶ δίλλον εἶναι πρὸς ὁπότε οἰκείως λέγεται. καὶ μὴ ὄνομα ἦ κείμενον, ῥᾳδία ἡ ἀπόδοσις γίνεται, μὴ ὄντος δὲ, ἀναγκαῖον ἴσως ὀνομάζοποιεῖν. ὅτω δὲ ἀποδιδομένων, φανερὸν ὅτι πάντα τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται. Δοκεῖ δὲ τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει εἶναι, καὶ ὅτι μὲν τῶν πλείστων ἀληθὲς ἔστιν, ἐπὶ γνίωσι δὲ, οὐκ ἀληθές. ἅμα γὰρ διπλάσιόν τε ἔστι καὶ ἥμισυ. μὴ ἡμίσεος ὄντος, διπλάσιόν ἔστι. καὶ δεσπότης ὄντος, δοῦλός ἐστι. καὶ δίλλος ὄντος δεσπότης ἔστιν. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ τὰ ἄλλα. μὴ γὰρ ὄντος διπλασίου, οὐκ ἔσται ἥμισυ. καὶ ἡμίσεος μὴ ὄντος, οὐκ ἔσται διπλάσιον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοιαῦτα. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν πρός τι ἀληθὲς δοκεῖ τὸ ἅμα τῇ φύσει εἶναι. τὸ γὰρ ὑπερέχοντι τῶν πραγμάτων τὰς ὑπεροχὰς

μας

μας λαμβάνομεν. ἐπ' ὀλίγων γὰρ αἱ ἢ ἐπ' ὀλίγον ἴσθι τις αὐξάνεται τῷ ὑπερέχοντι τὴν ὑπερεχομένην. εἰ τὸ μὲν ὑπερέχον αὐξηθὲν συναυξεῖ τὴν ὑπερεχομένην, ἡ δὲ ὑπερεχομένη ὑπερέχον τὸ συναυξεῖ, ἐπίσης τὸ γε μὴ ὄντος ἔσται ἐπιτεύξεται. οὐδέποτε γὰρ ἔσται ὑπερεχομένη. ὑπερεχόμενος δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲν κωλύει ἐπιτεύκτην εἶναι. οἷον καὶ ὁ τῆς κύκλου περιαγωνισμὸς (εὕρηται γὰρ ἐπιτεύκτην) ὑπερέχομένη μὲν αὐτῆς οὐκ ἔστιν οὕπω, αὐτὸς δὲ ὑπερέχον ἔστι. ἐπεὶ ζώσης μὲν αὐξηθέντος, ἔσται ὑπερεχομένη, τῷ δὲ ὑπερέχοντι πολλὰ συνδιέξεισι. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ τὰ ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως ἔχει. τὸ γὰρ αἰσθητὸν πρότερον τῆς αἰσθήσεως δοκεῖ εἶναι. τοῦ μὲν γὰρ αἰσθητοῦ ἀναιρεθέντος, συναναιρεῖται καὶ αἴσθησις. ἡ δὲ αἴσθησις τοῦ αἰσθητοῦ οὐ συναναιρεῖται. αἱ γὰρ αἰσθήσεις σώματα, καὶ συμπάσης σώματός εἰσιν. αἰσθητὰ δὲ ἀναιρεθέντος, ἀναιρεῖται καὶ τὸ σῶμα. τῶν γὰρ αἰσθητῶν τὸ σῶμα. σώματος δὲ μὴ ὄντος ἀναιρεῖται, καὶ ἡ αἴσθησις, ὥστε συναναιρεῖ τὸ αἰσθητὸν καὶ αἴσθησιν, ἡ δέ γε αἴσθησις τὸ αἰσθητὸν οὐ συναναιρεῖ. ζώσης γὰρ ἀναιρεθέντος, αἴσθησις μὴ ἀναιρεῖται, αἰσθητὸν ἢ ἔσαι σῶμα, οἷον θερμόν, γλυκύ, πικρόν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα ἐστὶν αἰσθητά. Ἔτι ἡ μὲν αἴσθησις ἅμα τοῦ αἰσθητικοῦ γίνεται, ἅμα γὰρ ζῴου γίνεται καὶ ἡ αἴσθησις, τὸ δέ γε αἰσθητὸν ὅτι καὶ πρὸ τοῦ ζῴου ἢ αἴσθησιν εἶναι, πῦρ γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ὧν καὶ τὸ ζῷον συνίσταται ἐστὶ, καὶ πρὸ τοῦ ζῴου ὅλως ἢ αἴσθησιν ἔστιν. ὥστε πρότερον ἂν δόξειε αἰσθήσεως, τὸ αἰσθητὸν εἶναι δόξειεν. Ἔχει δὲ ἀπορίαν, πότερον ἀδέμια οὐσία τῶν πρός τι λέγεται, καθάπερ δοκεῖ, ἢ οὐδεμία ἀλλὰ συμβαίνει τινὰς τῶν δοθέντων ἀδιῶν. ὧδε μὲν γὰρ τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀληθές ἐστιν. οὔτε γὰρ τὰ ὅλα, ὅτε τὰ μέρη τῶν πρώτων οὐσιῶν πρός τι λέγεται. ὁ γάρ τις ἄνθρωπος, οὐ λέγεται τινός τις ἄνθρωπος, οὐδὲ ὁ τις βοῦς, τινὸς τις βοῦς, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ μέρη. ἡ γὰρ τις χεὶρ, οὐ λέγεται τινός τις χεὶρ, ἀλλὰ τινὸς χεὶρ, καὶ ἡ τις κεφαλὴ οὐ λέγεται τινός τις κεφαλὴ, ἀλλὰ τινὸς κεφαλή. ὡσαύτως δὲ καὶ ὧδε τῶν δοθέντων οὐσιῶν, ἐπί γε τῶν πλείστων, οἷον ἄνθρωπος, οὐ λέγεται τινὸς ἄνθρωπος, οὐδὲ ὁ βοῦς, τινὸς βοῦς, οὐδὲ τὸ ξύλον, τινὸς ξύλον, ἀλλὰ τινὸς κτῆμα λέγεται. ὧδε

μὲν οὖν τῶν τοιούτων φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔστι τῶν πρός τι. ἐπ' ἐνίων δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν ἔχει ἀμφισβήτησιν, οἷον ἡ κεφαλὴ τινὸς λέγεται κεφαλὴ, καὶ ἡ χεὶρ, τινὸς λέγεται χεὶρ, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων. ὥστε ταῦτα τῶν πρός τι δόξειεν ἂν εἶναι. Εἰ μὴ οὖν ἱκανῶς ὁ τῶν πρός τι ὁρισμὸς ἀποδέδοται, ἢ τῶν πάνυ χαλεπῶν, ἢ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ τὸ δεῖξαι, ὡς οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι λέγεται. εἰ δὲ μὴ ἱκανῶς, ἀλλ' ἔστι τὰ πρός τι οἷς τὸ εἶναι ταυτόν ἐστι τοῦ πρός τι πῶς ἔχειν, ἴσως ἂν ῥηθείη τὶ πρὸς ταῦτα. ὁ δὲ πρότερος ὁρισμὸς πρακολουθεῖ μὲν πᾶσι τοῖς πρός τι, οὐ μήν γε ταυτόν ἐστι, τοῦ πρός τι αὐτοῖς εἶναι τὸ αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων λέγεσθαι. ἐκ δὲ τούτων, δῆλόν ἐστι ὅτι ἐάν τις εἰδῇ τι ὡρισμένως τῶν πρός τι, κἀκεῖνο πρὸς ὃ λέγεται ὡρισμένως εἴσεται. φανερὸν οὖν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐστίν. εἰ γὰρ οἶδέ τις τὸ δέ τι, ὅτι ἐστὶ τῶν πρός τι (ἔστι δὲ τὸ εἶναι τοῖς πρός τι ταυτὸν τοῦ πρός τι πῶς ἔχειν) κἀκεῖνο οἶδε πρὸς ὃ οὕτω πῶς ἔχει. εἰ γὰρ μὴ οἶδεν ὅλως πρὸς ὃ οὕτω πῶς ἔχει, οὐδ' εἰ πρός τι τὸ πῶς ἔχει εἴσεται. καὶ ὠθὶ τῶν καθέκαστα δὲ δῆλον τὸ τοιοῦτον, οἷον τὸ δέ τι εἰ οἶδέ τις ἀφωρισμένως ὅτι ἐστὶ διπλάσιον, καὶ ὅτου διπλάσιον ἐστὶν εὐθὺς ἀφωρισμένως οἶδεν. εἰ γὰρ μηδενὸς τῶν ἀφωρισμένων οἶδεν αὐτὸ διπλάσιον, οὐδ' εἰ διπλάσιόν ἐστιν ὅλως οἶδεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ δέ τι, εἰ οἶδεν ὅτι κάλλιόν ἐστι, καὶ ὅτου κάλλιόν ἐστιν εὐθὺς ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον εἰδέναι. διὰ ταῦτα, οὐκ ἀορίστως δὲ εἴσεται, ὅτι τοῦτό ἐστι χείρονος κάλλιον. ὑπόληψις γὰρ τὸ τοιοῦτον γίνεται, οὐκ ὠρισμένη. οὐ γὰρ ἔτι εἴσετε ἀκριβῶς ὅτι ἐστὶ χείρονος κάλλιον. εἰ γὰρ οὕτως ἔτυχεν, οὐδεὶν ἐστὶ χεῖρον αὐτοῦ. ὥστε φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὃ ἂν εἰδῇ τις τῶν πρός τι ἀφωρισμένως, κἀκεῖνο πρὸς ὃ λέγετε ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον εἰδέναι. τὴν δέ γε κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων, ἃ εἰσιν οὐσίαι, αὐτὰ μὲν ἅπερ ἐστὶν ὡρισμένως εἰδέναι, πρὸς ὃ δὲ λέγεται οὐκ ἀναγκαῖον. τίνος γὰρ αὕτη ἡ κεφαλὴ, ἢ τίνος ἡ χεὶρ, οὐκ ἔστιν εἰδέναι ὡρισμένως. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ταῦτα τῶν πρός τι, εἰ δὲ μή ἐστι ταῦτα τῶν πρός τι, ἀληθὲς ἂν εἴη λέγειν, ὅτι οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι ἐστίν. ἴσως δὲ χαλεπὸν καὶ ὑπὲρ τῶν τοιούτων

τῶν σφοδρῶς ἀσφαίνεσθαι, μὴ πολλάκις ἐπεσκεμμένον. τὸ μέν τοι διηπορηκέναι περὶ ἑκάστου αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν.

Περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος.

Ποιότητα δὲ λέγω, καθ' ἣν ποιοῖτινες εἶναι λέγονται. ἔστι δὲ ἡ ποιότης τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. ἐν μὲν οὖν εἶδος ποιότητος ἕξις καὶ διάθεσις λεγέσθωσαν. διαφέρει δὲ ἕξις διαθέσεως, τοῦ χρονιώτερον εἶναι καὶ μονιμώτερον. τοιαῦτε δὲ αἵτε ὠρισῆμαι, καὶ αἱ ἀρεταί. ἥτε γὰρ ὠρισμένη δοκεῖ τῶν πραμονιμωτέρων εἶναι, καὶ χρονιωτέρων, ἐὰν καὶ μετρίως ὠρισμένην τις λάβῃ, ἐὰν περ μὴ μεγάλη μεταβολὴ γένηται ὑπὸ νόσου, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀρετή, οἷον ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων, οὐκ εὐκίνητα δοκεῖ εἶναι, οὐδ' εὐμετάβλητα. διαθέσεις δὲ λέγονται ἃ ἐστὶν εὐκίνητα, καὶ ταχὺ μεταβάλλοντα, οἷον θερμότης, καὶ κατάψυξις, καὶ νόσος, καὶ ὑγεία, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. διάκειται μὲν γάρ πως κατὰ ταύτας ὁ ἄνθρωπος. ταχὺ δὲ μεταβάλλει ἐκ θερμοῦ ψυχρὸς γενόμενος, καὶ ἐκ τοῦ ὑγιαίνειν εἰς τὸ νοσεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὠθὶ τῶν ἄλλων. εἰ μή τις καὶ αὐτῶν τούτων τυγχάνει διαχρόνου πλῆθος ἤδη συμπεφυομένη, καὶ ἀκίνητος, ἢ πάνυ δυσκίνητος οὖσα, ὡς ἄν τις ὡς ἕξιν ἤδη προσαγορεύσει. φανερὸν δὲ ὅτι ταῦτα βούλονται ἕξεις λέγειν ἃ ἐστὶ πολυχρονιώτερα καὶ δυσκινητότερα. τοὺς μὲν γὰρ τῶν ἐπιστημῶν μὴ πάνυ τι κατέχοντας, ἀλλ' εὐκινήτους ὄντας οὔ φασιν ἕξιν ἔχειν, καί τι διάκεινταί γέ πως κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἢ χεῖρον, ἢ βέλτιον. ὥστε διαφέρει ἕξις διαθέσεως, τῷ τὴν μὲν εὐκίνητον εἶναι, τὴν δὲ πολυχρονιωτέραν, καὶ δυσκινητοτέραν. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἕξεις καὶ διαθέσεις, αἱ δὲ διαθέσεις οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἕξεις. οἱ μὲν γὰρ ἕξεις ἔχοντες, καὶ διάκεινταί γε κατ' αὐτὰς, οἱ δὲ διακείμενοι, οὐ πάντως καὶ ἕξιν ἔχουσιν. Ἕτερον δὲ γένος ποιότητος, καθὸ πυκτικοὺς ἢ δρομικοὺς, ἢ ὑγιεινοὺς, ἢ νοσώδεις λέγομεν, καὶ ἁπλῶς, ὅσα κατὰ δύναμιν φυσικὴν, ἢ ἀδυναμίαν λέγεται. οὐ γὰρ τοῦ διακεῖσθαί πως ἕκαστον τῶν τοιούτων λέγετε, ἀλλὰ τῷ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν ἢ ἀδυναμίαν, τοῦ ποιῆσαί τι ῥᾳδίως. ἢ μηδὲν πάσχειν.

οἷον πυκτικοὶ ἢ δρομικοὶ λέγοντες, οὐ τοῦ διακεῖσθαί πως, ἀλλὰ τῷ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν, ἢ ἀδυναμίαν τοῦ ποιῆσαί τι ῥᾳδίως. ὑγιεινοὶ δὲ λέγονται, τοῦ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν τοῦ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν τυχόντων ῥᾳδίως. νοσώδεις δὲ, τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν φυσικὴν τοῦ μηδὲν πάσχειν ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων. ὁμοίως δὲ τούτοις, καὶ τὸ σκληρὸν, καὶ τὸ μαλακὸν ἔχει. τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν λέγεται, τῷ δύναμιν ἔχειν τοῦ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι, τὸ δὲ μαλακὸν, τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου. Τρίτον δὲ γένος ποιότητος, παθητικαὶ ποιότητες, καὶ πάθη. ἔστι δὲ τοιαῦτα, οἷον γλυκύτης τε καὶ πικρότης, καὶ στρυφνότης, καὶ πάντα τὰ τούτοις συγγενῆ. ἔτι δὲ, καὶ θερμότης, καὶ ψυχρότης, καὶ λευκότης, καὶ μελανία. ὅτι μὲν οὖν αὗται παθητικαὶ ποιότητες εἰσὶ φανερόν. τὰ γὰρ δεδεγμένα αὐτὰ ποιὰ λέγετε κατὰ αὐτάς, οἷον τὸ μέλι τοῦ γλυκύτητα δεδέχθαι, λέγετε γλυκὺ, καὶ τὸ σῶμα λευκὸν, τῷ λευκότητα δεδέχθαι, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Παθητικαὶ δὲ ποιότητες λέγονται, οὐ τοῦ αὐτὰ τὰ δεδεγμένα τὰς ποιότητας, πεπονθέναι τί. οὔτε γὰρ τὸ μέλι τῷ πεπονθέναι τι λέγετε γλυκὺ, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ ἡ θερμότης, καὶ ἡ ψυχρότης παθητικαὶ ποιότητες λέγονται, οὐ τῷ αὐτὰ τὰ δεδεγμένα πεπονθέναι τι, τῷ δὲ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἑκάστην τῶν εἰρημένων ποιοτήτων, πάθους εἶναι ποιητικὴν, παθητικαὶ ποιότητες λέγονται. ἥτε γὰρ γλυκύτης πάθος τι κατὰ τὴν γεῦσιν ἐμποιεῖ, καὶ ἡ θερμότης κατὰ τὴν ἁφὴν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι. λευκότης δὲ καὶ μελανία, καὶ αἱ ἄλλαι χροιαὶ, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς εἰρημένοις παθητικαὶ ποιότητες λέγοντες, ἀλλὰ τοῦ αὐτὰς ὑπὸ πάθους γεγονέναι. ὅτι μὲν γὰρ γίνοντες διὰ πάθος πολλαὶ μεταβολαὶ χρωμάτων δῆλον. αἰσχυνθεὶς γάρ τις, ἐρυθρὸς ἐγένετο, καὶ φοβηθεὶς ὠχρὸς, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων. ὥστε καὶ εἴτις φύσει τῶν τοιούτων τι συμπτωμάτων, ἢ παθῶν πέπονθε, τὴν ὁμοίαν χροιὰν εἰκὸς αὐτὸν ἔχειν ἐστίν. ἥτις γὰρ νῦν ἐν τοῦ αἰσχυνθῆναι διάθεσις τῶν περὶ τὸ σῶμα ἐγένετο, καὶ κατὰ φυσικὴν σύστασιν ἡ αὐτὴ γένοιτ' ἂν διάθεσις, ὥστε φύσει καὶ τὴν χροιὰν ὁμοίαν γενέσθαι. ὅσα μὲν οὖν τῶν τοιούτων συμπτωμάτων ἀπό τινων παθῶν δυσ-

κινήτων

κινήτων καὶ παραμονίμων τὴν ἀρχὴν εἴληφε, παθητικαὶ ποιότητες λέγοντες. εἴτε γὰρ ἐν τῇ κατὰ φύσιν συστάσει ὠχρότης ἢ μελανία γένητε, ποιότης λέγεται, ποιοὶ γὰρ κατὰ ταύτας λεγόμεθα, εἴτε διὰ νόσον μακρὰν, ἢ διὰ καῦμα τῷ αὐτῷ συμβέβηκεν ὠχρότης ἢ μελανία, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀποκαθίσαντες, ἢ καὶ διὰ βίου παραμένουσι παθητικαὶ ποιότητες καὶ αὐταὶ λέγονται. ὁμοίως γὰρ ποιοὶ κατὰ ταύτας λεγόμεθα. ὅσα δὲ ἀπὸ ῥᾳδίως διαλυομένων, καὶ ταχὺ ἀποκαθισταμένων γίνετε, πάθη λέγονται, ποιότητες δὲ, οὔ. οὐ γὰρ λέγονται ποιοίτινες κατ' αὐτάς. οὔτε γὰρ ὁ ἐρυθριῶν διὰ τὸ αἰσχύνεσθαι λέγετε ἐρυθρίας, οὔτε ὁ ὠχριῶν διὰ τὸ φοβεῖσθαι ὠχρίας, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ πεπονθέναι τι. ὥστε πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ποιότητες δὲ, οὔ. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ κατὰ ψυχὴν παθητικαὶ ποιότητες, καὶ πάθη λέγοντες. ὅσα τε γὰρ ἐν τῇ γενέσει εὐθὺς ἀπό τινων παθῶν δυσκινήτων γεγένητε, ποιότητες λέγοντες καὶ αὐταὶ, οἷον ἥτε μανικὴ ἔκστασις, καὶ ἡ ὀργὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα. ποιοὶ γὰρ κατ' αὐτὰς λέγοντες ὀργίλοι τε καὶ μανικοί. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσαι ἐκστάσεις μὴ φυσικαὶ, ἀλλ' ἀπό τινων ἄλλων συμπτωμάτων γεγένητε, ἢ καὶ ὅλως δυσκίνητοι ποιότητες, καὶ τὰ τοιαῦτα. ποιοὶ γὰρ κατ' αὐτὰς λέγονται. ὅσα δὲ ἀπὸ ῥᾳδίως καὶ ταχὺ καθισταμένων γίνετε, πάθη λέγονται, οἷον εἰ λυπούμενός τις, ὀργιλώτερος γίνετε. οὐδὲ γὰρ λέγεται ὀργίλος, ὁ ἐν τοῦ τοιούτῳ πάθει ὀργιλώτερος ὤν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ πεπονθέναι τι, ὥστε πάθη μὲν λέγοντες τὰ τοιαῦτα, ποιότητες δὲ, οὔ. Τέταρτον δὲ γένος ποιότητος σχῆμά τε, καὶ ἡ περὶ ἕκαστον ὑπάρχουσα μορφὴ, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, εὐθύτης καὶ καμπηλότης, καὶ εἴτι ἄλλο τούτοις ὁμοιόν ἐστι. καθ' ἕκαστον γὰρ τούτων ποιόν τι λέγεται. τὸ γὰρ τρίγωνον ἢ τετράγωνον εἶναι ποιόν τι λέγετε, καὶ τὸ εὐθὺ ἢ καπύλον. καὶ κατὰ τὴν μορφὴν δὲ ἕκαστον ποιὸν λέγετε. τὸ δὲ μανὸν καὶ πυκνὸν καὶ τραχὺ καὶ λεῖον, δόξειε μὲν ἂν ποιόν τι σημαίνειν, ἔοικε δὲ ἀλλότρια τὰ τοιαῦτα τῆς περὶ τὸ ποιὸν διαθέσεως. θέσιν γάρ τινα μᾶλλον φαίνετε τῶν μορίων ἑκάτερον δηλοῦν. πυκνὸν μὲν γὰρ λέγεται τοῦ τὰ μόρια συνέγγυς εἶναι ἀλλήλοις, μανὸν δὲ τοῦ διεστάναι ἀπ' ἀλλήλων. καὶ λεῖον μὲν τοῦ ἐπ' εὐθείας πῶς τὰ μόρια κεῖσθαι, τραχὺ δὲ τοῦ τὸ μὲν

ὑπάρχειν, τὸ δὲ ἐλλείπειν. Ἴσως μὲν οὖν καὶ ἄλλος ἄν τις φανείη τρόπος ποιότητος, ἀλλ' οἵγε μάλιστα σχεδὸν λεγόμενοι τοσοῦτοί εἰσιν. ποιότητες μὲν οὖν εἰσὶν αἱ εἰρημέναι. ποιὰ δὲ τὰ κατ' αὐτὰς πρωνύμως λεγόμενα, ἢ ὁπωσοῦν ἀπ' αὐτῶν. ὠδὶ μὲν οὖν τῶν πλείστων, καὶ σχεδὸν ὡσὶ πάντων πρωνύμως λέγεται, οἷον ἀπὸ τῆς λευκότητος, ὁ λευκὸς, καὶ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, ὁ γραμματικὸς, καὶ ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ὁ δίκαιος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων. ἐπ' ἐνίων δὲ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι τῇ ποιότητι ὀνόματα, οὐκ ἐνδέχεται τὰ λεγόμενα πρωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. οἷον ὁ δρομικὸς, ἢ ὁ πυκτικὸς, ὁ κατὰ δύναμιν φυσικὴν λεγόμενος ἀπ' οὐδεμιᾶς ποιότητος πρωνύμως λέγεται. οὐ γὰρ κεῖται ὀνόματα ταῖς δυνάμεσι, καθ' ἃς οὗτοι ποιοὶ λέγονται, ὥσπερ ταῖς ὡσιστήμαις, καθ' ἃς πυκτικοὶ ἢ παλαιστρικοὶ κατὰ διάθεσιν λέγονται. πυκτικὴ γὰρ ὡσιστήμη λέγεται, καὶ παλαιστρική. ποιοὶ δ' ἀπὸ τούτων πρωνύμως οἱ διακείμενοι λέγονται. ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνόματος κειμένου, οὐ λέγεται πρωνύμως τὸ κατ' αὐτὴν ποιὸν λεγόμενον, οἷον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖος. τῷ γὰρ ἀρετὴν ἔχειν, σπουδαῖος λέγεται, ἀλλ' οὐ πρωνύμως ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. οὐκ ὠδὶ πολλῶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐστίν. ποιὰ οὖν λέγεται τὰ πρωνύμως ἀπὸ τῶν εἰρημένων ποιοτήτων λεγόμενα, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως. ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης κατὰ τὸ ποιὸν, οἷον ἡ δικαιοσύνη ἀδικίᾳ ἐναντίον, καὶ λευκότης, μελανίᾳ, καὶ τ' ἄλλα. ὡσαύτως καὶ τὰ κατ' αὐτὰς ποιὰ λεγόμενα, οἷον τὸ ἄδικον τῷ δικαίῳ, καὶ τὸ λευκὸν τῷ μέλανι. οὐκ ὡσὶ πάντων δὲ τὸ τοιοῦτον συμβαίνει. τῷ γὰρ πυῤῥῷ ἢ ὠχρῷ ἢ ταῖς τοιαύταις χροιαῖς, οὐδέν ἐστιν ἐναντίον ποιοῖς οὖσιν. Ἔτι ἐὰν τῶν ἐναντίων θάτερον ᾖ ποιὸν, καὶ τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν. οὗτοι δὲ δῆλον ἐκ τῶν καθέκαστα προχειριζομένῳ τὰς ἄλλας κατηγορίας. οἷον εἰ ἔστιν ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ ἐναντίον, ποιὸν δὲ ἡ δικαιοσύνη, ποιὸν ἄρα καὶ ἡ ἀδικία. οὐδεμία γὰρ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἐφαρμόζει τῇ ἀδικίᾳ οὔτε ποσὸν, οὔτε πρός τι, οὔτε ποῦ, οὐδ' ὅλως τι τῶν τοιούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἢ ποιόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὸ ποιὸν ἐναντίων. Ἐπιδέχεται δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τὰ ποιά. λευκὸν γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττον ἕτερον ἑτέρου λέγεται,

καὶ δίκαιον ἕτερον ἑτέρου, μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ αὐτὰ δὲ ἐπίδοσιν λαμβάνει. λευκὸν γὰρ ὂν ἔτι ἐνδέχεται λευκότερον γίνεσθαι. οὐ πάντα δὲ, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα. δικαιοσύνη γὰρ δικαιοσύνης εἰ λέγοιτο μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀπορήσειεν ἄν τις. ὁμοίως δὲ καὶ ὡσὶ τῶν ἄλλων διαθέσεων. ἔνιοι γὰρ ἀμφισβητοῦσι περὶ τῶν τοιούτων. δικαιοσύνην μὲν γὰρ δικαιοσύνης οὐ πάνυ φασὶ μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεσθαι, οὐδὲ ὑγίειαν ὑγιείας. ἧττον μέντοι ἔχειν ἕτερον ἑτέρου ὑγίειαν φασὶ, καὶ δικαιοσύνην ἕτερον ἑτέρου ἧττον ἔχειν, ὡσαύτως δὲ καὶ γραμματικὴν, καὶ τὰς ἄλλας διαθέσεις. ἀλλ' οὖν τά γε κατ' αὐτὰς λεγόμενα, ἀναμφισβητήτως ὡσιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. γραμματικώτερος γὰρ ἕτερος ἑτέρου λέγεται, καὶ ὑγιεινότερος καὶ δικαιότερος, καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τρίγωνον δὲ καὶ τετράγωνον, οὐ δοκεῖ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ὡσιδέχεσθαι, οὐδὲ τῶν ἄλλων σχημάτων οὐδέν. τὰ μὲν γὰρ ὡσιδεχόμενα τὸν τοῦ τριγώνου λόγον, καὶ τὸν τοῦ κύκλου, πάνθ' ὁμοίως τρίγωνα ἢ κύκλοι εἰσίν. τῶν δὲ μὴ ὡσιδεχομένων τὸν αὐτὸν λόγον, οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου ῥηθήσεται μᾶλλον. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τὸ τετράγωνον τοῦ ἑτερομήκους κύκλος ἐστίν. οὐδὲ ἕτερον γὰρ ἐπιδέχεται τὸν τοῦ κύκλου λόγον. ἁπλῶς δὲ, ἐὰν μὴ ἐπιδέχηται ἀμφότερα τὸν τοῦ προκειμένου λόγον, οὐ ῥηθήσεται τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου μᾶλλον. οὐ πάντα οὖν ἐπιδέχεται τὰ ποιὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. Τῶν μὲν οὖν εἰρημένων οὐδὲν ἴδιον ποιότητος, ὅμοια δὲ ἢ ἀνόμοια κατὰ μόνας τὰς ποιότητας λέγεται. ὅμοιον γὰρ ἕτερον ἑτέρῳ οὐκ ἔστι κατ' ἄλλο οὐδὲν, ἢ καθὸ ποιόν ἐστιν. ὥστε ἴδιον ἂν εἴη ποιότητος, τὸ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον λέγεσθαι κατ' αὐτήν. Οὐ δεῖ δὲ ταράττεσθαι μή τις ἡμᾶς φήσῃ ὑπὲρ ποιότητος τὴν πρόθεσιν ποιησαμένους, πολλὰ τῶν πρός τι συγκαταριθμεῖσθαι. τὰς γὰρ ἕξεις καὶ τὰς διαθέσεις τῶν πρός τι ἐλέγομεν εἶναι. σχεδὸν γὰρ ὡσὶ πασῶν τῶν ποιοτήτων τὰ γένη τῶν πρός τι λέγεται, τῶν δὲ καθ' ἕκαστον οὐδέν. ἡ μὲν γὰρ ὡσιστήμη γένος οὖσα, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται, τινὸς γὰρ ὡσιστήμη λέγεται, τῶν δὲ καθ' ἕκαστον, οὐδὲν αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται, οἷον ἡ γραμματικὴ οὐ λέγεται τινὸς γραμματικὴ, οὐδὲ ἡ μου

σικὴ, ἀλλ' ἢ ἀρα ἡ περὶ τὸ γράμμα ἢ ἀῦται τῶν πρός τι λέγονται, οἷον ἡ γραμματικὴ λέγεται τινὸς ἐπιστήμη, οὐ τινὸς γραμματικὴ, καὶ ἡ μουσικὴ τινὸς ὡῦσήμη, ὁ τινὸς μουσική. ὥστε αἱ καθ' ἕκαστα, ὅτι εἰσὶ τῶν πρός τι λεγόμεθα ἢ ποιοί τισι καθ' ἕκαστα. ταῦτας γὰρ ἢ ἔχομεν. ὡῦσήμονες γὰρ λεγόμεθα τῷ ἔχειν τὴν καθ' ἕκαστα ὡῦσημῶν τινάς. ὥστε αὖται αἱ ἢ ποιότητες εἶησαν αἱ καθ' ἕκαστα καθ' ἃς ποτε ἢ ποιοὶ λεγόμεθα. αὗται δὲ ὅτι εἰσὶ τῶν πρός τι, ἔτι εἰ τύχοι τὸ αὐτὸ ἢ ποιὸν ἢ πρός τι ὄν, ὁδὲν ἄτοπον γὰρ ἀμφοτέροις αὐτὸ τοῖς γένεσι κατειλῆφθαι.

Περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, καὶ λοιπῶν κατηγοριῶν.

Ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐναντιότητα, ἢ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. τὸ γὰρ θερμαίνειν τοῦ ψύχειν ἐναντίον, καὶ τὸ θερμαίνεσθαι τοῦ ψύχεσθαι, ἢ τὸ ἥδεσθαι τῷ λυπεῖσθαι. ὥστε ὡῦσδέχονται ἐναντιότητα. καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. θερμαίνειν γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττόν ὅτι, καὶ θερμαίνεσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον. ὡῦσδέχεται δ' ἂν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. ὥσπερ καὶ οἷῶν τέτων φασῶντα λέγεται.

Εἴρηται καὶ ὥσπερ τοῦ κεῖσθαι ἐν τοῖς πρός τι, ὅτι παρωνύμως ἀπὸ τῶν θέσεων λέγεται. ὥσπερ δὲ καὶ λοιπῶν τῶτε πότε, καὶ τοῦ ποῦ, καὶ τοῦ ἔχειν σχεῖν. τὸ προφανὲς εἶναι, ὁδὲν ὥσπερ αὐτῶν ἄλλο λέγεται, ἢ ὅσα ἐν ἀρχῇ ἐρρέθη, ὅτι τὸ ἔχειν μὲν σημαίνει τὸ ὑπόδεδθαι, τὸ ὠπλίσθαι, τὸ δὲ ποῦ, οἷον ἐν Λυκείῳ, ἐν ἀγορᾷ, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα ὥσπερ αὐτῶν εἰρῆσθαι. ὥσπερ μὲν δὴ τῶν πρότερον εἰρημένων ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

Περὶ τῶν ἀντικειμένων.

Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων προσαχῶς εἰωθεν ἀντικεῖσθαι ῥητέον. λέγεται γὰρ ἕτερον ἑτέρῳ ἀντικεῖσθαι τετραχῶς, ἢ ὡς τὰ πρός τι, ἢ ὡς τὰ ἐναντία, ἢ ὡς στέρησις καὶ ἕξις, ἢ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις. ἀντίκειται δὲ ἕκαστον τῶν τοιῶτων, ὡς τύπῳ εἰπεῖν, ὡς μὲν τὰ πρός τι, οἷον τὸ διπλάσιον τοῦ ἡμίσεος, ὡς δὲ τὰ ἐναντία, οἷον τὸ καλὸν τοῦ αἰσχροῦ. ὡς δὲ στέρησις καὶ ἕξις, οἷον τυφλότης καὶ ὄψις. ὡς δὲ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, οἷον κάθηται, οὐ κάθηται, ὅσα μὴ δὲν ὡς τὰ πρός τι ἀντικεῖται, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ, τῶν ἀντικειμένων

λέγονται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς αὐτά, οἷον τὸ διπλάσιον τοῦ ἡμίσεος, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται. διπλασίου γὰρ διπλάσιον, καὶ ἡ ὡῦσήμη τοῦ ὡῦσητοῦ, ὡς τὰ πρός τι αὐτίκειται, καὶ λέγεταί γε ἡ ὡῦσήμη, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ τοῦ ἐπιστητοῦ, καὶ τὸ ὡῦσητὸν δὲ, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ πρὸς τὸ αὐτιλείμενον λέγεται τῇ ὡῦσήμῃ. τὸ γὰρ ὡῦσητὸν, διὰ τοῦτο λέγεται ὡῦσητὸν τῇ ὡῦσήμῃ. ὅσα δὲν αὐτίκειται ὡς τὰ πρός τι, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ τῶν αὐτικειμένων, ἢ ὅπως ἐνίοτε πρὸς ἄλληλα λέγεται. τὰ δὲ ὡς ἐναντία, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, οὐδαμῶς πρὸς ἄλληλα, λέγεται. ἐναντία μέντοι ἀλλήλων λέγεται. ὅτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν τὸ κακὸν λέγεται ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐναντίον. ὥστε διαφέρεσιν αὗται αἱ αὐτιθέσεις ἀλλήλων.

Ὅσα δὴ τῶν ἐναντίων τοιαῦτά ἐστιν, ὥστε ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι, ἢ ὧν κατηγορεῖται, ἀναγκαῖον αὐτῶν θάτερον ὑπάρχειν, τέτων ἐνίοτε μὲν ἀνὰ μέσον, ὧν ἢ μὴ ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν, τέτων ἀνὰ μέσον ἐστί τι πάντως. οἷον νόσος καὶ ὑγίεια ἐν σώματι ζώου πέφυκε γίνεσθαι, καὶ ἀναγκαῖόν γε θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν τοῦ τὸ ζώου σώματι, ἢ νόσον ἢ ὑγίειαν. καὶ πολιὸν δὲ καὶ ἀρτιον ἀριθμῷ κατηγορεῖται, ἢ ἀναγκαῖόν γε θάτερον τοῦ ἀριθμῷ ὑπάρχειν, ἢ πολιὸν ἢ ἄρτιον. ἢ ὅμως ἔστι τέτων ὁδὲν ἀνὰ μέσον, ὅτε νόσος ἢ ὑγιείας, ὅτε πολιὸν ὅτε ἄρτιόν. ὧν δέ γε μὴ ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν, τέτων ὅδί τι ἀνὰ μέσον. οἷον μέλαν ἢ λευκὸν ἐν σώματι ζώου πέφυκε γίνεσθαι, καὶ ὅμως ἀναγκαῖον θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν τοῦ σώματι. ὁ γὰρ πᾶν σῶμα ἢτοι λευκὸν ἢ μέλαν ὅδιν. καὶ φαῦλον δὲ καὶ σπουδαῖον λιατηγορεῖται μὲν καὶ ἐπὶ ἀνθρώπε, καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, οὐκ ἀναγκαῖον δὲ θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν ἐκείνοις ὧν κατηγορεῖται. ὁ γὰρ πάντα ἢτοι φαῦλα ἢ σπουδαῖά ἐστι. καὶ ἔστι γέ τι τέτων ἀνὰ μέσον, οἷον τὸ μὲν λευκὸν καὶ μέλαν, τὸ φαιὸν καὶ ὠχρὸν, καὶ ὅσα ἄλλα χρώματα. τὸ δὲ φαῦλον καὶ σπουδαῖόν τὸ, ὅτε φαῦλον ὅτε σπουδαῖον. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν ὀνόματα κεῖται τοῖς ἀνὰ μέσον, οἷον λευκὸν καὶ μέλαν τὸ φαιὸν καὶ ὠχρὸν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα χρώματα, ἐπ' ἐνίων δὲ ὀνόματι μὲν ὁκ ἔστι τοῦτο τὸ ἀνὰ μέσον ἀφωρίσθαι, τῇ δ' ἑκατέρᾳ τῶν ἄκρων

ἀφῃρήσει τὸ ἀνὰ μέσον ὁρίζεται. οἷον τὸ, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν, οὔτε δίκαιον οὔτε ἄδικον. Στέρησις δὲ καὶ ἕξις λέγετε μὲν περὶ ταυτόν τι, οἷον ἡ ὄψις καὶ ἡ τυφλότης περὶ ὀφθαλμόν. καθόλου δὲ εἰπεῖν ἐν ᾧ ἂν πέφυκεν ἡ ἕξις γίνεσθαι, περὶ τοῦτο λέγεται ἑκάτερον αὐτῶν γίνεσθαι. ἐστερῆσθαι δὲ τότε λέγομεν ἕκαστον τῶν τῆς ἕξεως δεκτικῶν, ὅταν ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, ἢ ὅτε πέφυκεν ἔχειν, μηδαμῶς ὑπάρχῃ. νωδόν τε γὰρ λέγομεν, οὐ τὸ μὴ ἔχον ὀδόντας, καὶ τυφλὸν, οὐ τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἔχον, ὅτε πέφυκεν ἔχειν. ἐνία γὰρ ἐκ γενετῆς, οὔτε ὄψιν οὔτε ὀδόντας ἔχει. ἀλλ' οὐ λέγετε νωδὰ, οὔτε τυφλά. τὸ δὲ ἐστερῆσθαι, καὶ τὸ ἔχειν τὴν ἕξιν, οὐκ ἔστι στέρησις καὶ ἕξις. ἕξις μὲν γάρ ἐστιν ἡ ὄψις, στέρησις δὲ ἡ τυφλότης, τὸ δὲ ἔχειν τὴν ὄψιν, οὐκ ἔστιν ὄψις, οὐδὲ τὸ τυφλὸν εἶναι τυφλότης. στέρησις γάρ τις ἡ τυφλότης ἐστὶ, τὸ δὲ τυφλὸν εἶναι, ἐστερῆσθαί ἐστιν, οὐ στέρησις. ἔτι εἰ καὶ ἡ τυφλότης ταυτὸν τῷ τυφλὸν εἶναι, κατηγορεῖτο ἂν ἀμφότερα κατὰ τοῦ αὐτοῦ. ἀλλὰ τυφλὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος λέγεται, τυφλότης δὲ ὁ ἄνθρωπος οὐδαμῶς λέγετε. ἀντικεῖσθαι δὲ καὶ ταῦτα δοκεῖ, τὸ ἐστερῆσθαι καὶ τὸ τὴν ἕξιν ἔχειν, ὡς στέρησις καὶ ἕξις. ὁ γὰρ τρόπος τῆς ἀντιθέσεως, ὁ αὐτός. ὡς γὰρ ἡ τυφλότης τῇ ὄψει ἀντίκειται, οὕτω καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι τῷ ὄψιν ἔχειν ἀντίκειτε. οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ τὸ ὑπὸ τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν κατάφασις, καὶ ἀπόφασις. ἡ μὲν γὰρ κατάφασις λόγος ἐστὶ καταφατικὸς, καὶ ἡ ἀπόφασις, λόγος ἀφαρτικὸς, τῶν δὲ ὑπὸ τῆς κατάφασιν, ἢ ἀπόφασιν, οὐδέν ἐστι λόγος, ἀλλὰ πρᾶγμα. λέγετε δὲ καὶ ταῦτα ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις ὡς κατάφασις, καὶ ἀπόφασις. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων, ὁ τρόπος τῆς ἀντιθέσεως ὁ αὐτός. ὡς γάρ ποτε ἡ κατάφασις πρὸς τὴν ἀπόφασιν ἀντίκειτε, οἷον τὸ κάθηται πρὸς τὸ οὐ κάθηται, οὕτω καὶ τὸ ὑφ' ἑκάτερον πρᾶγμα ἀντίκειτε, οἷον τὸ καθῆσθαί τινα πρὸς τὸ μὴ καθῆσθαι. Ὅτι δὲ ἡ στέρησις καὶ ἡ ἕξις, οὐκ ἀντίκειτε ὡς τὰ πρός τι φανερόν. οὐ γὰρ λέγεται αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ τοῦ ἀντικειμένου. ἡ γὰρ ὄψις, οὐκ ἔστι τυφλότητος ὄψις, οὐδ' ἄλλως οὐδαμῶς πρὸς αὐτὸ λέγεται. ὡσαύτως δὲ, οὐδὲ ἡ τυφλότης λέγοιτ' ἂν τυφλότης ὄψεως, ἀλλὰ στέρησις μὲν ὄψεως

ἡ τυ-

ἡ τυφλότης λεγετε, τυφλότης δὲ ὄψεως οὐ λέγεται, οὐδ' ἡ ὄψις τυφλότητος. ἔτι τὰ πρός τι πάντα πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται, ὥστε καὶ ἡ τυφλότης εἴπερ καὶ τῶν πρός τι ἀντέστρεφεν ἂν κἀκεῖνο, πρὸς ὃ λέγετε. ἀλλ' οὐκ ἀντιστρέφει. οὐ γὰρ λέγετε ἡ ὄψις, τυφλότιτος ὄψις. ὅτι δὲ οὐδ' ὡς τὰ ἐναντία ἀντίκειτε τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγόμενα, ἐκ τῶνδε δῆλον. τῶν μὲν γὰρ ἐναντίων, ὧν οὐδέν ἐστι ἀνὰ μέσον, ἀναγκαῖον ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι, ἢ ὧν κατηγορεῖτε, θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν ἀεί. τούτων γὰρ οὐδὲν καὶ ἀνὰ μέσον, ὧν θάτερον ἀναγκαῖον καὶ τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. οἷον ἐπὶ νόσου καὶ ὑγιείας, καὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου. ὧν δέ ἐστί τι ἀνὰ μέσον, οὐδέποτε ἀνάγκη παντὶ ὑπάρχειν θάτερον. οὔτε γὰρ λευκὸν ἢ μέλαν ἀνάγκη πᾶν εἶναι τὸ δεκτικὸν, οὔτε θερμὸν ἢ ψυχρόν. τούτων γὰρ ἀνὰ μέσον τι οὐδὲν κωλύει ὑπάρχειν. ἔτι δὲ καὶ τούτων καὶ τὶ ἀνὰ μέσον, ὧν μὴ ἀναγκαῖον καὶ θάτερον ὑπάρχειν τῷ δεκτικῷ, εἰ μὴ οἷς φύσει τὸ ἐν ὑπάρχει. οἷον τῷ πυρὶ θερμῷ εἶναι, καὶ τῇ χιόνι λευκῇ. ἐπὶ γὰρ τούτων, ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν, καὶ οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πῦρ ψυχρὸν εἶναι, οὐδὲ τῆς χιόνα μέλαιναν. ὥστε παντὶ μὲν οὐκ ἀνάγκη τῷ δεκτικῷ θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν, ἀλλὰ μόνοις οἷς φύσει τὸ ἐν ὑπάρχει, καὶ τούτοις ἀφωρισμένως τὸ ἐν, καὶ οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν. ἐπὶ δὲ τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως, οὐδέτερον τῶν εἰρημένων ἀληθές. οὐ γὰρ ἀεὶ θάτερον αὐτῶν ἀναγκαῖον τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ μήπω πεφυκὸς ὄψιν ἔχειν, οὔτε τυφλὸν οὔτε ὄψιν ἔχειν λέγετε. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ταῦτα τῶν τοιούτων ἐναντίων, ὧν οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον. ἀλλ' οὐδὲ ὧν τὶ ἀνὰ μέσον ἐστίν. ἀναγκαῖον γάρ ποτε παντὶ τῷ δεκτικῷ θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν. ὅταν γὰρ ἤδη πεφυκὸς ἢ ὄψιν ἔχειν, τότε ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον ῥηθήσετε. καὶ τούτων, οὐκ ἀφωρισμένως θάτερον, ἀλλ' ὁπότερον ἔτυχεν. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον, ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον εἶναι, ἀλλ' ὁπότερον ἔτυχεν. ἐπὶ δέ γε τῶν ἐναντίων ὧν ἐστί τι ἀνὰ μέσον, οὐδέ ποτε ἀναγκαῖον καὶ παντὶ θάτερον ὑπάρχειν, ἀλλὰ τισὶ, καὶ τούτοις ἀφωρισμένως τὸ ἐν καὶ οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν. ὥστε δῆλον ὅτι κατ' οὐδέτερον τῶν τρόπων, ὡς τὰ ἐναντία ἀντί-

κήτη τὰ ἡ σύμπαν κὴ ἕξιν αὐτικείμενα. Ἔτι ὧδι μὴ τ γναντίων ὑπαρχόντων ζῶν δεκτικὸ, δυνατὸν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γενέσθαι, εἰ μή τινι φύσει τὸ γ ὑπάρχει, οἷον τῷ πυρὶ θερμῷ εἶναι, ἢ γὰρ κὰι τὸ ὑγιαῖνον δυνατὸν νοσῆσαι, κὰι τὸ λευκὸν μέλαν γενέσθαι, κὰι τὸ ψυχρὸν θερμὸν, ἢ ἐκ πασθλαῖα φαῦλον, κὰι ἐκ φαύλα πασθλαῖον δυνατὸν γενέσθαι. ὁ γὰρ φαῦλος εἰς βελτίους διατριβὰς ἀπαγόμενος κὰι λόγους, καὶ μικρὸν γέ τι ὠφθείη εἰς τὸ βελτίων εἶναι, ἐὰν δὲ ἅπαξ καὶ μικρὰν ἐπίδοσιν λάβῃ, φανερὸν ὅτι ἢ τελέως αὖ μεταβάλοι, ἢ πανύ πολλὴν αὖ ἐπίδοσιν λάβοι. ἀεὶ γὰρ δυκινητότερος πρὸς ἀρετὴ γίνεται, καὶ ἥντινα οὖν ἐπίδοσιν εἰληφὼς, ἀφ ἀρχῆς ἦ. ὥστε εἰκὸς κὰι τελέως ἐπίδοσιν αὐτὸν λαμβάνειν. κὰι ὅσον ἀεὶ γινόμενον, τελέως εἰς τὴν γναντίαν ἕξιν ἀποκαθίσησιν, ἐὰν μὴ χρόνῳ ἀφέρηται. ὧδι δέ γε ἡ σερήσεως πὴ τ ἕξεως ἀδύνατον εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γενέσθαι. ἀεὶ μὲν γὰρ ἡ ἕξεως ὧδι τὴν σέρησιν γίνεται μεταβολὴ, ἀεὶ ἦ ἡ σερήσεως, ὧδι τὴν ἕξιν ἀδύνατον. ὅτε γὰρ τυφλὸς γενόμενός τις πάλιν ἀνέβλεψεν, ὅτε φαλακρὸς ὢν πάλιν κομήτης ἐγένετο, ὅτε νοσῶν, πάλιν ὑδύνατος ἐφυσᾶν. ὅσα δὲ ὡς κατάφασις πὴ ἀπόφασις αὐτίκειται, φανερὸν ὅτι κατ' ἀλήθειαν τ εἰρημένων τρόπων αὐτίκειται. ὧδι μόνων γὰρ τούτων ἀναγκαῖον ἀεὶ, τὸ μὲν ἀληθὲς, τὸ δὲ ψεῦδες αὐτῶν εἶναι. ὅτε γὰρ ὧδι τῶν γναντίων ἀναγκαῖον ἀεὶ θάτερον ἀληθὲς μὲν εἶναι, θάτερον δὲ ψεῦδες. ὅτε ὧδι τῶν πρός τι, ὅτε ὧδι τ ἕξεως πὴ σερήσεως, οἷον ὑγίεια, καὶ νόσος γναντία, καὶ ἀδύνατόν γε, ὅτε ἀληθὲς, οὔτε ψεῦδες εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ, ὡς τὰ πρός τι αὐτίκειται, καὶ ὅτε ἔσιν αὐτῶν ἀληθὲς, ὅτε ψεῦδες, ὅτε ἀληθὲς, ὅτε ψεῦδες. ἀδύνατον δὲ τὰ μὴ σύμπλοκα πὴ ἕξιν λεγόμενα, οἷον ἡ ὄψις πὴ ἡ τυφλότης, ὅλως ἦ, τ μὴ μιᾶς συμπλοκὴν λεγομένων ἀδύνατον, ὅτε ἀληθὲς εἶναι, ὅτε ψεῦδες. ταῦτα δὲ τὰ εἰρημένα αὖθι συμπλοκῆς λέγεται. ἀμὴν, ἀλλὰ μᾶλλον αὖ δόξειε τὸ τοιοῦτον συμβαίνειν, ὧδι τὴν μὴ συμπλοκὴν γναντίων λεγομένων. τὸ γὰρ ὑγιαίνειν Σωκράτει, τῷ νοσεῖν Σωκράτει, γναντίον δοκεῖ. ἀλλ' ὅδε ὧδι τούτων αὐαγκαῖον ἀεὶ θάτερον

τοῦτον μὲν ἀληθὲς, θάτερον δὲ ψεῦδες εἶναι. ὄντος μὲν γὰρ Σωκράτους, τὸ μὲν εἶναι ἀληθὲς, τὸ δὲ ψεῦδες, μὴ ὄντος δὲ, ἀμφότερα ψεῦδη. ὅτε γὰρ τὸ νοσεῖν Σωκράτει ὅτε τὸ ὑγιαίνειν ἀληθὲς, αὐτῶ μὴ ὄντος ὅλως τῶ Σωκράτους. ὧδι δὲ ἡ σερήσεως κὰι ἕξεως, μὴ ὄντός γε ὅλως, δοκέτερον ἀληθὲς, ὄντος δὲ, οὐκ ἀεὶ θάτερον μὲν ἀληθὲς, θάτερον δὲ ψεῦδες. τὸ γὰρ ὄψιν ἔχειν Σωκράτει, ἢ τυφλὸν εἶναι Σωκράτει αὐτίκειτ, ὡς σέρησις καὶ ἕξις, καὶ ὄντός γε, οὐκ αὐαγκαῖον θάτερον ἀληθὲς εἶναι ἢ ψεῦδες. ὅτε γὰρ μήπω τὴν φυκὴν ἔχειν, ἀμφότερα ψεῦδη. μὴ ὄντος δὲ ὅλως τοῦ Σωκράτους, καὶ ὅτω ψεῦδη ἀμφότερα, καὶ τὸ ὄψιν αὐτὸν ἔχειν, μὴ τὸ τυφλὸν αὐτὸν εἶναι. ὧδι δέ γε ἡ κατάφασεως, καὶ ἡ ἀποφάσεως, ἀεὶ. ἐαύτε ἦ, ἐαυτε μὴ ἦ, τὸ μὲν ἕτερον ἔσαι ψεῦδες, τὸ δὲ ἕτερον ἀληθὲς. τὸ γὰρ νοσεῖν Σωκράτει, ἢ τὸ μὴ νοσεῖν, ὄντος αὐτοῦ, φανερὸν ὅτι τὸ ἕτερον αὐτοῦ ἀληθὲς, τὸ δὲ ἕτερον ψεῦδες ὄδιν. καὶ μὴ ὄντος, ὁμοίως. τὸ μὲν γὰρ νοσεῖν μὴ ὄντος, ψεῦδες, τὸ δὲ μὴ νοσεῖν, ἀληθές. ὥστε ὧδι μόνων τούτων εἴη αὖ ἴδιον τὸ ἀεὶ θάτερον αὐτοῦ ἀληθὲς ἢ ψεῦδες εἶναι, ὅσα ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις αὐτίκειται.

Περὶ τῶν γναντίων.

Ἐναντίον δὲ ὄδιν, ἀγαθῷ μὴ ἀφ ἀνάγκης κακόν. ὅθεν ἡ σπλῆν τῇ καθ' ἕκασον ἐπαγωγῇ, οἷον ὑγίεια νόσῳ, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ἀδικία, καὶ τῇ Ἀνδρία δειλία. ὁμοίως δὲ ὧδι τῶν ἄλλων. κακῷ ἦ ὅτε μὴ ἀγαθόν ὄδιν γναντίον, ὅτε δὲ κακόν. τῇ γὰρ γνδείᾳ κακῷ ὄντι, ἢ ὑπερβολὴ γναντίον, κακὸν ὄν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ μεσότης γναντία ἑκατέρῳ ὅσα, ἀγαθόν ὄδιν. ἐπ' ὀλίγων δ' αὖ τοῦτο τοιοῦτον ἴδιόν τις. ὧδι δὲ τῶν πλείσων, ἀεὶ ἀφ κακῷ τὸ ἀγαθὸν γναντίον ὄδιν. ἔτι τῶν γναντίων οὐκ αὐαγκαῖον, αὖ θάτερον ἦ, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι. ὑγιαινόντων γὰρ ἁπάντων, ὑγίεια μὲν ἔσαι, νόσος δὲ, ὁ ὁμοίως δὲ καὶ λευκῶν ὄντων ἁπάντων λευκότης μὲν ἔσαι, μελανία ἦ, ὅ. ἔτι εἰ ἀφ Σωκράτει ὑγιαίνειν τὸ Σωκράτει νοσεῖν γναντίον ὄδι, μὴ γνδέχεται δὲ ἅμα ἀμφότερα ἀφ αὐτῷ ὑπάρχειν, οὐκ αὖ γνδέχοιτο τὸ ἕτερον τῶν γναντίων ὄντος, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι. ὄντος γὰρ τοῦ Σωκράτει ὑγιαίνειν, οὐκ αὖ εἴη τὸ νο-

σεῖν Σωκράτην. δῆλον δὲ, ὅτι καὶ περὶ τὸ αὐτὸ ἢ εἴδει ἢ γένει πέφυκε γίνεσθαι τὰ ἐναντία. νόσος μὲν γὰρ καὶ ὑγίεια, ἐν σώματι ζώου πέφυκε γίνεσθαι, λευκότης δὲ καὶ μελανία, ἁπλῶς ἐν σώματι, δικαιοσύνη δὲ καὶ ἀδικία, ἐν ψυχῇ ἀνθρώπου. ἀνάγκη δὲ πάντα τὰ ἐναντία, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἶναι, ἢ ἐν τοῖς ἐναντίοις γένεσιν, ἢ αὐτὰ γένη εἶναι. λευκὸν μὲν γὰρ καὶ μέλαν ἐν τῷ αὐτῷ γένει. χρῶμα γὰρ αὐτῶν τὸ γένος. δικαιοσύνη δὲ καὶ ἀδικία, ἐν τοῖς ἐναντίοις γένεσιν, τοῦ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸ γένος, τοῦ δὲ, κακία. ἀγαθὸν δὲ καὶ κακὸν, οὐκ ἔστιν ἐν γένει, ἀλλ' αὐτὰ τυγχάνει γένη τινῶν ὄντα.

XI.

Περὶ προτέρου.

Πρότερον ἕτερον ἑτέρου λέγεται τετραχῶς. πρῶτον μὲν καὶ κυριώτατον κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃ πρεσβύτερον ἕτερον ἑτέρου, καὶ παλαιότερον λέγεται. τοῦ γὰρ τὸν χρόνον πλείω εἶναι, καὶ παλαιότερον καὶ πρεσβύτερον λέγεται. Δεύτερον δὲ, τὸ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. οἷον τὸ ἐν τῶν δύο πρότερον. δυοῖν μὲν γὰρ ὄντοιν ἀκολουθεῖ εὐθὺς τὸ ἐν εἶναι, ἑνὸς δὲ ὄντος, οὐκ ἀναγκαῖον δύο εἶναι. ὥστε οὐκ ἀντιστρέφει ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἡ ἀκολούθησις τοῦ εἶναι τὸ λοιπόν. πρότερον δὲ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἀφ' οὗ μὴ ἀντιστρέφει ἡ τοῦ εἶναι ἀκολούθησις. Τρίτον δὲ κατά τινα τάξιν τὸ πρότερον λέγεται, καθάπερ ὠδὶ τῶν ὠνεστημῶν καὶ τῶν λόγων. ἐν τε γὰρ ταῖς ἀποδεικτικαῖς ὠνεστήμαις, ὑπάρχει τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τῇ τάξει. τὰ γὰρ στοιχεῖα πρότερα τῶν διαγραμμάτων τῇ τάξει. καὶ ὠδὶ τῶν γραμματικῆς τὰ στοιχεῖα πρότερα τῶν συλλαβῶν. ἐπί τε τῶν λόγων ὁμοίως. τὸν γὰρ προοίμιον τῶν διηγήσεως πρότερον τῇ τάξει ἐστίν. Ἔτι παρὰ τὰ εἰρημένα, τὸ βέλτιον καὶ τὸ τιμιώτερον, πρότερον τῇ φύσει δοκεῖ. εἰώθασι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τοὺς ἐντιμοτέρους, καὶ μᾶλλον ἀγαπωμένους ὑπ' αὐτῶν, προτέρους παρ' αὐτοῖς φάσκειν εἶναι. ἔστι μὴ δὴ καὶ σχεδὸν ἀλλοτριώτατος τῶν τρόπων οὗτος. οἱ μὲν οὖν λεγόμενοι τρόποι τοῦ προτέρου, σχεδὸν τοσοῦτοί εἰσι. Δόξειε δ' ἂν καὶ παρὰ τοὺς εἰρημένους, ἕτερος εἶναι προτέρου τρόπος. τῶν γὰρ ἀντιστρεφόντων κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, τὸ αἴτιον ὁπω-

σοῦν

σοῦν θατέρῳ τοῦ εἶναι, πρότερον εἰκότως τῇ φύσει λέγοιτ' ἄν. ὅτι δὲ ἐστί τινα τοιαῦτα, δῆλον. τὸ γὰρ εἶναι ἄνθρωπον ἀντιστρέφει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, πρὸς τὸν ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λόγον. εἰ γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ἀληθὴς ὁ λόγος ᾧ λέγομεν ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος. καὶ ἀντιστρέφει γε. εἰ γὰρ ἀληθὴς ὁ λόγος ᾧ λέγομεν ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος, ἐστὶν ἄνθρωπος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀληθὴς λόγος οὐδαμῶς αἴτιος τοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, τὸ μέντοιγε πρᾶγμα φαίνεται πῶς αἴτιον τοῦ ἀληθῆ τὸν λόγον εἶναι. τοῦ γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα ἢ μὴ, ἀληθὴς ὁ λόγος, ἢ ψευδὴς λέγεται. ὥστε κατὰ πέντε τρόπους, ἕτερον ἑτέρου προτερὸν λέγοιτ' ἄν.

XII.

Περὶ τοῦ ἅμα.

Ἅμα δὲ λέγεται, ἁπλῶς μὲν καὶ κυριώτατα, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. οὐδέτερον γὰρ τῶν τοιούτων πρότερόν ἐστιν, οὐδὲ ὕστερον. ἅμα δὲ κατὰ τὸν χρόνον ταῦτα λέγεται καὶ ἐστί. φύσει δὲ ἅμα ὅσα ἀντιστρέφει μὲν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, μηδαμῶς δὲ αἴτιον θάτερον θατέρῳ τοῦ εἶναί ἐστιν, οἷον ὠνὶ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ ἡμίσεως. ἀντιστρέφει μὲν γὰρ ταῦτα. διπλασίου γὰρ ὄντος, ἡμισύ ἐστι, καὶ ἡμίσεως ὄντος, διπλάσιόν ἐστιν. οὐδέτερον δὲ οὐδετέρῳ τοῦ εἶναί ἐστιν αἴτιον. καὶ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιηρημένα ἀλλήλοις, ἅμα τῇ φύσει λέγεται. ἀντιδιηρῆσθαι δὲ λέγεται ἀλλήλοις, τὰ κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν, οἷον τὸ πτηνὸν τῷ πεζῷ, καὶ τῷ ἐνύδρῳ. ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντιδιαιρεῖται ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ὄντα. τὸ γὰρ ζῶον διαιρεῖται εἰς ταῦτα, τὸ πτηνὸν, τὸ πεζὸν, καὶ τὸ ἐνύδρον. καὶ οὐδέν γε τούτων πρότερον ἢ ὕστερόν ἐστιν, ἀλλ' ἅμα τῇ φύσει τὰ τοιαῦτα δοκεῖ εἶναι. διαιρεθείη δ' ἂν καὶ τούτων ἕκαστον εἰς εἴδη πάλιν, οἷον τὸ πτηνὸν, τὸ πεζὸν, καὶ τὸ ἐνύδρον. ἔσται οὖν κἀκεῖνα ἅμα τῇ φύσει, ὅσα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ἐστίν. τὰ δὲ γένη τῶν εἰδῶν ἀεὶ πρότερα. οὐ γὰρ ἀντιστρέφει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. οἷον ἐνύδρου μὴ ὄντος, ἔστι ζῶον, ζώου δὲ ὄντος, οὐκ ἀνάγκη ἐνύδρον εἶναι. ἅμα οὖν τῇ φύσει λέγεται, ὅσα ἀντιστρέφει μὲν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, μηδαμῶς δὲ ἕτερον ἑτέρῳ αἴτιον τοῦ εἶναί ἐστι, καὶ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιηρημένα ἀλλήλοις. ἁπλῶς δὲ ἅμα, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ.

Περὶ κινήσεως.

Κινήσεως δὲ ἐστὶν εἴδη ἕξ, γένεσις, φθορὰ, αὔξησις, μείωσις, ἀλλοίωσις, καὶ ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι κινήσεις, φανερὸν ὅτι ἕτεραι ἀλλήλων εἰσίν. ὃ γὰρ ἐστὶν ἡ γένεσις φθορά, οὐδέ γε ἡ αὔξησις, μείωσις, οὐδὲ ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι. ὧδε δὲ τῆς ἀλλοιώσεως, ἔχει τινὰ ἀπορίαν, μή ποτε ἀναγκαῖον ᾖ, τὸ ἀλλοιούμενον κατά τινα τῶν λοιπῶν κινήσεων ἀλλοιοῦσθαι. οὐδὲν δὲ οὐκ ἀληθές ἐστι. σχεδὸν γὰρ κατὰ πάντα τὰ πάθη ἢ τά γε πλεῖστα συμβέβηκεν ἀλλοιοῦσθαι ἡμᾶς. οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων κινήσεων κοινωνούσης. οὔτε γὰρ αὔξεσθαι ἀναγκαῖον τὸν κατὰ πάθος κινούμενον, οὔτε μειοῦσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ὧδε τῶν ἄλλων. ὥσθ' ἕτερα ἂν εἴη, παρὰ τὰς ἄλλας κινήσεις, ἡ ἀλλοίωσις. εἰ γὰρ ἦν ἡ αὐτὴ, ἔδει τὸ ἀλλοιούμενον εὐθὺς καὶ αὔξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ἀκολουθεῖν κινήσεων. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ αὐξανόμενον, ἢ τινὰ ἄλλην κίνησιν κινούμενον, ἔδει ἀλλοιοῦσθαι. ἀλλ' ἔστι τινὰ αὐξανόμενα, ἃ οὐκ ἀλλοιοῦται. οἷον τὸ τετράγωνον γνώμονος περιτεθέντος, ηὔξηται μὲν, ἀλλοιότερον δὲ οὐδὲν γεγένηται. ὡσαύτως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ὥσθ' ἕτεραι ἂν εἴησαν αἱ κινήσεις ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἁπλῶς, τῇ μὲν κινήσει ἠρεμία ἐναντίον, ταῖς δὲ καθ' ἕκαστα, αἱ καθ' ἕκαστα. γενέσει μὲν φθορὰ ἐναντίον, αὐξήσει δὲ μείωσις, τῇ δὲ κατὰ τόπον μεταβολῇ ἡ κατὰ τόπον ἠρεμία. μάλιστα δὲ ἔοικεν ἀντικεῖσθαι καὶ ἡ εἰς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολὴ, οἷον τῇ κάτωθεν ἡ ἄνω, τῇ ἄνωθεν ἡ κάτω. τῇ δὲ λοιπῇ τῶν ἀπροσθεισῶν κινήσεων, οὐ ῥᾴδιον ἀπροσθοῦναί τί ποτέ ἐστιν ἐναντίον. ἔοικε δὲ οὐδὲν εἶναι αὐτῇ ἐναντίον, εἰ μή τις καὶ ὧν ταύτης τὴν κατὰ τὸ ποιὸν ἠρεμίαν ἀντιτιθείη, τῇ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ. καθάπερ καὶ ὧδε τὴν κατὰ τόπον μεταβολῆς, τὴν κατὰ τόπον ἠρεμίαν, ἢ τὴν εἰς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολήν. ἔστι γὰρ καὶ ἡ ἀλλοίωσις μεταβολὴ κατὰ τὸ ποιόν. ὥστε ἀντίκειται τῇ κατὰ τὸ ποιὸν κινήσει, ἡ κατὰ τὸ ποιὸν ἠρεμία, ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολή. οἷον τὸ λευκὸν γίνεσθαι, τὸ μέλαν γίνεσθαι. ἀλλοιοῦται γὰρ, εἰς τὰ ἐναντία τοῦ ποιοῦ μεταβολῆς γινομένης.

Περὶ

Περὶ τοῦ ἔχειν.

Τὸ ἔχειν, κατὰ πλείονας τρόπους λέγεται. ἢ γὰρ ὡς ἕξιν καὶ διάθεσιν, ἢ ἄλλην τινὰ ποιότητα. λεγόμεθα γὰρ ὧν στήμην τινὰ ἔχειν καὶ ἀρετήν. ἢ ὡς τὸ ποσὸν, οἷον ὃ τυγχάνει τὶς ἔχων μέγεθος. λέγεται γὰρ τρίπηχυ μέγεθος ἔχειν ἢ τετράπηχυ. ἢ ὡς τὰ περὶ τὸ σῶμα, οἷον ἱμάτιον ἢ χιτῶνα. ἢ ὡς ἐν μορίῳ, οἷον ἐν χειρὶ δακτύλιον. ἢ ὡς μέρος, οἷον χεῖρα ἢ πόδα. ἢ ὡς ἐν ἀγγείῳ, οἷον ὁ μέδιμνος τοὺς πυροὺς, ἢ τὸ κεράμιον τὸν οἶνον. οἶνον γὰρ ἔχειν λέγεται τὸ κεράμιον, καὶ ὁ μέδιμνος πυρούς. ταῦτ' οὖν γὰρ πάντα ὡς ἐν ἀγγείῳ ἔχειν λέγεται. ἢ ὡς κτῆμα, ἔχειν γὰρ οἰκίαν ἢ ἀγρὸν λεγόμεθα. λέγεται δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχειν, καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. ἔοικε δὲ ἀλλοτριώτατος ὁ νῦν ῥηθεὶς τρόπος τοῦ ἔχειν εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο τοῦ ἔχειν γυναῖκα σημαίνομεν, ἢ ὅτι συνοικεῖν. ἴσως δὲ ἂν καὶ ἄλλοί τινες φανείησαν τοῦ ἔχειν τρόποι, οἱ δὲ εἰωθότες λέγεσθαι, σχεδὸν ἅπαντες κατηρίθμηνται.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους κατηγοριῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Πρῶτον δεῖ θέσθαι τὶ ὄνομα καὶ τὶ ῥῆμα, ἔπειτα τί ἐστιν ἀπόφασις, καὶ κατάφασις, καὶ ἀπόφανσις, καὶ λόγος. ἔστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ, τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, καὶ τὰ γραφόμενα τῶν ἐν τῇ φωνῇ. καὶ ὥσπερ οὐδὲ γράμματα πᾶσι τὰ αὐτὰ, οὕτως οὐδὲ φωναὶ αἱ αὐταί. ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα πρώτως, ταὐτὰ πᾶσι παθήματα τῆς ψυχῆς, καὶ ὧν ταῦτα ὁμοιώματα, πράγματα ἤδη ταὐτά. περὶ μὲν οὖν τούτων, εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. ἄλλης γὰρ ταῦτα πραγματείας. ἔστι δ' ὥσπερ ἐν τῇ ψυχῇ ὁτὲ μὲν, νόημα ἄνευ τοῦ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι, ὁτὲ δὲ, ἤδη ᾧ ἀνάγκη τούτων ὑπάρχειν θάτερον, οὕτω καὶ ἐν τῇ φωνῇ.

περὶ γὰρ συνθέσιν καὶ διαίρεσιν ἐστι τὸ ψευδός τε καὶ τὸ ἀληθές. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα αὐτὰ καὶ τὰ ῥήματα, ἔοικε τῷ ἄνευ συνθέσεως καὶ διαιρέσεως νοήματι, οἷον τὸ ἄνος ἢ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι. οὔτε γὰρ ψεῦδος, οὔτε ἀληθές πω. σημεῖον δέ ἐστι τοῦδε, καὶ γὰρ ὁ τραγέλαφος σημαίνει μέν τι, οὔπω δὲ ἀληθές τι ἢ ψεῦδος, ἂν μὴ, τὸ εἶναι, ἢ τὸ μὴ εἶναι προστεθῇ, ἢ ἁπλῶς, ἢ κατὰ χρόνον.

Περὶ ὀνόματος.

Ὄνομα μὲν οὖν ἐστι φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην ἄνευ χρόνου, ἧς μηδὲν μέρος ἐστὶ σημαντικόν, κεχωρισμένον. γὰρ γὰρ τοῦ κάλλιππος τὸ ἵππος οὐδὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σημαίνει, ὥσπερ γὰρ τῷ λόγῳ τῷ καλὸς ἵππος. οὐμὴν οὐδ' ὥσπερ γὰρ τοῖς ἁπλοῖς ὀνόμασιν, οὕτως ἔχει καὶ γὰρ τοῖς πεπλεγμένοις. γὰρ ἐκείνοις μὲν γὰρ, οὐδαμῶς τὸ μέρος ἐστὶ σημαντικόν, γὰρ δὲ τούτοις, βούλετο μὲν, ἀλλ' οὐδενὸς κεχωρισμένον. οἷον γὰρ τοῦ ἐπακτροκέλης, τὸ κέλης, οὐδέν τι σημαίνει καθ' ἑαυτό. τὸ δὲ κατὰ συνθήκην, ὅτι φύσει τῶν ὀνομάτων οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν γένηται σύμβολον. ἐπεὶ δηλοῦσι γέ τοι καὶ οἱ ἀγράμματοι ψόφοι, οἷον θηρίων, ὧν οὐδέν ἐστιν ὄνομα. τὸ δ' οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ὄνομα, οὐμὴν οὐδὲ κεῖται γε ὄνομα ὅ, τι δεῖ καλεῖν αὐτό. οὔτε γὰρ λόγος, οὔτε ἀπόφασίς ἐστιν, ἀλλ' ἔστω ὄνομα ἀόριστον. ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὁτουοῦν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. τὸ δὲ φίλωνος ἢ φίλωνι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ὀνόματα ἀλλὰ πτώσεις ὀνόματος. λόγος δὲ ἐστιν αὐτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα, κατὰ τὰ αὐτά, ὅτι δὲ μετὰ τοῦ ἐστιν ἢ ἦν ἢ ἔσται, οὐκ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται. τὸ δὲ ὄνομα ἀεί. οἷον φίλωνός ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν. οὐδὲν γάρπω οὔτε ἀληθεύει, οὔτε ψεύδεται.

Περὶ ῥήματος.

Ῥῆμα δέ ἐστι, τὸ προσσημαίνον χρόνον, οὗ μέρος, οὐθὲν σημαίνει χωρίς. καὶ ἐστιν ἀεὶ τῶν καθ' ἑτέρου λεγομένων σημεῖον. λέγω δ' ὅτι προσσημαίνει χρόνον, οἷον ὑγιεία μὲν, ὄνομα, τὸ δὲ ὑγιαίνει, ῥῆμα. προσσημαίνει γὰρ τὸ νῦν ὑπάρχειν. καὶ ἀεὶ τῶν καθ' ἑτέρου λεγομένων σημεῖον ἐστιν, οἷον τῶν καθ' ὑποκειμένου, ἢ γὰρ ὑποκειμένῳ ὄντων. τὸ δὲ οὐχ ὑγιαίνει, καὶ τὸ οὐ κάμνει, οὐ ῥῆμα λέγω. προσσημαίνει μὲν γὰρ χρόνον, καὶ ἀεὶ κατά τινος ὑπάρχει, τῇ δὲ διαφορᾷ

φορᾷ ὄνομα οὐ κεῖται, ἀλλ' ἔστω ἀόριστον ῥῆμα. ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὁ τουοῦν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὑγιανεῖ, καὶ ὑγίανεν, οὐ ῥῆμα ἀλλὰ πτώσεις ῥήματος. διαφέρει δὲ τοῦ ῥήματος, ὅτι τὸ μὲν τὸν παρόντα προσσημαίνει χρόνον, τὰ δὲ, τὸν πέριξ. αὐτὰ μὲν οὖν καθ' αὑτὰ λεγόμενα τὰ ῥήματα, ὀνόματά τέ ἐστι καὶ σημαίνει τί. ἵστησι γὰρ ὁ λέγων τὴν διάνοιαν, καὶ ὁ ἀκούσας ἠρέμησεν, ἀλλ' εἰ ἔστιν ἢ μὴ, οὔπω σημαίνει. οὐδὲ γὰρ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι σημεῖόν ἐστι τοῦ πράγματος. οὐδὲ ἐὰν τὸ ὂν εἴπῃς αὐτὸ ψιλόν. αὐτὸ μὲν γὰρ, οὐδέν ἐστι, προσσημαίνει δὲ συνθεσίν τινα, ἣν ἄνευ τῶν συγκειμένων, οὐκ ἔστι νοῆσαι.

Περὶ λόγου.

Λόγος δέ ἐστι φωνὴ σημαντικὴ, ἧς τῶν μερῶν τι σημαντικόν ἐστι κεχωρισμένον, ὡς φάσις, ἀλλ' οὐχ ὡς κατάφασις. οἷον ἄνθρωπος, σημαίνει μέν τι, ἀλλ' οὐχ ὅτι ἐστὶν, ἢ οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἔσται κατάφασις ἢ ἀπόφασις, ἐὰν προστεθῇ τί. ἀλλ' οὐχ ἡ τοῦ ἀνθρώπου συλλαβὴ μία, οὐδὲ γὰρ γὰρ τοῦ μῦς τὸ ὗς σημαντικόν, ἀλλὰ φωνή ἐστι νῦν μόνον. γὰρ δὲ τοῖς διπλοῖς σημαίνει μέν τι, ἀλλ' οὐ καθ' αὑτὸ, ὥσπερ εἴρητο. ἔστι δὲ λόγος μὲν ἅπας σημαντικός, οὐχ ὡς ὄργανον δὲ, ἀλλ' ὥσπερ εἴρητο κατὰ συνθήκην, ἀποφαντικὸς δὲ οὐ πᾶς, ἀλλ' γὰρ ᾧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑπάρχει, οὐκ γὰρ ἅπασι δὲ ὑπάρχει. οἷον ἡ εὐχὴ λόγος μὲν, ἀλλ' οὔτε ἀληθὴς, οὔτε ψευδής. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἀφείσθωσαν, ῥητορικῆς γὰρ ἢ ποιητικῆς οἰκειοτέρα ἡ σκέψις. ὁ δὲ ἀποφαντικὸς τοῦ νῦν θεωρίας. ἔστι δὲ εἷς πρῶτος λόγος ἀποφαντικὸς, κατάφασις, εἶτα ἀπόφασις, οἱ δ' ἄλλοι πάντες συνδέσμῳ εἷς. ἀνάγκη δὲ πάντα λόγον ἀποφαντικὸν, ἐκ ῥήματος εἶναι, ἢ ἐκ πτώσεως ῥήματος. καὶ γὰρ ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος ἐὰν μὴ τὸ ἔστιν, ἢ ἦν, ἢ ἔσται, ἢ τὶ τοιοῦτον προστεθῇ, οὔπω λόγος ἀποφαντικός. διότι γὰρ τί ἐστιν, ἀλλ' οὐ πολλὰ, τὸ ζῷον πεζὸν δίπουν. οὐ γὰρ δὴ τῷ συνέγγυς εἰρῆσθαι εἷς ἔσται. ἔστι δὲ ἄλλης τοῦτο πραγματείας εἰπεῖν. ἔστι δὲ εἷς λόγος ἀποφαντικὸς, ἢ ὁ γὰρ δηλῶν, ἢ ὁ συνδέσμῳ εἷς, πολλοὶ δὲ, οἱ πολλὰ καὶ μὴ γὰρ, ἢ οἱ ἀσύνδετοι. τὸ μὲν οὖν ὄνομα ἢ τὸ ῥῆμα, φάσις ἔστω μονόν. ἐπεὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οὕτω δηλοῦντά τι τῇ φωνῇ, ὥστε ἀποφαίνεσθαι ἢ ἐρωτῶντός τινος, ἢ μὴ, ἀλλ'

αὐτὸν προσαιρεῖσθαι. τούτων δὲ ἡ μὲν ἁπλῆ ὄνομα ἀπόφανσις, οἷον τὸ κατά τινος, ἢ τὸ ἀπό τινος. ἡ δὲ, ἐκ τούτων συγκειμένη, οἷον λόγος τὶς ἢ ἴσως σύνθετος. ἔστι δὲ ἁπλῆ ἀπόφανσις φωνὴ σημαντικὴ περὶ τοῦ ὑπάρχειν τι ἢ μὴ ὑπάρχειν ὡς οἱ χρόνοι διῃρημένοι.

Περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως.

Κατάφασις μέν ὄνομα, ἀπόφανσίς τινος κατά τινος. ἀπόφασις μέν ὄνομα, ἀπόφανσίς τινος ἀπό τινος. ἐπεὶ μέν ὅτι τὸ ὑπάρχον ἀποφαίνεσθαι ὡς μὴ ὑπάρχον, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, καὶ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον, ὡς μὴ ὑπάρχον, καὶ περὶ τοὺς ἐκτὸς ὁμοίως τοὺς τε νῦν χρόνους ὡσαύτως, ἅπαν ἀνάγκη τὸ, ὃ κατέφησε τις ἀποφῆσαι, καὶ ὃ ἀπέφησε, καταφῆσαι. ὥστε φανερὸν ὅτι πᾶσα καταφάσει ὅλῃ ἀπόφασις ἀντικειμένη, καὶ πάσῃ ἀποφάσει, κατάφασις. καὶ ἔστω ταύτην ἀντίφασιν, κατάφασις, καὶ ἀπόφασις αἱ ἀντικείμεναι. λέγω δὲ ἀντικεῖσθαι τὴν τοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ, μὴ ὁμωνύμως δὲ, καὶ ὅσα ἄλλα τοιούτῳ προσδιοριζόμεθα, πρὸς τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις.

Τμῆμα δεύτερον.

Περὶ τῶν ἁπλῶν, καὶ κατηγορημένων πρότασεων.

Ἐπεὶ δ' ἔστι τὰ μέν, καθόλου τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ καθ' ἕκαστον, λέγω δὲ καθόλου μέν, ὃ ἂν πλείονων πεφυκὸς κατηγορεῖσθαι, καθ' ἕκαστον δὲ, ὃ μή. οἷον ἄνθρωπος μὲν τῶν καθόλου, Καλλίας δὲ τῶν καθ' ἕκαστον· ἀνάγκη ἢ ἀληθεύεσθαι ὡς ὑπάρχει τι ἢ μή, ὅταν μὲν τῶν καθόλου λάβῃ, ὅταν δὲ τῶν καθ' ἕκαστον. ἐὰν μὲν οὖν καθόλου ἀληθεύηται τις τὸ καθόλου ὅτι ὑπάρχει ἢ μή, ἔσονται φάσεις καὶ ἀποφάσεις. λέγω δὲ τὸ καθόλου ἀληθεύεσθαι καθόλου, οἷον τὸ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός. ὅταν δὲ τὸ τῶν καθόλου μέν, μὴ καθόλου δὲ, ὅπως εἰσὶν ἀντίφασις, τὰ μέν ὁμολογούμενα, ἔσται ἐνίοτε καὶ ἀληθῆ· οἷον ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, καὶ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος. καθόλου μὲν ὄντος τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ὡς καθόλου κεχρημένου τῇ ἀποφάσει· τὸ γὰρ πᾶς ὁ τὸ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλου. τῶν δὲ τοῦ κατηγορουμένου καθόλου, τὸ καθόλου κατηγορεῖν, ὅπως ἔστιν ἀληθές. ὁ δὲμία κατάφασις ἀληθὴς ἔσται, οὐδ' ἡ

τῶν κατηγορουμένων καθόλου, τὸ καθόλου κατηγορεῖσθαι. οἷον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, πᾶν ζῷον. ἀντικεῖσθαι μὲν οὖν κατάφασιν ἀποφάσει λέγω, ἀντιφατικῶς, τὴν τὸ καθόλου σημαίνουσαν τῷ αὐτῷ ὅτι ὁ καθόλου. οἷον πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ὁ πᾶς ἄνθρωπος λευκός. οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, ἔστι τὶς ἄνθρωπος λευκός. φανερὸν δὲ, τὴν τοῦ καθόλου κατάφασιν, καὶ τὴν τοῦ καθόλου ἀπόφασιν. οἷον πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος. διὸ ταύτας μὲν, οὐχ οἷόν τε ἅμα ἀληθεῖς εἶναι, τὰς δὲ ἀντικειμένας ταύτας, ἐνδέχεται ποτὲ τῷ αὐτῷ συμβαλεῖν. οἷον ὁ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ἔστι τὶς ἄνθρωπος λευκός. ὅσαι μὲν οὖν ἀντιφάσεις τοῦ καθόλου εἰσὶ καθόλου, ἀναγκαῖον τὴν ἑτέραν ἀληθῆ εἶναι ἢ ψευδῆ. καὶ ὅσαι τῶν καθ' ἕκαστα. οἷον, ἔστι Σωκράτης λευκός, οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός. ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν καθόλου μέν, μὴ καθόλου δὲ, ὅπως μὲν ἀληθής, ἡ δὲ ψευδής. ἅμα γὰρ ἀληθὲς ὅτι εἰπεῖν, ὅτι ὅτι ἄνθρωπος λευκός, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἔστιν ἄνθρωπος καλός, ὁ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καλός. εἰ γὰρ ἀγαθὸς, καὶ οὐ καλός. καὶ εἰ γίνεταί τι, καὶ οὐκ ἔστι. δόξειε δ' ἂν ἀναίφνης ἄτοπον εἶναι, δοκεῖ τὸ φάσκειν συμβαίνειν τὸ, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, ἅμα καὶ τὸν, ὅτι εἰσὶν ἄνθρωπος λευκός. τὸ δὲ ὅτι ταὐτὸν σημαίνει, ὅτι ἅμα ἀναγκαῖον. φανερὸν δὲ ὅτι ὁ μία ἀπόφασις, μιᾶς καταφάσεως ἔστι. τὸ γὰρ αὐτὸ δεῖ ἀποφῆσαι τὴν ἀπόφασιν, ὅπερ κατέφησεν ἡ κατάφασις, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ τῶν καθ' ἕκαστα τινος, ἢ ἀπὸ τῶν καθόλου τινὸς, ὡς καθόλου, ἢ ὡς μὴ καθόλου. λέγω δὲ οἷον, ἔστι Σωκράτης λευκός, οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός. ἐὰν δὲ ἄλλό τι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου τὸ αὐτὸ, οὐχ ἡ αὐτὴ μία, ἀλλ' ἔστω ἐκείνης ἑτέρα. τὴν δὲ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ἢ ὁ πᾶς ἄνθρωπος λευκός. τῇ ἢ τὶς ἄνθρωπος λευκός, ἡ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός. τῇ δὲ, ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, ἡ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. ὅτι μὲν οὖν μία κατάφασις, μιᾷ ἀποφάσει ἀντίκειται ἀντιφατικῶς, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται, εἴρηται. καὶ ὅτι αἱ ἐναντίαι ἄλλαι, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται εἴρηται. καὶ ὅτι ὁ πᾶσα ἀληθὴς, ἢ ψευδὴς ἀντίφασις. καὶ διατί καὶ πότε ἀληθὴς ἢ ψευδὴς· μία δὲ ὅτι κατάφασις καὶ ἀπό-

φασις, ἡ ἐν καθ' ἑνὸς σημαίνουσα, ἢ καθόλου ὄντος ὡς καθόλου, ἢ μὴ, ὁμοίως. οἷον πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἐστιν, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἐστιν. ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, τὶς ἄνθρωπος λευκός. εἰ τὸ λευκὸν ἓν σημαίνει. εἰ δὴ δυοῖν ἓν ὄνομα κεῖται δὲ ὧν μὴ ἐστιν ἕν, οὐ μία κατάφασις, οὐδὲ ἀπόφασις. οἷον εἴτις θεῖτο ὄνομα ἱμάτιον ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἐστὶν ἱμάτιον λευκόν, αὕτη οὐ μία κατάφασις, οὐδὲ ἀπόφασις μία. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τοῦτο τοῦ εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος καὶ ἵππος λευκός. τοῦτο δὲ οὐδὲν διαφέρει τοῦ εἰπεῖν ἐστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἔστιν ἵππος λευκός. εἰ οὖν αὗται πολλὰ σημαίνουσι καὶ εἰσὶ πολλαὶ, δῆλον ὅτι καὶ ἡ πρώτη, ἤτοι πολλὰ ἢ οὐδὲν σημαίνει. οὐ γὰρ ἐστί τις ἄνος ἵππος, ὥστε οὐδ' ἐν ταύταις ἀνάγκη τῇ μὲν ἀληθῆ, τὴν δὲ, ψευδῆ ἀντίφασιν εἶναι. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὄντων καὶ γενομένων, ἀνάγκη τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν ἀληθῆ ἢ ψευδῆ εἶναι, καὶ ὧν μὲν τῶν καθόλου ὡς καθόλου ἀεὶ, τὴν μὲν ἀληθῆ, τῇ δὲ ψευδῆ εἶναι, καὶ ὧν τῶν καθέκαστα ὥσπερ εἴρηται. ὧν δὲ τῶν καθόλου μὴ καθόλου λεχθέντων, οὐκ ἀνάγκη. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τούτων. ὧν δὲ τῶν καθέκαστα καὶ μελλόντων, οὐχ ὁμοίως. εἰ γὰρ πᾶσα κατάφασις ἢ ἀπόφασις ἢ ἀληθὴς ἢ ψευδὴς, καὶ ἅπαν ἀνάγκη ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, εἰ γὰρ ὁ μὲν, φήσει ἔσεσθαί τι, ὁ δὲ, μὴ φήσει τὸ αὐτὸ τοῦτο, δῆλον ὅτι ἀνάγκη ἀληθεύειν τὸν ἕτερον αὐτῶν, εἰ πᾶσα κατάφασις ἢ ἀπόφασις ἀληθὴς ἢ ψευδής. ἄμφω γὰρ οὐχ ὑπάρξει ἅμα ὧν τοῦ τοιούτου. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι λευκὸν, ἢ ὅτι οὐ λευκὸν, ἀνάγκη εἶναι λευκὸν, ἢ οὐ λευκόν. καὶ εἰ ἔστι λευκὸν ἢ μὴ λευκόν, ἀληθὲς ἦν φαῖναι ἢ ἀποφαῖναι. καὶ εἰ μὴ ὑπάρχει, ψεύδεται, καὶ εἰ ψεύδεται οὐχ ὑπάρχει, ὥστε ἀνάγκη ἀεὶ τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν, ἀληθῆ εἶναι ἢ ψευδῆ. οὐδὲν ἄρα οὔτε ἐστὶν οὔτε γίνεται, οὔτε ἀπὸ τύχης, οὐδ' ὁπότερ' ἔτυχεν, οὐδὲ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, ἀλλ' δὲ ἀνάγκης ἅπαντα καὶ οὐχ ὁπότερ' ἔτυχεν. ἢ γὰρ ὁ φὰς ἀληθεύσει, ἢ ὁ ἀποφάς. ὁμοίως γὰρ ἂν ἐγίνετο ἢ οὐκ ἐγίνετο. τὸ γὰρ ὁπότερ' ἔτυχεν, οὐδὲν μᾶλλον οὕτως, ἢ μὴ οὕτως ἔχει ἢ ἕξει. ἔτι δὲ εἰ ἔστι λευκὸν νῦν, ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν πρότερον ὅτι ἔσται λευκόν. ὥστε ἀεὶ ἀλη-

θὲς ἦν

θὲς ἦν εἰπεῖν ὁτιοῦν τῶν γινομένων ὅτι ἔστιν ἢ ἔσται. εἰ δὲ ἀεὶ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν, ὅτι ἔστιν ἢ ἔσται, οὐχ οἷόν τε τοῦτο μὴ εἶναι οὐδὲ μὴ ἔσεσθαι. ὃ δὲ μὴ οἷόν τε μὴ γενέσθαι, ἀδύνατον μὴ γενέσθαι. ὃ δὲ ἀδύνατον μὴ γενέσθαι, ἀνάγκη γενέσθαι. ἅπαντα οὖν τὰ ἐσόμενα ἀναγκαῖον γενέσθαι. οὐδὲν ἄρα ὁπότερ' ἔτυχεν, οὐδὲ ἀπὸ τύχης ἔσται. εἰ γὰρ ἀπὸ τύχης, οὐκ δὲ ἀνάγκης. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς οὐδέτερόν γε ἀληθὲς ἐνδέχεται λέγειν, οἷον ὅτι οὔτε ἔσται, οὔτε οὐκ ἔσται. πρῶτον μὲν γὰρ, οὔσης τῆς καταφάσεως ψευδοῦς, ἡ ἀπόφασις οὐκ ἀληθὴς, καὶ ταύτης ψευδοῦς οὔσης, συμβαίνει τὴν κατάφασιν μὴ ἀληθῆ εἶναι, καὶ πρὸς τούτοις, εἰ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ὅτι λευκὸν ἅμα καὶ μέγα, δεῖ ἄμφω ὑπάρχειν. εἰ δὴ ὑπάρξει εἰς αὔριον, ὑπάρξει εἰς αὔριον. εἰ δὲ μήτε ἔσται μήτε μὴ ἔσται εἰς αὔριον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὁπότερ' ἔτυχεν, οἷον ναυμαχίαν. δέοι γὰρ ἂν μήτε γενέσθαι ναυμαχίαν, μήτε μὴ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ συμβαίνοντα ἄτοπα, ταῦτα, καὶ τοιαῦτα ἕτερα, εἴπερ πάσης καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἢ ὧν τῶν καθόλου λεγομένων ὡς καθόλου, ἢ ὧν τῶν καθέκαστον ἀνάγκη, τῶν ἀντικειμένων εἶναι, τὴν μὲν, ἀληθῆ, τὴν δὲ, ψευδῆ. μηδὲν δὲ ὁπότερ' ἔτυχεν εἶναι, ἐν τοῖς γινομένοις, ἀλλὰ πάντα εἶναι καὶ γίνεσθαι δὲ ἀνάγκης, ὥστε οὔτε βουλεύεσθαι δέοι ἂν, οὔτε πραγματεύεσθαι, ὡς ἐὰν μὲν τοδὶ ποιήσωμεν, ἔσται τοδὶ, ἐὰν δὲ μὴ τοδὶ, οὐκ ἔσται τοδί. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ εἰς μυριοστὸν ἔτος, τὸν μὲν, φαῖναι τοῦτο ἔσεσθαι, τὸν δὲ μὴ φαῖναι, ὥστε δὲ ἀνάγκης ἔσεσθαι, ὁπότερον ἦν αὐτῷ ἀληθὲς εἰπεῖν τότε. Ἀλλὰ μὴν οὐ τοῦτο διαφέρει, εἴ τινες εἶπον τῇ ἀντίφασιν, ἢ μὴ εἶπον. δῆλον γὰρ ὅτι οὕτως ἔχει τὰ πράγματα, κἂν μὴ ὁ μὲν καταφήσῃ τι, ὁ δὲ ἀποφήσῃ. οὐδὲ γὰρ διὰ τὸ καταφαθῆναι ἢ ἀποφαθῆναι, ἔσται, ἢ οὐκ ἔσται, οὐδ' εἰς μυριοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἐν ὁπωσοῦν, χρόνῳ. ὥστε εἰ ἐν ἅπαντι τοῦ χρόνῳ οὕτως εἶχεν, ὥστε τὸν ἕτερον ἀληθεύεσθαι, ἀναγκαῖον ἦν τοῦτο γενέσθαι. καὶ ἕκαστον τῶν γινομένων ἀεὶ οὕτως εἶχεν, ὥστε δὲ ἀνάγκης γενέσθαι. εἴτε γὰρ ἀληθῶς τις εἶπεν ὅτι ἔσται, οὐχ οἷόν τε μὴ γενέσθαι, καὶ τὸ γενόμενον, ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ἀεὶ, ὅτι ἔσται. εἰ δὴ ταῦτα, ἀδύνατα. ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἔστιν ἀρχὴ τῶν ἐσομένων, καὶ ἀπὸ τοῦ βουλεύε

σθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρᾶξαί τι. καὶ ὅτι ὅλως, ἐστὶν ἐν τοῖς μὴ ἀεὶ ἐνεργοῦσι, τὸ δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ εἶναι ὁμοίως, ἐν οἷς ἄμφω ἐνδέχεται καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ μὴ εἶναι. ὥστε καὶ τὸ γενέσθαι, καὶ τὸ μὴ γενέσθαι. καὶ πολλὰ ἡμῖν δῆλά ἐστιν οὕτως ἔχοντα. οἷον ὅτι τουτὶ τὸ ἱμάτιον, δυνατόν ἐστι διατμηθῆναι καὶ οὐ διατμηθήσεται, ἀλλ' ἔμπροσθεν κατατριβήσεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ διατμηθῆναι. δυνατόν. οὐ γὰρ ἂν ὑπῆρχε τὸ, ἔμπροσθεν κατατριβῆναι αὐτὸ, εἴγε μὴ δυνατὸν ἦν, τὸ μὴ διατμηθῆναι. ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων γενέσεων, ὅσαι κατὰ δύναμιν λέγονται τὴν τοιαύτην. φανερὸν ἄρα ὅτι οὐχ ἅπαντα ἐξ ἀνάγκης, οὔτ' ἔστιν οὔτε γίνεται, ἀλλὰ τὰ μὲν, ὁπότερ' ἔτυχε, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις ἦν ἀληθὴς ἢ ψευδὴς, τὰ δὲ, μᾶλλον μὲν, καὶ ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ θάτερον, οὐμὴν ἀλλ' ἐνδέχεται γενέσθαι καὶ θάτερον, θάτερον δὲ, μή. τὸ μὲν οὖν εἶναι τὸ ὂν ὅταν ᾖ, καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ εἶναι ὅταν μὴ ᾖ, ἀνάγκη. οὐ μέν τοι οὔτε τὸ ὂν ἅπαν ἀνάγκη εἶναι, οὔτε τὸ μὴ ὂν, ἀνάγκη μὴ εἶναι. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστι τὸ ὂν ἅπαν εἶναι ἐξ ἀνάγκης ὅτι ἐστὶ, καὶ ἁπλῶς εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ὄντος. καὶ ὑπὸ τῆς ἀντιφάσεως δὲ ὁ αὐτὸς λόγος. εἶναι μὲν ἢ μὴ εἶναι ἅπαν, ἀνάγκη, καὶ ἔσεσθαί γε ἢ μή, οὐ μέν τοι γε διελόντα εἰπεῖν θάτερον ἀναγκαῖον. λέγω δὲ οἷον ἀνάγκη μὲν ἔσεσθαι ναυμαχίαν αὔριον, ἢ μὴ ἔσεσθαι, οὐ μέν τοι γενέσθαί γε αὔριον ναυμαχίαν ἀνάγκη, οὐδὲ μὴ γενέσθαι. γενέσθαι μέν τοι ἢ μὴ γενέσθαι ἀναγκαῖον. ὥστ' ἐπεὶ, ὁμοίως οἱ λόγοι ἀληθεῖς ὥσπερ τὰ πράγματα, δῆλον ὅτι ὅσα οὕτως ἔχει, ὥστε ὁπότερ' ἔτυχε, καὶ τἀναντία ὑπὸ δέχεσθαι, ἀνάγκη ὁμοίως ἔχειν καὶ τὴν ἀντίφασιν. ὅπερ συμβαίνει ὑπὸ τοῖς μὴ ἀεὶ οὖσιν, ἢ μὴ ἀεὶ μὴ οὖσι. τούτων γὰρ ἀνάγκη μὲν θάτερον μόριον τῆς ἀντιφάσεως ἀληθὲς εἶναι ἢ ψευδὲς, οὐ μέν τοι τόδε ἢ τόδε, ἀλλ' ὁπότερ' ἔτυχε. καὶ μᾶλλον μὲν ἀληθῆ τὴν ἑτέραν, οὐ μέν τοι ἤδη ἀληθῆ ἢ ψευδῆ. ὥστε δῆλον ὅτι οὐκ ἀνάγκη, πάσης καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως τῶν ἀντικειμένων, τὴν μὲν ἀληθῆ, τὴν δὲ ψευδῆ εἶναι. οὐ γὰρ ὥσπερ ὑπὸ τῶν ὄντων, οὕτως ἔχει καὶ ὑπὸ τῶν μὴ ὄντων μὲν, δυνατὸν δὲ εἶναι, εἰ μὴ εἶναι. ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται. ἐπεὶ δὲ ἐστί τι κατάτινος ἡ κατάφασις σημαίνουσα, ὥστε

σα, ὥστε δὲ ἐστὶ ἢ ὄνομα, ἢ τὸ ἀνώνυμον, ἐν δὲ δεῖ εἶναι καὶ καθ' ἑνὸς τὸ ἐν τῇ καταφάσει, τὸ δὲ ὄνομα εἴρηται καὶ τὸ ἀνώνυμον πρότερον, τὸ γὰρ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνομα μὲν οὐ λέγω, ἀλλ' ἀόριστον ὄνομα, ἐν γάρ πως σημαίνει τὸ ἀόριστον ὄνομα, ὥσπερ καὶ τὸ οὐχ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα, ἀλλ' ἀόριστον ῥῆμα, ἔσται ἄρα πᾶσα κατάφασις καὶ ἀπόφασις, ἢ ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος, ἢ ἐξ ἀορίστου ὀνόματος καὶ ῥήματος. ἄνευ δὲ ῥήματος οὐδὲ μία κατάφασις οὐδὲ ἀπόφασις. τὸ γὰρ, ἔστιν, ἢ ἦν, ἢ ἔσται, ἢ γίνεται ἢ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ῥήματα, ἐκ τῶν κειμένων ἐστί. προσσημαίνει γὰρ χρόνον. ὥστε πρώτη ἔσται κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τὸ, ἔστιν ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, εἶτα ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος. πάλιν ἔστι πᾶς ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι πᾶς ἄνθρωπος, ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος. καὶ ὑπὸ τῶν ἐκτὸς δὲ χρόνων, ὁ αὐτὸς λόγος ἐστίν.

Τμῆμα τρίτον.

Ὅταν δὲ τὸ ἔστι τρίτον προσκατηγορῆται, ἤδη διχῶς λέγοντες αἱ ἀντιθέσεις. λέγω δὲ, οἷον ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, τὸ ἔστι τρίτον φημὶ συγκεῖσθαι ὄνομα ἢ ῥῆμα, ἐν τῇ καταφάσει. ὥστε διὰ τοῦτο τέτταρα ἔσται ταῦτα, ὧν τὰ μὲν δύο, πρὸς τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἕξει κατὰ τὸ στοιχοῦν ὡς αἱ στερήσεις, τὰ δὲ δύο, οὔ. λέγω δ' ὅτι τὸ ἔστιν, ἢ τοῦ δικαίῳ προσκείσεται, ἢ τῷ οὐ δικαίῳ. ὥστε καὶ ἡ ἀπόφασις. τέτταρα οὖν ἔσται. νοοῦμεν δὲ τὸ λεγόμενον, ἐκ τῶν ὑπογεγραμμένων. ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, τούτου ἀπόφασις, οὐκ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος. ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος, τούτου ἀπόφασις οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος. τὸ γὰρ ἔστιν ἐνταῦθα καὶ τὸ οὐκ ἔστι, τοῦ δικαίῳ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ προσκείσεται. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς εἴρηται, οὕτω τέτακται. ὁμοίως δὲ ἕξει, κἂν καθόλου τοῦ ὀνόματος ᾖ ἡ κατάφασις, οἷον πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος, ἀπόφασις τούτου, οὐ πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος. πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, οὐ πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος. πλὴν οὐχ ὁμοίως τὰς κατὰ διάμετρον ἐνδέχεται συναληθεύειν, ἐνδέχεται δὲ ποτέ.

Περὶ τῶν ἐξ ἀορίστως ὑποκειμένων προτάσεων.

Αὗται μὲν οὖν δύο ἀντίκειντ' ἀλλήλαις, ἄλλαι δὲ δύο πρὸς τὸ οὐκ ἄνθρωπος ὡς ὑποκείμενόν τι προστεθέν. οἷον ἔστι δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος. ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος. πλείους δὲ τούτων οὐκ εἰσὶν ἀντιθέσεις. αὗται δὲ χωρὶς ἐκείνων, αὐτὰι καθ' αὑτὰς ἔσονται, ὡς ὀνόματι τῷ οὐκ ἄνθρωπος προσχρώμεναι. ἐφ' ὅσων δὲ τὸ ἔστι μὴ ἁρμόττει, οἷον ὑγιαίνειν καὶ βαδίζειν, ὠθεῖ τούτων τὸ αὐτὸ ποιεῖ οὕτως τιθέμενον, ὡς ἂν εἰ τὸ ἔστι προσήπτετο. οἷον, ὑγιαίνει πᾶς ἄνθρωπος, οὐχ ὑγιαίνει πᾶς ἄνθρωπος. ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄνθρωπος, οὐχ ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄνθρωπος. οὐ γάρ ἐστι τὸ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λεκτέον, ἀλλὰ τὸ οὐ τὴν ἀπόφασιν τῷ ἀνθρώπῳ προσθετέον. τὸ γὰρ πᾶς, οὐ τὸ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλου. δῆλον δὲ, ἐκ τοῦδε, ὑγιαίνει ἄνθρωπος, οὐχ ὑγιαίνει ἄνθρωπος. ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος, οὐχ ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος. ταῦτα γὰρ ἐκείνων διαφέρει τῷ μὴ καθόλου εἶναι. ὥστε τὸ πᾶς ἢ τὸ μηδείς, οὐδὲν ἄλλο προσσημαίνει, ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ κατάφασιν ἢ ἀπόφασιν. τὰ οὖν ἄλλα τὰ αὐτὰ δεῖ προστιθέναι, ἐπεὶ δὲ ἐναντία ἀπόφασίς ἐστι τῇ, ἅπαν ἐστὶν ζῶον δίκαιον, ἡ σημαίνουσα ὅτι οὐδέν ἐστι ζῶον δίκαιον, αὗται μὲν φανερὸν ὅτι οὐδέ ποτε ἔσονται οὔτε ἀληθεῖς ἅμα, οὔτε ὑπὸ τῶν αὐτοῦ, αἱ δ' ἀντικείμεναι ταύταις, ἔσονταί ποτε. οἷον, οὐ πᾶν ἐστι ζῶον δίκαιον, καὶ ἔστι τι ζῶον δίκαιον. ἀκολουθοῦσι δὲ καὶ αὗται, τῇ μὲν, πᾶς ἔστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, ἡ, οὐδείς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος. τῇ δὲ, ἔστι τὶς ἄνθρωπος δίκαιος, ἡ ἀντικειμένη, ὅτι ἔστι οὐ πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιος. ἀνάγκη γὰρ εἶναι τινά. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι ὠθεῖ τῶν καθέκαστα, εἰ ἀληθὲς ἐρωτηθέντα ἀπόφησαι, ὅτι καὶ καταφῆσαι ἀληθές. οἷον ἆρά γε Σωκράτης σοφός; οὔ. Σωκράτης ἄρα οὐ σοφός. ὠθεῖ δὲ τῶν καθόλου, οὐκ ἀληθὴς ἡ ὁμοίως λεγομένη, ἀληθὴς δὲ ἡ ἀπόφασις, οἷον ἆρά γε πᾶς ἄνθρωπος σοφός; οὔ. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐ σοφός. τοῦτο γὰρ ψεῦδος. ἀλλὰ τὸ, οὐ πᾶς ἄρα ἄνθρωπος σοφὸς, ἀληθές. αὕτη δέ γέ ἐστιν ἡ ἀντικειμένη, ἐκείνη δὲ ἡ ἐναντία. αἱ δὲ κατὰ τὰ ἀόριστα ἀντικείμεναι

ὀνόματα

ὀνόματα καὶ ῥήματα. οἷον ὠθεῖ τοῦ μὴ ἄνθρωπος καὶ μὴ δίκαιος. ὥσπερ ἀποφάσεις ἄνευ ὀνόματος καὶ ῥήματος δόξαιεν ἂν εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ. ἀεὶ γὰρ ἀνάγκη, ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι τῇ ἀπόφασιν. ὁ δ' εἰπὼν οὐκ ἄνθρωπος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ εἰπόντος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἧττον ἠλήθευκεν, ἢ ἔψευσται, ἐὰν μήτι προστεθῇ. σημαίνει δὲ τὸ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δίκαιος, οὐδὲ μιᾷ ἐκείνων ταυτὸν, οὐδὲ ἡ ἀντικειμένη ταύτῃ, ἡ οὐκ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δίκαιος. τὸ δὲ πᾶς οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος, τῷ οὐδεὶς δίκαιος οὐκ ἄν ὁς, τὸ αὐτὸ σημαίνει. Μετατιθέμενα δὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, ταυτὸν σημαίνει. οἷόν ἐστι λευκὸς ἄνθρωπος, ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. εἰ γὰρ μὴ τοῦτό ἐστι, τοῦ αὐτοῦ πλείους ἔσοντ' ἀποφάσεις. ἀλλὰ δέδεικτ' ὅτι μία μιᾶς. τοῦ μὲν γὰρ, ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, ἀπόφασις, τὸ, οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος. τοῦ δὲ ἔστιν ἄνθρωπος λευκὸς, εἰ μὴ ἡ αὐτή ἐστι τῇ ἐστὶ λευκὸς ἄνθρωπος, ἔσται ἀπόφασις, ἤτοι τὸ οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς, ἢ τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. ἀλλ' ἡ ἑτέρα μὲν ἐστὶν ἀπόφασις, ἡ οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς, τοῦ, ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς, ἡ ἑτέρα δὲ, τοῦ, ἔστιν λευκὸς ἄνθρωπος, ὥστε ἔσοντ' δύο μιᾶς. ὅτι μὲν οὖν μετατιθεμένου τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος, ἡ αὐτὴ γίνετ' κατάφασις, καὶ ἀπόφασις, δῆλον. Τὸ δὲ ἐν κατὰ πολλῶν, ἢ πολλὰ καθ' ἑνὸς καταφᾶναι καὶ ἀποφᾶναι, ἐὰν μὴ ἕν τι ᾖ τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον, οὐκ ἐστὶ κατάφασις μία, οὐδὲ ἀπόφασις. λέγω δὲ ἕν, οὐκ ἐὰν ὄνομα ἕν ᾖ κείμενον, μὴ δὲ ᾖ ἕν τι ἐξ ἐκείνων. οἷον ὁ ἄνθρωπος, ἴσως ἐστὶ καὶ ζῶον καὶ δίπουν καὶ ἥμερον, ἀλλὰ καὶ ἕν τι γίνετ' ἐκ τούτων. ἐκ δὲ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ βαδίζειν, οὐχ ἕν. ὥστε οὔτε ἐὰν ἕν τι καταφήσῃ τις κατὰ τούτων, οὐ μία κατάφασις, ἀλλὰ φωνὴ μὲν μία, καταφάσεις δὲ πολλαὶ, οὔτε ἐὰν καθ' ἑνὸς ταῦτα, ἀλλ' ὁμοίως πολλαί. εἰ οὖν ἡ ἐρώτησις ἡ διαλεκτικὴ ἀπεκρίσεώς ἐστιν αἴτησις, ἢ τῆς προτάσεως, ἢ θατέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεως, ἡ δὲ πρότασις ἀντιφάσεώς ἐστι μιᾶς μόριον, οὐκ ἂν εἴη ἀπόκρισις μία πρὸς ταῦτα. οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώτησις μία, οὐδὲ ἐὰν ᾖ ἀληθής. εἴρηται δὲ ἐν τοῖς τοπικοῖς περὶ αὐτῶν. ἅμα δὲ δῆλον, ὅτι οὐδὲ τὸ τί ἐστι ἐρώτησίς ἐστι διαλεκτι-

τική. δεῖ γὰρ δεδόσθαι ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ἑλέσθαι ὁπότερον βούλεται τὴν ἀντιφάσεως μόριον. ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐρωτῶντα προσδιορίσασθαι, πότερον τόδε ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἢ οὐ τόδε. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν, κατηγορεῖται συντιθέμενα ὡς ἐν τὸ πᾶν κατηγόρημα γίνεσθαι, τῶν χωρὶς κατηγορουμένων, τὰ δ' οὔ, τίς ἡ διαφορά. κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ χωρὶς ζῶον, καὶ χωρὶς δίπουν, καὶ ταῦτα ὡς ἕν. καὶ ἄνθρωπον, καὶ λευκὸν, καὶ ταῦθ' ὡς ἕν, ἀλλ' οὐχὶ εἰ σκυτεὺς, καὶ ἀγαθὸς, καὶ σκυτεὺς ἀγαθός. εἰ γὰρ ὅτι ἑκάτερον ἀληθὲς, ἐὰν δεῖ καὶ τὸ συνάμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔσται. κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἄνθρωπος ἀληθὲς καὶ τὸ λευκὸν, ὥστε καὶ τὸ ἅπαν. πάλιν εἰ τὸ λευκὸν, καὶ τὸν ἅπαν, ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκὸς λευκός. καὶ οὕτω εἰς ἄπειρον. καὶ πάλιν μουσικὸς λευκὸς βαδίζων, καὶ ταυτὰ πολλάκις πεπλεγμένα εἰς ἄπειρον. ἔτι εἰ ὁ Σωκράτης Σωκράτης καὶ ἄνθρωπος, καὶ Σωκράτης Σωκράτης ἄνθρωπος. καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δίπους, καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος δίπους. ὅτι μὴ οὖν εἴτις ἁπλῶς φήσει τὰς συμπλοκὰς γίνεσθαι, πολλὰ συμβαίνει λέγειν ἄτοπα, δῆλον. ὅπως δὲ θετέον λεγομένων. τῶν δὴ κατηγορουμένων, καὶ ἐφ' οἷς κατηγορεῖσθαι συμβαίνει, ὅσα μὲν λέγεται κατὰ συμβεβηκὸς, ἢ κατὰ τοῦ αὐτοῦ, ἢ θάτερον κατὰ θατέρου, ταῦτα οὐκ ἔσται ἕν. οἷον ἄνθρωπος λευκός ἐστι καὶ μουσικός. ἀλλ' οὐχ ἕν τὸ λευκὸν καὶ τὸ μουσικὸν. συμβεβηκότα γὰρ ἄμφω. οὐδ' εἰ τὸ λευκὸν μουσικὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅμως οὐκ ἔσται τὸ μουσικὸν λευκὸν ἕν τι. κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ τὸ λευκὸν μουσικόν. ὥστε οὐκ ἔσται τὸ λευκὸν μουσικὸν ἕν τι. διὸ οὐδ' ὁ σκυτεὺς ἀγαθὸς ἁπλῶς; ἀλλὰ ζῶον δίπουν. οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκός. ἔτι οὐδ' ὅσα ὑπάρχει ἐν τῷ ἑτέρῳ. διὸ οὔτε τὸ λευκὸν πολλάκις, οὔτε ὁ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν ἢ δίπουν. ἐνυπάρχει γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δίπουν καὶ τὸ ζῶον. ἀληθὲς δὲ ἐστιν εἰπεῖν κατὰ τοῦ τινὸς, καὶ ἁπλῶς, οἷον τὸν τινὰ ἄνθρωπον, ἄνθρωπον, ἢ τὸν τινὰ λευκὸν ἄνθρωπον, ἄνον λευκόν. οὐκ ἀεὶ δὲ, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐν τῷ προεικμένῳ τῶν ἀντικειμένων τι ἐνυπάρχῃ, ᾧ ἕπεται ἀντίφασις, οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ ψεῦδος. οἷον τὸν τεθνεῶτα ἄνθρωπον, ἄνθρωπον εἰπεῖν. ὅταν δὲ μὴ ἐνυπάρχῃ, ἀληθὲς, ἢ ὅταν μὲν ἐνυπάρχῃ, ἀεὶ οὐκ ἀληθὲς, ὅταν

δὲ μὴ

δὲ μὴ ἐνυπάρχῃ οὐκ ἀεὶ ἀληθές. ὥσπερ Ὅμηρός ἐστί τι, οἷον ποιητὴς, ἆρα οὖν καὶ ἔστιν ἢ οὔ. κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ κατηγορεῖται τὸ ἔστι, τοῦ Ὁμήρου. ὅτι γὰρ ποιητής ἐστιν ἀλλ' οὐ καθ' αὑτὸ κατηγορεῖται κατὰ τοῦ Ὁμήρου τὸ ἔστιν. ὥστε ἐν ὅσαις κατηγορίαις, μήτε ἐναντιότης ἐστι, ἐὰν λόγοι ἀντ' ὀνομάτων λέγωνται, καὶ καθ' αὑτὰ κατηγορεῖται, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς, ὡς τούτων τὸ τὶ καὶ ἁπλῶς, ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν. τὸ δὲ μὴ ὂν ὅτι δοξαστὸν, οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν ὄν, τι. δόξα γὰρ αὐτοῦ ἐστιν οὐχ ὅτι ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν.

Τμῆμα τέταρτον.

Τούτων δὲ διωρισμένων, σκεπτέον ὅπως ἔχουσιν αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ καταφάσεις πρὸς ἀλλήλας, αἱ τοῦ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ δυνατὸν, καὶ ἐνδεχόμενον καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τε καὶ ἀναγκαίου. ἔχει γὰρ ἀπορίας τινάς. εἰ γὰρ τῶν συμπλεκομένων, αὗται ἀλλήλαις ἀντίκειντο αἱ ἀντιφάσεις, ὅσαι κατὰ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τάττονται, οἷον τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις, τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καὶ τοῦ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον. εἰ γὰρ κατὰ παντὸς ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις, τὸ ξύλον ἔσται ἀληθὲς εἰπεῖν, εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ οὕτω οὕτως, καὶ ὅσοις τὸ εἶναι μὴ προστίθεται, τὸ αὐτὸ ποιήσει, τὸ ἀντὶ τοῦ εἶναι λεγόμενον. οἷον τοῦ ἄνθρωπος βαδίζει, οὐ τὸ βαδίζει οὐκ ἄνθρωπος ἀπόφασις ἔσται, ἀλλὰ τὸ οὐ βαδίζει ἄνθρωπος. οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ἄνθρωπον βαδίζειν, ἢ ἄνθρωπον βαδίζοντα εἶναι. ὥστε εἰ οὕτως πανταχοῦ, καὶ τοῦ δυνατὸν εἶναι ἀπόφασις ἔσται, τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. δοκεῖ δὲ τὸ αὐτὸ δύνασθαι, καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. πᾶν γὰρ τὸ δυνατὸν τέμνεσθαι, ἢ βαδίζειν, καὶ μὴ τέμνεσθαι καὶ μὴ βαδίζειν, δυνατόν. λόγος, δὲ ὅτι ἅπαν τὸ οὕτω δυνατὸν, οὐκ ἀεὶ ἐνεργεῖ, ὥστε ὑπάρξει αὐτῷ καὶ ἡ ἀπόφασις. δύνατο γὰρ καὶ μὴ βαδίζειν τὸ βαδιστικὸν, καὶ μὴ ὁρᾶσθαι τὸ ὁρατόν. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύεσθαι τὰς ἀντικειμένας φάσεις καὶ ἀποφάσεις. οὐκ ἄρα τοῦ δυνατὸν εἶναι ἀπόφασίς ἐστι, τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι. συμβαίνει γὰρ ἐκ τούτων ἢ τὸ αὐτὸ φᾶναι καὶ ἀποφᾶναι ἅμα, κατὰ τοῦ αὐτοῦ, ἢ μὴ κατὰ τὸ εἶναι

καὶ μὴ εἶναι τὰ προστιθέμενα, γίνεσθαι φάσεις καὶ ἀποφάσεις εἰ οὖν ἐκεῖνο ἀδύνατον, τοῦτ' ἂν εἴη αἱρετόν. ἔστιν ἄρα ἀπόφασις τοῦ δυνατὸν εἶναι, τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ἐνδεχόμενον εἶναι. καὶ γὰρ τούτου ἀπόφασις, τὸ μὴ ἐνδεχόμενον εἶναι. καὶ ὧν τ' ἄλλων δὲ ὁμοιοτρόπως. οἷον ἀδυνάτου τε καὶ ἀναγκαίου. γίνεται γὰρ ὥσπερ ἐπ' ἐκείνων τὸ εἶναι, καὶ τὸ μὴ εἶναι, προσθέσεις, τὰ δ' ὑποκείμενα πράγματα, τὸ μὴ λευκὸν, τὸ δὲ ἄνος, οὕτως ἐνταῦθα, τὸ μὴ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ὡς ὑποκείμενον γίνεται, τὸ δὲ δύνασθαι, καὶ ἐνδέχεσθαι προσθέσεις. διορίζουσαι ὥσπερ ἐπ' ἐκείνων τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὁμοίως αὗται ὧδε τοῦ εἶναι δυνατὸν, καὶ εἶναι μὴ δυνατόν. τοῦ δὲ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀπόφασις, οὐ τὸ, οὐ δυνατὸν εἶναι, ἀλλὰ τὸ οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι. καὶ τοῦ δυνατὸν εἶναι, οὐ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. διὸ καὶ ἀκολουθεῖν ἂν δόξειεν ἀλλήλαις αἱ τοῦ δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι. τὸ γὰρ αὐτὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. οὐ γὰρ ἀντιφάσεις ἀλλήλων αἱ τοιαῦτα, τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ δυνατὸν εἶναι, οὐδέ ποτε ὧδε τοῦ αὐτοῦ ἅμα ἀληθεύοντα. ἀντίκεινται γάρ. οὐδέ γε τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, καὶ οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι, οὐδέ ποτε ἅμα ὧδε τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύοντα. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι ἀπόφασις, οὐ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι. τοῦ δὲ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, τὸ μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. καὶ τοῦ ἀδύνατον εἶναι, οὐ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι. τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι, τὸ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι. καὶ καθόλου δὲ ὥσπερ εἴρηται, τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ εἶναι, δεῖ τιθέναι ὡς τὰ ὑποκείμενα, κατάφασιν δὲ καὶ ἀπόφασιν ταῦτα ποιοῦντα, πρὸς τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι συντάττειν. καὶ ταύτας οἴεσθαι χρὴ εἶναι τὰς ἀντικειμένας φάσεις καὶ ἀποφάσεις, δυνατὸν οὐ δυνατὸν, ἐνδεχόμενον οὐκ ἐνδεχόμενον, ἀδύνατον οὐκ ἀδύνατον, ἀναγκαῖον οὐκ ἀναγκαῖον, ἀληθὲς οὐκ ἀληθές. Καὶ αἱ ἀκολουθήσεις δὲ κατὰ λόγον γίνονται, οὕτω τιθεμένοις. τοῦ μὲν γὰρ δυνατῷ εἶναι ἀκολουθεῖ τὸ ἐνδέχεσθαι εἶναι, καὶ ὧδε ἐκείνῳ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι, καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι. τῷ δὲ δυνατῷ μὴ εἶναι, καὶ ἐνδεχομένῳ μὴ

εἶναι

εἶναι, τὸ μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, καὶ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι. τῷ δὲ μὴ δυνατῷ εἶναι, καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι. τοῦ δὲ μὴ δυνατῷ μὴ εἶναι καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι. θεωρείσθω δὲ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τὸ λεγόμενον. δυνατὸν εἶναι, ἐνδεχόμενον εἶναι, οὐκ ἀδύνατον εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. δυνατὸν μὴ εἶναι, ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. οὐ δυνατὸν εἶναι, οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι, ἀδύνατον εἶναι, ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι, οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀδύνατον καὶ οὐκ ἀδύνατον, τοῦ ἐνδεχομένῳ, καὶ δυνατῷ καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ, καὶ οὐ δυνατῷ, ἀκολουθοῦσι μὴ ἀντιφατικῶς, ἀντεστραμμένως δέ. τῷ μὴ γὰρ δυνατῷ εἶναι, ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀδυνάτου ἀκολουθεῖ, ἡ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. τῇ δὲ ἀποφάσει, ἡ κατάφασις. τῷ γὰρ οὐ δυνατῷ εἶναι, τὸ ἀδύνατον εἶναι. κατάφασις γὰρ τὸ ἀδύνατον εἶναι, τὸ δ' οὐκ ἀδύνατον εἶναι, ἀπόφασις. τὸ δ' ἀναγκαῖον πῶς ἔχει, ὀπτέον. φανερὸν δὴ ὅτι οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' αἱ ἐναντίαι ἕποντα. αἱ δ' ἀντιφάσεις χωρίς. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόφασις τοῦ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, τὸ οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. ἐνδέχεται γὰρ ἀληθεύεσθαι ὧδε τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέρας. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ ἀκολουθεῖν τὸ ἀναγκαῖον ὁμοίως ταῖς ἑτέραις, ὅτι ἐναντίως τὸ ἀδύνατον τῷ ἀναγκαίῳ ἀποδίδοται, τὸ αὐτὸ δυνάμενον. ὃ γὰρ ἀδύνατον εἶναι, ὧδε ἀναγκαῖον οὐχὶ εἶναι, ἀλλὰ μὴ εἶναι, ὃ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ὧδε ἀναγκαῖον εἶναι. ὥστε εἰ ἐκεῖνα ὁμοίως ἀκολουθεῖ τοῦ δυνατῷ καὶ μὴ, ταῦτα δὲ ἐναντίας. ἐπειδὴ οὐ σημαίνει γε, ταυτὸν τότε ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἀδύνατον, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται ἀντεστραμμένως. ἢ ἀδύνατον οὕτως κεῖσθαι τὰς τοῦ ἀναγκαίου ἀντιφάσεις. τῷ μὲν γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι, δυνατὸν εἶναι. εἰ γὰρ μὴ, ἡ ἀπόφασις ἀκολουθήσει. ἀνάγκη γὰρ ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι. ὥστε εἰ μὴ δυνατὸν εἶναι, ἀδύνατον εἶναι, ἀδύνατον ἄρα εἶναι τὸ ἀναγκαῖον εἶναι, ὅπερ ἄτοπον. ἀλλὰ μὴν τοῦ γε δυνατὸν εἶναι, ἀκολουθεῖ τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι, τούτῳ δὲ, τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι, ὥστε συμβαίνει, τὸ ἀναγκαῖον εἶναι, μὴ ἀναγ

καῖον εἶναι, ὅπερ ἄτοπον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον ἐνῆν ἀκολουθεῖ τῷ δυνατὸν εἶναι, οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον μὴ ἐνῆν. τῷ μὲν γὰρ ἄμφω γενέσθαι συμβαίνειν. τούτων δὲ ὁπότερον ἂν ἀληθὲς ᾖ, οὐκ ἔτι ἔσται ἐκεῖνα ἀληθῆ. ἅμα γὰρ δυνατὸν ἐνῆν, καὶ μὴ ἐνῆν. εἰ δ' ἀναγκαῖον ἐνῆν, ἢ μὴ ἐνῆν, οὐκ ἔσται δυνατὸν ἄμφω. λείπετο τοίνυν τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ ἐνῆν ἀκολουθεῖν, τῷ δυνατὸν ἐνῆν. οὗτος γὰρ ἀληθὲς καὶ κατὰ τοῦ ἀναγκαῖον ἐνῆν. καὶ γὰρ αὕτη γίνεται ἀντίφασις τῇ ἑπομένῃ τοῦ οὐ δυνατὸν ἐνῆν. ἐκείνῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον εἶναι, καὶ ἀναγκαῖον μὴ ἐνῆν, οὗ ἀπόφασις, τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. ἀκολουθοῦσί τε ἄρα καὶ αὗται αἱ ἀντιφάσεις κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, καὶ οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει τιθεμένων οὕτως. ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ τῷ ἀναγκαῖον εἶναι, τὸ δυνατὸν ἐνῆν ἕπεται. εἰ γὰρ μὴ ἕπεται, ἡ ἀντίφασις ἀκολουθήσει, τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. καὶ εἰ τὶς ταύτην μὴ φήσειεν ἐνῆν ἀντίφασιν, ἀνάγκη λέγειν τὸ δυνατὸν μὴ ἐνῆν, ἅπερ ἄμφω ψευδὴ κατὰ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι. ἀλλὰ μὴν πάλιν τὸ αὐτὸ δοκεῖ ἐνῆν δυνατὸν τέμνεσθαι, καὶ μὴ τέμνεσθαι, καὶ εἶναι καὶ μὴ ἐνῆν. ὥστε ἔσται τὸ ἀναγκαῖον ἐνῆν, γενδεχόμενον μὴ εἶναι. οὗτος δὲ ψεῦδος. φανερὸν δὲ ὅτι οὐ πᾶν τὸ δυνατὸν, ἢ εἶναι ἢ βαδίζειν, καὶ τὰ ἀντικείμενα δύνατο, ἀλλ' ἔστιν ἐφ' ὧν οὐκ ἀληθές. πρῶτον μὲν, ὧν τῶν μὴ κατὰ λόγον δυνατῶν, οἷον τὸ πῦρ θερμαντικὸν, καὶ ἔχει δύναμιν ἄλογον. αἱ μὲν οὖν μετὰ λόγου δυνάμεις, αἱ αὐταὶ πλειόνων καὶ τῶν γναντίων, αἱ δ' ἄλογοι, οὐ πᾶσαι, ἀλλ' ὥσπερ εἴρητο τὸ πῦρ οὐ δυνατὸν θερμαίνειν καὶ μή. οὐδ' ὅσα ἄλλα γενέργει ἀεί. γνία μέντοι δύνανται καὶ τῶν κατὰ τὰς ἀλόγους δυνάμεις ἅμα τὰ ἀντικείμενα δέξασθαι. ἀλλὰ οὗτος μὲν τούτου χάριν εἴρηται, ὅτι οὐ πᾶσα δύναμις τῶν ἀντικειμένων ἐστὶ δεκτικὴ, οὐδ' ὅσαι λέγονται κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος. γνίαι δὲ δυνάμεις ὁμώνυμοί εἰσιν, τὸ γὰρ δυνατὸν, οὐχ ἁπλῶς λέγεται, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅτι ἀληθὲς ὡς γνεργείᾳ ὄν, οἷον δυνατὸν βαδίζειν, ὅτι βαδίζει. καὶ ὅλως δυνατὸν ἐνῆν, ὅτι ἤδη ἐστὶ κατὰ γνέργειαν, ὃ λέγετο εἶναι δυνατόν, τὸ δὲ, ὅτι γνεργήσειεν ἄν, οἷον ὅτι δυνατὸν ἐνῆν βαδίζειν, ὅτι βαδίσειεν ἄν. καὶ αὕτη μὲν ὠδὶ τοῖς κινητοῖς μόνοις ἐστὶν ἡ δύναμις, ἐκείνη δὲ, καὶ

δὲ, καὶ ὧν τοῖς ἀκινήτοις. ἄμφω δὲ ἀληθὲς ἐστιν εἰπεῖν τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι, βαδίζειν ἢ ἐνῆν, καὶ τὸ βαδίζειν ἤδη καὶ τὸ γνεργοῦν, καὶ τὸ βαδιστικόν. τὸ μὲν οὕτω δυνατὸν, οὐκ ἀληθὲς κατὰ τοῦ ἀναγκαίου ἁπλῶς εἰπεῖν, θάτερον δὲ ἀληθές. ὥστε ἐπεὶ τῷ γνμερεῖ καθόλου ἕπετο, τῷ δὲ ἀνάγκης ὄντι, ἕψετο τὸ δύνασθαι ἐνῆν. οὐ μέντοι πᾶν. καὶ ἔστι δὴ ἀρχὴ ἴσως τὸ ἀναγκαῖον, καὶ μὴ ἀναγκαῖον πάντων ἐνῆν ἢ μὴ ἐνῆν. καὶ τἄλλα ὡς τούτοις, ἀκολουθοῦντα, ὧν σκοπεῖν δεῖ. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ δὲ ἀνάγκης ὄν, κατὰ γνέργειαν ἐστιν. ὥστε εἰ πρότερα τὰ ἀΐδια, καὶ γνέργεια δυνάμεως πρότερον. καὶ τὰ μὲν ἄνευ δυνάμεως, γνέργειαί εἰσιν. οἷον αἱ πρῶται οὐσίαι, τὰ δὲ μετὰ δυνάμεως, ἃ, τῇ μὲν φύσει, πρότερα, τοῦ δὲ χρόνῳ, ὕστερα, τὰ δὲ οὐδέποτε γνέργειαί εἰσιν, ἀλλὰ δυνάμεις μόνον.

Τμῆμα πέμπτον.

Πότερον δὲ γναντία ἐστὶν ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει, ἢ ἡ κατάφασις τῇ καταφάσει, καὶ ὁ λόγος τῷ λόγῳ, ὁ λέγων ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, τοῦ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος, ἢ ὁ, τὸ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, τοῦ πᾶς ἄνθρωπος ἄδικος. οἷον, ἔστι Καλλίας δίκαιος, οὐκ ἔστι Καλλίας δίκαιος, Καλλίας ἄδικός ἐστι, πότερα δὴ γναντία τούτων. εἰ γὰρ τὰ μὲν γν τῇ φωνῇ, ἀκολουθεῖ τοῖς γν τῇ διανοίᾳ, ἐκεῖ δὲ, γναντία δόξα ἡ τοῦ γναντίου ἐστὶ, οἷον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, τῇ πᾶς ἄνος ἄδικος, καὶ ὧν τῶν γν τῇ φωνῇ καταφάσεων, ἀνάγκη ὁμοίως ἔχειν. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖ, ἡ τοῦ γναντίου δόξα γναντία ἐστὶν, οὐδὲ ἡ κατάφασις τῇ καταφάσει ἔσται γναντία, ἀλλ' ἡ εἰρημένη ἀπόφασις. ὥστε σκεπτέον, ποία δόξα ψευδὴς, γναντία ἀληθεῖ δόξῃ, πότερον ἡ τῆς ἀποφάσεως, ἢ ἡ τὸ γναντίον ἐνῆν δοξάζουσα. λέγω δὲ ὧδε. ἔστι τὶς δόξα ἀληθὴς τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν, ἄλλη δὲ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν, ψευδής, ἑτέρα δὲ, ὅτι κακόν. πότερα δὴ τούτων, γναντία τῇ ἀληθεῖ. καὶ εἰ ἔστι μία, καθ' ὁπότερον ἡ γναντία. τὸ μὲν δὴ τούτῳ οἴεσθαι τὰς γναντίας δόξας ὡρίσθαι, τῷ τῶν γναντίων ἐνῆν, ψεῦδος. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι κακὸν, ἡ αὐτὴ ἴσως καὶ ἀληθὴς, εἴτε πλείους, εἴτε μία ἐστίν. γναντία δὲ ταῦτα ἀλλ' οὐ τοῦ τῶν γναντίων ἐνῆν γναντία, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ γναντίως. εἰ δὴ, ἔστι μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἔστιν ἀγα-

τάφασιν. ἡ γὰρ καθόλου ἀπόφασις, γνωστὰ ἔσται. οἷον τῇ δόξῃ τῇ δοξαζούσῃ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν ᾖ ἀγαθόν, ἀγαθὸν ὄφιν, ἢ ὅτι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν, ἀγαθὸν ὄφιν. ἡ γὰρ τὸ ἀγαθὸν, ὅτι ἀγαθὸν, εἰ καθόλου τὸ ἀγαθὸν, ἢ αὐτῇ ὅτι τῇ, ὅτι ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν δοξαζούσῃ, ὅτι ἀγαθόν. ὥστε δὲ οὐδὲν διαφέρει τὸ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν, ἀγαθὸν ὄφιν. ὁμοίως καὶ ὧν τὸ μὴ ἀγαθόν. ὥστε εἰ παρ ὧν δόξης οὗτος ἔχει, εἰσὶ δὲ αἱ γνῶν τῇ φωνῇ καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις, σύμβολα τὰ γνῶν τῇ ψυχῇ, δῆλον ὅτι ἡ καταφάσει μὲν γνωστία ἡ ἀπόφασις ἡ πρὸς τὸ αὐτὸ καθόλου. οἷον τῇ, ὅτι πᾶν ἀγαθὸν, ἀγαθὸν, ἢ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἀγαθός, ἢ, ὅτι οὐδὲν, ἢ ὁ δεῖς. αὐτιφαζικῶς δέ, ἡ ὅτι ὁ πᾶν, ἢ ὁ πᾶς. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι ἀληθῆ ἀληθεῖ, ὁπὸ γνοίεντο γνωστίαν εἶναι, ὅστε δόξαν ὅτε αὐτιφασιν. γνωστίαι μὴ γὰρ αἱ περὶ τὰ αὐτικείμενα. περὶ αὐτὰ ἡ γνοίεντο ἀληθεύειν τὸν αὐτὸν, ἅμα δὲ ὁπὸ γνοίεντο τὰ γνωστία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ.

Τέλος τὸ περὶ Ἑρμηνείας Ἀριστοτέλους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῶν τριῶν σχημάτων.

ΠΡῶτον εἰπεῖν περὶ τί καὶ τίνος ἡ σκέψις ἐστὶν, ὅτι περὶ ἀπόδειξιν, καὶ οὐκ ἐν παρέργῳ ἀναγκαίως σύστασις ἐστὶν. ἐπειδὴ ἔστι διορίσαι, τί ἐστὶ πρότασις, καὶ τί ὅρος, καὶ τί συλλογισμὸς, καὶ ποῖος τέλειος καὶ ποῖος ἀτελὴς, μετὰ δὲ ταῦτα, τί τὸ ἐν ὅλῳ εἶναι καὶ τί μὴ εἶναι, τί δὲ τῷ δὲ, καὶ τί λέγομεν τὸ κατὰ παντὸς καὶ μηδενὸς κατηγορεῖσθαι. Πρότασις μὲν οὖν ἐστὶ λόγος καταφατικὸς ἢ ἀποφατικὸς, τινὸς κατά τινος. οὗτος δὲ ἢ καθόλου, ἢ ἐν μορίῳ, ἢ ἀδιόριστος. λέγω δὲ καθόλου μὲν, τὸ, παντὶ ἢ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἐν μορίῳ δὲ, τὸ, τινὶ ἢ μὴ τινὶ ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. ἀδιόριστον δὲ, τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἀόριστον δὲ τὸ καθόλου ἢ κατὰ μέρος, οἷον τὸ, τῶν ἐναντίων, εἶναι

Disjungit oratorem Doctoris & disputatoris.

τὴν αὐτὴν ὥσπερ μέλι, ἢ τὸ τὴν ἡδονὴν, μὴ εἶναι ἀγαθόν. διαφέρει δὲ ἡ ἀποδεικτικὴ πρότασις, τῆς διαλεκτικῆς, ὅτι ἡ μὲν ἀποδεικτικὴ, λῆψις θατέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεως ἐστιν. οὐ γὰρ ἐρωτᾷ, ἀλλὰ λαμβάνει ὁ ἀποδεικνύων, ἡ δὲ διαλεκτικὴ, ἐρώτησις τῆς ἀντιφάσεως ἐστιν. οὐδὲν δὲ διοίσει πρὸς τὸ γνωρίζειν τὸν ἕκαστον συλλογισμόν. καὶ γὰρ ὁ ἀποδεικνύων καὶ ὁ ἐρωτῶν, συλλογίζεται, λαβὼν τι κατά τινος, ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε ἔστι συλλογιστικὴ μὲν πρότασις, ἁπλῶς κατάφασις ἢ ἀπόφασις τινὸς κατά τινος, κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον. ἀποδεικτικὴ δὲ, ἐὰν ἀληθὴς ᾖ, καὶ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχουσῶν εἰλημμένη. διαλεκτικὴ δὲ ἐνδοξαζομένη μὲν, ἐρώτησις ἀντιφάσεως, συλλογιζομένη δὲ, λῆψις τοῦ φαινομένου καὶ ἐνδόξου, καθάπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς εἴρηται. τὶ μὲν οὖν πρότασις, καὶ τίνι διαφέρει συλλογισικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ, καὶ διαλεκτικὴ, διὰ ἀκριβείας μὲν ἐν τοῖς ἐπομένοις ῥηθήσεται, πρὸς δὲ τὴν παροῦσαν χρείαν, ἱκανῶς ἡμῖν διωρίσθω τανῦν. ὅρον δὲ καλῶ, εἰς ὃν διαλύεται ἡ πρότασις, οἷον τὸ, τὶ κατηγορούμενον, καὶ τὸ καθ' οὗ κατηγορεῖται, ἢ προστιθεμένη, ἢ διαιρουμένη τὸ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι. συλλογισμὸς δὲ ἐστὶ λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων, διὰ ἀνάγκης συμβαίνει, τῷ ταῦτα εἶναι. λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι, τὸ διὰ ταῦτα συμβαίνειν. τὸ δὲ διὰ ταῦτα συμβαίνειν, τοῦτ' ἐστὶν ὅτι μηδενὸς ἔξωθεν ὅρου προσδεῖται πρὸς τὸ γενέσθαι τὸ ἀναγκαῖον. τέλειον μὲν οὖν καλῶ συλλογισμὸν, τὸν μηδενὸς ἄλλου προσδεόμενον, παρὰ τὰ εἰλημμένα, πρὸς τὸ φανῆναι τὸ ἀναγκαῖον, ἀτελῆ δὲ, τὸν προσδεόμενον, ἢ ἑνὸς ἢ πλειόνων, ἃ ἐστὶ μὲν ἀναγκαῖα, διὰ τῶν ὑποκειμένων ὅρων, ἀλλ' οὐκ εἰλημμένα διὰ προτάσεων. τὸ δὲ μὴ ὅλως εἶναι ἕτερον ἑτέρῳ, καὶ τὸ κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι θάτερον θατέρου, ταὐτόν ἐστι. λέγω δὲ τὸ κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι, ὅταν μηδὲν ᾖ τοῦ ὑποκειμένου λαβεῖν, καθ' οὗ θάτερον οὐ λεχθήσεται. καὶ τὸ μηδενὸς ὡσαύτως.

Quid sit Ratiocinatio.

perfecta ratiocinatio.

Imperfecta

Dici de omni. Dici de nullo.

Περὶ τῶν μὲν οὖν τοῖς προτάσεσι ὑπαρχόντων. cap. 2.

Quis propositionis modi sit.

Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πρότασις ἤτοι τὸ ὑπάρχειν, ἢ τὸ μὴ ὑπάρχειν, ἢ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἢ τὸ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, τούτων δὲ, αἱ μὲν καταφατικαὶ

καὶ, αἱ ἢ ἀποφατικαὶ, καθ' ἑκάστην πρόσρησιν. πάλιν δὲ καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, αἱ μὲν καθόλου, αἱ δὲ ἐν μορίῳ, αἱ δὲ ἀδιόριστοι, τῶν μὲν ἐν τῷ ὑπάρχειν καθόλου σφοδρότεραι, ἀνάγκη τοῖς ὅροις ἀντιστρέφειν. οἷον εἰ μηδεμία ἡδονὴ ἀγαθόν, οὐδεμία ἡδονὴ ἀγαθόν, οὐδὲν ἔσται ἡδονὴ. τῶν δὲ κατηγορικῶν ἀντιστρέφει μὴ ἀναγκαῖον, οὐμὲν καθόλου, ἀλλ' ἐν μορίῳ. οἷον εἰ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, ἐνίᾳ ἀγαθὸν τὸ ἡδύ ἔσται ἡδονὴ. τῶν δὲ ἐν μορίῳ, τὰ μὴ καταφατικὰ, ἀντιστρέφει μέρος. εἰ γάρ τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν, ἐνίᾳ ἀγαθὸν τι, ἔσται ἡδονὴ, τὰ δὲ σφοδρότερα, ὅτι ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ εἰ ὁ ἄνθρωπος μὴ ὑπάρχει τινὶ ζῴῳ, ἐνίᾳ τὸ ζῷον οὐκ ὑπάρχει τινὶ ἀνθρώπῳ. πρῶτον μὲν οὖν ἔστω σφοδρότερα καθόλου, ἡ α β πρότασις. εἰ οὖν μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχει, οὐδὲ τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει τὸ β. εἰ γὰρ τινί, οἷον τῷ γ, οὐκ ἀληθὲς ἔσται τὸ, μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. τὸ γὰρ γ τῶν β τί ἔσται. εἰ δὲ παντὶ τὸ α τῷ β, καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ὑπάρξει. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β ὑπάρξει. ἀλλ' ὑπῆκτο παντὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν μέρος ὄντι ἡ πρότασις. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β, καὶ τὸ β, τινὶ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἰ μὲν μηδενὶ, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β ὑπάρξει. εἰ δὲ γε τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχει, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν β, ἔστι ζῷον, τὸ δὲ α, ἄνθρωπος, ἄνθρωπος μὲν γάρ, οὐ παντὶ ζῴῳ, ζῷον δὲ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔξει καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων προτάσεων. cap. 3. ἡ μὲν γὰρ καθόλου στερητικὴ, καθόλου ἀντιστρέφει, τῶν δὲ καταφατικῶν, ἑκατέρα ἐν μορίου. εἰ μὴ γὰρ ἀνάγκη τὸ α τῷ β μηδενὶ ὑπάρχειν, ἀνάγκη καὶ τὸ β τῷ α μηδενὶ ὑπάρχειν. εἰ δὲ τινὶ τῷ β τὸ α ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ἀνάγκη καὶ τὸ α τῷ β τινὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ β τῷ α μηδενὶ ὑπάρξει. εἰ δὲ γε τὸ α τῷ β τινὶ οὐκ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν β, ἐνδέχεται ζῴῳ, τὸ δὲ α, λευκῷ, ἀνάγκη τὸ β τινὶ τῷ α μηδενὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ, καὶ τὸ α τῷ β τινὶ ἐνδέξεται. καὶ τὸ α τῷ β τινὶ οὐκ ἐνδέχοιτο ἄν. εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ β ὑπάρχει, καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη, ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ α τινὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχον. τὸ δ' ἐν μορίῳ στερητικὸν, οὐκ ἀντιστρέφει διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν καὶ πρότερον ἔφαμεν. ὧν δὲ τῷ ἐνδέχεσθαι, cap. 4. ἐπειδὴ πολλαχῶς λέγεται τὸ ἐνδέχεσθαι (καὶ γὰρ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ δυνατὸν ἐνδέχεσθαι λέγομεν) ἐν μὲν τοῖς καταφατικοῖς ὁμοίως ἔξει τῇ τῶν ἀντιστρο-

probat universalem negantem in se convertiri.

probat negativum ex se convertibile in 2.

probat affirm. tum Univ: tum part: converti in part: affir:

φὴν ἐν ἅπασιν. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ β ἐνδέχεται, καὶ τὸ β τινὶ τοῦ α ἐνδέχοιτο ἄν. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδ' ἂν τὸ α μηδενὶ τοῦ β ἐνδέχηται. δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον. ἐν δὲ τοῖς ἀποφατικοῖς, οὐχ ὡσαύτως. ἀλλ' ὅσα μὲν ἐνδέχεσθαι λέγεται ἢ τῷ δὲ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν ἢ τοῦ μὴ δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ὁμοίως. οἷον, εἴ τις φαίη τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ἵππον, ἢ τὸ λευκὸν μηδενὶ ἱματίῳ ὑπάρχειν. τούτων γὰρ τὸ μὴ, δὲ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει, τὸ δὲ, οὐκ δὲ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχει. καὶ ὁμοίως ἀντιστρέφει ἡ πρότασις. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἵππον εἶναι, καὶ ἄνθρωπον ἐγχωρεῖ μηδενὶ ἵππῳ, καὶ εἰ τὸ λευκὸν ἐγχωρεῖ μηδενὶ ἱματίῳ, καὶ τὸ ἱμάτιον ἐγχωρεῖ μηδενὶ λευκῷ. εἰ γὰρ τινὶ ἀνάγκη, καὶ τὸ λευκὸν ἱματίῳ τινὶ ἔσται δὲ ἀνάγκης. οὗτος γὰρ δέδεικται πρότερον. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐν μέρει ἀποφατικῆς. ὅσα δὲ τοῦ ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ, καὶ τὸ πεφυκέναι λέγεται ἐνδέχεσθαι, καθ' ὃν τρόπον διορίζομεν τὸ ἐνδεχόμενον, οὐχ ὁμοίως ἕξει ἐν ταῖς στερητικαῖς ἀντιστροφαῖς, ἀλλ' ἡ μὲν καθόλου στερητικὴ πρότασις, οὐκ ἀντιστρέφει, ἡ δὲ ἐν μέρει, ἀντιστρέφει. οὗτος δὲ ἔσται φανερὸν, ὅταν περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λέγωμεν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω πρὸς τοῖς εἰρημένοις δῆλον, ὅτι τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ἢ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καταφατικὸν ἔχει τὸ σχῆμα. τὸ γὰρ ἐνδέχεται τοῦ ἔστιν ὁμοίως τάττεται, τὸ δὲ ἔστιν οἷς ἂν πρὸς κατηγορεῖται κατάφασιν ἀεὶ ποιεῖ, καὶ πάντως. οἷον τὸ ἔστιν οὐκ ἀγαθὸν, ἢ ἔστιν οὐ λευκὸν, ἢ ἁπλῶς τὸ ἔστιν οὐ οὗτος. δειχθήσεται δὲ καὶ τοῦτο, διὰ τῶν ἑπομένων. κατὰ δὲ τὰς ἀντιστροφὰς, ὁμοίως ἕξουσι ταῖς ἄλλαις. διωρισμένων δὲ τούτων, λέγωμεν ἤδη διὰ τίνων, καὶ πότε, καὶ πῶς γίνεται πᾶς συλλογισμὸς, ὕστερον δὲ λεκτέον περὶ ἀποδείξεως. πρότερον γὰρ περὶ συλλογισμοῦ λεκτέον ἢ περὶ ἀποδείξεως, διὰ τὸ καθόλου μᾶλλον εἶναι τὸν συλλογισμόν. ἡ μὲν γὰρ ἀπόδειξις, συλλογισμός τις, συλλογισμὸς δὲ, οὐ πᾶς, ἀπόδειξις.

1111.

Σχῆμα πρῶτον.

primae figurae quaesit

Ὅταν οὖν ὅροι τρεῖς οὕτως ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους, ὥστε τὸν ἔσχατον ἐν ὅλῳ εἶναι τοῦ μέσῳ, καὶ τὸν μέσον ἐν ὅλῳ τοῦ πρώ-

τῳ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη τῶν ἄκρων εἶναι συλλογισμὸν τέλειον. καλῶ δὲ μέσον μὲν, ὃ καὶ αὐτὸ ἐν ἄλλῳ, καὶ ἄλλο ἐν τούτῳ ἐστὶν, ὃ καὶ τῇ θέσει γίνεται μέσον. ἄκρα δὲ τὸ αὐτό τε ἐν ἄλλῳ ὄν, καὶ ἐν ᾧ ἄλλο ἐστίν. εἰ γὰρ τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ β, καὶ τὸ β κατὰ παντὸς τοῦ γ, ἀνάγκη τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ γ κατηγορεῖσθαι. πρότερον γὰρ εἴρηται πῶς τὸ κατὰ παντὸς λέγομεν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν α κατὰ μηδενὸς τοῦ β, τὸ δὲ β κατὰ παντὸς τοῦ γ, ὅτι τὸ α οὐδενὶ τοῦ γ ὑπάρξει. εἰ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, παντὶ τοῦ μέσῳ ἀκολουθῇ, τὸ δὲ μέσον μηδενὶ τῷ ἐσχάτῳ ὑπάρχει, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς τῶν ἄκρων. οὐδὲν γὰρ ἀναγκαῖον συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. καὶ γὰρ παντὶ καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται τὸ πρῶτον τοῦ ἐσχάτῳ ὑπάρχειν. ὥστε οὔτε τὸ κατὰ μέρος, οὔτε τὸ καθόλου γίνεται ἀναγκαῖον. μηδενὸς δὲ ὄντος ἀναγκαίου, διὰ τούτων οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν. ζῶον, ἄνθρωπος, ἵππος. τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, ζῶον, ἄνθρωπος, λίθος. οὐδ' ὅταν μήτε τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ, μήτε τὸ μέσον τῷ ἐσχάτῳ μηδενὶ ὑπάρχῃ, οὐδ' οὕτως ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ὑπὸ στήμη, γραμμὴ, ἰατρική. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ὑπὸ στήμη, γραμμὴ, μονάς. καθόλου δὲ ὄντων τῶν ὅρων δῆλον, ἐν τούτῳ τοῦ σχήματι πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅτι ὄντος συλλογισμοῦ, τοὺς ὅρους ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν, ὡς εἴπομεν. ἄν τε οὕτως ἔχωσι, δῆλον, ὅτι ἔσται συλλογισμός. εἰδ' ὁ μὲν καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει πρὸς τὸν ἕτερον, ὅταν μὴ τὸ καθόλου τεθῇ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικὸν, τὸ δὲ ἐν μέρει πρὸς τὸ ἔλαττον κατηγορικὸν, ἀνάγκη συλλογισμὸν εἶναι τέλειον. ὅταν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, ἢ καὶ ἄλλως πῶς ἔχωσιν οἱ ὅροι, ἀδύνατον. λέγω δὲ μεῖζον μὴ ἄκρον ἐν ᾧ τὸ μέσον ἐστίν, ἔλαττον δὲ, τὸ ὑπὸ τὸ μέσον ὄν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὴ α παντὶ τῷ β, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ. οὐκοῦν εἰ ἔστι κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ λεχθὲν, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. καὶ εἰ τὸ μὴ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχει, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. ὥρισται γὰρ καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς πῶς λέγομεν. ὥστε ἔσται συλλογισμὸς τέλειος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀδιόριστον εἴη τὸ β

I Modi informatio

II Modi informatio.

III Modus primae figurae.

IIII Modus.

γ̄ κατηγορικὸν ὄν. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται συλλογισμὸς ἀδιορίστου τε καὶ ἐν μέρει ληφθέντος. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τὸ καθόλου τεθῇ, ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικὸν, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ἢ ἀποφατικοῦ, ἢ καταφατικοῦ, οὔτε ἀδιορίστου, οὔτε κατὰ μέρος ὄντος. οἷον εἰ τὸ μὲν ᾱ τινὶ τοῦ β̄ ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει, τὸ δὲ ᾱ παντὶ τοῦ γ̄ ὑπάρχει. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ἀγαθὸν, ἕξις, φρόνησις. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἀγαθὸν, ἕξις, ἀμαθία. Πάλιν εἰ τὸ μὲν β̄ μηδενὶ τοῦ γ̄, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ἢ ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει, ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχει, οὐδ' οὕτως ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν παντὶ ὑπάρχειν, λευκὸν, ἵππος, κύκνος, τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, λευκὸν, ἵππος, κόραξ. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ εἰ τὸ ᾱ β̄, ἀδιόριστον εἴη. ὃ δὲ ὅταν τὸ μὲν, πρὸς τοῦ μείζονι ἄκρῳ καθόλου τεθῇ, ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικὸν, τὸ δὲ πρὸς τοῦ ἐλάττονι στερητικὸν κατὰ μέρος, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ἀδιορίστου τε ὡς ἐν μέρει ληφθέντος. οἷον εἰ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τοῦ β̄ ὑπάρχει, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχει. ᾧ γὰρ ἄν τινι μὴ ὑπάρχει τὸ μέσον, τούτῳ καὶ παντὶ ὡς οὐδενὶ ἀκολουθήσει τὸ πρῶτον. ὑποκείσθωσαν γὰρ οἱ ὅροι, ζῶον ἄνθρωπος, λευκὸν, εἶτα καὶ ὧν μὴ κατηγορεῖται λευκῶν ὁ ἄνθρωπος, εἰλήφθω κύκνος, καὶ χιὼν, οὐκοῦν, τὸ ζῶον τοῦ μὲν παντὸς κατηγορεῖται, τοῦ δὲ οὐδενὸς, ὥστε οὐκ ἔσται συλλογισμός. πάλιν τὸ μὲν ᾱ μηδενὶ τοῦ β̄ ὑπαρχέτω, τῷ δὲ β̄ τινὶ τοῦ γ̄ μὴ ὑπαρχέτω, καὶ οἱ ὅροι ἔστωσαν, ἄψυχον, ἄνθρωπος, λευκὸν. εἶτα εἰλήφθωσαν, ὧν μὴ κατηγορεῖται λευκῶν ὁ ἄνθρωπος, κύκνος, καὶ χιών. τὸ γὰρ ἄψυχον, τοῦ μὲν παντὸς κατηγορεῖται, τοῦ δὲ οὐδενός. ἔτι ἐπεὶ ἀδιόριστον τὸ, τινὶ τοῦ γ̄ τὸ β̄ μὴ ὑπάρχειν, ἀληθεύεται δὲ καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει, καὶ εἰ μὴ παντὶ, ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει. ληφθέντων δὲ τοιούτων ὅρων ὥστε μηδενὶ ὑπάρχειν οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐδὲ γὰρ εἴρητο πρότερον. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ οὕτως ἔχειν τοὺς ὅρους, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἢν γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων. ὁμοίως δὲ διειχθήσεται, καὶ εἰ τὸ καθόλου τεθείη στερητικὸν, οὐδέ γε ἐὰν ἄμφω τὰ διαστήματα κατὰ μέρος ἢ κατηγορικῶς ἢ στερητικῶς λέγηται, ἢ τὸ μὲν κατηγορικὸν, τὸ δὲ στερητικὸν, ἢ τὸ μὲν ἀδιόριστον τὸ δὲ διωρισμένον, ἢ ἄμφω ἀδιόριστα, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς.

Octo συζιγιαι ασυλλογισαι

δαμῶς. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, ζῶον, λευκὸν ἵππος, ζῶον, λευκὸν, λίθος. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς ἐὰν ᾖ συλλογισμὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κατὰ μέρος, ὅτι ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν ὡς εἴπομεν. καὶ ἐὰν οὕτως ἔχωσιν οἱ ὅροι, ἀνάγκη γενέσθαι συλλογισμόν. ἄλλως δὲ ἐχόντων, οὐδαμῶς γίνεται. δῆλον δὲ ὅτι πάντες οἱ ἐν αὐτῷ συλλογισμοὶ, τέλειοί εἰσι. πάντες γὰρ ἀπερατελοῦνται διὰ τῶν δὲ ἀρχῆς ληφθέντων. καὶ ὅτι πάντα τὰ προβλήματα δείκνυται διὰ τούτου τοῦ σχήματος. καὶ γὰρ, καὶ τὸ παντὶ, καὶ τὸ μηδενὶ, καὶ τὸ τινὶ, καὶ τὸ μὴ τινὶ ὑπάρχειν. καὶ καλῷ δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆμα, πρῶτον.

Hæc pertinet ad dignitatem, figuræ.

Σχῆμα δεύτερον.

Ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ τοῦ μὲν παντὶ τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχῃ, ἢ ἑκατέρῳ παντὶ ἢ μηδενὶ, τὸ μὲν σχῆμα τὸ τοιοῦτον καλῶ δεύτερον. μέσον δὲ ἐν αὐτῷ λέγω, τὸ κατηγορούμενον ἀμφοῖν, ἄκρα δὲ, καθ' ὧν λέγεται οὗτος. μεῖζον δὲ ἄκρον, τὸ πρὸς τὸ μέσῳ κείμενον. ἔλαττον δὲ, τὸ πορρωτέρω τοῦ μέσου. τίθεται τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων, πρῶτον δὲ τῇ θέσει. τέλειος μὲν οὖν οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς ἐν τούτῳ τοῦ σχήματι. δυνατὸς δ' ἔσται, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ἄκρων ὄντων. καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων, ἔσται συλλογισμὸς, ὅταν τὸ μέσον τοῦ μὲν παντὶ, τοῦ δὲ οὐδενὶ ὑπάρχῃ, κἂν πρὸς ὁποτερονοῦν ᾖ τὸ στερητικόν. ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. κατηγορείσθω γὰρ τὸ μ̄ τοῦ μὲν ν̄ μηδενὸς, τοῦ δὲ ξ̄ παντός. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει, τὸ στερητικὸν, οὐδενὶ τοῦ μ̄ ὑπάρχει τὸ ν̄, τὸ δέ γε μ̄, παντὶ τοῦ ξ̄ ὑπέκειτο. ὥστε τὸ ν̄, οὐδενὶ τῷ ξ̄. οὗτος γὰρ δέδεικται πρότερον. πάλιν εἰ τὸ μ̄ τῷ μὲν ν̄ παντὶ, τῷ δὲ ξ̄ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ ν̄, τοῦ ξ̄ οὐδενὶ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τὸ μ̄ οὐδενὶ τοῦ ξ̄, οὐδὲ τὸ ξ̄ οὐδενὶ τῷ μ̄ ὑπάρξει. τὸ δέ γε μ̄, παντὶ τοῦ ν̄ ὑπῆρχε, τὸ δὲ ξ̄ οὐδενὶ τῷ ν̄ ὑπάρξει, γεγένητο γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐπεὶ δὲ ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, οὐδὲ τὸ ν̄ οὐδενὶ τοῦ ξ̄ ὑπάρξει. ὥστε ἔσται ὁ αὐτὸς συλλογισμός. ἔστι δὲ δεικνύναι ταῦτα καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντας.

Medium qd. Extrema.

Hic informat I Modum.

Hic informat II Modum.

Ὅτι μὲν οὖν γίνεται συλλογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων, φανερὸν, ἀλλ' οὐ τέλειος. οὐ γὰρ μόνον ἐκ τῶν δὲ ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ

ἐξ ἄλλων ὑπὲρ τελεῖτε τὸ ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ τὸ μ̄ παντὸς τοῦ ν̄, καὶ τοῦ ξ̄ κατηγορεῖται, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, οὐσία, ζῶον, ἄνθρωπος, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, οὐσία, ζῶον, ἀριθμός. μέσον, οὐσία. οὐδ' ὅταν μήτε τοῦ ν̄, μήτε τοῦ ξ̄ μηδενὸς κατηγορεῖται τὸ μ̄. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, γραμμὴ, ζῶον, ἄνθρωπος, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, γραμμὴ, ζῶον, λίθος. φανερὸν οὖν ὅτι ἂν ᾖ συλλογισμὸς καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ἀνάγκη τοὺς ὅρους ἔχειν ὡς ἐν ἀρχῇ εἴπομεν. ἄλλως γὰρ ἐχόντων οὐ γίνεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ πρὸς τὸν ἕτερον ᾖ καθόλου τὸ μέσον, ὅταν μὴ πρὸς τὸν μείζω γένητε καθόλου, ἢ κατηγορικῶς ἢ στερητικῶς, πρὸς τὸν ἐλάττονα δὲ κατὰ μέρος τε καὶ ἀντικειμένως τοῦ καθόλου. λέγω δὲ τὸ ἀντικειμένως, εἰ μὲν τὸ καθόλου στερητικὸν, τὸν ἐν μέρει καταφατικὸν, εἰ δὲ κατηγορικὸν τὸ καθόλου, τὸ ἐν μέρει στερητικὸν,

III Modus. ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμὸν στερητικὸν κατὰ μέρος. εἰ γὰρ τὸ μ̄ τοῦ μὲν ν̄ μηδενὶ, τοῦ δὲ ξ̄ τινὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ ν̄ τινὶ τοῦ ξ̄ μὴ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, οὐδενὶ τοῦ μ̄ ὑπάρξει τὸ ν̄. τὸ δέ γε μ̄ ὑπέκειτο τινὶ τοῦ ξ̄ ὑπάρχειν, ὥστε τὸ ν̄ τινὶ τοῦ ξ̄ οὐχ ὑπάρχει. γίνετε γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ πρώ-

IIII Modus. του σχήματος. πάλιν εἰ τὸ μὲν μ̄ παντὶ τῷ ν̄, τῷ δὲ ξ̄ τινὶ μὴ ὑπάρξει, ἀνάγκη τὸ ν̄ τινὶ τοῦ ξ̄ μὴ ὑπάρξειν. ἢ γὰρ παντὶ ὑπάρχει, κατηγορεῖτε δὲ καὶ τὸ μ̄ παντὸς τοῦ ν̄, ἀνάγκη τὸ μ̄ παντὶ τοῦ ξ̄ ὑπάρξειν. ὑπέκειτο δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ τὸ μ̄ τοῦ μὲν ν̄ παντὶ ὑπάρχει, τοῦ δὲ ξ̄ μὴ παντὶ, ἔσται συλλογισμὸς, ὅτι οὐ παντὶ τοῦ ξ̄ τὸ ν̄. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή. ἐὰν δὲ τοῦ μὲν ξ̄ παντὸς, τοῦ δὲ ν̄ μὴ παντὸς κατηγορεῖται τὸ μ̄, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, οὐσία, κόραξ, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκὸν, κόραξ. οὐδὲ ὅταν τοῦ μὲν ξ̄ μηδενὸς, τοῦ δὲ ν̄, τινός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, οὐσία, μονάς. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, οὐσία, ὑπὲρ σημη. ὅταν μὲν οὖν ἀντικείμενον ᾖ τὸ καθόλου τοῦ κατὰ μέρος, εἴρητε πότ' ἔσται, καὶ πότ' οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅταν δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις, οἷον ἀμφότεραι στερητικαὶ ἢ καταφατικαὶ, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. ἔστωσαν γὰρ πρῶτον στερητικαὶ, καὶ τὸ καθόλου κείσθω πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, οἷον τὸ μ̄ τῷ μὲν ν̄ μηδενὶ, τῷ δὲ ξ̄ τινὶ μὴ ὑπαρχέτω, ἐνδέχεται δὴ καὶ

παντὶ

παντὶ καὶ μηδενὶ τῷ ξ̄ τὸ ν̄ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ μὲν μηδενὶ ὑπάρχειν, μέλαν, χιὼν, ζῶον, τοῦ δὲ παντὶ ὑπάρχειν, οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους, εἰ τὸ μ̄ τῷ ξ̄ τινὶ μὲν ὑπάρχει, τινὶ δὲ μή. εἰ γὰρ παντὶ τοῦ ξ̄ τὸ ν̄, τὸ δὲ μ̄ μηδενὶ τῷ ν̄, τὸ μ̄ ἄρα οὐδενὶ τῷ ξ̄ ὑπάρξει. ἀλλ' ὑπέκειτο τινὶ ὑπάρχειν, οὕτω μὲν οὖν οὐκ ἐγχωρεῖ λαβεῖν ὅρους. ἐκ δὲ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. ἐπεὶ γὰρ ἀληθεύετε τὸ, τινὶ μὴ ὑπάρχειν τὸ μ̄ τῷ ξ̄, καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει, μηδενὶ δὲ ὑπάρχοντος, οὐκ ἦν συλλογισμὸς, φανερὸν ὅτι οὐδὲ νῦν ἔσται. πάλιν ἔστωσαν κατηγορικαὶ, καὶ τὸ καθόλου κείσθω ὁμοίως, οἷον τὸ μ̄ τοῦ μὴ ν̄ παντὶ, τῷ δὲ ξ̄ τινὶ ὑπαρχέτω. ἐνδέχετε δὲ τὸ ν̄, τῷ ξ̄, καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, λευκὸν, κύκνος, λίθος, τοῦ δὲ παντὶ, οὐκ ἔσται λαβεῖν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἥνπερ πρότερον ἔφαμεν. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. εἰ δὲ τὸ καθόλου πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐστὶ, καὶ τὸ μ̄ τῷ μὴ ξ̄ μηδενὶ, τοῦ δὲ ν̄ τινὶ μὴ ὑπάρχει, ἐνδέχετε τὸ ν̄ τῷ ξ̄ καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, κόραξ, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, λευκὸν, λίθος, κόραξ. εἰ δὲ κατηγορικαὶ αἱ προτάσεις, ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, χιών. τοῦ ὑπάρχειν λευκὸν, ζῶον, κύκνος. φανερὸν οὖν ὅταν ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις, καὶ ἡ μὴ καθόλου, ἡ δὲ ἐν μέρει, ὅτι οὐδαμῶς γίνεται συλλογισμός. ἀλλ' οὐδ' εἰ τινὶ ἑκατέρῳ ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει, ἢ τῷ μὴ τινὶ, τῷ δὲ μὴ, ἢ μηδετέρῳ παντὶ, ἢ ἀδιορίστως. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, λευκὸν, ζῶον, ἄνος, λευκὸν, ζῶον, ἄψυχον. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐάν τε οὕτως ἔχωσιν οἱ ὅροι πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐλέχθη, γίνεται συλλογισμὸς, ἐξ ἀνάγκης, ἄν τε ᾖ συλλογισμὸς, ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. δῆλον καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς εἰσιν οἱ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογισμοί. πάντες γὰρ ὑπὲρ τελοῦντε πρὸς λαμβανομένων τινῶν, ἃ ἢ ἐν ὑπάρχει τοῖς ὅροις ἐξ ἀνάγκης, ἢ τίθεντε ὡς ὑποθέσεις. οἷον ὅταν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεικνύωμεν. καὶ ὅτι οὐ γίνεται καταφατικὸς συλλογισμὸς διὰ τούτου τοῦ σχήματος, ἀλλὰ πάντες στερητικοὶ, καὶ οἱ καθόλου, καὶ οἱ κατὰ μέρος.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ὅταν δὲ τοῦ αὐτῷ, τὸ μὲν παντὶ, τὸ δὲ μηδενὶ ὑπάρχει, ἢ Tertia Figura qd.

ἄμφω παντὶ ἢ μηδενί, τὸ μὲν οὖν τοιοῦτον καλῶ τρίτον. μέσον δ' ὃ αὐτῷ λέγω, καθ' οὗ ἄμφω κατηγορεῖται, ἄκρα δὲ τὰ κατηγορούμενα. μεῖζον δ' ἄκρον, τὸ πορρώτερον τοῦ μέσου, ἔλαττον δὲ, τὸ ἐγγύτερον. τίθεται δὲ τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων, ἔχατον δὲ τῇ θέσει. τέλος μὲν οὖν ὁ γίνεται συλλογισμός, ὅταδὲ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. ἁπλῶς δ' ἔσαι μὲν καθόλου καὶ μὴ καθόλου τὸ ὁρῶν ὄντων πρὸς τὸ μέσον. καθόλου μὲν οὖν ὄντων τῶν ὁρῶν, ὅταν μὲν τὸ π ᾖ τὸ ρ παντὶ τῷ σ ὑπάρχῃ, ἔσαι συλλογισμός, ὅτι τινὶ τῷ ρ τὸ π ὑπάρξει διὰ ἀναγκης. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ καταγορικὸν, ὑπάρξει τὸ σ τινὶ τῷ ρ. ὥστ' ἐπεὶ τῷ μὲν σ παντὶ, τὸ π, τῷ δὲ ρ τινί, τὸ σ, ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ πρώτου. ἔστι δ' ὅτε καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ τοῦ ἐνθέσει τὴν ἀποδείξιν ποιεῖν. εἰ γὰρ ἄμφω παντὶ τῷ σ ὑπάρχει, ἀνῃρήσθω τι τῶν σ, οἷον τὸ ν, τούτῳ καὶ τὸ π καὶ τὸ ρ ὑπάρξει. ὥστε τινὶ τῷ ρ, τὸ π ὑπάρξει. καὶ ἀνῃρήσθω τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ π μηδενὶ ὑπάρχει, ἔσαι συλλογισμός, ὅτι τὸ π τινὶ τῷ ρ οὐχ ὑπάρξει διὰ ἀναγκης. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται καὶ ἀποδείξεως ἀντιστραφείσης τοῦ ρ σ προτάσεως. δειχθείη δ' ἂν καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, καθάπερ ἐπὶ τῶν προτέρων. ἐὰν δὲ τὸ μὲν ρ μηδενὶ, τὸ δὲ π παντὶ τῷ σ, οὐκ ἔσαι συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῷον, ἵππος, ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ζῷον, ἄψυχον, ἄνθρωπος. οὐδ' ὅταν ἄμφω τῷ μηδενὶ τοῦ σ λέγηται, οὐκ ἔσαι συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν ζῷον, ἵππος, ἄψυχον. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἄνθρωπος, ἵππος, ἄψυχον. μέσον, ἄψυχον. φανερὸν οὖν καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ποτὲ ἔσαι καὶ ποτὲ οὐκ ἔσαι συλλογισμός, καθόλου τῶν ὁρῶν ὄντων. ὅταν μὴ γὰρ ἀμφότεροι οἱ ὅροι ὦσι κατηγορικοὶ, ἔσαι συλλογισμός, ὅτι τινὶ ὑπάρχει τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ. ὅταν ᾖ σφρητικὸν, οὐκ ἔσαι. ὅταν δ' ὁ μὲν ἕτερος σφρητικὸς, ὁ δ' ἕτερος καταφατικὸς, ἐὰν μὲν ὁ μείζων γράφηται σφρητικὸς, ἄτορος ᾖ καταφατικὸς, ἔσαι συλλογισμός, ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ. ἐὰν δ' ἀνάπαλιν, οὐκ ἔσαι συλλογισμός. ἐὰν δ' ὁ μὴ ἕτερος καθόλου πρὸς τὸ μέσον, ὅδ' ἐν μορίῳ, κατηγορικῶν μὴ ὄντων ἀμφοῖν, ἀνάγκη γίνεσθαι

Medium qd.

In ictus signa non fit petitio principii. sed potest petitio.

aa συζυγία ἀσυλλόγιστος

συλλογισμὸν, αὖ ὁ πρότερος ἢ καθόλου τῶν ὁρῶν. εἰ γὰρ τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ ὑπάρχει, τὸ δὲ π τινὶ, ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν, ὑπάρξει τὸ σ τινὶ τῷ π, ὥστε ἐπεὶ τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ σ τινὶ τῷ π, καὶ τὸ ρ τινὶ τῷ π ὑπάρξει, ὥστε καὶ τὸ π τινὶ τῷ ρ. πάλιν εἰ τὸ μὲν ρ τινὶ τῷ σ, τὸ δὲ π παντὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ π, τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος τῆς ἀποδείξεως. ἔσι δ' ἀποδεῖξαι, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ τῇ ἐνθέσει καθάπερ ἐπὶ τῶν προτέρων. ἐὰν δ' ὁ μὲν ἕτερος κατηγορικὸς, ὁ δὲ στερητικὸς, καθόλου δὲ ὁ κατηγορικὸς, ὅταν ἐλάττων ᾖ κατηγορικὸς, ἔσαι συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ ρ παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ π τινὶ μὴ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ, καὶ τὸ ρ παντὶ τῷ σ καὶ τὸ π παντὶ τῷ σ ὑπάρξει. ἀλλ' οὐχ ὑπῆρχε. δείκνυται δὲ καὶ αὖθις ἡ ἀπαγωγῆς. ἐὰν ληφθῇ τι τῶν σ, ᾧ τὸ π μὴ ὑπάρχει, ὅταν δ' ὁ μείζων ᾖ κατηγορικὸς, ὁ δ' ἐλάττων μερικὸς στερητικὸς, οὐκ ἔσαι συλλογισμός. οἷον εἰ τὸ μὲν π παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ μὴ ὑπάρχει. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν, ἔμψυχον, ἄνθρωπος, ζῷον, τοῦ δὲ μηδενὶ, οὐκ ἔσι λαβεῖν ὅρους, εἰ τινὶ μὲν ὑπάρχῃ τῷ σ τὸ ρ, τινὶ δὲ μή. * εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ ρ τὸ π ὑπάρχει, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ, καὶ τὸ π τινὶ τῷ σ οὐχ ὑπάρχειν. ὑπέκειτο δ' παντὶ ὑπάρχῃ. * εἰ γὰρ παντὶ τῷ π τῷ σ ὑπάρχει, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ, ᾗ τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον, λεκτέον. ἀδιορίσου γὰρ ὄντος τοῦ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ μηδενὶ ὑπάρχον, ἀληθὲς εἰπεῖν τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μηδενὶ δὲ ὑπάρχοντος, οὐκ ἔσαι συλλογισμός. ἐὰν δ' ὁ στερητικὸς ᾖ καθόλου τῶν ὁρῶν, ὁ δὲ ἐν μορίῳ κατηγορικὸς, ὅταν μὲν ὁ μείζων ᾖ στερητικὸς, ὁ δὲ ἐλάττων κατηγορικὸς, ἔσαι συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ π μηδενὶ τῷ σ, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ, τὸ π τινὶ τῷ ρ οὐχ ὑπάρξει. πάλιν ἔσαι τὸ πρῶτον σχῆμα, τὸ ρ σ προτάσεως ἀντιστραφείσης. ὅταν δὲ ὁ ἐλάττων ᾖ στερητικὸς, οὐκ ἔσαι συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῷον, ἄνθρωπος, ἄγριον, τοῦ μὴ ὑπάρχειν ζῷον, ὥσπερ, ἥμερον, ἄγριον. μέσον δὲ ἀμφοῖν τὸ ἄγριον. οὐδ' ὅταν

ἀμφότεροι στερητικοί τεθῶσιν, ἢ δ' ὁ μὲν καθόλου, ὁ δ' ἐν μέρει. ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ὅταν ὁ ἐλάττων ἢ καθόλου πρὸς τὸ μέσον, ζῶον, ἀπαθήμη, ἄγριον. τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, ἄνθρωπος, ἄγριον. ὅταν δὲ ὁ μείζων ἢ καθόλου, ὁ δὲ ἐλάττων ἐν μέρει, τοῦ μὲν μὴ ὑπάρχειν, κόραξ, χιὼν, λευκόν. τοῦ δ' ὑπάρχειν οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους, εἰ τὸ ρ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχει τῷ σ̄, τινὶ δὲ μὴ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τὸ π̄ παντὶ τῷ ρ̄, τὸ δὲ ρ̄ τινὶ τῷ σ̄, καὶ τὸ π̄ τινὶ τῷ σ̄ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ μηδενί. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. οὐδ' ἂν ἑκάτερος τινὶ τῷ μέσῳ ὑπάρχῃ ἢ μὴ ὑπάρχῃ, ἢ ὁ μὲν ὑπάρχει, ὁ δὲ μὴ ὑπάρχει, ἢ ὁ μὲν τινὶ, ὁ δὲ μὴ παντὶ, ἢ ἀδιορίστως, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, ζῶον, ἄνθρωπος, λευκόν, ζῶον, ἄψυχον, λευκόν. φανερὸν οὖν, καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅτι ἐχόντων τε τῶν ὅρων ὡς ἐλέχθη, γίνεται συλλογισμὸς ἐξ ἀνάγκης, ἀντ' ἢ συλλογισμὸς, ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς εἰσιν, οἱ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογισμοί. πάντες γὰρ τελειοῦνται προσλαμβανομένων τινῶν. καὶ ὅτι τὸ καθόλου συλλογίσασθαι διὰ τούτου τοῦ σχήματος οὐκ ἔσται, οὔτε στερητικόν, οὔτε ἀποφατικόν. Δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν ὅταν μὴ γίνηται συλλογισμὸς, κατηγορικῶν μὲν ἢ στερητικῶν ἀμφοτέρων, καὶ ὑπὸ μέρη ὄντων τῶν ὅρων, οὐδὲν ὅλως γίνεται ἀναγκαῖον. κατηγορικοῦ δὲ καὶ στερητικοῦ καθόλου ληφθέντος, τοῦ στερητικοῦ ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς, τοῦ ἐλάττονος ἄκρου πρὸς τὸ μεῖζον. οἷον εἰ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ β̄, ἢ τινὶ, τὸ δὲ β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. ἀντιστρεφομένων γὰρ τῶν προτάσεων, ἀνάγκη τὸ γ̄ τινὶ τῷ ᾱ μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἑτέρων σχήματων. ἀεὶ γὰρ γίνεται διὰ τοῦ ἀντιστροφῆς συλλογισμός. δῆλον δὲ καὶ ὅτι τὸ ἀδιόριστον ἀντὶ τοῦ κατηγορικοῦ τοῦ ἐν μέρει τιθέμενον, τὸν αὐτὸν ποιήσει συλλογισμὸν ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασι. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πάντες οἱ ἀτελεῖς συλλογισμοὶ, τελειοῦνται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ἢ γὰρ δεικτικῶς, ἢ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, περαίνονται ἅπαντες. ἀμφοτέρως δὲ γίνεται τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ δεικτικῶς μὲν τελειουμένων. ὅτι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἐπεραίνοντο πάντες.

τες. ἡδ' ἀντιστροφὴ τὸ πρῶτον ἐποίει σχῆμα. διὰ δὲ τοῦ ἀδυνάτου δεικνυμένων, ὅτι τεθέντος τοῦ ψευδοῦς, ὁ συλλογισμὸς γίνεται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, οἷον ἐν τῷ τελευταίῳ σχήματι. εἰ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχει, ὅτι τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχει. ἢ γὰρ μηδενὶ τὸ ᾱ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄, οὐδενὶ τῷ γ̄ τὸ ᾱ. ἀλλ' ἦν παντί. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. ἔστι δὲ καὶ ἀναγαγεῖν πάντας τοὺς συλλογισμοὺς, εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμούς. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ, φανερὸν ὅτι διὰ ἐκείνων τελειοῦνται, πλὴν οὐχ ὁμοίως πάντες. ἀλλ' οἱ μὲν καθόλου, τοῦ στερητικοῦ ἀντιστρέφοντος, τῶν δ' ἐν μέρει ἑκάτερος, διὰ τοῦ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. οἱ δ' ἐν τῷ πρώτῳ, οἱ κατὰ μέρος, ὑπὸ τελειοῦνται μὲν καὶ διὰ ἑαυτῶν. ἔστι δὲ καὶ διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος δεικνύναι εἰς ἀδύνατον ἀπάγοντας. οἷον εἰ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄, ὅτι τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρξει. εἰ γὰρ μηδενὶ, τῷ δὲ β̄ παντὶ, οὐδενὶ τῷ γ̄ τὸ β̄ ὑπάρξει. οὗτος γὰρ ἴσμεν διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ στερητικοῦ ἔσται ἡ ἀπόδειξις. εἰ γὰρ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρχει, τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρξει. εἰ γὰρ παντὶ, τῷ δὲ β̄ μηδενὶ ὑπάρχει, οὐδενὶ τῷ γ̄ τὸ β̄ ὑπάρξει. οὗτος δ' ἦν τὸ μέσον σχῆμα. ὥστε ἐπεὶ οἱ μὲν ἐν τῷ μέσῳ σχήματι συλλογισμοὶ πάντες ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ καθόλου συλλογισμοὺς, οἱ δὲ κατὰ μέρος ἐν τῷ πρώτῳ, εἰς τοὺς, ἐν τῷ μέσῳ, φανερὸν ὅτι καὶ οἱ κατὰ μέρος ἀναχθήσονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμούς. οἱ δ' ἐν τῷ τρίτῳ καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων, εὐθὺς ὑπὸ τελειοῦντες διὰ ἐκείνων τῶν συλλογισμῶν, τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ὅταν δ' ἐν μέρει ληφθῶσι, διὰ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, οὗτοι δὲ ἀνήχθησαν εἰς ἐκείνους. ὥστε καὶ οἱ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι, οἱ κατὰ μέρος. φανερὸν οὖν ὅτι πάντες ἀναχθήσονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμούς. οἱ μὲν οὖν τῶν συλλογισμῶν ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν δεικνύντες, εἴρηται πῶς ἔχουσι καὶ καθ' ἑαυτοὺς, οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐκ τῶν ἑτέρων σχήματων.

Τῶ πρώτω χήματος	Γραμματα, ἔγραψε, γραφίδι, τεχνικός.
Τῶ δευτέρω	Ἔγραψε, κάτεχε, μέτριον, ἄχολον.
Τῶ τρίτω	Ἅπασι, ἀθυμος, ἰσάκις, ἀπαίδι, ὁμαλός, φορίσος.

Περὶ τῶν μίξεων.

Ἐπεὶ δ' ἕτερόν ἐστιν ὑπάρχειν τε καὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, καὶ γνωρίζεσθαι ὑπάρχειν. πολλὰ γὰρ ὑπάρχει μὲν, οὐ μέντοι ἐξ ἀνάγκης, τὰ δ' ὅτ' ἐξ ἀνάγκης, οὐδ' ὑπάρχει ὅλως, γνωρίζεται δ' ὑπάρχειν, δῆλον ὅτι καὶ συλλογισμὸς ἑκάστοτε τούτων, ἕτερος ἔσαι, καὶ ἐχ ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ ἀναγκαίων ὅλων, ἐξ ὑπαρχόντων, ὅλων ἐξ ὑπαρχόντων. ὧδε μὲν οὖν τῶν ἀναγκαίων, ἀρχὴν ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων. ὡσαύτως γὰρ τιθεμένων τῶν ὅρων ἢ τῷ ὑπάρχειν, ἢ τῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἔσαι τε καὶ οὐκ ἔσαι συλλογισμός. πλὴν διοίσει τῷ ποσαχῶς τοῖς ὅροις τὸ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. τό, τε γὰρ στερητικὸν ὡσαύτως ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γνῶναι ἕνεκα καὶ τὸ κατὰ παντὸς ὁμοίως ἀποδώσομεν. γνῶναι μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις τὸν αὐτὸν τρόπον δειχθήσεται δηλαδὴ ἀντιστροφῆς, ὅτι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχειν. γνῶναι δὲ τῷ μέσῳ χήματι, ὅταν ἡ τὸ καθόλου καταφατικὸν, τὸ δὲ γνῶναι μορίῳ στερητικὸν, καὶ πάλιν γνῶναι τῷ τρίτῳ, ὅταν τὸ μὲν καθόλου καταφατικὸν, τὸ δὲ γνῶναι μορίῳ στερητικὸν, ἐχ ὁμοίως ἔσαι ἡ ἀπόδειξις. ἀλλ' ἀνάγκη ἐκθεμένους ὧ τινι ἑκάτερον μὴ ὑπάρχει, κατὰ τοῦτο ποιεῖν τὸν συλλογισμόν. ἔσαι γὰρ ἀναγκαίως ὧδε τοῦτον. εἰ δὲ καὶ ἡ τοῦ ἐκτεθέντος ἐστὶν ἀναγκαίως, καὶ κατ' ἐκείνο τινός. τὸ γὰρ ἐκτεθὲν ὅπερ ἐκεῖνο τί ὄντι. γίνεται δὲ τῶν συλλογισμῶν ἑκάτερον γνῶναι τῷ οἰκείῳ χήματι.

Μίξεις ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχούσης γνῶναι τῷ πρώτῳ χήματι.

Συμβαίνει δέ ποτε καὶ ἕτερας προτάσεως ἀναγκαίας οὔσης, ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὸν συλλογισμὸν, πλὴν ἐχ ὁποτέρας ἔτυχεν, ἀλλὰ μᾶλλον πῶς τὸ μεῖζον ἄκρον. οἷον εἰ τὸ μὲν Α τῷ Β ἐξ ἀνάγκης εἶναι παντὶ ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχον, τὸ δὲ Β τῷ Γ ὑπάρχον μόνον. οὕτως γὰρ εἰλημμένων τῶν προτάσεων, ἐξ ἀνάγκης τὸ Α τῷ Γ ὑπάρξει, ἢ οὐχ ὑπάρξει. ἐπεὶ γὰρ παντὶ τῷ Β ἐξ ἀνάγκης

κης ὑπάρχει, ἢ οὐχ ὑπάρχει τὸ Α, τὸ δὲ Γ τι τῶν Β ἐστὶ, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ Γ ἐξ ἀνάγκης ἔσαι θάτερον τούτων. εἰ δὲ τὸ μὲν Α τῷ Β μή ἐστιν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ Β τῷ Γ ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσαι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. εἰ γὰρ ἔσαι, συμβήσεται τὸ Α τινὶ τῷ Β ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. διά τε τοῦ πρώτου καὶ τρίτου χήματος. ὅτι δὲ ψεῦδος. γνωρίζεται γὰρ τοιοῦτον εἶναι τὸ Β, ᾧ ἐγχωρεῖ τὸ Α μηδενὶ ὑπάρχειν. ἔτι καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔσαι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. οἷον, εἰ τὸ μὴ Α εἴη νίκησις, τὸ δὲ Β ζῶον. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ Γ ἄνθρωπος. ζῶον μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης ἐστίν. νικᾶται δὲ τὸ ζῶον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ἐστὶ δ' ὁ ἄνθρωπος. ὁμοίως δὲ κἂν εἰ στερητικὸν εἴη τὸ Α Β. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις. ὧδε δὲ τῶν γε μέρει συλλογισμῶν, εἰ μὲν τὸ καθόλου ἐστὶν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσαι ἀναγκαῖον. εἰ δὲ τὸ κατὰ μέρος ὄκ ἀναγκαῖον, ὅτε στερητικῆς, οὔτε καταγορικῆς οὔσης τοῦ καθόλου προτάσεως. ἔσω δὴ πρῶτον τὸ καθόλου ἀναγκαῖον. καὶ τὸ μὲν Α παντὶ τῷ Β ὑπῆχέτω ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ Β τινὶ τῷ Γ ὑπῆχέτω μόνον, ὡάγκη δὲ τὸ Α τινὶ τῷ Γ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. τὸ γὰρ Γ, ὑπὸ τὸ Β ἐστὶ, τὸ δὲ Β παντὶ τῷ Α ὑπῆχεν ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δὲ κἂν εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. ἡ γὰρ αὐτὴ ἔσαι ἀπόδειξις. εἰ δὲ τὸ κατὰ μέρος ἐστὶν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσαι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον συμπίπτει, καθὰ οὐδ' ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς. ὁμοίως καὶ τῶν στερητικῶν, ὅροι, κίνησις, ζῶον λευκόν.

Αἱ ἐν τῷ δευτέρῳ χήματι μίξεις.

Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου χήματος, εἰ μὲν ἡ στερητικὴ πρότασις ἐστὶν ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσαι ἀναγκαῖον, εἰ δ' ἡ κατηγορικὴ, οὐκ ἀναγκαῖον. ἔσω γὰρ πρῶτον ἡ στερητικὴ ἀναγκαία, καὶ τὸ Α τῷ μὲν Β μηδενὶ ὑπῆχέσθω, τῷ δὲ Γ ὑπῆχέτω μόνον. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, οὐδὲ τὸ Β τῷ Α οὐδενὶ ὑπῆχέσται, τὸ δὲ Α παντὶ τῷ Γ ὑπάρχει, ὥστε οὐδενὶ τῷ Γ τὸ Β ὑπῆχέσται. τὸ γὰρ Γ ὑπὸ τὸ Α ἐστίν. ὡσαύτως καὶ εἰ πρὸς τῷ Γ τεθείη τὸ στερητικόν. εἰ γὰρ τὸ Α μηδενὶ τῷ Γ ὑπῆχέσται, οὐδὲ τὸ Γ, οὐδενὶ τῷ Α ἐγχωρεῖ. τὸ δὲ Α παντὶ τῷ Β ὑπάρχει, ὥστε οὐδενὶ

τῷ β̄ τὸ γ̄ ἐνδέχεται. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ β̄ τῷ γ̄. ἀντιστρέφει γὰρ ὁμοίως. εἰ δ' ἡ κατηγορικὴ πρότασίς ἐστιν ἀναγκαία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὑπῆρχέτω γὰρ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ἐξ ἀνάγκης, τῷ δὲ γ̄ μηδενὶ ὑπῆρχέτω μόνον, ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα. δέδεικται δ' ἐν τῷ πρώτῳ, ὅτι μὴ ἀναγκαίας οὔσης τῆς πρὸς τοῦ μείζονι στερητικῆς οὐδὲ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὥστε οὐδ' ὧδε τούτων ἔσται ἐξ ἀνάγκης. ἔτι δ' εἰ τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀναγκαῖον, συμβαίνει τὸ γ̄ τινὶ τῷ ᾱ μὴ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ τὸ β̄ τῷ γ̄ μηδενὶ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ τὸ γ̄ τῷ β̄ οὐδενὶ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. τὸ δέ γε β̄ τινὶ τῷ ᾱ ἀνάγκη ὑπάρχειν, εἴπερ καὶ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ἐξ ἀνάγκης ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ τὸ γ̄ ἀνάγκη τινὶ τῷ ᾱ μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοιούτον ληφθῆναι, ᾧ παντὶ τῷ γ̄ ἐνδέχετο ὑπάρχειν. ἔτι καὶ ὅρους ἐκθέμενον, εἴη δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἁπλῶς, ἀλλὰ τούτων ὄντων, ἀναγκαῖον. οἷον ἔστω τὸ ᾱ ζῷον, τὸ δὲ β̄ ἄνθρωπος, τὸ δὲ γ̄ λευκόν, καὶ αἱ προτάσεις ὁμοίως εἰλήφθωσαν. ἐνδέχετο γὰρ τὸ ζῷον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχειν. οὐχ ὑπάρξει δὴ οὐδ' ὁ ἄνθρωπος, οὐδενὶ λευκῷ, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ἐνδέχεται γὰρ ἄνθρωπον γενέσθαι λευκόν, οὐ μέντοι ἕως ἂν τὸ ζῷον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχῃ. ὥστε τούτων μὴ ὄντων, ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα, ἁπλῶς δ' οὐκ ἀναγκαῖον. ὁμοίως δ' ἕξει καὶ ὧδε τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὴ γὰρ ἡ στερητικὴ πρότασις καθόλου τε ᾖ καὶ ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὅταν δὲ ἡ κατηγορικὴ καθόλου τε ᾖ καὶ ἀναγκαία, ἡ δὲ στερητικὴ κατὰ μέρος καὶ οὐκ ἀναγκαία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω δὴ πρῶτον ἡ στερητικὴ καθόλου τε καὶ ἀναγκαία, καὶ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄, οὐδενὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ τινὶ ὑπῆρχέτω. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδὲ τὸ β̄ τῷ ᾱ οὐδενὶ ἐνδέχοιτ' ἂν ὑπάρχειν. τὸ δέ γε ᾱ τινὶ τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρχει, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρχει τὸ β̄. πάλιν ἔστω ἡ κατηγορικὴ καθόλου τε, καὶ ἀναγκαία, καὶ κείσθω πρὸς τῷ β̄ τὸ κατηγορικόν.

εἰ δὲ

εἰ δὲ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὸ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχει. ὅτι μὲν οὖν οὐχ ὑπάρχει, τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄, φανερόν. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ἔσονται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, οἵπερ ὧδε τῶν καθόλου συλλογισμῶν. ἀλλ' οὐδ' εἰ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν μέρει ληφθὲν, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις.

Αἱ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι μίξεις.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ σχήματι, καθόλου μὴ ὄντων τῶν ὅρων πρὸς τὸ μέσον, καὶ κατηγορικῶν ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων, ἂν ὁπότερος οὖν ᾖ ἀναγκαῖος καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ τὸ μὲν ᾖ στερητικόν, τὸ δὲ, κατηγορικόν, ὅταν μὲν τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον ᾖ, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὅταν δὲ τὸ κατηγορικὸν, οὐκ ἔσται τἀναγκαῖον. ἔστωσαν γὰρ ἀμφότεραι κατηγορικαὶ πρῶτον αἱ προτάσεις, καὶ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπῆρχέτω, ἀναγκαῖον δ' ἔστω τὸ ᾱ γ̄. ἐπεὶ οὖν τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχει, καὶ τὸ γ̄ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρξει, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὸ καθόλου τῷ κατὰ μέρος. ὥστ' εἰ παντὶ τῷ γ̄ τὸ ᾱ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, καὶ τὸ γ̄ τῷ β̄ τινὶ, καὶ τὸ ᾱ τῷ β̄ τινὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. τὸ γὰρ β̄ ὑπὸ τὸ γ̄ ἐστί. γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ τὸ β̄ γ̄ ἐστὶν ἀναγκαῖον. ἀντιστρέφει γὰρ τὸ γ̄ τῷ ᾱ τινί. ὥστ' εἰ παντὶ τῷ γ̄ τὸ β̄ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὸ δὲ γ̄ τῷ ᾱ τινὶ, καὶ τῷ ᾱ τινὶ τὸ β̄ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. πάλιν ἔστω τὸ μὲν ᾱ γ̄ στερητικόν, τὸ δὲ β̄ γ̄ καταφατικόν, ἀνγκαῖον δὲ τὸ στερητικόν. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικόν, ἔσται τινὶ τῷ β̄ τὸ γ̄, τὸ δὲ ᾱ οὐδενὶ τῷ γ̄ ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ τῷ β̄ τινὶ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης τὸ ᾱ. τὸ γὰρ β̄ ὑπὸ τὸ γ̄ ἐστίν. εἰ δὲ τὸ κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω γὰρ τὸ β̄ γ̄ κατηγορικὸν καὶ ἀναγκαῖον, τὸ δὲ ᾱ γ̄ στερητικὸν καὶ μὴ ἀναγκαῖον, ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν, ὑπάρξει καὶ τὸ γ̄ τινὶ τῷ β̄ ἐξ ἀνάγκης. ὥστ' εἰ τὸ μὴ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ γ̄ τινὶ τῷ β̄, τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ οὐχ ὑπάρξει. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. δέδεικτο γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι ὅτι τῆς στερητικῆς προτάσεως μὴ ἀναγκαίας οὔσης, οὐδὲ τὸ συμ-

πέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἔστι γὰρ ⟨ἐκ τῶν ὅρων οὕτω εἰπεῖν φανερόν.
ἔστω γὰρ τὸ Α ἀγαθόν, τὸ δὲ Β ζῷον, τὸ δὲ Γ ἵππος. τῷ μὲν οὖν ἀγαθόν, ψεύδεσθαι μηδενὶ ἵππῳ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ζῷον, ἀναγκαῖον τινὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ζῷον ⟨ὃ⟩ μὴ ἔστιν ἀγαθόν, εἰπεῖν ψεύδεσθαι τῶν ἔστιν ἀγαθόν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο δυνατόν, ἀλλὰ τὸ ἐξηγορεύσαι ἢ καθόλου δεῖξαι, ὅρον θετέον. ἅπαν γὰρ ζῷον δεκτικόν τούτου. Εἰ μὲν οὖν οἱ ὅροι καθόλου πῶς τὸ μέσον εἰσίν, εἴρηται, πότε ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. Εἰ δ' ὁ μὲν καθόλου ὁ δ' ἐν μέρει, κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοτέρων, ὅταν τὸ καθόλου ᾖ τὸ αὐτὸ ἀναγκαῖον, κἡ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἡ κἡ πρότερον. αὐτιστρέφει γὰρ καὶ τὸ ἐν μέρει κατηγορικόν. εἰ δὴ ἀνάγκη παντὶ τῷ Γ τὸ Β ὑπάρχειν, τὸ Α τῷ Γ τὸ Β ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ Β τῷ Α ἐνί, καὶ τὸ Α τῷ Β τινὶ τῷ Γ ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ Β τῷ Α ἐνί, καὶ τὸ Α τῷ Β τινὶ τῷ Γ ὑπάρχειν ἀναγκαῖον. αὐτιστρέφει γάρ. ὁμοίως δὲ εἰ τὸ Α τῷ Γ εἴη ἀνάγκη καθόλου ὄν. τὸ γὰρ Β παντὶ τῷ Γ ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ ἐν μέρει ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, ἐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω γὰρ τὸ Β τῷ Γ ἐν μέρει τι καὶ ἀναγκαῖον, τὸ μὲν Α παντὶ τῷ Γ ὑπαρχέτω, μὴ μὴν ἐξ ἀνάγκης, αὐτιστραφέντος οὖν τοῦ Β τῷ Γ, τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα. καὶ ἡ μὲν καθόλου πρότασις, ἐκ ἀναγκαία, ἡ δ' ἐν μέρει, ἀναγκαία. ὅταν δ' οὕτως ἔχωσιν αἱ προτάσεις, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὥστε οὐδ' ὧν τούτων. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων φανερόν. ἔστω γὰρ τὸ Α, ἐξηγορεύσιμον, τὸ μὲν Β, λίπτον, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ Γ ζῷον. τὸ μὲν οὖν Β, τινὶ τῷ Γ ἀνάγκη ὑπάρχειν, τὸ δὲ Α παντὶ τῷ Γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ τὸ Α, τῷ Β, οὐκ ἀναγκαῖον. ἐπὶ γὰρ ἀνάγκης δύνατόν τι καθόλου λαβεῖν, ἢ ἐξηγορεύσαι. ὁμοίως δὲ κἡ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὅρων δειχθήσεται. καὶ εἰ τὸ Α Γ, εἴη ἐν μέρει τε καὶ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἐκ ἔσται ἀναγκαῖον. εἰ δ' ὁ μὴ κατηγορικὸς, ὁ ἢ στερητικὸς τῶν ὅρων, ὅταν μὴ ἢ τὸ καθόλου στερητικόν τε κἡ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. εἰ γὰρ τὸ Α τῷ Γ μηδενὶ δὲ ἀνάγκης ἐνδέχεται, τὸ δὲ Β, τινὶ τῷ Γ ὑπάρχει, τὸ Α τινὶ τῷ Β ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον τεθῇ, καθόλου ὂν ἢ ἐν μέρει, ἢ τὸ στερητικὸν κἡ μέρος

οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τὰ αὐτά, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον ὡρίσμεθα. ὅροι δ' ὅταν μὲν ᾖ τὸ καθόλου κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, ἐξηγορεύσεις, ζῷον, ἄνθρωπος, μέσον ἄνθρωπος. ὅταν δ' ἐν μέρει τὸ κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, ἐξηγόρσεις, ζῷον, λευκόν. ζῷον μὲν γὰρ ἀνάγκη τινὶ λευκῷ ὑπάρχειν, ἐξηγόρσεις δ' ἐνδέχεται μηδενί. καὶ οὐκ ἀνάγκη τινὶ ζῴῳ μὴ ὑπάρχειν ἐξηγόρσιν. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν ἐν μέρει ᾖ ἀναγκαῖον ἢ, δίπουν, κίνησις ζῷον, μέσον ζῷον. φανερὸν δὲν ὅτι τὸ μὲν ὑπάρχειν οὐκ ἔσαι συλλογισμὸς, ἐὰν μὴ ἀμφότερα ὧσιν αἱ προτάσεις ἐν τῷ ὑπάρχειν. τὸ δ' ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ ἐν ἑτέρας μόνον ἀναγκαίας οὔσης. ἐν ἀμφοτέροις δὲ κἡ καταφατικῶν ⟨καὶ⟩ στερητικῶν ὄντων ἐν τῷ συλλογισμῷ, ἀνάγκη τὴν ἑτέραν προτάσιν ὁμοίαν εἶναι τῷ συμπεράσματι. λέγω δὲ τὸ ὁμοίαν, εἰ μὲν ὑπάρχον ὑπάρχουσαν, εἰ δ' ἀναγκαῖον ἀναγκαίαν. ὥστε ⟨καὶ⟩ τοῦτο δῆλον, ὅτι οὐκ ἔσαι τὸ συμπέρασμα, ὅτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ὑπάρχον ἔσται, μὴ ληφθείσης ἀναγκαίας ἢ ὑπαρχούσης προτάσεως. πῶς μὲν οὖν τὸ ἀναγκαίου πῶς γίνεται, καὶ τίνα διαφορὰν ἔχει πρὸς τὸ ὑπάρχον, εἴρηται σχεδὸν ἱκανῶς.

Μίξεις τῶν ἐνδεχομένου κἡ ἐν μέρει ἀπὸ αὐτοῦ προτάσεων, καὶ συλλογισμῶν καὶ πῶς κατ' αὐτὸ ἀντιστροφῆς.

Περὶ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου μετὰ ταῦτα λέγωμεν, πότε κἡ πῶς, καὶ διὰ τίνων ἔσται συλλογισμός. λέγω δ' ἐνδέχεσθαι, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου, τεθέντος δ' ὑπάρχειν, οὐδὲν ἔσαι διὰ τοῦτ' ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ὁμωνύμως ἐνδέχεσθαι λέγομεν. ὅτι μὲν οὖν τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐνδεχόμενον, φανερὸν ἐκ τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν καταφάσεων τῶν ἀντικειμένων. τὸ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ ἀδύνατον ὑπάρχειν, καὶ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν, ἢ ποτὲ ταυτὰ ὄντα, ἢ ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις. ὥστε κἡ τὰ ἀντικείμενα τούτοις. τὸ δ' ἐνδέχεται ὑπάρχειν, κἡ ἐκ ἀδύνατον ὑπάρχειν, καὶ ἐκ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν, ἢ ταυτὰ ἔσαι, ἢ ἀκολουθοῦντα ἀλλήλοις. καὶ τὰ παντὸς γὰρ ἢ κατάφασις ἢ ἀπόφασις. ἔσαι ἄρα τὸ ἐνδεχόμενον οὐκ ἀναγκαῖον, κἡ τὸ μὴ ἀναγκαῖον ἐνδεχόμενον. συμβαίνει δὲ πάσας τὰς κἡ τὸ ἐνδέχεσθαι

προτάσεις, ἀντιστρέφειν ἀλλήλας. λέγω δὲ, οὐ τὰς καταφατικὰς, ταῖς ἀποφατικαῖς, ἀλλ' ὅσαι καταφατικὸν ἔχουσι τὸ σχῆμα ηβ|τὴν ἀντίθεσιν. οἷον τὸ ϛνδέχεσθαι ὑπάρχειν ϗ| ϛνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. καὶ τὸ παντὶ ϛνδέχεσθαι, ϗ| ϛνδέχεσθαι μηδενὶ, ἢ μὴ παντὶ, καὶ τὸ τινὶ, ϗ| μὴ παντί. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ταῖς ἄλλαις. ἐπεὶ γὰρ τὸ ϛνδεχόμενον οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον ἐγχωρεῖ μὴ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι εἰ ϛνδέχεται τὸ Α ϗ| Β ὑπάρχειν, ϛνδέχεται καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ παντὶ ϛνδέχεται ὑπάρχειν, ἢ παντὶ ϛνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ϛν μέρει καταφάσεων. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις. εἰσὶ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικαὶ καὶ ὁ στερητικαί. τὸ γὰρ ϛνδέχεσθαι ϗ| εἶναι ὁμοίως τάττεται, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. διωρισμένων δὲ τούτων, πάλιν λέγωμεν, ὅτι τὸ ϛνδέχεσθαι, κατὰ δύο λέγομεν τρόπους, ἵνα ᾖ, τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεσθαι, ἢ διαλείπῃ τὸ ἀναγκαῖον. οἷον τὸ πολιοῦσθαι ἄνδρα, ἢ τὸ αὐξάνεσθαι, ἢ φθίνῃ, ἢ ὅλως τὸ φυσικὸς ὑπάρχῃ. ὅταν γὰρ ὁ συνεχὴς μὴ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον ἀλλὰ τὸ μὴ ἀεὶ εἶναι ἄνθρωπον. ὄντος μὲν τοι ἀνθρώπου ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ ὄντι. ἄλλον δ', τὸ ἀόριστον ὃ καὶ, ὅτως ἐνδέχεται μὴ ὅτως, δυνατόν. οἷον τὸ βαδίζειν ζῷον, ἢ τὸ βαδίζοντος γίνεσθαι σῆμον, ἢ ὅλως τὸ ἐκ τύχης γιγνόμενον. ὃ δὲν γ' μᾶλλον ὅτως ἢ φυσικὸν, ἢ ϛνδεχτίως. ἀντιστρέφει μὲν οὖν καὶ κατὰ τὰς ἀντιλαμβάνειν προτάσεις ἑκάτερον τῶν ϛνδεχομένων, οὐμὲν τὸν αὐτόν γε τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν πεφυκὸς εἶναι, τὸ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οὕτω γὰρ ϛνδέχεται μὲν πολιοῦσθαι ἄνθρωπον. τὸ δ' ἀόριστον τῷ μηδὲν μᾶλλον οὕτως ἢ ἐκείνως. ὥστε γιγνόμενον δὲ καὶ συλλογισμὸς ἀναγκαῖος, τῶν μὲν ἀορίστων ὄντων, τὸ ἄκρον εἶναι τὸ μέσον, τῶν δὲ πεφυκότων ὄντι. καὶ ἔτι δὲ οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέψεις γίνονται, πρὸς τῶν οὕτως ϛνδεχομένων. ἐκείνως δὲ ἐγχωρεῖ μὲν γενέσθαι συλλογισμὸν, οὐμὲν ἐνδέχεσθαί γε ζητεῖται. ταῦτα μὲν οὖν διορισθήσεται μᾶλλον ἐν τοῖς ἑπομένοις. νῦν δὲ λέγωμεν πότε καὶ πῶς, καὶ τίς ἔσται συλλογισμὸς ἐκ τῶν ϛνδεχομένων προτάσεων. ἐπεὶ δ' ἐν, ϛνδέχεσθαι τόδε, τῷδε ὑπάρ

χειν,

χειν, διχῶς δεῖν ἐνδέχεσθαι. ἢ γὰρ ᾧ ὑπάρχει τόδε, ἢ ᾧ ϛνδέχεται αὐτὸ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ καθ' οὗ τὸ Β τὸ Α ϛνδέχεσθαι, τοῦτῳ σημαίνει τὸ πρότερον, ἢ καθ' οὗ λέγεται τὸ Β, ἢ καθ' ὃ ϛνδέχεται λέγεσθαι. τὸ δὲ καθ' ὃ τὸ Β τὸ Α ϛνδέχεσθαι, ἢ παντὶ ϗ| Β τὸ Α ἐγχωρεῖν, οὐδὲν διαφέρει. φανερὸν οὖν ὅτι διχῶς ἂν λέγοιτο τὸ Α ϗ| Β παντὶ ϛνδέχεσθαι ὑπάρχειν. πρῶτον οὖν εἰπωμεν ἐπὶ καθ' οὗ τὸ γ τὸ Β ϛνδέχεται, καὶ καθ' ὃ τὸ Β τὸ Α, τίς ἔσται, καὶ ποῖος συλλογισμός. οὕτω γὰρ αἱ προτάσεις ἀμφότεραι λαμβανόντων ηβ| τὸ ϛνδέχεσθαι. ὅταν δὲ καθ' ὃ τὸ Β ὑπάρχῃ τὸ Α ϛνδέχηται ἢ μὴν ὑπάρχουσι, ἢ δι' ϛνδεχομένην ὄντι, ὥστε ἐκ τῶν ὁμοιοσχημόνων ἀρκτέον καθάπερ καὶ ϛν τοῖς ἄλλοις.

Ὅταν οὖν τὸ Α παντὶ τῷ Β ϛνδέχηται, ϗ τὸ Β παντὶ τῷ Γ, συλλογισμὸς ἔσται τέλϕ. ὅτι τὸ Α παντὶ ϗ| Γ ϛνδέχεται ὑπάρχειν. ὅτι δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ. τὸ γὰρ ϛνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν, οὕτως ἐλέγομεν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν Α ϛνδέχεται μηδενὶ τῷ Β, τὸ δὲ Β παντὶ τῷ Γ, ὅτι τὸ Α ϛνδέχεται μηδενὶ ϗ| Γ. τὸ γὰρ καθ' οὗ τὸ Β ϛνδέχεται, τὸ Α μὴ ϛνδέχεσθαι, ὅτως ἓν τὸ μηδὲν ἀπολείπειν τῶν ὑπὸ τὸ Β ϛνδεχομένων. ὅταν δὲ τὸ Α παντὶ τῷ Β ϛνδέχηται, τὸ δὲ Β ϛνδέχεται μηδενὶ ϗ| Γ, διὰ μὲν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός, ἀντιστραφείσης δὲ ϗ| Β Γ κατὰ τὸ ϛνδέχεσθαι, γίνεται ὁ αὐτὸς ὥσπερ καὶ πρότερον. ἐπεὶ γὰρ ϛνδέχεται τὸ Β μηδενὶ ϗ| Γ ὑπάρχειν, ϛνδέχεται καὶ παντὶ ὑπάρχειν. ὅτως γὰρ εἴρηται πρότερον. ὥστε εἰ τὸ μὲν Β παντὶ ϗ| Γ, τὸ δὲ Α παντὶ ϗ| Β, πάλιν ὁ αὐτὸς γίνεται συλλογισμός. ὁμοίως δὲ κἂν εἰ πῶς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἢ ἀποφάσεις τεθείη μετὰ τοῦ ϛνδέχεσθαι. λέγω δὲ οἷον εἰ τὸ Μ Α ϛνδέχεται μηδενὶ ϗ| Β, καὶ τὸ Β μηδενὶ ϗ| Γ. διὰ μὲν οὖν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός, ἀντιστρεφομένων δὲ πάλιν, ὁ αὐτὸς ἔσται ὥσπερ καὶ πρότερον. φανερὸν οὖν ὅτι ϗ| ἀποφάσεως τεθείσης πῶς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ πῶς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις, ἢ οὐ γίνεται συλλογισμός, ἢ γίνεται μὲν, ἀλλ' οὐ τέλειος. ἐκ μὲν τῆς ἀντιστροφῆς πορίζεται τὸ

ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ ἡ μὲν, καθόλου τῶν προτάσεων, ἡ δ' ἐν μέρει
ληφθῇ, πρὸς μὲν τὸ μεῖζον ἄκρον κειμένης τῆς καθόλου, συλλο-
γισμὸς ἔσται τέλειος. εἰ γὰρ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ἐνδέχεται, τὸ δὲ
β̄ τινὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ ἐνδέχετε. ὅτι δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ὁ-
ρισμοῦ τοῦ παντὶ ἐνδέχεσθαι. πάλιν εἰ τὸ ᾱ ἐνδέχεται μηδενὶ
τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ἐνδέχετε ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ ᾱ ἐν-
δέχεσθαι τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή. ἐὰν δὲ
στερητικὴ ληφθῇ ἡ ἐν μέρει πρότασις, ἡ δὲ καθόλου καταφατικὴ,
τῇ δὲ θέσει ὁμοίως ἔχωσιν. οἷον τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ β̄ ἐνδέχε-
ται, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, διὰ μὲν τῶν
εἰλημμένων προτάσεων οὐ γίνεται συλλογισμὸς, ἀντιστραφεί-
σης δὲ τῆς ἐν μέρει, καὶ τεθέντος τοῦ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεσθαι ὑπάρ-
χειν, τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα, ὃ καὶ πρότερον, καθάπερ ἐν
τοῖς ἐξ ἀρχῆς. ἐὰν δὲ ἡ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον ἐν μέρει ληφθῇ, ἡ
δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον καθόλου, ἐάν τε ἀμφότεραι καταφατικαὶ
ληφθῶσιν, ἐάν τε στερητικαὶ, ἐάν τε μὴ ὁμοιοσχήμονες, ἐάν τε ἀμ-
φότεραι ἀδιόριστοι, ἢ κατὰ μέρος, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός.
οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ β̄ ὑπερτείνειν τοῦ ᾱ, καὶ μὴ κατηγορεῖ-
σθαι ἐπ' ἴσων. ᾧ δὲ ὑπερτείνει τὸ β̄ τοῦ ᾱ εἰλήφθω τὸ γ̄. τού-
τῳ γὰρ, οὔτε παντὶ, οὔτε μηδενὶ, οὔτε τινὶ, οὔτε μὴ τινὶ ἐνδέχε-
ται τὸ ᾱ ὑπάρχειν. εἴπερ ἀντιστρέφουσιν αἱ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι
προτάσεις, καὶ τὸ β̄ πλείοσιν ἐνδέχεται, ἢ τὸ ᾱ ὑπάρχειν. ἔτι
δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν, οὕτως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων
τὸ πρῶτον τῷ ἐσχάτῳ καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεται, καὶ παντὶ ὑπάρ-
χειν ἀναγκαῖον. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων. τοῦ μὲν ὑπάρχειν δὲ
ἀνάγκης, ζῶον, λευκὸν ἄνθρωπος, τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῶον,
λευκὸν, ἱμάτιον. φανερὸν οὖν ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἐχόντων
τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. ἢ γὰρ τοῦ ὑπάρχειν ἢ τοῦ
δὲ ἀνάγκης ἢ τοῦ ἐνδέχεσθαι, πᾶς ἐστι συλλογισμός. τοῦ μὲν οὖν
ὑπάρχειν καὶ τοῦ ἀναγκαίου, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν. ὁ μὲν γὰρ
καταφατικὸς, ἀναιρεῖτε τῷ στερητικῷ, ὁ δὲ στερητικὸς, τῷ κατα-
φατικῷ. λείπεται δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι εἶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. δέ-
δεικτε γὰρ ὅτι οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων καὶ παντὶ τῷ ἐσχάτῳ,
τὸ πρῶ-

τὸ πρῶτον, ἀνάγκη καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. ὥστ' οὐκ ἂν
εἴη τοῦ ἐνδέχεσθαι συλλογισμός. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἦν ἐν-
δεχόμενον. φανερὸν οὖν ὅτι καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ἐν ταῖς
ἐνδεχομέναις προτάσεσιν, ἀεὶ γίνετε συλλογισμὸς ἐν τῷ πρώ-
τῳ σχήματι, καὶ κατηγορικῶν καὶ στερητικῶν ὄντων. πλὴν κα-
τηγορικῶν μὲν ὄντων, τέλειος, στερητικῶν δὲ, ἀτελής. δεῖ δὲ τὸ
ἐνδέχεσθαι λαμβάνειν, μὴ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰρη-
μένον διορισμόν. ἐνίοτε δὲ λανθάνει τὸ τοιοῦτον.

Μίξις ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος ἐν ᾱ σχήματι.

Ἐὰν δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν, ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι λαμβάνητε τῶν προ-
τάσεων, ὅταν μὲν ἡ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ,
τέλειοί τε πάντες ἔσονται οἱ συλλογισμοὶ, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι
κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμόν. ὅταν δ' ἡ πρὸς τὸ ἔλαττον, ἀτε-
λεῖς τε πάντες καὶ οἱ στερητικοὶ τῶν συλλογισμῶν, οὐ τοῦ κατὰ
τὸν διορισμὸν ἐνδεχομένου, ἀλλὰ τοῦ, μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ δὲ
ἀνάγκης, ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ δὲ ἀνάγκης, ἐν-
δέχεσθαι φαμὲν καὶ μηδενὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. ἐνδεχέσθω
γὰρ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ παντὶ τοῦ γ̄ κείσθω ὑπάρχον,
ἐπεὶ οὖν ὑπὸ τὸ β̄ ἐστὶ τὸ γ̄, τοῦ δὲ β̄ παντὶ ἐνδέχεται τὸ ᾱ,
φανερὸν ὅτι καὶ τοῦ γ̄ παντὶ ἐνδέχεται. γίνεται δὴ τέλειος
συλλογισμός. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς ᾱ β̄ προτά-
σεως, τῆς δὲ β̄ γ̄ καταφατικῆς, καὶ τῆς μὲν ᾱ β̄ ἐνδέχεσθαι, τῆς
δὲ β̄ γ̄ ὑπάρχειν λαμβανομένης, τέλειος ἔσται συλλογισμός. ὅ-
τι τὸ ᾱ ἐνδέχεται μηδενὶ τοῦ γ̄ ὑπάρχειν. ὅτι μὲν οὖν τοῦ ὑπάρ-
χειν τιθεμένου πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τέλειοι γίνονται οἱ συλ-
λογισμοὶ, φανερόν. ὅτι δὲ ἐναντίως ἔχοντος ἔσονται συλλογι-
σμοὶ, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεικτέον. ἅμα δὲ ἔσται δῆλον, καὶ ὅτι ἀ-
τελεῖς. ἡ γὰρ δεῖξις, οὐκ ἐκ τῶν εἰλημμένων προτάσεων. πρῶ-
τον δὲ λεκτέον. ὅτι εἰ τοῦ ᾱ ὄντος, ἀνάγκη τὸ β̄ εἶναι, καὶ δυ-
νατοῦ ὄντος, τοῦ ᾱ, δυνατὸν ἔσται καὶ τὸ β̄ δὲ ἀνάγκης. ἔστω
γὰρ οὕτως ἐχόντων, τὸ μὲν ἐφ', ᾧ τὸ ᾱ δυνατὸν, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ
β̄, ἀδύνατον. εἰ οὖν τὸ μὴ δυνατὸν ὅτε δυνατὸν εἶναι, γένοιτο
ἂν, τὸ δὲ ἀδυνάτον, ὅτε ἀδύνατον, οὐκ ἂν γένοιτο. ἅμα δὲ εἰ τὸ

ᾱ δυνατὸν, καὶ τὸ β̄ ἀδύνατον, ἐνδέχοιτο ἂν τὸ ᾱ γενέσθαι ἄνευ τοῦ β̄. εἰ δὲ γενέσθαι καὶ εἶναι. τὸ γὰρ γεγονὸς, ὅτε γεγονὲν ἐστι. δεῖ δὲ λαμβάνειν μὴ μόνον ἐν τῇ γενέσει τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀληθεύεσθαι, καὶ ἐν τῷ ὑπάρχειν, καὶ ὁσαχῶς ἄλλως λέγεται τὸ δυνατόν. ἐν ἅπασι γὰρ ὁμοίως ἕξει. ἔτι τε ὄντος τοῦ ᾱ τὸ β̄ εἶναι οὐχ ὡς ἑνός τινος ὄντος τοῦ ᾱ, τὸ β̄ ἔσται δεῖ ὑπολαμβάνειν. οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν ἐξ ἀνάγκης ἑνός τινος ὄντος, ἄλλα δυοῖν ἐλαχίστοιν. οἷον ὅταν αἱ προτάσεις οὕτως ἔχωσιν ὡς ἐλέχθη κατὰ τὸν συλλογισμόν. εἰ γὰρ τὸ γ̄ κατὰ τοῦ δ̄, τὸ δὲ δ̄ κατὰ τοῦ ζ̄, καὶ τὸ γ̄ κατὰ τοῦ ζ̄ ἐξ ἀνάγκης. καὶ εἰ δυνατὸν δ' ἑκάτερον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται δυνατόν. ὥσπερ οὖν εἴτις θείη, τὸ μὴ ᾱ τὰς προτάσεις, τὸ δὲ β̄ τὸ συμπέρασμα, συμβαίνοι ἂν οὐ μόνον ἀναγκαῖον τοῦ ᾱ ὄντος, ἅμα καὶ τὸ β̄ εἶναι ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ δυνατοῦ, δυνατόν. τούτου δὲ δειχθέντος, φανερὸν ὅτι ψεύδους ὑποτεθέντος καὶ μὴ ἀδυνάτου, καὶ τὸ συμβαῖνον διὰ τὴν ὑπόθεσιν ψεῦδος ἔσται καὶ οὐκ ἀδύνατον. οἷον εἰ τὸ ᾱ ψεῦδος μὲν ἐστι μὴ μέντοι ἀδύνατον, ὄντος δὲ τοῦ ᾱ τὸ β̄ ἐστι, καὶ τὸ β̄ ἔσται ψεῦδος μὲν, οὐ μέντοι ἀδύνατον. ἐπεὶ γὰρ δέδεικται ὅτι τοῦ ᾱ ὄντος, ἔστι τὸ β̄ καὶ δυνατοῦ ὄντος τοῦ ᾱ, ἔσται τὸ β̄ δυνατὸν, ὑπόκειται δὲ τὸ ᾱ δυνατὸν εἶναι, καὶ τὸ β̄ ἄρα ἔσται δυνατόν. εἰ γὰρ ἀδύνατον, ἅμα δυνατὸν ἔσται τὸ αὐτὸ, καὶ ἀδύνατον. διωρισμένων δὲ τούτων, ὑπαρχέτω τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεσθω, ἀνάγκη οὖν παντὶ τῷ γ̄ τὸ ᾱ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. μὴ γὰρ ἐνδεχέσθω, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄ κείσθω ὑπάρχον, οὗτος δὲ ψεῦδος μὲν, οὐ μέντοι ἀδύνατον. εἰ οὖν τὸ μὲν ᾱ μὴ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄ παντὶ ὑπάρχει τῷ γ̄, τὸ ᾱ οὐ παντὶ τῷ β̄ ἐνδέχεται. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ἀλλ' ὑπέκειτο παντὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, ἀνάγκη ἄρα τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεσθαι. ψεύδους γὰρ ὑποτεθέντος καὶ οὐκ ἀδυνάτου, τὸ συμβαῖνον ἔστιν ἀδύνατον. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ποιῆσαι τὸ ἀδύνατον, θέντας τῷ γ̄ τὸ β̄ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχει, τὸ δὲ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ἐνδέχεται, καὶ

τῷ γ̄

τῷ γ̄ παντὶ ἂν ἐνδέχοιτο τὸ ᾱ. ἀλλ' ὑπέκειτο μὴ παντὶ ἐγχωρεῖν. δεῖ δὲ λαμβάνειν τὸ παντὶ ὑπάρχειν μὴ κατὰ χρόνον ὁρίσαντας, οἷον νῦν, ἢ ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἁπλῶς, διὰ τῶν τοιούτων γὰρ προτάσεων, τοὺς καὶ συλλογισμοὺς ποιοῦμεν. ἐπεὶ κατά γε τὸ νῦν λαμβανομένης τῆς προτάσεως, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐδὲν γὰρ ἴσως κωλύει ποτὲ παντὶ κινουμένῳ, ἄνθρωπον ὑπάρχειν. οἷον εἰ μηδὲν ἄλλο κινοῖτο. τὸ δὲ κινούμενον ἐνδέχεται παντὶ ἵππῳ, ἀλλ' ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ, ἐνδέχεται. ἔτι ἔστω τὸ μὲν πρώτον, ζῶον, τὸ δὲ μέσον κινούμενον, τὸ δὲ ἔσχατον ἄνος. αἱ μὴ οὖν προτάσεις ὁμοίως ἕξουσι, τὸ συμπέρασμα, ἀναγκαῖον οὐκ ἐνδεχόμενον. ἐξ ἀνάγκης γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ καθόλου ληπτέον ἁπλῶς, καὶ οὐ χρόνῳ διορίζοντας. πάλιν ἔστω στερητικὴ πρότασις καθόλου ἡ ᾱ β̄, καὶ εἰλήφθω τὸ μὲν ᾱ, μηδενὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄ παντὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν τῷ γ̄. τούτων οὖν τεθέντων, ἀνάγκη τὸ ᾱ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. μὴ γὰρ ἐνδεχέσθω, τὸ δὲ β̄ τῷ γ̄ κείσθω ὑπάρχειν, καθάπερ πρότερον. ἀνάγκη δὲ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς, διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. οὗτος δὲ ἀδύνατον, ὥστ' ἐνδέχοιτο ἂν τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄. ψεύδους γὰρ ὑποτεθέντος καὶ οὐκ ἀδυνάτου ἀδυνάτου συμβαίνει. οὗτος οὖν ὁ συλλογισμὸς, οὐκ ἔστι τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμὸν ἐνδεχομένου, ἀλλὰ τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀντίφασις τῆς γενομένης ὑποθέσεως. ὑπετέθη γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. ὁ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμὸς, τῆς ἀντικειμένης ἐστὶν ἀντιφάσεως. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ἐφ' ᾧ τὸ ᾱ, κόραξ, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ β̄ διανοούμενον, ἐφ' ᾧ δὲ γ̄, ἄνθρωπος. οὐδενὶ δὴ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχειν, οὐδὲν γὰρ διανοούμενον κόραξ, τὸ δὲ β̄ παντὶ ἐνδέχεται τῷ γ̄, παντὶ γὰρ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται τὸ διανοεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ ᾱ ἐξ ἀνάγκης οὐδενὶ τῷ γ̄. οὐκ ἄρα τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον. ἀλλ' οὐδ' ἀναγκαῖον ἀεί. ἔστω γὰρ τὸ μὴ ᾱ κινούμενον, τὸ δὲ β̄ ὑπλεύμη, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ γ̄, ἄνθρωπος. τὸ μὲν οὖν ᾱ, οὐδενὶ τῷ β̄ ὑπάρξει, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεται, καὶ οὐκ ἔσται τὸ συμ-

πέρασμα ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ ἀνάγκη μηδένα κινεῖσθαι ἄνθρω-
πον, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη τινά. δῆλον οὖν ὅτι τὸ συμπέρασμα ἐστὶ,
τοῦ μηδενὶ δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν. λεπτέον δὲ βέλτιον τοὺς ὅρους.
ἐὰν δὲ τὸ στερητικὸν τεθῇ, πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐνδέχεσθαι ση-
μαῖνον, δὲ αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς ἔσαι
συλλογισμὸς, ἀντιστραφείσης δὲ τοῦ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προ-
τάσεως, ἔσαι καθάπερ ἐν τοῖς προτέροις. ὑπῆρχέτω γὰρ τὸ ᾱ
παντὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ ἐνδεχέσθω μηδενὶ τῷ γ̄. οὕτω μὲν οὖν
ἐχόντων τῶν ὅρων οὐδὲν ἀναγκαῖον ἔσαι. ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ τὸ
β̄ γ̄, καὶ ληφθῇ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεσθαι, γίνεται συλ-
λογισμός. ὥσπερ πρότερον. ὁμοίως γὰρ ἔχουσιν οἱ ὅροι τῇ θέσει.
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ στερητικῶν ὄντων ἀμφοτέρων τῶν δια-
στημάτων, ἐὰν τὸ μὲν ᾱ β̄ μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄ γ̄ μηδενὶ ἐν-
δέχεσθαι σημαίνῃ, δι' αὐτῶν μὲν γὰρ τῶν εἰλημμένων, οὐ γίνε-
ται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τοῦ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προ-
τάσεως, ἔσαι συλλογισμός. εἰλήφθω γὰρ τὸ μὲν ᾱ μηδενὶ τῷ β̄
ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄ ἐνδεχέσθω, μηδενὶ τῷ γ̄. διὰ μὴ οὖν τούτων.
οὐδὲν ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ ληφθῇ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεσθαι
ὅπερ ἐστὶν ἀληθὲς, ἡ δὲ ᾱ β̄ πρότασις ὁμοίως ἔχει, πάλιν ὁ αὐτὸς
ἔσαι συλλογισμός. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχειν τεθῇ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄,
καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσαι συλλογισμὸς οὐδα-
μῶς, οὔτε στερητικῆς οὔσης, οὔτε καταφατικῆς τοῦ ᾱ β̄ προτά-
σεως. ὅροι δὲ κοινοὶ τοῦ μὲν δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον,
χιῶν. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, λευκὸν, ζῶον, πίττα. φανερὸν οὖν
ὅτι καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, καὶ τοῦ μὲν ὑπάρχειν, τοῦ δὲ ἐνδέχε-
σθαι λαμβανομένης τῶν προτάσεων, ὅταν ἡ πρὸς τὸ ἔλαττον
ἄκρον ἐνδέχεσθαι λαμβάνηται πρότασις, ἀεὶ γίνεται συλλο-
γισμός. πλὴν ὁ τὲ μὴ, δὲ αὐτῶν, ὁ τὲ δὲ ἀντιστραφείσης τοῦ προ-
τάσεως. πότε δὲ τούτων ἑκάτερος, καὶ διὰ τίνα αἰτίαν, εἰρή-
καμεν. ἐὰν δὲ τὸ μὲν καθόλου, τὸ δ' ἐν μέρει ληφθῇ τῶν διαστη-
μάτων, ὅταν μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον καθόλου τεθῇ καὶ ἐνδεχό-
μενον, εἴτε ἀποφατικὸν, εἴτε καταφατικὸν, τὸ δ' ἐν μέρει κατα-
φατικὸν καὶ ὑπάρχον, ἔσαι συλλογισμὸς τέλειος. καθάπερ καὶ

καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ ἥπερ καὶ πρότε-
ρον. ὅταν δὲ καθόλου μὲν ᾖ τὸ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, ὑπάρχον δὲ
καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, θάτερον δ' ἐν μέρει καὶ ἐνδεχόμενον, ἐάν τε
ἀποφατικὰ, ἐάν τε καταφατικὰ τεθῶσιν ἀμφότεραι, ἐάν τε
ἡ μὲν ἀποφατικὴ ἡ δὲ καταφατικὴ, πάντως ἔσαι συλλογι-
σμὸς ἀτελής. πλὴν, οἱ μὲν, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσονται, οἱ
δὲ, καὶ δι' ἀντιστροφῆς τοῦ τοῦ ἐνδέχεσθαι, καθάπερ ἐν τοῖς πρό-
τερον. ἔσαι δὲ συλλογισμὸς διὰ τοῦ ἀντιστροφῆς, καὶ ὅταν ἡ μὲν
καθόλου τεθεῖσα πρὸς τὸ ἄκρον μεῖζον σημαίνῃ τὸ ὑπάρχειν,
ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἡ δ' ἐν μέρει στερητικὴ οὖσα, τὸ ἐνδέχεσθαι λαμ-
βάνει. οἷον εἰ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει, τὸ δὲ
β̄ τινὶ τῷ γ̄ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ β̄
γ̄ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι, γίνεται συλλογισμός. ὅταν δὲ τὸ μὴ
ὑπάρχον λαμβάνῃ ἡ κατὰ μέρος τεθεῖσα πρότασις, οὐκ ἔσαι
συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, χιὼν, τοῦ δὲ
μὴ ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, πίττα. διὰ γὰρ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον
τὴν ἀπόδειξιν. ἐὰν δὲ τὸ καθόλου τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον,
τὸ δ' ἐν μέρει πρὸς τὸ μεῖζον, ἐάν τε στερητικὸν, ἐάν τε καταφα-
τικὸν, ἐάν τε ἐνδεχόμενον, ἐάν τε ὑπάρχον ὁποτερονοῦν, οὐδα-
μῶς ἔσαι συλλογισμός. οὐδ' ὅταν ἐν μέρει ἢ ἀδιόριστοι τεθῶσιν
αἱ προτάσεις, εἴτ' ἐνδέχεσθαι λαμβάνουσιν, εἴτε ὑπάρχειν, εἴτε
ἐναλλὰξ, οὐδ' οὕτως ἔσαι συλλογισμός. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ
ἡ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον. ὅροι δὲ κοινοὶ τοῦ μὲν ὑπάρχειν δὲ ἀνάγ-
κης, ζῶον, λευκὸν, ἄνος, τοῦ δὲ ἐνδέχεσθαι, ζῶον, λευκὸν, ἱμάτιον.
φανερὸν οὖν ὅτι τοῦ μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον καθόλου τεθέντος,
ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς, τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, οὐδέποτε οὐδενός.

Μίξις ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου.

Ὅταν δὲ ἡ μὲν, δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἡ δὲ, ἐν-
δέχεσθαι σημαίνῃ, τῶν προτάσεων ὁ μὲν συλλογισμὸς ἔσαι, τὸν
αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων. καὶ τέλειος, ὅταν πρὸς τῷ
ἐλάττονι ἄκρῳ τεθῇ τὸ ἀναγκαῖον. τὸ δὲ συμπέρασμα κατη-
γορικῶν μὲν ὄντων τῶν ὅρων, τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ οὐ τοῦ ὑπάρχειν
ἔσαι, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τιθεμένων. ἐὰν δὲ ᾖ τὸ μὴ κα-

καταφατικὸν, τὸ δὲ στερητικὸν, ὅταν μὴ ἡ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον τῷ ὑπάρχειν, καὶ οὐ τῷ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ἡ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, καὶ τῷ ὑπάρχειν καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τοῦ μὲν ὑπάρχειν, καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. τὸ δὲ ὑπάρχειν ὑπὸ παντὸς συμπέρασματι, τὸν αὐτὸν τρόπον λεκτέον, ὃν περ καὶ ὑπὸ τῶν πρότερον. τοῦ δ' ἐξ ἀναγκης μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔστι συλλογισμός. ἕτερον γὰρ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ὅτι μὲν οὖν καταφατικῶν ὄντων τῶν ὅρων, οὐ γίνεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον, φανερόν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν Α παντὶ παντὶ τῷ Β ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ Β τῷ Γ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης, ἔσται δὴ συλλογισμὸς ἀτελὴς, ὅτι ὑπάρχεται τὸ Α παντὶ τῷ Γ· ἀτελὴς, ἐκ τῆς ἀποδείξεως δῆλον. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται, ὃν περ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον. πάλιν τὸ μὲν Α τῷ Γ ὑπαρχέτω παντὶ τῷ Β, τὸ δὲ Β παντὶ τῷ Γ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης, ἔσται δὴ συλλογισμὸς, ὅτι τὸ Α παντὶ τῷ Γ ὑπάρχεται, ἀλλ' οὐχ ὅτι ὑπάρχει. καὶ τέλειος, ἀλλ' οὐκ ἀτελής. δυοῖν γὰρ ἐπιτελεῖται δηλῶν ἐξ ἀρχῆς πρωτάσεων. εἰ δὲ μὴ ὁμοιοχρόνως αἱ πρωτάσεις, ἔσω πρῶτον ἡ στερητικὴ ἀναγκαία. καὶ τὸ μὲν Α μηδενὶ τῷ Β ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ Β παντὶ τῷ Γ ὑπαρχέτω, ἀνάγκη δὴ τὸ Α μηδενὶ τῷ Γ ὑπάρχειν. κείσθω γὰρ ὑπάρχειν, ἢ παντὶ, ἢ τινὶ, τῷ δὲ Β ὑπῆκται μηδενὶ ὑπάρχειν, ἐπεὶ δὲν αὐτισρέφει τὸ στερητικὸν, ἀλλὰ τὸ Β τῷ Α οὐδενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ Α τῷ Γ παντὶ ἢ τινὶ κεῖται ὑπάρχειν, ὥστε οὐδενὶ, ἢ οὐ παντὶ τῷ Γ τὸ Β ὑπάρχοιτο ἂν ὑπάρχειν. ὑπῆκται δὲ παντὶ ἐξ ἀρχῆς. φανερὸν δ' ὅτι καὶ τοῦ ὑπάρχειν μὴ ὑπάρχειν γίνεται συλλογισμὸς, εἰ πρὸς τοῦ μὴ ὑπάρχειν. πάλιν ἔσω ἡ καταφατικὴ πρότασις ἀναγκαία, καὶ τὸ μὲν Α τῷ Γ ὑπαρχέτω μηδενὶ τῷ Β ὑπάρχειν, τὸ δὲ Β παντὶ τῷ Γ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης. ὁ μὴ δὴ συλλογισμὸς ἔσται τέλειος, ἀλλ' ὁ τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τοῦ ὑπάρχειν μὴ ὑπάρχειν. ἢ τε γὰρ πρότασις οὕτως ἐλήφθη ἀεὶ τοῦ μείζονος ὅρου, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀνάγεται ἀπαγωγῇ. ἐὰν τε γὰρ ὑποτεθεὶν τὸ Α τῷ Γ μηδενὶ ὑπάρχειν, κεῖται δὲ τὸ Α τῷ Β παντὶ ὑπάρχειν

χειν, οὐδὲν συμβαίνει διὰ τούτων ἀδύνατον. ἐὰν δὲ πρὸς τοῦ ἐλάττονι ὅρῳ τεθῇ, τὸ στερητικὸν, ὅταν μὴ ὑπάρχειν σημαίνῃ, συλλογισμὸς ἔσται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον, ὅταν δὲ μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται. οὐδ' ὅταν ἀμφω τεθῇ στερητικά, μὴ ἡ δὲ ὑπάρχουσα τὸ πρὸς τὸ ἔλαττον. ὅροι δὲ οἱ αὐτοὶ, τοῦ μὲν ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, χιὼν, τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῶον, πίττα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔξει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἡ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, κατὰ τὸ συμπέρασμα ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν Α μηδενὶ τῷ Β ὑπάρχειν ὑπῆκται, τὸ δὲ Β τινὶ τῷ Γ ὑπάρχειν ὑπῆκται, ἀνάγκη τὸ Α τινὶ τῷ Γ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ Β μηδενὶ ὑπῆκται, οὐδὲ τὸ Β τῷ Α οὐδενὶ ὑπῆκται ὑπάρχειν. ὥστε εἰ τὸ Α παντὶ τῷ Γ ὑπάρχει, τὸ Β οὐδενὶ τῷ Γ ὑπῆκται. ἀλλὰ ὑπέκειτο τινὶ ὑπῆκται. ὅταν δὲ τὸ ὑπὸ μέρει καταφατικὸν ἀναγκαῖον ᾖ, τὸ ὑπὸ τῷ στερητικῷ συλλογισμῷ, οἷον τὸ Β τῷ Γ, ἢ τὸ καθόλου τὸ ὑπὸ κατηγορικῷ, οἷον τὸ Α Β οὐκ ἔσται τοῦ ὑπάρχειν συλλογισμός. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἡ κὴ ὡδὶ τῶν προτέρων. ἐὰν δὲ τὸ μὲν καθόλου τεθῇ πρὸς τῷ ἐλάττονι ὅρῳ ἢ καταφατικὸν ἢ στερητικὸν ᾧ ὑπῆκται, τὸ δ' ὑπὸ μέρει ἀναγκαῖον πρὸς τῷ μείζονι ὅρῳ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι δὲ τοῦ μὲν ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, ζῶον, λευκὸν, ἄνθρωπος, τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκὸν, ἰμάτιον. ὅταν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ τὸ καθόλου, τὸ δ' ὑπὸ μέρει ὑπῆκται, στερητικὸν μὴ ὄντος τοῦ καθόλου, τοῦ μὴ ὑπάρχειν ὅροι, ζῶον, λευκὸν, πύραξ, τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκὸν, πίττα. καταφατικὸν δὲ, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκὸν, κύκνος, τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκὸν, χιών. ὅτι δ' ὅταν ἀόριστοι ληφθῶσιν αἱ προτάσεις, ἢ ἀμφότεραι κατὰ μέρος, οὐδέτως ἔσται συλλογισμός. ὅροι δὲ κοινοὶ, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λευκὸν, ἄνθρωπος, τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν ζῶον, λευκὸν, ἄψυχον. καὶ γὰρ τὸ ζῶον, τινὶ λευκῷ, κὴ τὸ λευκὸν ἀψύχῳ τινὶ, κὴ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ὑπῆκται ὑπάρχειν. κὴ ὧν τοῦ ὑπάρχειν ὁμοίως. ὥστε πρὸς ἅπαντα χρήσιμοι οἱ ὅροι. φανερὸν δὲν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων ὑπάρχειν καὶ ὑπῆκται

ἀναγκαίοις, γίνετε καὶ οὐ γίνετε συλλογισμός. πλὴν κατὰ μὲν τὸ ὑπάρχειν τιθεμένης τῆς στερητικῆς προτάσεως, τοῦ γνδέχεσθαι ἦν ὁ συλλογισμὸς, κατὰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς στερητικῆς, καὶ τοῦ γνδέχεσθαι, καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς οἱ συλλογισμοὶ, καὶ ὅτι τελειοῦντες διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων.

Περὶ τῶν δὲ ἀμφοτέρων γνδεχομένων
προτάσεων γνβ' σχήματι.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι ὅταν μὴ γνδεχόμεναι λαμβάνωνται ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμὸς, οὔτε κατηγορικῶν, οὔτε στερητικῶν τιθεμένων, οὔτε καθόλου, οὔτε κατὰ μέρος. ὅταν δὲ ἡ μὲν ὑπάρχειν, ἡ δὲ γνδέχεσθαι σημαίνῃ, τῆς μὲν καταφατικῆς ὑπάρχειν σημαινούσης, οὐδέποτε ἔσται, τῆς δὲ στερητικῆς τῆς καθόλου, ἀεί. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὅταν ἡ μὴ, δὲ ἀνάγκης, ἡ δὲ, γνδέχεσθαι λαμβάνηται τῶν προτάσεων. δεῖ δὲ καὶ γν τούτοις λαμβάνειν τὸ γν τοῖς συμπεράσμασιν γνδεχόμενον, ὥσπερ καὶ γν τοῖς πρότερον. πρῶτον οὖν δεικτέον ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ γν τοῦ γνδέχεσθαι στερητικόν. οἷον εἰ τὸ ᾱ γνδέχεται μηδενὶ τοῦ β̄ οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β̄ μηδενὶ τοῦ ᾱ γνδέχεσθαι. κείσθω γὰρ οὖν, καὶ γνδεχέσθω τὸ β̄ μηδενὶ τῷ ᾱ ὑπάρχειν. οὐκοῦν ἐπεὶ ἀντιστρέφουσιν αἱ γν τοῦ γνδέχεσθαι καταφάσεις, ταῖς ἀποφάσεσι, καὶ αἱ γναντίαι καὶ αἱ ἀντικείμεναι, τὸ δὲ β̄ τοῦ ᾱ γνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι καὶ παντὶ γνδέχοιτο ἂν τὸ β̄ τῷ ᾱ ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ψεῦδος. οὐ γὰρ εἰ τόδε τῷδε παντὶ γνδέχεται, καὶ τόδε παντὶ τῷδε γνδέχοιτο, ἀναγκαῖον. ὥστ' οὐκ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν. ἔτι δὲ, οὐδὲν κωλύει τὸ μὲν ᾱ τῷ β̄ γνδέχεσθαι μηδενὶ, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ ᾱ δὲ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ μὴ λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ γνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. καὶ γὰρ ὑπάρχειν. ἄνθρωπον δ' οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς γνδέχετε μηδενὶ λευκῷ. πολλοῖς γὰρ δὲ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. τὸ δ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἦν γνδεχόμενον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται ἀντιστρέφον. οἷον εἴτις ἀξιώσειεν, ἐπεὶ ψεῦδος τὸ γνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ ᾱ τὸ β̄ ὑπάρχειν, ἀληθὲς τὸ μὴ γνδέχεσθαι μηδενί. φάσις γὰρ καὶ ἀπόφασις.

σις. εἰ δὲ οὖν ἀληθὲς, δὲ ἀνάγκης τινὶ τῷ ᾱ ὑπάρχειν τὸ β̄, ὥστε καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄. οὖν δ' ἀδύνατον. οὐ γὰρ εἰ μὴ γνδέχετε μηδενὶ τῷ ᾱ τὸ β̄, ἀνάγκη τινὶ τῷ ᾱ τὸ β̄ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ μὴ γνδέχεσθαι μηδενὶ, διχῶς λέγεται, τὸ μὲν, εἰ δὲ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχει, τὸ δὲ, εἰ δὲ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχει. τὸ γὰρ δὲ ἀνάγκης τινὶ τῷ ᾱ μὴ ὑπάρχον, οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς παντὶ γνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ τινὶ ὑπάρχον δὲ ἀνάγκης, ὅτι παντὶ γνδέχεται, ὑπάρχειν. εἰ οὖν τὶς ἀξιοίη, ἐπεὶ οὐκ γνδέχεται τὸ γ̄ τῷ δ̄ παντὶ ὑπάρχειν, δὲ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν αὐτὸ, ψεῦδος ἂν λαμβάνοιτο. παντὶ γὰρ ὑπάρχει εἰ τύχοι. ἀλλ' ὅτι γνίοις δὲ ἀνάγκης ὑπάρχει, διὰ οὖν φαμὲν, οὐ παντὶ γνδέχεσθαι. ὥστε τῷ γνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν, τότ' δὲ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχειν, ἀντίκειται, καὶ τὸ δὲ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ γνδέχεσθαι μηδενί. δῆλον οὖν ὅτι πρὸς τὸ οὕτως γνδεχόμενον καὶ μὴ γνδεχόμενον, ὡς γν ἀρχῇ διωρίσαμεν, οὐ μόνον τὸ δὲ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τὸ δὲ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν ληπτέον. τούτου δὲ ληφθέντος, οὐδὲν συμβαίνει ἀδύνατον. ὥστε οὐ γίνεται συλλογισμός. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν. τούτου δὲ δειχθέντος, κείσθω τὸ ᾱ, τῷ μὲν β̄ γνδέχεσθαι μηδενὶ, τὸ δὲ γ̄, παντί. διὰ μὲν οὖν τῆς ἀντιστροφῆς, οὐ γίνετε συλλογισμός. εἴρητε γὰρ ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει ἡ τοιαύτη πρότασις. ἀλλὰ οὐδὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. τεθέντος γὰρ τοῦ παντὶ τῷ γ̄ γνδέχεσθαι ὑπάρχειν, οὐδὲν συμβαίνει ψεῦδος. γνδέχοιτο γὰρ ἂν τὸ ᾱ τῷ γ̄, καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅλως δὲ εἰ ἔστι συλλογισμὸς, δῆλον ὅτι, τοῦ γνδέχεσθαι ἂν εἴη, διὰ τὸ μηδετέραν τῶν προτάσεων εἰλῆφθαι γν τῷ ὑπάρχειν, καὶ οὗτος, ἢ καταφατικὸς ἢ στερητικός. οὐδετέρως δ' ἐγχωρεῖ. καταφατικοῦ μὲν γὰρ τεθέντος, δειχθήσεται διὰ τῶν ὅρων, ὅτι οὐκ γνδέχεται ὑπάρχειν. στερητικοῦ δὲ, ὅτι τὸ συμπέρασμα οὐκ γνδεχόμενον, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ᾱ λευκὸν, τὸ δὲ β̄, ἄνθρωπος, ἐφ' ᾧ δὲ γ̄, ἵππος. τὸ δὴ ᾱ τὸ λευκὸν, γνδέχεται τῷ μὲν παντὶ, τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ β̄ τοῦ γ̄, οὔτε ὑπάρ

χειν ἐνδέχεται, οὔτε μὴ ὑπάρχειν. ὅτι μὲν οὖν ὑπάρχειν οὐκ ἐγχωρεῖ, φανερόν. οὐδεὶς γὰρ ἵππος, ἄνθρωπος. ἀλλ' οὐδὲ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἀνάγκη γὰρ μηδενὰ ἵππον ἄνθρωπον εἶναι. τὸ δ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον, οὐκ ἄρα γίνεται συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ ἀνάπαλιν ὅταν τεθῇ τὸ στερητικὸν, κἂν ἀμφότεραι καταφατικὰ ληφθῶσιν ἢ στερητικά. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται ἡ ἀπόδειξις, καὶ ὅταν ἡ μὲν, καθόλου, ἡ δ' ἐν μέρει, ἢ ἀμφότεραι κατὰ μέρος, ἢ ἀδιόριστοι, ἢ ὁσαχῶς ἄλλως ἐνδέχεται μεταλαβεῖν τὰς προτάσεις. ἀεὶ γὰρ ἔσται διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. φανερὸν οὖν ὅτι ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι τιθεμένων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός.

Μίξις ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος ἐν β' σχήματι.

Εἰ δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν, ἡ δὲ ἐνδέχεσθαι σημαίνει, τὸ μὲν καταφατικῆς ὑπάρχειν σημαινούσης, τὸ δὲ στερητικῆς ἐνδέχεσθαι, οὐδέποτε ἔσται συλλογισμὸς, οὔτε καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, οὔτ' ἐν μέρει λαμβανομένων. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ, ἡ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. ὅταν δὲ ἡ μὲν καταφατικὴ ἐνδέχεσθαι, ἡ δὲ στερητικὴ ὑπάρχειν, ἔσται συλλοδισμός. εἰλήφθω γὰρ τὸ α, τῷ μὲν β μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἀντιστρέφοντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ β τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει, τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, γίνεται δὴ συλλογισμὸς, ὅτι ἐνδέχεται τὸ β μηδενὶ τῷ γ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη τὸ στερητικόν. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι μὲν ὦσιν αἱ στερητικαὶ, σημαίνῃ δὲ ἡ μὲν, μὴ ὑπάρχειν, ἡ δὲ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, δι' αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐδὲν συμβαίνει ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τοῦ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως, γίνεται συλλογισμός. ὅτι τὸ β τῷ γ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. ἔσται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι τεθῶσι κατηγορικαὶ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ὑγίεια, ζῶον, ἄνθρωπος, τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὑγίεια, ἵππος, ἄνθρωπος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ὧν τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἡ τὸ καταφατικὸν ὑπάρχον εἴτε καθόλου εἴτ' ἐν μέρει ληφθὲν, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. οὐδὲν δὲ ὁμοίως καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων δεί-

κνυται

κνυται τοῖς πρότερον. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν ἔσται διὰ τῆς αὐτιστροφῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον. πάλιν ἐὰν ἄμφω μὲν τὰ διαστήματα στερητικὰ τεθῇ, καθόλου δὲ τὸ μὴ ὑπάρχειν, δι' αὐτῶν μὲν τῶν προτάσεων οὐκ ἔσται ἀναγκαῖον. ἀντιστραφέντος δὲ τοῦ ἐνδέχεσθαι κατάπερ ἐν τοῖς πρότερον, ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δὲ ὑπάρχον μὲν ἡ τὸ στερητικὸν, ἐν μέρει δὲ ληφθῇ, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, οὔτε καταφατικῆς, οὔτε στερητικῆς οὔσης τοῦ ἑτέρας προτάσεως. οὐδ' ὅταν ἀμφότεραι ληφθῶσιν ἀδιόριστοι, ἢ καταφατικαὶ, ἢ ἀποφατικαὶ, ἢ κατὰ μέρος. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

Μίξις ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου ἐν δευτέρῳ σχήματι.

Ἐὰν δὲ ἡ μὲν, δι' ἀνάγκης, ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ τῶν προτάσεων, τοῦ μὲν στερητικῆς ἀναγκαίας οὔσης, ἔσται συλλογισμὸς, οὐ μόνον ὅτι ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ καταφατικῆς, οὐκ ἔσται. κείσθω τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ δι' ἀνάγκης ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἀντιστραφείσης οὖν τοῦ στερητικῆς, οὐδὲ τὸ β τῷ α μηδενὶ ὑπάρξει, τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχετο. γίνεται δὲ πάλιν διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ὁ συλλογισμός. ὅτι τὸ β τῷ γ ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι οὐδ' ὑπάρχει τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. κείσθω γὰρ ὑπάρχειν, οὐκοῦν εἰ τὸ α τῷ β μηδενὶ ἐνδέχεται, τὸ δὲ β ὑπάρχει τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλὰ παντὶ ὑπέκειτο ἐνδέχεσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δειχθήσεται, καὶ εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη τὸ στερητικόν. πάλιν ἔστω μὲν κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, θάτερον δὲ στερητικὸν, καὶ ἐνδεχόμενον, καὶ τὸ α τῷ μὲν β ἐνδεχέσθω μηδενὶ, τῷ δὲ γ παντὶ ὑπαρχέτω δι' ἀνάγκης. οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. συμβαίνει γὰρ τὸ β τῷ γ δι' ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α, λευκὸν, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β, ἄνθρωπος, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ, κύκνος. τὸ δὴ λευκὸν, κύκνῳ μὲν δι' ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἀνθρώπῳ δὲ ἐνδέχεται οὐδενὶ, καὶ ἄνος οὐδενὶ κύκνῳ δι' ἀνάγκης. ὅτι μὲν οὖν τοῦ ἐνδέχεσθαι οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, φανερόν. τὸ γὰρ δι' ἀνάγκης, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀναγκαίου, τὸ γὰρ ἀναγκαῖον, ἢ δι' ἀμφοτέρων ἀναγκαίων, ἢ ἐκ τῆς στερητικῆς συνέβαινεν. ἔτι δὲ καὶ ἐγχωρεῖ τούτων κειμένων, τὸ β τῷ γ ὑπάρχειν, οὐ-

δὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν γ ὑπὸ τὸ β εἶναι, τὸ δὲ α τῷ μ β παντὶ ἐνδέχεσθαι, τῷ δὲ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οἷον, εἰ τὸ μ γ εἴη ἐγρήγορσις, τὸ δὲ β, ζῶον, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ α, κίνησις. τῷ μ γὰρ ἐγρηγορότι, ἐξ ἀνάγκης κίνησίς ἐστι, ζώῳ δὲ παντὶ ἐνδέχεται. καὶ πᾶν τὸ ἐγρηγορὸς ζῶον. φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲ τοῦ μὴ ὑπάρχειν, εἴπερ οὕτως ἐχόντων ἀνάγκη ὑπάρχειν, οὐδὲ δὴ τῶν ἀντικειμένων φάσεων. ὥστε οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ ἀνάπαλιν τεθήσης τοῦ καταφατικῆς. ἐὰν δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις, στερητικῶν μὲν οὐσῶν, ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς, ἀντιστραφείσης τοῦ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. εἰλήφθω γὰρ τὸ α τῷ μ β ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, ἀντιστραφεισῶν οὖν τῶν προτάσεων, τὸ μὲν β τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει, τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, γίνεται δὴ τὸ πρῶτον σχῆμα. κἂν εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη τὸ στερητικὸν, ὡσαύτως. ἐὰν δὲ κατηγορικὰ τεθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. τοῦ μὲν γὰρ μὴ ὑπάρχειν, ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔσται, διὰ τὸ μὴ εἰλῆφθαι στερητικὴν πρότασιν. μήτε ἐν τῷ ὑπάρχειν, μήτε ἐν τῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἐξ ἀνάγκης γὰρ οὕτως ἐχόντων τὸ β τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. οἷον εἰ τὸ μ α τεθείη λευκὸν, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β, κύκνος, τὸ δὲ γ ἄνθρωπος. οὐδέ γε τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. ἐπεὶ δέδεικτο τὸ β τῷ γ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα γίνεται συλλογισμὸς ὅλως. ὁμοίως δὲ ἔξει καὶ ὑπὸ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ στερητικὸν καθόλου τε καὶ ἀναγκαῖον, ἀεὶ συλλογισμὸς ἔσται, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ἀπόδειξις δὲ διὰ τοῦ ἀντιστροφῆς. ὅταν δὲ τὸ καταφατικὸν, οὐδέποτε. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται, ὃν καὶ ἐν τοῖς καθόλου, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. οὐδ' ὅταν ἀμφότεραι ληφθῶσι καταφατικαί. καὶ γὰρ τούτου, ἡ ἀπόδειξις ἡ καὶ πρότερον. ὅταν δὲ ἀμφότεραι μὲν στερητικὰ, καθόλου δὲ καὶ ἀναγκαία ἡ τὸ μὴ ὑπάρχειν σημαίνουσα, δι' αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον, ἀντιστραφείσης δὲ τοῦ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως, ἔσται

συλλογισμός. καθάπερ καὶ πρότερον. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι ἢ ἐν μέρει τεθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τοῦ μὲν στερητικῆς καθόλου τιθεμένης καὶ ἀναγκαίας, ἀεὶ γίνετο συλλογισμὸς, οὐ μόνον τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. τοῦ δὲ καταφατικῆς οὐδέποτε. καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων ἐν τε τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ἐν τοῖς ὑπάρχουσι, γίνεται καὶ οὐ γίνετο συλλογισμός. δῆλον δὲ ὅτι καὶ πάντες ἀτελεῖς οἱ συλλογισμοὶ, καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν εἰρημένων σχημάτων.

Περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων ἐν τῷ γ σχήματι.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ σχήματι καὶ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων καὶ τοῦ ἑτέρας, συλλογισμὸς ἔσται. ὅταν μὲν οὖν ἐνδέχεσθαι σημαίνωσιν αἱ προτάσεις, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον. καὶ ὅταν ἡ μ, ἐνδέχεσθαι, ἡ δὲ, ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ἡ ἑτέρα τεθῇ ἀναγκαία, ἂν μὲν ᾖ καταφατικὴ, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα οὔτε ἀναγκαῖον, οὔτε ὑπάρχον. ἐὰν δὲ ἡ στερητικὴ ᾖ ἀναγκαία, τοῦ μὴ ὑπάρχειν ἔσται συλλογισμὸς καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον. ληπτέον δὲ καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως τὸ ἐν τοῖς συμπεράσμασιν ἐνδεχόμενον. ἔσωσαν δὴ πρῶτον ἐνδεχόμεναι, καὶ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τοῦ γ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν ὑπὸ μέρους, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, καὶ τὸ γ τινὶ τοῦ β ἐνδέχοιτο ἄν. ὥστε εἰ τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, ἀνάγκη καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεσθαι. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ εἰ τὸ μὲν α ἐνδέχεται μηδενὶ τοῦ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχοιτο, ἀνάγκη καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἔσται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα δι' ἀντιστροφῆς. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι στερητικὰ τεθῶσιν, ἐξ αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφεισῶν δὲ τῶν προτάσεων, ἔσται συλλογισμός. καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. εἰ γὰρ τὸ α καὶ τὸ β ἐνδέχεται τοῦ γ μὴ ὑπάρχειν, ἐὰν μεταληφθῇ τὸ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, πάλιν ἔσται τὸ πρῶτον σχῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ δὲ ὁ μὲν ἐστι καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, ὅνπερ ὑπὸ

τοῦ ὑπάρχειν, ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται συλλογισμός. γὰρ δεχέσθω γὰρ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, ἔσται δὴ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα τοῦ γὰρ μέρει προτάσεως ἀντιστραφείσης. εἰ γὰρ τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ γ̄ τινὶ τοῦ β̄, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ γὰρ δέχετο, καὶ εἰ πρὸς τὸ γ̄ τεθείη τὸ καθόλου ὡσαύτως. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν ᾱ γ̄ εἴη στερητικόν, τὸ δὲ β̄ γ̄ καταφατικόν. ἔσται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ δὲ ἀμφότεραι στερητικαὶ τεθῶσιν, ἡ μὴ, καθόλου, ἡ δ' γὰρ μέρει, δι' αὐτῶν μὲν εἰλημμένων οὐκ ἔσται συλλογισμός, ἀντιστραφεισῶν δὲ, ἔσται καθάπερ γὰρ τοῖς πρότερον. ὅταν δὲ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι, ἢ γὰρ μέρει ληφθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, καὶ γὰρ παντὶ ἀνάγκη τὸ ᾱ τῷ β̄ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, ἄνθρωπος, λευκόν, τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἵππος, ἄνθρωπος, λευκόν. μέσον λευκόν.

Μίξις γὰρ δεχομένου καὶ ὑπάρχοντος γὰρ γ σχήματι.

Ἐὰν δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν, ἡ δὲ, γὰρ δέχεσθαι σημαίνῃ τῶν προτάσεων, τὸ μὲν συμπέρασμα ἔσται ὅτι γὰρ δέχεται, καὶ οὐχ ὅτι ὑπάρχει, συλλογισμὸς δὲ ἔσται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, ὃν καὶ γὰρ τοῖς πρότερον. ἔστωσαν γὰρ πρῶτον κατηγορικοὶ, καὶ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ γ̄ ὑπαρχέτω, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄ γὰρ δεχέσθω, ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β̄ γ̄, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα. καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι γὰρ δέχεται τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. ὅτε γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν προτάσεων γὰρ τῷ πρώτῳ σχήματι σημαίνῃ γὰρ δέχεσθαι, καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ γὰρ δεχόμενον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β̄ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ γ̄ γὰρ δέχεται ὑπάρχειν, καὶ εἰ τὸ μὲν ᾱ γ̄ στερητικόν, τὸ δὲ β̄ γ̄ κατηγορικόν, ὑπάρχει δ' ὁποτερονοῦν ἀμφοτέρως, γὰρ δεχόμενον ἔσται τὸ συμπέρασμα. γίνετο γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. δέδεικτο δ' ὅτι τοῦ ἑτέρας προτάσεως γὰρ δέχεσθαι σημαινούσης γὰρ αὐτῷ, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται γὰρ δεχόμενον. εἰ δὲ τὸ γὰρ δεχόμενον τὸ στερητικὸν τεθείη πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ καὶ ἄμφω τεθείη στερητικὰ, δι' αὐτῶν μὲν τῶν κειμένων οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ἀντιστραφέντων δ' ἔσται, κατάπερ γὰρ τοῖς πρότερον. εἰ δὲ ἡ μὴ, καθόλου τῶν προτάσεων, ἡ δὲ γὰρ μέρει κατηγορικῶν μὴ οὐσῶν ἀμφοτέρων, ἢ τῆς μὴ, καθόλου στερητικῆς,

τῆς δ' γὰρ μέρει καταφατικῆς, ὁ αὐτὸς ἔσται τρόπος τῶν συλλογισμῶν. πάντες γὰρ περαίνονται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ὥστε φανερὸν ὅτι τοῦ γὰρ δέχεσθαι καὶ οὐ τοῦ ὑπάρχειν ἔσται ὁ συλλογισμός. εἰ δὲ ἡ μὲν καταφατικὴ καθόλου, ἡ δὲ στερητικὴ γὰρ μέρει, διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἔσται ἡ ἀπόδειξις. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν β̄ παντὶ τοῦ γ̄, τὸ δὲ ᾱ γὰρ δεχέσθω τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν, ἀνάγκη δὴ τὸ ᾱ γὰρ δέχεσθαι τινὶ τῷ β̄ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρξει δὲ ἀνάγκης, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄ κεῖτο ὑπάρχειν, τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄ δὲ ἀνάγκης ὑπάρξει. οὗτο γὰρ δέδεικτο πρότερον. ἀλλ' ὑπέκειτο τινὶ γὰρ δέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ἀδιόριστοι ἢ γὰρ μέρει ληφθῶσιν ἀμφότεραι, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ ἡ καὶ γὰρ τοῖς καθόλου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

Μίξις ἀναγκαίου καὶ γὰρ δεχομένου γὰρ γ σχήματι.

Εἰ δέ ἐστιν ἡ μὲν, ἀναγκαία τῶν προτάσεων, ἡ δὲ, γὰρ δεχομένη, κατηγορικῶν μὲν ὄντων τῶν ὅρων, ἀεὶ τοῦ γὰρ δέχεσθαι ἔσται συλλογισμός. ὅταν δ' ἦ τὸ μὲν κατηγορικὸν τὸ δὲ στερητικὸν, ἐὰν μὴ ἦ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον, τοῦ γὰρ δέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ τὸ στερητικὸν καὶ τοῦ γὰρ δέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. τοῦ δὲ δὲ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ὥσπερ οὐδ' γὰρ τοῖς ἑτέροις σχήμασιν. ἔστωσαν δὴ κατηγορικοὶ πρῶτον οἱ ὅροι, καὶ τὸ μὲν ᾱ, παντὶ τοῦ γ̄ ὑπαρχέτω δὲ ἀνάγκης, τὸ δὲ β̄ παντὶ τῷ γ̄ γὰρ δεχέσθω ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν τὸ μὴ ᾱ παντὶ τῷ γ̄ δὲ ἀνάγκης, τὸ δὲ γ̄ τινὶ τῷ β̄ γὰρ δέχεται, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ γὰρ δεχόμενον ἔσται, καὶ οὐχ ὑπάρχον. οὕτως γὰρ συνέπιπτεν ἀλλ' τοῦ πρώτου σχήματος. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, καὶ εἰ τὸ μὴ β̄ γ̄ τεθείη ἀναγκαῖον, τὸ δὲ ᾱ γ̄ γὰρ δεχόμενον. πάλιν ἔστω τὸ μὲν κατηγορικὸν, τὸ δὲ στερητικὸν, ἀναγκαῖον δὲ τὸ κατηγορικὸν, καὶ τὸ μὲν ᾱ γὰρ δεχέσθω μηδενὶ τοῦ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄ παντὶ ὑπαρχέτω δὲ ἀνάγκης τῷ γ̄, ἔσται δὴ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα, καὶ τὸ συμπέρασμα γὰρ δεχόμενον, ἀλλ' οὐχ ὑπάρχον, καὶ γὰρ ἡ στερητικὴ πρότασις γὰρ δέχεσθαι σημαίνει. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ συμπέρασμα ἔσται γὰρ δεχόμενον. ὅτε γὰρ οὕτως ἔχοιεν αἱ προτάσεις γὰρ τῷ πρώτῳ σχήματι, καὶ τὸ συμπέρα-

σμα κῶν ἐνδεχόμενον. εἰ δ' ἡ στερητικὴ πρότασις ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται. καὶ ὅτι ἐνδέχεται τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ ὅτι οὐχ ὑπάρχειν. κείσθω γὰρ τὸ α τῷ γ μὴ ὑπάρχειν, δὲ ἀνάγκης, τὸ δὲ β παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β γ κατα φατικοῦ, τὸ πρῶτον ἔσω σχῆμα, καὶ ἀναγκαία ἡ στερητικὴ πρότασις, ὅτε δ' οὕτως εἶχον αἱ προτάσεις, συνέβαινε τὸ α τῷ γ καὶ ἐνδέχεσθαι τινὶ μὴ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε καὶ τὸ α τοῦ β ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἐὰν μὴ ἐνδεχόμενον, ἔσται συλλογισμὸς, μεταληφθείσης τῆς προτάσεως ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον, ἐὰν δ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται. καὶ γὰρ παντὶ ἀνάγκη καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν, ὕπνος, ἵππος, καθεύδων ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μηδενὶ, ὕπνος, ἵππος, ἐγρηγορὼς ἄνθρωπος. ὁμοίως δὲ ἕξει καὶ εἰ ὁ μὴ καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δ' ἐν μέρει πρὸς τὸ μέσον, κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοτέρων, τοῦ ἐνδέχεσθαι, οὐ τοῦ ὑπάρχειν, ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅταν τὸ μὲν, στερητικὸν ληφθῇ, τὸ δὲ, καταφατικὸν, ἀναγκαῖον δὲ τὸ καταφατικὸν τοῦ ἐνδέχεσθαι. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται τῆς δείξεως, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἀνάγκη γὰρ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος τελειοῦσθαι συλλογισμούς. ὥστε καθάπερ ἐν ἐκείνοις καὶ ἐπὶ τούτων ἀναγκαῖον συμπίπτειν. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν καθόλου ληφθὲν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἐὰν μὲν ἐνδεχόμενον, ἔσται συλλογισμὸς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ἐὰν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ, οὐκ ἔσται. δειχθήσεται δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν καὶ ἐν τοῖς καθόλου, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, πότε ὡς πῶς ἔσται συλλογισμὸς, καὶ πότε τῶν ἐνδέχεσθαι καὶ πότε τοῦ ὑπάρχειν. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς, καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν πρώτου σχήματος.

Περὶ ὑποθετικῶν συλλογισμῶν.

Ὅτι μὲν οὖν οἱ ἐν τούτοις τοῖς σχήμασι συλλογισμοὶ τελειοῦνται διὰ τῶν ἐν τοῦ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμῶν, καὶ εἰς τούτους ἀνάγονται, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. ὅτι δ' ἁπλῶς

πᾶς

πᾶς συλλογισμὸς οὕτως ἕξει, νῦν ἔσται φανερόν. ὅταν δειχθῇ πᾶς γινόμενος διὰ τούτων τινὸς τῶν σχημάτων, ἀνάγκη δὴ πᾶσαν ἀπόδειξιν καὶ πάντα συλλογισμὸν, ἢ ὑπάρχόν τι, ἢ μὴ ὑπάρχον δεικνύναι, καὶ οὗτος ἢ καθόλου ἢ κατὰ μέρος, ἔτι ἢ δεικτικῶς ἢ δὲ ὑποθέσεως. τῶν δ' δὲ ὑποθέσεως μέρος ἐστὶ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. πρῶτον οὖν εἴπωμεν περὶ τῶν δεικτικῶν. τούτων γὰρ δειχθέντων, φανερὸν ἔσται καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὸ ἀδύνατον, καὶ ὅλως τῶν δὲ ὑποθέσεως. εἰ δὴ δέοι τὸ α κατὰ τοῦ β συλλογίσασθαι ὡς ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχον, ἀνάγκη λαβεῖν τι κατά τινος. εἰ μὲν οὖν τὸ α κατὰ τοῦ β ληφθείη, τὸ δὲ ἀρχῆς ἔσται εἰλημμένον. εἰ δὲ κατὰ τοῦ γ, τὸ δὲ γ κατὰ μηδενὸς, μὴ δὲ ἄλλο κατ' ἐκείνου, μὴ δὲ κατὰ τοῦ α ἕτερον, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. τοῦ γὰρ ἐν καθ' ἑνὸς ληφθῆναι οὐδὲν συμβαίνει δὲ ἀνάγκης. ὥστε προσληπτέον καὶ ἑτέραν προτάσιν. ἐὰν μὲν οὖν ληφθῇ τὸ α κατ' ἄλλου, ἢ ἄλλο κατὰ τοῦ α, ἢ κατὰ τοῦ γ ἕτερον, ἐὰν μὲν συλλογισμὸν οὐδὲν κωλύει, πρὸς μέντοι τὸ β οὐκ ἔσται διὰ τῶν εἰλημμένων. οὐδ' ὅταν τὸ γ ἑτέρῳ, κἀκεῖνο ἄλλῳ, καὶ οὗτος ἑτέρῳ, μὴ συνάπτῃ δὲ πρὸς τὸ β, οὐδ' οὕτως ἔσται πρὸς τὸ β συλλογισμὸς τοῦ α. ὅλως γὰρ εἴπομεν ὅτι οὐδεὶς οὐδέποτε ἔσται συλλογισμὸς, ἄλλου κατ' ἄλλου μὴ ληφθέντος τινὸς μέσου, ὃ πρὸς ἑκάτερον ἔχει πῶς ταῖς κατηγορίαις. ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς, ἁπλῶς ἐκ προτάσεών ἐστιν. ὁ δὲ πρὸς τόδε συλλογισμὸς, ἐκ τῶν πρὸς τόδε προτάσεων. ὁ δὲ τοῦδε, πρὸς τόδε, διὰ τῶν τοῦδε πρὸς τόδε προτάσεων. ἀδύνατον δὲ πρὸς τὸ β λαβεῖν πρότασιν, μηδὲν μήτε κατηγοροῦντας αὐτοῦ, μήτε ἀπαρνουμένους. ἢ πάλιν τοῦ α πρὸς τὸ β μηδὲν κοινὸν λαμβάνοντας, ἀλλ' ἑκατέρου ἴδια ἅττα κατηγοροῦντας, ἢ ἀπαρνουμένους. ὥστε ληπτέον τι μέσον ἀμφοῖν, ὃ συνάψει τὰς κατηγορίας, εἴπερ ἔσται τοῦδε πρὸς τόδε συλλογισμός. εἰ οὖν ἀνάγκη μέν τι λαβεῖν πρὸς ἄμφω κοινὸν, οὗτος δὲ ἐνδέχεται τριχῶς, ἢ γὰρ τὸ α τῶν γ, καὶ τὸ γ τῶν β κατηγορήσαντες, ἢ τὸ γ κατ' ἀμφοῖν, ἢ ἄμφω κατὰ τοῦ γ, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ εἰρημένα σχήματα, φανερὸν ὅτι πάντα συλλογισμὸν, ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τούτων τινὸς τῶν σχημάτων. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος καὶ

εἰ δὲ πλείονων συνάπτοι πρὸς τὸ β̄. τὸ αὐτὸ γὰρ ἔσται σχῆμα ⊂ ὑπὸ τῶν πολλῶν. ὅτι μὲν οὖν οἱ δεικτικοὶ περαίνονται πάντες διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων, φανερόν. ὅτι δὲ καὶ οἱ εἰς τὸ ἀδύνατον, δῆλον ἔσται διὰ τούτων. πάντες γὰρ οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαίνοντες, τὸ μὲν ψεῦδος συλλογίζονται, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς ἐξ ὑποθέσεως δεικνύουσιν, ὅταν ἀδύνατόν τι συμβαίνῃ τῇ ἀντιφάσεως τεθείσης. οἷον ὅτι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος, διὰ τὸ γίνεσθαι τὰ περιττὰ ἴσα τοῖς ἀρτίοις συμμέτρου τεθείσης. τὸ μὲν οὖν ἴσα γίνεσθαι τὰ περιττὰ τοῖς ἀρτίοις συλλογίζονται, τὸ δ' ἀσύμμετρον εἶναι τὴν διάμετρον, ἐξ ὑποθέσεως δείκνυσιν, ἐπεὶ ψεῦδος συμβαίνει διὰ τὴν ἀντίφασιν. οὗτος γὰρ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου τὴν συλλογίσασθαι τὸ δεῖξαί τι ἀδύνατον διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. ὥστε ἐπεὶ τοῦ ψεύδους γίνεται συλλογισμὸς δεικτικὸς ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγομένοις, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑποθέσεως δείκνυται. τοὺς δὲ δεικτικοὺς πρότερον εἴπομεν, ὅτι διὰ τούτων περαίνονται τῶν σχημάτων. φανερὸν οὖν ὅτι οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοὶ, διὰ τούτων ἔσονται τῶν σχημάτων. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ ἐξ ὑποθέσεως. ἐν ἅπασι γὰρ ὁ μὲν συλλογισμὸς γίνετε πρὸς τὸ μεταλαμβανόμενον, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, περαίνεται δι' ὁμολογίας, ἢ τινος ἄλλης ὑποθέσεως. εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθὲς, πᾶσαν ἀπόδειξιν, καὶ πάντα συλλογισμὸν, ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τριῶν τῶν εἰρημένων σχημάτων. τούτου δὲ δειχθέντος, δῆλον ὡς ἅπας τε συλλογισμὸς ὑπὸ τελεῖται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, καὶ ἀνάγεται εἰς τοὺς ἐν τούτῳ καθόλου συλλογισμούς. ἔτι δὲ ἐν ἅπασι κατηγορικόν τινα τῶν ὅρων δεῖ εἶναι, καὶ τὸ καθόλου ὑπάρχειν. ἄνευ γὰρ τοῦ καθόλου, ἢ οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ἢ οὐ πρὸς τὸ προκείμενον, ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτήσετε. κείσθω γὰρ τὴν μουσικὴν ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν. εἰ μὲν οὖν ἀξιώσειεν ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν μὴ προσθεὶς τὸ πᾶσαν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ δὲ τινὰ ἡδονὴν, εἰ μὴ ἄλλην, οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον, εἰ δ' αὐτὴν ταύτην τὸ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει. μᾶλλον δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς διαγράμμασιν. οἷον ὅτι τοῦ ἰσοκελοῦς ἴσαι αἱ πρὸς τῇ βάσει. ἔσωσαν εἰς τὸ κέντρον ἠγμέναι αἱ ᾱ β̄.

εἰ οὖν

εἰ οὖν ἴσην λαμβάνει τὴν ᾱ γ̄ γωνίαν τῇ β̄ δ̄ μὴ ὅλως ἀξιώσας γωνίας τὰς τῶν ἡμικυκλίων, καὶ πάλιν τὴν γ̄ τῇ δ̄ μὴ πᾶσαν προσλαβὼν τὴν τοῦ τμήματος, ἔτι δὲ ἀπ' ἴσων οὐσῶν τῶν ὅλων γωνιῶν, καὶ ἴσων ἀφῃρημένων, ἴσας εἶναι τὰς λοιπὰς τὰς ε̄ ζ̄, τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτήσεται, ἐὰν μὴ λάβῃ ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφαιρουμένων ἴσα λείπεσθαι. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ἅπασι δεῖ καθόλου ὑπάρχειν, καὶ ὅτι τὸ μὲν καθόλου, ἐξ ἁπάντων τῶν ὅρων καθόλου δείκνυται, τὸ δ' ἐν μέρει, καὶ οὕτως κἀκείνως. ὥστε ἂν μὲν ᾖ τὸ συμπέρασμα καθόλου, καὶ τοὺς ὅρους ἀνάγκη καθόλου εἶναι. ἐὰν δὲ οἱ ὅροι καθόλου, ἐνδέχεται τὸ συμπέρασμα μὴ εἶναι καθόλου. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἐν ἅπαντι συλλογισμῷ, ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν πρότασιν ὁμοίαν ἀνάγκη γίνεσθαι τῷ συμπεράσματι. λέγω δ' οὐ μόνον τοῦ καταφατικὴν εἶναι ἢ στερητικὴν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀναγκαίαν, ἢ ὑπάρχουσαν, ἢ ἐνδεχομένην. ὑπόσκεψασθαι δὲ δεῖ ⊂ τὰς ἄλλας κατηγορίας. φανερὸν δὲ ἁπλῶς, πότε ἔσται ⊂ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός. ⊂ πότε δυνατὸς, καὶ πότε τέλειος, ⊂ ὅτι συλλογισμοῦ ὄντος, ἀναγκαῖον ἔχειν τοὺς ὅρους κατά τινα τὸν εἰρημένον τρόπον. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις, ἔσται διὰ τριῶν ὅρων, καὶ οὐ πλείονων, ἐὰν μὴ δι' ἄλλων καὶ ἄλλων τὸ αὐτὸ συμπέρασμα γίνηται. οἷον τὸ ε̄ διά τε τῶν ᾱ β̄, καὶ διὰ τῶν γ̄ δ̄, ἢ διὰ τῶν ᾱ β̄ καὶ ᾱ γ̄, καὶ β̄ γ̄. πλείω γὰρ μέσα τῶν αὐτῶν, οὐδὲν εἶναι κωλύει. τούτων δὲ ὄντων, οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλείους εἰσὶν οἱ συλλογισμοί. ἢ πάλιν ὅταν ἑκάτερον τῶν ᾱ β̄ διὰ συλλογισμοῦ ληφθῇ, οἷον τὸ ᾱ διὰ τῶν δ̄ ε̄, καὶ πάλιν τὸ β̄, διὰ τῶν ζ̄ θ̄. ἢ τὸ μὲν, ἐπαγωγῇ, τὸ δὲ, συλλογισμῷ, ἀλλὰ καὶ οὕτως πλείους οἱ συλλογισμοί. πλείω γὰρ τὰ συμπεράσματά ἐστιν. οἷον τό, τε ᾱ καὶ τὸ β̄ καὶ τὸ γ̄. εἰ δ' οὖν μὴ πλείους ἀλλ' εἷς, οὕτως μὲν ἐνδέχεται γίνεσθαι διὰ πλειόνων τὸ αὐτὸ συμπέρασμα. ὡς δὲ τὸ γ̄ διὰ τῶν ᾱ β̄, ἀδύνατον. ἔσω γὰρ τὸ ε̄ συμπέρασμα ἐκ τῶν ᾱ β̄ γ̄ δ̄. οὐκοῦν ἀνάγκη τι αὐτῶν ἄλλο πρὸς ἄλλο εἰλῆφθαι, τὸ μὴ, ὡς ὅλον, τὸ δ' ὡς μέρος. οὗτος γὰρ δέδεικτε πρότερον, ὅτι ὄντος συλλογισμοῦ, ἀναγκαῖον οὕτως τινὰς ἔχειν τῶν ὅρων. ἐχέτω οὖν τὸ ᾱ οὕτως

πρὸς τὸ Β. ἔσιν ἄρα τι ἐξ ὧν συμπέρασμα. ὁποῖον ἦποτε τὸ Ε ἢ τῷ Γ ἢ τῷ Δ θάτερον, ἢ ἄλλοτι πρὸς ταῦτα. καὶ εἰ μὲν τὸ Ε ἐκ τῶν Α Β μόνων αὖ εἴη ὁ συλλογισμός. τὸ δὲ Γ Δ, εἰ μὲν ἔχει οὕτως ὥστ' εἶναι τὸ μὲν, ὡς ὅλον, τὸ δ' ὡς μέρος, ἔσαι τι καὶ ἐξ ἐκείνων. καὶ ἦποτε τὸ Ε, ἢ τῷ Α Β θάτερον, ἢ ἄλλοτι πρὸς ταῦτα. καὶ εἰ τὸ μὲν Ε, ἢ τῷ Α Β θάτερον, ἢ πλείους ἔσονται οἱ συλλογισμοὶ, ἢ ὡς γ' ἐλέχθη, ταυτὸ δι' ἀπλόνων ὅρων πραίνεσθαι συμβαίνει. εἰ δ' ἄλλοτι πρὸς ταῦτα, πλείους ἔσονται. ἡ δ' αὐτὴ ἁπλοῖ οἱ συλλογισμοὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοι τὸ Γ πρὸς τὸ Δ ὥστε ποιεῖν συλλογισμὸν, μάτην ἔσαι εἰλημμένα, εἰ μὴ ἐπαγωγῆς ἢ κρύψεως, ἢ τινὸς ἄλλου τῶν τοιούτων χάριν. εἰ δὲ ἐκ τῶν Α Β μὴ τὸ Ε, ἀλλὰ ἄλλοτι γίνηται συμπέρασμα, ἐκ δὲ τῶν Γ Δ ἢ τούτων θάτερον, ἢ ἄλλο πρὸς ταῦτα, πλείους τε οἱ συλλογισμοὶ γίνονται, καὶ οὐ τὸ ὑποκείμενον. ὑπῆρχε γὰρ εἶν τὸ Ε τὸν συλλογισμόν. εἰ δὲ μὴ γίνεται ἐκ τῶν Γ Δ μηδὲν συμπέρασμα, μάτην αὐτὰ εἰλῆφθαι συμβαίνει, καὶ μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς εἶν τὸν συλλογισμὸν, ὥστε φανερὸν, ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις καὶ πᾶς συλλογισμὸς, ἔσαι διὰ τριῶν ὅρων μόνων. τοῦτο δ' ἐντεῦθεν φανερόν, διότι ὡς καὶ ἐκ δύο προτάσεων καὶ οὐ πλειόνων. οἱ γὰρ τρεῖς ὅροι, δύο προτάσεις, εἰ μὴ προσλαμβάνοιτό τι, καθάπερ γ' τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐλέχθη, πρὸς τοῦτο τελείωσιν τῶν συλλογισμῶν. φανερὸν οὖν ὅτι ὡς γ' ἐν τῷ λόγῳ συλλογιστικῷ μὴ ἀρκταί εἰσιν αἱ προτάσεις, διὰ τῶν γίνεται τὸ συμπέρασμα τὸ λύειν. ὥστε γὰρ τῶν αὐτῶν συμπερασμάτων ἀναγκαῖον εἶν πρότασιν, οὗτος ὁ λόγος ἢ ὁ συλλελόγισαι ἢ πλείω τοῦ ἀναγκαίου πρώτην πρὸς τοῦ θέσιν. ἢ δ' ὃν τὰς λυείας προτάσεις λαμβανομένων τῶν συλλογισμῶν, ἅπας ἔσαι συλλογισμὸς, ἐκ προτάσεων μὲν ἀρτίων, ἐξ ὅρων δὲ περιττῶν. ἑνὶ γὰρ πλείους ὅροι τῶν προτάσεων. ἔσαι δὲ καὶ τὰ συμπεράσματα, ἡμίσει τῶν προτάσεων. ὅταν δὲ διὰ προσυλλογισμῶν πραίνηται, ἢ διὰ πλειόνων μέσων μὴ σωέχῃ, οἷον τὸ Α Β, διὰ τῶν Γ Δ, τὸ μὲν πλῆθος τῶν ὅρων ὡσαύτως ἑνὶ ὑπερέξει τὰς προτάσεις. ἢ γὰρ ἐξωθεν ἢ εἰς τὸ μέσον τεθήσεται ὁ περιττὸς ὅρος. ἀμφοτέρως δὲ συμβαίνει

ἐλάττω

ἐλάττω εἶν τὰ διαστήματα τῶν ὅρων, αἱ δὲ πρότασις ἴσαι τοῖς διαστήμασιν, ὁ μὲν τοι αἱ μὲν ἀεὶ ἄρτιαι ἔσονται, οἱ δὲ, περιττοί, ἀλλ' ἐναλλάξ. ὅταν μὲν αἱ πρότασεις ἄρτιαι, περιττοὶ οἱ ὅροι, ὅταν δ' οἱ ὅροι ἄρτιοι, περιτταὶ αἱ προτάσεις. ἅμα γὰρ τῷ ὅρῳ μία προστίθετ' πρότασις, ἀν' ὁποθφοῦν προστεθῇ ὁ ὅρος. ὥστε ἐπεὶ αἱ μὲν, ἄρτιαι, οἱ δὲ περιττοὶ ἦσαν, ἀνάγκη περιττὰς εἶναι αὐτῆς προσθέσεως γινομένης. τὰ δὲ συμπεράσματα, οὐκέτι τῷ αὐτῷ ἕξει τάξιν, οὔτε πρὸς τοὺς ὅρους, ὅτε πρὸς τὰς προτάσεις. ἑνὸς γ' ὅρου προστιθεμένου, συμπεράσματα προστεθήσεται ἑνὶ ἐλάττω τῶν προϋπαρχόντων ὅρων. πρὸς μόνον γὰρ τὸν ἔσχατον ὅρον οὐ ποιεῖ συμπέρασμα, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πάντας. οἷον εἰ τῷ Α Β Γ πρόσκειται τὸ Δ, δυοῖν καὶ συμπεράσματα δύο πρόσκειται, τό, τε πρὸς τὸ Α καὶ τὸ πρὸς τὸ Β. ὁμοίως δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων. καὶ εἰς τὸ μέσον δὲ πᾶν ἐμπίπτῃ, τὸν αὐτὸν τρόπον. πρὸς ἕνα γὰρ μόνον οὐ ποιήσει συλλογισμόν. ὥστε πολὺ πλείω τὰ συμπεράσματα καὶ τῶν ὅρων ἔσαι καὶ τῶν προτάσεων. ἐπεὶ δ' ἔχομεν πόσοι ὧν οἱ συλλογισμοὶ, καὶ ποῖον ἑνὶ ἑκάστῳ σχήματι, καὶ ποσαχῶς δείκνυται, φανερὸν ἤδη ὅτι καὶ ποῖον πρόβλημα χαλεπὸν, καὶ ποῖον δυεπιχείρητον. τὸ μὲν γὰρ ἐν πλείοσι σχήμασι καὶ διὰ πλειόνων πᾶσιν ἐνδέχεσθαι πορευόμενον ῥᾴδιον, τὸ δ' ἐν ἐλαττόνων, δυσεπιχείρητον. τὸ μὲν οὖν καταφατικὸν τὸ καθόλου, διὰ τοῦ πρώτου σχήματος δείκνυται μόνου, καὶ τοῦτο μοναχῶς. τὸ δὲ στερητικὸν, διὰ τ' πρώτου καὶ διὰ τοῦ μέσου. καὶ διὰ μὲν τ' πρώτου μοναχῶς, διὰ δὲ τοῦ μέσου, διχῶς. τὸ δ' ἐν μέρει καταφατικὸν, διὰ τοῦ πρώτου καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. μοναχῶς μὲν διὰ τοῦ πρώτου τριχῶς δὲ διὰ τ' ἐσχάτου. τὸ δὲ στερητικὸν τὸ ἐν μέρει, ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασι δείκνυται. πλεοναχῶς μὲν τῷ πρώτῳ, ἅπαξ, ἐν δὲ τῷ μέσῳ καὶ τῷ ἐσχάτῳ, ἐν τῷ μὲν διχῶς, ἐν τῷ δὲ, τριχῶς. φανερὸν δὲ ὅτι τὸ καθόλου ἀπαγωγικὸν, κατασκευάσαι μὲν χαλεπώτατον, ἀναιρεθῆναι δὲ, ῥᾴδιον. ὅλως δ' ὅταν μὲν τὰ καθόλου τῶν ἐν μέρει, ῥᾴδιον. καὶ γὰρ ἢν μηδενὶ καὶ ἢν τινὶ, μὴ ὑπάρχῃ, ἀνῄρηται. τοῦτων δὲ τὸ μὲν, τινὶ μὴ, ἐν ἅπασι τοῖς σχή-

μασι δείνυται. τὸ δὲ μηδενὶ, ἐν τοῖς δυσὶ. τὸ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν. καὶ γὰρ εἰ παντὶ καὶ εἰ τινὶ, ἀνήρητο τὸ ἐξ ἀρχῆς. οὐδὲ δ' ἦν ἐν δύο σχήμασιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει μοναχῶς, ἢ παντὶ ἢ μηδενὶ δείξαντα ὑπάρχειν. κατασκευάζοντι δὲ ῥᾴω τὰ ἐν μέρει. καὶ γὰρ ἐν πλείοσι σχήμασι καὶ διὰ πλειόνων τρόπων. ὅλως τε, οὐ δεῖ λανθάνειν, ὅτι ἀνασκευάσαι μὲν δι' ἀλλήλων ἐστὶ καὶ τὸ καθόλου διὰ τῶν ἐν μέρει, καὶ ταῦτα διὰ τῶν καθόλου. κατασκευάσαι δ' οὐκ ἔστι διὰ τῶν κατὰ μέρος τὰ καθόλου, δι' ἐκείνων δὲ ταῦτά ἐστιν. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἀνασκευάζειν ἐστὶ τοῦ κατασκευάζειν ῥᾷον. πῶς μὲν οὖν γίνετο πᾶς συλλογισμὸς, καὶ διὰ πόσων ὅρων καὶ προτάσεων καὶ πῶς ἐχουσῶν πρὸς ἀλλήλας, ἔτι δὲ ποῖον πρόβλημα ἐν ἑκάστῳ σχήματι, καὶ ποῖον ἐν πλείοσι, καὶ ποῖον ἐν ἀλάττοσι δείκνυται, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Περὶ εὐπορίας προτάσεων, τμῆμα δεύτερον.

Πῶς δὲ εὐπορήσομεν αὐτοὶ πρὸς τὸ τιθέμενον ἀεὶ συλλογισμῶν, καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ ληψόμεθα τὰς περὶ ἕκαστον ἀρχὰς, νῦν ἤδη λεκτέον. οὐ μόνον γὰρ ἴσως δεῖ θεωρεῖν τῆς γένεσιν τῶν συλλογισμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν ἔχειν τοῦ ποιεῖν. ἁπάντων δὴ τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἐστι τοιαῦτα, ὥστε κατὰ μηδενὸς ἄλλου κατηγορεῖσθαι, ἀληθῶς καθόλου, οἷον, Κλέων καὶ Καλλίας, καὶ τὸ καθέκαστον καὶ αἰσθητόν. κατὰ δὲ τούτων, ἄλλα. καὶ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ζῶον ἑκάτερον τούτων ἐστὶ, τὰ δὲ αὐτὰ μὲν, κατ' ἄλλων κατηγορεῖται, κατὰ τούτων δὲ, ἄλλα πρότερον οὐ κατηγορεῖτο. τὰ δὲ καὶ αὐτὰ, ἄλλων, καὶ αὐτῶν ἕτερα, οἷον ἄνος Καλλίου, καὶ ἀνθρώπου ζῶον. ὅτι μὴ οὖν ἔνια τῶν ὄντων κατ' οὐδενὸς πέφυκε λέγεσθαι, δῆλον. τὰ γὰρ αἰσθητῶν σχεδὸν ἕκαστόν ἐστι τοιοῦτον, ὥστε μὴ κατηγορεῖσθαι κατὰ μηδενὸς, πλὴν ὡς κατὰ συμβεβηκός. φαμὲν γὰρ ποτὲ τὸ λευκὸν ἐκεῖνο Σωκράτην εἶναι, καὶ τὸ προσιὸν, Καλλίαν. ὅτι δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω πορευομένοις ἵσταταί ποτε, πάλιν ὁρῶμεν. νῦν δ' ἔστω τοῦτο κείμενον. κατὰ μὲν οὖν τούτων, οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι κατηγορούμενον ἕτερον, πλὴν εἰ μὴ κατὰ δόξαν, ἀλλὰ ταῦτα, κατ' ἄλλων. οὐδὲ τὰ καθ' ἕκαστα κατ' ἄλλων, ἀλλ' ἕτερα κατ' ἐκείνων,

ἐκείνων. τὰ δὲ μεταξὺ, δῆλον ὡς ἀμφότερως ἐνδέχετο. καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ, κατ' ἄλλων, καὶ ἄλλα κατὰ τούτων λεχθήσεται. καὶ σχεδὸν οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέψεις εἰσὶ μάλιστα περὶ τούτων. δεῖ δὲ τὰς προτάσεις περὶ ἕκαστον τούτων, οὕτως ἐκλαμβάνειν. ὑποτιθέμενον αὐτὸ πρῶτον, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς καὶ ὅσα ἴδια τοῦ πράγματός ἐστιν, εἶτα μετὰ ταῦτα, ὅσα ἕπετο τῷ πράγματι, καὶ πάλιν οἷς τὸ πρᾶγμα ἀκαλουθεῖ, καὶ ὅσα μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν. οἷς δ' αὐτὸ μὴ ἐνδέχεται, οὐκ ἐκληπτέον, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὸ στερητικόν. διαιρετέον δὲ καὶ τῶν ἑπομένων ὅσα τε ἐν τοῦ τί ἐστι, καὶ ὅσα ἴδια, καὶ ὅσα ὡς συμβεβηκότα κατηγορεῖται. καὶ τούτων, ποῖα δοξαστικῶς, καὶ ποῖα κατ' ἀλήθειαν. ὅσῳ μὴ γὰρ ἂν πλειόνων τοιούτων εὐπορῇ τις, θᾶττον ἐντεύξεται, συμπεράσματι, ὅσῳ δ' ἂν ἀληθεστέρων, μᾶλλον ἀποδείξει. δεῖ δὲ ἐκλέγειν, μὴ τὰ τινὶ ἑπόμενα, ἀλλ' ὅσα ὅλῳ τοῦ πράγματι ἕπεται οἷον μὴ τί τινι ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ τὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται. διὰ γὰρ τῶν καθόλου προτάσεων ὁ συλλογισμός. ἀδιορίστου μὲν οὖν ὄντος, ἄδηλον εἰ καθόλου ἡ πρότασις, διωρισμένου δὲ, φανερόν. ὁμοίως δ' ἐκλεκτέον καὶ οἷς αὐτὸ ἕπεται ὅλοις διὰ τῆς εἰρημένην αἰτίαν. αὐτὸ δὲ τὸ ἑπόμενον, οὐ ληπτέον μὴ ὅλον ἕπεσθαι. λέγω δ' οἷον ἀνθρώπῳ πᾶν ζῶον, ἢ μουσικῇ πᾶσαν ἐπιστήμην, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον ἀκολουθεῖν, καθάπερ καὶ προτεινόμεθα. καὶ γὰρ ἄχρηστον θάτερον καὶ ἀδύνατον. οἷον πάντα ἄνθρωπον εἶναι πᾶν ζῶον, ἢ δικαιοσύνην, ἅπαν ἀγαθόν. ἀλλ' ᾧ ἕπεται ἐπ' ἐκείνου τῷ παντὶ λέγεται. ὅταν δ' ὑπό τινος περιέχηται τὸ ὑποκείμενον, ᾧ τὰ ἑπόμενα δεῖ λαβεῖν, τὰ μὲν τοῦ καθόλου ἑπόμενα ἢ μὴ ἑπόμενα, οὐκ ἐκλεκτέον ἐν τούτοις. εἴληπτο γὰρ ἐν ἐκείνοις. ὅσα γὰρ ζώῳ, καὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται, καὶ ὅσα μὴ ὑπάρχει, ὡσαύτως. τὰ δὲ περὶ ἕκαστον ἴδια ληπτέον. ἔστι γὰρ ἅττα τῷ εἴδει ἴδια πρὰ τὸ γένος. ἀνάγκη γὰρ τοῖς ἑτέροις εἴδεσιν ἴδια ἅττα ὑπάρχειν. οὐδὲ δὴ τὸ καθόλου ἐκλεκτέον οἷς ἕπετο τὸ περιεχόμενον, οἷον ζώῳ, οἷς ἕπεται ἄνθρωπος. ἀνάγκη μὲν γὰρ εἰ ἀνθρώπῳ ἀκολουθεῖ τὸ ζῶον, καὶ τούτοις ἅπασιν ἀκολουθεῖν. οἰκειότερα δὲ ταῦτα τοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογῆς. ληπτέον

δὲ καὶ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑπόμενα, καὶ οἷς ἕπεται. τῶν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προβλημάτων, καὶ ὁ συλλογισμὸς ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προτάσεων ἢ πασῶν ἢ τινῶν. ὅμοιον γὰρ ἑκάστου τὸ συμπέρασμα ταῖς ἀρχαῖς. ἔτι τὰ πᾶσιν ἑπόμενα, οὐκ ἐκλεκτέον. οὐ γὰρ ἔσται συλλογισμὸς ἐξ αὐτῶν. διὰ ἣν δὲ αἰτίαν, ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔσται δῆλον. κατασκευάζειν μὲν οὖν βουλομένοις κατάτινος ὅ λου, τοῦ μὲν κατασκευαζομένου, βλεπτέον εἰς τὰ ὑποκείμενα, καθ' ὧν αὐτὸ τυγχάνει λεγόμενον. οὗ δὲ δεῖ κατηγορεῖσθαι, ὅσα τούτῳ ἕπετε. ἂν γάρ τι τούτων ᾖ ταὐτὸν, ἀνάγκη θάτερον θατέρῳ ὑπάρχειν. ἢν δὲ μὴ ὅτι παντὶ, ἀλλ' ὅτι τινὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον. εἰ γάρ τι τούτων, ταὐτὸν εἴη, ἀνάγκη τινὶ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ μηδενὶ δέῃ ὑπάρχειν, ᾧ μὲν οὐ δεῖ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἑπόμενα, ὃ δὲ δεῖ μὴ ὑπάρχειν εἰς ἃ μὴ ἐνδέχετε αὐτῷ παρεῖναι, ὃ δὲ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἑπόμενα. τούτων γὰρ ὄντων τῶν αὐτῶν ὁποτερωνοῦν οὐδενὶ ἐνδέχεται θατέρῳ θάτερον ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ ὁτὲ μὲν, ὁ ἐν τοῦ πρώτῳ σχήματι συλλογισμὸς, ὁτὲ δὲ ὁ ἐν τῷ μέσῳ. ἐὰν δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ᾧ μὲν δεῖ ὑπάρχειν οἷς ἕπεται, ὃ δὲ, μὴ ὑπάρχειν, ἃ μὴ δυνατὸν αὐτῷ ὑπάρχειν. εἰ γάρ τι τούτων εἴη ταὐτὸν, ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μᾶλλον δ' ἴσως ᾧ δ' ἔσται τῶν λεγομένων ἕκαστον φανερόν. ἔστω γὰρ τὰ μὲν ἑπόμενα τοῦ α ἐφ' ὧν β, οἷς δὲ αὐτὸ ἕπεται ἐφ' ὧν γ, ἃ δὲ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν, ἐφ' ὧν δ. πάλιν δὲ τῷ ε, τὰ μὴ ὑπάρχοντα, ἐφ' οἷς ζ, οἷς δ' αὐτὸ ἕπεται, ἐφ' οἷς η, ἃ δὲ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν ἐφ' οἷς θ.

Τοῦτο τὸ διάγραμμα περὶ εὐπορίας προτάσεών ἐστι, καὶ νοεῖται ἢ α, καὶ ε, πρότασις ἔχουσα κατηγορούμενον τὸ α δηλαδὴ ἀγαθὸν, ὑποκείμενον τὸ ε, δηλαδὴ ἡδονή. τὸ δὲ β, τὰ ἑπόμενα τῷ α, τὸ δὲ γ, οἷς ἕπεται τὸ α, τὸ δὲ δ, τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ. καὶ πάλιν τὸ ζ, τὰ ἑπόμενα τοῦ ε, τὸ δὲ η, οἷς ἕπεται τὸ ε, τὸ δὲ θ, τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ. γίνονται οὖν συζυγίαι θ', οὕτως, β ζ, γ η, δ θ, γ ζ, β θ, δ ζ, γ θ, δ η, β η, ὧν αἱ μὲν ἐξ συνίστανται καὶ ποιοῦσι συλλογισμὸν, αἱ δὲ, γ, ἥτε, β ζ, γ θ, δ θ, ἀσύστατοι.

Επό-

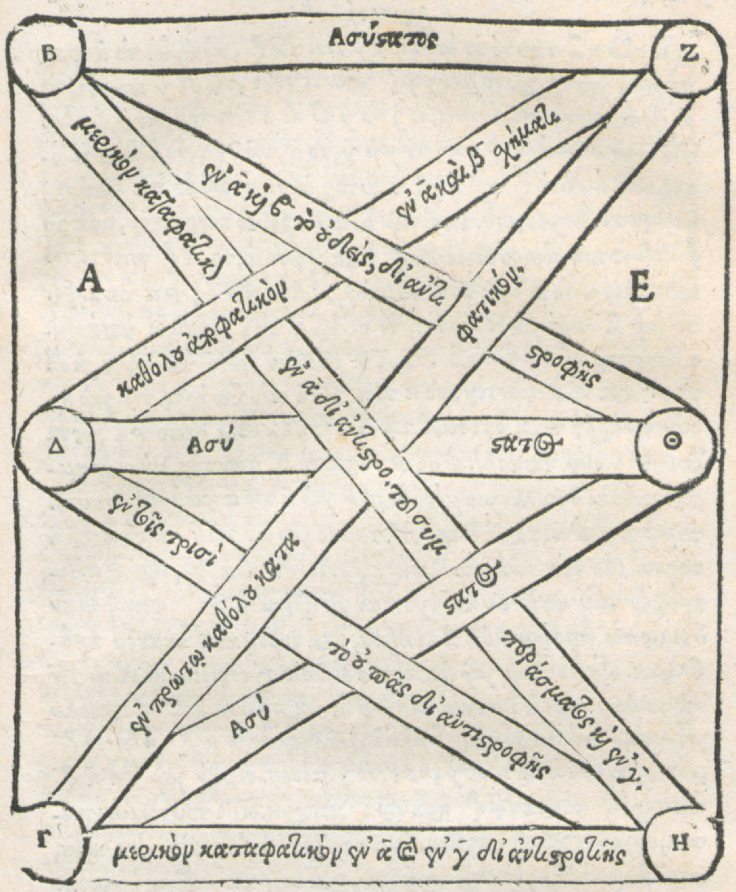

Ἑπόμενα τῷ Α, ὠφέλιμον, αἱρετὸν, διωκτὸν, οἰκεῖον, ἐφετὸν λυσιτελὲς συμφέρον. Τὰ ἀλλότρια τοῦ Α, ἀτελὲς φευκτὸν, βλαβερὸν, κακὸν, ζημιῶδεν ἀλλότριον, ἀσύμφορον. Οἷς ἕπετε τὸ Α, εὐδαιμονία, εὐεξία, κατὰ φύσιν, οὗ ἕνεκεν, τέλειον, κατ' ἀρετὴν βίος.

Τὰ ἑπόμενα τῷ Ε, κίνησις, ἐνέργεια κατὰ φύσιν, ἀνεμπόδιστος ζωὴ, τὸ κατὰ φύσιν ὀρεκτὸν, τὸ ἀνενόχλητον, τὸ αἱρετόν.

Ἀλλότρια τοῦ Ε, νόσος, πόνος, ἀπορία, φόβος, παρὰ φύσιν κίνησις. Οἷς ἕπετε τὸ Ε, ὑγεία, εὐπορία, εὐδοξία, εὐτεκνία, κατ' ἀρετὴν βίος, ἄπονος ζωή.

εἰ μὲν οὖν ταυτό τι ἔσται τῷ γ̄ τινὶ τῶν ζ̄, ἀνάγκη τὸ ᾱ παντὶ τῷ ε̄ ὑπάρχειν. τὸ μὲν γὰρ ζ̄ παντὶ τῷ ε̄, τῷ δὲ γ̄ παντὶ, τὸ ᾱ, ὥστε παντὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ. εἰ δὲ τὸ γ̄ ⊂ τὸ η̄ ταυτὸν, ἀνάγκη τινὶ τῶν ε̄, τὸ ᾱ ὑπάρχειν. τῷ μὲν γὰρ γ̄, τὸ ᾱ, τῷ δὲ η̄, τὸ ε̄ παντὶ ἀκολουθεῖ. εἰ δὲ τὸ ζ̄ καὶ τὸ δ̄ ταυτὸν, οὐδενὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ ὑπάρξει ἐκ προσυλλογισμοῦ. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, καὶ τὸ ζ̄ τῷ ᾱ ταυτὸν, οὐδενὶ τῶν ζ̄ ὑπάρξει τὸ ᾱ, τὸ δὲ ζ̄ παντὶ τῷ ε̄. πάλιν εἰ τὸ β̄ καὶ τὸ θ̄ ταυτὸν, οὐδενὶ τῶν ε̄, τὸ ᾱ ὑπάρξει. τὸ γὰρ β̄ τῷ μὲν ᾱ παντὶ, τὸ δ' ἐφ' ᾧ τὸ ε̄, οὐδενὶ ὑπάρξει. ταυτὸ γὰρ ἦν τῷ θ̄ τὸ β̄. τὸ δὲ θ̄ οὐδενὶ τῷ ε̄ ὑπῆρχεν. εἰ δὲ τὸ δ̄ καὶ τὸ η̄ ταυτὸν, τὸ ᾱ τινὶ τῶν ε̄ οὐχ ὑπάρξει. τῷ γὰρ η̄, οὐχ ὑπάρξει τὸ ᾱ, ὅτι οὐδὲ τῷ δ̄, τὸ δὲ η̄ ἐστὶν ὑπὸ τὸ ε̄, ὥστε τινὶ τῶν ε̄ οὐχ ὑπάρξει. εἰ δὲ τὸ η̄ καὶ τὸ β̄ ταυτὸν, ἀντεστραμμένος ἔσται ὁ συλλογισμός. τὸ μὲν γὰρ η̄ τῷ ᾱ ὑπάρξει παντί. τὸ γὰρ β̄ τῷ ᾱ, τὸ δὲ ε̄ τῷ β̄. ταυτὸ γὰρ ἦν τῷ η̄. τὸ δὲ ᾱ τῷ ε̄ παντὶ μὲν οὐκ ἀνάγκη ὑπάρχειν, τινὶ δ' ἀνάγκη, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὴν καθόλου κατηγορίαν τῇ κατὰ μέρος. Φανερὸν οὖν ὅτι εἰς τὰ προειρημένα βλεπτέον, ἑκατέρου καθ' ἕκαστον πρόβλημα. διὰ τούτων γὰρ ἅπαντες οἱ συλλογισμοί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὰ καθόλου μάλιστα συμβλέπειν. οἷον τοῦ μὲν ε̄, μᾶλλον εἰς τὸ κ̄ ζ̄, ἢ εἰς τὸ ζ̄ μόνον, τοῦ δὲ ᾱ εἰς τὸ κ̄ γ̄, ἢ εἰς τὸ γ̄ μόνον. εἰ μὲν γὰρ τῷ κ̄ ζ̄ ὑπάρχει τὸ ᾱ, καὶ τῷ ζ̄ καὶ τῷ ε̄ ὑπάρχει. εἰ δὲ τούτῳ μὴ ἕπεται, ἐγχωρεῖ τῷ ζ̄ ἕπεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐφ' ᾧ αὐτὸ ἀκολουθεῖ, σκεπτέον. εἰ μὲν γὰρ τοῖς πρώτοις, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκεῖνα ἕπεται. εἰ δὲ μὴ τούτοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ ταῦτα ἐγχωρεῖ. δῆλον δὲ καὶ ὅτι διὰ τῶν τριῶν ὅρων καὶ τῶν δύο προτάσεων ἡ σκέψις. καὶ διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων οἱ συλλογισμοὶ πάντες. δείκνυται γὰρ ὑπάρχειν μὲν παντὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ, ὅταν τῷ γ̄ καὶ ζ̄ ταυτόν τι ληφθῇ. τοῦτο δ' ἔσται μέσον, ἄκρα δὲ τὸ ᾱ καὶ ε̄. γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα. τινὶ δὲ, ὅταν τὸ γ̄ καὶ τὸ η̄ ληφθῇ ταυτόν. οὗτο δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. μέσον γὰρ τὸ η̄ γίνεται. μηδενὶ δὲ, ὅταν τὸ δ̄ καὶ τὸ ζ̄ ταυτὸν. οὕτως δὲ καὶ τὸ πρῶτον

σχῆμα

σχῆμα, καὶ τὸ μέσον. τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι οὐδενὶ τῷ ζ̄ ὑπάρχει τὸ ᾱ, εἴπερ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν. τὸ δὲ ζ̄ παντὶ τῷ ε̄. τὸ δὲ μέσον, ὅτι τὸ δ̄, τῷ μὲν ᾱ οὐδενὶ τῷ δὲ ε̄, παντὶ ὑπάρχει. τινὶ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὅταν τὸ δ̄ καὶ τὸ η̄ ταυτὸν ᾖ. τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ ᾱ, οὐδενὶ τῷ η̄ ὑπάρξει τὸ δὲ ε̄, παντὶ τῷ η̄. φανερὸν οὖν ὅτι διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων οἱ συλλογισμοὶ πάντες, καὶ ὅτι οὐκ ἐκλεκτέον ὅσα πᾶσιν ἕπεται, διὰ τὸ μηδένα γίνεσθαι συλλογισμὸν ἐξ αὐτῶν. κατασκευάζειν μὲν γὰρ ὅλως, οὐκ ἦν ἐκ τῶν ἑπομένων. ἀποστερεῖν δ' οὐκ ἐνδέχετο, διὰ τῶν πᾶσιν ἑπομένων. δεῖ γὰρ τῷ μὲν ὑπάρχειν, τῷ δὲ μὴ ὑπάρχειν. φανερὸν δὲ ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι σκέψις τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀχρεῖοι πρὸς τὸ ποιεῖν συλλογισμόν. οἷον, εἰ τὰ ἑπόμενα ἑκατέρῳ ταυτά ἐστιν, ἢ εἰ οἷς ἕπεται τὸ ᾱ, καὶ ἃ μὴ ἐνδέχεται τῷ ε̄, ἢ ὅσα πάλιν μὴ ἐγχωρεῖ ἑκατέρῳ ὑπάρχειν. οὐ γὰρ γίνετο συλλογισμὸς διὰ τούτων. εἰ μὲν γὰρ τὰ ἑπόμενα ταυτά. οἷον τὸ β̄ καὶ τὸ ζ̄, τὸ μέσον γίνεται σχῆμα κατηγορικὰς ἔχον ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις. εἰ δ' οἷς ἕπεται τὸ ᾱ, καὶ ἃ μὴ ἐνδέχετο τῷ ε̄, οἷον τὸ γ̄ καὶ τὸ θ̄ τὸ πρῶτον σχῆμα στερητικὴν ἔχον τὴν πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον πρότασιν. εἰ δ' ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἑκατέρῳ, οἷον τὸ δ' καὶ τὸ θ̄ στερητικαὶ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, ἢ ἐν τῷ πρώτῳ ἢ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι. οὕτως δ' οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. δῆλον δὲ καὶ ὁποῖα ταυτὰ ληπτέον τὰ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ οὐχ ὁποῖα ἕτερα ἢ ἐναντία. πρῶτον μὲν ὅτι τοῦ μέσου χάριν ἡ ἐπίβλεψις, τὸ δὲ μέσον οὐχ ἕτερον, ἀλλὰ ταυτὸν δεῖ λαβεῖν. εἶτα ἐν ὅσοις συμβαίνει γίνεσθαι συλλογισμὸν τῷ ληφθῆναι ἐναντία, ἢ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, εἰς τοὺς προειρημένους ἅπαντα ἀναχθήσεται τρόπους. οἷον εἰ τὸ β̄ καὶ τὸ ζ̄ ἐναντία, ἢ μὴ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. ἔσται μὲν γὰρ τούτων ληφθέντων συλλογισμός. ὅτι οὐδενὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ ὑπάρχει. ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ ἐκ τοῦ προειρημένου τρόπου. τὸ γὰρ β̄ τῷ μὲν ᾱ παντὶ, τῷ δὲ ε̄, οὐδενὶ ὑπάρξει. ὥστ' ἀνάγκη ταυτὸ εἶναι τὸ β̄ τινὶ τῷ θ̄. πάλιν εἰ τὸ β̄ καὶ η̄ μὴ ἐγχωρεῖ τῷ αὐτῷ πρεῖναι, ὅτι τινὶ τῷ ε̄ οὐχ ὑπάρξει τὸ ᾱ. καὶ γὰρ οὐ-

τως τὸ μέσον ἔσται σχῆμα. τὸ γὰρ β̄ τῷ μὲν ᾱ παντὶ, τῷ δὲ η̄ οὐδενὶ ὑπάρξει. ὥστ' ἀνάγκη τὸ η̄ ταυτόν τινι εἶναι τῷ δ̄. τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι τὸ β̄ καὶ τὸ η̄ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, οὐδὲν διαφέρει, ἢ τὸ η̄ τῷ δ̄ τινὶ ταυτὸν εἶναι. πάντα γὰρ εἴληπται ἐν τῷ δ̄, τὰ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ ᾱ ὑπάρχειν. Φανερὸν οὖν ὅτι ἐξ αὐτῶν μὲν τούτων τῶν ὑπαβλέψεων οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. εἰ δὲ τὸ β̄ καὶ τὸ ζ̄ ἐναντία, ταυτόν τινι τὸ β̄ τῷ θ̄. ἐς τὸν συλλογισμὸν γίνεσθαι διὰ τούτων. συμβαίνει δὴ τοῖς οὕτως ὑπασκοποῦσι προσεπιβλέπειν ἄλλην ὁδὸν τῆς ἀναγκαίας, διὰ τὸ λανθάνειν ποτὲ τὴν ταυτότητα τῷ β̄ ἐς τῷ θ̄. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχουσι καὶ οἱ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντες συλλογισμοὶ, τοῖς διεκτικοῖς. καὶ γὰρ οὗτοι γίνονται διὰ τῶν ἑπομένων, καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον. καὶ ἡ αὐτὴ ἐπίσκεψις ἐν ἀμφοῖν. ὁ γὰρ δείκνυται διεκτικῶς, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐστὶ συλλογίσασθαι, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. καὶ ὁ δι' ἀδυνάτου, καὶ διεκτικῶς. οἷον ὅτι τὸ ᾱ οὐδενὶ τῷ ε̄ ὑπάρχει. κείσθω γὰρ τινὶ ὑπάρχειν. οὐκοῦν, ἐπεὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ ᾱ, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ ε̄, τὸ β̄ τινὶ τῷ ε̄ ὑπάρξει. ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν. πάλιν ὅτι τινὶ ὑπάρχει. εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ, τὸ δὲ ε̄ παντὶ τῷ η̄, οὐδενὶ τῷ η̄ ὑπάρχει τὸ ᾱ. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων προβλημάτων. ἀεὶ γὰρ ἔσται ἐν ἅπασιν ἡ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεῖξις, ἐκ τῶν ἑπομένων, ἐς οἷς ἕπεται ἑκάτερον, καὶ καθ' ἕκαστον πρόβλημα ἡ αὐτὴ σκέψις, διεκτικῶς τε βουλομένῳ συλλογίζεσθαι, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀναγαγεῖν. ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἀμφότεραι αἱ ἀποδείξεις. οἷον εἰ δέδεικται μηδενὶ ὑπάρχειν τῷ ε̄ τὸ ᾱ, ὅτι συμβαίνει ἐς τὸ β̄ τινὶ τῷ ε̄ ὑπάρχειν, ὅπερ ἀδύνατον. ἐὰν ληφθῇ τῷ μὴ ε̄ μηδενὶ, τῷ δὲ ᾱ παντὶ ὑπάρχειν τὸ β̄, φανερὸν ὅτι οὐδενὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ ὑπάρξει. πάλιν εἰ διεκτικῶς συλλελόγισται τὸ ᾱ τῷ ε̄ μηδενὶ ὑπάρχειν, ὑποθεμένοις ὑπάρχειν τινὶ, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται οὐδενὶ ὑπάρχον. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνάγκη κοινόν τινα λαβεῖν ὅρον ἄλλον τῶν ὑποκειμένων, πρὸς ὃν ἔσται τοῦ ψεύδους ὁ συλλογισμός. ὥστ' ἀντιστραφείσης ταύτης τῆς προτάσεως, τῆς δ' ἑτέρας ὁμοίως ἐχούσης, διεκτικὸς

κὸς ἔσται ὁ συλλογισμὸς, διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. διαφέρει γὰρ ὁ δεικτικὸς τοῦ εἰς τὸ ἀδύνατον, ὅτι ἐν μὲν τῷ διεκτικῷ, καθ' ἀλήθειαν ἀμφότεραι τίθενται αἱ προτάσεις, ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ ἀδύνατον, ψευδῶς, ἡ μία. ταῦτα μὲν οὖν ἔσται μᾶλλον φανερὰ διὰ τῶν ἑπομένων, ὅταν περὶ τοῦ ἀδυνάτου λέγωμεν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔσται δῆλον, ὅτι εἰς ταῦτα βλεπτέον, διεκτικῶς τε βουλομένοις συλλογίζεσθαι, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγαγεῖν. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συλλογισμοῖς, τοῖς ἐξ ὑποθέσεως, οἷον, ὅσοι κατὰ μετάληψιν ἢ καὶ κατὰ ποιότητα, ἐν τοῖς ὑποκειμένοις οὐκ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς μεταλαμβανομένοις ἔσται ἡ σκέψις. ὁ δὲ τρόπος ὁ αὐτὸς τῆς ὑπαβλέψεως. ὑπασκέψασθαι δὲ δεῖ καὶ διελεῖν ποσαχῶς οἱ ἐξ ὑποθέσεως. δείκνυται μὲν οὖν ἕκαστον τῶν προβλημάτων, οὕτως. ἔστι δὲ καὶ ἄλλον τρόπον ἐνία συλλογίσασθαι τούτων. οἷον τὰ καθόλου διὰ τῆς τῶν κατὰ μέρος ὑπαβλέψεως ἐξ ὑποθέσεως. εἰ γὰρ τὰ γ̄ καὶ τὰ η̄ ταυτὰ εἴη, μόνοις δὲ ληφθείη τοῖς η̄ τὸ ε̄ ὑπάρχειν, παντὶ ἂν τῷ ε̄ τὸ ᾱ ὑπάρχοι. καὶ πάλιν εἰ τὰ δ̄ καὶ τὰ η̄ ταυτὰ, μόνον δὲ τῷ η̄ τὸ ε̄ κατηγορεῖτο, ὅτι οὐδενὶ τῷ ε̄ τὸ ᾱ ὑπάρξει. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ οὕτω ὑπαβλεπτέον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων, καὶ τῶν ἐνδεχομένων. ἡ γὰρ αὐτὴ σκέψις, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται τῇ τάξει, τοῦτε ἐνδέχεσθαι, καὶ τοῦ ὑπάρχειν ὁ συλλογισμός. ληπτέον δὲ ὑπὸ τῶν ἐνδεχομένων καὶ τὰ μὴ ὑπάρχοντα, δυνατὰ δὲ ὑπάρχειν. δέδεικται γὰρ ὅτι καὶ διὰ τούτων, γίνεται ὁ τοῦ ἐνδέχεσθαι συλλογισμός. ὁμοίως δ' ἕξει καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐ μόνον ἐγχωρεῖ διὰ ταύτης τῆς ὁδοῦ γίνεσθαι πάντας τοὺς συλλογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ ὅτι δι' ἄλλης ἀδύνατον. ἅπας μὲν γὰρ συλλογισμὸς δέδεικται διά τινος τῶν προειρημένων σχημάτων γινόμενος. ταῦτα δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ δι' ἄλλων συσταθῆναι, πλὴν διὰ τῶν ἑπομένων, καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον. ἐκ τούτων γὰρ αἱ προτάσεις, καὶ ἡ τοῦ μέσου λῆψις. ὥστ' οὐδὲ συλλογισμὸν ἐγχωρεῖ γίνεσθαι δι' ἄλλων. ἡ μὲν οὖν ὁδὸς κατὰ πάντων, ἡ αὐτή. καὶ περὶ φιλοσοφίαν καὶ περὶ τέχνην ὁποιανοῦν καὶ μάθημα. δεῖ γὰρ τὰ ὑπάρχοντα, καὶ οἷς ὑπάρχει

περὶ ἕκαστον ἀθρεῖν, καὶ τούτων ὡς πλείστων εὐπορεῖν. καὶ ταῦτα, διὰ τῶν τριῶν ὅρων σκοπεῖν, ἀνασκευάζοντα, μὲν ὡδὶ κατασκευάζοντα δὲ, ὡδί. καὶ κατὰ μὲν ἀλήθειαν ἐκ τῶν κατὰ ἀλήθειαν διαγεγραμμένων ὑπάρχειν, εἰς δὲ τοὺς διαλεκτικοὺς συλλογισμοὺς, ἐκ τῶν κατὰ δόξαν προτάσεων. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν συλλογισμῶν καθόλου μὲν εἴρηνται ὃν τρόπον τε ἔχουσι, καὶ ὃν τρόπον δεῖ θηρεύειν αὐτὰς, ὅπως μὴ βλέπωμεν εἰς ἅπαντα τὰ λεγόμενα, μὴ δὲ εἰς ταυτὰ κατασκευάζοντες καὶ ἀνασκευάζοντες. μὴ δὲ κατασκευάζοντές τε κατὰ παντὸς ἢ τινὸς, καὶ ἀνασκευάζοντες ἀπὸ πάντων ἢ τινῶν, ἀλλ' εἰς ἐλάττω καὶ ὡρισμένα. καθ' ἕκαστον δὲ ἐκλέγειν τῶν ὄντων, οἷον, περὶ ἀγαθοῦ ἢ ὑπαρτήμης. ἴδιαι δὲ καθ' ἑκάστην εἰσὶν, αἱ πλεῖσαι. διὸ τὰς μὲν ἀρχὰς τὰς περὶ ἕκαστον, ἐμπειρίας ἐστὶ παραδοῦναι, λέγω δ' οἷον, τὴν ἀστρολογικὴν μὲν ἐμπειρίαν, τῆς ἀστρολογικῆς ὑπαρτήμης. ληφθέντων γὰρ ἱκανῶς τῶν φαινομένων, οὕτως εὑρέθησαν αἱ ἀστρολογικαὶ ἀπαρδείξεις. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἄλλην ὁποιανοῦν ἔχει τέχνην τε καὶ ὑπαρτήμην. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὰ ὑπάρχοντα περὶ ἕκαστον, ἡμέτερον ἤδη τὰς ἀποδείξεις ἑτοίμως ἐμφανίζειν. εἰ γὰρ μηδὲν κατὰ τὴν ἱστορίαν παραλειφθείη τῶν ἀκριβῶς καὶ ἀληθῶς ὑπαρχόντων τοῖς πράγμασιν, ἕξομεν περὶ παντὸς οὗ μέν ἐστιν ἀπόδειξις ταύτην εὑρεῖν καὶ ἀπαρδεικνύναι. οὗ δὲ μὴ πέφυκεν ἀπόδειξις, οὗτο ποιεῖν φανερόν. καθόλου μὲν οὖν ὃν δεῖ τρόπον τὰς προτάσεις ἐκλέγειν, εἴρηται σχεδόν. δι' ἀκριβείας δὲ διεληλύθαμεν ἐν τῇ πραγματείᾳ τῇ περὶ τῆς διαλεκτικήν. ὅτι δὲ ἡ διὰ τῶν γενῶν διαίρεσις μικρόν τι μόριόν ἐστι τῆς εἰρημένης μεθόδου, ῥᾴδιον ἰδεῖν. ἔστι γὰρ ἡ διαίρεσις, οἷον ἀσθενὴς συλλογισμός. ὃ μὲν γὰρ δεῖ δεῖξαι, αἰτεῖται. συλλογίζεται δὲ αἰεί τι τῶν ἄνωθεν. πρῶτον δ' αὐτὸ οὗτο ἐλελήθει τοὺς χρωμένους αὐτῇ πάντας. καὶ πείθειν ἐπεχείρουν, ὡς ὄντος δυνατοῦ περὶ οὐσίας ἀπόδειξιν γενέσθαι, καὶ τοῦ τί ἐστιν. ὥστ' οὔτε ὅτι ἐνδέχεται συλλογίσασθαι τὸν διαιρούμενον ξυνίεσαν, οὔτε ὅτι οὕτως ἐνεδέχετο ὥσπερ εἰρήκαμεν. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἀπαρδείξεσιν ὅταν δέῃ τι συλλογίσασθαι ὑπάρχειν, δεῖ τὸ μέσον δι' οὗ γίνεται ὁ συλλογισμὸς, ἧττον ἀεὶ εἶναι, καὶ μὴ καθόλου τοῦ

πρῶτου

πρῶτου τῶν ἄκρων. ἡ δὲ διαίρεσις, τοὐναντίον βούλεται. τὸ γὰρ καθόλου λαμβάνει μέσον. ἔστω γὰρ ζῶον μὲν ἐφ' οὗ α, τὸ δὲ θνητὸν, ἐφ' οὗ β, καὶ ἀθάνατον, ἐφ' οὗ γ, ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὗ τὸν ὅρον δεῖ λαβεῖν, ἐφ' οὗ τὸ δ. ἅπαν δὴ ζῶον λαμβάνει, ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον. οὗτο δέ ἐστιν ὃ ἂν ᾖ α, ἅπαν εἶναι ἢ β ἢ γ. πάλιν τὸν ἄνθρωπον ἀεὶ διαιρούμενος τίθεται ζῶον εἶναι. ὥστε κατὰ τοῦ δ τὸ α λαμβάνει ὑπάρχειν. ὁ μὲν οὖν συλλογισμὸς, ἔστιν ὅτι τὸ δ, ἢ β ἢ γ ἅπαν ἔσται. ὥστε τὸν ἄνθρωπον ἢ θνητὸν μὴ ἢ ἀθάνατον ἀναγκαῖον εἶναι, ζῶον δὲ θνητὸν μόνον, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι, ἀλλ' αἰτεῖται. οὗτο δὲ ἦν ὃ ἔδει συλλογίσασθαι. καὶ πάλιν θέμενος τὸ μὲν α ζῶον θνητὸν, ἐφ' οὗ δὲ τὸ β ὑπόπουν, ἐφ' οὗ δὲ τὸ γ ἄπουν, τὸν δὲ ἄνθρωπον, τὸ δ, ὡσαύτως λαμβάνει. τὸ μὲν α ἢ τὸ ἐν τῷ β, ἢ ἐν τῷ γ εἶναι. ἅπαν γὰρ ζῶον θνητὸν, ἢ ὑπόπουν ἢ ἄπουν ἐστίν. κατὰ δὲ τοῦ δ, τὸ α. τὸν γὰρ ἄνθρωπον ζῶον θνητὸν εἶναι ἔλαβεν. ὥσθ' ὑπόπουν μὲν ἢ ἄπουν εἶναι ζῶον ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον. ὑπόπουν δ' οὐκ ἀνάγκη, ἀλλὰ λαμβάνει. οὗτο δ' ἦν ὃ ἔδει πάλιν δεῖξαι. καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἀεὶ διαιρουμένοις, τὸ μὲν καθόλου συμβαίνει αὐτοῖς μέσον λαμβάνειν, καθ' οὗ δὲ δέοι δεῖξαι καὶ τὰς διαφορὰς, ἄκρα. τέλος δὲ, ὅτι τοῦτ' ἔστιν ἄνθρωπος, ἢ ὅτι ποτ' ἂν ᾖ τὸ ζητούμενον, οὐδὲν λέγουσι σαφὲς, ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι. καὶ γὰρ τὴν ἄλλην ὁδὸν ποιοῦνται πᾶσαν, οὐδὲ τὰς ἐνδεχομένας εὐπορίας ὑπολαμβάνοντες ὑπάρχειν. φανερὸν δ' ὅτι οὔτ' ἀνασκευάσαι ταύτῃ τῇ μεθόδῳ ἐστὶν, οὔτε περὶ συμβεβηκότος τι, ἢ ἰδίου συλλογίσασθαι, οὔτε περὶ γένους, οὔτε ἐν οἷς ἀγνοεῖται, τὸ, πότερον ὧδε, ἢ ὧδε ἔχει. οἷον ἄρ' ἡ διάμετρος σύμμετρος, ἢ ἀσύμμετρος. ἐὰν γὰρ λάβῃ ὅτι πᾶν μῆκος ἢ σύμμετρον, ἢ ἀσύμμετρον, ἡ δὲ διάμετρος μῆκος, συλλελόγισται ὅτι ἢ ἀσύμμετρος ἢ σύμμετρος ἡ διάμετρος. εἰ δὲ λήψεται ἀσύμμετρον, ὃ ἔδει συλλογίσασθαι, λήψεται. οὐκ ἄρα ἐστὶν δεῖξαι. ἡ μὲν γὰρ ὁδὸς, αὕτη. διὰ ταύτης δ' οὐκ ἔστι δεῖξαι τὸ ἀσύμμετρον ἢ σύμμετρον, ἐφ' οὗ τὸ α μῆκος, τὸ β ἢ σύμμετρος ἢ ἀσύμμετρος, διάμετρος, γ. φανερὸν οὖν ὅτι οὔτε πρὸς πᾶσαν σκέψιν ἁρμόζει τῆς ζητήσεως ὁ τρόπος, οὔτ' ἐν οἷς μάλι

στα δοκεῖ πρέπειν, ἐν τούτοις ἐστὶ χρήσιμος. ἐκ τίνων μὲν οὖν αἱ ἀποδείξεις γίνονται, καὶ πῶς, καὶ εἰς ποῖα, βλεπτέον καθ' ἕκαστον πρόβλημα, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Περὶ τῆς ἀναλύσεως συλλογισμῶν τμῆμα γ'.

Πῶς δὲ ἀνάξομεν τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, λεκτέον ἂν εἴη μετὰ ταῦτα. λοιπὸν γὰρ ἔτι οὖσα τῆς σκέψεως. εἰ γὰρ τὴν γένεσιν τῶν συλλογισμῶν θεωροῖμεν, καὶ τὸ εὑρίσκειν ἔχοιμεν δύναμιν, ἔτι δὲ τοὺς γεγενημένους ἀναλύοιμεν εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, τέλος ἂν ἔχοι ἡ δὲ ἀρχῆς ὑπόθεσις. συμβήσεται δ' ἅμα καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα πιθέβαι οὖσθαι, καὶ φανερώτερα εἶναι, ὅτι οὕτως ἔχει διὰ τῶν νῦν λεχθησομένων. δεῖ γὰρ πᾶν τὸ ἀληθὲς αὐτὸ ἑαυτῷ ὁμολογούμενον εἶναι πάντη. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ πειρᾶσθαι τὰς δύο προτάσεις ἐκλαμβάνειν τοῦ συλλογισμοῦ. ῥᾷον γὰρ εἰς τὰ μείζω διελεῖν ἢ τὰ ἐλάττω. μείζω δὲ τὰ συγκείμενα, ἢ τὰ δὲ ὧν, σύγκειται, εἶτα σκοπεῖν ποτέρα ἐν ὅλῳ καὶ ποτέρα ἐν μέρει. καὶ εἰ μὴ ἄμφω εἰλημμέναι εἶεν, αὐτὸν τιθέντα τῆς ἑτέραν. ἐνίοτε γὰρ τὴν καθόλου προτείναντες, τῆς ἐν ταύτῃ οὐ λαμβάνουσιν, οὔτε γράφοντες οὔτ' ἐρωτῶντες. ἢ ταύτας μὴ προτείνουσι, διὶ ὧν δ' αὗται περαίνοντες, παραλείπουσιν, ἀλλὰ δὲ μάτην ἐρωτῶσι. σκεπτέον δὲ εἴτι περίεργον εἴληπται, καὶ εἴτι τῶν ἀναγκαίων παραλέλειπται, καὶ τὸ μὴ, θετέον, τόδ' ἀφαιρετέον, ἕως ἂν ἔλθῃ τις εἰς τὰς δύο προτάσεις. ἄνευ γὰρ τούτων, οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν τοὺς οὕτως ἠρωτημένους λόγους. ἐνίων μὴ οὖν ῥᾴδιον ἰδεῖν τὸ ἐνδεὲς, ἐνίοι δὲ λανθάνουσι καὶ δοκοῦσι συλλογίζεσθαι, διὰ τὸ ἀναγκαῖόν τι συμβαίνειν ἐκ τῶν κειμένων. οἷον εἰ ληφθείη μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης, μὴ ἀναιρεῖσθαι οὐσίαν. δὲ ὧν δ' ἔστιν ἀναιρουμένων, καὶ τὸ ἐκ τούτων φθείρεσθαι. τούτων γὰρ τεθέντων, ἀναγκαῖον μὲν, τὸ οὐσίας μέρος εἶναι οὐσίαν, οὐ μὴν συλλελόγισται διὰ τῶν εἰλημμένων, ἀλλ' ἐλλείπουσι αἱ προτάσεις. πάλιν εἰ ἀνθρώπου ὄντος ἀνάγκη ζῶον εἶναι, καὶ ζώου, οὐσίαν, ἀνθρώπου ὄντος, ἀνάγκη οὐσίαν εἶναι, ἀλλ' οὔπω συλλελόγισται. οὐ γὰρ ἔχουσιν αἱ προτάσεις ὡς εἴπομεν. ἀπατώμεθα δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις, διὰ τὸ ἀναγκαῖόν τι συμβαίνειν ἐκ τῶν κειμένων, ὅτι

καὶ ὁ συλλογισμὸς, ἀναγκαῖόν ἐστι. πλέον δὲ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ ὁ συλλογισμός. ὁ μὴ γὰρ συλλογισμὸς πᾶς, ἀναγκαῖον, τὸ δ' ἀναγκαῖον οὐ πᾶν, συλλογισμὸς, ὥστ' οὐκ εἴτι συμβαίνει τεθέντων τινῶν, πειρατέον ἀνάγειν εὐθὺς, ἀλλὰ πρῶτον ληπτέον τὰς δύο προτάσεις, εἶθ' οὕτω διαιρετέον εἰς τοὺς ὅρους, μέσον δὲ θετέον τῶν ὅρων, τὸν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσι λεγόμενον. ἀνάγκη γὰρ τὸ μέσον ἐν ἀμφοτέραις ὑπάρχειν ταῖς προτάσεσιν, ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν. ἐὰν μὲν οὖν κατηγορῇ, καὶ κατηγορῆτε τὸ μέσον, ἢ αὐτὸ μὲν κατηγοροίη, ἄλλο δ' ἐκείνου ἀπαρνῆτε, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα. ἐὰν δὲ καὶ κατηγορῇ καὶ ἀπαρνῆται ἀπό τινος, τὸ μέσον σχῆμα. ἐὰν δὲ ἄλλα ἐκείνου κατηγορῆται, ἢ τὸ μὲν ἀπαρνῆται, τὸ δὲ κατηγορῆται, τὸ ἔσχατον. οὕτως γὰρ εἶχεν ἐν ἑκάστῳ σχήματι τὸ μέσον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις. ὁ γὰρ αὐτὸς διορισμὸς τοῦ μέσου. φανερὸν οὖν ὡς ἐν ᾧ λόγῳ μὴ λέγηται τὸ αὐτὸ πλεονάκις, οὐ γίνεται συλλογισμός. οὐ γὰρ εἴληπται μέσον. ἐπεὶ δ' ἔχομεν ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι περαίνετε τῶν προβλημάτων, καὶ ἐν τίνι τὸ καθόλου, καὶ ἐν ποίῳ τὸ ἐν μέρει, φανερὸν, ὅτι οὐκ εἰς ἅπαντα τὰ σχήματα βλεπτέον, ἀλλ' ἑκάστου προβλήματος εἰς τὸ οἰκεῖον. ὅσα δὲ ἐν πλείοσι περαίνεται, τῇ τοῦ μέσου θέσει γνωριοῦμεν τὸ σχῆμα. πολλάκις μὲν οὖν ἀπατᾶσθαι συμβαίνει περὶ τοὺς συλλογισμοὺς διὰ τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. ἐνίοτε δὲ παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τῶν ὅρων θέσεως, ὅπερ οὐ χρὴ λανθάνειν ἡμᾶς. οἷον εἰ τὸ α κατὰ τοῦ β λέγεται, καὶ τὸ β κατὰ τοῦ γ, δόξειε γὰρ ἂν οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων εἶναι συλλογισμός. οὐ γίνετε δὲ, οὔτ' ἀναγκαῖον οὐδὲν, οὔτε συλλογισμός. ἔστωσαν γὰρ ἐφ' ᾧ τὸ α, τὸ ἀεὶ εἶναι, ἐφ' ᾧ δὲ β, διανοητὸς Ἀριστομένης, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ γ, Ἀριστομένης. ἀληθὲς δὴ τὸ α τῷ β ὑπάρχειν. ἀεὶ γάρ ἐστι διανοητὸς Ἀριστομένης. ἀλλὰ καὶ τὸ β τῷ γ, ὁ γὰρ Ἀριστομένης διανοητὸς Ἀριστομένης ἐστί. τὸ δὲ α τοῦ γ οὐχ ὑπάρχει. φθαρτὸς γάρ ἐστιν ὁ Ἀριστομένης. οὐκ ἄρα ἐγίνετο συλλογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων. ἀλλὰ ἔδει καθόλου τὴν α β ληφθῆναι πρότασιν. οὖσα δὲ ψεῦδος, τὸ ἀξιοῦν πάντα τὸν διανοητὸν Ἀριστομένην ἀεὶ εἶναι, φθαρτοῦ ὄν-

τος τοῦ Ἀριστομένους. πάλιν ἔστω τὸ μὲν ἐφ' ᾧ γ Μίκκαλος, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ β μουσικὸς Μίκκαλος, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ α, τὸ φθείρεσθαι αὔριον. ἀληθὲς δὴ τὸ β τοῦ γ κατηγορεῖν. ὁ γὰρ Μίκκαλος ἐστι μουσικὸς Μίκκαλος. ἀλλὰ καὶ τὸ α τοῦ β. φθείροιτο γὰρ αὔριον μουσικὸς Μίκκαλος, τὸ δέ γε α τοῦ γ, ψεῦδος. οὐδὲν δὴ ταυτόν ἐστι τοῦ πρότερον. οὐ γὰρ ἀληθὲς καθόλου Μίκκαλος μουσικὸς, ὅτι φθείρεται αὔριον. τούτου δὲ μὴ ληφθέντος, οὐκ ἦν συλλογισμός. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀπάτη γίνεται ἐν τῷ πρὰ μικρόν. ὡς γὰρ οὐδὲν διαφέρον εἰπεῖν τόδε τῷδε ὑπάρχειν, ἢ τόδε τῷδε παντὶ ὑπάρχειν συγχωροῦμεν. πολλάκις δὲ διαψεύδεσθαι συμπεσεῖται πρὰ τὸ μὴ καλῶς ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τὴν πρότασιν ὅρους. οἷον εἰ τὸ μὲν α ἦν ὑγίεια, τὸ δ' ἐφ' ᾧ β, νόσος, ἐφ' ᾧ δὲ γ, ἄνθρωπος. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῶν β ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οὐδεμιᾷ γὰρ νόσῳ ὑγίεια ὑπάρχει. καὶ πάλιν ὅτι τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος δεκτικὸς νόσου. δόξειεν ἂν οὖν συμβαίνειν, μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεσθαι ὑγίειαν ὑπάρχειν. τούτου δ' αἴτιον, τὸ μὴ καλῶς ἐκκεῖσθαι τοὺς ὅρους κατὰ τὴν λέξιν. ἐπεὶ μεταληφθέντων τῶν κατὰ τὰς ἕξεις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οἷον, ἀντὶ μὲν τοῦ ὑγιείας, εἰ τεθείη τὸ ὑγιαῖνον, ἀντὶ δὲ τοῦ νόσου, τὸ νοσοῦν. οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὡς οὐχ ἐνδέχεται τοῦ νοσοῦντι, τὸ ὑγιαίνειν ὑπάρξαι. τούτου δὲ μὴ ληφθέντος, οὐ γίνεται συλλογισμὸς, εἰ μὴ τοῦ ἐνδέχεσθαι. οὐδὲν δὲ οὐκ ἀδύνατον. ἐνδέχεται γὰρ μηδενὶ ὑπάρχειν ἀνθρώπῳ ὑγίειαν. πάλιν ὑπὸ τοῦ μέσου σχήματος ὁμοίως ἔσται τὸ ψεῦδος. τὴν γὰρ ὑγίειαν, νόσῳ μὲν οὐδεμιᾷ, ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ἐνδέχετο ὑπάρχειν, ὥστ' οὐδενὶ ἀνθρώπῳ νόσον, ἐν δὲ τοῦ γ σχήματι κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι συμβαίνει τὸ ψεῦδος. ἐν γὰρ ὑγίειαν, καὶ νόσον, ἐν ὑπαρχήμην, καὶ ἄγνοιαν, καὶ ὅλως τὰ ἐναντία, παντὶ τῷ αὐτῷ, ἐνδέχετο ὑπάρχειν, ἀλλήλοις δ' ἀδύνατον. οὐδὲν δ' ἂν ὁμολογούμενον τοῖς προειρημένοις. ὅτε γὰρ τοῦ αὐτῷ πλείω ἐνδέχοιτο ὑπάρχειν, ἐνεδέχετο καὶ ἀλλήλοις. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ἅπασι τούτοις ἡ ἀπάτη γίνεται πρὰ τῆς τῶν ὅρων ἔκθεσιν. μεταληφθέντων γὰρ τῶν κατὰ τὰς ἕξεις, οὐδὲν γίνεται ψεῦδος. δῆλον οὖν ὅτι κατὰ τὰς τοιαύτας προτάσεις, ἀεὶ

τὸ κατὰ

τὸ κατὰ τῆς ἕξιν ἀντὶ τοῦ ἕξεως μεταληπτέον καὶ θετέον ὅρον. οὐ δεῖ τοὺς ὅρους ἀεὶ ζητεῖν ὀνόματι ἐκτίθεσθαι. πολλάκις γὰρ ἔσονται λόγοι, οἷς οὐ κεῖτο ὀνόματα. διὸ καὶ χαλεπὸν. ἀνάγειν τοὺς τοιούτους συλλογισμούς. ἐνίοτε δὴ καὶ ἀπατᾶσθαι συμβήσεται διὰ τῆς τοιαύτην ζήτησιν, οἷον ὅτι τῶν ἀμέσων ἔσται συλλογισμός. ἔστω γὰρ τὸ α δύο ὀρθαὶ, τὸ δ' ἐφ' ᾧ β, τρίγωνον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ γ, ἰσοσκελές. τοῦ μὴ οὖν γ, ὑπάρχει τὸ α, διὰ τὸ β, τῷ δὲ β οὐκέτι δι' ἄλλο. καθ' αὑτὸ γὰρ τὸ τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθάς. ὥστ' οὐκ ἔσται μέσον τοῦ α, β ἀποδεικτοῦ ὄντος. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ μέσον οὐχ οὕτως ἀεὶ ληπτέον, ὡς τόδε τι, ἀλλ' ἐνίοτε λόγον, ὅπερ συμβαίνει κἀπὶ τοῦ λεχθέντος. τὸ δὴ ὑπάρχειν τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ, καὶ οὐδὲν τῷ ἄκρῳ, οὐ δεῖ λημβάνειν, ὡς ἀεὶ κατηγορηθησομένων ἀλλήλων, ἢ ὁμοίως τό, τε πρῶτον τοῦ μέσου, καὶ οὐδὲν τοῦ ἐσχάτου. καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ὑπάρχειν δὲ ὡσαύτως. ἀλλ' ὁσαχῶς τὸ εἶναι λέγεται, καὶ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν αὐτὸ οὐδὲν, τοσαυταχῶς οἴεσθαι χρὴ σημαίνειν καὶ τὸ ὑπάρχειν. οἷον, ὅτι τῶν ἐναντίων ἐστὶ μία ὑπαρξήμη. ἔστω γὰρ τὸ α τὸ, μίαν εἶναι ὑπαρξήμην, τὰ δ' ἐναντία ἀλλήλοις, ἐφ' οὗ β, τὸ δὴ α τῷ β ὑπάρχει οὐχ ὡς τὰ ἐναντία, τῷ, μίαν εἶναι αὐτῶν ὑπαρξήμην, ἀλλὰ ὅτι ἀληθὲς εἰπεῖν κατ' αὐτῶν μίαν εἶναι αὐτῶν ὑπαρξήμην. συμβαίνει δ' ὁτὲ μὴ, ὑπὸ τοῦ μέσου τὸ πρῶτον λέγεσθαι, τὸ δὲ μέσον, ὑπὸ τοῦ τρίτου μὴ λέγεσθαι. οἷον εἰ ἡ σοφία ἔστιν ὑπαρξήμη, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστιν ἡ σοφία ὑπαρξήμη, συμπέρασμα ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ὑπαρξήμη ἐστί. τὸ μὴ δὴ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ὑπαρξήμη, ἡ δὴ σοφία ἔστιν ὑπαρξήμη. ὁτὲ δὴ τὸ μὴ μέσον ὑπὸ τοῦ τρίτου λέγεται, τὸ δὴ πρῶτον ὑπὸ τοῦ μέσου οὐ λέγετο. οἷον, εἰ τοῦ ποιοῦ παντός ἐστιν ὑπαρξήμη, ἢ ἐναντίου, τὸ δ' ἀγαθὸν καὶ ἐναντίον ἐν ποιὸν, συμπέρασμα μὲν, ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ὑπαρξήμη. οὐκ ἔστι δὴ τὸ ἀγαθὸν ὑπαρξήμη, οὐδὲ τὸ ποιὸν, οὐδὲ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν ταῦτα. ἔστι δὴ ὅτε μήτε τὸ πρῶτον κατὰ τοῦ μέσου, μήτε οὐδὲν κατὰ τοῦ τρίτου, τοῦ πρώτου κατὰ τοῦ τρίτου ὁτὲ μὴ λεγομένου, ὁτὲ δὲ μὴ λεγομένου. οἷον εἰ οὗ ὑπαρξήμη ἐστὶν, ἔστι τούτου γένος, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστιν ὑπαρξήμη, συμπέρασμα ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐστι γένος. κατηγορῆτο δὲ οὐδὲν κατ' οὐδενός. εἰ δὲ οὗ ἐστιν ὑπαρξήμη, γένος ἐστὶ οὐδὲν, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστιν ὑπαρξήμη, συμπέρασμα, ὅτι τὸ

ἀγαθόν ἐστι γένος. κατὰ μὲν δὴ τοῦ ἄκρου κατηγορεῖται τὸ πρῶτον, κατ' ἀλλήλων δὲ οὐ λέγεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ὑπάρχειν ληπτέον. οὐ γὰρ ἀεὶ σημαίνει τὸ μὴ ὑπάρχειν τόδε τῷδε, μὴ εἶναι τόδε τόδε, ἀλλ' ἐνίοτε μὴ εἶναι τόδε τοῦδε, ἢ τόδε τῷδε. οἷον ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις, ἢ γενέσεως γένεσις, ἡδονῆς δέ ἐστιν, οὐκ ἄρα ἡ ἡδονὴ γένεσις, ἢ πάλιν ὅτι γέλωτός ἐστι σημεῖον, σημείου δὲ, οὐκ ἔστι σημεῖον, ὥστ' οὐ σημεῖον ὁ γέλως. ὁμοίως δὲ κἀν τοῖς ἄλλοις, ἐν ὅσοις ἀναιρεῖται τὸ πρόβλημα, τὸ λέγεσθαί πως πρὸς αὐτὸ, τὸ γένος. πάλιν ὅτι ὁ καιρὸς οὐκ ἔστι χρόνος δέων. θεῷ γὰρ καιρὸς μέν ἐστι, χρόνος δ' οὐκ ἔστι δέων, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι θεῷ ὠφέλιμον. ὅρους μὴ γὰρ θετέον, καιρὸν καὶ χρόνον δέοντα, καὶ θεόν. τὴν δὲ πρότασιν ληπτέον, κατὰ τὴν τοῦ ὀνόματος πτῶσιν. ἁπλῶς γὰρ οὖν λέγομεν κατὰ πάντων, ὅτι τοὺς μὲν ὅρους ἀεὶ θετέον κατὰ τὰς κλήσεις τῶν ὀνομάτων, οἷον ἄνθρωπος ἢ ἀγαθὸν, ἢ τἀναντία, οὐκ ἀνθρώπου ἢ ἀγαθοῦ ἢ ἐναντίων. τὰς δὲ προτάσεις ληπτέον κατὰ τὰς ἑκάστου πτώσεις. ἢ γὰρ ὅτι τούτῳ οἷον τὸ ἴσον, ἢ ὅτι τούτου, οἷον τὸ διπλάσιον, ἢ ὅτι οὖν, οἷον τὸ τύπτον, ἢ τὸ ὁρῶν, ἢ ὅτι οὗτος, οἷον ἄνθρωπος, ζῶον. ἢ εἴ πως ἄλλως πίπτει τοὔνομα κατὰ τῆς πρότασιν. τὸ δὲ ὑπάρχειν τόδε τῷδε, καὶ τὸ ἀληθεύεσθαι τόδε κατὰ τοῦδε, τοσαυταχῶς ληπτέον, ὁσαχῶς αἱ κατηγορίαι διήρηνται. καὶ ταύτας ἢ πῆ, ἢ ἁπλῶς. ἔτι δὲ ἢ ἁπλῶς ἢ συμπεπλεγμένας. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ ὑπάρχειν. ὑπόσκεπτέον δὲ ταῦτα καὶ διορίστέον βέλτιστον. τὸ δ' ἐπαναδιπλούμενον ἐν ταῖς προτάσεσι πρὸς τοῦ πρώτῳ ἄκρῳ θετέον, οὐ πρὸς τὸ μέσον. λέγω δὲ οἷον εἰ γένοιτο συλλογισμὸς ὅτι τοῦ δικαιοσύνης ἐστὶ ὑπόστημη, ὅτι ἀγαθὸν, τὸ ὅτι ἀγαθὸν ἢ ἀγαθὸν, πρὸς τοῦ ἄκρῳ θετέον. ἔστω γὰρ τὸ α ὑπόστημη ὅτι ἀγαθὸν, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β ὅτι ἀγαθὸν, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ, δικαιοσύνη. τὸ δὴ α ἀληθὲς τοῦ β κατηγορῆσαι. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ἐστιν ὑπόστημη ὅτι ἀγαθόν. ἀλλὰ καὶ τὸ β τοῦ γ. ἡ γὰρ δικαιοσύνη ὅπερ ἀγαθόν. οὕτως μὲν οὖν γίνεται ἀνάλυσις. εἰ δὲ πρὸς τῷ β τεθείη, τὸ ὅτι ἀγαθὸν, οὐκ ἔσται. τὸ μὲν γὰρ α κατὰ τοῦ β ἀληθὲς ἔσται. τὸ δὲ β κατὰ τοῦ γ οὐκ ἀληθὲς ἔσται. τὸ γὰρ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθὸν κατηγορεῖν

τηγορεῖν τοῦ δικαιοσύνης ψεῦδος, καὶ οὐ συνετόν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ὑγιεινὸν δειχθείη ὅτι ὑπόστητόν ἐστιν ἢ ἀγαθὸν, ἢ τραγέλαφος, ἢ μὴ ὄν, ἢ ἄνθρωπος φθαρτὸν, ἢ αἰσθητόν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς ὑπὸ κατηγορουμένοις πρὸς τῷ ἄκρῳ τῆς ἐπαναδίπλωσιν θετέον. οὐχ ἡ αὐτὴ δὲ θέσις τῶν ὅρων ὅταν ἁπλῶς τι συλλογισθῇ, καὶ ὅταν τόδε τι, ἢ πῆ, ἢ πῶς. λέγω δ' οἷον ὅταν τὸ ἀγαθὸν ὑπόστητον δειχθῇ, καὶ ὅταν ὑπόστητόν τι ὅτι ἀγαθόν. ἀλλ' εἰ μὲν ἁπλῶς ὑπόστητον δέδεικται, μέσον θετέον τὸ ὄν, εἰ δ' ὅτι ἀγαθὸν, τό τι ὄν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α ὑπόστημη, ὅτι τὶ ὄν, ἐφ' ᾧ δὲ β ὄν τι, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ γ ἀγαθόν. ἀληθὲς δὴ τὸ α τοῦ β κατηγορεῖν. ἡ γὰρ ὑπόστημη τοῦ τινὸς ὄντος, ὅτι τὶ ὄν. ἀλλὰ καὶ τὸ β τοῦ γ. τὸ γὰρ ἐφ' ᾧ γ ὄν τί. ὥστε καὶ τὸ α τοῦ γ. ἔσται ἄρα ὑπόστημη τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι τὶ ἀγαθόν. ἡ γὰρ τὸ τὶ ὄν τοῦ ἰδίας οὐσίας σημεῖον. εἰ δὲ τὸ ὄν μέσον ἐτέθη, καὶ πρὸς τῷ ἄκρῳ τὸ ὄν ἁπλῶς, καὶ μὴ τὸ τὶ ὄν ἐλέχθη, οὐκ ἂν ἦν συλλογισμὸς, ὅτι ἐστὶν ὑπόστημη τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθὸν ἀλλ' ὅτι ὄν. οἷον ἐφ' ᾧ α ὑπόστημη ὅτι ὄν, ἐφ' ᾧ τὸ β ὄν, ἐφ' ᾧ γ ἀγαθόν. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἐν μέρει συλλογισμοῖς, οὕτως ληπτέον τοὺς ὅρους. δεῖ δὲ καὶ μεταλαμβάνειν ἃ τὸ αὐτὸ δύναται ὀνόματα ἀντ' ὀνομάτων, καὶ λόγους ἀντὶ λόγων, καὶ ὄνομα, καὶ λόγον, καὶ ἀεὶ ἀντὶ τοῦ λόγου, τοὔνομα λαμβάνειν. ῥᾴων γὰρ ἡ τῶν ὅρων ἔκθεσις. οἷον, εἰ μηδὲν διαφέρει εἰπεῖν, τὸ ὑπολήπτον τοῦ δοξαστοῦ μὴ εἶναι γένος, ἢ μὴ εἶναι ὅπερ ὑπολήπτόν τι τὸ δοξαστόν. ταυτὸν γὰρ τὸ σημαινόμενον, ἀντὶ λόγου τοῦ ληφθέντος, τὸ ὑπολήπτον καὶ τὸ δοξαστὸν ὅρους θετέον. ὠθεῖ δὲ οὐ ταυτόν ἐστι τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν, καὶ τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν τὸ ἀγαθὸν, οὐχ ὁμοίως θετέον τοὺς ὅρους. ἀλλ' εἰ μέν ἐστιν ὁ συλλογισμὸς ὅτι ἡδονὴ τὸ ἀγαθὸν, ὅρον θετέον τὸ ἀγαθὸν, εἰ δ' ὅτι ἀγαθὸν, ἀγαθόν. οὕτως δὲ καὶ ὠθεῖ τῶν ἄλλων, οὐκ ἔστι δὲ ταυτὸν οὔτ' εἶναι οὔτ' εἰπεῖν, ὅτι ᾧ τὸ β ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ τὸ α ὑπάρχει, καὶ τὸ εἰπεῖν τὸ, ᾧ παντὶ τὸ β ὑπάρχει, καὶ τὸ α ὑπάρχει παντί. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ β τῷ γ ὑπάρχειν, μὴ παντὶ δέ. οἷον ἔστω τὸ μὲν β, καλόν τι, τόδε γ λευκόν. εἰ δήτινι λευκῷ ὑπάρχει καλόν τι, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι λευκῷ ὑπάρχει καλὸν, ἀλλ' οὐ παντὶ ἴσως. εἰ

μὲν οὖν τὸ ᾱ τοῦ β̄ ὑπάρχει, μὴ παντὶ δὲ, καθ' οὗ τὸ β̄, οὔτ' εἰ παντὶ, τῷ γ̄ τὸ β̄, οὔτ' εἰ μόνον τινὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ ᾱ οὐχ ὅτι οὐ παντὶ, ἀλλ' οὐδ' ὑπάρχειν τῶν γ̄. εἰ δὲ καθ' ὅτου ἂν τὸ β̄ λέγηται ἀληθῶς, τούτῳ παντὶ τὸ ᾱ ὑπάρχει, συμβήσεται τὸ ᾱ, καθ' οὗ παντὸς τὸ β̄ λέγεται, κατὰ τούτου παντὸς λέγεσθαι. εἰ μέν τοι τὸ ᾱ λέγετο καθ' οὗ ἂν τὸ β̄ λέγηται κατὰ παντὸς, οὐδὲν κωλύει τῷ γ̄ ὑπάρχειν τὸ β̄. μὴ παντὶ δὲ τὸ ᾱ, ἢ ὅλως μὴ ὑπάρχειν. ἐν δὴ τοῖς τρισὶν ὅροις, δῆλον ὅτι τὸ καθ' οὗ τὸ β̄ παντὸς, τὸ ᾱ λέγεσθαι, τοῦτ' ἔστι καθ' ὅσων τὸ β̄ λέγετο, κατὰ πάντων λέγεσθαι καὶ τὸ ᾱ. καὶ εἰ μὲν κατὰ παντὸς τὸ β̄, καὶ τὸ ᾱ οὕτως. εἰ δὲ μὴ κατὰ παντὸς, οὐκ ἀνάγκη τὸ ᾱ ὑπάρχειν κατὰ παντὸς. οὐ δεῖ δὲ οἴεσθαι πρὰ τὸ ἐκτίθεσθαι συμβαίνειν τι ἄτοπον. οὐδὲν γὰρ προσχρώμεθα τῷ, τόδε τι εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωμέτρης τὴν ποδιαίαν καὶ εὐθεῖαν τὴν δὲ εἶναι καὶ ἀπλατῆ λέγει οὐκ οὖσαν. ἀλλ' οὐχ οὕτως χρῆται ὡς ἐκ τούτων συλλογιζόμενος. ὅλως γὰρ ὃ μή ἐστιν, ὡς ὅλον πρὸς μέρος, καὶ ἄλλο πρὸς τοῦτο ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ἐξ οὐδενὸς τῶν τοιούτων δείκνυσιν ὁ δεικνύων. οὐ δὲ γὰρ γίνετο συλλογισμός. τὸ δ' ἐκτίθεσθαι, οὕτως προσχρώμεθα, ὥσπερ καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, τὸν μανθάνοντα λέγοντες. οὐ γὰρ οὕτως ὡς ἄνευ τούτων, οὐχ οἷόν τε ἀφεδεχθῆναι, ὥσπερ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. μὴ λανθανέτω δὲ ἡμᾶς ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ τῷ συλλογισμῷ οὐχ ἅπαντα τὰ συμπεράσματα δι' ἑνὸς, τοῦ αὐτοῦ σχήματός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ μὲν, διὰ τούτου, τὸ δὲ, δι' ἄλλου. δῆλον οὖν ὅτι καὶ τὰς ἀναλύσεις, οὕτω ποιητέον. ἐπεὶ δ' οὐ πᾶν πρόβλημα ἐν ἅπαντι σχήματι, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τεταγμένα, φανερὸν ἐκ τοῦ συμπεράσματος, ἐν ᾧ σχήματι ζητητέον, τούς τε πρὸς ὁρισμοὺς τῶν λόγων, ὅσοι πρὸς ἕν τι τυγχάνουσι διειλεγμένοι τῶν ἐν τῷ ὅρῳ, πρὸς ὃ διείλεκται θετέον ὅρον, καὶ οὐ τὸν ἅπαντα λόγον. ἧττον γὰρ συμβήσετο ταράσσεσθαι διὰ τὸ μῆκος. οἷον, εἰ τὸ ὕδωρ ἔδειξεν ὅτι ὑγρὸν ποτὸν, τὸ ποτὸν καὶ τὸ ὕδωρ, ὅρους θετέον. ἔτι δὲ τοὺς ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμοὺς οὐ πειρατέον ἀνάγειν. οὐ γάρ ἐστιν ἐκ τῶν κειμένων ἀναγαγεῖν. οὐ γὰρ διὰ συλλογισμοῦ δεδειγμένοι εἰσὶν, ἀλλὰ διὰ συνθήκης ὡμολογημένοι πάντες. οἷον εἰ ὑποθέμενος, εἰ μία τὶς

δύναμις

δύναμις μὴ εἴη τῶν ἐναντίων, μὴ δ' ὑπαρτήμην εἶναι μίαν, εἶτα διαλεχθείη ὅτι οὐκ ἔστι μία δύναμις τῶν ἐναντίων, οἷον εἰ τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ νοσώδους. ἅμα γὰρ ἔσται τὸ αὐτὸ ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες. ὅτι μὲν οὐκ ἔστι μία πάντων τῶν ἐναντίων δύναμις, ὑπαρδέδεικται, ὅτι δὲ ὑπαρτήμη οὐκ ἔστιν, οὐ δέδεικται. καίτοι γε ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐκ ἐκ συλλογισμοῦ, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως. τοῦτον μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν. ὅτι δὲ οὐ μία δύναμίς ἐστιν. οὗτος γὰρ ἦν ἴσως ὁ λογισμὸς, ἐκεῖνο δὲ ὑπόθεσις. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαινομένων. οὔτε γὰρ τούτους ἐστὶν ἀναλύειν, ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγὴν ἐστι. συλλογισμῷ γὰρ δείκνυται, θάτερον δ' οὐκ ἔστιν. ἐξ ὑποθέσεως γὰρ περαίνεται. διαφέρουσι δὲ τῶν προειρημένων, ὅτι ἐν ἐκείνοις μὲν δεῖ προδιομολογήσασθαι, εἰ μέλλει συμφήσειν. οἷον, ἐὰν δειχθῇ μία δύναμις τῶν ἐναντίων, ὁ ὑπαρτήμην εἶναι τὴν αὐτήν. ἐνταῦθα δὲ καὶ μὴ προδιομολογησάμενοι συγχωρήσουσι, διὰ τὸ φανερὸν εἶναι τὸ ψεῦδος. οἷον τεθείσης τῆς διαμέτρου συμμέτρου, τὸ τὰ περιττὰ ἴσα εἶναι τοῖς ἀρτίοις. πολλοὶ δὲ καὶ ἕτεροι περαίνονται ἐξ ὑποθέσεως οὓς ὑπασκέψασθαι δεῖ, καὶ διασημῆναι καθαρῶς. τίνευ μὲν οὖν αἱ διαφοραὶ τούτων, καὶ ποσαχῶς γίνονται οἱ ἐξ ὑποθέσεως, ὕστερον ἐροῦμεν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναλύειν εἰς τὰ σχήματα τοὺς τοιούτους συλλογισμούς. καὶ δι' ἣν αἰτίαν, εἰρήκαμεν. ὅσα δὲ ἐν πλείοσι σχήμασι δείκνυται τῶν προβλημάτων, ἂν ἐν θατέρῳ συλλογισθῇ, ἔστιν ἀναγαγεῖν τὸν συλλογισμὸν εἰς θάτερον. οἷον τὸν ἐν τοῦ πρώτου, στερητικὸν εἰς τὸ δεύτερον, καὶ τὸν ἐν τοῦ μέσου, εἰς τὸ πρῶτον, οὐχ ἅπαντας δὲ, ἀλλ' ἐνίους. ἔσται δὲ φανερὸν ἐν τοῖς ἑπομένοις. εἰ γὰρ τὸ ᾱ μηδενὶ τοῦ β̄, τὸ δὲ β̄ παντὶ τοῦ γ̄, τὸ ᾱ οὐδενὶ τῷ γ̄. οὕτως μὲν οὖν τὸ ᾱ σχῆμα. ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ τὸ στερητικὸν, τὸ μέσον ἔσται. τὸ γὰρ β̄ τῷ μὲν ᾱ, οὐδενὶ, τῷ δὲ γ̄ παντὶ ὑπάρξει. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ καθόλου, ἀλλ' ἐν μέρει ὁ συλλογισμός. οἷον εἰ τὸ μὲν ᾱ μηδενὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄. ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ στερητικοῦ, τὸ μέσον ἔσται σχῆμα. τῶν δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογισμῶν, οἱ μὲν καθόλου, ἀναχθήσοντο εἰς τὸ ᾱ σχῆμα, τῶν δ' ἐν

μέρει, ἅτερος μόνον. ἔστω γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὴ β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄, παν-
τὶ ὑπάρχον. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ ά ἔσται σχῆμα. τὸ
μὲν, γὰρ β̄, οὐδενὶ τῷ ᾱ, τὸ δὲ ᾱ, παντὶ τοῦ γ̄ ὑπάρχει. ἐὰν δὲ
τὸ κατηγορικὸν μὲν ᾖ πρὸς τοῦ β̄, τὸ δὲ στερητικὸν πρὸς τοῦ γ̄,
πρῶτον ὅρον θετέον τὸ γ̄. οὕτω γὰρ οὐδενὶ τῷ ᾱ, τὸ δὲ ᾱ, παντὶ
τῷ β̄, ὥστ' οὐδενὶ τῷ β̄ τῷ γ̄. οὐδ' ἄρα τὸ β̄ τῷ γ̄ οὐδενὶ. ἀν-
τιστρέφει γὰρ τὸ στερητικόν. ἐὰν δὲ ἐν μέρει ᾖ ὁ συλλογισμὸς, ὅταν
μὲν ᾖ τὸ στερητικὸν πρὸς τοῦ μείζονι ἄκρῳ ἀναλυθήσεται εἰς τὸ
πρῶτον σχῆμα. οἷον εἰ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ β̄, τοῦ δὲ γ̄ τινί. ἀντι-
στραφέντος γὰρ τοῦ στερητικοῦ, τὸ ά ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ β̄, οὐ-
δενὶ τοῦ ᾱ, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ γ̄. ὅταν δὲ τὸ κατηγορικὸν, οὐκ ἀνα-
λυθήσεται. οἷον εἰ τὸ ᾱ τοῦ μὲν β̄ παντὶ, τοῦ δὲ γ̄, μὴ παντί.
οὔτε γὰρ ὑπὸ δέχεται ἀντιστροφὴν τὸ ᾱ β̄, οὔτε γενομένης ἔσται
συλλογισμός. πάλιν οἱ μὲν ἐν τοῦ τρίτῳ σχήματι οὐκ ἀναλυθή-
σοντες πάντες εἰς τὸ ά, οἱ δ' ἐν τῷ ά πάντες, εἰς τὸ γ. ὑπαρχέτω
γὰρ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄, τινὶ τῷ γ̄, οὐκοῦν ἐπεὶ ἀν-
τιστρέφει καὶ τὸ ἐν μέρει κατηγορικὸν, ὑπάρξει τὸ γ̄ τινὶ τοῦ β̄.
τὸ δὲ ᾱ παντὶ ὑπῆρχε τῷ β̄, ὥστε γίνεται τὸ γ σχῆμα. καὶ εἰ
στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὡσαύτως. ἀντιστρέφει γὰρ τὸ ἐν μέρει
καταφατικόν. ὥστε τὸ μὴ ᾱ οὐδενὶ τῷ β̄, τὸ δὲ γ̄, τινὶ ὑπάρξει.
τῶν δὲ ἐν τῷ τελευταίῳ σχήματι συλλογισμῶν, εἷς μόνος οὐκ ἀνα-
λύεται, εἰς τὸ ά, ὅταν μὴ καθόλου τεθῇ τὸ στερητικὸν, οἱ δὲ ἄλλοι
πάντες ἀναλύοντες. κατηγορείσθω γὰρ παντὸς τοῦ γ̄ τὸ ᾱ, καὶ
τὸ β̄, οὐκοῦν ἀντιστρέψει τὸ γ̄ πρὸς ἑκάτερον ὑπὸ μέρους, ὑπάρξει
ἄρα τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄, ὥστ' ἔσται τὸ ά σχῆμα, εἰ τὸ μὴ ᾱ παντὶ τοῦ
γ̄, τὸ δὲ γ̄ τινὶ τῷ β̄. καὶ εἰ τὸ μὲν ᾱ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ
γ̄, ὁ αὐτὸς λόγος. ἀντιστρέφει γὰρ πρὸς τὸ β̄ τὸ γ̄. ἐὰν δὲ τὸ μὲν
β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ γ̄, πρῶτον ὅρον θετέον τὸ β̄. τὸ
γὰρ β̄ παντὶ τοῦ γ̄, τὸ δὲ γ̄ τινὶ τῷ ᾱ, ὥστε τὸ β̄ τινὶ τῷ ᾱ. ἐπεὶ
δ' ἀντιστρέφει τὸ ἐν μέρει, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρξει. καὶ εἰ στερητι-
κὸς ὁ συλλογισμὸς καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ὁμοίως ληπτέον. ὑπαρ-
χέτω γὰρ τὸ β̄ παντὶ τοῦ γ̄, τὸ δὲ ᾱ μηδενὶ, οὐκοῦν τινὶ τῷ β̄
οὐχ ὑπάρξει τὸ γ̄, τὸ δὲ ᾱ οὐδενὶ τῷ γ̄, ὡς ἔσται μέσον τὸ γ̄. ὁμοίως

δὲ καὶ

δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν στερητικὸν καθόλου, τὸ δὲ κατηγορικὸν ἐν μέρει. τὸ
μὲν γὰρ ᾱ οὐδενὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ γ̄, τινὶ τῷ β̄ ὑπάρξει. ἐὰν δὲ ἐν
μέρει ληφθῇ τὸ στερητικὸν, οὐκ ἔσται ἀνάλυσις. οἷον εἰ τὸ μὴ β̄ παν-
τὶ τοῦ γ̄, τὸ δὲ ᾱ τινὶ μὴ ὑπάρχει. ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ β̄ γ̄,
ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἔσονται κατὰ μέρος. φανερὸν δὲ ὅτι
καὶ πρὸς τὸ ἀναλύειν εἰς ἄλληλα τὰ σχήματα, ἢ πρὸς τοῦ ἐλάττονι
ἄκρῳ πρότασις, ἀντιστρεπτέα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σχήμασιν. ταύ-
της γὰρ μετατιθεμένης, μετάβασις γίνεται, τῶν δὲ ἐν τῷ μέσῳ
σχήματι ἅτερος μὲν, ἀναλύεται, ἅτερος δὲ οὐκ ἀναλύετε εἰς τὸ γ.
ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ καθόλου στερητικὸν, ἀναλύεται. εἰ γὰρ τὸ ᾱ μη-
δενὶ μὴ τοῦ β̄, τῷ δὲ γ̄ τινὶ, ἀμφότερα ὁμοίως ἀντιστρέφει πρὸς
τὸ ᾱ, ὥστε τὸ μὲν β̄, οὐδενὶ τῷ ᾱ, τὸ δὲ γ̄, τινὶ, μέσον ἄρα τὸ ᾱ.
ὅταν δὲ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, οὐ γίνεται
ἀνάλυσις. οὐδετέρα γὰρ τῶν προτάσεων ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς κα-
θόλου. καὶ οἱ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ σχήματος ἀναλυθήσονται εἰς τὸ μέ-
σον, ὅταν ᾖ καθόλου τὸ στερητικὸν, οἷον, εἰ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄, τοῦ
δὲ β̄ τινὶ ἢ παντί. καὶ γὰρ τὸ γ̄ τοῦ μὲν ᾱ οὐδενὶ, τοῦ δὲ β̄ τινὶ
ὑπάρξει. ἐὰν δὲ ὑπὸ μέρους ᾖ τὸ στερητικὸν, οὐκ ἀναλυθήσεται. οὐ
γὰρ δέχεται ἀντιστροφὴν τὸ ἐν μέρει ἀποφατικόν. φανερὸν οὖν
ὅτι οἱ αὐτοὶ συλλογισμοὶ οὐκ ἀναλύονται ἐν τούτοις τοῖς σχή-
μασιν, οἵπερ οὐδ' εἰς τὸ πρῶτον ἀνελύοντο. καὶ ὅτι εἰς τὸ πρῶ-
τον σχῆμα τῶν συλλογισμῶν ἀναγομένων, οὗτοι μόνοι διὰ τοῦ
ἀδυνάτου περαίνονται. πῶς μὲν οὖν δεῖ τοὺς συλλογισμοὺς
ἀνάγειν, καὶ ὅτι ἀναλύετε τὰ σχήματα εἰς ἄλληλα, φανερὸν ἐκ
τῶν εἰρημένων. Διαφέρει δέ τι ἐν τῷ κατασκευάζειν ἢ ἀνα-
σκευάζειν τὸ ὑπολαμβάνειν, ἢ ταυτὸν ἢ ἕτερον σημαίνειν, τὸ μὴ
εἶναι τόδε, καὶ εἶναι μὴ τόδε. οἷον, τὸ μὴ εἶναι λευκὸν, τῷ εἶναι μὴ λευ-
κόν. οὐ γὰρ ταυτὸν σημαίνει, οὐδ' ἔστιν ἀπόφασις τοῦ εἶναι λευ-
κὸν, τὸ εἶναι μὴ λευκὸν, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι λευκόν. λόγος δὲ τούτου,
ὅδε. ὁμοίως γὰρ ἔχει τὸ δύναται οὐ βαδίζειν, πρὸς τὸ δύνατε οὐ
βαδίζειν, τοῦ ἔστι λευκὸν, πρὸς τὸ ἔστιν οὐ λευκόν. καὶ τὸ ἐπίστατε
τἀγαθὸν πρὸς τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ ἀγαθόν. τὸ γὰρ ἐπίσταται τὸ
ἀγαθὸν ἢ ἔστιν ὑπὸ στάμενος τὸ ἀγαθὸν, οὐδὲν διαφέρει. οὐδὲ τὸ

λωΐαται βαδίζειν, ἢ ἔστι λευκόν βαδίζειν, ὥστε καὶ τὰ ἀν-
θρώπεια οὐ λευκὰ βαδίζει, ὅτι ἔστι λευκόν βαδίζει. εἰ δὲ
τὸ οὐκ ἔστι λευκόν βαδίζειν, ταυτὸ σημαίνει, καὶ ἔστι λευκό-
ν βαδίζειν ἢ μὴ βαδίζειν, ταυτά γε ἅμα ὑπάρξει ταῖς
αὐτῷ. ὁ γὰρ αὐτὸς λευκὸν βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν, καὶ ὥστε
μὴν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι. φάσις δὲ καὶ ἀπόφασις,
οὐχ ὑπάρχουσιν αἱ ἀντικείμεναι ἅμα ταῖς αὐτῷ. Ὥσπερ οὖν τὸ
ταυτόν ὅτι τὸ μὴ ἐπίσασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐπίσασθαι τὸ μὴ ἀ-
γαθόν. οὐδὲ εἶναι μὴ ἀγαθὸν καὶ μὴ εἶναι ἀγαθόν, ταυτόν. τῷ γὰρ
αὐτῷ ἄλογον αὐθάτερα ἢ ἕτερα, καὶ θάτερα. τὸ δὲ τὸ εἶναι μὴ ἴσον
καὶ τὸ μὴ εἶναι ἴσον. τῷ μὲν γὰρ ὑπάρχειν, ταῖς ὄντι μὴ ἴσῳ,
καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ ἄνισον, τῷ δὲ, οὐδαμῶ. διόπερ ἴσον μὲν ἢ ἄνι-
σον, οὐ πᾶσι ὑπάρχει, ἴσον δὲ, ἢ οὐκ ἴσον, πᾶσι. ἔτι τὸ ἔστιν ὂ λευ-
κὸν ξύλον, καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκὸν ξύλον, ὂ οὐχ ἅμα ὑπάρχει. εἰ γάρ
ὅτι ξύλον οὐ λευκόν, ἔσαι ξύλον, τὸ δὲ μὴ ὂν λευκὸν ξύλον, οὐκ
ἀνάγκη εἶναι ξύλον. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ἔστιν ἀγαθόν, τὸ
ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, ἀπόφασις. εἰ οὖν κατὰ παντὸς γένους ἢ ἡ φάσις
ἢ ἀπόφασις ἀληθὴς, εἰ μὴ ὅλην ἀπόφασις, δῆλον ὡς καὶ κατάφα-
σις ἂν πως εἴη. καὶ καταφάσεως δὲ πάσης ἀπόφασίς ὅλη, καὶ τού-
της ἄρα, τὸ οὐκ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. Ἔχει δὲ τάξιν τιν' πρὸς
ἄλληλα. ἔστω τὸ μὲν εἶναι ἀγαθόν, ἐφ' οὗ α, τὸ δὲ μὴ εἶναι ἀγα-
θόν, ἐφ' οὗ τὸ β, τὸ δὲ οὐκ εἶναι μὴ ἀγαθόν, ἐφ' ᾧ γ ὑπὸ τὸ β, τὸ δὲ
μὴ οὐκ εἶναι μὴ ἀγαθόν, ἐφ' οὗ δ ὑπὸ τὸ α. παντὶ δὴ ὑπάρξει ἢ τὸ
α, ἢ τὸ β, καὶ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ, καὶ ἢ τὸ γ ἢ τὸ δ, καὶ ὁτῳνὶ
ταῖς αὐτῷ. καὶ ᾧ τὸ γ, ἀνάγκη τὸ β παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἀ-
ληθὲς εἰπεῖν ὅτι ἔστιν οὐ λευκόν, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι λευκόν, ἀληθές.
ἀνάγκη γὰρ ἅμα εἶναι λευκὸν καὶ οὐκ μὴ λευκόν, ἢ εἶναι ξύ-
λον τὸ λευκόν οὐκ ἔστιν ξύλον λευκόν. ὥστε εἰ μὴ ἡ κατάφασις ἡ ἀπό
φασις ὑπάρξει. τῷ δὲ β τὸ γ τὰ ἀεί. ὁ γὰρ ὅλως μὴ ξύλον ὅτιν, τὸ
δὲ ξύλον ἔσαι, τὸ λευκόν. ἀνάπαλιν τοίνυν ᾧ τὸ α, καὶ τὸ δ παν
τί. ἢ γὰρ τὸ γ, ἢ τὸ δ. ἐπεὶ δ' οὐχ οἷόν τε ἅμα οὐκ μὴ λευκόν καὶ
οὐκ λευκόν, τὸ δ ὑπάρξει. καὶ γ' ὄντος λευκοῦ, ἀληθὲς εἰπεῖν
ὅτι τὰ ἔστι οὐ λευκόν, καὶ δὲ τῷ δ οὐ παντὸς τὸ α. καὶ γὰρ τοῦ
ὅλως

ὅλως μὴ ὄντος ξύλου, οὐκ ἀληθὲς τὸ ᾱ εἰπεῖν, ὡς ἔστι ξύλον λευ-
κόν. ὥστε τὸ δ ἀληθὲς, τὸ ᾱ οὐκ ἀληθὲς, ὅτι ξύλον λευκόν. δῆ-
λον δ' ὅτι καὶ τὸ ᾱ γ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ ὑπάρχει, εἰ καὶ τὸ β καὶ τὸ
δ φυλάττεται τινὶ ταῖς αὐτῷ ὑπάρξει. Ὁμοίως δ' ἔχουσι καὶ
αἱ στερήσεις πρὸς τὰς κατηγορίας, ταύτη τῇ θέσει. ἴσον, ἐφ' οὗ
τὸ α, οὐκ ἴσον, ἐφ' οὗ τὸ β, ἄνισον ἐφ' οὗ τὸ γ, οὐκ ἄνισον, ἐφ'
οὗ τὸ δ. καὶ ὧν πολλῶν δὲ ὧν τοῖς μὲν ὑπάρχει, τοῖς δὲ, οὐχ
ὑπάρχει τὸ αὐτό. ἡ μὲν ἀπόφασις ὁμοίως ἀληθεύοιτ' ἄν ὅτι
οὐκ ἔστι λευκὰ ταῦτα, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι λευκὸν ἕκαστον. ὅτι δὲ δεῖ
οὐ λευκὸν ἕκαστον, ἢ ὅτι ταῦτα δεῖ οὐ λευκά, ψεῦδος. ὁμοίως
δὲ καὶ τὸ ἔστι ταῦτ' ζῷον λευκόν, οὐ τὸ ἔστιν οὐ λευκὸν ἅπαν
ζῷον, ἀπόφασις. ἄμφω γὰρ ψευδεῖς. ἀλλὰ τὸ οὐκ ἔστι ταῦτ' ζῷον
λευκόν. ἐπεὶ δὲ δῆλον ὅτι ἕτερον σημαίνει τὸ ἔστιν οὐ λευκόν,
καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκόν, καὶ τὸ μὲν κατάφασις, τὸ δὲ ἀπόφασις,
φανερὸν ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος τοῦ δείκνυσθαι ἑκάτερον. οἷον
ὅτι ὁ αὐ εἰμι ζῷον, οὐκ ἔστι λευκόν, ἢ φυλάττεται μὴ εἶναι λευκόν. ὅτι
ὅτι ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν. δεῖ γάρ δεῖν εἶναι μὴ λευκόν. ἀλ-
λὰ τὸ μὲν ἀληθὲς εἰπεῖν, ἔστι λευκόν, εἴτε μὴ λευκόν, ὁ αὐτὸς
τρόπος. καταskευασικῶς γ' ἄμφω. δεῖ τοῦ πρώτου δείκνυ-
ται σχήματος. τὸ γ' ἀληθὲς τῷ ἔστιν ὁμοίως τάττεται. τοῦ γ'
ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν, οὐ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν, ἀπόφα-
σις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν. εἰ δ' ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν
ὃ αὐ ἡ ἄνθρωπος μουσικόν εἶναι, ἢ μὴ μουσικὸν εἶναι ὃ αὐ ἡ ζῷον
λευκόν, ἢ εἶναι μουσικόν, ἢ μὴ μουσικὸν εἶναι. κἠ δείξεται. τὸ δὲ μὴ
εἶναι μουσικὸν ὃ αὐ ἡ ἄνθρωπος, ἀναskευασικῶς δείκνυται τῇ τὰς
εἰρημένας ζῆσις τρόπους. ἁπλῶς δὲ ὅταν ὅτῳς ἔχῃ τὸ ᾱ καὶ τὸ β,
ὥστε ἅμα μὴ τῷ αὐτῷ μὴ φυλάττεσθαι. παντὶ ἢ δὴ ἀνάγκης, θά-
τερον, κἠ πάλιν τὸ γ καὶ τὸ δ ὡσαύτως, ἕπεται δὲ τῷ γ τὸ α,
κἠ μὴ ἀντιστρέφει, κἠ ᾧ β τὸ δ ἀκολουθήσει, οὐκ ἀντιστρέφει.
καὶ τὸ μὴ ᾱ καὶ τὸ δ φυλάττεται ταῖς αὐτῷ, τὸ δὲ β καὶ τὸ γ, οὐκ
φυλάττεται. πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι τῷ β τὸ δ ἕπεται φυθόρδιον,
φανερόν. ἐπεὶ γὰρ τῷ γ δ θάτερον δεῖ ἀνάγκης, ᾧ δὲ τὸ β οὐκ
φυλάττεται τὸ γ, δεῖ τὸ συμπεφορῆσθαι τὸ α. τὸ δὲ α κἠ β μὴ φυ-

λέχθαι τῷ αὐτῷ, φανερὸν ὅτι τὸ Α, ἀκολουθήσει. πάλιν ἐπεὶ τῷ Γ τὸ Γ οὐκ ὑπάρχει, παντὶ δὲ ἢ τὸ Γ, ἢ τὸ Δ, γίνεται τὸ Α καὶ τὸ Δ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, τὸ δέ γε Β τῷ Γ οὐκ γίνεται, εἰ μὴ τὸ Γ οὐκ ἐνδέχεται, εἰ μὴ συνακολουθεῖ τῷ Γ τὸ Α. συμβαίνει γάρ τι ἀδύνατον. φανερὸν δὴ ὅτι ὁ δὲ τὸ Β τῷ Δ, ἀντιστρέφει. ἐπεὶπερ ἐγχωρεῖ ἅμα τῷ Δ καὶ τὸ Α ὑπάρχειν. συμβαίνει δὲ γίνεσθαι τῇ τοιαύτῃ τάξει τῶν ὅρων ἀπατᾶσθαι, εἰ τὸ μὴ τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν, ὀρθῶς, ὧν ἀνάγκη παντὶ θατέρου ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ Α καὶ τὸ Β μὴ ἐνδέχεται ἅμα τῷ αὐτῷ, ἀνάγκη δὲ ὑπάρχειν ᾧ μὴ θατέρου, θατέρου. νῦν πάλιν τὸ Γ τῷ Δ, ὡσαύτως. ᾧ δὴ τῷ Γ παντί, ἐπεὶ τὸ Α. συμβήσεται γὰρ ᾧ τὸ Δ, τὸ Β ὑπάρχειν δὲ ἀνάγκης, ὅπερ ὅτι ψεῦδος. εἰλήφθω γὰρ ἡ ἀπόφασις τοῦ Α Β, ἡ ἐφ᾽ ᾧ ὧν Ζ, καὶ πάλιν τῷ Γ ἡ ἐφ᾽ ᾧ θ, ἀνάγκη δὴ παντὶ, ἢ τὸ Α ἢ τὸ Ζ. ἢ γὰρ τῶν φάσιν, ἢ τῶν ἀπόφασιν. καὶ πάλιν ἢ τὸ Γ ἢ τὸ θ. φάσις γὰρ καὶ ἀπόφασις. καὶ ᾧ τὸ Γ, παντὶ τὸ Α ὑπόκειται. ὥστε ᾧ τὸ Ζ, παντὶ τὸ θ. πάλιν ἐπεὶ τοῦ Ζ Β, παντὶ θατέρου, καὶ τοῦ θ Δ, ὡσαύτως. ἀκολουθεῖ ᾧ τῷ Ζ, τὸ θ, καὶ τῷ Δ ἀκολουθήσει, τὸ Β. οὐδὲν γὰρ ἴσμεν. εἰ ἄρα τῷ Γ τὸ Α, καὶ τῷ Δ, τὸ Β. οὐδὲ δὲ ψεῦδος. ἀνῄρηται γὰρ ὧν ἐν τοῖς ὅτως ἔχουσιν ἡ ἀκολούθησις. οὐ γὰρ ἴσως ἀνάγκη παντὶ, τὸ Α ἢ τὸ Ζ, οὐδὲ τὸ Ζ ἢ τὸ Β. οὐ γάρ ὅτιν ἀπόφασις τοῦ Α τὸ Ζ, τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ, τὸ οὐκ ἀγαθὸν ἀπόφασις. ὁ ταὐτὸν δέ ὅτι τὸ οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, τῷ οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε οὐκ ἀγαθόν. ὁμοίως ᾗ καὶ ὧν τὸ Γ Δ. αἱ γὰρ ἀποφάσεις αἱ εἰλημμέναι, δύο εἰσίν.

Ἀναλυτικῶν προτέρων τοῦ Α τέλος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 69
ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ,
ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐν τόσοις μὲν ὂν σχήμασι, καὶ διὰ ποίων, καὶ πόσων προτάσεων, καὶ πότε, καὶ πῶς γίνεται συλλογισμὸς, ἔτι δὲ, εἰς ποῖα βλεπτέον ἀναισκολάζοντι καὶ κατασκολάζοντι, καὶ πῶς δεῖ ζητεῖν περὶ τὸ προκειμένου καθ᾽ ὁποιανοῦν μέθοδον, ἔτι δὲ διὰ ποίας ὁδοῦ ληψόμεθα τὰς περὶ ἕκαστον ἀρχὰς, εἴρηται διειλημμένως. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν, καθόλου τῶν συλλογισμῶν εἰσιν, οἱ δὲ ἐν μορίοις, οἱ μὲν καθόλου πάντες, ἀεὶ πλείω συλλογίζονται, τῶν δὲ ἐν μορίῳ, οἱ μὲν καταγωγικοὶ, πλείω, οἱ δὲ ἀποφατικοὶ, ἐλάττω συμπεράσματα μόνον. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι προτάσεις, ἀντιστρέφουσιν, ἡ δὲ ἐν μορίῳ στερητικὴ, οὐκ ἀντιστρέφει. τὸ δὲ συμπέρασμα, τί ἢ τινός ὅτιν, ὡσαύτως οἱ μὲν ἄλλοι συλλογισμοὶ πλείω συλλογίζονται. οἷον εἰ τὸ Α τῷ Γ παντὶ τῷ Β, ἢ τινὶ, καὶ τὸ Β τινὶ τῷ Α ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. καὶ εἰ μηδενὶ τῷ Β τὸ Α, οὐδὲ τὸ Β οὐδενὶ τῷ Α. ὁμοίως δὲ ἕτερον τὸ ἐμπεσόν. εἰ δὲ τὸ Α τινὶ μὴ ὑπάρχει τῷ Β, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ Β τινὶ τῷ Α μὴ ὑπάρχειν. ἐνδέχεται γὰρ παντὶ ὑπάρχειν. αὕτη μὲν οὖν ἰδίᾳ παντὸς αἰτία, τῶν τε καθόλου, καὶ τῷ ἐν μορίῳ. ἔστι δὲ περὶ τῶν καθόλου καὶ ἄλλως εἰπεῖν. ὅσα γὰρ ἢ ὑπὸ τὸ μέσον, ἢ ὑπὸ τὸ συμπέρασμά ὅτιν, ἁπάντων ἔσται ὁ αὐτὸς συλλογισμὸς, ἐὰν τὰ μὲν, ἐν τῷ μέσῳ, τὰ δὲ, ἐν τῷ συμπεράσματι τεθῇ. οἷον εἰ τὸ Α Β συμπέρασμα διὰ τοῦ Γ, ὅσα ὑπὸ τὸ Β ἢ τὸ Γ ὅτιν, ἀνάγκη παντὶ λέγεσθαι τὸ Α. εἰ γὰρ τὸ Δ, ἐν ὅλῳ τῷ Β, τὸ δὲ Β ἐν ὅλῳ τῷ Α, καὶ τὸ Δ ἔσται ἐν ὅλῳ τῷ Α. πάλιν εἰ τὸ Ε ἐν ὅλῳ τῷ Γ, τὸ δὲ Γ ἐν τῷ Α, καὶ τὸ Ε ἐν ὅλῳ τῷ Α ἔσται. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. ὧδε δὲ τοῦ Β σχήματος ὄντος, τὸ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα μόνον ἔσται συλλογίσασθαι. οἷον εἰ τὸ Α τῷ Β μηδενὶ, τῷ δὲ Γ παντὶ, συμπέρασμα ὅτι οὐδενὶ τῷ Γ, τὸ Β. εἰ δὴ τὸ Δ ὑπὸ τὸ Γ ὅτι, φανερὸν ὅτι οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ τὸ Β. πῶς δὲ ὑπὸ τὸ Α ὅτι οὐχ ὑπάρχει, οὐ δῆλον διὰ τοῦ

συλλογισμοῦ. καίτοι οὐχ ὑπάρχει τῷ ε̄ εἰ ἔστιν ὑπὸ τὸ α̅. ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ γ̅, μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ β̅, διὰ τοῦ συλλογισμοῦ δέδεικται, τὸ δὲ τῷ α̅ μὴ ὑπάρχειν, ἀναπόδεικτον εἴληπται. ὥστε οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν συμβαίνει, τὸ β̅ τοῦ ε̄ μὴ ὑπάρχειν. ὧν δὲ τῶν ἐν μέρει, τῶν μὴ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ γίνεται συλλογισμὸς ὅταν αὕτη ληφθῇ ἐν μέρει. τῶν δὲ ὑπὸ τὸ μέσον, ἔσται πάντων, πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμόν. οἷον εἰ τὸ α̅ παντὶ τοῦ β̅, τὸ δὲ β̅ τινὶ τοῦ γ̅. τοῦ μὴ γὰρ ὑπὸ τὸ γ̅ τεθέντος, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, τοῦ δὲ ὑπὸ τὸ β̅, ἔσται. ἀλλ' οὐ διὰ τὸν προγεγενημένον συλλογισμόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων σχημάτων. τοῦ μὴ γὰρ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα, οὐκ ἔσται, θατέρου δὲ, ἔσται. πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν, ἢ καὶ ἐν τοῖς καθόλου δὲ ἀναποδείκτου τῆς προτάσεως τὰ ὑπὸ τὸ μέσον ἐδείκνυτο. ὥστε ἢ οὐδὲ ἐκεῖ ἔσται, ἢ καὶ ὧδε τούτων. ἔστι μὴ οὖν οὕτως ἔχειν, ὥστ' ἀληθεῖς εἶναι τὰς προτάσεις, δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἔστι δ' ὥστε ψευδεῖς, ἔστι δ' ὥστε τὴν μὲν, ἀληθῆ εἶναι, τὴν δὲ, ψευδῆ. τὸ δὲ συμπέρασμα, ἢ ἀληθὲς, ἢ ψεῦδος δὲ ἀνάγκης. δὲ ἀληθῶν μὲν οὖν οὐκ ἔσται ψεῦδος συλλογίζεσθαι, ἐκ ψευδῶν δὲ ἔστιν ἀληθὲς, πλὴν οὐ διότι, ἀλλ' ὅτι. τοῦ γὰρ διότι, οὐκ ἔστιν ἐκ ψευδῶν συλλογισμός. δι' ἣν δὲ αἰτίαν, ἐν τοῖς ἑπομένοις λεχθήσεται. Πρῶτον μὲν οὖν ὅτι δὲ ἀληθῶν οὐχ οἷόν τε ψεῦδος συλλογίζεσθαι, ἐντεῦθεν δῆλον. εἰ γὰρ τοῦ α̅ ὄντος ἀνάγκη τὸ β̅ εἶναι, τοῦ β̅ μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ α̅ μὴ εἶναι. εἰ οὖν ἀληθὲς ἐστι τὸ α̅, ἀνάγκη καὶ τὸ β̅ ἀληθὲς εἶναι, ἢ συμβήσεται τὸ αὐτὸ ἅμα εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. ὥστε δὲ ἀδύνατον, μὴ ὅτι δὲ κεῖται τὸ α̅ εἷς ὅρος, ὑποληφθήτω ἐνδέχεσθαι, ὡς ἑνός τινος ὄντος δὲ ἀνάγκης τι συμβαίνειν. οὐ γὰρ οἷόν τε. τὸ μὲν γὰρ συμβαῖνον δὲ ἀνάγκης, τὸ συμπέρασμά ἐστι. δι' ὧν δὲ ὥστε γίνεται, ἐλαχίστων τρεῖς ὅροι, δύο δὲ διαστήματα καὶ προτάσεις. εἰ οὖν ἀληθὲς ᾧ τὸ β̅ ὑπάρχει, τὸ α̅ παντὶ, ᾧ δὲ τὸ γ̅, τὸ β̅, ᾧ τὸ γ̅ ἀνάγκη τὸ α̅ ὑπάρχειν. καὶ οὐχ οἷόν τε ὥστε ψεῦδος εἶναι. ἅμα γὰρ ὑπάρξει ὥστε καὶ οὐχ ὑπάρξει. τὸ οὖν α̅ ὥσπερ ἐν κεῖται, δύο προτάσεις συλληφθεῖσαι. ὁμοίως δὲ καὶ ὧδε τῶν στερητικῶν ἔχει. οὐ γάρ ἐστιν δὲ ἀλη-

θῶν

θῶν δεῖξαι ψεῦδος, ἐκ ψευδῶν δὲ ἐστιν ἀληθὲς συλλογίσασθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ψευδῶν οὐσῶν, καὶ τῆς μιᾶς. ταύτης δὲ οὐχ ὁποτέρας ἔτυχεν, ἀλλὰ τῆς δευτέρας, ἐὰν περ ὅλην λαμβανώμεν ψευδῆ. μὴ ὅλης δὲ λαμβανομένης, ἔστιν ὁποτερασοῦν.

Περὶ τοῦ πρώτου σχήματος.

Ἔστω γὰρ τὸ α̅ ὅλῳ τῷ γ̅ ὑπάρχον, τῷ δὲ β̅ μηδενὶ, μὴ δὲ τὸ β̅ τοῦ γ̅. ἐνδέχεται δὲ ὥστε, οἷον λίθῳ οὐδενὶ ζῶον, οὐδὲ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α̅ παντὶ τοῦ β̅, καὶ τὸ β̅ παντὶ τοῦ γ̅, τὸ α̅ παντὶ τοῦ γ̅ ὑπάρξει, ὥστ' δὲ ἀμφοῖν ψευδῶν, ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ζῶον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ στερητικόν. ἔστω γὰρ τοῦ γ̅ μήτε τὸ α̅ ὑπάρχειν μηδενὶ, μήτε τὸ β̅, τὸ μέντοι α̅ τοῦ β̅ παντὶ, οἷον ἐὰν τῶν αὐτῶν ὅρων ληφθέντων μέσον τεθῇ ὁ ἄνθρωπος. λίθῳ γὰρ οὔτε ζῶον οὔτε ἄνθρωπος οὐδενὶ ὑπάρχει, ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ζῶον. ὥστε ἐὰν ᾧ μὴ ὑπάρχει παντὶ λάβωμεν μηδενὶ ὑπάρχειν, ᾧ δὲ μὴ ὑπάρχει, παντὶ ὑπάρχειν ἐκ ψευδῶν ἀμφοῖν, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, κἂν ἐπὶ τῆς ψευδὴς ἑκατέρα ληφθῇ, ἐὰν δ' ἡ ἑτέρα τεθῇ ψευδὴς, τῆς μὲν πρώτης ὅλης ψευδοῦς οὔσης, οἷον τῆς α̅ β̅ οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς, τῆς δὲ β̅ γ̅, ἔσται. λέγω δὲ ὅλην ψευδῆ τῆς ἐναντίαν. οἷον εἰ μηδενὶ ὑπάρχειν, παντὶ εἴληπται, ἢ εἰ παντὶ μηδενὶ ὑπάρχον. ἔστω γὰρ τὸ α̅ τοῦ β̅ μηδενὶ ὑπάρχον, τὸ δὲ β̅ τοῦ γ̅ παντὶ, ἐὰν δὴ τὴν μὴ β̅ γ̅ πρότασιν λάβωμεν ἀληθῆ, τὴν δὲ α̅ β̅ ψευδῆ ὅλην, καὶ παντὶ ὑπάρχειν τοῦ β̅ τὸ α̅, ἀδύνατον τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς εἶναι. οὐδενὶ γὰρ ὑπῆρχε τῶν γ̅ εἴπερ ᾧ τὸ β̅ μηδενὶ τὸ α̅, τὸ δὲ β̅ παντὶ τοῦ γ̅. ὁμοίως δὲ οὐδ' εἰ τὸ α̅ τῷ β̅ παντὶ ὑπάρχει, καὶ τὸ β̅ τοῦ γ̅ παντὶ, ληφθῇ δὲ ἡ μὲν β̅ γ̅ ἀληθὴς πρότασις, ἡ δὲ α̅ β̅ ψευδὴς ὅλη, καὶ μηδενὶ ὧν τὸ β̅ τὸ α̅, τὸ συμπέρασμα ψευδὲς ἔσται. παντὶ γὰρ ὑπάρχει τοῦ γ̅, τὸ α̅. εἴπερ ᾧ τὸ β̅ παντὶ τὸ α̅, τὸ δὲ β̅ παντὶ τῷ γ̅. φανερὸν οὖν ὅτι τῆς πρώτης ὅλης λαμβανομένης ψευδοῦς, ἄν τε καταφατικῆς ἄν τε στερητικῆς, τῆς δ' ἑτέρας ἀλη

θοῦς, οὐ γίνεται ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα. μὴ ὅλης δὲ λαμβανομένης ψευδοῦς, ἔσται. Εἰ γὰρ τὸ Α τῷ Μ̄ Γ̄ παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ Β̄ τινί, τὸ δὲ Β̄ παντὶ τῷ Γ̄. οἷον ζῷον κύκνῳ μὲν παντὶ, λευκῷ δὲ τινί, τὸ δὲ Β̄ παντὶ κύκνῳ. ἐὰν ληφθῇ τὸ Α παντὶ τῷ Β̄, καὶ τὸ Β̄ παντὶ τῷ Γ̄, τὸ Α παντὶ τῷ Γ̄ ὑπάρξει ἀληθῶς. πᾶς γὰρ κύκνος ζῷον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὴν εἴη τὸ Α Β̄. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ Α τῷ μὲν Β̄ τινὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ Γ̄ μηδενί, τὸ δὲ Β̄, παντὶ τῷ Γ̄. οἷον τὸ ζῷον ἵππῳ μὲν λευκῷ, χιόνι δὲ οὐδεμιᾷ, λευκὸν δὲ πάσῃ χιόνι. εἰ οὖν ληφθείη τὸ μὲν Α μηδενὶ τῷ Β̄, τὸ δὲ Β̄, παντὶ τῷ Γ̄, τὸ Α οὐδενὶ τῷ Γ̄ ὑπάρξει. ἐὰν δὲ ἡ μὲν Α Β̄ πρότασις ὅλη ληφθῇ ἀληθὴς, ἡ δὲ Β̄ Γ̄ ὅλη ψευδὴς, ἔσαι συλλογισμὸς ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ Α καὶ τῷ Β̄ μὴ τῷ Γ̄ παντὶ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι Β̄ μηδενὶ τῷ Γ̄. οἷον ὅσα τῶν αὐτοῦ γένους εἴδη μὴ ὑπ' ἄλληλα. τὸ γὰρ ζῷον, καὶ ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, ἵππος δὲ, οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ Α παντὶ τῷ Β̄, καὶ τὸ Β̄ παντὶ τῷ Γ̄, ἀληθὲς ἔσαι τὸ συμπέρασμα, ψευδοῦς οὔσης ὅλης τῆς Β̄ Γ̄ προτάσεως. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς Α Β̄ προτάσεως. συλλέγεται γὰρ τὸ Α μήτε τῷ Β̄, μήτε τῷ Γ̄ μηδενὶ ὑπάρχειν, μὴ δὲ τὸ Β̄ μηδενὶ τῷ Γ̄, οἷον τοῖς ἐξ ἄλλου γένους εἴδεσι, τὸ ἕτερον γένος. τὸ γὰρ ζῷον οὔτε μουσικῇ, οὔτε ἰατρικῇ ὑπάρχει, οὐδὲ ἡ μουσικὴ, ἰατρική. λεγθήτω οὖν τὸ μὲν Α μηδενὶ τῷ Β̄, τοῦ δὲ Β̄ παντὶ τῷ Γ̄, ἀληθὲς ἔσαι τὸ συμπέρασμα. καὶ εἰ μὴ ὅλη ψευδὴς ἡ Β̄ Γ̄, ἀλλ' ἐπί τι, καὶ οὕτως ἔσαι τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ Α καὶ τῷ Δ̄ Β̄, καὶ τῷ Δ̄ Γ̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι Β̄ τινὶ τῷ Δ̄ Γ̄. οἷον τὸ ζῷον τῷ εἴδει, καὶ τῇ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον, παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ παντὶ πεζῷ. ὁ δὲ ἄνθρωπος τινὶ πεζῷ, καὶ οὐ παντί. εἰ οὖν τὸ Α παντὶ τῷ Β̄, καὶ τὸ Β̄ παντὶ τῷ Δ̄ Γ̄ ληφθείη, τὸ Α παντὶ τῷ Δ̄ Γ̄ ὑπάρξει. ὅπερ οὐκ ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς Α Β̄ προτάσεως. συλλέγεται γὰρ τὸ Α μήτε τῷ Β̄ μήτε τῷ Γ̄ μηδενὶ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι Β̄ τινὶ τῷ Γ̄. οἷον τὸ ζῷον τὸ ἐξ ἄλλου γένους εἴδεσι καὶ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον οὔτε φρονήσει οὐδεμιᾷ ὑπάρχει, ὅτε θεωρητικῇ.

ρητικῇ, ἡ δὲ φρόνησις τινὶ θεωρητικῇ. εἰ οὖν ληφθείη τὸ μὲν Α μηδενὶ τῷ Β̄, τὸ Β̄ παντὶ τῷ Δ̄ Γ̄, τὸ Α οὐδενὶ τῷ Γ̄. τὸ δὲ ψεῦδος ἀληθές. Ἐπὶ δὲ τῶν μορίων συλλογισμῶν γίνεται καὶ ἡ πρώτης προτάσεως, ὅλης ψευδοῦς ὄσης, τῆς δ' ἑτέρας ἀληθοῦς, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα, καὶ ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης τῆς Α Β̄, τῆς δὲ Β̄ Γ̄ ὅλης ἀληθοῦς, καὶ ἡ μὲν Α Β̄ ἀληθὴς, ἡ δ' ἐν μορίῳ ψευδὴς, καὶ ἀμφοτέρων ὄσων ψευδῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ Α τῷ μὲν Β̄ μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ Γ̄ τινί, ᾧ τὸ Β̄ τινὶ τῷ Γ̄ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον, σεμιᾷ χιόνι, λευκῷ δέ τινι ὑπάρχει, καὶ ἡ χιὼν λευκῷ τινί. εἰ οὖν μέσον τεθείη ἡ χιών, πρῶτον δὲ τὸ ζῷον, καὶ ληφθείη τὸ μὲν Α ὅλῳ τῷ Β̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ Β̄ τινὶ τῷ Γ̄, ἡ μὲν Α Β̄ ὅλη ψευδὴς, ἡ δὲ Β̄ Γ̄, ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς ὄσης τῆς Α Β̄ προτάσεως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ Α τῷ μὲν Β̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ Γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι Β̄ τινὶ ὑπάρχειν τῷ Γ̄, οἷον τὸ ζῷον, ἀνθρώπῳ μὲν παντὶ ὑπάρχει, λευκῷ δὲ τινὶ οὐχ ὑπάρχει, ὁ δὲ ἄνθρωπος λευκῷ τινὶ ὑπάρχει, ὥστε εἰ μέσον τεθήτω τὸ ἀνθρώπου ληφθείη τὸ Α μηδενὶ τῷ Β̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ Β̄ τινὶ τῷ Γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ Α τινὶ τῷ Γ̄ οὐχ ὑπάρξει, ἀληθὲς ἔσαι τὸ συμπέρασμα ψευδοῦς οὔσης ὅλης τῆς Α Β̄ προτάσεως. καὶ εἰ ἐπί τι ψευδὴς ἡ Α Β̄ πρότασις, τῆς Β̄ Γ̄ ἀληθοῦς οὔσης, ἔσαι τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ Α, καὶ τῷ Δ̄ Β̄ καὶ τῷ Γ̄ τινὶ ὑπάρχειν, καὶ τὸ Β̄ τῷ Γ̄ τινὶ ὑπάρχειν. οἷον τὸ ζῷον, λίνῳ καλῷ, καὶ τινὶ μεγάλῳ, καὶ τὸ καλὸν τινὶ μεγάλῳ ὑπάρχειν. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ Α παντὶ τῷ Β̄, καὶ τὸ Β̄ λίνῳ τῷ μὲν Α Β̄ πρότασις ἐπί τι ψευδὴς ἔσαι, ἡ δὲ Β̄ Γ̄ ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς ὄσης τῆς Α Β̄ προτάσεως. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ἔσονται καὶ ὡσαύτως κείμενοι πρὸς τὸν ἀποδείξιν. πάλιν εἰ ἡ μὲν Α Β̄ ἀληθὴς, ἡ δὲ Β̄ Γ̄ ψευδὴς, ἀληθὲς ἔσαι τὸ συμπέρασμα. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ Δ τῷ μὲν Β̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ Γ̄ τινί, ᾧ τὸ Β̄ τῷ Γ̄ μηδενὶ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον κύκνῳ μὲν παντὶ, μέλανι δὲ λίνῳ, κύκνος δὲ οὐδενὶ μέλανι. ὥστε εἰ ληφθείη παντὶ τῷ Β̄ τὸ Α, τὸ δὲ Β̄ τῷ Γ̄ λίνῳ, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα, ψευδοῦς ὄντος τοῦ Β̄ Γ̄.

ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς λαμβανομένης τῆς ᾱ β̄ προτάσεως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. οἷον τὸ γένος, τῷ δὲ ἄλλου γένους εἴδει, καὶ τῷ συμβεβηκότι τοῖς ἑαυτοῦ εἴδεσι. τὸ γὰρ ζῶον ἀριθμῷ μὴ οὐδενὶ ὑπάρχει, λευκῷ δὲ τινὶ, καὶ ὁ ἀριθμὸς, οὐδενὶ λευκῷ. ἐὰν οὖν μέσον τεθῇ ὁ ἀριθμὸς, καὶ ληφθῇ τὸ μὲν ᾱ μηδενὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρξει. ὅπερ ἦν ἀληθὲς, καὶ ἡ μὲν ᾱ β̄ πρότασις, ἀληθὴς, ἡ δὲ β̄ γ̄ ψευδής. καὶ εἰ ἐπί τι ψευδὴς ἡ ᾱ β̄, ψευδὴς δὲ καὶ ἡ β̄ γ̄, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ ᾱ τῷ β̄ τινὶ καὶ τῷ γ̄ τινὶ ὑπάρχειν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. οἷον εἰ εἴη ἐναντίον τὸ β̄ τῷ γ̄, ἄμφω δὲ συμβεβηκότα τῷ αὐτῷ γένει. τὸ γὰρ ζῶον τινὶ λευκῷ, καὶ τινὶ μέλανι ὑπάρχει. λευκὸν δὲ οὐδενὶ μέλανι ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄, καὶ τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. καὶ στερητικῆς δὲ λαμβανομένης τῆς ᾱ β̄ ὡσαύτως. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι, καὶ ὡσαύτως τεθήσοντες πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. καὶ ἀμφοτέρων δὲ ψευδῶν οὐσῶν, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄, τινὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β̄ μηδενὶ τῷ γ̄, οἷον τὸ γένος τῷ δὲ ἄλλου γένους εἴδει, καὶ τῷ συμβεβηκότι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ. ζῶον γὰρ ἀριθμῷ μὲν οὐδενὶ, λευκῷ δὲ τινὶ ὑπάρχει, καὶ ὁ ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄, καὶ τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄, τὸ μὲν συμπέρασμα ἀληθὲς, αἱ δὲ προτάσεις ἄμφω ψευδεῖς. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς ᾱ β̄. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, μὴ δὲ τὸ β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. οἷον ζῶον κύκνῳ μὲν παντὶ, μέλανι δὲ τινὶ οὐχ ὑπάρχει, κύκνος δὲ οὐδενὶ μέλανι. ὥστ' εἰ ληφθείη τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ β̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρξει. τὸ μὲν οὖν συμπέρασμα ἀληθὲς, αἱ δὲ προτάσεις ψευδεῖς.

Σχῆμα δεύτερον.

Ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχήματι πάντως ἐγχωρεῖ διὰ ψευδῶν, ἀληθὲς συλλογίσασθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ὅλων ψευδῶν λαμβανομένων, καὶ ἐπί τι ἑκατέρας, καὶ τῆς μὲν ἀληθοῦς, ἡ δὲ

τῆς δὲ ψευδοῦς οὔσης ὅλης ὁποτερασοῦν ψευδοῦς τιθεμένης, καὶ εἰ ἀμφότεραι ἐπί τι ψευδεῖς, καὶ εἰ ἡ μὲν ἁπλῶς ἀληθὴς, ἡ δὲ ἐπί τι ψευδὴς, καὶ εἰ ἡ μὲν ὅλη ψευδὴς, ἡ δὲ ἐπί τι ἀληθὴς, καὶ ὧν τῶν καθόλου, καὶ ὧν τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. εἰ γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ γ̄ παντί. οἷον ζῶον λίθῳ μὴ οὐδενὶ, ἀνθρώπῳ δὲ παντί. ἐὰν ἐναντίως τεθῶσιν αἱ προτάσεις, καὶ ληφθῇ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ παντὶ, τῷ δὲ γ̄ μηδενὶ ἐκ ψευδῶν ὅλων τῶν προτάσεων, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τῷ μὲν β̄ παντὶ, τῷ δὲ γ̄ μηδενὶ ὑπάρχει τὸ ᾱ. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται συλλογισμός. πάλιν εἰ ἡ μὲν ἑτέρα ψευδὴς ὅλη, ἡ δὲ ἑτέρα ὅλη ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ ᾱ, καὶ τῷ β̄ καὶ τῷ γ̄ παντὶ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. οἷον τὸ γένος τοῖς μὴ ὑπ' ἄλληλα εἴδεσι. τὸ γὰρ ζῶον, καὶ ἵππῳ παντὶ καὶ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ζῶον, τῷ μὲν παντὶ, τῷ δὲ, μηδενὶ ὑπάρχειν, ἡ μὲν ὅλη ψευδὴς ἔσται, ἡ δὲ ὅλη ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς. πρὸς ὁποτερανοῦν τεθέντος τοῦ στερητικοῦ, καὶ εἰ ἡ ἑτέρα ἐπί τι ψευδὴς, ἡ δὲ ἑτέρα ὅλη ἀληθής. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ τινὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ παντὶ, τὸ μέντοι β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. οἷον ζῶον λευκῷ μὴ τινὶ, κόρακι δὲ παντὶ, καὶ τὸ λευκὸν οὐδενὶ κόρακι. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, ἡ μὲν ᾱ β̄ πρότασις ἐπί τι ψευδὴς, ἡ δὲ ᾱ γ̄ ὅλη ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ μετατιθεμένου δὲ τοῦ στερητικοῦ, ὡσαύτως. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις, καὶ εἰ ἡ καταφατικὴ πρότασις ἐπί τι ψευδὴς, ἡ δὲ στερητικὴ ὅλη ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ τινὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ β̄ μηδενὶ τῷ γ̄, οἷον τὸ ζῶον λευκῷ μὲν τινὶ, πίττῃ δὲ οὐδεμιᾷ, καὶ τὸ λευκὸν οὐδεμιᾷ πίττῃ. ὥστε ἐὰν ληφθῇ τὸ ᾱ ὅλῳ τῷ β̄ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ μηδενὶ, ἡ μὲν ᾱ β̄, ἐπί τι ψευδὴς, ἡ δὲ ᾱ γ̄ ὅλη ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ εἰ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ καὶ τῷ γ̄ τινὶ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄ μηδενὶ τῷ γ̄. οἷον ζῶον καὶ λευκῷ τινὶ καὶ μέλανι τινὶ, τὸ

δὲ λευκὸν οὐδενὶ μέλανι. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ παντὶ, τῷ δὲ γ̄ μηδενὶ, ἄμφω μὲν αἱ προτάσεις ἐπὶ τι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα, ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ μετατεθείσης τῆς στερητικῆς διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ παντὶ, τῷ δὲ γ̄ τινὶ ὑπάρχειν, καὶ τὸ β̄ τῷ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῶον παντὶ μὲν ἀνθρώπῳ, λευκῷ δὲ τινὶ, ἄνθρωπος δὲ τινὶ λευκῷ οὐχ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ τινὶ ὑπάρχειν, ἡ μὲν καθόλου πρότασις ὅλη ψευδὴς, ἡ δ' ἐν μέρει ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὡσαύτως δὲ καὶ καταφατικῆς λαμβανομένης τῆς ᾱ β̄. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ β̄ τῷ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ ζῶον, οὐδενὶ ἀψύχῳ, λευκῷ δὲ τινὶ οὐχ ὑπάρχει, καὶ τὸ ἄψυχον τινὶ λευκῷ οὐχ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ παντὶ, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν ᾱ β̄ πρότασις ἡ καθόλου ὅλη ψευδὴς, ἡ δὲ ᾱ γ̄ ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα, ἀληθές. καὶ τῆς μὲν καθόλου ἀληθοῦς τεθείσης, τῆς δ' ἐν μέρει ψευδοῦς. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ ᾱ, μήτε τῷ β̄, μήτε τῷ γ̄ μηδενὶ ἕπεσθαι, τὸ μέντοι β̄ τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῶον οὐδενὶ ἀριθμῷ οὐδὲ ἀψύχῳ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τινὶ ἀψύχῳ οὐχ ἕπεται. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ ᾱ, τῷ μὲν β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄ τινὶ, τὸ μὴ συμπέρασμα ἔσται ἀληθὲς, καὶ ἡ καθόλου πρότασις ἀληθὴς, ἡ δ' ἐν μέρει ψευδής. καὶ καταφατικῆς δὲ τῆς καθόλου τιθεμένης, ὡσαύτως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ καὶ τῷ β̄ καὶ τῷ γ̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β̄ τινὶ τῷ γ̄ μὴ ἕπεσθαι, οἷον τὸ γένος τῷ εἴδει καὶ τῇ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὅλῳ πεζῷ ἕπεται, ἄνθρωπος δ' οὐ παντὶ πεζῷ. ὥστε ἐὰν ληφθῇ τὸ ᾱ τῷ μὲν β̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν καθόλου πρότασις ἀληθὴς, ἡ δ' ἐν μέρει ψευδὴς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. φανερὸν δὲ ὅτι καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ψευδῶν ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα, εἴπερ ἐνδέχεται τὸ ᾱ καὶ τῷ β̄ καὶ τῷ γ̄ ὅλῳ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β̄ τινὶ τῷ γ̄ μὴ ἕπεσθαι. ληφθέντος γὰρ τοῦ ᾱ τῷ μὲν β̄ μηδενὶ, τῷ δὲ γ̄ τινὶ ὑπάρχειν, αἱ μὲν προτάσεις ἀμφότεραι ψευδεῖς,

τὸ δὲ

τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ κατηγορικῆς οὔσης τῆς καθόλου προτάσεως, τῆς δ' ἐν μέρει στερητικῆς. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ ᾱ τῷ μὲν γ̄ παντὶ, τῷ δὲ β̄ μηδενὶ ἕπεσθαι, καὶ τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῶον ἀπαθήμῃ μὲν οὐδεμιᾷ, ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ἕπεται, ἡ δ' ἀπαθήμη οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ μὲν ᾱ τῷ β̄ ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ τινὶ μὴ ἕπεσθαι, αἱ μὴ προτάσεις ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα, ἀληθές.

Σχῆμα τρίτον.

Ἔσται δὲ καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ σχήματι διὰ ψευδῶν, ἀληθές, καὶ ἀμφοτέρων ψευδῶν οὐσῶν ὅλων, καὶ ἐπί τι ἑκατέρας. καὶ τῆς μὴ ἑτέρας ὅλης ἀληθευούσης, τῆς δ' ἑτέρας ψευδοῦς, καὶ τῆς μὴ ἐπί τι ψευδοῦς, τῆς δ' ὅλης ἀληθοῦς, καὶ ἀνάπαλιν, καὶ ὁσαχῶς ἄλλως ἐγχωρεῖ μεταβάλλειν τὰς προτάσεις. οὐδὲν γὰρ κωλύει μήτε τὸ ᾱ, μήτε τὸ β̄, μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. οἷον οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε πεζὸν οὐδενὶ ἀψύχῳ ἕπεται, ἄνθρωπος μέντοι τινὶ πεζῷ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄, παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, αἱ μὴ προτάσεις ὅλαι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς μὴ στερητικῆς, τῆς δὲ, καταφατικῆς οὔσης. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ μὴ β̄ μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ, παντὶ, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ μέλαν οὐδενὶ κύκνῳ, ζῶον δὲ παντὶ, καὶ τὸ ζῶον οὐ παντὶ μέλανι. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ μὴ β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ ᾱ μηδενὶ, τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ οὐχ ὑπάρξει, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς, αἱ δὲ προτάσεις ψευδεῖς. εἰ ἐπί τι ἑκατέρα ψευδὴς, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄. οἷον, τὸ λευκὸν καὶ τὸ καλὸν, τινὶ ζώῳ ὑπάρχει, καὶ τὸ λευκὸν τινὶ καλῷ. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, αἱ μὴ προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ στερητικῆς δὲ τῆς ᾱ γ̄ τιθεμένης, ὁμοίως. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὴ ᾱ, τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄, τινὶ ὑπάρχειν. καὶ τὸ ᾱ τῷ β̄ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. οἷον τὸ λευκὸν εἰ τινὶ ζώῳ οὐχ ὑπάρχει, τὸ δὲ καλὸν τινὶ ὑπάρχει. καὶ τὸ λευκὸν οὐ παντὶ καλῷ. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ μὴ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄

παντὶ, ἀμφότεραι μὴ αἱ προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς μὴ ὅλης ψευδοῦς, τῆς δὲ, ὅλης ἀληθοῦς λαμβανομένης. ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄, παντὶ τῷ γ̄ ἕπεσθαι, τὸ μέν τοι ᾱ τινὶ τῷ β̄ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῶον καὶ λευκὸν παντὶ κύκνῳ ἕπεται, τὸ μέν τοι ζῶον, οὐ παντὶ ὑπάρχει λευκῷ. τεθέντων οὖν ὅρων τοιούτων, ἐὰν ληφθῇ τὸ μὴ β̄ ὅλῳ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὴ β̄ γ̄ ἔσται ἀληθὴς ὅλη, ἡ δὲ ᾱ γ̄ ὅλη, ψευδὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β̄ γ̄ ψεῦδος, τὸ δὲ ᾱ γ̄ ἀληθές. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, μέλαν, κύκνος, ἄψυχον. ἀλλὰ καὶ εἰ ἀμφότεραι λαμβάνοιτο καταφατικαί. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν β̄ παντὶ τῷ γ̄ ἕπεσθαι, τὸ δὲ ᾱ ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. οἷον, κύκνῳ μὲν, παντὶ ζῶον, μέλαν δὲ οὐδενὶ κύκνῳ, καὶ τὸ μέλαν ὑπάρχει τινὶ ζώῳ. ὥστε ἐὰν ληφθῇ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, ἡ μὲν β̄ γ̄ ὅλη ἀληθὴς, ἡ δὲ ᾱ γ̄ ὅλη ψευδὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ᾱ γ̄ ληφθείσης ἀληθοῦς. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. πάλιν τῆς μὲν, ὅλης ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ, ἐπί τι ψευδοῦς. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ μὲν β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ γ̄, καὶ τὸ ᾱ, τινὶ τῷ β̄. οἷον δίπουν μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, καλὸν δὲ οὐ παντὶ, καὶ τὸ καλὸν τινὶ δίποδι ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ καὶ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ ὅλῳ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, ἡ μὴ β̄ γ̄, ἀληθὴς ὅλη, ἡ δὲ ᾱ γ̄, ἐπί τι ψευδὴς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς μὲν ᾱ γ̄ ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ β̄ γ̄ ψευδοῦς ἐπί τι λαμβανομένης. μετατεθέντων γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται ἡ ἀπόδειξις. καὶ τῆς μὲν, στερητικῆς, τῆς δὲ, καταφατικῆς οὔσης. ἐπεὶ γὰρ ἐγχωρεῖ τὸ μὲν β̄ ὅλῳ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ τινί. ὅταν οὖν οὕτως ἔχωσιν, οὐ παντὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ μὲν β̄ ὅλῳ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ μηδενὶ, ἡ μὲν στερητικὴ, ἐπί τι ψευδὴς, ἡ δ' ἑτέρα ὅλη ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀληθές. πάλιν ἐπεὶ δέδεικται, ὅτι τοῦ μὲν ᾱ μηδενὶ ὑπάρχοντος τῷ γ̄, τοῦ δὲ β̄ τινὶ, ἐγχωρεῖ τὸ ᾱ τῷ β̄ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τῆς μὲν ᾱ γ̄ ὅλης ἀληθοῦς οὔσης, τῆς δὲ β̄ γ̄ ἐπί τι ψευδοῦς, ἐγχωρεῖ τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀληθές.

ἐὰν

ἐὰν γὰρ ληφθῇ τὸ μὲν ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄ παντὶ, ἡ μὲν ᾱ γ̄ ὅλη ἀληθὴς, ἡ δὲ β̄ γ̄ ἐπί τι ψευδής. φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, ὅτι πάντως ἔσται διὰ ψευδῶν ἀληθές. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι λεπτέοι, οἱ καὶ ὅταν καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις, οἱ μὲν, ἐν τοῖς κατηγορικοῖς κατηγορικοὶ, οἱ δὲ, ἐν τοῖς στερητικοῖς στερητικοί. οὐδὲν γὰρ διαφέρει μηδενὶ ὑπάρχοντος καθόλου λαβεῖν ὑπάρχειν, καὶ εἴ τινι ὑπῆρχε λαβεῖν καθόλου πρὸς τὴν τῶν ὅρων ἔκθεσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν. φανερὸν οὖν ὅταν μὲν ἢ τὸ συμπέρασμα ψεῦδος, ἀνάγκη δὲ ὧν ὁ λόγος, ψευδῆ εἶναι, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ὅταν δὲ ἀληθὲς, οὐκ ἀνάγκη ἀληθὲς εἶναι, οὔτε τι οὔτ' ἅπαν, τι, ἀλλ' ἔστι μηδενὸς ὄντος ἀληθοῦς τῶν ἐν τῷ συλλογισμῷ, τὸ συμπέρασμα ὁμοίως εἶναι ἀληθὲς, οὐ μὴν δὲ ἀνάγκης. αἴτιον δὲ ὅτι, ὅταν δύο ἔχῃ οὕτως πρὸς ἄλληλα, ὥστε θατέρου ὄντος, δὲ ἀνάγκης θάτερον εἶναι, τούτου μὴ ὄντος μὲν, οὐδὲ θάτερον ἔσται, ὄντος δὲ, οὐκ ἀνάγκη εἶναι θάτερον, τοῦ δ' αὐτοῦ ὄντος, καὶ μὴ ὄντος, ἀδύνατον δὲ ἀνάγκης εἶναι τὸ αὐτό. λέγω δ' οἷον τοῦ ᾱ ὄντος λευκοῦ, τὸ β̄ εἶναι δὲ ἀνάγκης, καὶ μὴ ὄντος λευκοῦ τοῦ ᾱ, τὸ β̄ εἶναι δὲ ἀνάγκης. ὅταν γὰρ, τοῦδ' ὄντος λευκοῦ, οἷον τοῦ ᾱ ἀνάγκη τοδὶ εἶναι μέγα, τὸ β̄, τοῦ δὲ β̄ ὄντος μεγάλου, τὸ γ̄, μὴ εἶναι λευκὸν, ἀνάγκη εἰ τὸ ᾱ λευκὸν τὸ γ̄ μὴ εἶναι λευκόν. καὶ ὅταν δυοῖν ὄντοιν, θατέρου ὄντος, ἀνάγκη θάτερον εἶναι, τούτου μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ ᾱ μὴ εἶναι, τοῦ δὴ β̄ μὴ ὄντος μεγάλου, τὸ ᾱ οὐχ οἷόν τε λευκὸν εἶναι, τοῦ δὲ ᾱ μὴ ὄντος λευκοῦ, εἰ ἀνάγκη τὸ β̄ μέγα εἶναι, συμβαίνει δὲ ἀνάγκης τοῦ β̄ μὴ ὄντος μεγάλου, αὐτὸ τὸ β̄, μέγα εἶναι. οὗτος δὲ ἀδύνατον. εἰ γὰρ τὸ β̄ μὴ ἔστι μέγα, τὸ ᾱ οὐκ ἔσται λευκὸν δὲ ἀνάγκης. εἰ οὖν μὴ ὄντος τοῦ ᾱ λευκοῦ τὸ β̄ ἔσται μέγα, συμβαίνει εἰ τὸ β̄ μὴ ἔστι μέγα, εἶναι μέγα ὡς διὰ τριῶν.

Περὶ τῆς κύκλῳ δείξεως.

Τὸ δὲ κύκλῳ καὶ δὲ ἀλλήλων δείκνυσθαί ἐστι, τὸ διὰ τοῦ συμπεράσματος, καὶ τοῦ ἀνάπαλιν τῇ κατηγορίᾳ, τῆς ἑτέραν λαβόντα πρότασιν, συμπεραίνεσθαι τὴν λοιπὴν, ἣν ἐλάμβανεν ἐν ἑτέρῳ συλλογισμῷ. οἷον εἰ ἔδει δεῖξαι ὅτι τὸ ᾱ τῷ γ̄ παντὶ ὑπάρχει, ἔδειξε δὲ διὰ τοῦ β̄, πάλιν εἰ δείκνυοι ὅτι τὸ ᾱ τῷ β̄ ὑπάρχει,

λαβὼν τὸ μὲν ᾱ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ γ̄ τῷ β̄, καὶ τὸ ᾱ τῷ β̄. πρότερον δὲ ἀνάπαλιν ἐλάμβανε τὸ β̄ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. ἢ εἰ ὅτι τὸ β̄ τῷ γ̄ δέοι δεῖξαι ὑπάρχον, εἰ λάβοι τὸ ᾱ κατὰ τοῦ γ̄ ὃ ἦν συμπέρασμα, τὸ δὲ β̄ κατὰ τοῦ ᾱ ὑπάρχειν. πρότερον δὴ ἐλήφθη ἀνάπαλιν τὸ ᾱ κατὰ τοῦ β̄. ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν δὲ ἀλλήλων δεῖξαι. εἴτε γὰρ ἄλλο μέσον λήψεται, οὐ κύκλῳ, οὐδὲν γὰρ λαμβάνετε τῶν αὐτῶν, εἴτε τούτων τι, ἀνάγκη θάτερον μόνον. εἰ γὰρ ἄμφω, τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα. δεῖ δὲ ἕτερον. ἐν μὲν οὖν τοῖς μὴ ἀντιστρέφουσιν, δὲ ἀναποδείκτου τῆς ἑτέρας προτάσεως γίνεται ὁ συλλογισμὸς. οὐ γὰρ ἔστιν ἀποδεῖξαι διὰ τούτων τῶν ὅρων, ὅτι τῷ μέσῳ τὸ τρίτον ὑπάρχει, ἢ τῷ πρώτῳ τὸ μέσον, ἐν δὲ τοῖς ἀντιστρέφουσιν ἔσται πάντα δεικνύναι δι' ἀλλήλων. οἷον εἰ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ καὶ τὸ γ̄ ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλοις. δεδείχθω γὰρ ᾱ γ̄ διὰ μέσου τοῦ β̄, καὶ πάλιν τὸ ᾱ β̄ διά τε τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς β̄ γ̄ προτάσεως ἀντιστραφείσης. ὡσαύτως δὴ καὶ τὸ β̄ γ̄, διά τε τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς ᾱ β̄ προτάσεως ἀντεστραμμένης. δεῖ δὲ τήν τε γ̄ β̄ καὶ τὴν β̄ ᾱ πρότασιν ἀποδεῖξαι. ταύταις γὰρ ἀναποδείκτοις κεχρήμεθα μόναις. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, καὶ τὸ γ̄ παντὶ τῷ ᾱ, συλλογισμὸς ἔσται τοῦ β̄ πρὸς τὸ ᾱ. πάλιν ἐὰν ληφθῇ τὸ μὴ γ̄, παντὶ τῷ ᾱ, τὸ δὲ ᾱ παντὶ τῷ β̄, ἀνάγκη τὸ γ̄ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. ἐν ἀμφοτέροις δὴ τούτοις τοῖς συλλογισμοῖς ἡ γ̄ ᾱ πρότασις ἀναπόδεικτος εἴληπται. αἱ γὰρ ἕτεραι, δεδειγμέναι ἦσαν. ὥστε ἀν ταύτην ἀποδείξωμεν, ἅπασαι ἔσοντε δεδειγμέναι δι' ἀλλήλων. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ̄ παντὶ τῷ β̄, καὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ ᾱ ὑπάρχειν, ἀμφότεραί τε αἱ προτάσεις ἀποδεδειγμέναι λαμβάνονται, καὶ τὸ γ̄ τῷ ᾱ ἀνάγκη ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν μόνοις τοῖς ἀντιστρέφουσι, κύκλῳ, καὶ δι' ἀλλήλων δέχεται γίνεσθαι τὰς ἀποδείξεις, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ πρότερον εἴπομεν. συμβαίνει δὲ καὶ ἐν τούτοις, αὐτῷ τῷ δεικνυμένῳ χρῆσθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. τὸ μὲν γὰρ γ̄ κατὰ τοῦ β̄, καὶ τὸ β̄ κατὰ τοῦ ᾱ δείκνυτε, ληφθέντος τοῦ γ̄ κατὰ τοῦ ᾱ λέγεσθαι. τὸ δὲ γ̄ κατὰ τοῦ ᾱ διὰ τούτων δείκνυτε τῶν προτάσεων, ὥστε τῷ συμπεράσματι χρώ-

τι χρώμεθα πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. Ἐπὶ δὲ τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν, ὧδε δείκνυται δι' ἀλλήλων. ἔστω τὸ μὲν β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ μηδενὶ τῷ β̄, συμπέρασμα, ὅτι τὸ ᾱ οὐδενὶ τῶν γ̄. εἰ δὴ πάλιν δεῖ συμπεράνασθαι, ὅτι τὸ ᾱ οὐδενὶ τῶν β̄ ὃ πάλαι ἔλαβεν, ἔσται τὸ μὲν ᾱ, μηδενὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ γ̄ παντὶ τῷ β̄. οὕτω γὰρ ἀνάπαλιν ἡ πρότασις. εἰ δ' ὅτι τὸ β̄ τῷ γ̄ δεῖ συμπεράνασθαι, οὐκέτι ὁμοίως ἀντιστρεπτέον τὴν ᾱ β̄. ἡ γὰρ αὐτὴ πρότασις, τὸ β̄ μηδενὶ τῷ ᾱ, καὶ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. ἀλλὰ ληπτέον ᾧ τὸ ᾱ μηδενὶ ὑπάρχει, τὸ β̄ παντὶ ὑπάρχειν. ἔστω τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν, ὅπερ ἦν τὸ συμπέρασμα. ᾧ δὲ τὸ ᾱ μηδενὶ, τὸ β̄ εἰλήφθω παντὶ ὑπάρχειν, ἀνάγκη οὖν τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. ὥστε τριῶν ὄντων, ἕκαστον συμπέρασμα γέγονε, καὶ τὸ κύκλῳ ἀποδεικνύναι, τοῦτ' ἔστι τὸ συμπέρασμα λαμβάνοντα, καὶ ἀνάπαλιν τῆς ἑτέραν πρότασιν, τὴν λοιπὴν συλλογίσασθαι. ὧδε δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, τὴν μὲν καθόλου πρότασιν, οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι διὰ τῶν ἑτέρων, τὴν δὲ κατὰ μέρος ἐστίν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι τὴν καθόλου, φανερόν. τὸ μὲν γὰρ καθόλου δείκνυτε διὰ τῶν καθόλου, τὸ δὲ συμπέρασμα, οὐκ ἔστι καθόλου. δεῖ δὲ ἐκ τοῦ συμπεράσματος δεῖξαι καὶ ἐκ τῆς ἑτέρας προτάσεως. ἔτι ὅλως οὐδὲ γίνεται συλλογισμὸς ἀντιστραφείσης τῆς προτάσεως. ἐν μέρει γὰρ ἀμφότεραι γίνοντε αἱ προτάσεις. τὴν δὲ ὧδε μέρους, ἐστί. δεδείχθω γὰρ τὸ ᾱ, κατὰ τινὸς τοῦ γ̄ διὰ τοῦ β̄. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β̄ παντὶ τῷ ᾱ, καὶ τὸ συμπέρασμα μένῃ, τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρξει. γίνετε γὰρ τὸ ᾱ σχῆμα, καὶ τὸ ᾱ μέσον. εἰ δὲ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, τὴν μὲν καθόλου πρότασιν οὐκ ἔστι δεῖξαι, διὸ καὶ πρότερον ἐλέχθη. τὴν δὲ ἐν μέρει, ἐὰν μὲν ὁμοίως ἀντιστραφῇ τὸ ᾱ β̄, ὥσπερ καὶ ὧδε τῶν καθόλου, οὐκ ἔστι, διὰ προσλήψεως δὲ ἔστιν, οἷον ᾧ τὸ ᾱ τινὶ ὑπάρχει, τὸ β̄ τινὶ ὑπάρχειν. ἄλλως γὰρ ἐχόντων οὐ γίνετε συλλογισμὸς, διὰ τὸ ἀποφατικὴν εἶναι τῆς ἐν μέρει πρότασιν. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι, τὸ μὴ καταφατικὸν, οὐκ ἔστι δεῖξαι διὰ τούτου τοῦ τρόπου, τὸ δὲ στερητικὸν ἐστι. τὸ μὴ οὖν κατηγορικὸν οὐ δείκνυτε, διὰ τὸ μὴ ἀμφοτέρας εἶναι τὰς προτάσεις, καταφατικάς. τὸ γὰρ συμπέρασμα

στερητικόν ἐστι, τὸ δὲ κατηγορικόν, ἐξ ἀμφοτέρων ἐδείκνυτο κατα-
φατικῶν. τὸ δὲ στερητικόν, ὧδε δείκνυται, ὑπαρχέτω τὸ ᾱ παν-
τὶ τῷ β̄, τῷ δὲ γ̄ μηδενὶ, συμπέρασμα, τὸ β̄ τῷ γ̄ οὐδενί. ἐὰν
οὖν ληφθῇ τὸ β̄, παντὶ τῷ ᾱ ὑπάρχειν, τοῦδε δὲ γ̄ μηδενὶ, ἀνάγ-
κη τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. γίνετε γὰρ τὸ β̄ σχῆμα. μέσον τὸ
β̄. εἰ δὲ τὸ ᾱ β̄ στερητικὸν ληφθῇ, θάτερον δὲ κατηγορικόν, τὸ ᾱ
ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γ̄ παντὶ τῷ ᾱ, τὸ δὲ β̄ οὐδενὶ τοῦδε γ̄, ὥστ' οὐ-
δενὶ τῷ ᾱ τὸ β̄, οὐδ' ἄρα τῷ β̄ τὸ ᾱ. μέσον τὸ γ̄. διὰ μὲν οὖν
τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς προτάσεως τῆς μιᾶς, οὐ γίνετε συλ-
λογισμὸς, προσληφθείσης δὲ ἑτέρας, ἔσται. ἢν δὲ μὴ καθόλου ὁ
συλλογισμὸς ᾖ, ἡ μὴ, ἐν ὅλῳ πρότασις οὐ δείκνυτε, διὰ τὴν αὐ-
τὴν αἰτίαν ἥνπερ εἴπομεν καὶ πρότερον, ἡ δ' ἐν μέρει, δείκνυτε,
ὅταν ᾖ καθόλου τὸ κατηγορικόν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν ᾱ παντὶ
τῷ β̄, τῷ δὲ γ̄ μὴ παντὶ, συμπέρασμα, τὸ β̄ γ̄. ἐὰν οὖν ληφθῇ
τὸ β̄ παντὶ τῷ ᾱ, τῷ δὲ γ̄ μὴ παντὶ, συμπέρασμα τὸ ᾱ τινὶ
τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρξει. μέσον, τὸ β̄. εἰ δὲ ἐστιν ἡ καθόλου στερητικὴ, οὐ
δειχθήσετε ἡ ᾱ γ̄ πρότασις, ἀντιστραφέντος τοῦ ᾱ β̄. συμβαίνει
γὰρ ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν πρότασιν γίνεσθαι ἀποφατικήν.
ὥστ' οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ἀλλ' ὁμοίως δειχθήσετε ὡς καὶ ἐπὶ τῶν
καθόλου ἐὰν ληφθῇ ᾧ τὸ β̄ τινὶ μὴ ὑπάρχει, τὸ ᾱ τινὶ ὑπάρχειν.

Ἐπὶ δὲ τοῦ γ̄ σχήματος, ὅταν μὲν ἀμφότεραι αἱ προτάσεις κα-
θόλου ληφθῶσιν, οὐκ ἐνδέχεται δεῖξαι δι' ἀλλήλων. τὸ μὴ γὰρ
καθόλου, δείκνυται διὰ τοῦ καθόλου, τὸ δὲ ἐν τούτῳ συμπέρασμα,
ἀεὶ κατὰ μέρος. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχετε ὅλως δεῖξαι διὰ
τούτου τοῦ σχήματος τὴν καθόλου πρότασιν. ἐὰν δ' ἡ μὴ ᾖ καθόλου,
ἡ δ' ἐν μέρει, ποτὲ μὴ ἔσται, ποτὲ δὲ οὐκ ἔσται. ὅταν μὲν οὖν ἀμφό-
τεραι κατηγορικαὶ ληφθῶσι, καὶ τὸ καθόλου γένητε πρὸς τῷ ἐ-
λάττονι ἄκρῳ, ἔσται. ὅταν δὲ πρὸς θατέρῳ, οὐκ ἔσται. ὑπαρχέτω γὰρ
τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄ τινί. συμπέρασμα τὸ ᾱ β̄. ἐὰν οὖν
ληφθῇ τὸ γ̄, παντὶ τῷ ᾱ ὑπάρχειν ἀντιστραφείσης τῆς καθόλου, καὶ
τὸ ᾱ τῷ β̄, ὃ ἦν συμπέρασμα. τὸ μὴ γ̄ δέδεικτε τινὶ τῷ β̄ ὑ-
πάρχειν, τὸ δὲ β̄ τινὶ τῷ γ̄ οὐδέδεικτε. καίτοι ἀνάγκη, εἰ τὸ γ̄ τινὶ
τῷ β̄, καὶ τὸ β̄ τινὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐ ταυτόν ἐστι τόδε τῷδε
ὑπάρ-

ὑπάρχειν, καὶ τόδε τῷδε, ἀλλὰ προσληπτέον ὅτι εἰ τόδε, τινὶ τῷ-
δε, καὶ θάτερον τινὶ τῷδε. τούτου δὲ ληφθέντος, οὐκέτι γίνετε ἐκ τοῦ
συμπεράσματος, καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως συλλογισμός. εἰ δὲ τὸ
μὴ β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ γ̄, ἔσται δεῖξαι τὸ ᾱ γ̄, ὅταν
ληφθῇ τὸ μὴ γ̄ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ᾱ τινί. εἰ γὰρ τὸ γ̄
παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχει, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ β̄, ἀνάγκη τὸ ᾱ τινὶ τῷ
γ̄ ὑπάρχειν. μέσον τὸ β̄. καὶ ὅταν ᾖ ἡ μὴ κατηγορικὴ, ἡ δὲ στερη-
τικὴ, καθόλου δὲ ἡ κατηγορικὴ, δειχθήσετε ἡ ἑτέρα. ὑπαρχέτω γὰρ
τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ ᾱ τινὶ μὴ ὑπαρχέτω, συμπέρασμα, ὅτι
τὸ ᾱ τινὶ τοῦδε β̄ οὐχ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν προσληφθῇ τὸ γ̄ παντὶ
τοῦδε β̄ ὑπάρχειν, ἦν δὲ ᾧ τὸ ᾱ οὐ παντὶ τῷ β̄, ἀνάγκη τὸ ᾱ
τινὶ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν. μέσον τὸ β̄. ὅταν δὲ ἡ στερητικὴ καθόλου
γένητε, οὐ δείκνυται ἡ ἑτέρα, εἰ μὴ ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρότερον ἐλήφ-
θησαν. ἐὰν ληφθῇ ᾧ οὐδὲ τινὶ μὴ ὑπάρχει, θάτερον τινὶ ὑπάρχειν.
οἷον εἰ τὸ μὲν ᾱ μηδενὶ ὑπάρχει τῷ γ̄, τὸ δὲ β̄ τινὶ, συμπέρα-
σμα ὅτι τινὶ τοῦδε β̄ τὸ ᾱ οὐχ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ ᾧ τὸ ᾱ τινὶ
μὴ ὑπάρχει, τούτῳ τὸ γ̄ τινὶ ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ γ̄ τινὶ τῷ β̄ ὑ-
πάρχειν. ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν ἀντιστρέφοντα τῆς καθόλου πρότασιν,
δεῖξαι τῆς ἑτέραν. οὐδαμῶς γὰρ ἔσται συλλογισμός. φανερὸν οὖν
ὅτι ἐν μὲν τῷ ᾱ σχήματι, ἡ δι' ἀλλήλων δεῖξις διά τε τοῦ ᾱ καὶ τοῦ
γ̄ γίνετε σχήματος. κατηγορικοῦ μὴ γὰρ ὄντος τοῦ συμπεράσματος,
διὰ τοῦ ᾱ, στερητικοῦ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου. λαμβάνετε γὰρ, ᾧ οὐδὲ μηδενὶ,
θάτερον παντὶ ὑπάρχειν. ἐν δὲ τῷ μέσῳ, καθόλου μὴ ὄντος τοῦ
συλλογισμοῦ, δι' αὐτοῦ τε καὶ διὰ τοῦ ᾱ σχήματος, καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου.
ὅταν δ' ἐν μέρει, δι' αὐτοῦ τε, ᾧ διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ γ̄, δι' αὐτοῦ
πάντες. φανερὸν δὲ, καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ γ̄, οἱ μὴ δι' αὐτοῦ
γινόμενοι συλλογισμοὶ, ἢ οὐκ εἰσὶ κατὰ τῆς κύκλῳ δεῖξιν, ἢ ἀτελεῖς.

Περὶ τῆς ἐν συλλογισμοῖς ἀντιστροφῆς.

Τὸ δ' ἀντιστρέφειν ἐστὶ, τὸ μετατιθέντα τὸ συμπέρασμα, ποιεῖν
τὸν συλλογισμόν, ὅτι ἢ τὸ ἄκρον τοῦδε μέσῳ οὐχ ὑπάρξει, ἢ
οὐδὲ, τῷ τελευταίῳ. ἀνάγκη γὰρ τοῦ συμπεράσματος ἀντιστρα-
φέντος καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως μενούσης, ἀναιρεῖσθαι τῆς λοιπῆς.
εἰ γὰρ ἔσται, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται. διαφέρει δὲ τὸ ἀντικειμέ-

νως ἢ ἐναντίως ἀντιστρέφειν τὸ συμπέρασμα. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς γένεται συλλογισμὸς, ἑκατέρως ἀντιστραφέντος. δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται, διὰ τῶν ἑπομένων. λέγω δ' ἀντικεῖσθαι μὲν, τὸ παντὶ τῷ οὐ παντὶ, καὶ τὸ τινὶ τοῦ οὐδενί. ἐναντίως δὲ, τὸ παντὶ τῷ οὐδενὶ, καὶ τὸ τινὶ, τῷ οὐ τινὶ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ δεδειγμένον τὸ α κατὰ τοῦ γ, διὰ μέσου τοῦ β. εἰ δὴ τὸ α μηδενὶ ληφθείη τῷ γ ὑπάρχειν, τοῦ δὲ β παντὶ, οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρξει τὸ β. καὶ εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τοῦ γ, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, τὸ α οὐ παντὶ τοῦ β. καὶ οὐχὶ ὅλως οὐδενί. οὐ γὰρ ἐδείκνυτο τὸ καθόλου διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ὅλως δὲ τὴν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ πρότασιν οὐκ ἔστιν ἀνασκευάσαι, καθόλου δι' ἀντιστροφῆς. ἀεὶ γὰρ ἀναιρεῖται διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. ἀνάγκη γὰρ πρὸς τὸ ἔσχατον ἄκρον, ἀμφοτέρας λαβεῖν τὰς προτάσεις. καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὡσαύτως. δεδείχθω γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχον διὰ τοῦ β. οὐκοῦν ἐὰν ληφθῇ τὸ α τοῦ γ παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ β μηδενὶ, οὐδενὶ τοῦ γ τὸ β ὑπάρξει. καὶ εἰ τὸ α τὸ β παντὶ τοῦ γ, τὸ α τινὶ τοῦ β. ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν. ἐὰν δὲ ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα, καὶ οἱ ἄλλοι συλλογισμοὶ ἀντικείμενοι, καὶ οὐ καθόλου ἔσονται. γίνεται γὰρ ἡ ἑτέρα πρότασις ἐν μέρει, ὥστε καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται κατὰ μέρος. ἔστω γὰρ κατηγορικὸς ὁ συλλογισμὸς, καὶ ἀντιστραφήτω οὕτως. οὐκοῦν εἰ τὸ α μὴ παντὶ τῷ γ, τῷ δὲ β παντὶ, τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ. καὶ εἰ τὸ μὲν α οὐ παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ β παντὶ, τὸ α οὐ παντὶ τῷ β. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ α, τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, τῷ δὲ β μηδενὶ, τὸ β τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. καὶ οὐχ ἁπλῶς οὐδενὶ. καὶ εἰ τὸ μὲν α τῷ γ τινὶ, τὸ δὲ β παντὶ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ἐλήφθη, τὸ α τῷ β τινὶ ὑπάρξει. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, ὅταν μὲν ἀντικειμένως ἀντιστρέφηται τὸ συμπέρασμα, ἀναιροῦντες ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, ὅταν δὲ ἐναντίως, οὐδετέρα. οὐ γὰρ ἔτι συμβαίνει καθάπερ ἐν τοῖς καθόλου ἀναιρεῖν, ἐλλείποντος τοῦ συμπεράσματος κατὰ τὴν ἀντιστροφήν. ἀλλ' οὐδ' ὅλως ἀναιρεῖν. δεδείχθω γὰρ τὸ α κατὰ τινὸς τοῦ γ. οὐκοῦν ἐὰν ληφθῇ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α τῷ β τινὶ οὐχ ὑπάρξει.

καὶ εἰ τὸ α μηδενὶ τῷ γ, τῷ δὲ β παντὶ, οὐδενὶ τῷ γ τὸ β, ὥστε ἀναιροῦντες ἀμφότεραι. ἐὰν δὲ ἐναντίως ἀντιστραφῇ, οὐδετέρα. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τοῦ γ μὴ ὑπάρχει, τῷ δὲ β παντὶ, τὸ β τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. ἀλλ' οὔπω ἀνῄρηται τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐνδέχεται γὰρ τινὶ ὑπάρχειν καὶ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. τῆς δὲ καθόλου τῆς α β, ὅλως οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ μὲν α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχει, τὸ δὲ β τινὶ ὑπάρχει, οὐδετέρα καθόλου τῶν προτάσεων. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. εἰ μὲν γὰρ ληφθείη τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ἀναιροῦντες ἀμφότεραι, εἰ δὲ τινὶ, οὐδετέρα. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτή.

Σχῆμα δεύτερον.

Ἐν δὲ τοῦ β σχήματι, τὴν μὲν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ πρότασιν, οὐκ ἔστιν ἀνελεῖν ἐναντίως ὁποτερωσοῦν τῆς ἀντιστροφῆς γινομένης. ἀεὶ γὰρ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι. καθόλου δὲ οὐκ ἦν ἐν τούτῳ συλλογισμός. τὴν δ' ἑτέραν ὁμοίως ἀναιρήσομεν τῇ ἀντιστροφῇ. λέγω δὲ τὸ ὁμοίως, εἰ μὲν ἐναντίως ἀντιστρέφεται, ἐναντίως. εἰ δὲ ἀντικειμένως, ἀντικειμένως. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενὶ, συμπέρασμα τὸ β γ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ τοῦ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α β μένῃ, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ τὸ α σχῆμα. εἰ δὲ τὸ β παντὶ τοῦ γ, τὸ δὲ α οὐδενὶ τῷ γ, τὸ α οὐ παντὶ τοῦ β, σχῆμα τὸ ἔσχατον. ἐὰν δ' ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ τὸ β γ, ἡ μὲν α β ὁμοίως δειχθήσεται, ἡ δὲ α γ ἀντικειμένως. εἰ γὰρ τὸ β τινὶ τῷ γ, τὸ δὲ α μηδενὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ β οὐχ ὑπάρξει. πάλιν εἰ τὸ β τινὶ τῷ γ, τὸ δὲ α παντὶ τῷ β, τὸ α τινὶ τῷ γ. ὥστ' ἀντικείμενος γίνεται ὁ συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ ἀνάπαλιν ἔχοιεν αἱ προτάσεις. εἰ δ' ἔστιν ὧν μέρους ὁ συλλογισμὸς, ἐναντίως μὲν ἀντιστρεφομένου τοῦ συμπεράσματος, οὐδετέρα τῶν προτάσεων ἀναιρεῖται. καθάπερ οὐδὲ ἐν τῷ α σχήματι. ἀντικειμένως δὲ ἀμφότεραι. κείσθω γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ, συμπέρασμα τὸ β γ. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α β μένῃ, συμπέρασμα ἔσται, ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρχει. ἀλλ' οὐκ ἀνῄρηται τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐνδέχεται γὰρ τινὶ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. πάλιν εἰ τὸ β τινὶ

τῷ γ̄, καὶ τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐδὲ τόδε μὴν καθόλου δῆλον ἐκλαμβάνοντι, ὥστε οὐκ ἀναιρεῖ τὸ ᾱ Β̄, ἐὰν δὲ ἀνελκομένως ἀντιστρέφηται, ἀναιροῦσι ἀμφότεραι. εἰ γὰρ τὸ Β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ ᾱ μηδενὶ τῷ Β̄, οὐδενὶ τῷ γ̄ τὸ ᾱ. ὧν δὲ ληφθέντων ἀναγκαῖον εἰ τὸ Β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ δὲ ᾱ τινὶ τῷ γ̄, ἔσται τινὶ τῷ Β̄ τὸ ᾱ. ἡ αὐτὴ δ' ἀπόδειξις καὶ εἰ τὸ καθόλου καταγορικὸν εἴη.

Σχῆμα τρίτον.

Ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου σχήματος, ὅταν μὲν ἀμφοτέρως ἀντιστρέφηται τὸ συμπέρασμα, οὐδετέρα τῶν προτάσεων ἀναιρεῖται, κατὰ οὐδενὸς τῶν συλλογισμῶν. ὅταν δὲ ἀνελκομένως, ἀμφότεραι καὶ ἐνδέχεται. δειδείχθω γὰρ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄ ὑπάρχον, μέσον δὲ εἰλήφθω τὸ γ̄, ἔσωσαν δὲ καθόλου αἱ προτάσεις. ἀκουῦν ἐὰν λημφθῇ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄ μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ Β̄ παντὶ τῷ γ̄, οὐ γίνεται συλλογισμὸς τοῦ ᾱ κατὰ τοῦ γ̄. οὐδ' εἰ τὸ ᾱ τῷ μὲν Β̄ τινὶ μὴ ὑπάρχει, τῷ δὲ γ̄ παντί, οὐκ ἔσται τοῦ Β̄ πρὸς τοῦ γ̄ συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ μὴ καθόλου αἱ προτάσεις. ἢ γὰρ ἀμφοτέρας ἀνάγκη μορίου εἶναι δεῖ ἀνελκοφῆς, ἢ τὸ καθόλου πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ γίνεσθαι. οὕτως δὲ οὐκ ἦν συλλογισμός, οὔτε τοῦ ᾱ τῷ γ̄, ὅτε τοῦ τῷ μέσῳ. ἐὰν δὲ ἀντικειμένως ἀνελκοφῶνται αἱ προτάσεις, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι. εἰ γὰρ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ Β̄, τὸ δὲ Β̄ παντὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ οὐδενὶ τῷ γ̄. πάλιν εἰ τὸ ᾱ τῷ μὲν Β̄ οὐδενί, τῷ δὲ γ̄ παντί, τὸ Β̄ οὐδενὶ τῷ γ̄. καὶ εἰ ἡ ἑτέρα μὴ καθόλου, ὡσαύτως. εἰ γὰρ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ Β̄ τὸ δὲ Β̄ τινὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ οὐκ ἐνδέχεται. εἰ δὲ τὸ ᾱ τῷ μὲν Β̄ μηδενὶ τῷ δὲ γ̄ παντί, οὐδενὶ τῷ γ̄ τὸ Β̄. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμός. δειδείχθω γὰρ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄ μὴ ὑπάρχον. ἔστω δὲ καταγορικὸν μὲν τὸ Β̄ γ̄, ἀποφατικὸν δὲ τὸ ᾱ γ̄. οὕτως γὰρ ἐγίνετο ὁ συλλογισμός. ὅταν μὲν οὖν τὸ ψεῦδος λημφθῇ τοῦ συμπεράσματος, οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄, τὸ δὲ Β̄ παντὶ τῷ γ̄, οὐκ ἦν συλλογισμὸς τοῦ ᾱ καὶ τοῦ γ̄. οὐδ' εἰ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄, τοῦ δὲ γ̄ μηδενί, οὐκ ἦν τοῦ Β̄ τοῦ γ̄ συλλογισμός. ὥστε οὐκ ἀναιροῦνται αἱ προτάσεις. ὅταν δὲ τὸ ἀνελκεμένως, ἀναιρῶνται. εἰ γὰρ τὸ ᾱ παντὶ τῷ Β̄, καὶ τὸ Β̄ παντὶ

παντὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ τῷ γ̄ παντί, ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχε. πάλιν εἰ τὸ ᾱ παντὶ τῷ Β̄, τῷ δὲ γ̄ μηδενί, τὸ Β̄ οὐδενὶ τῷ γ̄. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀνελκεμένως, καὶ εἰ μὴ καθόλου εἰσὶν αἱ προτάσεις. γίνεται γὰρ τὸ ᾱ γ̄ καθόλου τε καὶ στερητικόν, θάτερον δὲ ὧν μέρους, καταγορικόν. εἰ μὲν οὖν τὸ ᾱ παντὶ τῷ Β̄, τὸ δὲ Β̄ τινὶ τῷ γ̄, τὸ ᾱ τινὶ τῷ γ̄ συμβαίνει. ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχε. πάλιν εἰ τὸ ᾱ παντὶ τῷ Β̄, τῷ δὲ γ̄ μηδενί, τὸ Β̄ οὐδενὶ τῷ γ̄. εἰ δὲ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄, καὶ τὸ Β̄ τινὶ τῷ γ̄, οὐ γίνεται συλλογισμός. οὐδ' εἰ τὸ ᾱ τινὶ τῷ Β̄, τῷ δὲ γ̄ μηδενί, οὐδ' ὅτως. ὥστε ἐκεῖνος μὲν ἀναιροῦται, οὗτος δ' οὐκ ἀναιροῦται αἱ προτάσεις. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἀνελκεφομένου τοῦ συμπεράσματος ἐν ἑκάστῳ σχήματι γίνεται συλλογισμός, καὶ ὅτε ἐναντίως τῇ προτάσει. καὶ ὅτε ἀνελκεμένως. καὶ ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι, διὰ τοῦ μέσου καὶ τοῦ ἐσχάτου, γίνονται οἱ συλλογισμοί, καὶ ἡ μὲν πρὸς τοῦ ἐλάττονι ἄκρῳ, ἀεὶ διὰ τοῦ μέσου ἀναιρεῖται, ἡ δὲ πρὸς τοῦ μείζονι, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τοῦ Β σχήματι, διὰ τοῦ ἀ, καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τοῦ ἐλάττονι ἄκρῳ, ἀεὶ διὰ τοῦ ἀ σχήματος, ἡ δὲ πρὸς τῷ μείζονι, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, διὰ τοῦ πρώτου, καὶ τοῦ μέσου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ ἀεὶ διὰ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ μέσου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ μείζονι, ἀεὶ διὰ τοῦ πρώτου, ἡ δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι, ἀεὶ διὰ τοῦ μέσου. τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἀνελκεφέρειν, καὶ πῶς ἐν ἑκάστῳ σχήματι, καὶ τίς γίνεται συλλογισμός, φανερόν.

Περὶ τοῦ διὰ ἀδυνάτου δείξεως.

Ὁ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμός, δείκνυται μὲν ὅταν ἡ αὐτίφασις τεθῇ τοῦ συμπεράσματος, καὶ προσληφθῇ ἄλλη πρότασις. γίνεται δ' ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν. ὅμοιον γάρ ἐστι τῇ ἀνελκεφορᾷ. πλὴν διαφορά τοσοῦτον, ὅτι αὐτιστρέφεται μὲν γεγυμνασμένος ὁ συλλογισμὸς, καὶ εἰλημμένων ἀμφοῖν τῶν προτάσεων. ἀπάγεται δὲ εἰς τὸ ἀδύνατον, οὐ προομολογηθέντος τοῦ ἀνελκειμένου πρότερον, ἀλλὰ φανεροῦ ὄντος ὅτι ἀληθές. οἱ δὲ ὅροι ὁμοίως ἔχουσιν ἐν ἀμφοῖν, καὶ ἡ αὐτὴ λῆψις ἀμφοτέρων. οἷον, εἰ τὸ ᾱ παντὶ τῷ Β̄ ὑπάρχει, μέσον ἔστω τὸ γ̄, ἐὰν ὑποτεθῇ τὸ ᾱ μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ τῷ Β̄ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ̄ παντί, ὅπερ ἦν

ἀληθὲς, ἀνάγκη τὸ γ̄ τῷ β̄ ἢ μηδενὶ εἰ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. οὗτος δὲ ἀδύνατον. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. ἀληθὲς ἄρα τὸ ἀντικείμενον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχημάτων. ὅσα γὰρ ἀντιστροφὴν δέχεται, καὶ τὸν διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμόν. τὰ μὴ οὖν ἄλλα προβλήματα πάντα δείκνυτο διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασι, τὸ δὲ καθόλου κατηγορικὸν ἐν μὲν τοῦ μέσου καὶ τῷ γ δείκνυτο, ἐν δὲ τοῦ α, οὐ δείκνυτο. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α τῷ β μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ ὑπάρχειν, καὶ προσειλήφθω ἄλλη πρότασις ὁποτερωθενοῦν, εἴ τε τοῦ α παντὶ ὑπάρχειν τὸ γ, εἴ τε τὸ β παντὶ τῷ δ. οὕτως γὰρ ἂν εἴη τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ μὲν οὖν ὑπόκειται μὴ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α τῷ β, οὐ γίνεται συλλογισμὸς, ὁποτερωθενοῦν τῆς προτάσεως λαμβανομένης. εἰ δὲ μηδενὶ, ὅταν μὲν ἡ β δ προσληφθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται τοῦ ψεύδους, οὐ δείκνυται δὲ τὸ προκείμενον. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β παντὶ τῷ δ, τὸ α οὐδενὶ τῷ δ. οὗτος δὲ ἔσω ἀδύνατον. ψεῦδος ἄρα τὸ μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχὶ εἰ τὸ μηδενὶ ψεῦδος, τὸ παντὶ ἀληθές. ἐὰν δὲ ἡ γ α προσληφθῇ, οὐ γίνεται συλλογισμός. οὐδ' ὅταν ὑποτεθῇ μὴ παντὶ τοῦ β ὑπάρχειν, τὸ α. ὥστε φανερὸν ὅτι τὸ παντὶ ὑπάρχειν, οὐ δείκνυται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι διὰ τοῦ ἀδυνάτου. τὸ δὲ τινὶ, καὶ τὸ μηδενὶ, καὶ τὸ μὴ παντὶ, δείκνυται. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν, τὸ δὲ β εἰλήφθω παντὶ ἢ τινὶ τοῦ γ, οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ α μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ τοῦ γ ὑπάρχειν. οὗτος δ' ἀδύνατον. ἔσται γὰρ ἀληθὲς. καὶ φανερὸν, ὅτι παντὶ ὑπάρχει τὸ α τῷ γ. ὥστ' εἰ οὗτος ψεῦδος, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ α ληφθῇ ἡ ἑτέρα πρότασις, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, οὐδ' ὅταν τὸ ἐναντίον τοῦ συμπεράσματι ὑποτεθῇ, οἷον τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον. πάλιν ὑποκείσθω τὸ α τινὶ τοῦ β ὑπάρχειν, εἰλήφθω δὲ τὸ γ παντὶ τῷ α, ἀνάγκη οὖν τὸ γ, τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. οὗτος δὲ ἔσω ἀδύνατον, ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. εἰ δὲ οὕτως, ἀληθὲς τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸν ληφθῇ τὸ γ α. εἰ δ' ἡ πρὸς τοῦ β ἐλήφθη πρότασις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δὲ

τὸ ἐναν-

τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται, καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ δείκνυται δὲ τὸ προτεθέν. ὑποκείσθω γὰρ παντὶ τοῦ β τὸ α ὑπάρχειν, καὶ τὸ γ τῷ α εἰλήφθω παντὶ, οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. οὗτος δὲ ἀδύνατον, ὥστε ψεῦδος τὸ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. ἀλλ' οὔπω ἦν ἀναγκαῖον, εἰ μὴ παντὶ, μηδενὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρὸς τὸ β ἐλήφθη ἡ ἑτέρα πρότασις. συλλογισμὸς μὲν γὰρ ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐκ ἀναιρεῖτο δὲ, ἡ ὑπόθεσις. ὥστε τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον. πρὸς δὲ τὸ μὴ παντὶ δεῖξαι ὑπάρχον τῷ β τὸ α, ὑποθετέον παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ γ παντὶ τοῦ α, τὸ γ παντὶ τοῦ β. ὥστ' εἰ οὗτος ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρὸς τῷ β ληφθῇ ἡ ἑτέρα πρότασις, καὶ εἰ στερητικὸν ἢ τὸ γ α, ὡσαύτως. καὶ γὰρ οὕτως γίνετο συλλογισμός. ἐὰν δὲ πρὸς τοῦ β ἢ τὸ στερητικὸν, οὐδὲν δείκνυται. ἐὰν δὲ μὴ τὸ παντὶ ἀλλὰ τὸ τινὶ ὑπάρχειν ὑποτεθῇ, οὐ δείκνυτο ὅτι οὐ παντὶ, ἀλλ' ὅτι οὐδενί. εἰ γὰρ τὸ α τοῦ β τινὶ, τὸ δὲ γ παντὶ τοῦ α, τινὶ τοῦ β τὸ γ ὑπάρξει. εἰ οὖν οὗτος ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ τινὶ ὑπάρχειν τοῦ β τὸ α, ὥστ' ἀληθὲς τὸ μηδενί. τούτου δὲ δειχθέντος, προσαναιρεῖτο τὸ ἀληθές. τὸ γὰρ α, τοῦ β τινὶ μὲν ὑπῆρχε, τινὶ δὲ οὐχ ὑπῆρχεν. ἔτι δὲ οὐ παρὰ τὴν ὑπόθεσιν συμβαίνει τὸ ἀδύνατον. ψευδὴς γὰρ ἂν εἴη, εἴπερ δὲ ἀληθῶν μή ἐστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. νῦν δέ ἐστιν ἀληθής. ὑπάρχει γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β, ὥστ' οὐχ ὑποθετέον τὸ τινὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ παντί. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ μὴ ὑπάρχον τοῦ β τὸ α δεικνύοιμεν. εἰ γὰρ ταυτὸ τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν, ἡ αὐτὴ ἀμφοῖν ἀπόδειξις. φανερὸν οὖν ὅτι οὐ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον ἐν ἅπασι τοῖς συλλογισμοῖς. οὕτως γὰρ, τό, τε ἀναγκαῖον ἔσται, καὶ τὸ ἀξίωμα ἔνδοξον. εἰ γὰρ, κατὰ παντὸς ἡ κατάφασις, ἢ ἡ ἀπόφασις, δειχθέντος ὅτι οὐχ ἡ ἀπόφασις, ἀνάγκη τὴν κατάφασιν ἀληθεύεσθαι, πάλιν εἰ μὴ τίθησιν ἀληθεύεσθαι τὴν κατάφασιν, ἔνδοξον τὸ ἀξιῶσαι τῆς ἀπόφασιν. τὸ δ' ἐναντίον οὐδετέρως ἁρμόττει ἀξιῶσαι. οὔτε γὰρ ἀνάγκαῖον, εἰ τὸ μηδενὶ ψεῦδος τὸ, παντὶ ἀληθὲς, οὔτε ἔνδοξον. ὡς εἰ θάτερον ψεῦδος,

ὅτι βάτερον ἀληθές. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ταῖς πρώτῳ σχήματι, τὰ μὲν ἄλλα προβλήματα πάντα δείκνυται διὰ τῶν ἀδυνάτων, τὸ δὲ καθόλου καταφατικὸν, οὐ δείκνυται. ἐν δὲ ταῖς μέσῳ καὶ τῷ ἐσχάτῳ, καὶ ὅλον δείκνυται. ὑποκείσθω γὰρ τὸ Α μὴ παντὶ ταῖς Β ὑπάρχειν, εἰλήφθω δὲ τῷ Γ παντὶ ὑπάρχειν τὸ Α, οὐκοῦν εἰ ταῖς μὲν Β ὑπάρχει τὸ Α μὴ παντὶ, τῷ δὲ Γ παντὶ, οὐ παντὶ τῷ Β τὸ Γ. ὅλον δὲ ἀδύνατον. ἔσω γὰρ φανερὸν, ὅτι τῷ Β παντὶ ὑπάρχει τὸ Γ. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποκείμενον. ἀληθὲς ἄρα τὸ παντὶ ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, συλλογισμὸς μὴ ἔσαι, καὶ τὸ ἀδύνατον, οὐ μὴν δείκνυται τὸ προτεθέν. εἰ γὰρ τὸ Α μηδενὶ, τῷ Β, τὸ δὲ Γ παντὶ, οὐδενὶ τῷ Β τὸ Γ. ὅλον δὲ ἀδύνατον, ὥστε ψεῦδος τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχὶ εἰ ὅλον ψεῦδος, τὸ παντὶ ἀληθές. ὅτε δὲ ἐνὶ τῷ Β ὑπάρχει τὸ Α, ὑποκείσθω τὸ Α μηδενὶ τῷ Β ὑπάρχειν. τῷ δὲ Γ παντὶ ὑπαρχέτω, ἀνάγκη οὖν τὸ Γ μηδενὶ τῷ Β. ὥστε εἰ ὅλον ἀδύνατον, ἀνάγκη τὸ Α τινὶ τῷ Β ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ ἐνὶ μὴ ὑπάρχειν, ταῦτα ἔσαι, ἅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρχήματος. πάλιν ὑποκείσθω τὸ Α ἐνὶ τῷ Β ὑπάρχειν, τὸ δὲ Γ μηδενὶ ὑπαρχέτω. ἀνάγκη οὖν τὸ Γ τῷ Β μὴ ὑπάρχειν. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν, ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν, δηλονὶ ἄρα τῷ Β τὸ Α ὑπάρξει. ὅτε δὲ οὐ παντὶ τῷ Β τὸ Α, ὑποκείσθω παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ Γ μηδενὶ, ἀνάγκη οὖν τὸ Γ μηδενὶ τῷ Β ὑπάρχειν. ὅλον δὲ ἀδύνατον. ὥστε ἀληθὲς τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν ὅτι παντὸς οἱ συλλογισμοὶ γίνονται διὰ τοῦ μέσου σχήματος.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. κείσθω γὰρ τὸ Α ἐνὶ τῷ Β μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ Γ παντὶ, τὸ ἄρα Α ἐνὶ τῷ Γ οὐχ ὑπάρξει. εἰ οὖν ὅλον ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ, τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ὥστε ἀληθὲς, τὸ παντί. ἐὰν ᾖ ὑποτεθῇ μηδενὶ ὑπάρχειν, συλλογισμὸς μὴ ἔσαι καὶ τὸ ἀδύνατον, οὐ δείκνυται δὲ τὸ προτεθέν. ἐὰν γὰρ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, ταῦτα ἔσαι, ἅπερ ἐπὶ τοῦ πρότερον. ἀλλὰ πῶς τὸ ἐνὶ ὑπάρχειν, αὕτη λῆψις ἡ ὑπόθεσις. εἰ γὰρ τὸ Α μηδενὶ τῷ Β, τὸ δὲ Γ ἐνὶ τῷ Β, τὸ Α τῷ παντὶ τῷ Γ. εἰ δὴ ὅλον ψεῦδος, ἀλη-

ληθὲς, τὸ Α ἐνὶ τῷ Β ὑπάρχειν. ὅτε δὲ διὰ τοῦ Β ὑπάρχει τὸ Α, ὑποκείσθω ἐνὶ ὑπάρχειν, εἰλήφθω δὲ καὶ τὸ Γ παντὶ τῷ Β ὑπάρχον, οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ Α ἐνὶ τῷ Γ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦ ὑπῆρχεν. ὥστε ψεῦδος τὸ, τινὶ τῷ Β τὸ Α ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ παντὶ τῷ Β ὑπάρχειν τὸ Α, οὐ δείκνυται τὸ προτεθέν, ἀλλὰ πῶς τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν, αὕτη λῆψις ἡ ὑπόθεσις. εἰ γὰρ τὸ Α παντὶ τῷ Β, καὶ τὸ Γ τινὶ τῷ Β, καὶ τὸ Α τῷ Γ ὑπάρχει τινὶ τῷ Γ. ὅλον δὲ ἀδύνατον, ὥστε ψεῦδος τὸ, παντὶ ὑπάρχειν. εἰ δ' ὅτως, ἀληθὲς τὸ μὴ παντί. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ τινὶ ὑπάρχειν, ταῦτ' ἔσαι ἃ καὶ ἐπὶ τῶν προφερομένων. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοῖς τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον. διάλυσις δὲ καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ σχήματι δείκνυταί πως τὸ καταφατικὸν, καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ τὸ καθόλου. Διαφορὰ δὲ ἡ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπόδειξις τῆς ἀποδεικτικῆς, τῷ τιθέναι ὃ βέλεται αἱ αἱρεῖν, ἀπάγουσα εἰς ὁμολογούμενον ψεῦδος, ἡ ἡ δεικτικὴ ἄρχεται ἐξ ὁμολογουμένων θέσεων ἀληθῶν. λαμβάνουσι μὲν ἐν ἀμφότεραι δύο προτάσεις ὁμολογουμένας, ἀλλ' ἡ μὲν, ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἡ δὲ, μίαν μὲν οὖν τούτων, μίαν δὲ τὴν ἀντίφασιν τοῦ συμπεράσματος. καὶ ἔνθα μὲν, οὐκ ἀνάγκη γνώριμον εἶναι τὸ συμπέρασμα, οὐδὲ προϋπολαμβάνειν ὡς ἔσιν, ἢ οὔ, ἔνθα δὲ, ἀνάγκη ὡς οὐκ ἔσι. διαφορὰ δὲ οὐδεμία, φάσιν ἢ ἀπόφασιν εἶναι τὸ συμπέρασμα, ἀλλ' ὁμοίως ἔχει πρὸς ἀμφοῖν. ἅπαν δὲ τὸ δεικτικῶς συμπεραινόμενον, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται. ᾧ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, δεικτικῶς, καὶ διὰ τίνων ἕκαστον, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἢ σχήμασιν. ὅταν μὲν γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι γένηται, τὸ ἀληθὲς ἔσαι, ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τῷ ἐσχάτῳ, τὸ μὲν στερητικὸν ἐν τῷ μέσῳ, τὸ δὲ καταφατικὸν, ἐν τῷ ἐσχάτῳ. ὅταν δὲ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ὁ συλλογισμὸς, τὸ ἀληθὲς ἐν τῷ πρώτῳ ἢ τῷ μέσῳ. ὅταν δὲ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ὁ συλλογισμὸς, τὸ ἀληθὲς ἐν τῷ πρώτῳ ἢ τῷ μέσῳ, τὰ μὲν καταφατικὰ ἐν τῷ ἀ, τὰ δὲ στερητικὰ, ἐν τῷ μέσῳ. ἔσω γὰρ διειλημμένον τὸ Α μηδενὶ, ἢ μὴ παντὶ τῷ Β διὰ τοῦ ἀρχήματος. ὅτε μὲν ὑπόθεσις ἦν ἐνὶ, τῷ Β ὑπάρχειν τὸ Α, τὸ Γ λαμβάνοντες, τῷ μὴ Α παντὶ ὑπάρχειν, τῷ

δὲ β̄ οὐδενί. οὕτως γὰρ ἐγίνετο συλλογισμὸς, καὶ τὸ ἀδύνατον. οὗτος δὲ τὸ μέσον σχῆμα, εἰ τὸ γ̄ τῷ μὲν ᾱ παντὶ, τῷ δὲ β̄ μηδενὶ ὑπάρχον. καὶ φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι οὐδενὶ, τῷ β̄ ὑπάρχει τὸ ᾱ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ παντὶ, δέδεικτο ὑπάρχειν τὸ ᾱ. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις, ἔστι παντὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ̄ ἐλαμβάνετο τῷ μὲν ᾱ παντὶ, τῷ δὲ β̄ οὐ παντί. καὶ εἰ στερητικὸν λαμβάνοιτο τὸ γ̄ ᾱ, ὡσαύτως. καὶ γὰρ οὕτως γίνεται τὸ μέσον σχῆμα. πάλιν δεδείχθω τινὶ ὑπάρχον τῷ β̄ τὸ ᾱ. ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις μηδενὶ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β̄ ἐλαμβάνετο παντὶ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. καὶ τὸ ᾱ ἢ παντὶ ἢ τινὶ, τῷ γ̄. οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. οὗτος δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα, εἰ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ παντὶ τῷ γ̄. καὶ φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι ἀνάγκη τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ τῷ γ̄ ληφθείη ὑπάρχον τὸ β̄, ἢ τὸ ᾱ.

Περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι δεδείχθω τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχον. οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν, μὴ παντὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, καὶ τὸ γ̄ παντὶ τῷ β̄, οὕτως γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. οὗτος δὲ τὸ ά σχῆμα, εἰ τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, καὶ τὸ γ̄ παντὶ τῷ β̄. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ δέδεικτο ὑπάρχον. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις ἦν μηδενὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχειν, εἴληπτο δὲ τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, καὶ τὸ γ̄ τινὶ τῷ β̄. εἰ δὲ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ἡ μὲν ὑπόθεσις τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ, καὶ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄, καὶ τὸ γ̄ παντὶ τῷ β̄. ὥστε γίνεται τὸ ά σχῆμα. καὶ εἰ μὴ καθόλου ὁ συλλογισμὸς, ἀλλὰ τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ δέδεικτο μὴ ὑπάρχειν, ὡσαύτως. ὑπόθεσις μὲν γὰρ παντὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄, καὶ τὸ γ̄ τινὶ τῷ β̄. οὕτως γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Πάλιν ἐν τῷ γ̄ σχήματι δεδήχθω τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. οὐκοῦν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν μὴ παντὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ γ̄ παντὶ τῷ β̄, καὶ τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, οὕτως γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. οὗτος δὲ τὸ ά σχῆμα. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ μὴ τινὸς ἡ ἀπόδειξις. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις ἔσται, μηδενὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρ-

χειν. εἴληπται δὲ τὸ γ̄ τινὶ τῷ β̄, καὶ τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄. εἰ δὲ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὑπόθεσις μὲν, τὸ ᾱ τινὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ γ̄, τῷ μὲν ᾱ μηδενὶ, τῷ δὲ β̄ παντί. τοῦτο δὲ τὸ μέσον σχῆμα. ὁμοίως δὲ, καὶ εἰ μὴ καθόλου ἡ ἀπόδειξις. ὑπόθεσις μὲν γὰρ ἔσται, παντὶ τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ γ̄ τῷ μὲν ᾱ μηδενὶ, τῷ δὲ β̄ τινί. οὗτος δὲ τὸ μέσον σχῆμα. φανερὸν οὖν, ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ δεικτικῶς ἐστι δεικνύναι τῶν προβλημάτων ἕκαστον, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. ὁμοίως δὲ ἔσται καὶ δεικτικῶν ὄντων τῶν συλλογισμῶν, εἰς ἀδύνατον ἀπάγειν ἐν τοῖς εἰλημμένοις ὅροις, ὅταν ἡ ἀντικειμένη πρότασις ἐν τῷ συμπεράσματι ληφθῇ. γίνοντο γὰρ οἱ αὐτοὶ συλλογισμοὶ, τοῖς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ὥστε εὐθὺς ἔχομεν καὶ τὰ σχήματα, δι' ὧν ἔσται ἕκαστον. δῆλον οὖν, ὅτι πᾶν πρόβλημα δείκνυται κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους, διά τε τοῦ ἀδυνάτου καὶ δεικτικῶς, καὶ οὐκ ἐνδέχεται χωρίζεσθαι τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου.

Περὶ τοῦ ἐξ ἀντικειμένων συλλογίζεσθαι.

Ἐν ποίῳ δὲ σχήματι ἐστὶν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογίσασθαι, καὶ ἐν ποίῳ οὐκ ἔστιν, ὧδ' ἔσται φανερόν. λέγω δὲ ἀντικειμένας προτάσεις εἶναι, κατὰ μὲν τὴν λέξιν, τέτταρας. οἷον, τὸ παντὶ τῷ οὐδενὶ, καὶ τὸ παντὶ τῷ οὐ παντὶ, καὶ τὸ τινὶ τῷ οὐδενὶ, καὶ τὸ τινὶ τῷ οὐ τινί. κατ' ἀλήθειαν δὲ, τρεῖς. τὸ γὰρ τινὶ τῷ οὐ τινὶ, κατὰ τὴν λέξιν ἀντίκειτο μόνον. τούτων δ' ἐναντίας μὲν, τὰς καθόλου τὸ παντὶ, τῷ μηδενὶ ὑπάρχειν. οἷον τὸ, πᾶσαν ἐπιστήμην εἶναι σπουδαίαν, τῷ, μηδεμίαν εἶναι σπουδαίαν. τὰς δὲ ἄλλας ἀντικειμένας. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ σχήματι οὐκ ἔστιν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογισμὸς, οὔτε καταφατικὸς, οὔτε ἀποφατικός. καταφατικὸς μὲν, ὅτι ἀμφοτέρας καταφατικὰς δεῖ εἶναι τὰς προτάσεις. αἱ δ' ἀντικείμεναι, φάσις καὶ ἀπόφασις. στερητικὸς δὲ, ὅτι αἱ μὲν ἀντικείμεναι τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ κατηγοροῦσι καὶ ἀπηρνοῦντο. τὸ δ' ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι μέσον, οὐ λέγετο κατ' ἀμφοῖν. ἀλλ' ἐκείνου μὲν ἄλλο ἀπηρνεῖτο, αὐτὸ δὲ ἄλλου κατηγορεῖτο, αὗτο δὲ οὐκ ἀντίκειντο.

Περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος.

Ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχήματι, καὶ ἐκ τῶν ἀντικειμένων, καὶ ἐκ τῶν ἐναν-

τίων γὰρ δέχεται γίνεσθαι συλλογισμόν. ἔστω γὰρ ἀγαθὸν μὲν ἐφ' οὗ ᾱ, ὑπάρχειν δὲ, ἐφ' οὗ β̄ καὶ γ̄. εἰ δὴ πᾶσαν ὑπάρχειν σπουδαίαν ἔλαβε καὶ μηδεμίαν, τὸ ᾱ τῷ β̄ παντὶ ὑπάρχει, καὶ τῷ γ̄ οὐδενί, ὥστε τὸ β̄ τῷ γ̄ οὐδενί. οὐδεμία ἄρα ὑπάρχειν, ὑπάρχειν ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πᾶσαν λαβὼν σπουδαίαν, τὴν ἰατρικὴν μὴ σπουδαίαν ἔλαβε. τῷ μὲν γὰρ β̄, παντὶ τὸ ᾱ, τῷ δὲ γ̄, οὐδενί. ὥστε ἡ τὶς ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται ὑπάρχειν, καὶ εἰ τῷ μὲν γ̄, παντὶ τὸ ᾱ, τῷ δὲ β̄, μηδενί. ἔστι δὲ τὸ μὲν β̄ ὑπάρχειν, τὸ δὲ γ̄ ἰατρικὴ, τὸ δὲ ᾱ ὑπόληψις. οὐδεμίαν γὰρ ὑπάρχειν, ὑπόληψιν λαβὼν, εἴληφέ τινα ὑπάρχειν εἶναι ὑπόληψιν. διαφερεῖ δὲ τοῦ πάλαι, τῷ, ὠθεῖ τῶν ὅρων ἀντιστρέφεσθαι. πρότερον μὲν γὰρ πρὸς τῷ β̄, νῦν δὲ πρὸς τῷ γ̄, τὸ καταφατικόν. καὶ ἐὰν ᾖ δὲ μὴ καθόλου ἡ ἑτέρα πρότασις, ὡσαύτως. ἀεὶ γὰρ τὸ μέσον ἐστὶν, ὃ ἀπὸ θατέρου μὲν, ἀποφατικῶς λέγεται, κατὰ θατέρου δὲ, καταφατικῶς. ὥστ' γὰρ δέχεται τὰ ἀντικείμενα περαίνεσθαι. πλὴν οὐκ ἀεὶ, οὐδὲ πάντως, ἀλλ' ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὰ ὑπὸ τὸ μέσον, ὥστ' ἢ ταῦτα εἶναι, ἢ ὅλον πρὸς μέρος. ἄλλως δὲ ἀδύνατον, οὐ γὰρ ἔσοντε οὐδαμῶς αἱ προτάσεις, οὔτε γὰρ ἀντίαι, οὔτ' ἀντικείμεναι.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι καταφατικὸς μὲν συλλογισμὸς, οὐδέποτ' ἔσται δὲ ἀντικειμένων προτάσεων, διὰ τῆς προειρημένην αἰτίαν, καὶ ὠθεῖ τοῦ πρώτου σχήματος. ἀποφατικὸς δὲ ἔσται συλλογισμὸς, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου, τῶν ὅρων ὄντων. ἔστω γὰρ ὑπάρχειν, ἐφ' οὗ β̄ καὶ γ̄. ἰατρικὴ δὲ, ἐφ' οὗ ᾱ. εἰ οὖν λάβοι πᾶσαν ἰατρικὴν ὑπάρχειν, καὶ μηδεμίαν ἰατρικὴν ὑπάρχειν, τὸ β̄ παντὶ τῷ ᾱ εἴληφε, καὶ τὸ γ̄ οὐδενί. ὥστ' ἔσται τὶς ὑπάρχειν οὐκ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ληφθῇ, ἡ ᾱ β̄ πρότασις. εἰ γὰρ ἐστί τις ἰατρικὴ ὑπάρχειν, καὶ πάλιν μηδεμία ἰατρικὴ ὑπάρχειν, συμβαίνει ὑπάρχειν τινὰ μὴ εἶναι ὑπάρχειν. εἰσὶ δὲ καθόλου τῶν ὅρων μὲν λαμβανομένων γὰρ ἀντίαι αἱ προτάσεις. εἰ δὲ γὰρ μερεῖ ἕτερος, ἀντικείμεναι. δεῖ δὲ κατανοεῖν ὅτι γὰρ δέχετε μὴ οὕτως τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν, ὥσπερ εἴπομεν. πᾶσαν ὑπάρχειν σπουδαίαν εἶναι, καὶ πάλιν οὐδεμίαν, ἢ τινὰ μὴ σπουδαίαν, ὅπερ οὐκ εἴωθε

λανθάνειν.

λανθάνειν, ἔστι δὲ καὶ διὰ ἄλλων ἐρωτημάτων συλλογίσασθαι θάτερον, ἢ καὶ ὡς γὰρ τοπικοῖς ἐλέχθη λαβεῖν. ἐπεὶ δὲ τῶν καταφάσεων αἱ ἀντιθέσεις τρεῖς, ἑξαχῶς συμβαίνει τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν, ἢ παντὶ καὶ μηδενὶ, ἢ παντὶ καὶ μὴ παντὶ, ἢ τινὶ καὶ μηδενὶ καὶ οὗτοι ἀντιστρέψαι ὑπὸ τῶν ὅρων. οἷον, τὸ ᾱ παντὶ τῷ γ̄, τῷ β̄ μηδενί. ἢ τῷ γ̄ παντὶ, τῷ δὲ β̄ μηδενί. ἢ τῷ μὲν, παντὶ, τῷ δὲ, μὴ παντί. καὶ πάλιν οὗτοι ἀντιστρέψαι κατὰ τοὺς ὅρους. ὁμοίως δὲ καὶ ὠθεῖ τοῦ τρίτου σχήματος. ὥστε φανερὸν, ὁσαχῶς τε καὶ γὰρ ποίοις σχήμασιν γὰρ δέχεται διὰ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων γενέσθαι συλλογισμόν. φανερὸν δ' ὅτι καὶ ἐκ ψευδῶν, ἔστιν ἀληθὲς συλλογίσασθαι, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἐκ δὲ τῶν ἀντικειμένων, οὐκ ἔστιν. ἀεὶ γὰρ γὰρ ἀντίος ὁ συλλογισμὸς γίνετε τῷ πράγματι. οἷον, εἰ ἔστιν ἀγαθὸν, μὴ εἶναι ἀγαθὸν, ἢ εἰ ζῶον, μὴ ζῶον, διὰ τὸ δὲ ἀντιφάσεως εἶναι τὸν συλλογισμόν. καὶ τοὺς ὑποκειμένους ὅρους, ἢ τοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἢ τὸν μὲν, ὅλον, τὸν δὲ, μέρος. δῆλον δὲ καὶ ὅτι γὰρ τοῖς παραλογισμοῖς οὐδὲν κωλύει γίνεσθαι τῆς ὑποθέσεως τῆς ἀντίφασιν. οἷον εἰ ἔστι περιττὸν, μὴ εἶναι περιττόν. ἐκ γὰρ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων γὰρ ἀντίος ἦν ὁ συλλογισμός. ἐὰν οὖν λάβοις τοιαύτας, ἔσται τῆς ὑποθέσεως ἀντίφασις. δεῖ δὲ κατανοεῖν, ὅτι οὕτω μὴ οὐκ ἔστιν γὰρ ἀντία συμπεράνασθαι δὲ γὰρ ὁ συλλογισμοῦ, ὥστε εἶναι τὸ συμπέρασμα τὸ μὴ ὂν ἀγαθὸν, ἀγαθὸν, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον. ἐὰν μὴ εὐθὺς ἡ πρότασις τοιαύτη ληφθῇ. οἷον πᾶν ζῶον εἶναι λευκὸν, καὶ μὴ λευκὸν, τὸν δὲ ἄνθρωπον ζῶον. ἀλλ' ἢ προσλαβεῖν δεῖ τὴν ἀντίφασιν. οἷον, ὅτι πᾶσα ὑπάρχειν, ὑπόληψις καὶ οὐχ ὑπόληψις. εἶτα λαβεῖν ὅτι ἡ ἰατρικὴ ὑπάρχειν μὲν ἐστιν, οὐδεμία δὲ ὑπόληψις. ὥσπερ οἱ ἔλεγχοι γίνονται, ἢ ἐκ δύο συλλογισμῶν. ὥστε δὲ εἶναι γὰρ ἀντία κατ' ἀλήθειαν τὰ εἰλημμένα, οὐκ ἔστιν ἄλλον τρόπον, ἢ τοῦτον καθάπερ εἴρηται πρότερον.

Περὶ τοῦ γὰρ ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.

Τὸ δὲ γὰρ ἀρχῇ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν, ἔστι μὲν ὡς γὰρ γένει λαβεῖν γὰρ τῷ μὴ ἀποδεικνύναι τὸ προκείμενον. οὗτοι δὲ ὑπὸ συμβαίνει πολλαχῶς. καὶ γὰρ εἰ ὅλως μὴ συλλογίζεται, καὶ εἰ δὲ

ἀγνωστοτέρων, ἢ ὁμοίως ἀγνώστων, καὶ εἰ διὰ τῶν ὑστέρων τὸ πρότερον. ἡ γὰρ ἀπόδειξις ἐκ πιστοτέρων τε καὶ προτέρων ἐστί. τούτων μὲν οὖν οὐδέν ἐστι τὸ αἰτεῖσθαι, τὸ δὲ ἀρχῆς. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν δι' αὐτῶν πέφυκε γνωρίζεσθαι, τὰ δὲ δι' ἄλλων. αἱ μὲν γὰρ ἀρχαὶ, δι' ἑαυτῶν. τὰ δὲ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς, δι' ἄλλων. ὅταν τὸ μὴ δι' αὑτοῦ γνωστὸν, δι' ἑαυτοῦ τις ὑπαρχειρῇ δεικνύναι, τότε αἰτεῖται τὸ δὲ ἀρχῆς. οὗτος δέ ἐστι μὴ οὕτως ποιεῖν, ὥστ' εὐθὺς ἀξιῶσαι τὸ προκείμενον. ἐν δέχεται δὲ καὶ μεταβάντας ἐπ' ἄλλα ἅττα τῶν πεφυκότων δι' ἐκείνων δείκνυσθαι, διὰ τούτων ἀποδεικνύναι τὸ δὲ ἀρχῆς. οἷον, εἰ τὸ ᾱ δεικνύοιτο διὰ τοῦ β̄, τὸ δὲ β̄ διὰ τοῦ γ̄, τὸ δὲ γ̄ πεφυκὸς εἴη δείκνυσθαι διὰ τοῦ ᾱ. συμβαίνει γὰρ, αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ τὸ ᾱ δεικνύναι τοὺς οὕτω συλλογιζομένους. ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τὰς παραλλήλους οἰόμενοι γράφειν. λανθάνουσι γὰρ αὐτοὶ ἑαυτοὺς τοιαῦτα λαμβάνοντες, ἃ οὐχ οἷόν τε ἀποδεῖξαι μὴ οὐσῶν τῶν παραλλήλων. ὥστε τοῖς οὕτω συλλογιζομένοις συμβαίνει, ἕκαστον λέγειν εἶναι, εἰ ἔστιν ἕκαστον. οὕτω δὲ ἅπαν ἔσται δι' αὑτοῦ γνωστὸν, ὅπερ ἀδύνατον. εἰ οὖν τις ἀδήλου ὄντος, ὅτι τὸ β̄ ὑπάρχει τῷ γ̄, ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ ᾱ τῷ β̄, αἰτοῖτο τῷ γ̄ ὑπάρχειν τὸ ᾱ, οὔπω δῆλον, εἰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀποδείκνυσι, δῆλον. οὐ γάρ ἐστιν ἀρχὴ ἀποδείξεως, τὸ ὁμοίως ἄδηλον, εἰ μέντοι τὸ β̄ πρὸς τὸ γ̄ οὕτως ἔχει, ὥστε ταυτὸν εἶναι, ἢ δῆλον ὅτι ἀντιστρέφουσιν, ἢ ὑπάρχει θάτερον θατέρῳ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. καὶ γὰρ ἂν ὅτι τῷ β̄ τὸ ᾱ ὑπάρχει, δι' ἐκείνων δεικνύοι, εἰ ἀντιστρέφει. νῦν δὲ οὗτος κωλύει, ἀλλ' οὐχ ὁ τρόπος. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖ, τὸ εἰρημένον ἂν ποιοῖ, καὶ ἀντιστρέφει διὰ τριῶν. ὡσαύτως δὴ κἂν εἰ τὸ β̄ τῷ γ̄ λαμβάνοι ὑπάρχειν, ὁμοίως ἄδηλον ὄν. καὶ εἰ τὸ ᾱ τῷ γ̄, οὔπω τὸ δὲ ἀρχῆς αἰτεῖται, ἀλλ' οὐκ ἀποδείκνυσιν. ἐὰν δὴ ταυτὸν ᾖ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄, ἢ τὸ ἀντιστρέφειν, ἢ τὸ ἕπεσθαι τὸ ᾱ τῷ β̄, τὸ δὲ ἀρχῆς αἰτεῖται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τὸ γὰρ δὲ ἀρχῆς τι δύναται, πρότερον εἴρητε ἡμῖν, ὅτι τὸ δι' ἑαυτοῦ δεικνύναι, τὸ μὴ δι' αὑτοῦ δῆλον. εἰ οὖν ἐστι τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, τὸ δι' αὑτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ δι' αὑτοῦ δῆλον. οὗτος δέ ἐστι, τὸ μὴ δεικνύναι, ὅταν ὁμοίως ἀδήλων ὄντων τοῦ δεικνυμένου καὶ

δι'

δι' οὗ δείκνυτε. ἢ τὸ ταυτὰ τῷ αὐτῷ ἢ τῷ, ταυτὸν τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχειν, ἐν μὴ τῷ μέσῳ σχήματι καὶ τρίτῳ, ἀμφοτέρως ἂν ἐν δέχοιτο ὁμοίως, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ἐν δὲ κατηγορικῷ συλλογισμῷ, ἔν τε τῷ γ καὶ τῷ α. ἀποφατικῶς δὴ, ὅταν τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὁμοίως ἀμφότεραι αἱ προτάσεις. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ, διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τοὺς ὅρους, κατὰ τοὺς ἀποφατικοὺς συλλογισμούς. ἔστι δὴ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἐν μὴ ταῖς ἀποδείξεσι, τὰ κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχοντα. ἐν δὴ τοῖς διαλεκτικοῖς, τὰ κατὰ δόξαν.

Περὶ τοῦ μὴ πρὰ τοῦτο.

Τὸ δὲ μὴ πρὰ οὗτος συμβαίνειν τὸ ψεῦδος, ὃ πολλάκις ἐν τοῖς λόγοις εἰώθαμεν λέγειν, πρῶτον μέν ἐστιν ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον συλλογισμοῖς. ὅταν πρὸς ἀντίφασιν ᾖ τούτου, ὃ ἐδείκνυτο τῇ εἰς τὸ ἀδύνατον. οὔτε γὰρ μὴ ἀντιφήσας τις ἐρεῖ τὸ οὐ πρὰ οὗτος, ἀλλ' ὅτι ψεῦδός τι ἐτέθη τῶν πρότερον, οὔτ' ἐν τῇ δεικνυούσῃ. οὐ γὰρ τίθησι τὴν ἀντίφασιν. ἔτι δὴ ὅταν ἀναιρεθῇ τι δεικτικῶς διὰ τῶν ᾱ β̄ γ̄, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὡς οὐ πρὰ τὸ κείμενον γεγένητε ὁ συλλογισμός. τὸ γὰρ μὴ πρὰ τοῦτο γίνεσθαι τότε λέγομεν, ὅταν ἀναιρεθέντος τούτου, μηδὲν ἧττον περαίνηται ὁ συλλογισμός. ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς δεικτικοῖς. ἀναιρεθείσης γὰρ τῆς θέσεως, οὐδ' ὁ πρὸς ταύτην ἔσται συλλογισμός. φανερὸν οὖν, ὅτι ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον λέγεται, τὸ μὴ πρὰ οὗτος. καὶ ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρὸς τὸ ἀδύνατον ἡ δὲ ἀρχῆς ὑπόθεσις. ὥστε καὶ οὔσης καὶ μὴ οὔσης ταύτης, οὐδὲν ἧττον συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον. ὁ μὲν οὖν φανερώτερος τρόπος ἐστὶ τοῦ μὴ πρὰ τὴν ὑπόθεσιν εἶναι, τὸ ψεῦδος, ὅταν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ἀσύναπτος ᾖ, ἀπὸ τῶν μέσων πρὸς τὸ ἀδύνατον ὁ συλλογισμὸς, ὥσπερ εἴρηται καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς. τὸ γὰρ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον τιθέναι, τοῦτό ἐστιν. οἷον, εἰ βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος, ὑπαρχειροίη τὸν Ζήνωνος λόγον δεικνύναι, ὡς οὐκ ἔστι κινεῖσθαι. καὶ εἰς τοῦτο ἀπάγοι τὸ ἀδύνατον. οὐδαμῶς γὰρ οὐδαμῇ συνεχὲς ἐστὶ τὸ ψεῦδος τῇ φάσει τῇ δὲ ἀρχῆς. ἄλλος δὴ τρόπος, εἰ συνεχὲς μὴ εἴη τὸ ἀδύνατον τῇ ὑποθέσει, μὴ μέντοι δι' ἐκείνην συμβαίνοι. οὗτος γὰρ ἐγχωρεῖ γενέσθαι, καὶ ὑπὸ τὸ ἄνω καὶ ὑπὸ τὸ κάτω λαμβάνοντι τὸ συνεχές. οἷον, εἰ τὸ ᾱ τῷ β̄ κεῖτε ὑπάρχον, τὸ

δὲ Β τῷ γ, τὸ δὲ γ τῷ Δ, τοῦτο δὲ εἴη ψεῦδος, τὸ, τὸ Β τῷ Δ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἀφαιρεθέντος τοῦ Α, μηδὲν ἧττον ὑπάρχοι τὸ Β τῷ γ, καὶ τὸ γ τῷ Δ, ἀνάγκη Α εἶναι τὸ ψεῦδος ἀπὸ τοῦ ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσιν. ἢ πάλιν εἰ ἴσης οὔσης ἢ ἐλάττονος λαμβάνοι τὰ συνεχές. οἷον, εἰ τὸ μὲν Α τῷ Β, τῷ δὲ Α τὸ Ε, καὶ τῷ Ε τὸ Ζ, ψεῦδος δὲ εἴη τὸ ὑπάρχειν τῷ Α τὸ Ζ. Ὅτι γὰρ ὅτως οὐδὲν ἂν ἧττον εἴη τὸ ἀδύνατον, ἀναιρεθείσης τῆς ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεως. ἀλλὰ δεῖ πῶς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ὅρους σωάπτειν τὸ ἀδύνατον. ὅτως γὰρ ἔσαι ἀπὸ τῆς ὑποθέσιν. οἷον, ὧν μὲν τὸ κάτω λαμβάνοντι τὸ συνεχές, πῶς ἡ καθηγορούμενον τῶν ὅρων. εἰ γὰρ ἀδύνατον τὸ Α τῷ Δ ὑπάρχειν, ἀφαιρεθέντος τοῦ Α οὐκ ἔσαι τὸ ψεῦδος, ὧν ἢ τὸ ἄνω, καθ' ὃ κατηγορεῖτο. εἰ γὰρ τῷ Β μὴ ἐγχωρεῖ τὸ Δ ὑπάρχειν, ἀφαιρεθέντος τοῦ Β, οὐκέτι ἔσαι τὸ ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν ὄντων. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ ἀδύνατόν, μὴ πῶς τὸν ἐξ ἀρχῆς ὅρον ὄντος, ὃ πρὸς τὴν θέσιν συμβαίνει τὸ ψεῦδος, ἢ οὐδ' ὅτως ἀεὶ ἀπὸ τῆς ὑποθέσιν ἔσαι τὸ ψεῦδος. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ Β, ἀλλὰ τῷ Κ ἐτέθη τὸ Α ὑπάρχειν. τὸ δὲ Κ τῷ γ, οὐ ὄντος τοῦ Δ, καὶ οὕτως μένει τὸ ἀδύνατον. ὁμοίως ἢ καὶ ἂν τὸ ἄνω λαμβάνοντι τοὺς ὅρους. ὥστε ἐπεὶ καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος τούτου συμβαίνει τὸ ἀδύνατον, οὐκ ἂν εἴη πρὸς τὴν θέσιν, ἢ τὸ μὴ ὄντος τούτου, μηδὲν ἧττον γίνεσθαι τὸ ψεῦδος, οὐχ οὕτως λητέον, ὥστε ἄλλο τι μένον συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον, ἀλλ' ὅταν ἀφαιρεθέντος τούτου ἀπὸ τῶν λοιπῶν προτάσεων τὸ αὐτὸ πέραινῃ ἀδύνατον. ἐπεὶ τό γε ψεῦδος συμβαίνειν ἀπὸ πολεμίου ὑποθέσεως, οὐδὲν ἴσως ἄτοπον. οἷον, τὸ τὰς πρὸς ἄλλους συμπίπτειν, καὶ εἰ μείζων ὄντων ἢ ἴσων ἢ ἐλάττων, καὶ εἰ τὸ τρίγωνον ἔχει πολεμίους ὀρθάς συνεῖν.

Περὶ λόγου ψευδοῦς.

Ὁ δὲ ψευδὴς λόγος, γίνεται πρὸ τὸ πρῶτον ψεῦδος, ἢ γὰρ ἐκ τῶν δύο προτάσεων, ἢ ἐκ πολεμίου τῶν ὅτι συλλογισμός. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῶν δύο τούτων, ἀνάγκη τοῦτο ἐτέραν, ἢ καὶ ἀμφοτέρας εἶναι ψευδεῖς. ἐξ ἀληθῶν γὰρ, οὐκ ἦν ψευδὴς συλλογισμός. εἰ δ' ἐκ πολεμίου. οἷον, τὸ γ ἀπὸ τῶν Α Β, ταῦτα δὲ, ἀπὸ τοῦ Δ Ε Ζ Η. τούτων γὰρ τὸ ὅτι τῶν ἐπάνω ψεῦδος. καὶ πρὸ οὗτος ὁ

λόγος. τὸ γὰρ Α καὶ τὸ Β, δι' ἐκείνων πραίνεται. ὥστε παρ' ἐκείνων τι συμβαίνει τὸ συμπέρασμα καὶ τὸ ψεῦδος.

Περὶ τοῦ μὴ κατασυλλογίζεσθαι.

Πρὸς δὲ τὸν μὴ κατασυλλογίζεσθαι πρέπει τηρητέον, ὅταν αὐτὸ τὸ συμπεράσματος ὁρωτᾷ τὸν λόγον, ὅπως μὴ δοθῇ δι' ὃ τὸ αὐτὸ φύσεις πρότασιν. ἐπεὶ δήπου ἴσμεν ὅτι αὐτὸ μέσου συλλογισμὸς οὐ γίνεται. μέσον δὲ ὅρος, τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον. πῶς δὲ δεῖ πῶς ἕκασον συμπέρασμα τηρεῖν τὸ μέσον, φανερὸν ἐκ τοῦ διορίσαι πῶσιν ἐν ἑκάστῳ σχήματι δείκνυται. τοῦτο δὲ ἡμᾶς ὁ λήσεται, δι' ὃ τὸ διορίσαι πῶς ἔχομεν τὸν λόγον. χρὴ δὲ, ὅπερ φυλάττεσθαι πρὸ ἀγχέλλομεν ἀρχομένους, αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι πρὸς ἀναθάνατον. τοῦτο δὲ ἔσαι πρῶτον μὲν, ἐὰν τὰ συμπεράσματα μὴ προσυλλογίζωνται, ἀλλ' ἐλλιμπάνωσι τὸ ἀναγκαῖον ἀδύνατα εἶναι. ἔτι δὲ ἐὰν μὴ τὰ σύνεγγυς ἐρωτᾷ, ἀλλ' ὅτι μάλιστα τὰ μέσα. οἷον, ἔστω δίκαιον συμπεραίνεσθαι τὸ Α κατὰ τοῦ Ζ. μέσα ἂν τὰ Β Γ Δ Ε. δεῖ οὖν ἐρωτᾶν, εἰ τὸ Α τῷ Β, καὶ πάλιν μὴ, εἰ τὸ Β τῷ Γ, ἀλλ' εἰ τὸ Δ τῷ Ε. κἂν ἔπεται εἰ τὸ Β τῷ Γ, κἂν ὅτως τὰ λοιπά. καὶ δι' ὃν μέσον γίνεται ὁ συλλογισμὸς, ἀεὶ τὸ μέσον ἄρχεσθαι. μάλιστα γὰρ αὐ ὅτως λανθάνοι τὸν ἀρχόμενον.

Περὶ ἐλέγχου.

Ἐπεὶ δὲ ἔχομεν ποτὲ καὶ πῶς ἐχόντων τῶν ὅρων γίνεται ὁ συλλογισμὸς, φανερὸν καὶ ποτὲ ἔσαι, καὶ ποτὲ οὐκ ἔσαι ἔλεγχος. πάντων μὲν γὰρ συγχωρουμένων, ἢ γὰρ ἀλλὰ τιθεμένων τῶν ἀποκείσεων, οἷον, τὸ μὲν, ἀποφατικῆς, τὸ δὲ, κατηγορικῆς, ἐγχωρεῖ γίνεσθαι ἔλεγχον. ἵν' γὰρ συλλογισμὸς καὶ οὕτως καὶ ἐκείνως ἐχόντων τῶν ὅρων. ὥστε εἰ τὸ κείμενον εἴη ἐναντίον τῷ συμπεράσματι, ἀνάγκη γίνεσθαι ἔλεγχον. ὁ γὰρ ἔλεγχος αὐτὸ φάσεως συλλογισμός. εἰ δὲ μηδὲν συγχωροῖτο, ἀδύνατον γίνεσθαι ἔλεγχον. οὐ γὰρ ἵν' συλλογισμὸς, ἁπάντων τῶν ὅρων στερητικῶν ὄντων, ὥστε οὐδ' ἔλεγχος. εἰ μὲν γὰρ ἔλεγχος, ἀνάγκη συλλογισμὸν εἶναι, συλλογισμοῦ δὲ ὄντος, οὐκ ἀνάγκη ἔλεγχον. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ μηδὲν τιθείη κατὰ τὴν ἀποκεισιν ἐν ὅλῳ, ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσαι διορισμὸς ἐλέγχου καὶ συλλογισμοῦ.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν ὑπόληψιν ἀπάτης.

Συμβαίνει δὲ γνίοτε καθάπερ γὰρ τῇ θέσει τῶν ὅρων ἀπατώμεθα, καὶ κατὰ τὴν ὑπόληψιν γίνεσθαι τὴν ἀπάτην. οἷον, εἰ γνδέχετο τὸ αὐτὸ πλείοσι πρώτως ὑπάρχειν, καὶ τὸ μὲν λεληθέναι τινὰ, καὶ οἴεσθαι μηδενὶ ὑπάρχειν, τὸ δὲ εἰδέναι. ἔστω γὰρ τὸ α τῷ β καὶ τῷ γ, καθ' αὑτὸ ὑπάρχον, καὶ ταῦτα παντὶ τῷ δ ὡσαύτως, εἰ δὴ τῷ μὲν β, τὸ α παντὶ οἴεται ὑπάρχειν, καὶ τοῦτο τῷ δ. τῷ δὲ γ τὸ α μηδενὶ, ὡς τῷ δ παντὶ, τοῦ αὐτοῦ κατὰ ταυτὸν, ἕξει ὑπόληψιν καὶ ἄγνοιαν. πάλιν εἴ τις ἀπατηθείη περὶ τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας, οἷον εἰ τὸ α ὑπάρχῃ τῷ β, τοῦτο δὲ τῷ γ, καὶ τὸ γ τῷ δ. ὑπολαμβάνει δὲ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν, καὶ πάλιν μηδενὶ τῷ γ. ἅμα γὰρ εἴσεται, καὶ οὐχ ὑπολήψεται ὑπάρχειν. ἆρ' οὖν οὐδὲν ἄλλο ἀξιοῖ ἐκ τούτων, ἢ ὃ ἐπίσταται ὅτι μὴ ὑπολαμβάνειν. ἐπίσταται γάρ πως, ὅτι τὸ α τῷ γ ὑπάρχον, διὰ τοῦ β, ὡς γὰρ τῇ καθόλου τὸ κατὰ μέρος. ὥστε ὅπως ἐπίσταται, ὅτι ὅλως ἀξιοῖ ὑπολαμβάνειν ὅπερ ἀδύνατον. ὧν δὲ τοῦ πρότερου λεχθέντος, εἰ μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας τὸ μέσον, καθ' ἑκάτερον μὲν τῶν μέσων ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις οὐκ ἐγχωρεῖ ὑπολαμβάνειν. οἷον, εἰ τὸ α τῷ μὲν β παντὶ, τῷ δὲ γ μηδενὶ, ταῦτα δὲ ἀμφότερα παντὶ τῷ δ. συμβαίνει γὰρ ἢ ἁπλῶς ἢ ἐπί τι λαμβάνεσθαι γναντίαν τὴν πρώτην πρότασιν. εἰ γὰρ ᾧ τὸ β ὑπάρχει παντὶ, τὸ α ὑπολαμβάνει ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τῷ δ οἶδε, καὶ ὅτι τὸ δ τὸ α οἶδεν. ὥστ' εἰ πάλιν, ᾧ τὸ γ μηδενὶ, οἴεται τὸ α ὑπάρχειν, ᾧ τὸ β τινὶ ὑπάρχει, τούτῳ οὐκ οἴεται τὸ α ὑπάρχειν. τὸ δὲ παντὶ οἰόμενον ᾧ τὸ β πάλιν τινὶ μὴ οἴεσθαι ᾧ τὸ β, ἢ ἁπλῶς, ἢ ἐπί τι γναντίον ἐστίν. οὕτως μὴ οὖν οὐκ γνδέχεται ὑπολαβεῖν. καθ' ἑκάτερον δὲ, τὴν μίαν, ἢ κατὰ τὸ ἕτερον ἀμφοτέρας οὐδὲν κωλύει. οἷον τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β τῷ δ. καὶ πάλιν, τὸ α μηδενὶ τῷ γ. ὁμοία γὰρ ἡ τοιαύτη ἀπάτη, καὶ ὡς ἀπατώμεθα περὶ τὰ γν μέρει. οἷον, εἰ τῷ β παντὶ τὸ α ὑπάρχει, τὸ δὲ β τῷ γ παντὶ, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. εἰ οὖν τις οἶδεν, ὅτι τὸ α, ᾧ τὸ β ὑπάρχει παντὶ, οἶδε καὶ ὅτι τῷ γ. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ἀγνοεῖν τὸ γ, ὅτι ἐστίν. οἷον εἰ τὸ μὲν α δύο ὀρθαὶ,

τὸ δ'

τὸ δ' ἐφ' ᾧ β τρίγωνον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ γ αἰσθητὸν τρίγωνον. ὑπολάβοι γὰρ ἄν τις μὴ εἶναι τὸ γ, εἰδὼς ὅτι πᾶν τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθὰς, ὥσθ' ἅμα εἴσεται καὶ ἀγνοήσει ταυτόν. τὸ γὰρ εἰδέναι ὅτι πᾶν τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθὰς, οὐχ ἁπλοῦν ἐστι, ἀλλὰ τὸ μὲν, τὴν καθόλου ἔχειν ὑπόληψιν, τὸ δὲ, τὴν καθέκαστον. οὕτω μὲν οὖν ὡς τῇ καθόλου, οἶδε τὸ γ ὅτι δύο ὀρθαὶ, ὡς δὲ τῇ καθέκαστον, οὐκ οἶδεν. ὥστ' οὐχ ἕξει τὰς γναντίας. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ γν τῷ Μένωνι λόγος, ὅτι ἡ μάθησις, ἀνάμνησις. οὐδαμοῦ γὰρ συμβαίνει προεπίστασθαι τὸ καθέκαστον, ἀλλ' ἅμα τῇ ἐπαγωγῇ λαμβάνειν, τὴν τῶν κατὰ μέρος ὑπόληψιν, ὥσπερ ἀναγνωρίζοντας. γνία γὰρ ἰδόντες, εὐθὺς ἴσμεν, ὅτι δύο ὀρθαῖς, ἐὰν εἰδῶμεν ὅτι τρίγωνον. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. τῇ μὲν οὖν καθόλου θεωροῦμεν τὰ γν μέρει, τῇ δὲ οἰκείᾳ, οὐκ ἴσμεν. ὥστ' γνδέχεται καὶ ἀπατᾶσθαι περὶ αὐτὰ, πλὴν οὐκ γναντίως. ἀλλ' ἔχειν μὲν τὴν καθόλου, ἀπατᾶσθαι δὲ, τῇ κατὰ μέρος. ὁμοίως οὖν καὶ ὑπὲρ τῶν προειρημένων. οὐ γὰρ γναντία ἡ κατὰ τὸν μέσον ἀπάτη, τῇ κατὰ τὸν συλλογισμὸν ὑπόληψιν. οὐδ' ἡ καθ' ἑκάτερον τῶν μέσων ὑπόληψις. οὐδὲν δὲ κωλύει εἰδότα, καὶ ὅτι τὸ α ὅλῳ τῷ β ὑπάρχει, καὶ πάλιν τοῦτο τῷ γ, οἰηθῆναι μὴ ὑπάρχειν τὸ α τῷ γ. οἷον, ὅτι πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος, καὶ αὕτη ἡμίονος, οἴεσθαι κύειν ταύτην. οὐ γὰρ ἐπίσταται ὅτι τὸ α τῷ γ, μὴ συνθεωρῶν τὸ καθ' ἑκάτερον. ὥστε δῆλον ὅτι εἰ τὸ μὲν, οἶδε, τὸ δὲ, μὴ οἶδεν, ἀπατηθήσεται. ὅπερ ἔχουσιν αἱ καθόλου πρὸς τὰς κατὰ μέρος ὑπόληψις. οὐδὲν γὰρ τῶν αἰσθητῶν ἔξω τῆς αἰσθήσεως γινόμενον ἴσμεν. οὐδ' ἂν ἠσθημένοι τυγχάνωμεν, εἰ μὴ ὡς τὸ καθόλου, καὶ τὸ ἔχειν τὴν οἰκείαν ὑπόληψιν, ἀλλ' οὐχ ὡς τῷ γνεργεῖν. τὸ γὰρ ἐπίστασθαι λέγεται τριχῶς, ἢ ὡς τῇ καθόλου, ἢ ὡς τῇ οἰκείᾳ, ἢ ὡς τῷ γνεργεῖν. ὥστε καὶ τὸ ἠπατῆσθαι, τοσαυταχῶς. οὐδὲν οὖν κωλύει καὶ τὸ εἰδέναι, καὶ ἠπατῆσθαι περὶ τὸ αὐτὸ, πλὴν οὐκ γναντίως. ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῷ καθ' ἑκατέραν εἰδότι τῆς πρότασιν, καὶ μὴ ἐπεσκεμμένῳ πρότερον. ὑπολαμβάνων γὰρ κύειν τὴν ἡμίονον, οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τὸ γνεργεῖν ὑπόληψιν, οὐδ' αὖ διὰ τὴν ὑπόληψιν, γναντίαν ἀπάτην τῇ ὑπόληψιν. συλλογισμὸς γὰρ ἡ γναντία ἀπάτη, τῇ καθόλου. ὁ

δ' ὑπολαμβάνων τὸ, ἀγαθῷ εἶναι κακῷ εἶναι, τὸ αὐτὸ ὑπολήψε-
ται ἀγαθῷ εἶναι καὶ κακῷ. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ἀγαθῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ ᾱ,
τὸ δὲ κακῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ β̄. πάλιν δὲ τὸ, ἀγαθῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ
γ̄. ἐπεὶ οὖν ταυτὸν ὑπολαμβάνει τὸ β̄ καὶ τὸ γ̄, ⲥ εἶναι τὸ γ̄ τὸ
β̄ ὑπολήψεται, καὶ πάλιν τὸ β̄ τὸ ᾱ εἶναι ὡσαύτως. ὥστε καὶ
τὸ γ̄ τὸ ᾱ. ὥσπερ γὰρ εἰ ἦν ἀληθὲς, καθ' οὗ τὸ γ̄ τὸ β̄, καὶ καθ' οὗ
τὸ β̄ τὸ ᾱ, ⲥ κατὰ τοῦ γ̄ τὸ ᾱ ἀληθὲς ἦν, οὕτως καὶ ὧν τοῦ ὑπο-
λαμβάνειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπεὶ τοῦ εἶναι. τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὄντος τοῦ γ̄ καὶ
τοῦ β̄, καὶ πάλιν τοῦ β̄ καὶ τοῦ ᾱ, καὶ τὸ γ̄ τῷ ᾱ ταυτὸν ἦν. ὥστε
καὶ ὧδε τοῦ δοξάζειν ὁμοίως. ἄρ' οὖν οὐκ ἀναγκαῖον, εἴ τις δώσει
τὸ πρῶτον. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνο ψεῦδος τὸ ὑπολαμβάνειν τινὰ, κα-
κῷ εἶναι καὶ ἀγαθῷ εἶναι, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. πολλαχῶς γὰρ ἐγχω-
ρεῖ τοῦτο ὑπολαμβάνειν, ὧν σκεπτέον δὲ οὐκ βέλτιον.

Περὶ τῶν ἐν πρώτῳ σχήματι ἀντιστροφῶν.

Ὅταν δὲ ἀντιστρέφητε τὰ ἄκρα, ἀνάγκη καὶ τὸ μέσον ἀντιστρέ-
φειν πρὸς ἄμφω. εἰ γὰρ τὸ ᾱ κατὰ τοῦ γ̄ διὰ τοῦ β̄ ὑπάρχει, εἰ ἀν-
τιστρέφει, καὶ ὑπάρχει ᾧ τὸ ᾱ παντὶ τὸ γ̄, καὶ τὸ β̄ τῷ ᾱ, ἀντι-
στρέφει. καὶ ὑπάρχει ᾧ τὸ ᾱ παντὶ, τὸ β̄ διὰ μέσου τοῦ γ̄, καὶ τὸ
γ̄ τῷ β̄ ἀντιστρέφει, διὰ μέσου τοῦ ᾱ. καὶ ὧν τοῦ μὴ ὑπάρχειν
ὡσαύτως. οἷον, εἰ τὸ β̄ τῷ γ̄ ὑπάρχει, τοῦδε δὲ β̄ τὸ ᾱ μὴ ὑπάρχει,
οὐδὲ τὸ ᾱ τῷ γ̄ οὐχ ὑπάρξει. εἰ δὴ τὸ β̄ τοῦδε ᾱ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ
γ̄ τῷ ᾱ ἀντιστρέψει. ἔστω γὰρ τὸ β̄ μὴ ὑπάρχον τῷ ᾱ, οὐδ' ἄρα
τὸ γ̄. παντὶ γὰρ τῷ γ̄ τὸ β̄ ὑπῆρχε, καὶ εἰ τῷ β̄ τὸ γ̄ ἀντιστρέφει,
καὶ τῷ ᾱ τὸ γ̄ ἀντιστρέψει. καθ' οὗ γὰρ ἂν παντὸς τὸ β̄, ⲥ τὸ γ̄, ⲥ
εἰ τὸ γ̄ πρὸς τὸ ᾱ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ β̄ ἀντιστρέψει. ᾧ γὰρ τὸ β̄, καὶ
τὸ γ̄, ᾧ δὲ τὸ γ̄, τὸ ᾱ οὐχ ὑπάρχει, ⲥ μόνον οὐκ ἀκὸ τοῦ συμπε-
ράσματος ἄρχεται. τὰ δ' ἄλλα οὐχ ὁμοίως, ὡς καὶ ὧν τοῦ κατηγο-
ρικοῦ συλλογισμοῦ. πάλιν εἰ τὸ ᾱ ⲥ τὸ β̄ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γ̄ καὶ
τὸ δ̄ ὡσαύτως. ἅπαντι δὲ ἀνάγκη τὸ ᾱ ἢ τὸ γ̄ ὑπάρχειν, καὶ τὸ
β̄ καὶ τὸ δ̄ οὕτως ἕξει, ὥστε παντὶ θάτερον ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ᾧ
τὸ ᾱ, τὸ β̄, καὶ ᾧ τὸ γ̄, τὸ δ̄. παντὶ δὲ τὸ ᾱ, ἢ τὸ γ̄, καὶ οὐχ ἅμα,
φανερὸν ὅτι ⲥ τὸ β̄, ἢ τὸ δ̄ παντὶ, καὶ οὐχ ἅμα. οἷον εἰ τὸ ἀγέ-
νητον ἄφθαρτον, καὶ τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον, ἀνάγκη τὸ γενόμενον,
φθαρτὸν,

φθαρτὸν, καὶ τὸ φθαρτὸν γεγονέναι. δύο γὰρ συλλογισμοὶ σύγ-
κεινται. πάλιν εἰ παντὶ μὲν τὸ ᾱ, ἢ τὸ β̄, καὶ τὸ γ̄, ἢ τὸ δ̄, ἅμα
δὲ μὴ ὑπάρχει, εἰ ἀντιστρέφει τὸ ᾱ, καὶ τὸ γ̄ καὶ τὸ β̄, καὶ τὸ δ̄
ἀντιστρέφει. εἰ γάρ τινι μὴ ὑπάρχει τὸ β̄, ᾧ τὸ δ̄, δῆλον ὅτι τὸ
ᾱ ὑπάρχει, εἰ δὲ τὸ ᾱ, καὶ τὸ γ̄, ἀντιστρέφει γὰρ, ὥστε ἅμα τὸ γ̄
καὶ τὸ δ̄, οὐκ δὲ ἀδύνατον. ὅταν δὲ τὸ ᾱ, ὅλῳ τῷ β̄ καὶ τοῦδε
γ̄ ὑπάρχῃ, καὶ μηδενὸς ἄλλου κατηγορεῖται, ὑπάρχῃ δὲ καὶ τὸ
β̄ παντὶ τῷ γ̄, ἀνάγκη τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄ ἀντιστρέφειν. ἐπεὶ γὰρ κα-
τὰ μόνων τῶν β̄ γ̄ λέγεται τὸ ᾱ, κατηγορεῖται δὲ τὸ β̄ καὶ αὐ-
τὸ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γ̄, φανερὸν ὅτι καθ' ὧν τὸ ᾱ, καὶ τὸ β̄ λεχθή-
σεται πάντων, πλὴν αὐτοῦ τοῦ ᾱ. πάλιν ὅτε τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄,
ὅλῳ τοῦδε γ̄ ὑπάρχῃ, ἀντιστρέφῃ δὲ τὸ γ̄ τῷ β̄, ἀνάγκη τὸ ᾱ παν-
τὶ τῷ β̄ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ παντὶ τῷ γ̄ τὸ ᾱ, τὸ δὲ γ̄ τοῦδε β̄,
διὰ τὸ ἀντιστρέφειν, καὶ τὸ ᾱ παντὶ τοῦδε β̄ ὑπάρξει. ὅταν δὲ
δυοῖν ὄντοιν, οἷον τὸ ᾱ τοῦ β̄ αἱρετώτερον ᾖ, ὄντων ἀντικειμέ-
νων, καὶ τὸ δ̄ τοῦ γ̄ ὡσαύτως. εἰ αἱρετώτερα τὰ ᾱ γ̄ τῶν β̄ δ̄,
τὸ ᾱ τοῦ δ̄, αἱρετώτερον. ὁμοίως γὰρ διωκτὸν τὸ ᾱ, καὶ φευκτὸν
τὸ β̄. ἀντικείμενα γὰρ, καὶ τὸ γ̄ τῷ δ̄, καὶ γὰρ ⲥ ταῦτα ἀντί-
κεινται. εἰ οὖν τὸ ᾱ τῷ δ̄ ὁμοίως αἱρετὸν, καὶ τὸ β̄ τῷ γ̄ φευ-
κτόν. ἑκάτερον γὰρ ἑκατέρῳ ὁμοίως φευκτὸν διωκτῷ. ὥστε καὶ
τὰ ἄμφω τὰ ᾱ γ̄ τοῖς β̄ δ̄. ἐπεὶ δὴ μᾶλλον, οὐχ οἷόν τε ὁμοίως,
καὶ γὰρ ἂν τὰ β̄ δ̄ ὁμοίως ἦσαν. εἰ δὲ τὸ δ̄ τοῦ ᾱ αἱρετώτερον,
καὶ τὸ β̄ τοῦ γ̄ ἧττον φευκτόν. τὸ γὰρ ἔλαττον, τοῦδε ἐλάττονι ἀντί-
κειτε. αἱρετώτερον δὲ τὸ μεῖζον ἀγαθὸν, ⲥ ἔλαττον κακὸν, ἤπερ
τὸ ἔλαττον ἀγαθὸν, καὶ μεῖζον κακόν. ⲥ τὸ ἅπαν ἄρα τὸ β̄ δ̄ αἱ-
ρετώτερον τοῦ ᾱ γ̄. νῦν δὲ οὐκ ἔστι, τὸ ᾱ ἄρα αἱρετώτερον τοῦ δ̄,
καὶ τὸ γ̄ ἄρα τοῦ β̄ ἧττον φευκτόν. εἰ δὴ ἕλοιτο πᾶς ὁ ἐρῶν κατὰ
τὸν ἔρωτα τὸ ᾱ, τὸ οὕτως ἔχειν, ὥστε χαρίζεσθαι, καὶ τὸ μὴ χαρί-
ζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ γ̄, ἢ τὸ χαρίζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ δ̄, καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον εἶναι.
οἷον, χαρίζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ β̄. δῆλον ὅτι τὸ ᾱ τὸ τοιοῦτον εἶναι αἱρετώ-
τερόν ἐστι, ἤπερ τὸ χαρίζεσθαι. τὸ ἄρα φιλεῖσθαι τῆς συνουσίας αἱρετώ-
τερον κατὰ τὸν ἔρωτα. μᾶλλον ἄρα ὁ ἔρως ἐστὶ τῆς φιλίας, ἤπερ τοῦ
συνεῖναι. εἰ δὲ μάλιστα τούτου, καὶ τὸ τέλος οὐκ, τὸ ἄρα συνεῖναι,

ἢ οὐκ ἔστι ὅλως, ἢ τοῦ φιλεῖσθαι ἕνεκα. καὶ γὰρ αἱ ἄλλαι ὑπερθυμίαι καὶ τέχναι, οὕτως γίνοντες. πῶς μὲν οὖν ἔχουσιν οἱ ὅροι κατὰ τὰς ἀντιστροφάς, καὶ τὸ αἱρετώτεροι ἢ φευκτότεροι εἶναι φανερόν. ὅτι δὲ οὐ μόνον οἱ διαλεκτικοὶ καὶ ἀποδεικτικοὶ συλλογισμοὶ διὰ τῶν προειρημένων γίνοντες σχημάτων, ἀλλὰ καὶ οἱ ῥητορικοὶ, καὶ ἁπλῶς, ἥτι σοῦν πίστις, καὶ ἡ καθ' ὁποιανοῦν μέθοδον νῦν αὖ εἴη λεκτέον. ἅπαντα γὰρ πιστεύομεν, ἢ διὰ συλλογισμοῦ, ἢ δὲ ἐπαγωγῆς.

Περὶ ἐπαγωγῆς.

Ἐπαγωγὴ μὲν οὖν ἐστι, καὶ ὁ δὲ ἐπαγωγῆς συλλογισμὸς, τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου θάτερον ἄκρον, τῷ μέσῳ συλλογίσασθαι. οἷον εἰ τῶν ᾱ γ̄ μέσον τὸ β̄ διὰ τοῦ γ̄ δεῖξαι, τὸ ᾱ τῷ β̄ ὑπάρχει. οὕτω γὰρ ποιούμεθα τὰς ἐπαγωγάς. οἷον, ἔστω τὸ ᾱ μακρόβιον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ β̄, τὸ χολὴν μὴ ἔχον, ἐφ' ᾧ δὲ γ̄, τὸ καθέκαστον μακρόβιον. οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ ἡμίονος. τοῦ δὴ β̄ ὅλῳ ὑπάρχει τὸ ᾱ, πᾶν γὰρ τὸ ἄχολον, μακρόβιον, ἀλλὰ καὶ τὸ β̄ τὸ μὴ ἔχον χολὴν, παντὶ ὑπάρχει τῷ γ̄. εἰ οὖν ἀντιστρέφει τὸ γ̄ τῷ β̄, καὶ μὴ ὑπερτείνει τὸ μέσον, ἀνάγκη τὸ ᾱ τῷ β̄ ὑπάρχειν. δέδεικτο γὰρ πρότερον, ὅτι ἐὰν δύο ἅττα τῷ αὐτῷ ὑπάρχῃ, καὶ πρὸς θάτερον αὐτῶν ἀντιστρέφῃ τὸ ἄκρον, ὅτι τοῦ ἀντιστρέφοντι καὶ θάτερον ὑπάρξει τῶν κατηγορουμένων. δεῖ δὲ νοεῖν τὸ γ̄ τὸ δὲ ἁπάντων τῶν καθέκαστον συγκείμενον. εἰ γὰρ ἐπαγωγὴ διὰ πάντων. ἔστι δὴ ὁ τοιοῦτος συλλογισμὸς, τῆς πρώτης καὶ ἀμέσου προτάσεως. ὧν μὲν γάρ ἐστι μέσον, διὰ τοῦ μέσου ὁ συλλογισμὸς, ὧν δὲ μή ἐστι, δι' ἐπαγωγῆς. καὶ τρόπον τινὰ ἀντίκειτο ἡ ἐπαγωγὴ τῷ συλλογισμῷ. ὁ μὲν γὰρ διὰ τοῦ μέσου τὸ ἄκρον τῷ τρίτῳ δείκνυσιν, ἡ δὲ διὰ τοῦ ἄκρου τὸ τρίτον τῷ μέσῳ. φύσει μὲν οὖν πρότερος καὶ γνωριμώτερος, ὁ διὰ τοῦ μέσου συλλογισμὸς, ἡμῖν δὲ ἐναργέστερος, ὁ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς.

Περὶ παραδείγματος.

Παράδειγμα δέ ἐστιν, ὅταν τῷ μέσῳ τὸ ἄκρον ὑπάρχον δειχθῇ, διὰ τοῦ ὁμοίου τῷ τρίτῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸ μέσον τῷ τρίτῳ, καὶ τὸ πρῶτον τῷ ὁμοίῳ γνωριμώτερον εἶναι ὑπάρχον. οἷον, ἔστω τὸ ᾱ κακόν. τὸ δὲ β̄, πρὸς ὁμόρους ἀναιρεῖσθαι πόλεμον, ἐφ' ᾧ δὲ γ̄, τὸ ἀθηναίους πρὸς θηβαίους, τὸ δ' ἐφ' ᾧ ᾱ, θηβαίους πρὸς φωκεῖς. ἐὰν οὖν

οὖν βουλώμεθα δεῖξαι ὅτι τὸ θηβαίοις πολεμεῖν, κακόν ἐστι, λήπτέον, ὅτι τὸ πρὸς τοὺς ὁμόρους πολεμεῖν, κακὸν, τούτου δὲ πίστις, ἐκ τῶν ὁμοίων. οἷον, ὅτι θηβαίοις ὁ πρὸς φωκεῖς. ἐπεὶ οὖν τὸ πρὸς τοὺς ὁμόρους, κακόν. τὸ δὲ πρὸς θηβαίους, πρὸς τοὺς ὁμόρους ἐστὶ, φανερὸν ὅτι τὸ πρὸς θηβαίους πολεμεῖν κακόν. ὅτι μὲν οὖν τὸ β̄ τῷ γ̄, καὶ τοῦ δ̄ ὑπάρχει, φανερὸν. ἄμφω γάρ ἐστι πρὸς τοὺς ὁμόρους ἀναιρεῖσθαι πόλεμον, καὶ ὅτι τὸ ᾱ τῷ δ̄, θηβαίοις γὰρ οὐ συνήνεγκεν ὁ πρὸς φωκεῖς πόλεμος. ὅτι δὲ τὸ ᾱ τῷ β̄ ὑπάρχει, διὰ τοῦ δ̄ δειχθήσεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν εἰ διὰ πλειόνων τῶν ὁμοίων ἡ πίστις γένοιτο τοῦ μέσου πρὸς τὸ ἄκρον. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ παράδειγμά ἐστι, οὔτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος, οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅταν ἄμφω μὲν ᾖ ὑπὸ τὸ αὐτὸ, γνώριμον δὲ θάτερον. καὶ διαφέρει τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἡ μὲν δὲ ἁπάντων τῶν ἀτόμων τὸ ἄκρον ἐδείκνυεν ὑπάρχειν τοῦ μέσῳ, καὶ πρὸς τὸ ἄκρον οὐ συνῆπτε, τὸν συλλογισμὸν, τὸ δὲ καὶ συνάπτει, καὶ οὐκ δὲ ἁπάντων δείκνυσι.

Περὶ ἀπαγωγῆς.

Ἀπαγωγὴ δέ ἐστιν, ὅταν τοῦ μὲν μέσῳ τὸ πρῶτον δῆλον ᾖ ὑπάρχον, τῷ δὲ ἐσχάτῳ τὸ μέσον, ἄδηλον μὲν, ὁμοίως δὲ πιστὸν ἢ μᾶλλον τοῦ συμπεράσματος. ἔτι ἐὰν ὀλίγα ᾖ τὰ μέσα τοῦ ἐσχάτου καὶ τοῦ μέσου, πάντως γὰρ ἐγγύτερον εἶναι συμβαίνει τῆς ὑπερτήμης. οἷον, ἔστω τὸ ᾱ τὸ διδακτὸν, ἐφ' οὗ β̄ ὑπερτήμη, τὸ δὲ γ̄, δικαιοσύνη. ἡ μὲν οὖν ὑπερτήμη, ὅτι διδακτὸν, φανερὸν, ἡ δὲ δικαιοσύνη, εἰ ὑπερτήμη, ἄδηλον. εἰ οὖν ὁμοίως, ἢ μᾶλλον πιστὸν τὸ β̄ γ̄ τοῦ ᾱ γ̄, ἀπαγωγή ἐστιν. ἐγγύτερον γὰρ τοῦ ἐπίστασθαι διὰ τοῦ προσείλη φέναι, τὴν ᾱ γ̄, ὑπερτήμην πρότερον οὐκ ἔχοντας. πάλιν ἐὰν ὀλίγα τὰ μέσα τῶν β̄ γ̄, καὶ γὰρ οὕτως ἐγγύτερον τοῦ εἰδέναι. οἷον, εἰ τὸ δ̄ εἴη τετραγωνίζεσθαι, τὸ δ' ἐφ' ᾧ ε̄, εὐθύγραμμον, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ ζ̄, κύκλος, εἰ τοῦ ε̄ ζ̄ ἓν μόνον εἴη μέσον τὸ, μετὰ μηνίσκων ἴσον γίνεσθαι εὐθυγράμμῳ τὸν κύκλον, ἐγγὺς ἂν εἴη τοῦ εἰδέναι, ὅταν δὲ μήτε πιστότερον ᾖ τὸ β̄ γ̄ τοῦ ᾱ γ̄, μήτε ὀλίγα τὰ μέσα, οὐ λέγω ἀπαγωγὴν, οὐδ' ὅταν ἄμεσον ᾖ τὸ β̄ γ̄, ὑπερτήμη γὰρ τὸ τοιοῦτον.

Περὶ ἐνστάσεως.

Ἔνστασις δέ ἐστι, πρότασις προτάσει ἐναντία. διαφέρει δὲ τῆς προτάσεως, ὅτι τὴν μὲν ἔνστασιν ἐνδέχεται εἶναι καὶ ὑπὲρ μέρους, τὴν δὲ πρότασιν ἢ ὅλως οὐκ ἐνδέχεται, ἢ οὐκ ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς. φέρεται δὲ ἡ ἔνστασις διχῶς τε καὶ διὰ δύο σχημάτων. διχῶς μὲν, ὅτι ἢ καθόλου ἢ ἐν μέρει πᾶσα ἔνστασις, διὰ δύο δὲ σχημάτων, ὅτι ἀντικείμεναι φέρονται τῇ προτάσει. τὰ δὲ ἀντικείμενα, ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι περαίνοντες μόνοις. ὅταν γὰρ ἀξιώσῃ παντὶ ὑπάρχειν, ἐνιστάμεθα, ἢ ὅτι οὐδενὶ, ἢ ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει. τούτων δὲ τὸ μὲν μηδενὶ, ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος, τὸ δὲ τινὶ μὴ, ἐκ τοῦ ἐσχάτου. οἷον ἔστω τὸ α μίαν εἶναι ὑπεστήμην, ἐφ' ᾧ τὸ β ἐναντία. προτείναντος δὴ μίαν εἶναι τῶν ἐναντίων ὑπεστήμην, ἢ ὅτι ὅλως οὐχ ἡ αὐτὴ τῶν ἀντικειμένων ἐνίσταται, τὰ δὲ ἐναντία ἀντικείμενα, ὥστε γίνεσθαι τὸ πρῶτον σχῆμα. ἢ ὅτι τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου οὐ μία, οὗτον δὲ τὸ τρίτον. κατὰ γὰρ τοῦ τρίτου, τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου, τὸ μὲν ἐναντία εἶναι ἀληθὲς, τὸ δὲ μίαν αὐτῶν ὑπεστήμην εἶναι, ψεῦδος. πάλιν ὑπὲρ τῆς στερητικῆς προτάσεως ὡσαύτως. ἀξιοῦντος γὰρ τὸ μὴ εἶναι μίαν τῶν ἐναντίων, ἢ ὅτι πάντων τῶν ἀντικειμένων, ἢ ὅτι τινῶν τῶν ἐναντίων, ἡ αὐτὴ, λέγομεν, οἷον ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους. τὸ μὲν οὖν πάντων ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ τινῶν, ἐκ τοῦ τρίτου σχήματος. ἁπλῶς γὰρ ἐν πᾶσι καθόλου μὲν ἐνιστάμενον, ἀνάγκη πρὸς τὸ καθόλου τῶν προτεινομένων τὴν ἀντίφασιν εἰπεῖν. οἷον εἰ μὴ τῇ αὐτὴν ἀξιοῖ τῶν ἐναντίων πάντων εἰπόντα τῶν ἀντικειμένων μίαν, οὕτω δ' ἀνάγκη τὸ πρῶτον εἶναι σχῆμα. μέσον γὰρ γίνεται τὸ καθόλου, πρὸς τὸ δὲ ἀρχῆς. ἐν μέρει δὲ, πρὸς ὃ ἐστι καθόλου καθ', οὗ λέγεται ἡ πρότασις. οἷον γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου μὴ τὴν αὐτήν. τὰ γὰρ ἐναντία καθόλου πρὸς ταῦτα, καὶ γίνεται τὸ τρίτον σχῆμα, μέσον γὰρ τὸ ἐν μέρει λαμβανόμενον. οἷον τὸ γνωστὸν καὶ τὸ ἄγνωστον. δὲ ὧν γάρ ἐστι συλλογίσασθαι τοὐναντίον, ἐκ τούτων καὶ τὰς ἐνστάσεις ὑπεχειρουμεν λέγειν. διὸ καὶ ἐκ μόνων τῶν σχημάτων τούτων φέρομεν. ἐν μόνοις γὰρ τούτοις οἱ ἀντικείμενοι συλλογισμοὶ, διὰ γὰρ τοῦ μέσου οὐκ ἦν καταφατικῶς. ἔτι

δὲ

δὲ καὶ ἦ, λόγου δέοιτο πλείονος, ἢ διὰ τοῦ μέσου σχήματος. οἷον εἰ μὴ δοίη τὸ α τῷ β ὑπάρχειν, διὰ τὸ μὴ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὸ γ, οὗτον γὰρ δι' ἄλλων προτάσεων δῆλον. οὐ δεῖ δὲ εἰς ἄλλα ἐκτρέπεσθαι τὴν ἔνστασιν, ἀλλ' εὐθὺς φανερὰν ἔχειν τὴν ἑτέραν πρότασιν. διὸ καὶ τὸ σημεῖον ἐκ μόνου τούτου τοῦ σχήματος οὐκ ἔστιν. ὑπεσκεπτέον δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐνστάσεων, οἷον περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ τοῦ ὁμοίου, καὶ τοῦ κατὰ δόξαν, καὶ εἰ τὴν ἐν μέρει ἐκ τοῦ πρώτου, ἢ τὴν στερητικὴν ἐκ τοῦ μέσου δυνατὸν λαβεῖν.

Περὶ εἰκότος καὶ σημείου.

Εἰκὸς δὲ καὶ σημεῖον οὐ ταὐτόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ μὲν εἰκὸς ἐστι πρότασις ἔνδοξος. ὃ γὰρ ὡς ὑπὸ τοπολὺ ἴσασιν οὕτως γινόμενον, ἢ μὴ γινόμενον, ἢ ὄν, ἢ μὴ ὄν, τοῦτό ἐστιν εἰκός. οἷον τὸ μισεῖν τοὺς φθονοῦντας, ἢ τὸ φιλεῖν τοὺς ἐρωμένους. Σημεῖον δὲ βούλεται εἶναι πρότασις ἀποδεικτικὴ, ἢ ἀναγκαία, ἢ ἔνδοξος. οὗ γὰρ ὄντος, ἐστὶν, ἢ οὗ γενομένου, πρότερον ἢ ὕστερον γέγονε, τὸ πρᾶγμα, οὗτον σημεῖόν ἐστι τοῦ γεγονέναι ἢ εἶναι.

Περὶ ἐνθυμήματος.

Ἐνθύμημα μὲν οὖν ἐστι συλλογισμὸς ἀτελὴς, δὲ εἰκότων ἢ σημείων. λαμβάνετε δὲ τὸ σημεῖον τριχῶς, ὁσαχῶς καὶ τὸ μέσον ἐν τοῖς σχήμασιν. ἢ γὰρ ὡς ἐν τῷ πρώτῳ, ἢ ὡς ἐν τῷ μέσῳ, ἢ ὡς ἐν τῷ τρίτῳ. οἷον, τὸ μὲν δεῖξαι κύουσαν, διὰ τὸ γάλα ἔχειν, ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος. μέσον γὰρ, τὸ γάλα ἔχειν. ἐφ' ᾧ τὸ α, τὸ κύειν, τὸ β, τὸ γάλα ἔχειν, γυνὴ δὲ, ἐφ' ᾧ τὸ γ. τὸ δ', ὅτι οἱ σοφοὶ σπουδαῖοι, Πιττακὸς γὰρ σπουδαῖος, διὰ τοῦ ἐσχάτου, ἐφ' ᾧ τὸ α σπουδαῖον, ἐφ' ᾧ τὸ β, οἱ σοφοὶ, ἐφ' ᾧ τὸ γ, Πιττακός. ἀληθὲς δὴ καὶ τὸ α, καὶ τὸ β τοῦ γ κατηγορῆσαι, πλὴν τὸ μὲν, οὐ λέγουσι διὰ τὸ εἰδέναι, τὸ δὲ, λαμβάνουσι. τὸ δὲ κύειν, ὅτι ὠχρὰ, διὰ τοῦ μέσου σχήματος βούλεται εἶναι. ἐπεὶ γὰρ ἕπεται ταῖς κυούσαις τὸ ὠχρὸν, ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ταύτῃ, δεδεῖχθαι οἴοντες ὅτι κύει. ὠχρὸν, ἐφ' οὗ τὸ α, ἐφ' οὗ τὸ β κύειν, γυνὴ, ἐφ' οὗ τὸ γ. ἐὰν μὲν οὖν ἡ μία λεχθῇ πρότασις, σημεῖον γίνετε μόνον. ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἑτέρα προσληφθῇ, συλλογισμός. οἷον ὅτι ὁ Πιττακὸς ἐλευθέριος, οἱ γὰρ φιλότιμοι ἐλευθέριοι, Πιττακὸς δὲ φιλότιμος. ἢ πάλιν ὅτι οἱ σοφοὶ ἀγαθοὶ,

Πιττακὸς γὰρ ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφός. οὕτως μὲν οὖν γίνονται οἱ συλλογισμοί. πλὴν ὁ μὲν διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, ἄλυτος ἂν ἀληθὴς ᾖ, καθόλου γάρ ἐστιν, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου, λύσιμος, κἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ συμπέρασμα, διὰ τὸ μὴ εἶναι καθόλου, μὴ δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα τὸν συλλογισμόν. οὐ γὰρ εἰ Πιττακὸς σπουδαῖος, ἀνάγκη διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους σοφούς. ὁ δὲ διὰ τοῦ μέσου σχήματος, ἀεὶ καὶ πάντως λύσιμος. οὐδέποτε γὰρ γίνεται συλλογισμὸς, οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων. οὐ γὰρ εἰ ἡ κύουσα ὠχρὰ, ὠχρὰ δὲ καὶ ἥδε, κύειν ἀνάγκη ταύτην. ἀληθὲς μὲν οὖν ἐν ἅπασιν ὑπάρξει τοῖς σχήμασι, διαφορὰς δὲ ἔχουσι τὰς εἰρημένας, ἢ δὴ οὕτως διαιρετέον τὸ σημεῖον. τούτων δὲ τὸ μέσον τεκμήριον ληπτέον, τὸ γὰρ τεκμήριον τὸ εἰδέναι ποιοῦν φάσιν εἶναι. τοιοῦτον δὲ μάλιστα τὸ μέσον, ἢ τὰ μὲν ἐκ τῶν ἄκρων, σημεῖον λεκτέον, τὰ δὲ ἐκ τοῦ μέσου, τεκμήριον. ἐνδοξότατον γὰρ καὶ μάλιστα ἀληθὲς, τὸ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος.

Περὶ τοῦ φυσιογνωμονεῖν.

Τὸ δὲ φυσιογνωμονεῖν δυνατόν ἐστιν εἴ τις δίδωσιν ἅμα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὅσα ἐστὶ φυσικὰ παθήματα. μαθὼν γὰρ ἴσως μουσικὴν, μεταβέβληκέ τι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' οὐ τῶν φύσει ἡμῖν ἐστι οὗτος τὸ πάθος, ἀλλ' οἷον ὀργαὶ καὶ ἐπιθυμίαι τῶν φύσει κινήσεων. εἰ δὴ τοῦτό τε δοθείη, καὶ ἐν ἑνὸς σημεῖον εἶναι, καὶ λαμβάνειν δυνάμεθα τὸ ἴδιον ἑκάστου γένους, πάθος, καὶ σημεῖον, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ γάρ ἐστιν ἰδία τινὶ γένει ὑπάρχον ἀτόμῳ πάθος, οἷον τοῖς λέουσιν ἀνδρία, ἀνάγκη καὶ σημεῖον εἶναί τι. συμπάσχειν γὰρ ἀλλήλοις ὑπόκειται, καὶ ἔστω οὗτος, τὸ μεγάλα ἀκρωτήρια ἔχειν, ὃ καὶ ἄλλοις ὑπάρχειν γένεσι μὴ ὅλοις, ἐνδέχετο. τὸ γὰρ σημεῖον, οὕτως ἴδιόν ἐστιν, ὅτι ὅλου γένους ἴδιόν ἐστι τὸ πάθος, καὶ οὐ μόνου ἴδιον, ὥσπερ εἰώθαμεν λέγειν. ὑπάρξει δὴ καὶ ἐν ἄλλῳ γένει ταὐτὸ, καὶ ἔσται ἀνδρεῖος ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄλλό τι ζῶον. ἕξει ἄρα τὸ σημεῖον, ἐν γὰρ ἑνὸς ἦν. εἰ τοίνυν ταῦτά ἐστι, καὶ δυνησόμεθα τοιαῦτα σημεῖα συλλέξαι ἐπὶ τούτων τῶν ζώων, ἃ μόνον ἐν πάθος ἔχει τι ἴδιον, ἕκαστον δὲ ἔχει σημεῖον, ἐπείπερ ἐν ἔχειν ἀνάγκη, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ δὲ δύο

δὲ δύο ἔχει ἴδια ὅλον τὸ γένος. οἷον, ὁ λέων ἀνδρεῖον καὶ μεταδοτικὸν, πῶς γνωσόμεθα πότερον ποτέρου σημεῖον τῶν ἰδίαν ἀκολουθούντων σημείων. ἢ εἴτε ἄλλῳ τινὶ μὴ ὅλῳ, ἄμφω καὶ ἐν οἷς μὴ ὅλοις ἑκάτερον, ὅταν τὸ μὲν ἔχῃ, τὸ δὲ, μή. εἰ γὰρ ἀνδρεῖος μὲν, ἐλευθέριος δὲ μὴ, ἔχει δὲ τῶν δύο τοδὶ, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ λέοντος οὗτος σημεῖον τῆς ἀνδρίας. ἔστι δὲ τὸ φυσιογνωμονεῖν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι τὸ μέσον, τοῦ μὲν πρώτῳ ἄκρῳ ἀντιστρέφειν, τοῦ δὲ τρίτου ὑπερτείνειν καὶ μὴ ἀντιστρέφειν. οἷον, ἀνδρία τὸ ᾱ, τὰ ἀκρωτήρια μεγάλα, ἐφ' οὗ β̄, τὸ δὲ γ̄ λέων. ᾧ δὴ τὸ γ̄, τὸ β̄ παντὶ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις, ᾧ δὲ τὸ β̄, τὸ ᾱ παντὶ, καὶ οὐ πλείοσιν, ἀλλ' ἀντιστρέφει. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔσται ἐν ἑνὸς σημεῖον.

Τέλος τοῦ δευτέρου τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΑΝΑ ΛΥΤΙΚΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ, ΗΤΟΙ ΤΗΣ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΩΝ.

ΠΑΣΑ διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοητικὴ, ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως. φανερὸν δὲ οὗτος θεωροῦσιν ἐπὶ πασῶν. Αἵτε γὰρ μαθηματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν, διὰ τούτου τοῦ τρόπου περαίνονται, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστη τεχνῶν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς λόγους, οἵτε διὰ συλλογισμῶν καὶ οἱ δι' ἐπαγωγῆς. ἀμφότεροι γὰρ διὰ προγινωσκομένων ποιοῦνται τὴν διδασκαλίαν, οἱ μὲν λαμβάνοντες ὡς πρὰ ξυνιέντων, οἱ δὲ δεικνῦντες τὸ καθόλου διὰ τοῦ δῆλον εἶναι τὸ καθέκαστον. Ὡσαύσως καὶ οἱ ῥητορικοὶ συμπείθουσιν, ἢ γὰρ διὰ παραδειγμάτων ὅ ἐστιν ἐπαγωγή. ἢ δι' ἐνθυμημάτων ὅπερ ἐστὶ συλλογισμός. Διχῶς δ' ἀναγκαῖον προγινώσκειν. τὰ μὲν γὰρ ὅτι ἐστὶ προϋπολαμβάνειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ τί τὸ λεγόμενόν ἐστι. ξυνιέναι δεῖ τὰ δ' ἄμφω. οἷον ὅτι μὲν ἅπαν ἢ φῆσαι ἢ ἀποφῆσαι ἀληθὲς, ὅτι ἐστὶ, τὸ δὲ τρίγωνον, ὅτι

τοδὶ σημαίνει, τὸ ᾧ μονάδα ἄμφω ⸀ τι σημαίνειν ὅτι ὄξιν. οὐ γὰρ ὁμοίως τούτων ἕκαστον δῆλον ἡμῖν. Ἔστι δὲ γνωρίζειν τὰ μὲν πρότερον γνωρίζοντα, τὰ δὲ καὶ ἅμα λαμβάνοντα τὴν γνῶσιν. οἷον ὅτι τὰ τυγχάνει ὄντα ἐκ τοῦ καθόλου, ὧν ἔχει τὴν γνῶσιν. ὅτι μὲν γὰρ τῶν τρίγωνον ἔχει δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας, πρότερόν ἐστιν, ὅτι δὲ τόδε τὸ ἡμικυκλίῳ τρίγωνον ὄξιν, ἅμα ἐπαγόμενον ἐγνώρισεν. Ἐνίων γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ μάθησίς ὄξι, καὶ ὁ δι' ἀπὸ τοῦ μέσου τὸ ἕκαστον γνωρίζεται, ὅσα ἤδη τὸ καθ' ἕκαστα τυγχάνει ὄντα, καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου τινός. Πρὶν δ' ἐπαγθῆναι ἢ λαβεῖν συλλογισμὸν, τρόπον μέν τινα ἴσως φατέον ἐπίστασθαι, τρόπον δ' ἄλλον, οὐ. ὃ γὰρ μὴ ἤδει εἰ ὄξιν ἁπλῶς, ὄξυ πῶς εἰδείη, ὅτι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει ἁπλῶς. ἀλλὰ δῆλον ὡς ᾧδί μὲν ἐπίσαται, ὅτι καθόλου ἐπίσαται, ἁπλῶς δὲ οὐκ ἐπίσαται.

Εἰ δὲ μή, τὸ γὰ τῷ Μῴωνι ἀπόρημα συμβήσεται, ἢ γὰρ ὁδὶ μαθήσεται, ἢ ἃ οἶδεν. οὐ γὰρ δὴ ὥς γέ τινὸν ἐγχειροῦσι λύειν, λεκτέον. Ἆρα οἶδας ἅπασαν δυάδα ὅτι ἀρτία, ἢ ὅ. φήσαντος δὲ, προσήνεγκε τινὰ δυάδα, ᾗ οὐκ ᾤετο εἶναι, ὥστ' οὐδὲ ἀρτίαν. λύουσι γάρ, οὐ φάσκοντες ἅπασαν εἰδέναι δυάδα ἀρτίαν οὖσαν, ἀλλ' ᾗ ἴσασιν ὅτι δυάς. καίτοι ἴσασι μὲν ὅπερ τὴν ἀπόδειξιν ἔχουσι, καὶ ὃ ἔλαβον. ἔλαβον δ' οὐχὶ πάντος οὗ ἂν εἰδῶσιν, ὅτι τρίγωνον ἢ ὅτι ἀριθμὸς, ἀλλ' ἁπλῶς ἢ πάντος ἀριθμοῦ καὶ τριγώνου. ὁ δὲ μία γὰρ πρότασις λαμβάνεται τοιαύτη, ὅτι ὃν σὺ οἶδας ἀριθμὸν, ἢ ὃ σὺ οἶδας δυθύγραμμον, ἀλλὰ ᾗ πάντος. ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι κωλύει, ὃ μανθάνει τις, ἔστιν ὡς ἐπίσασθαι, ἔστι δ' ὡς ἀγνοεῖν. Ἄτοπον γὰρ οὐκ, εἰ οἶδέ πως, ὃ μανθάνει, ἀλλ' εἰ ὧδί. οἷον ἃ μανθάνει τῇ ὥς. Ἐπίσασθαι δὲ οἰόμεθα ἕκαστον ἁπλῶς, ἀλλὰ μὴ τὸν σοφιστικὸν τρόπον, τὸ ᾗ συμβεβηκὸς, ὅταν τὴν αἰτίαν οἰώμεθα γινώσκειν δι' ἣν τὸ πρᾶγμά ὄξιν ὅτι ἐκείνου αἰτία ὄξι, καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι τοῦτ' ἄλλως ἔχειν. ἁπλῶν τοίνυν ὄντων τὸν τρόπον τὸ ἐπίσασθαί ὄξι. Καὶ γὰρ καὶ οἱ μὴ ᾠηθέντες, καὶ οἱ ᾠηθέντες, οἱ μὲν οἴονται αὐτοὶ οὕτως ἔχειν, οἱ δὲ ᾠηθέντες, καὶ ἔχουσιν. ὥστε οὐχ ἁπλῶς ὄξιν ᾠηθῆναι, τοῦτ' ἀδιώατον ἄλλως ἔχειν. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἕτερός ὄξι τοῦ ἐπίσασθαι τρόπος,

ὕστερον σκοπεῖν. Φαμὲν δὲ καὶ δι' ἀποδείξεως εἰδέναι. ἀπόδειξιν δὲ λέγω, συλλογισμὸν ἐπιστημονικόν. ἐπιστημονικὸν δὲ λέγω, καθ' ὃν τῷ ἔχειν αὐτὸν ἐπιστάμεθα. εἰ τοίνυν ἔστι τὸ ἐπίστασθαι οἷον ἐθέμεθα, ἀνάγκη καὶ τὸν ἀποδεικτικὸν ἐπιστήμην, ἐξ ἀληθῶν τε εἶναι καὶ πρώτων, καὶ ἀμέσων, καὶ γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων, καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος. Οὕτως γὰρ ἔσονται καὶ αἱ ἀρχαὶ οἰκεῖαι τοῦ ἀποδεικνυμένου. συλλογισμὸς μὲν γὰρ ἔσται καὶ ἄνευ τούτων, ἀπόδειξις δὲ οὐκ ἔσται, οὐ γὰρ ποιήσει ἐπιστήμην. Ἀληθῆ μὲν δὴ δεῖ εἶναι, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ μὴ ὂν ἐπίστασθαι. οἷον ὅτι ἡ διάμετρος, σύμμετρος. ἐκ πρώτων δ' ἀναποδείκτων, ὅτι οὐκ ἐπιστήσεται μὴ ἔχων ἀπόδειξιν αὐτῶν. τὸ γὰρ ἐπίστασθαι ὧν ἀπόδειξίς ὄξι μὴ κατὰ συμβεβηκός, τὸ ἔχειν ἀπόδειξίν ὄξιν. αἰτιά τε ⸀ γνωριμώτερα δεῖ εἶναι καὶ πρότερα. αἴτια μὲν, ὅτι τότε ἐπιστάμεθα, ὅταν τὴν αἰτίαν εἰδῶμεν, καὶ πρότερα, εἴπερ αἴτια τὰ προγινωσκόμενα, ὁ μόνον τὸν ὅτερον τρόπον ⸀ ξυνιέναι, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰδέναι ὅ, τι ὄξι. Πρότερα δ' ὄξι καὶ γνωριμώτερα, διχῶς, ὁ γὰρ ταυτὸν πρότερον τῇ φύσει, καὶ πρὸς ἡμᾶς πρότερον, ὁ δὲ γνωριμώτερον, καὶ ἡμῖν γνωριμώτερον. λέγω δὲ πρὸς ἡμᾶς μὲν πρότερα ⸀ γνωριμώτερα τὰ ἐγγύτερον τῆς αἰσθήσεως, ἁπλῶς δὲ πρότερα καὶ γνωριμώτερα, τὰ πορρώτερον. ἔστι δὲ πορρωτάτω μὲν, τὰ καθόλου μάλιστα, ἐγγυτάτω δὲ, τὰ καθέκαστα καὶ ἀντίκειται ταῦτ' ἀλλήλοις. Ἐκ πρώτων δ' ἔστι τὸ δι' ἀρχῶν οἰκείων, ταυτὸ γὰ λέγω πρῶτον καὶ ἀρχή. Ἀρχὴ δ' ἔστιν ἀποδείξεως, πρότασις ἄμεσος. ἄμεσος δὲ, ἧς μή ὄξιν ἄλλη πρότερα. Πρότασις δ' ὄξιν, ἀφαιρέσεως τὸ ἕτερον μόριον φᾶναι κατὰ φάσεως, ἀποφήσαι κατὰ ἀποφάσεως λαμβάνουσα ὁποτερονοῦν, ἀφορισμὸς δὲ, ἡ θέσις μήτε ὁμοίως λαμβάνουσα ὁποτερονοῦν, ἀφορισμὸς δὲ, ἡ ὡρισμένως θάτερον ὅτι ἀληθές. Ἀπόφανσις δὲ, ἀντιφάσεως ὁποτερονοῦν μόριον. Ἀντίφασις δ', ἀντίθεσις, ἧς αὐτὴ ἐστι μεταξὺ καθ' αὑτήν. μόριον δ' ἀντιφάσεως, τὸ μὲν τι κατά τινος ὄξι, κατάφασις, τὸ δέ τι ἀπότινος ἀπόφασις. Ἀμέσου δ' ἀρχῆς συλλογιστικῆς θέσιν μὲν λέγω, ἣν μή ὄξι δεῖξαι, μὴ δ' ἀνάγκη ἔχειν τὸν μαθησόμενόν τι, ἣν δ' ἀνάγκη ἔχειν τὸν ὁστιοῦν μαθησόμενόν τι, ἀξίωμα. ἔστι γὰρ τοιαῦτα. οὐδὲν γὰ

μάλιστ' ὧν τοῖς τοιούτοις εἰώθαμεν λέγειν ὄνομα. θέσεως δ' ἡ μὲν ὁποτερονοῦν τῶν μορίων τῆς ἀφφάνσεως λαμβάνουσα. οἷον λέγω τὸ εἶναι τί ἢ μὴ εἶναι τί, ὑπόθεσις. ἡ δ' ἄνευ τούτου, ὁρισμός. ὁ γὰρ ὁρισμός, θέσις μέν ἐστι, τίθεται γὰρ ὁ ἀριθμητικὸς μονάδα τὸ ἀδιαίρετον εἶναι κατὰ τὸ ποσόν, ὑπόθεσις δ' οὐκ ἔστι, τὸ γὰρ τί ἐστι μονὰς, καὶ τὸ εἶναι μονάδα, οὐ ταυτόν. Ἐπεὶ δὲ δεῖ πιστεύειν τε καὶ εἰδέναι τὸ πρᾶγμα, τῷ τοιοῦτον ἔχειν συλλογισμὸν ὃν καλοῦμεν ἀπόδειξιν, ἔστι δ' οὗτος τῷ, τάδ' εἶναι ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἀνάγκη μὴ μόνον προγινώσκειν τὰ πρῶτα, ἢ πάντα, ἢ ἔνια, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον. ἀεὶ γὰρ δι' ὃ ὑπάρχει ἕκαστον, ἐκεῖνο μᾶλλον ὑπάρχει. οἷον δι' ὃ φιλοῦμεν, ἐκεῖνο μᾶλλον φίλον. ὥστ' εἴπερ ἴσμεν διὰ τὰ πρῶτα καὶ πιστεύομεν, κἀκεῖνα ἴσμεν τε καὶ πιστεύομεν μᾶλλον, ὅτι δι' ἐκεῖνα καὶ τὰ ὕστερον. οὐχ οἷόν τε δὲ πιστεύειν μᾶλλον ὧν οἶδεν, ἃ μὴ τυγχάνει μήτε εἰδὼς, μήτε βέλτιον διακείμενος, ἢ εἰ ἐτύγχανεν εἰδώς. Συμβήσεται δὲ οὕτω, εἰ μή τις προγνώσεται τῶν δι' ἀπόδειξιν πιστευόντων. μᾶλλον γὰρ ἀνάγκη πιστεύειν ταῖς ἀρχαῖς, ἢ πάσαις, ἢ τισὶ τοῦ συμπεράσματος.

Τὸν δὲ μέλλοντα ἕξειν τὴν ὑπόθεσιν τὴν δι' ἀφδείξεως, οὐ μόνον δεῖ τὰς ἀρχὰς μᾶλλον γνωρίζειν, καὶ μᾶλλον αὐταῖς πιστεύειν ἢ τῷ δεικνυμένῳ, ἀλλὰ μὴ δ' ἄλλο αὐτῷ, πιστότερον εἶναι, μὴ δὲ γνωριμώτερον τῶν ἀντικειμένων ταῖς ἀρχαῖς, ἐξ ὧν ἔσται συλλογισμὸς ὁ τῆς ἐναντίας ἀπάτης. εἴπερ δεῖ τὸν ὑπόθεσιν ἁπλῶς ἀμετάπτωτον εἶναι. ἐνίοις μὲν οὖν διὰ τὸ δεῖν τὰ πρῶτα ἐπίστασθαι, οὐ δοκεῖ ὑπόθεσιν εἶναι. τοῖς δ' εἶναι μὴ, πάντων μέντοι ἀφδείξεις εἶναι, ὧν οὐδέτερον, οὔτ' ἀληθὲς, οὔτ' ἀναγκαῖον. Οἱ μὴ γὰρ ὑποθέμενοι μὴ εἶναι ὅλως ἐπίστασθαι, οὗτοι εἰς ἄπειρον ἀξιοῦσιν ἀνάγεσθαι, ὡς οὐκ ἂν ὑπόθεσιν τὰ ὕστερα διὰ τὰ πρότερα, ὧν μή ἐστι πρῶτα, ὀρθῶς λέγοντες. ἀδύνατον γὰρ τὰ ἄπειρα διελθεῖν. εἰ δὲ ἴσανται καί εἰσιν ἀρχαὶ, ταύτας ἀγνώστους εἶναι, ἀφδείξεώς γε μὴ οὔσης αὐτῶν, ὅπερ φασιν εἶναι τὸ ἐπίστασθαι μόνον. εἰ δὲ μή ἐστι τὰ πρῶτα εἰδέναι, οὐδὲ τὰ ἐκ τούτων εἶναι ἐπίστασθαι, οὐδὲ ἁπλῶς οὐδὲ κυρίως, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως, εἰ ἐκεῖνά ἐστιν. οἱ δὲ, περὶ μὲν τοῦ ἐπίστασθαι ὁμολογοῦσι, δι' ἀφδείξεως γὰρ εἶναι μόνον.

νον, ἀλλὰ πάντων εἶναι ἀπόδειξιν, οὐδὲν κωλύει. ἐνδέχεσθαι γὰρ κύκλῳ γίνεσθαι τὴν ἀπόδειξιν, καὶ ἐξ ἀλλήλων. ἡμεῖς δὲ φαμὲν, οὔτε πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀφδεικτικὴν εἶναι, ἀλλὰ τὴν τῶν ἀμέσων, ἀναπόδεικτον, καὶ τοῦθ' ὅτι ἀναγκαῖον, φανερόν. εἰ γὰρ ἀνάγκη μὲν ἐπίστασθαι τὰ πρότερα καὶ ἐξ ὧν ἡ ἀπόδειξις, ἵσταται δέποτε τὰ ἄμεσα, ταῦτ' ἀναπόδεικτα ἀνάγκη εἶναι. Ταῦτ' οὖν οὕτως λέγομεν, καὶ οὐ μόνον ὑπόθεσιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἐπιστήμης εἶναί τινα φαμὲν, ἣ τοὺς ὅρους γνωρίζομεν. κύκλῳ δ' ὅτι ἀδύνατον ἀφδείκνυσθαι ἁπλῶς, δῆλον. εἴπερ ἐκ προτέρων δεῖ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι καὶ γνωριμωτέρων. ἀδύνατον γάρ ἐστι τὰ αὐτὰ τῶν αὐτῶν ἅμα πρότερα καὶ ὕστερα εἶναι, εἰ μὴ τὸν ἕτερον τρόπον. οἷον, τὰ μὴ πρὸς ἡμᾶς, τὰ δ' ἁπλῶς. ὅνπερ τρόπον ἡ ἐπαγωγὴ ποιεῖ γνώριμον. εἰ δ' οὕτως, οὐκ ἂν εἴη τὸ ἁπλῶς εἰδέναι καλῶς ὡρισμένον, ἀλλὰ διττὸν, ἢ οὐχ ἁπλῶς ἡ ἑτέρα ἀπόδειξις, ἡ γενομένη ἐκ τῶν ἡμῖν γνωριμωτέρων. συμβαίνει δὲ τοῖς λέγουσι κύκλῳ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι, οὐ μόνον τὸ νῦν εἰρημένον, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο λέγειν, ἢ ὅτι τοῦτ' ἐστὶν, ἢ τοῦτ' ἐστίν. οὕτως δὲ πάντα ῥᾴδιον δεῖξαι, δεῖλον δ' ὅτι οὕτω συμβαίνει, τριῶν ὅρων τεθέντων. τὸ μὴ γὰρ διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλίγων ἀνακάμπτειν φαῖναι, οὐδὲν διαφέρει, δι' ὀλίγων δ' ἢ δυοῖν. ὅταν γὰρ τοῦ α ὄντος, ἐξ ἀνάγκης ἢ τὸ β, τούτου δὲ, τὸ γ, τοῦ α ὄντος, ἔσται τὸ γ. εἰ δὴ τοῦ α ὄντος, ἀνάγκη τὸ β εἶναι, τούτου δ' ὄντος, τὸ α. οὕτω γὰρ ἦν τὸ κύκλῳ, κείσθω τὸ α ἐφ' οὗ τὸ γ. τὸ οὖν τοῦ β ὄντος, τὸ α εἶναι λέγειν, ἐστὶ τὸ γ εἶναι λέγειν. οὕτω δ' ὅτι τοῦ α ὄντος, τὸ γ ἐστὶ, τὸ δὲ γ τῷ α τὸ αὐτὸ, ὥστε συμβαίνει λέγειν τοὺς κύκλῳ φάσκοντας εἶναι τὴν ἀπόδειξιν, οὐδὲν ἕτερον, πλὴν ὅτι τοῦ α ὄντος τὸ α ἐστὶν, οὕτω δὲ πάντα δεῖξαι ῥᾴδιον. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ οὕτω δυνατὸν, πλὴν ὑπὸ τούτων ὅσα ἀλλήλοις ἕπεται ὥσπερ τὰ ἴδια. ἑνὸς μὲν οὖν κειμένου, δέδεικται ὅτι οὐδέποτ' ἀνάγκη τι εἶναι ἕτερον. λέγω δ' ἑνὸς, ὅτι οὔτε ὅρου ἑνὸς, οὔτε θέσεως μιᾶς τεθείσεις. ἐκ δύο δὲ θέσεων πρώτων καὶ ἐλαχίστων ἐνδέχεται, εἴπερ καὶ συλλογίσασθαι. ἐὰν μὲν οὖν τὸ α τοῦ β καὶ τῷ γ ἕπηται. καὶ ταῦτ' ἀλλήλοις, καὶ τῷ α. οὕτως μὲν οὖν ἐνδέχεται ἐξ ἀλλήλων δεικνύναι πάν

τα τὰ αἰτηθέντα ἐν πρώτῳ σχήματι ὡς δέδεικται ἐν τοῖς περὶ συλλογισμοῦ. Δέδεικται δὲ καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις σχήμασιν ἢ οὐ γίνεται συλλογισμὸς, ἢ οὐ περὶ τῶν ληφθέντων. τὰ δὲ μὴ ἀντικατηγορούμενα οὐδαμῶς ἐστι δεῖξαι κύκλῳ. ὥστ' ἐπειδὴ ὀλίγα ταῦτα ἐν ταῖς ἀποδείξεσι, φανερὸν ὅτι κενόντε καὶ ἀδύνατον, τὸ λέγειν ἐξ ἀλλήλων εἶναι τὴν ἀπόδειξιν. καὶ διὰ τοῦτο ἐνδέχεσθαι πάντων εἶναι ἀπόδειξιν. Ἐπεὶ δ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν οὗ ἐστὶν ὑπερτήμη ἁπλῶς, ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὸ ὑπερτητὸν τὸ κατὰ τὴν ἀποδεικτικὴν ἐπιστήμην. ἀποδεικτικὴ δ' ἐστὶν, ἣν ἔχομεν τοῦ ἔχειν ἀπόδειξιν. ἐξ ἀναγκαίων ἄρα συλλογισμός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. ληπτέον ἄρα ἐκ τίνων καὶ ποίων αἱ ἀποδείξεις εἰσί. πρῶτον δὲ διορίσωμεν τί λέγομεν τὸ κατὰ παντὸς, καὶ τί τὸ καθ' αὑτὸ, καὶ τί τὸ καθόλου. καὶ κατὰ παντὸς μὲν οὖν τοῦτο λέγω, ὃ ἂν ᾖ μὴ ἐπί τινος μὲν, τινὸς δὲ μὴ, μὴ δὲ ποτὲ μὲν, ποτὲ δὲ μή. οἷον εἰ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ζῶον, εἰ ἀληθὲς τόνδ' εἰπεῖν ἄνθρωπον, ἀληθὲς καὶ ζῶον, καὶ εἰ νῦν θάτερον, καὶ θάτερον. καὶ εἰ ἐν πάσῃ γραμμῇ στιγμὴ, ὡσαύτως. σημεῖον δὲ, καὶ γὰρ τὰς ἐνστάσεις οὕτως φερόμεν ὡς κατὰ παντὸς ἐρωτώμενοι, ἢ εἰ ἐπί τινι μὴ, ἢ εἰ ποτὲ μὴ. καθ' αὑτὸ δ' ὅσα ὑπάρχει ἐν τῷ τί ἐστιν, οἷον τριγώνῳ γραμμὴ, καὶ γραμμῇ, στιγμή. ἡ γὰρ οὐσία αὐτῶν, ἐκ τούτων ἐστὶ, καὶ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ λέγοντι τί ἐστιν ἐνυπάρχει. καὶ ὅσοις τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτοῖς, αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ ἐνυπάρχουσι, τῷ τί ἐστι δηλοῦντι. οἷον τὸ εὐθὺ ὑπάρχει γραμμῇ, καὶ τὸ περιφερὲς, καὶ τὸ περιττὸν καὶ ἄρτιον, ἀριθμῷ. καὶ τὸ πρῶτον καὶ σύνθετον, καὶ ἰσόπλευρον, καὶ ἑτερόμηκες. καὶ πᾶσι τούτοις ἐνυπάρχουσιν ἐν τῷ λόγῳ τῷ τί ἐστι λέγοντι, ἔνθα μὲν γραμμὴ, ἔνθα δ' ἀριθμός. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, τὰ τοιαῦθ' ἑκάστοις καθ' αὑτὰ λέγω. ὅσα δὲ μηδετέρως ὑπάρχει, συμβεβηκότα. οἷον τὸ μουσικὸν ἢ λευκὸν τοῦ ζώῳ. ἔτι ὃ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται ἄλλου τινός. οἷον τὸ βαδίζειν ἕτερόν τι ὂν βαδίζον ἐστὶ καὶ λευκόν. ἡ δ' οὐσία, καὶ ὅσα τὸ δέ τι σημαίνει, οὐχ ἕτερόν τι ὄντα ἐστὶν, ὅπερ ἐστί. τὰ μὲν δὴ μὴ καθ' ὑποκειμένου, καθ' αὑτὰ λέγω, τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου, συμβεβηκότα. Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον,

τὸ μὲν

τὸ μὲν δι' αὑτὸ ὑπάρχον ἑκάστῳ, καθ' αὑτό. τὸ δὲ μὴ δι' αὑτὸ, συμβεβηκός. οἷον εἰ βαδίζοντος ἤστραψε, συμβεβηκός. οὐ γὰρ διὰ τὸ βαδίζειν ἤστραψεν, ἀλλὰ συνέβη φαμὲν τοῦτο. εἰ δὲ δι' αὑτὸ, καθ' αὑτό. οἷον εἴ τις σφαττόμενος ἀπέθανε καὶ κατὰ τὴν σφαγὴν, ὅτι διὰ τὸ σφάττεσθαι, ἀλλ' οὐ συνέβη σφαττόμενον ἀποθανεῖν. τὰ ἄρα λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἁπλῶς ὑπερτητῶν καθ' αὑτὰ οὕτως ἐνυπάρχειν τοῖς κατηγορουμένοις ἢ ἐνυπάρχεσθαι, δι' αὑτά τέ ἐστι, καὶ ἐξ ἀνάγκης. οὐ γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν ἢ ἁπλῶς, ἢ τὰ ἀντικείμενα. οἷον γραμμῇ τὸ εὐθὺ ἢ τὸ καμπύλον, καὶ ἀριθμῷ τὸ περιττὸν ἢ τὸ ἄρτιον. ἔστι γὰρ τὸ ἐναντίον, ἢ στέρησις, ἢ ἀντίφασις ἐν τῷ αὐτῷ γένει. οἷον ἄρτιον τὸ μὴ περιττὸν, ἐν ἀριθμοῖς ἢ ἕπεται. ὥστ' εἰ ἀνάγκη φᾶναι ἢ ἀποφᾶναι, ἀνάγκη καὶ τὰ καθ' αὑτὰ ὑπάρχειν. τὸ μὲν οὖν κατὰ παντὸς καὶ καθ' αὑτὸ διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον. καθόλου δὲ λέγω, ὃ ἂν κατὰ παντός τε ὑπάρχῃ, καὶ καθ' αὑτὸ, καὶ ἡ αὐτό. φανερὸν ἄρα ὅτι ὅσα καθόλου, ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς πράγμασι, τὸ καθ' αὑτὸ δὲ καὶ ἡ αὐτὸ, ταυτόν. οἷον καθ' αὑτὸ τῇ γραμμῇ ὑπάρχει στιγμὴ, καὶ τὸ εὐθύ. καὶ γὰρ ἡ γραμμὴ, καὶ τῷ τριγώνῳ ἡ τρίγωνον, δύο ὀρθαί. καὶ γὰρ καθ' αὑτὸ τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς ἴσον. τὸ καθόλου δὲ ὑπάρχει τότε, ὅταν ὑπὸ τοῦ τυχόντος καὶ πρώτου δεικνύητος. οἷον τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν, οὔτε τοῦ σχήματί ἐστι καθόλου. καίτοι ἔστι δεῖξαι κατὰ σχήματος ὅτι δύο ὀρθὰς ἔχει, ἀλλ' οὐ τοῦ τυχόντος σχήματος, οὐδὲ χρῆτος τῷ τυχόντι σχήματι ὁ δεικνύς. τὸ γὰρ τετράγωνον, σχῆμα μὴ, οὐκ ἔχει δὲ δύο ὀρθαῖς ἴσας, τὸ δὲ ἰσοσκελὲς ἔχει μὲν τὸ τυχὸν δύο ὀρθαῖς ἴσας, ἀλλ' οὐ πρῶτον, ἀλλὰ τὸ τρίγωνον πρότερον. ὃ τοίνυν τὸ τυχὸν πρῶτον δείκνυται, δύο ὀρθὰς ἔχον, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο, τούτῳ πρώτῳ ὑπάρχει καθόλου, καὶ ἡ ἀπόδειξις καθ' αὑτὸ τούτου καθόλου ἐστί. Τῶν δ' ἄλλων τρόπον τινὰ οὐ καθ' αὑτὸ, οὐδὲ τοῦ ἰσοσκελοῦς οὐκ ἔστι καθόλου, ἀλλ' ὑπὸ πλέον. Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι πολλάκις συμβαίνει διαμαρτάνειν, καὶ μὴ ὑπάρχειν, τὸ δεικνύμενον πρῶτον καθόλου, ἢ δοκεῖ δείκνυσθαι κάθολου πρῶτον. ἀπατώμεθα δὲ ταύτην τὴν ἀπάτην, ὅταν ἢ μηδὲν ἢ λαβεῖν ἀνώτερον παρὰ τὸ καθέκαστον, ἢ τὰ καθέκαστα,

ἢ ἢ μὲν, ἀλλ' ἀνώνυμον ἢ ὦν διαφόροις εἴδει πράγμασιν. ἢ τυγχάνῃ ὂν ὡς ἐν μέρει ὅλον ἐφ' ᾧ δείκνυται. τοῖς γὰρ ἐν μέρει ὑπάρξει μὲν ἡ ἀπόδειξις, καὶ ἔσται κατὰ παντὸς, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔσται τούτου πρώτου καθόλου ἡ ἀπόδειξις. λέγω δὲ τούτου πρώτου, ἢ τούτου ἀπόδειξιν ὅταν ᾖ πρώτου, καθόλου. Εἰ οὖν τις δείξειεν ὅτι αἱ ὀρθαὶ οὐ συμπίπτουσι, δόξειεν ἂν τούτου εἶναι ἡ ἀπόδειξις, διὰ τὸ ὠθὶ πασῶν εἶναι τῶν ὀρθῶν, οὐκ ἔστι δὲ, εἴπερ μὴ ὅτι ὡδὶ ἴσαι γίνεται οὕτω, ἀλλ' ἢ ὁποσοῦν ἴσαι. καὶ εἰ τρίγωνον μὴ ἦν ἄλλο ἢ ἰσοσκελὲς, ἰσοσκελὲς ἂν ἐδόκει ὑπάρχειν. καὶ τὸ ἀνάλογον, ὅτι ἐναλλὰξ ἢ ἀριθμοὶ, καὶ ἢ γραμμαὶ, καὶ ἢ στερεὰ, καὶ ἢ χρόνοι, ὥσπερ ἐδείκνυτό ποτε χωρὶς, ἐνδεχόμενόν γε κατὰ πάντων μιᾷ ἀποδείξει δειχθῆναι. ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι ὠνομασμένον τὶ, πάντα ταῦτα ἐν, ἀριθμοὶ, μήκη, χρόνοι, στερεὰ, καὶ εἴδει διαφέρειν ἀλλήλων, χωρὶς ἐλαμβάνεται. νῦν δὲ καθόλου δείκνυται. οὐ γὰρ ἢ γραμμαὶ, ἢ ἢ ἀριθμοὶ ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἢ τοδί. ὃ καθόλου ὑποτίθενται ὑπάρχειν. Διὰ οὕτω οὐδ' ἂν τις δείξῃ καθ' ἕκαστον τὸ τρίγωνον, ἀποδείξει ἢ μιᾷ ἢ ἑτέρᾳ, ὅτι δύο ὀρθὰς ἔχει ἕκαστον, τὸ ἰσόπλευρον χωρὶς, καὶ τὸ σκαληνὸν, καὶ τὸ ἰσοσκελὲς, οὔπω οἶδε τὸ τρίγωνον ὅτι δύο ὀρθαῖς ἴσον, εἰ μὴ τὸν σοφιστικὸν τρόπον. οὐδὲ καθόλου τρίγωνον, οὐδ' εἰ μηδέν ἐστι παρὰ ταῦτα τρίγωνον ἕτερον. οὐ γὰρ ἢ τρίγωνον οἶδεν, οὐδὲ πᾶν τρίγωνον, ἀλλ' ἢ κατ' ἀριθμὸν, κατ' εἶδος δ' οὐ πᾶν. καὶ εἰ μηδέν ἐστιν ὃ οὐκ οἶδε, πότ' οὖν οὐκ οἶδεν ὅτι καθόλου, καὶ πότ' οἶδεν ἁπλῶς. δῆλον δὴ, ὅτι εἰ ταυτὸν ἦν τριγώνῳ εἶναι καὶ ἰσοπλεύρῳ, ἢ ἑκάστῳ, ἢ πᾶσιν, εἰ δὲ μὴ ταυτὸν, ἀλλ' ἕτερον, ὑπάρχει δ' ἢ τρίγωνον, οὐκ οἶδε. πότερον δ' ἢ τρίγωνον, ἢ ἢ ἰσοσκελὲς ὑπάρχει, καὶ πότε κατὰ τοῦθ' ὑπάρχει πρῶτον, καὶ καθόλου τινὸς ἡ ἀπόδειξις, δῆλον ὅτι ὅταν ἀφαιρουμένων ὑπάρξῃ πρώτῳ. οἷον τοῦ ἰσοσκελεῖ χαλκῷ τριγώνῳ, ὑπάρξουσι δύο ὀρθαὶ, ἀλλὰ καὶ τοῦ χαλκοῦ εἶναι ἀφαιρεθέντος, καὶ τοῦ ἰσοσκελὲς, ἀλλ' οὐ τοῦ σχήματος, ἢ πέρατος, ἀλλ' οὐ πρώτων. τίνος οὖν πρώτου, εἰ δὴ τριγώνου, κατὰ τοῦτο ὑπάρχει καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τούτου καθόλου ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις. εἰ οὖν ἔστιν ἡ ἀποδεικτικὴ ὑπόθεσιν δὲ ἀναγκαίων ἀρ-

χῶν,

χῶν, ὃ γὰρ ἐπίσταται οὐ δυνατὸν ἄλλως ἔχειν, τὰ δὲ καθ' αὑτὰ ὑπάρχοντα, ἀναγκαῖα τοῖς πράγμασιν, ἃ μὲν γὰρ ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχει, τοῖς δ' αὑτὰ ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχει κατηγορουμένοις αὐτῶν, ὧν θάτερον τῶν ἀντικειμένων ἀνάγκη ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι ἐκ τοιούτων τινῶν ἂν εἴη ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμός. ἅπαν γὰρ ἢ οὕτως ὑπάρχει, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, τὰ δὲ συμβεβηκότα οὐκ ἀναγκαῖα. ἢ δὴ οὕτως λεκτέον, ἢ ἀρχὴν θεμένοις, ὅτι ἡ ἀπόδειξις ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ εἰ ἀποδέδεικται, οὐχ οἷόν τε ἄλλως ἔχειν. δὲ ἀναγκαίων ἄρα δεῖ εἶναι τὸν συλλογισμόν. δὲ ἀληθῶν μὲν γάρ ἐστι καὶ μὴ ἀποδεικνῦντα συλλογίσασθαι, δὲ ἀναγκαίων δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἀποδεικνῦντα. τοῦτο γὰρ ἤδη ἀποδείξεώς ἐστι. Σημεῖον δ' ὅτι ἡ ἀπόδειξις δὲ ἀναγκαίων, ὅτι καὶ τὰς ἐνστάσεις οὕτω φερόμεν πρὸς τοὺς οἰομένους ἀποδεικνῦναι, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἂν οἰώμεθα, ἢ ὅλως ἐνδέχεσθαι ἄλλως, ἢ ἕνεκά γε τοῦ λόγου, δῆλον δ' ἐκ τούτων καὶ ὅτι εὐήθεις οἱ λαμβάνειν οἰόμενοι καλῶς τὰς ἀρχὰς, ἐὰν ἔνδοξος ᾖ ἡ πρότασις καὶ ἀληθής. οἷον, οἱ σοφισταὶ, ὅτι τὸ ἐπίστασθαι τὸ ὑπόθεσιν ἔχειν. οὐ γὰρ τὸ ἔνδοξον ἢ μὴ, ἀρχή ἐστιν, ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦ γένους περὶ ὃ δείκνυται, καὶ τἀληθὲς οὐ πᾶν οἰκεῖον. ὅτι δ' δὲ ἀναγκαίων εἶναι δεῖ τὸν συλλογισμὸν, φανερὸν καὶ ἐκ τῶνδε. εἰ γὰρ ὁ μὴ ἔχων λόγον τοῦ διατὶ, οὔσης ἀποδείξεως, οὐκ ὑπόθεσιν. εἴη δ' ἂν ὥστε τὸ α, κατὰ τοῦ γ δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, τὸ δὲ β μέσον, δι' οὗ ἀπεδείχθη μὴ δὲ ἀνάγκης, οὐκ οἶδε διότι. οὐ γάρ ἐστι οὕτω διὰ τὸ μέσον. τὸ μὲν γὰρ ἐνδέχετο μὴ εἶναι, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔτι εἴ τις μὴ οἶδε νῦν ἔχων τὸν λόγον, καὶ σωζόμενος τοῦ πράγματος μὴ ὑπολελησμένος, οὐδὲ πρότερον ἤδει, φθαρείη δ' ἂν τὸ μέσον εἰ μὴ ἀναγκαῖον. ὥστε ἕξει μὲν τὸν λόγον σωζόμενον σωζομένου τοῦ πράγματος, οὐκ οἶδε δὲ, οὐδ' ἄρα πρότερον ἤδει. εἰ δὲ μὴ ἔφθαρτο, ἐνδέχετο δὲ φθαρῆναι, τὸ συμβαῖνον ἂν εἴη δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον. ἀλλ' ἔστιν ἀδύνατον τὸν οὕτως ἔχοντα εἰδέναι. Ὅταν μὲν οὖν τὸ συμπέρασμα δὲ ἀνάγκης ᾖ, οὐδὲν κωλύει τὸ μέσον μὴ ἀναγκαῖον εἶναι, δι' οὗ ἐδείχθη. ἔστι γὰρ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ μὴ δὲ ἀναγκαίων συλλογίσασθαι, ὥσπερ καὶ

ἀληθὲς δὲ μὴ ἀληθῶν. ὅταν δὲ τὸ μέσον δὲ ἀνάγκης, καὶ τὸ συμπέρασμα δὲ ἀνάγκης, ὥσπερ καὶ δὲ ἀληθῶν δὲ ἀνάγκης, ἀληθὲς ἀεί. ἔστω γὰρ τὸ α κατὰ τοῦ β δὲ ἀνάγκης, καὶ οὗτο κατὰ τοῦ γ, ἀναγκαῖον τοίνυν ἐστὶ τὸ α τῷ γ ὑπάρχειν. Ὅταν δὲ μὴ ἀναγκαῖον ἢ τὸ συμπέρασμα, οὐδὲ τὸ μέσον ἀναγκαῖον οἷόν τ' εἶναι. ἔστω γὰρ τὸ α τοῦ γ, δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, τοῦ δὲ β, καὶ οὗτο τοῦ γ δὲ ἀνάγκης, καὶ τὸ α ἄρα τῷ γ δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἀλλ' οὐχ ὑπέκειτο. ἐπεὶ τοίνυν εἰ ἐπίστατο ἀποδεικτικῶς, δεῖ δὲ ἀνάγκης ὑπάρχειν, δῆλον ὅτι καὶ διὰ μέσου ἀναγκαίου δεῖ ἔχειν τῆς ἀπόδειξιν. ἢ οὐκ ἐπιστήσεται, οὔτε διότι, οὔτε ὅτι ἀνάγκη ἐκεῖνο εἶναι, ἀλλ' ἢ οἰήσεται οὐκ εἰδὼς, ἐὰν ὑπολάβῃ ὡς ἀναγκαῖον τὸ μὴ ἀναγκαῖον. Ἢ οὐδ' οἰήσετο ὁμοίως, ἐάν τε τὸ ὅτι εἰδῇ διὰ μέσων. ἐάν τε διότι καὶ δι' ἀμέσων. Τῶν δὲ συμβεβηκότων μὴ καθ' αὑτὰ, ὃν τρόπον διωρίσθη τὰ καθ' αὑτὰ, οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀποδεικτικὴ, οὐ γάρ ἐστιν δὲ ἀνάγκης δεῖξαι τὸ συμπέρασμα. τὸ συμβεβηκὸς γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, περὶ τοιούτου γὰρ λέγω συμβεβηκότος. καίτοι ἀπορήσειεν ἄν τις ἴσως, τίνος ἕνεκα ταῦτα δεῖ ἐρωτᾶν περὶ τούτων, εἰ μὴ ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἶναι, οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἴ τις ἐρωτώμενος τὰ τυχόντα, εἶτα εἴποι τὸ συμπέρασμα. Δεῖ δὲ ἐρωτᾶν οὐχ ὡς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὰ ἠρωτημένα, ἀλλ' ὅτι λέγειν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖνα λέγοντι, καὶ ἀληθῶς λέγειν, ἐὰν ἀληθῶς ἢ ὑπάρχοντα. Ἐπεὶ δ' δὲ ἀνάγκης ὑπάρχει περὶ ἕκαστον γένος ὅσα καθ' αὑτὰ ὑπάρχει, καὶ ἢ ἕκαστον, φανερὸν ὅτι περὶ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀποδείξεις, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων εἰσί. Τὰ μὲν γὰρ συμβεβηκότα, οὐκ ἀναγκαῖα. ὥστ' οὐκ ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἰδέναι διότι ὑπάρχει, οὐδ' εἰ ἀεὶ εἴη, μὴ καθ' αὑτὸ δὲ, οἷον οἱ διὰ σημείων συλλογισμοί. τὸ γὰρ καθ' αὑτὸ, οὐ καθ' αὑτὸ ἐπιστήσεται, οὐδὲ διότι, τὸ δὲ διότι ἐπίστασθαί ἐστι, τὸ διὰ τοῦ αἰτίου ἐπίστασθαι. δι' αὐτὸ ἄρα δεῖ καὶ τὸ μέσον τοῦ τρίτου, καὶ τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα ἐστὶν δὲ ἄλλου γένους μεταβαίνα δεῖξαι, οἷον τὸ γεωμεαικὸν ἀριθμητικῇ. τρία γάρ ἐστι τὰ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν. ἓν μὲν τὸ ἀποδεικνύμενον συμπέρασμα, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑπάρχον γένει τινὶ

τινὶ καθ' αὑτό. ἓν δὲ, τὰ ἀξιώματα, ἀξιώματα δέ ἐστιν, δὲ ὧν. τρίτον τὸ γένος τὸ ὑποκείμενον, οὗ τὰ πάθη καὶ τὰ καθ' αὑτὰ συμβεβηκότα δηλοῖ ἡ ἀπόδειξις. δὲ ὧν μὲν οὖν ἡ ἀπόδειξις, ἐνδέχεται τὰ αὐτὰ εἶναι. ὧν δὲ τὸ γένος ἕτερον, ὥσπερ ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας, οὐκ ἔστι τὴν ἀριθμητικὴν ἀπόδειξιν ἐφαρμόσαι ὑπὸ τὰ τοῖς μεγέθεσι συμβεβηκότα, εἰ μὴ τὰ μεγέθη ἀριθμοί εἰσι. οὗτο δ' ὡς ἐνδέχετο ἐπί τινων, ὕστερον λεχθήσεται. ἡ δ' ἀριθμητικὴ ἀπόδειξις ἀεὶ ἔχει τὸ γένος περὶ ὃ ἡ ἀπόδειξις, καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως. ὥστε ἢ ἁπλῶς ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναι γένος, ἢ πῆ, εἰ μέλλει ἡ ἀπόδειξις μεταβαίνειν. ἄλλως δ' ὅτι ἀδύνατον, δῆλον. Ἐκ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γένους, ἀνάγκη τὰ ἄκρα καὶ τὰ μέσα εἶναι. εἰ γὰρ μὴ καθ' αὑτὰ, συμβεβηκότα ἔσται. διὰ οὗτο τῇ γεωμετρίᾳ οὐκ ἔστι δεῖξαι ὅτι τῶν ἐναντίων μία ἐπιστήμη, ἀλλ' οὐδ' ὅτι οἱ δύο κύβοι, κύβος, οὐδ' ἄλλη ἐπιστήμη τὸ ἑτέρας, ἀλλ' ἢ ὅσα οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὥστ' εἶναι θάτερον ὑπὸ θάτερον. οἷον τὰ ὀπτικὰ πρὸς γεωμετρίαν, καὶ τὰ ἁρμονικὰ πρὸς ἀριθμητικὴν, οὐδ' εἴ τι ὑπάρχει ταῖς γραμμαῖς μὴ ἢ γραμμαὶ, καὶ ἢ ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν ἰδίων. οἷον ἡ καλλίστη τῶν γραμμῶν ἡ εὐθεῖα, ἢ εἰ ἐναντίως ἔχει τῇ περιφερείᾳ, οὐ γὰρ ἢ τὸ ἴδιον γένος αὐτῶν ὑπάρχει, ἀλλ' ἢ κοινόν τι. φανερὸν δὲ καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ προτάσεις καθόλου δὲ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ὅτι ἀνάγκη καὶ τὸ συμπέρασμα ἀΐδιον εἶναι τοῦ τοιαύτης ἀποδείξεως, ἐστὶ τοῦ ἁπλῶς εἰπεῖν ἀποδείξεως. οὐκ ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις τῶν φθαρτῶν οὐδ' ἐπιστήμη ἁπλῶς, ἀλλ' οὕτως ὥσπερ κατὰ συμβεβηκός. ὅτι οὐ καθόλου αὐτοῦ ἐστὶν, ἀλλὰ ποτὲ, καὶ πῶς. ὅταν δ' ἢ τοιαύτη, ἀνάγκη τὴν ἑτέραν μὴ καθόλου εἶναι πρότασιν καὶ φθαρτήν. φθαρτὴν μὲν, ὅτι καὶ τὸ συμπέρασμα, οὔσης μὴ καθόλου δὲ, ὅτι ὃ μὲν ἔσται, ὃ δὲ οὐκ ἔσται ἐφ' ὧν. ὥστε οὐκ ἔστι συλλογίσασθαι καθόλου, ἀλλ' ὅτι νῦν. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ ὁρισμοὺς, ἐπείπερ ἐστὶν ὁ ὁρισμὸς ἢ ἀρχὴ ἀποδείξεως, ἢ ἀπόδειξις θέσει διαφέρουσα, ἢ συμπέρασμά τι ἀποδείξεως. αἱ δὲ τῶν πολλάκις γινομένων ἀποδείξεις καὶ ἐπιστῆμαι, οἷον σελήνης ἐκλείψεως, δῆλον, ὅτι ἢ μὲν τοιαίδε εἰσὶν, ἀεί εἰσιν, ἢ δ' οὐκ αἰεὶ, κατὰ μέρος εἰσὶν, ὥσπερ δ' ἡ ἔκλειψις,

ὥσαύτως τοῖς ἄλλοις. ἐπεὶ δὲ φανερὸν ὅτι ἔστιν ἀποδεῖξαι ἐν ἑκάστῃ ἀρχῇ, αἱ μὲν ἐν τῷ ἑκάστου ἀρχῇ, αἱ δὲ ἐκ τῶν κοινῶν, ἀνάγκη τὰς μὲν ἐν τῷ ἑκάστου γένει εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἐκ τούτου, τὰς δὲ ἐκ τῶν κοινῶν ἐν οὐδενί. λέγω δὲ ἐν τῷ ἑκάστου γένει, ἃ ἐκ τῶν ἀληθῶν καὶ πρώτων οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι· τὰ γὰρ τοιαῦτα τὰς ἀρχὰς ἐκάστου γένους λέγω, καὶ τὰ ἐκ τούτων. διὸ οὐκ ἔστιν ἐν ἑκάστῃ ἐπιστήμῃ ἀποδεῖξαι τὰς ἀρχάς· ἐὰν γὰρ ἐκείνας μὴ ᾖ, ἀδύνατον καὶ τὰς ἐκ τούτων εἶναι. ἐκ τῶν ἐκ τούτων δὲ ἀποδεικτικῶν ἐστὶν ἐπιστήμη, οἷον ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας καὶ τῶν τοιούτων τῶν ἐκ τούτων μὲν ἀποδεικτικῶν, οὐκ ἐν τούτοις δὲ ἀρχῶν. ἐκ τῶν ἐκ τούτων δὲ ἀποδεικτικῶν ἐστὶν ἐπιστήμη, ὅταν ἐκ τῶν ἐκείνων ἡ ἐκείνου. οἷον τὸ λυσιτελοῦντα ἴσα ἔχειν ᾧ ὑπάρχει καθ' αὐτὸ τὸ εἰρημένον, ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν τοῦτο. ὥστε ἐὰν καθ' αὐτὰ καὶ ἐκεῖνο ὑπάρχῃ, ᾧ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ μέσον ἐν τῇ αὐτῇ συγγενείᾳ εἶναι. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ὡς τὰ ἁρμονικὰ διὰ ἀριθμητικῆς. τὰ δὲ τοιαῦτα διαφορᾷ διέ. τὸ μὲν γὰρ, ὅτι ἑτέρας ἀκούσεται, τὸ γὰρ ὑποκείμενον γένος, ἕτερον, τὸ δὲ διότι, ἐπὶ ἄνω, ἐπὶ καθ' αὐτὰ τὰ πάθη ὄντα. ὥστε καὶ ἐκ τούτων φανερὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι ἕκαστον ἁπλῶς, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἀρχῶν, ἀλλὰ τούτων αἱ ἀρχαὶ ἔχουσι τὸ κοινόν. εἰ δὲ φανερὸν ταῦτα, φανερὸν καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν τὰς ἑκάστου ἰδίας ἀρχὰς ἀποδεῖξαι, ἔσονται γὰρ ἐκείναι ἁπάντων ἀρχαί, καὶ ἡ ἐπιστήμη ἡ ἐκείνων, κυρία πάντων. ὁ γὰρ ἐπιστάμενος μᾶλλον ὁ ἐκ τῶν ἀνωτέρων αἰτίων εἰδώς. ἐκ τῶν πρότερων γὰρ οἴδεν, ὅταν μὴ ᾖ αἰτιατῶν ἡ δεῖ αἴτιον. ὥστε ἐπιστήμων μᾶλλον οἴδε, καὶ μᾶλλον ἐπιστήμη ἐκείνη ἐστὶν, καὶ μᾶλλον, ἢν μᾶλλον. ἡ δ' ἀπόδειξις, ἐκ ἐφαρμόττει ἐπ' ἄλλο γένος, ἀλλ' ἢ ὡς εἴρηται, αἱ γεωμετρικαὶ τῶν τὰς ὀπτικὰς ἢ μηχανικὰς, ἢ αἱ ἀριθμητικαὶ τῶν τὰς ἁρμονικάς. χαλεπὸν δ' ἐστὶ τὸ γνῶναι εἰ οἶδεν ἢ μή. χαλεπὸν γὰρ τὸ γνῶναι εἰ ἐκ τῶν ἑκάστου ἀρχῶν ἐστὶν ἢ μή, ὅπερ ἐστὶ τὸ εἰδέναι. οἰόμεθα δ' ἂν ἔχειν ἐὰν ἀληθῶν τινῶν συλλογισμῶν καὶ πρώτων ἐπίστασθαι. τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἀλλὰ συγγνῶναι δεῖ εἶναι τοῖς πρώτοις. Λέγω δ' ἀρχὰς ἐν ἑκάστῳ γένει ταύτας, ἂς ὄν, εἰ ἐστὶ μὴ ἐνδέχεται δεῖξαι. τί μὲν ἔν σημαίνει καὶ τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἐκ τούτων, λαμβάνεται, ὅτι δ' ἔστι, τὰς μὲν ἀρχὰς

μὲν ἀρχὰς ἀνάγκη λαμβάνειν, τὰ δ' ἄλλα δείκνυσθαι. οἷον, τί μονὰς, ἢ τί τὸ ὀρθὸν, ἢ τρίγωνον, εἶναι δὲ τὴν μὲν μονάδα λαβεῖν, καὶ τὸ μέγεθος, τὰ δ' ἕτερα δείκνυσθαι. ἔστι δ' οἷς χρῶνται ἐν ταῖς ἀποδείξεσι σημαίνουσι, τὰ μὴ ἴδια ἑκάστης σημαίνει, τὰ δὲ, κοινά. κοινὰ δὲ, κατ' ἀναλογίαν, ἐπεὶ χρήσιμόν γε ὅσον ἐν τῷ τοῦ σημείου γένει. ἴδια μὲν, οἷον γραμμὴν εἶναι διαστὴν, καὶ τὸ ὀρθόν. κοινὰ δὲ, οἷον τὸ, ἴσα ἀπὸ ἴσων ἴσα καὶ ἀφελεῖν, ὅτι ἴσα τὰ λοιπά. ἱκανὸν δ' ἕκαστον τούτων, ὅσον ἐν τῷ γένει. ταυτὸν γὰρ ποιήσει, καὶ μὴ κατὰ πάντων λάβῃ, ἀλλ' ὧν μεγεθῶν μόνων τῷ δ' ἀριθμητικῷ, ἐπ' ἀριθμῶν. ἔστι δ' ἴδια μὲν, καὶ ἃ λαμβάνεται ἔστιν, οἷον ἃ ἡ ὠφελίμη θεωρεῖ τὰ ὑπάρχοντα καθ' αὐτά. οἷον, μονάδας ἡ ἀριθμητικὴ, ἡ δὲ γεωμετρία, σημεῖα καὶ γραμμάς. ταῦτα γὰρ λαμβάνουσι τὸ εἶναι καὶ τοδὶ εἶναι. τὰ δὲ τούτων πάθη καθ' αὐτὰ, τί μὲν σημαίνῃ ἕκαστον λαμβάνουσιν. οἷον ἡ μὴ ἀριθμητικὴ, τί περισσὸν, ἢ ἄρτιον, ἢ τετράγωνον, ἢ κύβος, ἢ ὃ γωνία τί τὸ ἄλογον, ἢ τί τὸ κεκλάσθαι ἢ νεύειν, ὅτι δ' ὄντι δείκνυουσι διά τε τοῦ κοινῶν καὶ ἐκ τῶν ἀποδεδειγμένων. καὶ ἡ ἀστρολογία ὡσαύτως. πᾶσα γὰρ ἀποδεικτικὴ ὠφελίμη, πρὸς τρία ὄντι, ὅσά τε εἶναι τίθεται. ταῦτα δ' ἐστὶ τὸ γένος, ὃ τῷ καθ' αὐτὰ πάθημάτων ὄντι θεωρητικὴ, καὶ τὰ κοινὰ ἃ λέγομεν ἀξιώματα, ἀφ' ὧν πρώτων ἀποδείκνυσι, καὶ τρίτον τὰ πάθη, ὧν τί σημαίνει ἕκαστον λαμβάνει. ἐνίας μέντοι ὠφελίμας οὐδὲν κωλύει γίνεσθαι τούτων προῃρῆσθαι. οἷον τὸ γνώμονι μὴ ὑποτίθεσθαι εἶναι, ἀλλ' ἢ φανερὸν ὅτι ὄντι. οὐ γὰρ ὁμοίως δείκνυσιν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς ὄντι, καὶ ὅτι θερμὸν καὶ ψυχρόν. καὶ τὰ πάθη μὴ λαμβάνειν τί σημαίνει, ἀλλ' ἢ δείκνυσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ κοινὰ, οὐ λαμβάνει τί σημαίνει τὸ ἴσα ἀπὸ ἴσων ἀφελεῖν, ὅτι γνώριμον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τῇ γε φύσει τρία ταῦτά ὄντι πρὸς ὃ τε δείκνυσι, καὶ ἃ δείκνυσι, καὶ ἐξ ὧν. οὐκ ἔστι δ' ὑπόθεσις οὐδ' αἴτημα, ὃ ἀνάγκη εἶναι δι' αὐτὸ καὶ δύνασθαι ἀνάγκην. ὁ γὰρ πρὸς τὸν ἔξω λόγον ἡ ἀπόδειξις, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ. ἐπεὶ οὐδὲ συλλογισμός. ἀεὶ γὰρ ὄντι ἐνδέχεται πρὸς τὸν ἔξω λόγον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἔσω λόγον οὐκ ἀεί. ὅσα μὲν οὖν ἀγνοούμενα ὄντα λαμβάνει αὐτὸς μὴ δείκνυσι, ταῦτα, ἐὰν

μὲν δοκοῦντα λαμβάνῃ, τοῦ μανθάνοντι ὑποτίθεται, καὶ ἔστιν οὐχ ἁπλῶς ὑπόθεσις, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον μόνον. ἐὰν δὲ ἢ μηδεμιᾶς γνούσης δόξης, ἢ καὶ γναντίας γνούσης λαμβάνῃ, τὸ αὐτὸ αἰτεῖται, καὶ τούτῳ διαφέρει ὑπόθεσις καὶ αἴτημα. ἔστι γὰρ αἴτημα τὸ ὑπεναντίον τοῦ μανθάνοντος τῇ δόξῃ, ἢ ὃ ἄν τις ἀποδεικτὸν ὂν λαμβάνῃ, καὶ χρῆται μὴ δείξας. οἱ μὲν οὖν ὅροι, οὐκ εἰσὶν ὑποθέσεις. οὐδὲ γὰρ εἶναι ἢ μὴ εἶναι λέγοντες, ἀλλ' ἐν ταῖς προτάσεσιν αἱ ὑποθέσεις, τοὺς δ' ὅρους μόνον ξυνίεσθαι δεῖ. οὐδὲ δ' οὐχ ὑπόθεσις, εἰ μὴ καὶ τὸ ἀκούειν ὑπόθεσίν τις φήσειεν εἶναι, ἀλλ' ὅσων ὄντων τοῦ ἐκεῖνα εἶναι, γίνεται τὸ συμπέρασμα. οὐδ' ὁ γεωμέτρης ψευδῆ ὑποτίθετες, ὥσπερ τινὲς ἔφασαν λέγοντες, ὡς οὐ δεῖ τοῦ ψευδεῖ χρῆσθαι. τὸν δὲ γεωμέτρην ψεύδεσθαι λέγοντα ποδιαῖαν τὴν οὐ ποδιαῖαν, ἢ εὐθεῖαν τὴν γεγραμμένην, οὐκ εὐθεῖαν οὖσαν. ὁ δὲ γεωμέτρης οὐδὲν συμπεραίνεται τῷ τὴν δὲ εἶναι γραμμὴν, ἣν αὐτὸς ἔφθεγκται, ἀλλὰ τὰ διὰ τούτων δηλούμενα. ἔτι τὸ αἴτημα καὶ ὑπόθεσις πᾶσα ἢ ὡς ὅλον, ἢ ὡς ἐν μέρει, οἱ δ' ὅροι, οὐδέτερον τούτων. εἴδη μὲν οὖν εἶναι ἢ ἕν τι παρὰ τὰ πολλὰ, οὐκ ἀνάγκη εἰ ἀπόδειξις ἔσται. εἶναι μέντοι ἐν κατὰ πολλῶν, ἀληθὲς εἰπεῖν ἀνάγκη, οὐ γὰρ ἔσται τὸ καθόλου ἂν μὴ οὕτω ᾖ. ἐὰν δὲ τὸ καθόλου μὴ ᾖ, τὸ μέσον οὐκ ἔσται, ὥστ' οὐδ' ἀπόδειξις. δεῖ ἄρα τι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ πλείονων εἶναι μὴ ὁμώνυμον, τὸ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα φάναι καὶ ἀποφάναι, οὐδεμία λαμβάνει ἀπόδειξις, ἀλλ' ἢ ἐὰν δέῃ δεῖξαι καὶ τὸ συμπέρασμα οὕτως. δείκνυται δὲ λαβοῦσι τὸ πρῶτον κατὰ τοῦ μέσου, ὅτι ἀληθὲς, ἀποφάναι δ' οὐκ ἀληθές. τὸ δὲ μέσον οὐδὲν διαφέρει εἶναι καὶ μὴ εἶναι λαβεῖν. ὡς δ' αὕτως καὶ τὸ τρίτον. εἰ γὰρ ἐδόθη καθ' οὗ ἄνθρωπον ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ καὶ μὴ ἄνθρωπον ἀληθὲς, ἀλλ' ἢ μόνον ἄνθρωπον ζῶον εἶναι, μὴ ζῶον δὲ, μή. ἔσται γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν Καλλίαν εἰ καὶ μὴ Καλλίαν, ὅμως ζῶον, μὴ ζῶον δ', οὔ. αἴτιον δὲ, ὅτι τὸ πρῶτον οὐ μόνον κατὰ τοῦ μέσου λέγετες, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλου, διὰ τὸ εἶναι ὑπὲρ πλειόνων. ὥστ' οὐδ' εἰ τὸ μέσον, καὶ αὐτό ἐστι καὶ μὴ αὐτὸ, πρὸς τὸ συμπέρασμα οὐδὲν διαφέρει. Τὸ δ' ἅπαν φᾶναι ἢ ἀποφᾶναι, ἢ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπόδειξις λαμβάνει, καὶ

ταῦτα,

ταῦτα, οὐδ' αἰεὶ καθόλου, ἀλλ' ὅσον ἱκανὸν, ἱκανὸν δ' ὑπὲρ τοῦ γένους. λέγω δ' ὑπὲρ τοῦ γένους, οἷον περὶ ὃ γένος τὰς ἀποδείξεις φέρει, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. Ἐπικοινωνοῦσι δὲ πᾶσαι αἱ ὑπεστῆμαι ἀλλήλαις κατὰ τὰ κοινά. Κοινὰ δὲ λέγω οἷς χρῶνται ὡς ἐκ τούτων ἀποδεικνύντες, ἀλλ' οὐ περὶ ὧν δεικνύουσι, οὐδ' ὃ δεικνύουσι. Καὶ ἡ διαλεκτικὴ πάσαις, καὶ εἴ τις καθόλου πειρῶτο δεικνῦναι τὰ κοινά. οἷον ὅτι ἅπαν φᾶναι ἢ ἀποφᾶναι, ἢ ὅτι ἴσα ἀπὸ ἴσων, ἢ τοῦ τοιούτων ἅττα. ἡ δὲ διαλεκτικὴ, οὐκ ἔστιν οὕτως ὡρισμένων τινῶν, οὐδὲ γένους γένος τινος, οὐ γὰρ ἂν ἠρώτα. ἀποδεικνύντα γὰρ οὐκ ἔστιν ἐρωτᾶν, διὰ τὸ τοῦ ἀντικειμένων ὄντων μὴ δείκνυσθαι τὸ αὐτό. δέδεικται δὲ οὕτω ἐν τοῖς περὶ συλλογισμοῦ. εἰ δὲ τὸ αὐτό ἐστιν ἐρώτημα συλλογιστικὸν, καὶ πρότασις ἀντιφάσεως, προτάσεις δὲ καθ' ἑκάστην ὑπεστήμην, ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς ὁ καθ' ἑκάστην, εἴη ἂν τι ἐρώτημα ὑπεστημονικὸν, ἐξ ὧν ὁ καθ' ἑκάστην οἰκεῖος γίνεται συλλογισμός. δῆλον ἄρα ὅτι οὐ πᾶν ἐρώτημα γεωμετρικὸν ἂν εἴη, οὐδ' ἰατρικὸν, ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. ἀλλ' ἐξ ὧν ἢ δείκνυταί τι περὶ ὧν ἡ γεωμετρία ἐστὶν, ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν δείκνυτες τῇ γεωμετρίᾳ ὥσπερ τὰ ὀπτικὰ, ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων. καὶ περὶ μὴ τούτων, καὶ λόγον ὑφεκτέον ἐκ τῶν γεωμετρικῶν ἀρχῶν καὶ συμπερασμάτων. περὶ δὲ τοῦ ἀρχῶν λόγον οὐχ ὑφεκτέον τοῦ γεωμέτρῃ ἢ γεωμέτρης, ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὑπεστημῶν. Οὔτε πᾶν ἄρα ἕκαστον ὑπεστήμονα ἐρώτημα ἐρωτητέον, οὔθ' ἅπαν τὸ ἐρωτώμενον ἀποκριτέον περὶ ἑκάστου, ἀλλὰ τὰ κατὰ τὴν ὑπεστήμην διορισθέντα. Εἰ δὲ διαλέξεται γεωμέτρῃ ἢ γεωμέτρης οὕτως, φανερὸν ὅτι καὶ καλῶς, ἐὰν ἐκ τούτων τι δεικνύῃ. εἰ δὲ μὴ, οὐ καλῶς. Δῆλον δ' ὅτι οὐδ' ἐλέγχει γεωμέτρην, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη γ' ἀγεωμετρήτοις περὶ γεωμετρίας διαλεκτέον. λήσει γὰρ ὁ φαύλως διαλεγόμενος, ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὑπεστημῶν. Ἐπεὶ δ' ἔστι γεωμετρικὰ ἐρωτήματα, ἆρ' ἐστὶ καὶ ἀγεωμέτρητα, καὶ παρ' ἑκάστην ὑπεστήμην τὰ κατὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν ποίαν γεωμετρικά ἐστι. Καὶ πότερον ὃ κατὰ τὴν ἄγνοιαν συλλογισμὸς, ὁ ἐκ τῶν ἀντικειμένων συλλογισμὸς, ἢ ὁ παρα-

λογισμός. Κατὰ γεωμετρίαν δὲ, ἢ ἐξ ἄλλης τέχνης, οἷον τὸ μουσικόν ἐστιν ἐρώτημα, ἀγεωμέτρητον πρὰ γεωμετρίας. τὸ δὲ τὰς πραλλήλους συμπίπτειν οἴεσθαι, γεωμέτρικόν πως καὶ ἀγεωμέτρητον ἄλλον τρόπον, διττὸν γὰρ οὖσαν. ὥσπερ τὸ ἄῤῥυθμον, καὶ τὸ μὲν ἕτερον ἀγεωμέτρητον τῷ μὴ ἔχειν, ὥσπερ τὸ ἄῤῥυθμον, τὸ δὲ ἕτερον, τῷ φαύλως ἔχειν, καὶ ἡ ἄγνοια αὕτη ἡ ἐκ τῶν τοιούτων ἀρχῶν ἐναντία. ἐν δὲ τοῖς μαθήμασιν, οὐκ ἔστιν ὁμοίως ὁ παραλογισμὸς, ὅτι τὸ μέσον ἔστιν ἀεὶ διττόν. κατά γε γὰρ τούτου παντὸς, καὶ οὖσαν πάλιν κατ' ἄλλου λέγετο παντός. τὸ δὲ κατηγορούμενον οὐ λέγετο πᾶν. ταῦτα δ' ἐστὶν οἷον ὁρᾷν τῇ νοήσει. ἐν δὲ τοῖς λόγοις λαντάνει, ἆρα πᾶς κύκλος σχῆμα; ἂν δὲ γράψῃ, δῆλον. τί δὲ; τὰ ἔπη κύκλος; φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν. οὐ δεῖ δ' ἐνστάσιν εἰς αὐτὸ φέρειν, ἂν ᾖ ἡ πρότασις ἐπακτική. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ πρότασίς ἐστιν, ἢ μή ἐστι πλειόνων. οὐ γὰρ ἔσται πάντων. ἐκ τῶν καθόλου δ' ὁ συλλογισμὸς, δῆλον ὅτι οὐδ' ἐνστάσις. αἱ αὐταὶ γὰρ προτάσεις καὶ ἐνστάσεις. ἢν γὰρ φέρει ἐνστάσιν, αὕτη γένοιτ' ἂν πρότασις, ἢ ἀποδεικτικὴ ἡ διαλεκτική.

Συμβαίνει δ' ἐνίους ἀσυλλογίστως λέγειν. διὰ τὸ λαμβάνειν ἀμφοτέροις τὰ ἑπόμενα. οἷον καὶ ὁ Καινεὺς ποιεῖ. ὅτι τὸ πῦρ ἐν τῇ πολλαπλασίονι ἀναλογίᾳ, καὶ γὰρ τὸ πῦρ ταχὺ γενναῖται ὥσφησι. καὶ αὕτη ἡ ἀναλογία οὕτως δ' οὐκ ἔστι συλλογισμός. ἀλλ' εἰ τῇ ταχίστῃ ἀναλογίᾳ ἕπετο ἡ πολυπλάσιος, καὶ τῷ πυρὶ ἡ ταχίστη ἐν τῇ κινήσει, ἀναλογία. ἐνίοτε μὲν γὰρ οὐκ ἐνδέχεται συλλογίσασθαι ἐκ τῶν εἰλημμένων. ὁτὲ δὲ ἐνδέχεται, ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται. εἰ δ' ἦν ἀδύνατον ἐκ ψευδῶν ἀληθὲς δεῖξαι, ῥᾴδιον ἂν ἦν τὸ ἀναλύειν, ἀντέστρεφε γὰρ ἂν ἐξ ἀνάγκης. ἔστω γὰρ τὸ ᾱ ὄν, τούτου δ' ὄντος, τὰ δί ἐστιν ἃ οἶδα ὅτι ἐστὶν, οἷον τὸ β̄. ἐκ τούτων ἄρα δείξω ὅτι ἔστιν ἐκεῖνο. ἀντιστρέφει δὲ μᾶλλον τὰ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὅτι οὐδὲν συμβεβηκὸς λαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ διαφέρουσι τῶν ἐν τοῖς διαλόγοις, ἀλλ' ὁρισμούς. αὔξεται δ' οὐ διὰ τῶν μέσων, ἀλλὰ τοῦ προσλαμβάνειν, οἷον τὸ ᾱ τοῦ β̄, οὖσαν δὲ τοῦ γ̄, πάλιν οὖσαν τοῦ δ̄, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον, καὶ εἰς τὸ πλάγιον, οἷον τὸ ᾱ καὶ κατὰ τοῦ β̄, καὶ κατὰ τοῦ ε̄, οἷον ἔστιν ἀριθμὸς

ποσὸς,

ποσὸς, ἢ καὶ ἄπειρος, οὖσαν ἐφ' ᾧ ᾱ, ὁ περιττὸς ἀριθμὸς ποσὸς, ἐφ' οὗ β̄, ἀριθμὸς περιττὸς, ἐφ' οὗ γ̄. ἔστιν ἄρα τὸ ᾱ κατὰ τοῦ γ̄, καὶ ἔστιν ὁ ἄρτιος ποσὸς, ἀριθμὸς, ἐφ' οὗ δ̄, ὁ ἄρτιος ἀριθμὸς, ἐφ' οὗ ε̄, ἔστιν ἄρα τὸ ᾱ κατὰ τοῦ ε̄. Τὸ δ' ὅτι διαφέρει καὶ τὸ διότι ἐπίστασθαι, πρῶτον μὲν ἐν τῇ αὐτῇ πλεστήμῃ, καὶ ἐν ταύτῃ διχῶς. ἔνα μὲν τρόπον, ἐὰν μὴ δι' ἀμέσων γίνηται ὁ συλλογισμός. οὐ γὰρ λαμβάνεται τὸ πρῶτον αἴτιον, ἡ δὲ τοῦ διότι πλεστήμη, κατὰ τὸ πρῶτον αἴτιον, ἄλλον δὲ, δι' ἀμέσων μὲν, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ αἰτίου, ἀλλὰ τῶν ἀντιστρεφόντων, διὰ τοῦ γνωριμωτέρου. κωλύει γὰρ οὐδὲν τῶν ἀντικατηγορουμένων γνωριμώτερον εἶναι ἐνίοτε τὸ μὴ αἴτιον, ὥστ' ἔσται διὰ τούτου ἡ ἀπόδειξις. οἷον, ὅτι ἐγγὺς οἱ πλάνητες, διὰ τοῦ μὴ στίλβειν. ἔστω ἐφ' ᾧ γ̄, πλάνητες, ἐφ' ᾧ β̄, τὸ μὴ στίλβειν, ἐφ' ᾧ ᾱ, τὸ ἐγγὺς εἶναι, ἀληθὲς δὲ τὸ β̄ κατὰ τοῦ γ̄ εἰπεῖν. οἱ γὰρ πλάνητες οὐ στίλβουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ᾱ κατὰ τοῦ β̄. τὸ γὰρ μὴ στίλβον, ἐγγύς ἐστι. οὖσαν δ' εἰλήφθω δι' ἐπαγωγῆς, ἢ δι' αἰσθήσεως. ἀνάγκη οὖν τὸ ᾱ τοῦ γ̄ ὑπάρχειν. ὥστ' ἀποδέδεικτο ὅτι οἱ πλάνητες ἐγγὺς εἰσίν. οὗτος οὖν ὁ συλλογισμὸς, οὐ τοῦ διότι, ἀλλὰ τοῦ ὅτι ἐστίν. οὐ γὰρ διὰ τὸ μὴ στίλβειν ἐγγύς εἰσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι, οὐ στίλβουσιν. Ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ θατέρου, θάτερον δειχθῆναι, καὶ ἔσται τοῦ διότι ἡ ἀπόδειξις. οἷον ἔστω τὸ γ̄ πλάνητες, ἐφ' ᾧ β̄ τὸ ἐγγὺς εἶναι, τὸ ᾱ, τὸ μὴ στίλβειν, ὑπάρχει δὴ καὶ τὸ β̄ τῷ γ̄ καὶ τὸ ᾱ τῷ β̄ τὸ μὴ στίλβειν, ὥστε καὶ τὸ ᾱ τῷ γ̄, καὶ ἔστι τοῦ διότι ὁ συλλογισμός. εἴληπται γὰρ τὸ πρῶτον αἴτιον. πάλιν ὡς τὴν σελήνην δεικνύουσιν ὅτι σφαιροειδὴς διὰ τῶν αὐξήσεων. εἰ γὰρ τὸ αὐξανόμενον οὕτως, σφαιροειδές. αὐξάνει δ' ἡ σελήνη, φανερὸν, ὅτι σφαιροειδής. οὕτως μὲν οὖν τοῦ ὅτι γέγονεν ὁ συλλογισμός. ἀνάπαλιν δὲ τεθέντος τοῦ μέσου τοῦ διότι. οὐ γὰρ διὰ τὰς αὐξήσεις, σφαιροειδής ἐστιν, ἀλλὰ διὰ τὸ σφαιροειδὴς εἶναι, λαμβάνει τὰς αὐξήσεις τοιαύτας. σελήνη ἐφ' ᾧ γ̄, σφαιροειδὴς ἐφ' ᾧ β̄, αὔξησις ἐφ' ᾧ ᾱ, ἐφ' ὧν δὲ τὰ μέσα μὴ ἀντιστρέφει, καὶ ἔστι γνωριμώτερον ἀναίτιον, τὸ ὅτι μὲν δείκνυτο τὸ διότι δ' οὔ. Ἔτι ἐφ' ὧν τὸ μέσον ἔξω τίθεται, καὶ γὰρ ἐν τούτοις, τοῦ ὅτι, καὶ οὐ τοῦ διότι ἡ ἀπόδειξις. οὐ γὰρ λέγετο

τὸ αἴτιον, οἷον διὰ τὶ οὐκ ἀναπνέει ὁ τοῖχος, ὅτι οὐ ζῶν. εἰ γὰρ ὥστε τοῦ μὴ ἀναπνέειν αἴτιον, ἔδει τὸ ζῶον, εἶναι αἴτιον τοῦ ἀναπνεῖν. οἷον, εἰ ἡ ἀπόφασις αἰτία τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἡ κατάφασις αἰτία τοῦ ὑπάρχειν. ὥσπερ εἰ τὸ ἀσύμμετρα εἶναι τὰ θερμὰ καὶ ψυχρὰ τοῦ μὴ ὑγιαίνειν, τὸ σύμμετρα εἶναι τοῦ ὑγιαίνειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ κατάφασις τοῦ ὑπάρχειν, ἡ ἀπόφασις τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὧν δὲ τῶν οὕτως ἀποδεδομένων, οὐ συμβαίνει τὸ λεχθὲν, οὐ γὰρ ἅπαν ἀναπνεῖ ζῶον. ὁ δὲ συλλογισμὸς γίνεται τῆς τοιαύτης αἰτίας, ἐν τῷ μέσῳ σχήματι. οἷον, ἔστω τὸ ᾱ ζῶον, ἐφ' ᾧ τὸ β̄, τὸ ἀναπνεῖν, ἐφ' ᾧ γ̄, τοῖχος. τῷ μὲν οὖν β̄ παντὶ ὑπάρχει τὸ ᾱ. πᾶν γὰρ τὸ ἀναπνέον ζῶον, τῷ δὲ γ̄ οὐδενὶ, ὥστε τὸ β̄ τῷ γ̄ οὐδενὶ, οὐκ ἄρα ἀναπνεῖ ὁ τοῖχος. Ἐοίκασι δὲ αἱ τοιαῦται τῶν αἰτιῶν, τοῖς καθ' ὑπερβολὴν εἰρημένοις. ὥστε δ' ἔστι τὸ πλέον ἀποστήσαντα τὸ μέσον εἰπεῖν. οἷον τὸν τοῦ Ἀναχάρσιδος, ὅτι ἐν σκύθαις οὐκ εἰσὶν αὐλητρίδες, οὐ δὲ γὰρ ἄμπελοι, κατὰ μὲν δὴ τὴν αὐτὴν ὑπαρτήμην, καὶ κατὰ τὴν τῶν μέσων θέσιν, αὗται διαφοραί εἰσιν τοῦ ὅτι πρὸς τὸ διότι συλλογισμόν. ἄλλον δὲ τρόπον διαφέρει τὸ διότι τοῦ ὅτι, τὸν δι' ἄλλης ὑπαρτήμης ἑκάτερον θεωρεῖν. τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὥστ' εἶναι θάτερον, ὑπὸ θάτερον. οἷον τὰ ὀπτικὰ, πρὸς γεωμετρίαν, καὶ τὰ μηχανικὰ, πρὸς στερεωμετρίαν, καὶ τὰ ἁρμονικὰ πρὸς ἀριθμητικὴν, καὶ τὰ φαινόμενα, πρὸς ἀστρολογικήν. σχεδὸν δὲ συνώνυμοί εἰσι, τούτων τῶν ὑπαρτημῶν ἐνίαι. οἷον ἀστρολογία, ἥτε μαθηματικὴ, καὶ ἡ ναυτικὴ, καὶ ἁρμονικὴ, ἥτε μαθηματικὴ, καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀκοήν. ἐν ταῦθα γὰρ τὸ μὲν ὅτι, τῶν αἰσθητικῶν εἰδέναι, τὸ δὲ διότι, τῶν μαθηματικῶν. οὗτοι γὰρ ἔχουσι τῶν αἰτίων τὰς ἀποδείξεις, καὶ πολλάκις οὐκ ἴσασι τὸ ὅτι, καθάπερ οἱ τὸ καθόλου θεωροῦντες, πολλάκις ἐνία τῶν καθ' ἕκαστον οὐκ ἴσασι δι' ἀνεπισκεψίαν. ἔστι δὲ ταῦτα ὅσα ἕτερόν τι ὄντα τὴν οὐσίαν κέχρηται τοῖς εἴδεσι. τὰ γὰρ μαθήματα, περὶ εἴδη ἐστίν. οὐ γὰρ καθ' ὑποκειμένου τινός. εἰ γὰρ καὶ καθ' ὑποκειμένου τινὸς τὰ γεωμετρικά ἐστιν, ἀλλ' οὐχ ἡ γεωμετρικά, καθ' ὑποκειμένου. ἔχει δὲ καὶ πρὸς τὴν ὀπτικὴν, ὡς αὕτη πρὸς τὴν γεωμετρίαν, ἄλλη πρὸς ταύτην. οἷον τὸ περὶ τῆς ἴριδος. τὸν

μὲν

μὲν γὰρ ὅτι, φυσικοῦ εἰδέναι, τὸν δὲ διότι, ὀπτικοῦ, ἢ ἁπλῶς ἢ τοῦ κατὰ τὸ μάθημα. πολλαὶ δὲ καὶ τῶν μὴ ὑπ' ἀλλήλας ὑπαρτημῶν, ἔχουσιν οὕτως. οἷον ἰατρικὴ πρὸς γεωμετρίαν. ὅτι μὲν γὰρ τὰ ἕλκη τὰ περιφερῆ βραδύτερον ὑγιάζεται, τοῦ ἰατροῦ εἰδέναι, διότι δὲ, τοῦ γεωμέτρου. Τῶν δὲ σχημάτων, ἐπιστημονικὸν μάλιστα, τὸ πρῶτόν ἐστιν, αἵτε γὰρ μαθηματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν διὰ τούτου φέρουσι τὰς ἀποδείξεις. οἷον ἀριθμητικὴ καὶ γεωμετρία καὶ ὀπτικὴ, καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν, ὅσαι τοῦ διότι ποιοῦνται τὴν σκέψιν. ἢ γὰρ ὅλως, ἢ ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ, καὶ ἐν τοῖς πλείστοις, διὰ τούτου τοῦ σχήματος ὁ τοῦ διότι γίνεται συλλογισμός. ὥστε καὶ διὰ τοῦτ' εἴη μάλιστα ὑπαρτημονικὸν, κυριώτατον γὰρ τοῦ εἰδέναι, τὸ, διότι θεωρεῖν. εἶτα τὰ τοῦ τί ἐστιν, ὑπαρτήμην διὰ τούτου μόνου θηρεῦσαι δυνατόν. ἐν μὲν γὰρ τοῦ μέσῳ σχήματι, οὐ γίνεται κατηγορικὸς συλλογισμὸς, ἡ δὲ τοῦ τί ἐστιν ὑπαρτήμη καταφάσεως. ἐν δὲ τῷ ἐσχάτῳ γίνεται μὲν, ἀλλ' οὐ καθόλου, τὸ δὲ τί ἐστι τῶν καθόλου ἐστίν. οὐ γὰρ πῆ ἐστι ζῶον δίπουν ὁ ἄνθρωπος, ἔτι ὥστε μὲν ἐκείνων οὐδὲν προσδεῖται, ἐκεῖνα δὲ διὰ τούτου καταπυκνοῦται καὶ αὔξεται, ἕως ἂν, εἰς τὰ ἄμεσα ἔλθῃ. φανερὸν οὖν ὅτι κυριώτατον τοῦ ἐπίστασθαι τὸ πρῶτον σχῆμα. ὥσπερ δὲ ὑπάρχειν τὸ ᾱ τοῦ β̄ ἐνεδέχετο ἀτόμως, οὕτω καὶ μὴ ὑπάρχειν ἐγχωρεῖ. λέγω δὲ τὸ ἀτόμως ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, τοῦ μὴ εἶναι αὐτῶν μέσον, οὕτως γὰρ, οὐκ ἔσται κατ' ἄλλο τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν μὲν οὖν ἢ τὸ ᾱ ἢ τὸ β̄ ἐν ὅλῳ τινὶ ᾖ ἢ καὶ ἄμφω, οὐκ ἐνδέχεται τὸ ᾱ τοῦ β̄ πρώτως μὴ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ τὸ ᾱ ἐν ὅλῳ τοῦ γ̄, οὐκοῦν εἰ τὸ β̄ μή ἐστιν ἐν ὅλῳ τοῦ γ̄. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸν μὲν ᾱ εἶναι ἐν τινὶ ὅλῳ, τὸ δὲ β̄ μὴ εἶναι ἐν τούτῳ, συλλογισμὸς ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν τὸ ᾱ τὸν β̄. εἰ γὰρ τοῦ μὲν ᾱ παντὶ τὸ γ̄, τῷ δὲ β̄ μηδενὶ, οὐδενὶ τοῦ β̄ τὸ ᾱ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸν μὴ β̄ ἐν ὅλῳ τινί ἐστιν, οἷον ἐν τῷ δ̄. τὸ μὲν γὰρ δ̄ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχει, τῷ δὲ ᾱ οὐδενὶ τὸν δ̄, ὥστε τὸ ᾱ οὐδενὶ τῷ β̄ ὑπάρξει διὰ συλλογισμοῦ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δειχθήσετο, καὶ εἰ ἄμφω ἐν ὅλῳ τινί ἐστιν, ὅτι ἐνδέχεται τὸν β̄ μὴ εἶναι, ἐν ᾧ ὅλῳ ἐστὶ τὸν ᾱ, ἢ πάλιν τὸν ᾱ, ἐν ᾧ τὸ β̄. φανερὸν ἐκ τῶν συστοιχιῶν, ὅσαι

μὴ ἐπαλλάττουσιν ἀλλήλαις. εἰ γὰρ μηδὲν τῶν ἐν τῇ ᾱ γ̄ δ̄ συ-
στοιχίᾳ κατὰ μηδενὸς κατηγορεῖται τῶν ἐν τῇ β̄ ε̄ ζ̄, τὸ δὲ ᾱ ἐν
ὅλῳ ἐστὶ τῷ θ̄, φανερὸν ὅτι τὸ β̄ οὐκ ἔσται ἐν τῷ θ̄ συστοίχῳ ὀν-
τί. ἐπαλλάξουσι γὰρ οἱ συστοιχίαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ β̄ ἐν ὅλῳ
τινί ἐστιν. ἐὰν δὲ μηδέτερον ᾖ ἐν ὅλῳ μηδενὶ, μὴ ὑπάρχῃ δὲ τὸ
ᾱ τῷ β̄, ἀνάγκη ἀτόμως μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἔσται τὶ μέσον,
ἀνάγκη θάτερον αὐτῶν ἐν ὅλῳ τινὶ εἶναι. ἢ γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ σχή-
ματι, ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἔσται ὁ συλλογισμός. εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ πρώ-
τῳ, τὸ β̄ ἔσται ἐν ὅλῳ τινί. καταφατικὴν γὰρ δεῖ τὴν πρὸς οὗτο
γίνεσθαι πρότασιν. εἰ δ' ἐν τῷ μέσῳ, ὁπότερον ἔτυχε. πρὸς ἀμ-
φοτέροις γὰρ ληφθέντος τοῦ στερητικοῦ, γίνεται συλλογισμός.
ἀμφοτέρων δ' ἀποφατικῶν οὐσῶν, οὐκ ἔσται. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν-
δέχεταί τε ἄλλο ἄλλῳ μὴ ὑπάρχειν ἀτόμως, καὶ πότ' ἐνδέχετε,
καὶ πῶς, εἰρήκαμεν. ἄγνοια δ' ἡ μὴ κατὰ ἀπόφασιν, ἀλλὰ κατὰ
διάθεσιν λεγομένη, ἔστι μὲν ἡ διὰ συλλογισμοῦ γινομένη ἀπάτη.
αὕτη δ' ἐν μὲν τοῖς πρώτως ὑπάρχουσιν, ἢ μὴ ὑπάρχουσι συμ
βαίνει διχῶς. ἢ γὰρ ὅταν ἁπλῶς ὑπολάβῃ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρ
χειν, ἢ ὅταν διὰ συλλογισμοῦ λάβῃ τὴν ὑπόληψιν. τὸ μὲν οὖν
ἁπλῆς ὑπολήψεως, ἁπλῆ ἡ ἀπάτη, τὸ δὲ διὰ συλλογισμοῦ,
πλείους. μὴ ὑπαρχέτω γὰρ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ β̄ ἀτόμως, οὐκοῦν
ἐὰν συλλογίζητε ὑπάρχειν τὸ ᾱ τῷ β̄, μέσον λαβὼν τὸ γ̄, ἠπα
τημένος ἔσται διὰ συλλογισμοῦ. ἐνδέχετε μὲν οὖν ἀμφοτέρας
τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς. ἐνδέχεται δὲ τὴν ἑτέραν μόνον. εἰ
γὰρ μήτε τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρχει, μήτε τὸ γ̄ μηδενὶ τῷ β̄,
εἴληπται δ' ἑκατέρα ἀνάπαλιν, ἄμφω ψευδεῖς ἔσονται. ἐγ-
χωρεῖ δ' οὕτως ἔχειν τὸ γ̄ πρὸς τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄, ὥστε μήτε ὑπὸ
τὸ ᾱ εἶναι, μήτε καθόλου τῷ β̄. τὸ μὲν γὰρ β̄ ἀδύνατον εἶναι ἐν
ὅλῳ τινί. πρώτως γὰρ ἐλέγετο αὐτῷ τὸ ᾱ μὴ ὑπάρχειν. τὸ δὲ ᾱ
οὐκ ἀνάγκη πᾶσι τοῖς οὖσιν εἶναι καθόλου, ὥστε ἀμφότεραι
ψευδεῖς. ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτέραν ἐνδέχεται ἀληθῆ λαμβάνειν, οὐ
μέντοι ὁποτέραν ἔτυχεν, ἀλλὰ τὴν ᾱ γ̄. ἡ γὰρ γ̄ β̄ πρότασις
ἀεὶ ψευδὴς ἔσται, διὰ τὸ ἐν μηδενὶ εἶναι τὸ β̄. τὸ δὲ ᾱ γ̄ ἐγχωρεῖ.
οἷον εἰ τὸ ᾱ καὶ τῷ γ̄ καὶ τῷ β̄ ὑπάρχει ἀτόμως. ὅταν γὰρ πρῶ
τον

τον τὸ αὐτὸ πλειόνων κατηγορῆται, οὐδέτερον οὐδετέρου ἔσται.
διαφέρει δ' οὐδὲν, οὐδ' εἰ μὴ ἀτόμως ὑπάρχει. ἡ μὲν τοῦ ὑπάρ-
χειν ἀπάτη, διὰ τούτων γε καὶ οὕτως γίνετε μόνως. οὐ γὰρ ἦν ἐν
ἄλλῳ σχήματι τοῦ ὑπάρχειν συλλογισμός. ἡ δὲ τοῦ μὴ ὑπάρχειν
ἔν τε τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι. πρῶτον οὖν εἴπωμεν
ποσαχῶς ἐν τῷ πρώτῳ γίνεται, καὶ πῶς ἐχουσῶν τῶν προτά
σεων. ἐνδέχεται μὲν οὖν ἀμφοτέρων ψευδῶν οὐσῶν. οἷον εἰ
τὸ ᾱ καὶ τῷ γ̄, καὶ τῷ β̄ ὑπάρχει ἀτόμως. ἐὰν γὰρ ληφθῇ τὸ
μὲν ᾱ τῷ γ̄ μηδενὶ, τὸ δὲ γ̄ παντὶ τῷ β̄, ψευδεῖς αἱ προτά-
σεις. ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸ ἑτέρας ψευδοῦς οὔσης, καὶ ταύτης
ὁποτέρας ἔτυχεν. ἐγχωρεῖ γὰρ τὴν μὲν ᾱ γ̄ ἀληθῆ εἶναι, τὴν δὲ
β̄ γ̄, ψευδῆ. τὴν μὲν ᾱ γ̄ ἀληθῆ, ὅτι οὐ πᾶσι τοῖς οὖσιν ὑπάρχει
τὸ ᾱ. τὴν δὲ γ̄ β̄ ψευδῆ, ὅτι ἀδύνατον ὑπάρχειν τῷ β̄ τὸ γ̄,
ᾧ μηδενὶ ὑπάρχει τὸ ᾱ. οὐ γὰρ ἔτι ἀληθὴς ἔσται ἡ ᾱ γ̄ πρότασις.
ἅμα δὲ εἰ καί εἰσιν ἀμφότεραι ἀληθεῖς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται
ἀληθές. ἀλλὰ καὶ τὴν γ̄ β̄ ἐνδέχεται ἀληθῆ εἶναι, τὸ ἑτέρας οὔσης
ψευδοῦς. οἷον εἰ τὸ β̄ καὶ ἐν τῷ γ̄ καὶ ἐν τῷ ᾱ ἐστίν. ἀνάγκη γὰρ
θάτερον ὑπὸ θάτερον εἶναι, ὥστ' ἂν λάβῃ τὸ ᾱ μηδενὶ τῷ γ̄ ὑπάρ
χειν, ψευδὴς ἔσται ἡ πρότασις. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ ἑτέρας
ψευδοῦς οὔσης καὶ ἀμφοῖν, ἔσται ψευδὴς ὁ συλλογισμός. ἐν
δὲ τῷ μέσῳ σχήματι, ὅλας μὲν εἶναι ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις
ψευδεῖς, οὐκ ἐνδέχεται. ὅταν γὰρ τὸ ᾱ παντὶ τῷ β̄ ὑπάρχῃ,
οὐδὲν ἔσται λαβεῖν ὃ τῷ μὲν ἑτέρῳ παντὶ, θατέρῳ δ' οὐδενὶ
ὑπάρξει. δεῖ δ' οὕτως λαμβάνειν τὰς προτάσεις, ὥστε τῷ μὲν
ὑπάρχειν, τῷ δὲ μὴ ὑπάρχειν, εἴπερ ἔσται συλλογισμός. εἰ οὖν οὕ-
τως λαμβανόμεναι ψευδεῖς, δῆλον ὡς ἐναντίως ἀνάπαλιν ἕξ-
ουσι. οὗτο δ' ἀδύνατον. Ἐπί τι δ' ἑκάτερον οὐδὲν κωλύει ψευ-
δῆ εἶναι, οἷον εἰ τὸ γ̄ καὶ τῷ ᾱ καὶ τῷ β̄ τινὶ ὑπάρχει. ἂν γὰρ τῷ
μὲν ᾱ ληφθῇ παντὶ ὑπάρχον, τῷ δὲ β̄ μηδενὶ, ψευδεῖς μὲν
ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, οὐ μέντοι ὅλαι ἀλλ' ἐπί τι. καὶ ἀνά-
παλιν δὲ τεθέντος τοῦ στερητικοῦ, ὡσαύτως. τὴν δ' ἑτέραν εἶναι
ψευδῆ καὶ ὁποτερανοῦν ἐνδέχετε. ὃ γὰρ ὑπάρχει τῷ ᾱ παντὶ,
καὶ τῷ β̄ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τῷ μὲν ᾱ ὅλῳ ὑπάρχειν τὸ γ̄,

τοῦ δὲ β ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν γ α ἀληθὴς ἔσται, ἡ δὲ γ β ψευδής. πάλιν ὃ τῷ β μηδενὶ ὑπάρχει, οὐδὲ τοῦ α παντὶ ὑπάρξει. εἰ γὰρ τῷ α, καὶ τοῦ β, ἀλλ' οὐχ ὑπῆρχεν. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ, τῷ μὲν α ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ β μηδενί. ἡ μὲν γ β πρότασις, ἀληθὴς, ἡ δ' ἑτέρα, ψευδής. ὁμοίως δὲ καὶ μετατεθέντος τοῦ στερητικοῦ. ὃ γὰρ μηδενὶ ὑπάρχει τοῦ α, οὐδὲ τῷ β οὐδενὶ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ, τῷ μὲν α ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, τοῦ δὲ β ὅλῳ ὑπάρχειν. ἡ μὲν α γ πρότασις, ἀληθὴς ἔσται, ἡ δ' ἑτέρα ψευδὴς, καὶ πάλιν ὃ παντὶ τῷ β ὑπάρχει, μηδενὶ λαβεῖν τοῦ α ὑπάρχον ψεῦδος. ἀνάγκη γὰρ εἰ τοῦ β παντὶ καὶ τῷ α τινὶ ὑπάρχειν. ἐὰν οὖν ληφθῇ τοῦ μὲν β παντὶ ὑπάρχειν τὸ γ, τῷ δὲ α μηδενὶ, ἡ μὲν γ β ἀληθὴς ἔσται, ἡ δὲ γ α ψευδής. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ ἀμφοτέρων οὐσῶν ψευδῶν, καὶ τοῦ ἑτέρας μόνον, ἔσται συλλογισμὸς ἀπατητικὸς ἐν τοῖς ἀτόμοις.

Ἐν δὲ τοῖς μὴ ἀτόμως ὑπάρχουσιν ἢ μὴ ὑπάρχουσιν, ὅταν μὴ διὰ τοῦ οἰκείου μέσου γίνητο τοῦ ψεύδους ὁ συλλογισμὸς, οὐχ οἷόν τε ἀμφοτέρας ψευδεῖς εἶναι τὰς προτάσεις, ἀλλὰ μόνον τῆς πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ. Λέγω δ' οἰκεῖον μέσον, δι' οὗ γίνετο τοῦ ἀντιφάσεως ὁ συλλογισμός. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α τῷ β διὰ μέσου τοῦ γ. ἐπεὶ οὖν ἀνάγκη τὴν γ β καταφατικὴν λαμβάνεσθαι συλλογισμοῦ γινομένου, δῆλον ὅτι ἀεὶ αὕτη ἔσται ἀληθής. οὐ γὰρ ἀντιστρέφεται, ἡ δὲ α γ ψευδής. ταύτης γὰρ ἀντιστρεφομένης, ἐναντίος γίνετο ὁ συλλογισμός. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἐξ ἄλλης συστοιχίας ληφθείη τὸ μέσον, οἷον τὸ δ. εἰ καὶ ἐν τῷ α ὅλῳ ἐστὶ, καὶ κατὰ τοῦ β κατηγορεῖτο παντός. ἀνάγκη γὰρ τῆς μὴ δ β πρότασιν μένειν, τὴν δ' ἑτέραν ἀντιστρέφεσθαι. ὥσθ' ἡ μὴ ἀεὶ ἀληθὴς, ἡ δ' ἀεὶ ψευδὴς, καὶ σχεδὸν ἥγετοι αὕτη ἀπάτη, ἡ αὐτή ἐστι τῇ διὰ τοῦ οἰκείου μέσου. ἐὰν δὲ μὴ διὰ τοῦ οἰκείου μέσου γίνητο ὁ συλλογισμὸς, ὅταν μὲν ὑπὸ τὸ α ᾖ τὸ μέσον, τῷ δὲ β μηδενὶ, ὑπάρχῃ, ἀνάγκη ψευδεῖς εἶναι ἀμφοτέρας. ληπτέαι γὰρ ἐναντίως ἢ ὡς ἔχουσιν αἱ προτάσεις, εἰ μέλλοι συλλογισμὸς ἔσεσθαι. οὕτως δὲ λαμβανομένων, ἀμφότεραι γίνονται ψευδεῖς. οἷον, εἰ τὸ μὴ α ὅλῳ τῷ δ ὑπάρχει, τὸ δὲ δ μηδενὶ τῷ β. ἀντιστραφέντων γὰρ τούτων

τῶν, συλλογισμὸς ἔσται, καὶ αἱ προτάσεις ἀμφότεραι ψευδεῖς. ὅταν δὲ μὴ ᾖ ὑπὸ τὸ α τὸ μέσον, οἷον τὸ δ, ἡ μὲν α δ ἀληθὴς ἔσται, ἡ δὲ δ β ψευδής. ἡ μὲν γὰρ α δ ἀληθὴς, ὅτι οὐκ ἦν ἐν τῷ α τὸ δ. ἡ δὲ δ β ψευδὴς. ὅτι εἰ ἦν ἀληθὴς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἦν ἀληθὲς, ἀλλ' ἦν ψεῦδος. διὰ δὲ τοῦ μέσου σχήματος γινομένης τοῦ ἀπάτης, ἀμφοτέρας μὲν οὐκ ἐνδέχετο ψευδεῖς εἶναι τὰς προτάσεις ὅλας. ὅταν γὰρ ᾖ τὸ β ὑπὸ τὸ α, οὐδὲν ἐνδέχεται τοῦ μὲν παντὶ, τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. τὴν ἑτέραν δ' ἐγχωρεῖ, καὶ ὁποτέραν ἔτυχεν. εἰ γὰρ τὸ γ καὶ τῷ α καὶ τῷ β ὑπάρχει, ἐὰν ληφθῇ τῷ μὴ α ὑπάρχειν, τῷ δὲ β μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν α γ ἀληθὴς ἔσται, ἡ δ' ἑτέρα ψευδής. πάλιν εἰ τῷ μὴ β ληφθείη τὸ γ ὑπάρχειν, τῷ δὲ α μηδενὶ, ἡ μὲν γ β ἀληθὴς ἔσται, ἡ δ' ἑτέρα, ψευδής. ἐὰν μὴ οὖν στερητικὸς ᾖ τοῦ ἀπάτης ὁ συλλογισμὸς, εἴρητο πότε καὶ διὰ τίνων ἔσται ἡ ἀπάτη. ἐὰν δὲ καταφατικὸς, ὅταν μὴ διὰ τοῦ οἰκείου μέσου, ἀδύνατον ἀμφοτέρας εἶναι ψευδεῖς. ἀνάγκη γὰρ τὴν γ β μένειν, εἴπερ ἔσται συλλογισμὸς, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. ὥστε ἡ γ α ἀεὶ ἔσται ψευδὴς, αὕτη γάρ ἐστιν ἀντιστρεφομένη. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἐξ ἄλλης συστοιχίας λαμβάνοιτο τὸ μέσον, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ὑπὸ τοῦ στερητικῆς ἀπάτης. ἀνάγκη γὰρ τὴν μὲν δ β μένειν, τὴν δὲ α δ ἀντιστρέφεσθαι, καὶ ἡ ἀπάτη ἡ αὐτὴ τῇ πρότερον. ὅταν δὲ μὴ διὰ τοῦ οἰκείου ἐὰν μὲν ᾖ τὸ δ ὑπὸ τὸ α, αὕτη μὲν ἔσται ἀληθὴς, ἡ ἑτέρα δὲ ψευδής. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α πλείοσιν ὑπάρχειν, ἃ οὐκ ἔστιν ὑπάλληλα. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τὸ δ ὑπὸ τὸ α, αὕτη μὲν, ἀεὶ δῆλον ὅτι ἐστὶ ψευδὴς, καταφατικὴ γὰρ λαμβάνεται. τὴν δὲ δ β ἐνδέχεται καὶ ἀληθῆ εἶναι καὶ ψευδῆ, οὐδὲν γὰρ κολύει τὸ μὲν α τῷ δ μηδενὶ ὑπάρχειν, τὸ δὲ δ τῷ β παντί. οἷον ζῶον, ὑπαστήμη, ὑπαστήμη δὲ, μουσικῇ. οὐδ' αὖ μήτε τὸ α μηδενὶ τῷ δ, μήτε τὸ δ μηδενὶ τῷ β. φανερὸν οὖν ὅτι μὴ ὄντος τοῦ μέσου ὑπὸ τὸ α, καὶ ἀμφοτέρας ἐγχωρεῖ ψευδεῖς εἶναι, καὶ ὁποτέραν ἔτυχε. πόσαχως μὴ οὖν καὶ διὰ τίνων ἐγχωρεῖ γίνεσθαι τὰς κατὰ συλλογισμὸν ἀπάτας, ἐν τε τοῖς ἀμέσοις καὶ ἐν τοῖς δι' ἀποδείξεως, φανερόν. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι εἴ τις αἴσθησις ἐκλέλοιπεν, ἀνάγκη

καὶ ὑπὸ τρίμην τινὰ ἐκλελοιπέναι, ἢν ἀδύνατον λαβεῖν, εἴπερ μανθάνομεν, ἢ ἐπαγωγῆ ἢ ἀποδείξει. ἔστι δ' ἡ μὲν ἀπόδειξις ἐκ τῶν καθόλου, ἡ δ' ἐπαγωγὴ τῶν κατὰ μέρος. ἀδύνατον δὲ τὰ καθόλου θεωρῆσαι, μὴ δι' ἐπαγωγῆς. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως λεγόμενα, ἔσται δι' ἐπαγωγῆς γνώριμα. κἄν τις βούληται γνώριμα ποιεῖν, ὅτι ὑπάρχει ἑκάστῳ γένει ἔνια καὶ εἰ μὴ χωρισά εἰσιν, ἢ τοιονδὶ ἕκαστον ἐπαχθῆναι δὲ μὴ ἔχοντας αἴσθησιν, ἀδύνατον. τῶν γὰρ καθέκαστον ἡ αἴσθησις, οὐ γὰρ ἐνδέχεται λαβεῖν αὐτῶν τὴν ὑπὸ τρίμην. οὔτε γὰρ ἐκ τῶν καθόλου ἄνευ ἐπαγωγῆς, οὔτε διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἄνευ τῆς αἰσθήσεως. ἔστι δὲ πᾶς συλλογισμὸς διὰ τριῶν ὅρων. καὶ ὁ μὲν δεικνῦναι δυνάμενος, ὅτι ὑπάρχει τὸ ᾱ τῷ γ̄, διὰ τὸ ὑπάρχειν τῷ β̄ καὶ οὗτος τῷ γ̄. ὁ δὲ στερητικὸς, τὴν μὲν ἑτέραν προτάσιν ἔχων, ὅτι ὑπάρχει τὶ ἄλλο ἄλλῳ, τὴν δ' ἑτέραν, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. φανερὸν οὖν ὅτι αἱ μὲν ἀρχαὶ ἐν αἱ λεγόμεναι ὑποθέσεις, αὗταί εἰσι. λαβόντα γὰρ ταῦτα, οὕτως ἀνάγκη δεικνῦναι, οἷον ὅτι τὸ ᾱ τῷ γ̄ ὑπάρχει διὰ τοῦ β̄, πάλιν δ' ὅτι τὸ ᾱ τῷ β̄, δι' ἄλλου μέσου, καὶ ὅτι τὸ β̄ τῷ γ̄ ὡσαύτως. κατὰ μὲν οὖν δόξαν συλλογιζομένοις καὶ μόνον διαλεκτικῶς, δῆλον ὅτι οὗτος μόνον σκεπτέον, εἰ ἐξ ὧν ἐνδέχεται ἐνδοξοτάτων γίνεσθαι συλλογισμός. ὥστ' εἰ καὶ ἔστι τῇ ἀληθείᾳ τῶν ᾱ β̄ μέσον, δοκεῖ δὲ μὴ εἶναι, ὁ διὰ τούτου συλλογιζόμενος, συλλελόγισται διαλεκτικῶς. πρὸς δ' ἀλήθειαν, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων δεῖ σκοπεῖν. ἔχει δ' οὕτως. ἐπειδὴ ἔστιν ὃ αὐτὸ μὲν κατ' ἄλλου κατηγορεῖται μὴ κατὰ συμβεβηκός. λέγω δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς, οἷον τὸ λευκὸν πότ' ἐκεῖνο φαμὲν εἶναι ἄνθρωπον, οὐχ ὁμοίως λέγοντες καὶ τὸν ἄνθρωπον λευκόν. ὁ μὲν γὰρ οὐχ ἕτερόν τι ὤν, λευκόν ἐστι. τὸ δὲ λευκὸν, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι λευκόν. ἔστιν οὖν ἔνια τοιαῦτα, ὥστε καθ' αὑτὰ κατηγορεῖσθαι. ἔσω δὴ τὸ γ̄ τοιοῦτον, ὃ αὐτὸ μὲν μηκέτι ὑπάρχει ἄλλῳ, τούτῳ δὲ τῷ β̄ πρώτῳ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλο μεταξύ. καὶ πάλιν τὸ ε̄ τοῦ ζ̄ ὡσαύτως, καὶ οὗτος τῷ β̄. ἆρ' οὖν τοῦτο ἀνάγκη στῆναι, ἢ ἐνδέχεται εἰς ἄπειρον ἰέναι. καὶ πάλιν εἰ τοῦ μὲν ᾱ μηδὲν κατηγορεῖται καθ' αὑτὸ, τὸ δὲ ᾱ τῷ θ̄ ὑπάρχει πρώτῳ, μεταξὺ δὲ

μηδενὶ

μηδενὶ προτέρῳ, καὶ τὸ θ̄ τοῦ η̄, καὶ οὗτος τοῦ β̄, ἆρα καὶ οὗτος ἵστασθαι ἀνάγκη, ἢ καὶ τοῦτ' ἐνδέχεται εἰς ἄπειρον ἰέναι, διαφέρει δὲ οὗτος τοῦ πρότερον τοσοῦτον, ὅτι τὸ μὲν, ἔστιν. ἆρα ἐνδέχεται ἀρξαμένῳ ἀπὸ τοιούτου ὃ μηδενὶ ὑπάρχει ἑτέρῳ, ἀλλ' ἄλλο ἐκείνῳ ὑπὸ τὸ ἄνω εἰς ἄπειρον ἰέναι. θάτερον δὲ ἀρξάμενον ἀπὸ τοιούτου, ὃ αὐτὸ μὲν ἄλλου, ἐκείνου δὲ μηδὲν κατηγορεῖται, ὑπὸ τὸ κάτω σκοπεῖν, εἰ ἐνδέχεται εἰς ἄπειρον ἰέναι. ἔτι τὰ μεταξὺ ἆρα ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι ὡρισμένων τῶν ἄκρων, λέγω δ' οἷον εἰ τὸ ᾱ τῷ γ̄ ὑπάρχει, μέσον δ' αὐτῶν τὸ β̄, τοῦ δὲ β̄ καὶ τοῦ ᾱ ἕτερα, τούτων δ' ἄλλα, ἆρα καὶ ταῦτα εἰς ἄπειρον ἐνδέχεται ἰέναι, ἢ ἀδύνατον. ἔστι δὲ οὗτος σκοπεῖν ταὐτὸ, καὶ εἰ αἱ ἀποδείξεις εἰς ἄπειρον ἔρχονται, καὶ εἰ ἔστιν ἀπόδειξις ἅπαντος, ἢ πρὸς ἄλληλα περαίνεται. ὁμοίως δὲ λέγω καὶ ὑπὸ τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν καὶ προτάσεων. οἷον εἰ τὸ ᾱ μὴ ὑπάρχει τῷ β̄ μηδενὶ, ἢ τοι πρώτῳ, ἢ ἔσται τὶ μεταξὺ ᾧ προτέρῳ οὐχ ὑπάρχει, οἷον εἰ τὸ η̄ ὃ τοῦ β̄ ὑπάρχει παντὶ, καὶ πάλιν τούτου ἔτι ἄλλῳ προτέρῳ, οἷον τὸ θ̄, ὃ τῷ η̄ παντὶ ὑπάρχει. καὶ γὰρ ὑπὸ τούτων ἢ ἄπειρα οἷς οὐχ ὑπάρχει προτέροις, ἢ ἵστατο, ὑπὸ δὲ τῶν ἀντιστρεφόντων οὐχ ὁμοίως ἔχει. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς ἀντικατηγορουμένοις οὗ πρώτου κατηγορεῖται ἢ τελευταίου, πάντα γὰρ πρὸς πάντα, ταύτη γε ὁμοίως ἔχει, εἴτ' ἔστιν ἄπειρα τὰ κατ' αὐτοῦ κατηγορούμενα, εἴτ' ἀμφότερά ἐστι τὰ ἀπορηθέντα ἄπειρα. πλὴν εἰ μὴ ὁμοίως ἐνδέχεται ἀντιστρέφειν, ἀλλὰ τὸ μὲν, ὡς συμβεβηκὸς, τὸ δ' ὡς κατηγορίαν. ὅτι μὲν οὖν μεταξὺ οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι, εἰ ὑπὸ τὸ κάτω, καὶ τὸ ἄνω ἵστανται αἱ κατηγορίαι, δῆλον. λέγω δ' ἄνω μὲν, τὴν ὑπὸ τὸ καθόλου μᾶλλον, κάτω δὲ, τὴν ὑπὸ τὸ κάτω μέρος. εἰ γὰρ τοῦ ᾱ κατηγορουμένου κατὰ τοῦ ζ̄, ἄπειρα τὰ μεταξὺ ἐφ' ὧν β̄, δῆλον ὅτι ἐνδέχοιτ' ἂν, ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ ᾱ ὑπὸ τὸ κάτω, ἕτερον ἑτέρου κατηγορεῖσθαι εἰς ἄπειρον. πρὶν γὰρ ὑπὸ τὸ ζ̄ ἐλθεῖν, ἄπειρα τὰ μεταξὺ, καὶ ἀπὸ τοῦ ζ̄ ὑπὸ τὰ ἄνω ἄπειρα, πρὶν ὑπὸ τὸ ᾱ ἐλθεῖν, ὥστ' εἰ ταῦτα ἀδύνατα, καὶ τοῦ ᾱ καὶ τοῦ ζ̄, ἀδύνατον ἄπειρα εἶναι τὰ μεταξύ. οὐδὲ γὰρ εἴ τις λέγοι ὅτι τὰ μὲν ἔστι τῶν ᾱ β̄ γ̄ ἐχόμενα ἀλλήλων, ὥστε μὴ εἶναι μεταξὺ, τάδ' οὐκ ἔστι λαβεῖν, οὐδὲν διαφέρει

ὅ γ' αὖ λάβω τῷ $\overline{\beta}$, ἔσαι πᾶς τὸ ᾱ ἢ πᾶς τὸ $\overline{ζ}$, ἢ ἄπειρα τὰ με-
ταξύ, ἢ οὔ, ἀφ' οὗ δὲ πρῶτον ἄπειρα, εἴτ' ὀλίγα, εἴτε μὴ ὀλίγα,
οὐδὲν διαφέρει. τὰ γὰρ μετὰ ταῦτα ἄπειρά ἐστι. φανερὸν δὲ καὶ
ἐπὶ τῆς ἀρχικῆς ἀποδείξεως, ὅτι ἀνάγκη εἶναί τι ὃ πρῶτον τῶν κατη-
γορικῶν ἔσεται ἐπ' ἀμφότερα. ἔστω γὰρ μὴ ὑπάρχον, μήτε τῷ
τὸ ἄνω ἀεὶ τοῦ ὑστάτου εἰς ἄπειρον ἰέναι. λέγω δ' ὕστατον, ὃ αὐτὸ
μὲν ἄλλῳ μηδενὶ ὑπάρχει, ἐκεῖνο δὲ ἄλλο, οἷον τὸ $\overline{ζ}$ μήτε ἀεὶ τὰ
πρώτου ὄντι τὸ ὕστατον, λέγω δὲ πρῶτον, ὃ αὐτὸ μὲν κατ' ἄλλου,
κατ' ἐκεῖνο δὲ μηδὲν ἄλλο. εἰ δὴ ταῦτ' ἐστί, δῆλον ὡς καὶ ὄντι δεῖ
ἀποφάσεως εἶναι. τριχῶς γὰρ λέγεται μὴ ὑπάρχον, ἢ γὰρ
ᾧ μὲν τὸ $\overline{γ}$ τὸ $\overline{β}$ ὑπάρχει παντὶ, ᾧ δὲ τὸ $\overline{β}$ οὐδενὶ τὸ ᾱ, τὸ μὲν
τοίνυν $\overline{β}$ $\overline{γ}$ καὶ ἀεὶ τοῦ ἑτέρου διασήματος, ἀνάγκη βαδίζειν
εἰς ἄμεσα. καθηγούμενον γὰρ δεῖ τὸ διάστημα. τὸ δ' ἕτερον δῆ-
λον ὅτι εἰ ἄλλῳ δὲν ὑπάρχει πρότερον, οἷον τῷ $\overline{δ}$, δεῖ δείσει τῷ
$\overline{β}$ παντὶ ὑπάρχειν. καὶ εἰ πάλιν ἄλλῳ πρότερον τοῦ $\overline{δ}$ δὲν ὑπάρ
χει, ἐκεῖνο δείσει τῷ $\overline{δ}$ παντὶ ὑπάρχειν. ὥστε ἐπεὶ ἡ ὕδη τὸ κάτω
ἔσαται ὅλος, καὶ ἡ ὕδη τὸ ἄνω σήσεται, καὶ ἔσαι τι πρώτῳ ᾧ
οὐχ ὑπάρχει. πάλιν εἰ τὸ μὲν $\overline{β}$ παντὶ $\overline{ζῳ}$ ᾱ, τῷ δὲ $\overline{γ}$ μηδενί,
τὸ ᾱ $\overline{ζῳ}$ $\overline{γ}$ οὐδενὶ ὑπάρχει. πάλιν δεῖ εἰ δεῖ δείξαι, δῆλον
ὅτι ἢ διὰ τοῦ ἄνω τρόπου δειχθήσεται, ἢ διὰ τόδε, ἢ διὰ τοῦ τρί
του. ὁ μὲν δὴ πρῶτος εἴρηται, ὁ δὲ διὰ τόδε δειχθήσεται. οὕτω
δ' ἂν δείκνυοι, οἷον ὅτι τὸ δ' τῷ μὲν $\overline{β}$ παντὶ ὑπάρχει, $\overline{ζῳ}$ δὲ
$\overline{γ}$ ὀδενὶ, εἰ ἀνάγκη ὑπάρχειν τι τῷ $\overline{β}$. καὶ πάλιν εἰ δεῖ $\overline{ζῳ}$ $\overline{γ}$
μὴ ὑπάρξει, ἄλλο $\overline{ζῳ}$ δ' ὑπάρχει ὃ τῷ $\overline{γ}$ οὐχ ὑπάρχει, οὐκοῦν
ἐπεὶ τὸ ὑπάρχειν ἀεὶ τῷ ἀνωτέρῳ ἴσατε, σήσετε καὶ τὸ μὴ ὑπάρ
χειν. ὁ δὲ τρίτος τρόπος ἐστὶν, εἰ τὸ μὲν ᾱ τῷ $\overline{β}$ παντὶ ὑπάρχει, τὸ
δὲ $\overline{γ}$ μὴ ὑπάρχει, οὐ παντὶ ὑπάρχει τὸ $\overline{γ}$ ᾧ τὸ ᾱ. πάλιν δὲ δεῖ
ἢ διὰ τῶν ἄνω εἰρημένων, ἢ ὁμοίως διειχθήσεται. ἐκείνως μὲν δὴ
ἔσαται. εἰ δ' οὕτως πάλιν λήψεται τὸ $\overline{β}$ $\overline{ζῳ}$ ᾱ ὑπάρχειν, ᾧ τῷ
$\overline{γ}$ μὴ παντὶ ὑπάρχει, καὶ δεῖ πάλιν ὁμοίως. ἐπεὶ δ' ὑπόκει-
ται ἴσασθαι καὶ ὕδη τὸ κάτω, δῆλον ὅτι σήσετε καὶ τὸ $\overline{γ}$ οὐχ ὑπάρ-
χον. φανερὸν δ' ὅτι καὶ ἐὰν μὴ μιᾷ ὁδῷ δείκνυτε, ἀλλὰ πά-
σαις, ὅτε μὲν ἐκ τῶν πρώτων σχημάτων, ὅτε δ' ἐκ τοῦ διὰ τρι-
τοῦ,

τοῦ, ὅτι καὶ ὅτω σήσεται. πεπερασμένα γάρ ἐστιν αἱ ὁδοί, τὰ δὲ
πεπερασμένα πεπερασμένοις, ἀνάγκη πεπεράνθαι πάν-
τα. ὅτι μὲν οὖν ἔστι δεῖξαι τοῦ ὑπάρχειν ἴσα-
τον, δῆλον. ὅτι δ' ἐπ' ἐκείνων λογικῶς μὲν θεωρεῖσιν, ὧδε δὲ φα-
νερόν. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν τῷ τί ἐστι κατηγορουμένων, δῆλον.
εἰ γάρ ἐστιν ὁρίσασθαι, ἢ εἰ γνωστὸν τὶ ἐστιν, τὰ δ' ἄπειρα μὴ
ἐστι διελθεῖν, ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενα. καθόλου δὲ ὧδε λέγομεν. ἔστι γὰρ εἰπεῖν ἀληθῶς τὸ λευκὸν βαδίζειν, ἢ τὸ μέγα ἐκεῖνο, εἶναι ξύλον, καὶ πάλιν τὸ ξύλον μέγα εἶναι, ἢ τὸν ἄνθρωπον βαδίζειν. ἕτερον δή ἐστι τὸ ὅτως εἰπεῖν, ἢ τὸ ἐκείνως. ὅταν μὲν γὰρ τὸ λευκὸν εἶναι φῶ ξύλον, τότε λέγω, ὅτι ᾧ συμβέβηκε λευκῷ εἶναι, ξύλον ἐστίν. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ ὑπο κείμενον τῷ ξύλῳ τὸ λευκόν ἐστι. καὶ γὰρ ὅτε λευκόν ἐστιν, οὐδ' ὁπότε λευκόν ἐστιν ἐγγίγνεται ξύλον, ὥστε οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἡνίκα συμβεβη κός. ὅταν δὲ τὸ ξύλον λευκὸν εἶναι φῶ, οὐχ ὅτι ἕτερόν τί ἐστι λευκόν, ἐκεῖνο δὲ συμβέβηκε ξύλῳ εἶναι, οἷον ὅταν τὸν μουσικὸν λευκὸν εἶναι φῶ, τότε μέν ἐστι ὁ ἄνθρωπος λευκός ἐστιν, ᾧ συμβέβηκεν εἶναι μουσικῷ λέγω, ἀλλὰ τὸ ξύλον ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ὅπερ ἢ ἐγγίγνεται οὐχ ἕτερόν τι ὄν, ἢ ὅπερ ξύλον, ἢ ξύλον τί. εἰ δὴ δεῖ νο-
μοθετῆσαι, ἔστω τὸ οὕτω λέγειν κατηγορεῖν, τὸ δ' ἐκείνως, ἤτοι
μηδαμῶς κατηγορεῖν, ἢ κατηγορεῖν μὲν μὴ ἁπλῶς, κατὰ συμβε
βηκὸς δὲ κατηγορεῖν. ἔστω δ' ὡς μὲν τὸ λευκὸν, τὸ κατηγορούμενον,
ὡς δὲ τὸ ξύλον τὸ ᾧ κατηγορεῖται. ὑποκείσθω δὴ τὸ κατηγορούμε-
νον κατηγορεῖσθαι ἀεὶ ᾧ κατηγορεῖται, ἁπλῶς, ἀλλὰ μὴ κατὰ συμβε-
βηκός. ὅτω γὰρ αἱ ἀπόδειξις ἀποδείκνυσιν, ὥστε ἢ ἐν τῷ τί
ἐστιν, ἢ ὅτι ποιόν, ἢ ποσόν, ἢ πρός τι, ἢ ποιοῦν, ἢ πάσχον, ἢ ποῦ,
ἢ πότε, ὅταν ἐν καθ' ἑνὸς κατηγορηθῇ. ἔτι τὰ μὲν οὐσίαν σημαί
νοντα, ὅπερ ἐκεῖνο, ἢ ὅπερ ἐκεῖνό τι σημαίνειν καθ' ὃ κατηγορεῖται.
ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν σημαίνει, ἀλλὰ κατ' ἄλλο ὑποκείμενόν λέγεται
ὃ μήτ' ἔστι, μήτε ὅπερ ἐκεῖνο, μήτε ὅπερ ἐκεῖνό τι συμβεβηκότα. οἷον
ἡ τοῦ ἀνθρώπου λευκότης. ὑπόκειται γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὅτε ὅπερ λευκόν,
ὅτε ὅπερ λευκόν τι, ἀλλὰ ζῷόν ἐστιν. ὅπερ γὰρ ζῷόν ἐστιν ὁ ἄνθρω
πος, ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν σημαίνει, ἀεὶ κατά τινος ὑποκειμένου

κατηγορεῖσθαι καὶ μὴ εἶναί τι λευκὸν, ὃ οὐχ ἕτερόν τι ὂν λευκόν ὅτι. τὰ γὰρ εἴδη χαιρέτω. πορετίσματα γάρ ὅτι. καὶ εἰ ἔστιν, ἀδήλων τῶν λόγον ὅτιν. αἱ γὰρ ἀπορίαι πρὸς τὴν τοιάτων εἰσίν. ἔτι εἰ μή ὅτι ἔστι τοδὶ ποιότης, καὶ ἐκεῖνο τόδε, μήδε ποιότης ποιότης, ἀδιάφορον ἀνθρωπικατηγορεῖσθαι ἀλλήλων οὕτως, ἀλλ' ἀληθὲς μὲν εἰπεῖν συλλέγεται, ἀνθρωπικατηγορῆσαι δὲ ἀληθῶς οὐκ συλλέγεται. ἢ γὰρ ὡς οὐσία κατηγορηθήσεται, οἷον εἰ γλαῦκός, ἢ διαφορᾶ τοῦ κατηγορουμένου. ταῦτα δὲ διείληπται ὅτι οὐκ ἔσαι ἄπειρα, ὅτ' ὢν τὸ κάτω, οὔτ' ὢν τὸ ἄνω. οἷον ἄνθρωπος εἶπεν, ἵππος ζῷον, τοῦτο δ' ἕτερον, οὐδὲ τὸ ζῷον κατ' ἀνθρώπου, ἵππος δὲ κατ' ἄλλου, ἢ τῷ τί ὅτι. τῶν μὲν γὰρ οὐσιῶν ἅπασαν ἔστιν ὁρίσασθαι τῶν ὑπαύτων, τὰ δ' ἄπειρα οὐκ ἔστι διεξελθεῖν νοοῦντα, ὥστ' οὔτ' ὢν τὸ ἄνω, οὔτ' ὢν τὸ κάτω ἄπειρα. ἐκείνων γὰρ οὐκ ἔστιν ὁρίσασθαι, ἧς τὰ ἄπειρα κατηγορεῖται. ὡς μὲν δὴ γλαῦκ ἄλλήλων οὐκ ἀνθρωπικατηγορηθήσεται. ἔσαι γὰρ αὐτὸ ὅπερ αὐτό τι. οὐδὲ μὴν τὸ ποιὸν, ἢ τῶν ἄλλων οὐδέν, ὧν μὴ κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορηθῇ. πάντα γὰρ ταῦτα συμβέβηκε, καὶ ἢ τῶν οὐσιῶν κατηγορεῖται. ἀλλὰ δὴ ὅτι οὐδ' εἰς τὰ ἄνω ἄπειρα ἔσαι. ἑκάστου γὰρ κατηγορεῖται ὁ ἂν σημαίνῃ ἢ ποιόν τι, ἢ ποσόν τι, ἢ τῶν ὑπαύτων, ἢ τὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ. ταῦτα δὲ πεπόρισται, ἢ τὰ μὲν τῇ κατηγορεῖσθαι πεπόρισται. ἢ μὲν ποιόν, ἢ ποσόν, ἢ πρός τι, ἢ ποιοῦν, ἢ πάσχον, ἢ ποῦ, ἢ πότε. ὑποκεῖται δὲ ἐν καθ' ὑπὸς κατηγορεῖσθαι, αὐτὰ ἢ αὐτῶν ὅσα μὴ τί ὅτι, μὴ κατηγορεῖσθαι. συμβεβηκότα γάρ ὅτι πάντα. ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' αὑτά, τὰ δὲ, καθ' ἕτερον τρόπον. ταῦτα δὲ πάντα καθ' ὑποκειμένου τινὸς κατηγορεῖσθαι φαμὲν, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ὃ ἐστὶν ὑποκείμενον τί. οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων τίθεμεν ἐστὶν, ὃ οὐχ ἕτερόν τι ὂν λέγεται, ὃ λέγεται, ἀλλ' αὐτὸ ἄλλο, καὶ ἄλλ' ἄπειρα καθ' ἕτερα. οὔτ' εἰς τὸ ἄνω ἄρα ἐν καθ' ὑπὸς, οὔτ' εἰς τὸ κάτω ὑπάρχειν λεχθήσεται. καθ' ὧν μὲν γὰρ λέγεται τὰ συμβεβηκότα ὅσα ἐν τῇ οὐσίᾳ ἑκάστου, ταῦτα δὲ ὐκ ἄπειρα, ἄνω ἢ ταῦτα τε καὶ τὰ συμβεβηκότα, ἀμφότερα ὐκ ἄπειρα. ἀνάγκη ἄρα εἶναί τι ὃ πρῶτόν τι καλεῖται, καὶ τόδε ἄλλο, καὶ οὐκ ἴσασθαι. καὶ εἶναί τι, ὃ ἀκέπι ὅτι κατ' ἄλλα πλοτόρα, ὅτε κατ' ἐκείνου

ἄλλο

ἄλλο πρότερον κατηγορεῖται. εἰς μὴ ὃν βάσις λέγεται ἀπλείξεως οὗτος, ἔτι δὲ ἄλλος, εἰ ὧν πρότερα ἄπειρα κατηγορεῖται, ἔστι τούτων ἀπόδειξις, ὧν δ' ἔστιν ἀπόδειξις, οὐτε βέλτιον ἐχέμ ἐγχωρεῖ πρὸς αὐτὰ τὸ εἰδήναι, οὐτ' εἰδήναι ἄνευ ἀπλείξεως. εἰ δὲ τόδε δέα τῶδε γνώσιμον, τάδε δὲ μὴ ἴσμεν, μὴ δὲ βέλτιον ἔχομεν πρὸς αὐτὰ τὸ εἰδήναι, οὐδὲ τὸ δέα τούτων γνώσιμον ἴσκασόμεθα. εἰ οὖν ἔστί τι εἰδήναι διὰ ἀπλείξεως ἁπλῶς, καὶ μὴ ἐκείνων μὴ δ' ἐξ ὑποθέσεως, ἀνάγκη ἴσασθαι τὰς κατηγορίας τὰς μεταξύ. εἰ γὰρ μὴ ἴσαται, ἀλλ' ἔστιν ἀεὶ τ' ληφθήντος ἐπαύω, ἁπαύτων ἔσαι ἀπόδειξις. ὥστ' εἰ τὰ ἄπειρα μὴ ἐγχωρεῖ διελθεῖν, ὧν ὅτιν ἀπόδειξις, ταῦτ' οὐκ εἰσόμεθα διὰ ἀποδείξεως. εἰ δὴν μὴ δὲ βέλτιον ἔχομεν πρὸς αὐτὰ τ' εἰδήναι, ὃ ἐστὶν ἐπίσασθαι διὰ ἀπλείξεως ἁπλῶς, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως. λογικῶς μὲν δὴν ἐκ τούτων αὖ λις, πισδύσαι πρὸς τ' λεχθήντος, ἀναλυτικῶς ἢ δέα τῶδε σημοτόρου, ὅτι οὔτ' ὢν τὸ ἄνω ὅτ' ὢν τὸ κάτω ἄπειρα τὰ κατηγορούμενα γένεσις ἔστιν ἂν τὰς ἀποδεικτικὰς ὑπομάσις, πρὸς ὧν ἡ σκέψις ὅτιν, ἡ μὲν γὰρ ἀπόδειξις ὅτι τῶν ὅσα ὑπάρχει καθ' αὑτὰ τοῖς πράγμασι. καθ' αὑτὰ δὲ διχῶς. ὅσα τε γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐνυπάρχει ἐν τῷ τί ὅτι, καὶ οἷς αὐτὰ ἐν τῷ τί ὅτιν ὑπάρχει αὐτοῖς. οἷον τὸ ἀρτιεθμῷ τὸ πρωτότοπον, ὃ ὑπάρχει μὲν ἀρτιεθμῷ, ἐνυπάρχει δ' αὐτὸς ὁ ἀρτιεθμὸς ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ πάλιν πλῆθος ἢ τὸ διαιρετὸν ἐν τῷ λόγῳ τῷ τοῦ ἀρτιεθμοῦ ἐνυπάρχει. τούτων δ' οὐδέτερα ἐν συλλέγεται ἄπειρα εἶναι, ὅτε ὡς τὸ πρωτότοπον, τοῦ ἀρτιεθμοῦ. πάλιν γὰρ αὖ ἐν τῷ πρωτοτόπῳ ἄλλο εἶν, ᾧ ἐνυπῆρχεν ὑπάρχον τι, ὧν δ' εἰ ἔσι, πρῶτον ὁ ἀρτιεθμὸς ἐνυπάρξει ὑπάρχουσιν αὐτῷ. εἰ μὲν δὴν μὴ ἐν συλλέγεται ἄπειρα διαῦτα ὑπάρχειν τῷ ἑνὶ, οὐδ' ὢν τὸ ἄνω ἔσαι ἄπειρα. ἀλλὰ μὲν ἀνάγκη γε πάντα ὑπάρχειν τῷ πρώτῳ, οἷον τῷ ἀρτιεθμῷ, καὶ ἐκείνοις τ' ἀρτιεθμοῦ, ὥστ' ἀντιστρέφοντα ἔσαι, ἀλλ' οὐχ ὑπορρέοντα. οὐδὲ μὲν ὅσα ἐν τῷ τί ὅτιν ἐνυπάρχει, ἀπέραντα. ἀπείρων γὰρ εἶναι ὁρίσασθαι, ὥστ' εἰ τὰ μὲν κατηγορούμενα καθ' αὑτὰ, πάντα λέγεται, ταῦτα δὲ μὴ ἄπειρα, ἴσαιθ' ἂν τὰ ὢν τὸ ἄνω, ὥστε καὶ ὑπὸ τὸ κάτω. εἰ δ' ὅτως, καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τοῦ ὁρῶν αἰεὶ πεπερασμένα. εἰ ἦ ὐκ ὂν, διὰ πάντων

ἤδη καὶ τῶν ἀποδείξεων ὅτι ἀνάγκη ἀρχάς τε εἶναι καὶ μὴ πάντων εἶναι ἀπόδειξιν, ὅπερ ἔφαμεν τινὰς λέγειν κατ' ἀρχάς. εἰ γάρ εἰσιν ἀρχαὶ οὔτε πάντα ἀπόδεικτα, οὔτ' εἰς ἄπειρον οἷόν τε βαδίζειν. τὸ γὰρ εἶναι τούτων ὁποτερονοῦν, οὐδὲν ἄλλο ἐστιν, ἢ τὸ εἶναι μηδὲν διάστημα ἄμεσον καὶ ἀδιαίρετον, ἀλλὰ πάντα διαιρετά. τοῦ γὰρ ἐν τὸς ἐμβάλλεσθαι ὅρον, ἀλλ' οὐ τῷ προσλαμβάνεσθαι, ἀπόδεικνυται τὸ ἀποδεικνύμενον. ὥστ' εἰ τοῦτ' εἰς ἄπειρον ἐνδέχετο ἰέναι, ἐνδέχοιτ' ἂν δύο ὅρων ἄπειρα μεταξὺ εἶναι μέσα. ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον, εἰ ἵστανται αἱ κατηγορίαι ὑπὸ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω. ὅτι δὲ ἵστανται, δέδεικται λογικῶς μὲν πρότερον, ἀναλυτικῶς δὲ νῦν. Δεδειγμένων δὲ τούτων φανερὸν ὅτι ἐάν τι τὸ αὐτὸ δυσὶν ὑπάρχῃ, οἷον τὸ α τῷ τε γ καὶ τοῦ δ, μὴ κατηγορουμένου θατέρου κατὰ θατέρου, ἢ μηδαμῶς, ἢ μὴ κατὰ παντὸς, ὅτι οὐκ ἀεὶ κατὰ κοινόν τι ὑπάρχει. οἷον τῷ ἰσοσκελεῖ καὶ τῷ σκαληνῷ, τὸ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν κατὰ κοινόν τι ὑπάρχει. ἢ γὰρ σχῆμά τι ὑπάρχει, καὶ οὐχ ἢ ἕτερον. οὐδὲ δ' οὐκ ἀεὶ οὕτως ἔχει. ἔστω γὰρ τὸ β, καθ' ὃ τὸ α, τοῦ γ δ ὑπάρξει. δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ τὸ β τῷ γ καὶ τοῦ δ κατ' ἄλλο κοινὸν, κἀκεῖνο, καθ' ἕτερον. ὥστε δύο ὅρων μεταξὺ, ἄπειροι ἂν ἐπίπτοιεν ὅροι. ἀλλ' ἀδύνατον. κατὰ μὲν τοίνυν κοινόν τι ὑπάρχειν οὐκ ἀνάγκη ἀεὶ τὸ αὐτὸ πλείοσιν, ἐπείπερ ἔσται μέσα διαστήματα. Ἐν μέντοι τοῦ αὐτῷ γένει καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀτόμων ἀνάγκη τοὺς ὅρους εἶναι, εἴπερ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων, ἔσται τὸ κοινόν. οὐ γὰρ ἦν δὲ ἄλλου γένους εἰς ἄλλο γένος διαβῆναι τὰ δεικνύμενα. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι ὅταν τὸ α τῷ β ὑπάρχῃ, εἰ μὴ ἔστι τι μέσον, ἔστι δεῖξαι ὅτι τὸ α τῷ β ὑπάρχει. καὶ στοιχεῖα τούτου ἐστὶ ταῦτα καὶ τοσαῦθ' ὅσα μέσα ἐστίν. αἱ γὰρ ἄμεσοι προτάσεις, στοιχεῖα, ἢ πᾶσαι, ἢ αἱ καθόλου. εἰ δὲ μή ἐστιν, οὐκέτι ἐστὶν ἀπόδειξις, ἀλλὰ ἡ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς ὁδὸς, αὕτη ἐστίν. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ α τῷ β μὴ ὑπάρχει, εἰ μέν ἐστιν ἢ μέσον ἢ πρότερον ᾧ οὐχ ὑπάρχει, ἔστιν ἀπόδειξις, εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα τοσαῦτ' ἐστὶν, ὅσοι ὅροι. αἱ γὰρ τούτων προτάσεις, ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεώς εἰσι, καὶ ὥσπερ ἐνίαι ἀρχαί εἰσιν ἀναπόδεικτοι, ὅτι ἔστι τόδε τοδὶ, καὶ ὑπάρχει τόδε τῷδι. οὕτως καὶ ὅτι οὐκ

ἔστι τόδε

ἔστι τόδε τοδὶ, οὐδ' ὑπάρχει τόδε τῳδί. ὥστε αἱ μὲν εἶναί τι, αἱ δὲ μὴ εἶναί τι ἔσοντο ἀρχαί. Ὅταν δὲ δέῃ τι δεῖξαι, ληπτέον, ὃ τοῦ β πρῶτον κατηγορεῖται. ἔστω τὸ γ, καὶ τούτου ὁμοίως τὸ α, καὶ οὕτως ἀεὶ βαδίζοντι, οὐδέποτε ἐξωτέρω πρότασις, οὐδ' ὑπάρχον λαμβάνεται, τοῦ α ἐν τῷ δεικνύναι, ἀλλ' ἀεὶ τὸ μέσον πυκνοῦνται ἕως ἀδιαίρετα γένηται καὶ ἕν. ἔστι δ' ἕν, ὅταν ἄμεσον γένητο, καὶ μία πρότασις ἁπλῶς, ἡ ἄμεσος, καὶ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχὴ, ἁπλοῦν. οὐδὲ δ' οὐ πανταχοῦ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἐν βάρει μὲν μνᾶ, ἐν δὲ μέλει δίεσις, ἄλλο δ' ἐν ἄλλῳ, οὕτως ἐν συλλογισμῷ τὸ ἕν, πρότασις ἄμεσος, ἐν δ' ἀποδείξει καὶ ὑπὸ στήμη, ὁ νοῦς. ἐν μὲν οὖν τοῖς δεικτικοῖς συλλογισμοῖς τοῦ ὑπάρχοντος, οὐδὲν ἔξω πίπτει, ἐν δὲ τοῖς στερητικοῖς, ἔνθα μὴ ὃ δεῖ ὑπάρχειν, οὐδὲν τούτου ἔξω πίπτει. οἷον εἰ τὸ α τῷ β διὰ τοῦ γ μή. εἰ γὰρ τοῦ μὲν β παντὶ τὸ γ, τὸ δὲ γ μηδενὶ τῷ α, πάλιν ἂν δέῃ ὅτι τῷ γ τὸ α οὐδενὶ ὑπάρχει, μέσον ληπτέον τοῦ α καὶ γ, καὶ οὕτως ἀεὶ πορεύσετο. Ἐὰν δὲ δέῃ δεῖξαι ὅτι τὸ δ τῷ ε οὐχ ὑπάρχει, τῷ, τὸ γ τῷ μὴ δ παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ ε μηδενὶ, ἢ μὴ παντὶ, τοῦ ε οὐδέτ' ἔξω πεσεῖτο. οὐδὲ δ' ἔστιν ᾧ οὐ δεῖ ὑπάρχειν. ὑπὸ δὲ τοῦ τρίτου τρόπου, οὔτε ἀφ' οὗ δεῖ, οὔτε ὃ δεῖ στερῆσαι, οὐδέποτ' ἔξω βαδιεῖτο. Οὔσης δ' ἀποδείξεως, τῆς μὲν, καθόλου, τῆς δὲ κατὰ μέρος, καὶ τῆς μὲν κατηγορικῆς, τῆς δὲ στερητικῆς, ἀμφισβητεῖτο, ποτέρα βελτίων. ὡς δ' αὕτως καὶ περὶ τῆς ἀποδεικνύναι λεγομένης, καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγούσης ἀποδείξεως. πρῶτον μὲν οὖν ὑπὸ σκεψόμεθα περὶ τῆς καθόλου καὶ τῆς κατὰ μέρος. δηλώσαντες δὲ οὐδὲ καὶ περὶ τῆς δεικνύναι λεγομένης, καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον εἴπωμεν. Δόξειε μὲν οὖν τάχ' ἂν τισιν ὡδὶ σκοποῦσιν, ἡ κατὰ μέρος εἶναι βελτίων. εἰ γὰρ καθ' ἣν μᾶλλον ὑπὸ στάμεθα ἀπόδειξιν, βελτίων ἀπόδειξις, αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἀποδείξεως, μᾶλλον δ' ὑπὸ στάμεθα ἕκαστον, ὅταν αὐτὸ εἰδῶμεν καθ' αὑτὸ, ἢ ὅταν κατ' ἄλλο. οἷον τὸν μουσικὸν Κουρίσκον, ὅταν ὅτι ὁ Κουρίσκος ἢ ὅταν ὅτι ὁ ἄνθρωπος μουσικός. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. ἡ δὲ καθόλου, ὅτι ἄλλο, οὐχ ὅτι αὐτὸ τετύχηκεν ὑπὸ δείκνυσιν. οἷον ὅτι ἰσοσκελὲς, οὐχ ὅτι ἰσοσκελὲς, ἀλλ' ὅτι τρίγωνον. ἡ δὲ κατὰ μέρος, ὅτι αὐτὸ, εἰ δὴ

βελτίων μὲν ἡ καθ' αὑτὸ, τοιαύτη δ' ἡ κατὰ μέρος, τῶν καθόλου μᾶλλον, καὶ βελτίων ἂν ἡ κατὰ μέρος ἀπόδειξις εἴη. Ἔτι εἰ τὸ μὲν καθόλου μή ἐστί τι παρὰ τὰ καθέκαστα, ἡ δ' ἀπόδειξις δόξαν ἐμποιεῖ εἶναί τι τοῦτο καθ' ὃ ἀποδείκνυσι, καί τινα φύσιν ὑπάρχειν ἐν τοῖς οὖσι τοιαύτην, οἷον τριγώνου περὶ τὰ τινὰ, καὶ σχήματος περὶ τὰ τινὰ, καὶ ἀριθμοῦ περὶ τοὺς τινὰς ἀριθμοὺς, βελτίων δ' ἡ περὶ ὄντος ἢ μὴ ὄντος, καὶ δι' ἣν μὴ ἀπατηθήσεται, ἢ δι' ἣν. ἔστι δ' ἡ μὲν καθόλου τοιάδε. πρῶτόν τε γὰρ δεικνύουσιν ὥσπερ περὶ τοῦ ἀνάλογον. οἷον ὅ, τι ὃ ἂν ᾖ τοιοῦτον, ἔσται ἀνάλογον, ὃ οὔτε γραμμὴ, οὔτε ἀριθμὸς, οὔτε στερεὸν, οὔτ' ἐπίπεδον, ἀλλὰ παρὰ ταῦτά τι. εἰ οὖν καθόλου μὲν μᾶλλον αὕτη, περὶ ὄντος δ' ἧττον ἡ καθόλου τῶν κατὰ μέρος καὶ ἐμποιεῖ δόξαν ψευδῆ, χείρων ἂν εἴη ἡ καθόλου τῶν κατὰ μέρος. Καὶ πρῶτον μὲν, οὐδὲν μᾶλλον ὠθεῖ τοῦ καθόλου ἢ τοῦ κατὰ μέρος, ἕτερος λόγος ἐστίν. εἰ γὰρ τὸ, δυσὶν ὀρθαῖς ὑπάρχειν, μὴ ἦν ἰσοσκελὲς, ἀλλ' ἦν τρίγωνον, ὁ εἰδὼς ὅτι ἰσοσκελὲς ἧττον οἶδεν ἢ αὐτὸ, εἰ ὁ εἰδὼς ὅτι τρίγωνον. Ὅλως τε εἰ μὲν μὴ ὄντος ἦν τρίγωνον, εἶτα δείκνυσιν, οὐκ ἂν εἴη ἀπόδειξις, εἰ δὲ ὄντος, ὁ εἰδὼς ἕκαστον ἢ ἕκαστον ὑπάρχει, μᾶλλον οἶδεν, εἰ δὴ τὸ τρίγωνον ὠθεῖ πλέον ἐστί. καὶ ὁ αὐτὸς, λόγος καὶ μὴ καθ' ὁμωνυμίαν τὸ τρίγωνον, καὶ ὑπάρχει παντὶ τριγώνῳ, τὸ δύο, οὐκ ἂν τὸ τρίγωνον ἦν ἰσοσκελὲς, ἀλλὰ τὸ ἰσοσκελὲς ἦν τρίγωνον, ἔχει τοιαύτας τὰς γωνίας, ὥστε ὁ καθόλου εἰδὼς, μᾶλλον οἶδεν ἢ ὑπάρχει, ἢ ὁ κατὰ μέρος, βελτίων ἄρα ἡ καθόλου τῶν κατὰ μέρος. Ἔτι εἰ μὲν εἴη τὶς λόγος, καὶ μὴ ὁμωνυμία τὸ καθόλου, εἴη ἂν οὐδὲν ἧττον ἐνίων τῶν κατὰ μέρος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὅσῳ τὰ ἄφθαρτα ἐν ἐκείνοις ἐστὶ, τὰ δὲ κατὰ μέρος ἄφθαρτα μᾶλλον. Ἔτι τε οὐδεμία ἀνάγκη ὑπολαμβάνειν τι εἶναι τοῦτο παρὰ ταῦτα, ὅτι ἐν δηλοῖ, οὐδὲν μᾶλλον ἢ ὠθεῖ τῶν ἄλλων, ὅσα μήτι σημαίνει, ἀλλ' ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι, ἢ ποιεῖν, εἰ δὲ ἄρα, οὐχ ἡ ἀπόδειξις αἰτία, ἀλλ' ὁ ἀκούων. ἔτι εἰ ἡ ἀπόδειξις μέν ἐστι συλλογισμὸς δεικτικὸς γινόμενος τῆς αἰτίας καὶ τοῦ διατὶ, τὸ καθόλου δ' αἰτιώτερον, ᾧ γὰρ καθ' αὑτὸ ὑπάρχει τι, τοῦτο αὐτὸ αὐτῷ αἴτιον, τὸ δὲ καθόλου πρῶτον, αἴτιον ἄρα τὸ καθόλου, ὥστε καὶ ἡ ἀπόδειξις

βελτίων. μᾶλλον γὰρ τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ διατί ἐστιν. ἔτι μέχρι τούτου ζητοῦμεν τὸ διατὶ, καὶ τότε οἰόμεθα εἰδέναι, ὅταν μὴ ᾖ τι ἄλλο, ἢ τοῦτο, ἢ γινόμενον, ἢ ὄν. τέλος γὰρ καὶ πέρας τὸ ἔσχατον ἤδη οὕτως ἐστίν. οἷον τίνος ἕνεκα ἦλθεν, ὅπως λάβῃ τὸ ἀργύριον, τοῦτο δ' ὅπως ἀποδῶ ὃ ὤφειλε, τοῦτο δ' ὅπως μὴ ἀδικήσῃ, καὶ οὕτως ἰόντες ὅταν μηκέτι δι' ἄλλο, μὴ δ' ἄλλου ἕνεκα, διὰ τοῦτο, ὡς τέλος φαμὲν ἐλθεῖν καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι, καὶ τότε εἰδέναι μάλιστα διατὶ ἦλθεν. εἰ δὴ ὁμοίως ἔχει ὠθεῖ πασῶν τῶν αἰτιῶν, καὶ τῶν διατὶ, ὠθεῖ δὲ τῶν ὅσα αἴτια οὕτως ὡς οὗ ἕνεκα, οὕτως ἴσμεν μάλιστα, καὶ ὠθεῖ τῶν ἄλλων ἄρα τότε μάλιστα ἴσμεν, ὅταν μηκέτι ὑπάρχῃ τοῦτο ὅ, τι ἄλλο. ὅταν μὲν οὖν γινώσκωμεν, ὅτι τέτταρσιν αἱ ἔξω ἴσαι, ὅτι ἰσοσκελὲς, ἔτι λείπεται διατὶ τὸ ἰσοσκελὲς, ὅτι τρίγωνον, καὶ τοῦτο, ὅτι σχῆμα εὐθύγραμμον. εἰ δὲ τοῦτο μηκέτι δι' ἄλλο, τότε μάλιστα ἴσμεν, καὶ καθόλου δὲ τότε. ἡ καθόλου ἄρα βελτίων.

Ἔτι ὅσα ἂν μᾶλλον κατὰ μέρος ᾖ, εἰς τὰ ἄπειρα ἐμπίπτει, ἡ δὲ καθόλου, εἰς τὸ ἁπλοῦν καὶ τὸ πέρας, ἔστι δ' ἡ μὲν ἄπειρα, οὐκ ὠθεῖ σητὰ, ἡ δὲ πεπέρανται, ὠθεῖ σητὰ, ἡ ἄρα καθόλου, μᾶλλον ὠθεῖ σητὰ, ἢ ἡ κατὰ μέρος. ἀποδεικτὰ ἄρα μᾶλλον τὰ καθόλου, τῶν ἀποδεικτῶν μᾶλλον ἀπόδειξις. ἅμα γὰρ μᾶλλον τὰ πρός τι, βελτίων ἄρα ἡ καθόλου, ἐπείπερ καὶ μᾶλλον ἀπόδειξις. Ἔτι εἰ αἱρετωτέρα εἴη καθ' ἣν τοῦτο καὶ ἄλλο, ἢ καθ' ἣν τοῦτο μόνον οἶδεν, ὁ δὲ τὸ καθόλου ἔχων, οἶδε καὶ τὸ κατὰ μέρος, οὗτος δὲ τὸ καθόλου οὐκ οἶδεν, ὥστε κἂν οὕτως αἱρετωτέρα εἴη. Ἔτι δὲ ὧδε, τὸ γὰρ καθόλου μᾶλλον εἰδηκέναι ἐστὶ, τῷ διὰ μέσου δεικνύναι ἐγγυτέρω ὄντος τῆς ἀρχῆς, ἐγγυτάτω δὲ, τὸ ἄμεσον, τοῦτο δ' ἀρχὴ, εἰ οὖν ἡ ἐξ ἀρχῆς τῆς μὴ ἐξ ἀρχῆς, ἡ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς, τῆς ἧττον, ἀκριβεστέρα ἀπόδειξις, ἔστι δὲ τοιαύτη ἡ καθόλου μᾶλλον, κρείττων ἂν εἴη ἡ καθόλου. οἷον εἰ εἴδει ἀποδεῖξαι τὸ α κατὰ τοῦ δ, μέσα τὰ ἐφ' ὧν β γ, ἀνωτέρω δὴ τὸ β, ὥστε ἡ διὰ τούτου, καθόλου μᾶλλον. Ἀλλὰ τῶν μὲν εἰρημένων ἐνία, λογικά ἐστι, μάλιστα δὲ δῆλον ὅτι ἡ καθόλου κυριωτέρα, ὅτι τῶν προτάσεων, τὴν μὲν προτέραν ἔχοντες, ἴσμεν πῶς καὶ τὴν ὑστέραν, καὶ ἔχομεν δυνάμει. οἷον εἴ τις οἶδεν ὅτι πᾶν τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς, οἶδέ πως καὶ εἰ μὴ

οἶδε τὸ ἰσοσκελὲς, ὅτι τρίγωνον, ὁ δὲ ταύτην ἔχων τὴν πρότασιν, τὸ καθόλου ὀδαμῶς οἶδε, ὅτε δυνάμει, ὅτε ἐνεργείᾳ. καὶ ἡ μὲν καθόλου, νοητὴ, ἡ δὲ κατὰ μέρος, εἰς αἴσθησιν τελευτᾷ. ὅτι μὲν οὖν ἡ καθόλου βελτίων τῆς κατὰ μέρος, τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

Ὅτι δ' ἡ δεικτικὴ τῆς σερητικῆς κρείττων, ἐντεῦθεν δῆλον. ἔσω γὰρ αὕτη ἡ ἀπόδειξις βελτίων, τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων, ἡ δὲ ἐλαττόνων αἰτημάτων, ἢ ὑποθέσεων, ἢ προτάσεων. εἰ γὰρ γνώριμοι ὁμοίως, τὸ θᾶττον γνῶναι διὰ τούτων ὑπάρξει. τοῦτο δ' αἱρετώτερον. λόγος δὲ τῆς προτάσεως ὅτι βελτίων, ἡ δὲ ἐλαττόνων, καθόλου ὅδε. εἰ γὰρ ὁμοίως εἴη τὸ γνώριμα εἶναι τὰ μέσα, τὰ δὲ πρότερα γνωριμώτερα, ἔσω ἡ μὲν διὰ μέσων ἀπόδειξις τῶν β̄ γ̄ δ̄, ὅτι τὸ ᾱ τῷ ε̄ ὑπάρχει, ἡ δὲ, διὰ τῶν ζ̄ η̄, ὅτι τὸ ᾱ τῷ δ̄. ὁμοίως δὲ ἔχει ὅτι τὸ ᾱ τῷ δ̄ ὑπάρχει, καὶ τὸ ᾱ τῷ ε̄, τὸ δ' ὅτι τὸ ᾱ τοῦ δ̄ πρότερον καὶ γνωριμώτερον, ἢ ὅτι τὸ ᾱ τῷ ε̄, διὰ γὰρ τούτου, ἐκεῖνο ἀποδείκνυτε, πιστότερον δὲ τὸ δι' οὗ, καὶ ἡ διὰ τῶν ἐλαττόνων ἄρα ἀπόδειξις βελτίων, τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων. ἀμφότεραι μὲν οὖν διά τε ὅρων τριῶν, καὶ δύο προτάσεων, δείκνυνται. ἀλλ' ἡ μὲν εἶναί τι λαμβάνει, ἡ δὲ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναί τι. διὰ πλειόνων ἄρα, ὥστε χείρων.

Ἔτι ἐπειδὴ δέδεικται ὅτι ἀδύνατον ἀμφοτέρων οὐσῶν σερητικῶν τῶν προτάσεων γίνεσθαι συλλογισμὸν, ἀλλὰ τὴν μὲν δεῖ τοιαύτην εἶναι, τὴν δ' ὅτι ὑπάρχει. Ἔτι πρὸς τούτῳ δεῖ τόδε λαβεῖν. τὰς μὲν γὰρ κατηγορικὰς, αὐξανομένης τῆς ἀποδείξεως, ἀναγκαῖον γίνεσθαι πλείους, τὰς δὲ σερητικὰς ἀδύνατον εἶναι πλείους μιᾶς ἐν ἅπαντι συλλογισμῷ. ἔσω γὰρ μηδενὶ ὑπάρχον τὸ ᾱ ἐφ' ὅσων τὸ β̄, τῷ δὲ γ̄ ὑπάρχον παντὶ, τὸ β̄, ἂν δὲ δέῃ πάλιν αὔξειν τὰς προτάσεις, μέσον ἐμβλητέον, τοῦ μὲν, ᾱ β̄ ἔσω τῷ δ̄, τοῦ δὲ β̄ γ̄, τὸ ε̄, τὸ μὲν δὴ ε̄ φανερὸν ὅτι κατηγορικὸν, τὸ δὲ δ̄ τοῦ μὲν β̄ κατηγορικὸν, πρὸς δὲ τὸ ᾱ ὡς σερητικὸν κεῖτε. τὸ μὲν γὰρ δ̄ παντὶ τῷ β̄, τὸ δὲ ᾱ ὀδενὶ δεῖ τῷ δ̄ ὑπάρχειν. γίνετε οὖν μία σερητικὴ πρότασις. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων συλλογισμῶν. ἀεὶ γὰρ τὸ μέσον τῶν κατηγορικῶν ὅρων, κατηγορικὸν ἐπ' ἀμφότερα, τοῦ δὲ σερητικοῦ, ἀπὸ θάτερα

σερητικὸν

σερητικὸν ἀναγκαῖον εἶναι. ὥστε αὕτη μία τοιαύτη γίνεται πρότασις, αἱ δ' ἄλλαι κατηγορικαί. εἰ δὴ γνωριμώτερον δι' ὃ δείκνυτε καὶ πιστότερον, δείκνυτε δ' ἡ μὲν σερητικὴ διὰ τῆς κατηγορικῆς, αὕτη δὲ δι' ἐκείνης οὐ δείκνυται. προτέρα καὶ γνωριμωτέρα οὖσα, καὶ πιστοτέρα, βελτίων ἂν εἴη. Ἔτι εἰ ἀρχὴ συλλογισμοῦ, ἡ καθόλου πρότασις ἄμεσος, ἔστι δ' ἐν μὲν τῇ δεικτικῇ, καταφατικὴ, ἐν δὲ τῇ σερητικῇ ἀποφατικῇ, ἡ καθόλου πρότασις, ἡ δὲ καταφατικὴ τῆς ἀποφατικῆς προτέρα καὶ γνωριμωτέρα. διὰ γὰρ τὴν κατάφασιν ἡ ἀπόφασις γνώριμος. καὶ προτέρα ἡ κατάφασις, ὥσπερ καὶ τὸ εἶναι, τοῦ μὴ εἶναι, ὥστε βελτίων ἡ ἀρχὴ τῆς δεικτικῆς, ἢ τῆς σερητικῆς. ἡ δὲ βελτίοσιν ἀρχαῖς χρωμένη, βελτίων. ἔτι καὶ ἀρχοειδεστέρα, ἄνευ γὰρ τῆς δεικνυούσης οὐκ ἔστιν ἡ σερητική. Ἐπεὶ δ' ἡ κατηγορικὴ τῆς σερητικῆς βελτίων, δῆλον ὅτι καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγούσης. δεῖ δὲ εἰδέναι τίς ἡ διαφορὰ αὐτῶν. ἔσω δὴ τὸ ᾱ μηδενὶ ὑπάρχον τῷ β̄, τῷ δὲ γ̄ τὸ β̄ παντὶ, ἀνάγκη δὲ τῷ γ̄ μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ ᾱ. οὕτως μὲν οὖν ληφθέντων, δεικτικὴ ἡ σερητικὴ ἂν εἴη ἀπόδειξις, ὅτι τὸ ᾱ τῷ γ̄, οὐχ ὑπάρχει. ἡ δ' εἰς τὸ ἀδύνατον, ὧδε ἔχει, εἰ δέοι δεῖξαι ὅτι τὸ ᾱ τῷ β̄ οὐχ ὑπάρχει, ληπτέον δ' ὑπάρχειν, καὶ τὸ β̄ τῷ γ̄, ὥστε συμβαίνει τὸ ᾱ τῷ γ̄ ὑπάρχειν. οὗτος δ' ἔσω γνώριμον καὶ ὁμολογούμενον, ὅτι ἀδύνατον, οὐκ ἄρα οἷόν τε τὸ ᾱ τῷ β̄ ὑπάρχειν. εἰ οὖν τὸ β̄ τῷ γ̄ ὁμολογεῖτε ὑπάρχειν, τὸ ᾱ τῷ β̄ ἀδύνατον ὑπάρχειν. οἱ μὲν οὖν ὅροι, ὁμοίως τάττοντες, διαφέρει δὲ τὸ ὁποτέρα ἂν ᾖ γνωριμωτέρα ἡ πρότασις ἡ σερητικὴ, πότερον ὅτι τὸ ᾱ τῷ β̄ οὐχ ὑπάρχει, ἢ ὅτι τὸ ᾱ τῷ γ̄. ὅταν μὲν οὖν ᾖ τὸ συμπέρασμα γνωριμώτερον ὅτι οὐκ ἔστιν, ἡ εἰς ἀδύνατον γίνετε ἀπόδειξις. ὅταν δ' ἐν τῷ συλλογισμῷ ᾖ, ἀποδεικτική. φύσει δὲ προτέρα, ὅτι τὸ ᾱ, τῷ β̄, ἢ ὅτι τὸ ᾱ, τῷ γ̄. πρότερα γάρ ἐστι τοῦ συμπέρασμα τος, δὲ ὧν τὸ συμπέρασμα. ἔστι δὲ τὸ μὲν ᾱ τῷ γ̄ μὴ ὑπάρχειν. συμπέρασμα, τὸ δὲ ᾱ τῷ β̄, δὲ οὗ τὸ συμπέρασμα. οὐ γὰρ εἰ συμβαίνει ἀναιρεῖσθαί τι, οὗτος συμπέρασμά ἐστιν, ἐκεῖνα δὲ δὲ ὧν. ἀλλὰ τὸ μὲν δὲ οὗ, συλλογισμός ἐστιν ὃς ἂν οὕτως ἔχῃ. ὥστε ἢ ὅλον πρὸς μέρος, ἢ μέρος πρὸς ὅλον ἔχειν. αἱ δὲ τὸ ᾱ β̄, καὶ ᾱ γ̄ προτάσεις, οὐκ

ἔχσιν οὕτως πρὸς ἀλλήλας. εἰ οὖν ἡ ἐκ γνωριμωτέρων, ἡ πρότερον, κρείττων, εἰσὶ δ' ἀμφότεραι ἐκ τοῦ μὴ εἶναι δι' ἀλλήλων, ἀλλ' ἡ μὲν ἐκ προτέρου, ἡ δ' ἐξ ὑστέρου, βελτίων ἁπλῶς ἂν εἴη ἡ εἰς τὸ ἀδιάφορον, ἡ σοφιστικὴ ἀπόδειξις, ὥστε καὶ ἡ ταύτης βελτίων. ἡ καταγορευκή, δῆλον ὅτι καὶ ἡ εἰς τὸ ἀδιάφορον ὂν βελτίων.

Ἀκριβεστέρα δ' ὧν εἰσήμεν εἰσήμεις, καὶ πότερα ἔστι τὸ ὅτι καὶ διότι ἡ αὐτή, ἀλλὰ μὴ χωρὶς τὸ ὅτι ἡ τὸ διότι. Καὶ ἡ μὲν καθ' ὑποκειμένου ἡ καθ' ὑποκειμένου, οἷον ἀριθμητικὴ ἁρμονικῆς, ἢ δὲ ἐλαττόνων ἡ ἐκ πολλάσεως, οἷον γεωμετρίας ἀριθμητική, λέγω δὲ ἐκ προθέσεως, οἷον μονὰς οὐσία ἄθετος, σιγμὴ δὲ οὐσία θετός, ταύτῃ ἐκ πολλάσεως. Μίαν δ' ὧν εἰσήμεν δεῖν, ἡ γένος γένους, ὅσα ἐκ τῶν πρώτων σύγκειται, καὶ μερὴ δεῖν ἃ πάθη τούτων καθ' αὑτά. ἑτέραν δ' ὧν εἰσήμεν δεῖν ἑτέρας, ὅσων αἱ ἀρχαί, μήτε ἐκ τῶν αὐτῶν, μήθ' ἑτέραι ἐκ τῶν ἑτέρων. τοῦτο δὲ σημεῖον, ὅταν εἰς τὰ ἀναπόδεικτα ἔλθῃ. δεῖ γὰρ αὐτὰ γνώριμα εἶναι τοῖς ἀποδεδειγμένοις. σημεῖον δὲ μὴ τοῦτο, ὅταν τὰ δεικνύμενα δι' αὐτῶν γνώριμα τοῖς ἀποδεδειγμένοις ὦσι μὴ συμβεβηκότα. πλείους δ' ἀποδείξεις εἶναι τοῦ αὐτοῦ ἐγχωρεῖ, οὐ μόνον ἐκ τῶν αὐτῆς συστοιχίας λαμβάνοντα μὴ τὸ σωνεχὲς μέσον, οἷον τῶν α β, τὸ γ, καὶ δ, καὶ ζ, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρας. οἷον ἔστω τὸ α μεταβάλλειν, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ δ, κινεῖσθαι, τὸ δὲ β, ἥδεσθαι, καὶ πάλιν τὸ η, ἠρεμίζεσθαι. ἀληθὲς οὖν μὲν τὸ δ τοῦ β, καὶ τὸ α τοῦ δ καταγορεῖσθαι. ὁ γὰρ ἡδόμενος κινεῖται, καὶ τὸ κινούμενον μεταβάλλει. πάλιν τὸ α τοῦ η, καὶ τὸ η τοῦ β, ἀληθὲς καταγορεῖν. πᾶς γὰρ ὁ ἡδόμενος, ἠρεμίζεται, καὶ ὁ ἠρεμιζόμενος μεταβάλλει. ὥστε διὰ ἑτέρων μέσων, καὶ οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας ὁ συλλογισμός. οὐ μέντοι ὥστε μηδὲ τὸν μεταξὺ λέγεσθαι τῶν μέσων. ἀναγκαῖον γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἑνὶ ἄμφω ὑπάρχειν. ὧν σκέψασθαι δὲ καὶ διὰ τῶν ἄλλων σχημάτων, ὁσαχῶς ἐνδέχεται τοῦ αὐτοῦ γένεσθαι συλλογισμόν. Τοῦ δ' ἀεὶ τύχης ὄντ' εἰσὶν ὧν εἰσήμεν διὰ ἀποδείξεως. ὅτε γὰρ ὡς ἀναγκαῖον, οὐδ' ὡς ὧδε τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἀεὶ τύχης ὄντος, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὰ ταγινόμενον. ἡ δ' ἀπόδειξις θατέρου τούτων. πᾶς γὰρ συλλογισμός, ἢ διὰ ἀναγκαίων, ἢ διὰ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρότασιν, καὶ εἰ

καὶ εἰ μὲν αἱ προτάσεις ἀναγκαῖαι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον, εἰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον, ὥστε εἰ τὸ ἀεὶ τύχης μὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, μὴ τὸ ἀναγκαῖον, οὐκ ἂν εἴη αὐτοῦ ἀπόδειξις. Οὐ δὲ δι' αἰσθήσεως δεῖν ἐπίστασθαι. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ αἴσθησις τοῦ τοιοῦδε, καὶ μὴ τοῦ δεῖξαι, ἀλλ' αἰσθανέσθαί γε ἀναγκαῖον· τὸ δέ τι, ἢ ὧδε καὶ νῦν, τὸ δὲ καθόλου ἢ ὧν πᾶσιν, ἀδιάφθορον αἰσθανέσθαι. ὁ γὰρ τόδε, ὁδὲ νῦν. ἆρ' ἂν ἐν ὧδε καθόλου. τὸ γὰρ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ, καθόλου φαμὲν εἶναι. ἐπεὶ οὖν αἱ μὲν ἀπόδειξεις καθόλου, ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν αἰσθανέσθαι, φανερὸν ὅτι οὐδ' ἐπίστασθαι διὰ αἰσθήσεως δεῖν. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι καὶ εἰ ἦν αἰσθάνεσθαι ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς γωνίας, ἐζητοῦμεν ἂν ἀπόδειξιν, καὶ οὐχ ὥς φασίν τινες ἠπιστάμεθα. αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἀνάγκη καθέκαστον, ἡ δ' ἐπιστήμη τῷ τὸ καθόλου γνωρίζειν δεῖ. διὸ καὶ εἰ ὦδι ἡ σελήνης ὄντες ἐθεωροῦμεν ἀντιφράττησαν τὴν γῆν, οὐκ ἂν ἠδέμεν τὴν αἰτίαν ἡ ἐκλείψεως. πάσχομεν γὰρ ὅτι ἐκλείπει, καὶ οὐ διότι ὅλως. οὐ γὰρ ἦν τοῦ καθόλου ἡ αἴσθησις, ἀ μὴν ἀλλ' ἐκ τοῦ θεωρεῖν πολλάκις ἐγίνετο συμβαῖνον, τὸ καθόλου ἂν θηρεύσαντες, ἀπόδειξιν εἴχομεν. ἐν γὰρ τῶν καθέκαστα πλειόνων, τὸ καθόλου δῆλον. τὸ δὲ καθόλου τίμιον, ὅτι δηλοῖ τὸ αἴτιον, ὥστε περὶ τῶν τοιούτων, ἡ καθόλου τιμιωτέρα τῶν αἰσθήσεων, καὶ ἡ νοήσεως, ὅσῳ ἑτέρου τὸ αἴτιον. περὶ δὲ τῶν πρώτων, ἄλλος λόγος. φανερὸν οὖν ὅτι ἀδιάφθορον ἡ αἰσθάνεσθαι, ἐπίστασθαί τι τῶν ἀποδεικτικῶν, εἰ μή τις τὸ αἰσθάνεσθαι οὕτω λέγοι, τὸ ὧδε σημῆναι ἔχειν διὰ ἀποδείξεως. ἔστι μέντοι γένεσθαι ἀναγκαῖα εἰς αἰσθήσεως ἔκλειψιν γῶν τοῖς προβλήμασιν. γένεσθαι γὰρ εἰ ἐωρῶμεν, οὐκ ἂν ἐζητοῦμεν, ἢ ὡς εἰδότες ἦν ὁρᾶν, ἀλλ' ὡς ἔχοντες τὸ καθόλου ἐκ τοῦ ὁρᾶν. οἷον εἰ τὸν ὕελον τετρυπημένον ἐωρῶμεν, καὶ τὸ φῶς διιὸν, δῆλον ἂν ἦν καὶ διότι φωτίζει, διὰ τὸ ὁρᾶν μὲν χωρὶς ἑκάστης, νοῆσαι δ' ἅμα ὅτι ὦδι πασῶν οὕτως. Τὰς δ' αὐτὰς ἀρχὰς ἁπάντων εἶναι τῶν συλλογισμῶν, ἀδιάφθορον. πρῶτον μὲν λογικῶς θεωρῆσαι. οἱ μὲν γὰρ ἀληθεῖς εἰσὶ τῶν συλλογισμῶν, οἱ δὲ ψευδεῖς. καὶ γὰρ ἐν ἀληθεῖς ἐκ ψευδῶν συλλογίσασθαι, ἀλλ' ἅπαξ οὐκ γίνεται, οἷον εἰ τὸ α τοῦ

γ̄ ἀληθὲς, τὸ δὲ μέσον τὸ β̄ ψεῦδος. οὔτε γὰρ τὸ α̅ τοῦ β̄ ὑπάρχει, οὔτε τὸ β̄ τοῦ γ̄, ἀλλ' ἐὰν τούτων μέσα λαμβάνῃς τῶν προτάσεων, ψευδεῖς ἔσονται, διὰ τὸ πᾶν συμπέρασμα ψευδὲς ἐκ ψευδῶν εἶναι. Τὰ δ' ἀληθῆ δὲ ἀληθῶν, ἕτερα δὲ τὰ ψευδῆ καὶ τἀληθῆ, εἶτα οὐδὲ τὰ ψευδῆ ἐκ τῶν αὐτῶν ἑαυτοῖς. ἔστι γὰρ ψευδῆ ἀλλήλοις, καὶ ἐναντία, καὶ ἀδύνατα ἅμα εἶναι, οἷον τὴν δικαιοσύνην εἶναι ἀδικίαν, ἢ δειλίαν, καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἵππον, ἢ βοῦν, ἢ τὸ ἴσον, ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον. Ἐκ δὲ τῶν κειμένων ὧδε. οὐδὲ γὰρ τῶν ἀληθῶν αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ πάντων. ἕτεραι γὰρ πολλῶν τοῦ γένει αἱ ἀρχαὶ, καὶ οὐδ' ἐφαρμόττουσαι. οἷον αἱ μονάδες ταῖς στιγμαῖς οὐκ ἐφαρμόττουσιν. αἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσι θέσιν, αἱ δὲ ἔχουσιν. ἀνάγκη δέ γε ἢ εἰς μέσα ἐφαρμόττειν, ἢ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν, ἢ τοὺς μὲν εἴσω ἔχειν, τοὺς δ' ἔξω τῶν ὅρων. ἀλλ' οὐδὲ τῶν κοινῶν ἀρχῶν οἷόν τ' εἶναι τινάς, δὲ ὧν ἅπαντα δείχθήσεται. λέγω δὲ κοινὰς, οἷον τὸ πᾶν φᾶναι ἢ ἀποφᾶναι. τὰ γὰρ γένη τῶν ὄντων ἕτερα, καὶ τὰ μὲν, τοῖς ποσοῖς, τὰ δὲ, τοῖς ποιοῖς ὑπάρχει μόνοις, μεθ' ὧν, δείκνυται διὰ τῶν κοινῶν. Ἔτι αἱ ἀρχαὶ, οὐ πολλῷ ἐλάττους τῶν συμπερασμάτων. ἀρχαὶ μὲν γὰρ, αἱ προτάσεις, αἱ δὲ προτάσεις ἢ προσλαμβανομένου ὅρου, ἢ ἐμβαλλομένου εἰσίν. Ἔτι τὰ συμπεράσματα, ἄπειρα, οἱ δὲ ὅροι πεπερασμένοι. Ἔτι αἱ ἀρχαὶ, αἱ μὲν, δὲ ἀνάγκης, αἱ δὲ, ἐνδεχόμεναι, οὕτω μὲν οὖν σκοπουμένοις, ἀδύνατον τὰς αὐτὰς ἀρχὰς εἶναι πεπερασμένας, ἀπείρων ὄντων τῶν συμπερασμάτων. εἰ δ' ἄλλως πῶς λέγοι τὶς, οἷον ὅτι αἱ δὶ μὲν, γεωμετρίας, αἱ δὶ δὲ, ἀριθμῶν, αἱ δὶ δὲ, ἰατρικῆς, τί ἂν εἴη τὸ λεγόμενον ἄλλο, πλὴν ὅτι εἰσὶν ἀρχαὶ τῶν συλλογισμῶν. τὸ δὲ, τὰς αὐτὰς φᾶναι γελοῖον, ὅτι αὐταὶ αὐταῖς αἱ αὐταί. πάντα γὰρ οὕτως γίνεται ταυτά. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ δὲ ἁπάντων δείκνυσθαι ὁτιοῦν, τοῦτό ἐστιν τὸ ζητεῖν ἁπάντων εἶναι τὰς αὐτὰς ἀρχάς. λίαν γὰρ εὔηθες. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς φανεροῖς μαθήμασι οὗτος γίνεται, οὔτε ἐν τῇ ἀναλύσει δυνατόν. αἱ γὰρ ἄμεσοι προτάσεις ἀρχαὶ, ἕτερον δὲ συμπέρασμα προσληφθείσης γίνεται προτάσεως ἀμέσου. Εἰ δὲ λέγοι τὶς τὰς πρώτας ἀμέσους προτάσεις, τὰς αὐτὰς εἶναι ἀρχὰς, μία ἐν ἑκάστῳ γένει ἐστίν. εἰ

ἐστίν. εἰ δὲ μήτε δὲ ἁπασῶν ὡς δέον δείκνυσθαι ὁτιοῦν, μὴ δ' οὕτως ἑτέρας ὥσθ' ἑκάστης συλλογισμῆς εἶναι ἑτέρας, λείπεται εἰ συγγενεῖς αἱ ἀρχαὶ πάντων. ἀλλ' ἐκ τωνδὶ μὲν, ταδὶ, ἐκ δὲ τωνδὶ, ταδί. φανερὸν δὲ καὶ οὗτος, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται. δέδεικται γὰρ ὅτι ἄλλαι ἀρχαὶ τοῦ γένει εἰσὶν, αἱ τῶν διαφόρων τοῦ γένει, αἱ γὰρ ἀρχαὶ δίτταί, δὲ ὧντε, καὶ περὶ ὃ. αἱ μὲν οὖν δὲ ὧν, κοιναὶ, αἱ δὲ περὶ ὃ, ἴδιαι, οἷον ἀριθμὸς, μεγέθους. Τὸ δ' συλλογιστὸν καὶ συλλογισμὴ, διαφέρει τοῦ δοξαστοῦ καὶ δόξης, ὅτι ἡ μὲν συλλογισμὴ καθόλου καὶ δι' ἀναγκαίων, τὸ δὲ ἀναγκαῖον, οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν. ἔστι δέ τινα ἀληθῆ μὲν καὶ ὄντα, ἐνδεχόμενα δὲ καὶ ἄλλως ἔχειν. δῆλον οὖν ὅτι περὶ μὴ ταῦτα συλλογισμὴ οὐκ ἔστιν. εἴη γὰρ ἂν ἀδύνατον. ἄλλως ἔχειν, τὰ δυνατὰ ἄλλως ἔχειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ νοῦς, λέγω γὰρ νοῦν ἀρχὴν συλλογισμῆς, οὐδ' συλλογισμὴ ἀναπόδεικτος. οὗτος δ' ἐστὶν ὑπόληψις τοῦ ἀμέσου προτάσεως. ἀληθὴς δ' ἐστὶ νοῦς καὶ συλλογισμὴ καὶ δόξα, καὶ τὸ διὰ τούτων λεγόμενον, ὥστε λείπεται δόξαν εἶναι, περὶ τὸ ἀληθὲς μὲν ἢ τὸ ψεῦδος, ἐνδεχόμενον δὲ καὶ ἄλλως ἔχειν. οὗτος δ' ἐστὶν ὑπόληψις τοῦ ἀμέσου προτάσεως, καὶ μὴ ἀναγκαίας, καὶ ὁμολογούμενον δ' οὕτως τοῖς φαινομένοις. ἥτε γὰρ δόξα, ἀβέβαιον, καὶ ἡ φύσις ἡ τοιαύτη. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδεὶς οἴεται δοξάζειν, ὅταν οἴηται ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ἐπίστασθαι. ἀλλ' ὅταν εἶναι μὲν οὕτως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλως, οὐδὲν κωλύει τότε δοξάζειν, ὡς τοῦ μὲν τοιούτου δόξαν οὖσαν, τοῦ δ' ἀναγκαίου συλλογισμήν. Πῶς οὖν οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ δοξάσαι καὶ ἐπίστασθαι, καὶ διατὶ οὐκ ἔστιν ἡ δόξα συλλογισμὴ, εἴτις θήσει ἅπαν ὃ οἶδεν ἐνδέχεσθαι δοξάζειν; ἀκολουθήσει γὰρ ὁ μὲν εἰδὼς, ὁ δὲ δοξάζων διὰ τῶν μέσων, ἕως εἰς τὰ ἄμεσα ἔλθῃ, ὥστ' εἴπερ ἐκείνως οἶδε, καὶ ὁ δοξάζων οἶδεν. ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ ὅτι δοξάζειν ἐστὶ, καὶ τὸ διότι. οὗτος δὲ τὸ μέσον. ἢ εἰ μὲν οὕτως ὑπολύψεται τὰ μὴ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν, ὥσπερ ἔχειν τοὺς ὁρισμοὺς, δι' ὧν αἱ ἀποδείξεις, οὐδὲ δοξάσει, ἀλλ' συλλογίσεται. εἰ δ' ἀληθῆ μὲν εἶναι, οὐ μέντοι ταῦτά γε αὐτοῖς ὑπάρχειν κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τὸ εἶδος, δοξάσει, καὶ οὐκ συλλογίσεται ἀληθῶς, καὶ τὸ ὅτι καὶ τὸ διότι

ἐὰν μὲν διὰ τῶν ἀμέσων, δοξάσει. ἐὰν δὲ μὴ διὰ τῶν ἀμέσων τὸ ὅτι μόνον δοξάσει, τοῦ αὐτοῦ δόξα καὶ ὠνυσήμη οὐ πάντως ἐστὶν, ἀλλ' ὥσπερ καὶ ψευδὴς καὶ ἀληθὴς τοῦ αὐτοῦ τρόπον τινὰ, οὕτως καὶ ὠνυσήμη καὶ δόξα τοῦ αὐτοῦ. καὶ δόξαν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ, ὡς μέν τινες λέγουσιν τοῦ αὐτοῦ εἶναι, ἄτοπα συμβαίνει αἱρεῖσθαι, ἀλλά τε καὶ μὴ δοξάζειν ὃ δοξάζει ψευδῶς. ἐπεὶ δὲ τὸ αὐτὸ πλεοναχῶς λέγεται, ἔστι μὲν ὡς γνδέχετο, ἔστι δ' ὡς οὔ. τὸ μὴ γὰρ σύμμετρον εἶναι τῇ διάμετρον ἀληθῶς δοξάζειν, ἄτοπον, ἀλλ' ὅτι ἡ διάμετρος περὶ ἣν αἱ δόξαι τὸ αὐτὸ, οὕτως τοῦ αὐτοῦ, τὸ δέ τι ἣν εἶναι ἑκατέρῳ κατὰ τὸν λόγον οὐ τὸ αὐτό. ὁμοίως δὴ καὶ ὠνυσήμη καὶ δόξα τοῦ αὐτοῦ. ἡ μὴ γὰρ οὕτως τοῦ ζώου, ὥστε μὴ γνδέχεσθαι μὴ εἶναι ζῶον, ἡ δ' ὥστ' γνδέχεσθαι. οἷον εἰ μὴ ὅπερ ἀνθρώπου ἐστὶν, ἡ δὴ, ἀνθρώπου μὲν, μὴ ὅπερ δ' ἀνθρώπου. τὸ αὐτὸ γὰρ ὅτι ἄνος, τὸ ὡς, οὐ τὸ αὐτό. φανερὸν δ' ἐκ τούτων, ὅτι οὐδὲ δοξάζειν ἅμα τὸ αὐτὸ καὶ ἐπίστασθαι γνδέχετο. ἅμα γὰρ ἂν ἔχοι ὑπόληψιν, τοῦ ἄλλως ἔχειν καὶ μὴ ἄλλως τὸ αὐτὸ, ὅπερ οὐκ γνδέχετο. γὰρ ἄλλῳ μὴ γὰρ ἑκάτερον εἶναι γνδέχετο τοῦ αὐτοῦ ὡς εἴρηται, γὰρ δὴ τῷ αὐτῷ οὐδ' οὕτως οἷόν τε. ἕξει γὰρ ὑπόληψιν ἅμα, οἷον ὅτι ὁ ἄνος, ὅπερ ζῶον. οὐκ γὰρ ἣν τὸ μὴ γνδέχεσθαι εἶναι μὴ ζῶον, καὶ μὴ ὅπερ ζῶον. οὐκ γὰρ ἔστω τὸ γνδέχεσθαι. τὰ δὴ λοιπὰ πῶς δεῖ διανεῖμαι ἐπί τε διανοίας καὶ νοῦ, καὶ ὠνυσήμης, καὶ τέχνης, καὶ φρονήσεως, καὶ σοφίας, τὰ μὲν, φυσικῆς, τὰ δὲ, ἠθικῆς θεωρίας μᾶλλον ἐστίν. ἡ δ' ἀγχίνοιά ἐστιν εὐστοχία τὶς γὰρ ἀσκέπτῳ χρόνῳ τοῦ μέσου. οἷον εἴ τις ἰδὼν ὅτι ἡ σελήνη τὸ λαμπρὸν ἀεὶ ἔχει πρὸς τὸν ἥλιον, ταχὺ γνγνόησε διὰ τί οὐκ, ὅτι διὰ τὸ λάμπειν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. ἢ διαλεγόμενον πλουσίῳ, ἔγνω, διότι δανείζετο. ἢ διότι φίλοι, ὅτι ἐχθροὶ τοῦ αὐτοῦ. πάντα γὰρ τὰ αἴτια τὰ μέσα, ὁ ἰδὼν τὰ ἄκρα, ἐγνώρισε, τὸ λαμπρὸν εἶναι τὸ πρὸς τὴν ἥλιον, ἐφ' οὗ α, τὸ λάμπειν ἀπὸ τοῦ ἡλίου β, σελήνη, τὸ γ. ὑπάρχει δὴ τῇ μὲν σελήνῃ τῷ γ, τὸ β τὸ λάμπειν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, τῷ δὴ β, τὸ α τὸ πρὸς τοῦτ' εἶναι τὸ λαμπρὸν ἀφ' οὗ λάμπει, ὥστε καὶ τῷ γ τὸ α διὰ τοῦ β.

Τέλος τοῦ πρώτου τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΑΝΑ ΛΥΤΙΚΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Cap. 1.

ΙΑ ζητούμενά ἐστιν ἴσα τὸν ἀριθμὸν, ὅσαπερ ὠνυσάμεθα. ζητοῦμεν δὲ τέτταρα, τὸ ὅτι, τὸ διότι, εἰ ἔστι, τί ἐστιν. ὅταν μὲν γὰρ πότερον τόδε ἢ τόδε ζητῶμεν εἰς ἀριθμὸν θέντες, οἷον πότερον ἐκλείπει ὁ ἥλιος ἢ οὔ, τὸ ὅτι ζητοῦμεν. σημεῖον δὲ τούτου, εὑρόντες γὰρ ὅτι ἐκλείπει πεπαύμεθα καὶ ἐὰν ἐξ ἀρχῆς εἰδῶμεν ὅτι ἐκλείπει, οὐ ζητοῦμεν πότερον. ὅταν δὲ εἰδῶμεν τὸ ὅτι, τὸ διότι ζητοῦμεν, οἷον εἰδότες ὅτι ἐκλείπει καὶ ὅτι κινεῖται ἡ γῆ, τὸ διότι ἐκλείπει, ἢ διότι κινεῖται, ζητοῦμεν. ταῦτα μὲν οὕτως. Ἔνια δ' ἄλλον τρόπον ζητοῦμεν, οἷον εἰ ἔστιν, ἢ μή ἐστι κένταυρος, ἢ θεός. τόδ' εἰ ἔστιν ἢ μὴ, ἁπλῶς λέγω, ἀλλ' οὐκ εἰ λευκὸς ἢ μή. γνόντες δὲ ὅτι ἐστὶ, τί ἐστι ζητοῦμεν, οἷον τί οὖν ἐστι θεὸς, ἢ τί ἐστιν ἄνθρωπος. ἃ μὲν οὖν ζητοῦμεν, καὶ ἃ εὑρόντες ἴσμεν, ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστι. ζητοῦμεν δὴ, ὅταν μὲν ζητῶμεν τὸ ὅτι ἢ τὸ εἰ ἔστιν ἁπλῶς, ἆρά ἐστι μέσον αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἔστιν. ὅταν δὲ γνόντες, ἢ τὸ ὅτι ἢ τὸ εἰ ἔστιν, ἢ τὸ ὠνυμέρους, ἢ τὸ ἁπλῶς, πάλιν τὸ διατὶ ζητοῦμεν, ἢ τὸ τί ἐστι, τότε ζητοῦμεν τὶ τὸ μέσον. λέγω δὲ τὸ ὅτι, ἢ τὸ εἰ ἐστὶν, ὠδὶ μέρους καὶ ἁπλῶς, ὠνυμέρους μὴ, ἆρ' ἐκλείπει ἡ σελήνη, ἢ αὔξεται; εἰ γάρ ἐστί τι ἢ μὴ ἐστί τι, γὰρ τοῖς τοιούτοις ζητοῦμεν. ἁπλῶς δὲ, εἰ ἔστιν, ἢ μὴ σελήνη ἢ νὺξ. συμβαίνει ἄρα γὰρ ἁπάσαις ταῖς ζητήσεσι ζητεῖν, ἢ εἰ ἔστι μέσον, ἢ τί ἐστι τὸ μέσον. τὸ μὴ γὰρ αἴτιον, τὸ μέσον. γὰρ ἅπασι δὲ οὐκ ζητεῖται, ἆρ' ἐκλείπει, ἆρ' ἔστι τὶ αἴτιον, ἢ οὔ; με τὰ ταῦτα γνόντες ὅτι ἔστι τὶ, τί οὖν τοῦτ' ἐστὶ ζητοῦμεν, τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ εἶναι μὴ τοδὶ, ἢ τοδὶ, ἀλλ' ἁπλῶς τὴν οὐσίαν, ἢ τὸ μὴ ἁπλῶς, ἀλλά τι τῶν καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, τὸ μέσον ἐστί. λέγω δὲ τὸ μὲν ἁπλῶς τὸ ὑποκείμενον, οἷον σελήνην, ἢ γῆν, ἢ ἥλιον, ἢ τρίγωνον, τὸ δέ τι, ἔκλειψιν, ἰσότητα ἀνισότητα, εἰ γὰρ μέσῳ ἢ μή. γὰρ ἅπασι γὰρ τούτοις φανερόν ἐστιν ὅτι τὸ αὐτό ἐστι, τὸ τί ἐστι, καὶ διατί ἐστι. τί ἐστιν ἔκλειψις, στέρησις φωτὸς ἀπὸ σελήνης ὑπὸ γῆς ἀντιφράξεως. διατί ἐστιν ἔκλειψις, ἢ διατὶ

ἐκλείπει ἡ σελήνη, διὰ τὸ ἀπολείπειν τὸ φῶς, ἀντιφραττούσης τῆς γῆς. τί ἐστι συμφωνία, λόγος ἀριθμῶν ἐν ὀξεῖ ἢ βαρεῖ. διατὶ συμφωνεῖ τὸ ὀξὺ τοῦ βαρεῖ, διὰ τὸ λόγον ἔχειν ἀριθμῶν τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ, ἆρ' ἐστὶ συμφωνεῖν τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ. ἆρ' ἐστὶν ἐν ἀριθμοῖς ὁ λόγος αὐτῶν; λαβόντες δ' ὅτι ἐστὶ, τίς οὖν ἐστιν ὁ λόγος. ὅτι δ' ἔστιν τοῦ μέσου ἡ ζήτησις, δηλοῖ ὅσων τὸ μέσον αἰσθητόν. ζητοῦμεν γὰρ, μὴ ἠσθημένοι. οἷον τοῦ ἐκλείψεως εἰ ἔστιν ἢ μή. εἰ δ' ἦμεν ὠθὶ τοῦ σελήνης, οὐκ ἂν ἐζητοῦμεν, οὔτ' εἰ γίνεται, οὔτε διατί, ἀλλ' ἅμα δῆλον ἂν ἦν. ἐκ γὰρ τοῦ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ καθόλου ἐγένετο ἂν ἡμῖν εἰδέναι. ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις, ὅτι νῦν ἀντιφράττει. καὶ γὰρ δῆλον ὅτι νῦν ἐκλείπει. ἐκ δὲ τούτου, τὸ καθόλου ἂν ἐγένετο. ὥσπερ οὖν λέγομεν τὸ τί ἐστιν εἰδέναι, τὸ αὐτό ἐστι καὶ διατί ἐστι, οὐκ δ' ἢ ἁπλῶς καὶ μὴ τῶν ὑπερχόντων τι, ἢ τῶν ὑπερχόντων. οἷον ὅτι δύο ὀρθαὶ, ἢ ὅτι μεῖζον, ἢ ἔλαττον. ὅτι μὲν οὖν πάντα τὰ ζητούμενα μέσου ζήτησις ἐστὶ, δῆλον. πῶς δὲ τὸ τί ἐστι δείκνυται, καὶ τίς ὁ τρόπος τοῦ ἀναγωγῆς, καὶ τί ἐστιν ὁρισμὸς καὶ τίνων, εἴπωμεν, διαπορήσαντες πρῶτον περὶ αὐτῶν. ἀρχὴ δ' ἔστω τῶν μελλόντων ἥπερ ἐστὶν οἰκειοτάτη τῶν ἐχομένων λόγων. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις ἆρ' ἐστὶ, τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁρισμῷ εἰδέναι καὶ ἀποδείξει, ἢ ἀδύνατον; ὁ μὲν γὰρ ὁρισμὸς τοῦ τί ἐστιν εἶναι δοκεῖ, τὸ δὲ τί ἐστιν ἅπαν καθόλου καὶ κατηγορικὸν, συλλογισμοὶ δ' εἰσὶν, οἱ μὲν στερητικοὶ, οἱ δ' οὐ καθόλου. οἷον οἱ μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι, στερητικοὶ πάντες, οἱ δ' ἐν τοῦ τρίτῳ οὐ καθόλου. εἶτα οὐδὲ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι κατηγορικῶν ἁπάντων ἐστὶν ὁριρμός. οἷον ὅτι πᾶν τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. τούτου δὲ λόγος ὅτι τὸ ἐπίστασθαί ἐστιν, τὸ ἀποδεικτὸν, τὸ ἀπόδειξιν ἔχειν, ὥστ' εἰ μὴ τῶν τοιούτων ἀπόδειξίς ἐστι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὐτῶν καὶ ὁρισμός. ἐπίσταιτο γὰρ ἄν τις καὶ κατὰ τὸν ὁρισμὸν οὐκ ἔχων τὴν ἀπόδειξιν. οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ ἅμα ἔχειν. ἱκανὴ δὲ πίστις, καὶ ἐκ τοῦ ἐπαγωγῆς. οὐδὲν γὰρ πώποτε ὁρισάμενοι ἔγνωμεν, οὔτε τῶν καθ' αὑτὸ ὑπερχόντων, οὔτε τῶν συμβεβηκότων. Ἔτι εἰ ὁ ὁρισμὸς οὐσίας τις γνωρισμὸς, τά γε τοιαῦτα φανερὸν ὅτι οὐκ οὐσίαι. ὅτι μὴ οὖν οὐκ ἔστιν ὁρισμὸς ἅπαν

τος οὗπερ καὶ ἀπόδειξις δῆλον. τί δ' οὗ ὁρισμὸς ἆρα παντὸς ἀπόδειξίς ἐστιν, ἢ οὔ; εἷς μὲν δὴ λόγος, καὶ περὶ τούτου ὁ αὐτός. τοῦ γὰρ ἑνὸς ἢ ἕν, μία ἀπορήσειν, ὥστ' εἴπερ τὸ ἐπίστασθαι τὸ ἀποδεικτὸν, ἐστὶ τὸ τὴν ἀπόδειξιν ἔχειν, συμβήσεταί τι ἀδύνατον. ὁ γὰρ τὸν ὁρισμὸν ἔχων, ἄνευ ἀποδείξεως ἀπορήσεται. ἔτι αἱ ἀρχαὶ τῶν ἀποδείξεων ὁρισμοὶ, ὧν ὅτι οὐκ ἔσονται ἀποδείξεις, δέδεικται πρότερον. ἢ ἔσονται αἱ ἀρχαὶ ἀποδεικταὶ, καὶ τῶν ἀρχῶν ἀρχαὶ, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον βαδιεῖται, ἢ τὰ πρῶτα ὁρισμοὶ, ἔσονται ἀναπόδεικτοι. ἀλλ' ἆρα εἰ μὴ παντὸς τοῦ αὐτοῦ, ἀλλά τινος τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ὁρισμὸς καὶ ἀπόδειξις, ἢ ἀδύνατον; οὐ γάρ ἐστιν ἀπόδειξις οὗ ὁρισμός. ὁρισμὸς μὲν γὰρ τοῦ τί ἐστι, καὶ οὐσίας, αἱ δ' ἀποδείξεις φαίνονται πᾶσαι ὑποτιθέμεναι καὶ λαμβάνουσαι τό τί ἐστιν, οἷον, αἱ μαθηματικαὶ, τὶ μονὰς, καὶ τὶ τὸ περιττὸν, καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως. Ἔτι πᾶσα ἀπόδειξις τὶ κατά τινος δείκνυσιν, οἷον ὅτι ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ἐν δὲ τοῦ ὁρισμῷ, οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου κατηγορεῖται. οἷον οὔτε τὸ ζῶον κατὰ τοῦ δίποδος, οὔτε οὐκ κατὰ τοῦ ζώου. οὐδὲ δὴ κατὰ τοῦ ἀπέδου τὸ σχῆμα. οὐ γάρ ἐστι τὸ ἐπίπεδον σχῆμα, οὐδὲ τὸ σχῆμα ἐπίπεδον. Ἔτι ἕτερον τὸ τί ἐστι, καὶ ὅτι ἔστι δεῖξαι. ὁ μὴ οὖν ὁρισμὸς, τί ἐστι δηλοῖ, ἡ δὲ ἀπόδειξις, ὅτι ἢ ἐστὶ τόδε κατὰ τοῦδε, ἢ οὐκ ἔστιν. ἑτέρου δὲ ἑτέρα ἀπόδειξις, ἐὰν μὴ ὡς μέρος ἢ τί τοῦ ὅλης. οὐκ δὲ λέγω, ὅτι δέδεικται τὸ ἰσοσκελὲς δύο ὀρθαῖς, εἰ πᾶν τρίγωνον δέδεικτο, (μέρος γὰρ, τὸ δ' ὅλον) ταῦτα δὲ πρὸς ἄλληλα οὐκ ἔχει οὕτως, τὸ ὅτι ἐστὶ, καὶ τὸ τί ἐστιν. οὐ γάρ ἐστι θατέρου θάτερον μέρος. φανερὸν ἄρα ὅτι οὔτε οὗ ὁ ὁρισμὸς, τούτου πάντως ἀπόδειξις, οὔτε οὗ ἀπόδειξις, τούτου πάντως ὁρισμός. ὥστε ὅλως τοῦ αὐτοῦ οὐδενὸς ἐνδέχεται ἄμφω ἔχειν. ὥστε δῆλον ὡς οὐδὲ ὁρισμὸς καὶ ἀπόδειξις, οὔτε τὸ αὐτὸ ἂν εἴη, οὔτε θάτερον ἐν θατέρῳ. καὶ γὰρ ἂν τὰ ὑποκείμενα ὁμοίως εἶχε. ταῦτα μὲν οὖν μέχρι τούτου διηπορήσθω. Τοῦ δὲ τί ἐστι πότερόν ἐστι συλλογισμὸς καὶ ἀπόδειξις, ἢ οὐκ ἔστι καθάπερ νῦν ὁ λόγος ὑπέθετο; ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς τὶ κατά τινος δείκνυσι διὰ τοῦ μέσου, τὸ δὲ τί ἐστιν, ἴδιόν τε, καὶ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖτο. ταῦ

τα δ' ἀνάγκη ἀντιστρέφειν. εἰ γὰρ τὸ α τοῦ γ ἴδιον, δῆλον ὅτι καὶ τοῦ β, καὶ οὖσαν, τοῦ γ, ὥστε πάντα ἀλλήλων. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ τὸ α ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχει παντὶ τῷ β, καὶ καθόλου τὸ β παντὸς τοῦ γ ἐν τῷ τί ἐστι λέγεται, ἀνάγκη καὶ τὸ α ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ γ λέγεσθαι. εἰ δὲ μὴ οὕτω τις λήψεται διπλώσας, οὐκ ἀνάγκη ἔσται τὸ α τοῦ γ κατηγορεῖσθαι ἐν τῷ τί ἐστιν, εἰ τὸ μὲν α τοῦ β ἐν τῷ τί ἐστι, μὴ καθ' ὅσον δὲ τὸ β ἐν τῷ τί ἐστι, τὸ δὲ τί ἐστιν ἄμφω ταῦτα ἕξει, ἔσται ἄρα καὶ τὸ β κατὰ τοῦ γ τὸ τί ἐστιν. εἰ δὴ τὸ τί ἐστι, καὶ τὸ τὶ ἦν εἶναι ἄμφω ἔχει, ἐκ τοῦ μέσου ὅρου, ἔσται πρότερον τὸ τὶ ἦν εἶναι. ὅλως τε εἰ ἐστὶ δεῖξαι, τί ἐστιν ἄνθρωπος. ἔστω τὸ γ ἄνθρωπος, τὸ δὲ α τὸ τί ἐστιν, εἴτε ζῶον δίπουν, εἴτε ἀλλότι. εἰ τοίνυν συλλογιεῖται, ἀνάγκη κατὰ τοῦ β τὸ α παντὸς κατηγορεῖσθαι. τούτου δ' ἔσται ἄλλος λόγος μέσος. ὥστε καὶ οὖσαν ἔσται, τί ἐστιν ἄνθρωπος. λαμβάνει οὖν ὃ δεῖ δεῖξαι. καὶ γὰρ τὸ β ἐστὶ τί ἐστιν ἄνθρωπος. δεῖ δ' ἐν ταῖς δυσὶ προτάσεσι καὶ τοῖς πρώτοις καὶ ἀμέσοις σκοπεῖν. μάλιστα γὰρ φανερὸν τὸ λεγόμενον γίνεται. Οἱ μὴ οὖν διὰ τὸ ἀντιστρέφειν δεικνύντες τί ἐστι ψυχὴ ἢ τί ἐστιν ἄνθρωπος ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν ὄντων, τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτοῦνται. οἷον εἴ τις ἀξιώσειε ψυχὴν εἶναι τὸ αὐτὸ ἑαυτῷ αἴτιον τοῦ ζῆν, οὖσαν δ' ἀριθμὸν αὐτὸν ἑαυτὸν κινοῦντα. ἀνάγκη γὰρ αἰτῆσαι τὴν ψυχὴν, ὅπερ ἀριθμὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν κινοῦντα, οὕτως ὡς τὸ αὐτὸ ὄν. οὐ γὰρ εἰ ἀκολουθεῖ τὸ α τῷ β, καὶ οὖσαν τῷ γ, ἔσται τῷ γ τὸ α τὸ τὶ ἦν εἶναι, ἀλλ' ἀληθὲς εἰπεῖν ἔσται μόνον. οὐδ' εἰ ἐστὶ τὸ α, ὅπερ τι κατὰ τοῦ β κατηγορεῖται παντὸς. καὶ γὰρ τὸ, ζῴῳ εἶναι, κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ἀνθρώπῳ εἶναι. ἀληθὲς γὰρ πᾶν τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι, ζῴῳ εἶναι. ὥσπερ καὶ πάντα ἄνθρωπον ζῶον, ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὥστε ἐν εἶναι. ἐὰν μὲν οὖν μὴ οὕτω λάβῃ οὐ συλλογιεῖται, ὅτι τὸ α ἐστὶ τοῦ γ τὸ τὶ ἦν εἶναι καὶ ἡ οὐσία. ἐὰν δὲ οὕτω λάβῃ, πρότερον ἔσται εἰληφὼς τῷ γ, ὅτι ἐστὶ τὸ τὶ ἦν εἶναι τὸ β, ὥστ' οὐκ ἀπεδείκτο. τὸ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴληφεν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ διὰ τῶν διαιρέσεων ὁδὸς συλλογίζεται, καθάπερ ἐν τῇ ἀναλύσει τῇ περὶ τὰ σχήματα ὡς εἴρηται. οὐδαμοῦ γὰρ ἀνάγκη γίνεται τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο εἶναι, τῶνδι ὄντων. ἀλλ' ὥσπερ οὐδ' ὁ ἐπάγων ἀπεδείκνυσιν, οὐ γὰρ

δεῖ

δεῖ τὸ συμπέρασμα ἐρωτᾶν, οὐδὲ τῷ δοῦναι εἶναι, ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι ἐκείνων ὄντων, κἂν μὴ φῇ ὁ ἀποκρινόμενος. ἆρα ὁ ἄνθρωπος ζῶον, ἢ ἄψυχον, εἶτ' ἔλαβε ζῶον, οὐ συλλελόγισται. πάλιν ἅπαν ζῶον, ἢ πεζὸν ἢ ἔνυδρον, ἔλαβε πεζὸν καὶ τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον τὸ ὅλον ζῶον πεζὸν, οὐκ ἀνάγκη ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ λαμβάνει καὶ τοῦτο. διαφέρει δ' οὐδὲν ὑπὸ πολλῶν ἢ ὀλίγων οὕτω ποιεῖν. τὸ αὐτὸ γάρ ἐστιν. ἀσυλλόγιστος μὲν οὖν καὶ ἡ χρῆσις γίνεται τοῖς οὕτω μετιοῦσι καὶ τῶν ἐνδεχομένων συλλογισθῆναι. τί γὰρ κωλύει τοῦτο ἀληθὲς μὲν τὸ πᾶν εἶναι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου μὴ μέντοι τὸ τί ἐστι, μὴ δὲ τὸ τὶ ἦν εἶναι δηλοῦν. ἔτι τὶ κωλύει ἢ προσθεῖναί τι, ἢ ἀφελεῖν, ἢ ὑπερβεβηκέναι τῆς οὐσίας. ταῦτα μὲν οὖν παρίεται μέν. Ἐνδέχεται δὲ λῦσαι, τῷ λαμβάνειν τὰ ἐν τῷ τί ἐστι πάντα, καὶ τὸ ἐφεξῆς τῇ διαιρέσει ποιεῖν, αἰτούμενον τὸ πρῶτον καὶ μηδὲν παραλίπειν. τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον, εἰ ἅπαν εἰς τὴν διαίρεσιν ἐμπίπτει, καὶ μηδὲν ἐλλείπει. οὖσαν δ' ἀναγκαῖον. ἄτομον γὰρ εἴδει δεῖ εἶναι. ἀλλὰ συλλογισμὸς ὅμως οὐκ ἔνεστιν, ἀλλ' εἴπερ ἄλλον τρόπον γνωρίζειν ποιεῖ. καὶ οὖσαν μὲν οὐδὲν ἄτοπον. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐπάγων ἴσως ἀπεδείκνυσιν, ἀλλ' ὅμως δηλοῖ τι, συλλογισμὸν δ' οὐ λέγει ὁ ἐκ τῆς διαιρέσεως ἐκλέγων τὸν ὁρισμόν. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς συμπεράσμασι τοῖς ἄνευ τῶν μέσων, ἐάν τις εἴπῃ ὅτι τούτων ὄντων ἀνάγκη τοδὶ εἶναι, ἐνδέχεται ἐρωτῆσαι τὸ διατί, οὕτως καὶ ἐν τοῖς διαιρετικοῖς ὅροις. τί ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον θνητὸν, ὑπόπουν δίπουν ἄπτερον. διατὶ καθ' ἑκάστην πρόσθεσιν. ἐρεῖ γὰρ καὶ δείξει τῇ διαιρέσει ὡς οἴεται, ὅτι πᾶν ἢ θνητὸν, ἢ ἀθάνατον. ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ἅπας, οὐκ ἔστιν ὁρισμός. ὥστε εἰ ἀπεδείκνυτο τῇ διαιρέσει, ἀλλ' ὅγε ὁρισμὸς οὐ συλλογισμὸς γίνεται. Ἀλλ' ἆρα ἐστὶ καὶ ἀποδεῖξαι τὸ τί ἐστι κατ' οὐσίαν, ἐξ ὑποθέσεως δὲ λαβόντα τὸ μὲν τὶ ἦν εἶναι, τὸ ἐκ τῶν ἐν τῷ τί ἐστιν ἰδίων. τοδὶ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι μόνα, καὶ ἴδιον τὸ πᾶν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ εἶναι ἐκείνῳ. ἢ πάλιν εἴληφε τὸ τὶ ἦν εἶναι καὶ ἐν τούτῳ, ἀνάγκη γὰρ διὰ τοῦ μέσου δεῖξαι. Ἔτι ὥσπερ οὐδ' ἐν συλλογισμῷ λαμβάνεται τί ἐστι τὸ συλλελογίσθαι, αἰεὶ γὰρ ὅλη ἢ μέρος ἡ πρό

τασις δὲ ὧν ὁ συλλογισμός. οὕτως οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι δεῖ ἐν εἶναι ἐν τῷ συλλογισμῷ, ἀλλὰ χωρὶς τοῦτο τῶν κειμένων εἶναι, καὶ πρὸς τὸν ἀμφισβητοῦντα, εἰ συλλελογίσται εἰ μὴ τοῦτο, ἀπαντᾷν. ὅτι τοῦτο γὰρ ἦν, συλλογισμός. καὶ πρὸς τὸν ὅτι οὐ τὸ τί ἦν εἶναι συλλελόγισται, ὅτι ναί. τοῦτο γὰρ ἔκειτο ἡμῖν τὸ τί ἦν εἶναι, ὥστε ἀνάγκη καὶ ἄνευ τοῦ τί συλλογισμός, ἢ τοῦ τί ἦν εἶναι συλλελογίσθαί τι. καὶ δὲ ὑποθέσεως δὲ δεικνύη, οἷον εἰ τῷ κακῷ ἐστι τὸ διαιρετῷ εἶναι, τῷ δ' ἐναντίῳ, τὸ τῷ ἐναντίῳ εἶναι, ὅσοις ἐστί τι ἐναντίον, τὸ δ' ἀγαθὸν τῷ κακῷ ἐναντίον, καὶ τὸ ἀδιαίρετον τῷ διαιρετῷ, ἔστιν ἄρα τἀγαθῷ εἶναι, τὸ ἀδιαιρέτῳ εἶναι. καὶ γὰρ ἐνταῦθα λαβὼν τὸ τί ἦν εἶναι, δείκνυσι. λαμβάνει δ' εἰς τὸ δεῖξαι, τὸ τί ἦν εἶναι. ἕτερον μέντοι ἔσω. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν, ἔστι τόδε κατὰ τοῦδε, ἀλλὰ μὴ αὐτό, μὴ δὲ οὗ ὁ αὐτὸς λόγος. καὶ ἀντιστρέφει. πρὸς ἀμφοτέρους δὲ τόντε κατὰ διαίρεσιν δεικνύντα, καὶ πρὸς τὸν οὕτω συλλογισμόν, τὸ αὐτὸ ἀπόρημα. διατί ἔσται ὁ ἄνθρωπος ζῶον δίπουν πεζόν, ἀλλ' οὐ ζῶον καὶ πεζόν. ἐκ γὰρ τῶν λαμβανομένων οὐδεμία ἀνάγκη ἐστὶν ἐν γίνεσθαι τὸ κατηγορούμενον, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς εἴη καὶ μουσικὸς καὶ γραμματικός. Πῶς οὖν δὴ ὁ ὁριζόμενος δείξει τὴν οὐσίαν, ἢ τὸ τί ἐστιν. οὔτε γὰρ ὡς ἀποδεικνὺς δὲ ὁμολογουμένων, εἶναι δῆλον ποιήσει, ὅτι ἀνάγκη ἐκείνων ὄντων, ἕτερόν τι εἶναι. ἀπόδειξις γὰρ τοῦτο. οὐδ' ὡς ἐπάγων διὰ τῶν καθέκαστα, δήλων ὄντων. ὅτι πᾶν οὕτως, τῷ μηδὲν ἄλλως. οὐ γὰρ τί ἐστι δείκνυσιν, ἀλλ' ὅτι ἢ ἐστὶν, ἢ οὐκ ἔστι. τὶς οὖν ἄλλος τρόπος λοιπός. οὐ γὰρ δὴ δείξει γὲ τῇ αἰσθήσει, ἢ τῷ δακτύλῳ. Ἔτι πῶς δεῖξει τὸ τί ἐστιν ἄνθρωπος; ἀνάγκη γὰρ τὸν εἰδότα τὸ τί ἐστιν ἄνθρωπος ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, εἰδέναι καὶ ὅτι ἐστί. τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδεὶς οἶδεν, ὅτι ἐστὶν, ἀλλὰ τί μὲν σημαίνει ὁ λόγος, ἢ τὸ ὄνομα, ὅταν εἴπω τραγέλαφος, τί δέ ἐστι τραγέλαφος, ἀδύνατον εἰδέναι. ἀλλὰ μὴν εἰ δείξει τί ἐστι, καὶ ὅτι ἐστὶ, καὶ πῶς, τῷ αὐτῷ λόγῳ δείξει. ὅτε γὰρ ὁρισμὸς ἐν τι δηλοῖ καὶ ἡ ἀπόδειξις, τόδε τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ τὸ εἶναι ἄνθρωπον, ἄλλο. εἶτα καὶ δι' ἀποδείξεως φαμὲν

ἀναγκαῖον

ἀναγκαῖον εἶναι δείκνυσθαι ἅπαν ὅτι ἐστὶν, εἰ μὴ οὐσία εἴη, τὸ δὲ εἶναι, οὐκ οὐσία οὐδενὶ, οὐ γὰρ γένος τὸ ὄν. ἀπόδειξις ἄρα ἔσται ὅτι ἐστὶν, ὅπερ καὶ νῦν ποιοῦσιν αἱ ὑπαρτήμαι. τί μὲν γὰρ σημαίνει τὸ τρίγωνον ἔλαβεν ὁ γεωμέτρης, ὅτι δ' ἔστι δείκνυσι. τί οὖν δείξει ὁ ὁριζόμενος τί ἐστιν, ἢ τὸ τρίγωνον; εἰδὼς ἄρα τὶς ὁρισμῷ τί ἐστιν, εἰ ἐστὶν οὐκ εἴσεται, ἀλλ' ἀδύνατον. φανερὸν δὲ καὶ κατὰ τοὺς νῦν τρόπους τῶν ὅρων, ὡς οὐ δεικνύουσιν οἱ ὁριζόμενοι ὅτι ἐστίν. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐκ τοῦ μέσου τὸ ἴσον, ἀλλὰ διατί ἐστι τὸ ὁρισθέν, καὶ διατί τοῦτ' ἔστι κύκλος. εἴη γὰρ ἂν καὶ ὀρειχάλκου φαῦναι εἶναι αὐτόν. οὔτε γὰρ ὅτι δυνατὸν εἶναι τὸ λεγόμενον προσδηλοῦσιν οἱ ὅροι, οὔτε ὅτι ἐκεῖνο οὗ φασὶν εἶναι ὁρισμὸν, ἀλλ' ἀεὶ ἔξεστι λέγειν τὸ διατί. εἰ ἄρα ὁ ὁριζόμενος δείκνυσιν ἢ τί ἐστιν, ἢ τὶ σημαίνει τοὔνομα, ἢ μή ἐστι μηδαμῶς τοῦτί ἐστιν, εἴη ἂν ὁ ὁρισμὸς λόγος ὀνόματι τὸ αὐτὸ σημαίνων, ἀλλ' ἄτοπον. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μὴ οὐσιῶν ἂν εἴη, καὶ τῶν μὴ ὄντων. σημαίνειν γάρ ἐστι καὶ τὰ μὴ ὄντα. ἔτι πάντες οἱ λόγοι ὁρισμοὶ ἂν εἶεν. εἴη γὰρ ἂν ὄνομα θέσθαι ὁποιωοῦν λόγῳ, ὥστε ὅρους ἂν διαλεγοίμεθα πάντες, καὶ ἡ ἰλιὰς ὁρισμὸς ἂν εἴη. ἔτι οὐδὲ μία ὑπαρτήμη ἀπαρδείξειεν ἂν ὅτι τοῦτο τοὔνομα, τουτὶ δηλοῖ, οὐδ' οἱ ὁρισμοὶ τοίνυν τοῦτο προσδηλοῦσιν. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτων, οὔτε ὁρισμὸς καὶ συλλογισμὸς φαίνεται ταυτὸν ὄν, οὔτε ταυτοῦ συλλογισμὸς καὶ ὁρισμός. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι οὐδὲ ὁ ὁρισμὸς οὐδὲν, οὔτε ἀποδείκνυσιν, οὔτε δείκνυσιν, οὔτε τὸ τί ἐστιν, οὐδ' ὁρισμῷ, οὔτ' ἀπαρδείξει ἐστὶ γνῶναι. Πάλιν δὲ σκεπτέον τὶ τούτων λέγεται καλῶς, καὶ τὶ οὐ καλῶς, καὶ τί ἐστιν ὁ ὁρισμὸς, καὶ τοῦ τί ἐστιν. ἆρα πῶς ἐστιν ἀπόδειξις καὶ ὁρισμὸς, ἢ οὐδαμῶς; ἐπεὶ δ' ἔστιν ὡς ἔφαμεν ταυτὸν τὸ εἰδέναι τί ἐστι, καὶ τὸ εἰδέναι τὸ αἴτιον τοῦ εἴ ἐστι, λόγος δὲ τούτου ὅτι ἐστὶ τὶ αἴτιον καὶ τοῦτο, ἢ τὸ αὐτὸ, ἢ ἄλλο, κἂν εἰ ἄλλο, ἢ ἀποδεικτὸν ἢ ἀναπόδεικτον, εἰ τοίνυν ἐστὶν ἄλλο καὶ ἐνδέχεται ἀποδεῖξαι, ἀνάγκη μέσον εἶναι τὸ αἴτιον, καὶ ἐν τῷ σχήματι τῷ πρώτῳ δείκνυσθαι. καθόλου τε γὰρ καὶ κατηγορικὸν τὸ δεικνύμενον. εἷς μὲν δὴ τρόπος ἂν εἴη ὁ νῦν ὀρθητασμένος, τὸ

δι' ἄλλου τὸ τί ἐστι δείκνυσθαι. τῶν τε γάρ τί ἐστιν, ἀνάγκη τὸ μέσον εἶναι τί ἐστι, καὶ τῶν ἰδίων ἴδιον. ὥστε τὸ μὲν δείξει, τὸ δ' οὐ δείξει τῶν τὶ ἦν εἶναι τοῦ αὐτῷ πράγματι. οὗτος μὲν οὖν ὁ τρόπος, ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἀπόδειξις, εἴρηται πρότερον. ἀλλ' ἔστι λογικὸς συλλογισμὸς τοῦ τί ἐστιν, ὃν δὲ τρόπον ἐνδέχεται, λέγωμεν εἰπόντες πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Ὥσπερ γὰρ τὸ διότι, ζητοῦμεν ἔχοντες τὸ ὅτι, ἐνίοτε δὴ καὶ ἅμα δῆλον γίνεται, ἀλλ' οὔτι πρότερόν γε τὸ διότι δυνατὸν γνωρίσαι τοῦ ὅτι, δῆλον ὅτι ὁμοίως καὶ τὸ τὶ ἦν εἶναι, οὐκ ἄνευ τοῦ ὅτι ἐστίν. ἀδύνατον γὰρ εἰδέναι τί ἐστιν, ἀγνοοῦντας εἰ ἐστί. τὸ δὲ εἰ ἐστίν, ὁτὲ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχομεν, ὁτὲ δ' ἔχοντές τι τοῦ αὐτοῦ πράγματος. οἷον βροντὴν, ὅτι ψόφος τὶς νεφῶν, καὶ ἔκλειψιν ὅτι στέρησις τοῦ φωτὸς, καὶ ἄνθρωπον ὅτι ζῶόν τι, καὶ ψυχὴν, ὅτι αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν. ὅσα μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς οἴδαμεν ὅτι ἐστὶν, ἀναγκαῖον μηδαμῶς ἔχειν πρὸς τὸ τί ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ὅτι ἐστὶν ἴσμεν. τὸ δὴ ζητεῖν τί ἐστι μὴ ἔχοντας ὅτι ἐστὶ, μηδὲν ζητεῖν ἐστι. καθ' ὅσων δ' ἔχομέν τι ῥᾷον. ὥστε ὡς ἔχομεν ὅτι ἐστὶν, οὕτως ἔχομεν καὶ πρὸς τὸ τί ἐστιν. ὧν οὖν ἔχομέν τι τοῦ τί ἐστιν, ἔστω πρῶτον μὲν ὧδε, ἔκλειψις, ἐφ' οὗ τὸ α, σελήνη, ἐφ' οὗ γ, ἀντίφραξις γῆς, ἐφ' οὗ β. τὸ μὲν οὖν πότερον ἐκλείπει ἢ οὔ, τὸ β ζητεῖν ἐστὶν, ἆρ' ἐστὶν ἢ οὔ. οὐδὲν δ' οὐδὲν διαφέρει ζητεῖν, ἢ εἰ ἐστὶ λόγος αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ᾖ τοῦτο, κἀκεῖνο φαμὲν εἶναι, ἢ ποτέρας τοῦ ἀντιφάσεως ἐστὶν ὁ λόγος, πότερον τοῦ ἔχειν δύο ὀρθὰς, ἢ τοῦ μὴ ἔχειν; ὅταν δ' εὕρωμεν, ἅμα τὸ, ὅτι καὶ τὸ διότι ἴσμεν, ἂν διὰ μέσων ᾖ, εἰ δὲ μὴ, τὸ ὅτι, τὸ διότι δὲ, οὔ. σελήνη, γ, ἔκλειψις α, τὸ πανσελήνου σκιὰν μὴ δύνασθαι ποιεῖν μηδενὸς ἡμῶν μεταξὺ ὄντος φανεροῦ, ἐφ' οὗ β. εἰ τοίνυν τῷ γ ὑπάρχει τὸ β τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν σκιὰν μηδενὸς μεταξὺ ἡμῶν ὄντος, τούτῳ δὲ τὸ α τὸ ἐκλελοιπέναι, ὅτι μὲν ἐκλείπει, δῆλον, διότι δ' οὔπω. καὶ ὅτι μὲν ἔκλειψίς ἐστιν, ἴσμεν, τί δέ ἐστιν, οὐκ ἴσμεν. δήλου δ' ὄντος ὅτι τὸ α τῷ γ ὑπάρχει, ἀλλὰ διατὶ ὑπάρχει, τὸ ζητεῖν τὸ β τί ἐστι, πότερον ἀντίφραξις, ἢ στροφὴ τῆς σελήνης, ἢ ἀπόσβεσις τοῦ φωτὸς, οὐδὲν δ' ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ ἑτέρου ἄκρου, οἷον ἐν τούτοις τοῦ α. ἔστι γὰρ ἡ ἔκλειψις, ἀντίφραξις ὑπό

γῆς.

γῆς. τί ἐστι βροντὴ, πυρὸς ἀπόσβεσις ἐν νέφει; διατὶ βροντᾷ; διὰ τὸ ἀποσβέννυσθαι τὸ πῦρ ἐν τοῦ νέφει. νέφος, γ, βροντὴ, α, ἀπόσβεσις πυρὸς, τὸ β. τῷ δὴ γ τῷ νέφει ὑπάρχει τὸ β, ἀποσβέννυτι γὰρ ἐν αὐτῷ τὸ πῦρ, τούτῳ δὲ, τὸ α ψόφος, καὶ ἔστιγε λόγος τὸ β, τοῦ α τοῦ πρώτου ἄκρου. ἂν δὲ πάλιν τούτου ἄλλο μέσον εἴη, ἐκ τῶν παραλοίπων ἔσται λόγων. ὡς μὲν τοίνυν λαμβάνετι τὸ τί ἐστι καὶ γίνεται γνώριμον, εἴρηται. ὥστε συλλογισμὸς μὲν τοῦ τί ἐστιν οὐ γίνεται, οὐδ' ἀπόδειξις, δῆλον μέντοι διὰ συλλογισμοῦ καὶ δι' ἀποδείξεως, ὥστ' οὔτ' ἄνευ ἀποδείξεώς ἐστι γνῶναι τὸ τί ἐστιν, οὗ ἐστιν αἴτιον ἄλλο, οὔτ' ἔστιν ἀπόδειξις αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς διαπορήμασιν εἴπομεν. Ἔστι δὲ τῶν μὲν τὸ ἕτερόν τι αἴτιον, τῶν δ' οὐκ ἔστιν. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ τῶν τί ἐστι, τὰ μὲν, ἄμεσα καὶ ἀρχαί εἰσιν, ἃ καὶ εἶναι, ἃ τί ἐστιν ὑποθέσθαι δεῖ, ἢ ἄλλων τρόπον φανερὰ ποιῆσαι, ὅπερ ἀριθμητικὸς ποιεῖ. καὶ γάρ τί ἐστι, τὴν μονάδα ὑποτίθετι, καὶ ὅτι ἐστί. τῶν δ' ἐχόντων μέσον, καὶ ὧν ἐστί τι ἕτερον αἴτιον τοῦ οὐσίας, ἔστι δι' ἀποδείξεως, ὥσπερ εἴπομεν δηλῶσαι, μὴ τὸ τί ἐστι ἀποδεικνύντας. ὁρισμὸς δ' ἐπεὶ δὴ λέγετι εἶναι λόγος τοῦ τί ἐστι, φανερὸν ὅτι ὁ μέντις ἔσται λόγος τοῦ τὶ σημαίνει τὸ ὄνομα, ἢ λόγος ἕτερος ὀνοματώδης, οἷον τὸ, τι σημαίνει τί ἐστιν ἢ τρίγωνον, ὅπερ ἔχοντες ὅτι ἐστι, ζητοῦμεν διατί ἐστι. χαλεπὸν δ' οὕτως ἐστὶ λαβεῖν ἃ μὴ ἴσμεν ὅτι ἐστίν. ἡ δ' αἰτία εἴρηται πρότερον τοῦ χαλεπότητος, ὅτι οὐδ' εἰ ἐστὶν ἢ μὴ, ἴσμεν, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. λόγος δὲ εἷς ἐστι διχῶς, ὁ μὴ συνδέσμῳ, ὥσπερ ἡ ἰλιὰς, ὁ δὲ τῷ ἐν καθ' ἑνὸς δηλοῦν μὴ κατὰ συμβεβηκός. εἷς μὲν δὴ ὅρος ἐστὶν ὅρου, ὁ εἰρημένος, ἄλλος δ' ἔστιν ὅρος, λόγος ὁ δηλῶν διατί ἐστιν. ὥστε ὁ μὲν πρότερος, σημαίνει μὲν, δείκνυσι δ' οὔ, ὁ δ' ὕστερος, φανερὸν ὅτι ἔσται οἷον ἀπόδειξις τοῦ τί ἐστι, τῇ θέσει διαφέρων τοῦ ἀποδείξεως. διαφέρει γὰρ εἰπεῖν, διατὶ βροντᾷ, καὶ τί ἐστι βροντή. ἐρεῖ γὰρ οὕτω μὲν, διότι ἀποσβέννυται τὸ πῦρ ἐν τοῖς νέφεσι, τί δ' ἔστι βροντὴ, ψόφος ἀποσβεννυμένου πυρὸς ἐν τοῖς νέφεσιν. ὥστε ὁ αὐτὸς λόγος ἄλλον τρόπον λέγεται, καὶ ὡδὶ μὲν ἀπόδειξις συνεχὴς, ὡδὶ δὲ, ὁρισμός. ἔτι ἐστὶν ὅρος βροντῆς, ψόφος

ἐν νέφεσι, οὗτος δ' ἔστι τοῦ τί ἐστιν ἀποδείξεως συμπέρασμα. ὁ δὲ τῶν ἀμέσων ὁρισμὸς, θέσις ἐστὶ τοῦ τί ἐστιν ἀναπόδεικτος. ἔστιν ἄρα ὁρισμὸς εἷς μὲν, λόγος τοῦ τί ἐστιν, ἀναπόδεικτος, εἷς δὲ, συλλογισμὸς τοῦ τί ἐστι, πτώσει διαφέρων τῆς ἀποδείξεως, τέρατος δὲ, τοῦ τοῦ τί ἐστιν ἀποδείξεως συμπέρασμα. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ πῶς ἐστι τοῦ τί ἐστιν ἀπόδειξις, καὶ πῶς οὐκ ἔστι, καὶ τίνων ἐστὶ, καὶ τίνων οὐκ ἔστιν. ἔτι δὲ ὁρισμὸς ποσαχῶς τε λέγεται, καὶ πῶς τὸ τί ἐστι δείκνυσι, καὶ πῶς οὔ, καὶ τίνων ἐστὶ, καὶ τίνων οὔ. ἔτι δὲ πρὸς ἀπόδειξιν πῶς ἔχει, καὶ πῶς ἐνδέχεται τοῦ αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς οὐκ ἐνδέχεται. Ἐπεὶ δὲ ἐπίστασθαι οἰόμεθα ὅταν εἰδῶμεν τὴν αἰτίαν, αἰτίαι δὲ τέσσαρες. μία μὲν, τὸ τί ἦν εἶναι, μία δὲ, τὸ τίνων ὄντων, ἀνάγκη τοῦτ' εἶναι, ἑτέρα δὲ, ἡ τὶ πρῶτον ἐκίνησε, τετάρτη δὲ τὸ τίνος ἕνεκα. πᾶσαι δ' αὗται διὰ τοῦ μέσου δείκνυνται. τότε γὰρ οὗ ὄντος τοδὶ ἀνάγκη εἶναι, μιᾶς μὲν προτάσεως ληφθείσης, οὐκ ἔστι, δυοῖν δὲ, τοὐλάχιστον. οὗτος δ' ἔστιν ὅταν ἐν μέσον ἔχωσι, τούτου οὖν ἑνὸς ληφθέντος, ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἶναι. δῆλον δὲ καὶ ὧδε, διατὶ ὀρθὴ ἡ ἐν ἡμικυκλίῳ; ἢ τίνος ὄντος, ὀρθή; ἔστω δὴ ὀρθὴ, ἐφ' ἧς ᾱ, ἡμίσεια δυοῖν ὀρθαῖν, ἐφ' ἧς β̄, ἡ ἐν ἡμικυκλίῳ, ἐφ' ἧς γ̄. οὗτος δὴ τὸ ᾱ τὴν ὀρθὴν ὑπάρχειν τῷ γ̄ τῇ ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ, αἴτιον τὸ β̄. αὕτη μὲν γὰρ τῇ ᾱ ἴση, ἡ δὲ τὸ γ̄, τῇ β̄, δύο γὰρ ὀρθῶν ἡμίσεια. τοῦ β̄ οὖν ὄντος ἡμίσεος δύο ὀρθῶν, τὸ ᾱ τὸ γ̄ ὑπάρχει, οὗτος δ' ἦν τὸ ἐν ἡμικυκλίῳ ὀρθὴν εἶναι. οὗτος δὲ ταυτόν ἐστι τῷ τὶ ἦν εἶναι, τοῦ τοῦτον σημαίνειν τὸν λόγον, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ τὶ ἦν εἶναι, αἴτιον δέδεικται τὸ μέσον. τὸ δὲ διατὶ ὁ μηδικὸς πόλεμος ἐγένετο ἀθηναίοις, τίς αἰτία τοῦ πολεμεῖσθαι ἀθηναίους, ὅτι εἰς σάρδεις μετ' ἐρετριέων ἐνέβαλον. οὗτος γὰρ ἐκινήθη πρῶτον, πόλεμος ἐφ' οὗ ᾱ, πρότερους εἰσβαλεῖν β̄, ἀθηναίοις γ̄. ὑπάρχει δὴ τὸ β̄ τῷ γ̄, τὸ πρότερον ἐμβαλεῖν τοῖς ἀθηναίοις, τὸ δὲ ᾱ, τῷ β̄. πολεμοῦσι γὰρ τοῖς πρότερον ἀδικήσασιν, ὑπάρχει ἄρα τῷ μὲν β̄ τὸ ᾱ, τὸ πολεμεῖσθαι τοῖς πρότερον ἄρξασι. οὗτος δὲ τὸ β̄, τῷ γ̄, ἤτοι τοῖς ἀθηναίοις, πρότεροι γὰρ ἦρξαν, μέσον ἄρα καὶ ἐνταῦθα τὸ αἴτιον τὸ πρῶτον κινῆσαν. Ὅσων δὲ αἴτιον τὸ ἕνεκά τινος. οἷον, διατὶ

περιπατεῖ,

περιπατεῖ, ὅπως ὑγιαίνῃ. διατὶ ἰοκία ἐστὶν, ὅπως σώζηται τὰ σκεύη, τὸ μὲν ἕνεκα τοῦ ὑγιαίνειν, τὸ δ' ἕνεκα τοῦ σώζεσθαι. διατὶ δὲ ἀκρδείπνου δεῖ περιπατεῖν, καὶ ἕνεκα τίνος δεῖ, οὐδὲν διαφέρει. Περίπατος δ' ἀκρδείπνου γ̄, τὸ μὴ ὑπερπολάζειν τὰ σιτία, ἐφ' οὗ β̄, τὸ ὑγιαίνειν, ἐφ' οὗ ᾱ. ἔστω δὴ τῷ ἀκρδείπνου περιπατεῖν ὑπάρχον, τὸ ποιεῖν μὴ ὑπερπολάζειν τὰ σιτία πρὸς τὸ στόματι τῆς κοιλίας, καὶ οὗτος ὑγιεινόν. δοκεῖ γὰρ ὑπάρχειν τῷ περιπατεῖν τῷ γ̄, τὸ β̄ τὸ μὴ ὑπερπολάζειν τὰ σιτία, τούτῳ δὲ τὸ ᾱ τὸ ὑγιεινόν. τὶ οὖν αἴτιον τῷ γ̄ τοῦ τὸ ᾱ ὑπάρχειν, τὸ οὗ ἕνεκα, τὸ β̄. οὗτος δέ ἐστιν ὥσπερ ἐκείνου λόγος, τὸ γὰρ ᾱ οὕτως ἀποδοθήσεται. διατὶ δὲ τὸ β̄ τῷ γ̄ ἐστὶν, ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν, τὸ οὕτως ἔχειν, δεῖ δὲ μεταλαμβάνειν οὐδὲ λόγους, καὶ οὕτως ἕκαστα μᾶλλον φανεῖται. Αἱ δὲ γενέσεις ἀνάπαλιν ἐνταῦθα καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ κίνησιν αἰτίων. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ μέσον δεῖ γενέσθαι πρῶτον, ἐνταῦθα δὲ τὸ γ̄ τὸ ἔσχατον, τελευταῖον δὲ, τὸ οὗ ἕνεκα. ἐνδέχεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἕνεκά τινος εἶναι, καὶ δὲ ἀνάγκης. οἷον, διὰ τὶ δίεισι διὰ τοῦ λαμπτῆρος τὸ φῶς, καὶ γὰρ δὲ ἀνάγκης διέρχεται τὸ μικρομερέστερον διὰ τῶν μειζόνων πόρων, εἴπερ φῶς γίνεται τὸ διϊέναι. καὶ ἕνεκά τινος, ὅπως μὴ πταίωμεν, ἄρα οὖν εἰ εἶναι ἐνδέχεται, καὶ γενέσθαι ἐνδέχεται. ὥσπερ εἰ βροντᾷ ἀποσβεννυμένου τοῦ πυρὸς, ἀνάγκη σίζειν καὶ ψοφεῖν, καὶ ὥσπερ οἱ πυθαγόρειοί φασιν, ἀπειλῆς ἕνεκα τοῖς ἐν τῷ ταρτάρῳ ὅπως φοβῶνται. πλεῖστα δὲ τοιαῦτά ἐστι καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κατὰ φύσιν συνισταμένοις καὶ συνεστῶσιν. ἡ μὲν γὰρ ἕνεκά του ποιεῖ φύσις, ἡ δὲ δὲ ἀνάγκης, ἡ δ' ἀνάγκη, διττή. ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν καὶ τὴν ὁρμὴν, ἡ δὲ βιαία, ἡ παρὰ τὴν ὁρμὴν, ὥσπερ ὁ λίθος δὲ ἀνάγκης καὶ ἄνω καὶ κάτω φέρεται, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην. Ἐν δὲ τοῖς ἀκρδιανοίας, τὰ μὲν οὐδέποτε ἀκρ τοῦ αὐτομάτου ὑπάρχει. οἷον οἰκία ἢ ἀνδριὰς, οὐδ' δὲ ἀνάγκης, ἀλλ' ἕνεκά του, τὰ δὲ καὶ ἀκρ τύχης. οἷον ὑγίεια καὶ σωτηρία. μάλιστα δὲ ἐν ὅσοις ἐνδέχεται καὶ ὧδε καὶ ἄλλως, ὅταν μὴ ἀκρ τύχης ἡ γένεσις ᾖ, ὥστε τὸ τέλος ἀγαθὸν ἕνεκά του γίνεται, καὶ ἢ φύσει ἢ τέχνῃ. ἀκρ τύχης δ' οὐδὲν ἕνεκά του γίνεται. τὸ αὐτὸ δ' αἴτιόν ἐστι τοῖς γινομένοις, καὶ τοῖς γεγενημένοις καὶ τοῖς

Mr. Jeremiah Hodges of Ivy Mills, Chatham Co., N. C., will be glad to hear from any of the Hodges family who may be living in that section. He is the youngest son of Jeremiah Hodges, who died when he was a small child, and he has no knowledge of his father's family. His mother's maiden name was Sarah Bynum, and she died when he was about ten years old. He was reared by his uncle, Mr. Solomon Hodges, who died in 1878. He has a brother, William, who lives in Randolph County, and a sister, Mrs. Martha Ann Lassiter, who lives in Moore County. He would like to hear from any of his relatives.

Mrs. Elizabeth Ann Hodges, wife of Mr. Jeremiah Hodges, died on the 3d of March, 1882, aged 42 years, 5 months, and 17 days. She was a member of the Methodist Church for many years, and was a faithful and devoted wife and mother. She left a husband and seven children to mourn her loss. Her husband, Mr. Jeremiah Hodges, died on the 12th of April, 1882, aged 45 years, 3 months, and 9 days. He was a member of the Methodist Church for many years, and was a faithful and devoted husband and father. He left seven children to mourn his loss. His children are: Mrs. Martha Ann Lassiter, Mr. William Hodges, Mr. John Hodges, Mr. Thomas Hodges, Mr. Solomon Hodges, Mr. Jeremiah Hodges, and Mr. Benjamin Hodges. His children are all living in Chatham County, N. C. His children are all members of the Methodist Church. His children are all married and have children of their own

ʞɛʞɛiʁs, ʎʎiʌ, ɯɥi ʇɛʇɛ ʇo ɹɐɯɐ ɹɐʌɐllɐɯ ɹɐʌɐ ɯɥi ɯɐɯ ɹɐʌɐ ɯɐɯ ɹɐʌɐllɐɯ ɹɐʌɐ ɯɥi

ἰχθύς. οὕτω μὴ οὖν βαδίζοντι, ἔστιν εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν παραλέλειπται. ἄλλως δὲ καὶ παραλιπεῖν ἀναγκαῖον καὶ μὴ εἰδέναι. οὐδὲν δὲ δεῖ τὸν ὁριζόμενον καὶ διαιρούμενον, ἅπαντα εἰδέναι τὰ ὄντα, καίτοι ἀδύνατόν φασιν εἶναί τινες τὰς διαφορὰς εἰδέναι, τὰς πρὸς ἕκαστον, μὴ εἰδότα ἕκαστον. ἄνευ δὲ τῶν διαφορῶν, οὐκ ἔνεστιν ἕκαστον εἰδέναι, οὗ γὰρ μὴ διαφέρει, ταὐτὸν ἔνεστιν τούτῳ, οὗ δὲ διαφέρει, ἕτερον τούτου. πρῶτον μὲν οὖν ὀρθῶς, ψεῦδος. οὐ γὰρ κατὰ πᾶσαν διαφορὰν ἕτερον. πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ ὑπάρχουσι τοῖς αὐτοῖς τοῦ εἴδει, ἀλλ' οὐ κατ' οὐσίαν, οὐδὲ καθ' αὑτά. εἶτα ὅταν λάβῃ τὰ ἀντικείμενα καὶ τὴν διαφορὰν, καὶ ὅτι πᾶν ἐμπίπτει ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα, καὶ λάβῃ ἐν θατέρῳ τὸ ζητούμενον ἔνεστιν, καὶ ὀρθῶς γινώσκει, οὐδὲν διαφέρει εἰδέναι ἢ μὴ εἰδέναι ἐφ' ὅσων κατηγοροῦντες ἄλλων αἱ διαφοραί. φανερὸν γὰρ ὅτι ἂν οὕτω βαδίζων ἔλθῃ εἰς ταῦτα ὧν μηκέτι ἐστὶ διαφορὰ, ἕξει τὸν λόγον τῆς οὐσίας. τὸ δ' ἅπαν, ἐμπίπτειν εἰς τὴν διαίρεσιν ἂν ᾖ ἀντικείμενα, ὧν μή ἐστι μεταξὺ, οὐκ αἴτημα. ἀνάγκη γὰρ ἅπαν, ἐν θατέρῳ αὐτῶν ἔνεστιν, εἴπερ ἐκείνου, διαφορὰ ἔσται. εἰς δὲ τὸ κατασκευάζειν ὅρον διὰ τῶν διαιρέσεων, τριῶν δεῖ στοχάζεσθαι, τοῦ λαβεῖν τὰ κατηγορούμενα ἐν τῷ τί ἐστι, καὶ ταῦτα τάξαι τὶ πρῶτον ἢ δεύτερον, ἢ ὅτι ταῦτα πάντα. ἔστι δὲ τούτων ἐν πρῶτον, διὰ τοῦ δύνασθαι ὥσπερ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς συλλογίσασθαι ὅτι ὑπάρχει, καὶ διὰ τοῦ γένους κατασκευάσαι. τὸ δὲ τάξαι ὡς δεῖ, ἔσται ἐὰν τὸν πρῶτον λάβῃ, ὀρθῶς δὲ ἔσται, ἐὰν ληφθῇ ὃ πᾶσιν ἀνολουθεῖ, ἐκείνῳ δὲ, μὴ πάντα. ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τοιοῦτον. ληφθέντος δὲ τούτου, ἤδη μετὰ τῶν κάτω ὁ αὐτὸς τρόπος. δεύτερον γὰρ, τὸ τῶν ἄλλων πρῶτον ἔσται, καὶ τρίτον, τὸ τῶν ἐχομένων. ἀφαιρεθέντος γὰρ τοῦ ἄνωθεν, τὸν ἐχόμενον τῶν ἄλλων πρῶτον ἔσται. ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων. ὅτι δ' ἅπαντα ταῦτα, φανερὸν ἐκ τοῦ λαβεῖν τό, τε πρῶτον κατὰ διαίρεσιν, ὅτι ἅπαν ἢ τόδε ἢ τόδε. ὑπάρχει δὲ τόδε, καὶ πάλιν τούτου ὅλου τὴν διαφορὰν, τοῦ δὲ τελευταίου, μηκέτι ἔνεστιν διαφορὰν, ἢ καὶ εὐθὺς μετὰ τῆς τελευταίας διαφορᾶς, τοῦ συνόλου μὴ διαφέρειν εἴδει ὀρθῶς. δῆλον γὰρ ὅτι οὔτε πλεῖον πρόσκειτε. πάντα γὰρ, ἐν τοῦ τί ἐστιν εἴληπται τούτων, οὔτε ἀπολείπει οὐδὲν,

δὲν, ἢ γὰρ γένος, ἢ διαφορὰ ἂν εἴη. γένος μὲν οὖν, τό, τε πρῶτον καὶ μετὰ τῶν διαφορῶν ὀρθῶς προσλαμβανόμενον, αἱ διοφοραὶ δὲ πᾶσαι ἔχονται. οὐ γὰρ ἔτι ἐστὶν ὑστέρα. εἴδει γὰρ ἂν διέφερε τὸ τελευταῖον. ὀρθῶς δ' εἴρηται μὴ διαφέρειν. ζητεῖν δὲ δεῖ μετὰ βλέποντα ὠθὶ τὰ ὅμοια καὶ ἀδιάφορα, πρῶτον, τὶ ἅπαντα ταὐτὸν ἔχουσιν, εἶτα πάλιν ἐφ' ἑτέροις ἃ ἐν τῷ ταυτῷ μὲν γένει ἐκείνοις. εἰσὶ δὲ αὐτοῖς μὲν, ταὐτὰ τῷ εἴδει, ἐκείνων δὲ, ἕτερα. ὅταν δὲ ὠθὶ τούτων ληφθῇ τὶ πάντα ταὐτόν. καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὁμοίως, μετὰ τῶν εἰλημμένων σκοπεῖν πάλιν, εἰ ταὐτὸν, ἕως ἂν εἰς ἕνα ἔλθῃ λόγον, οὗτος γὰρ ἔσται τοῦ πράγματος ὁρισμός. ἐὰν δὲ μὴ βαδίζῃ εἰς ἕνα, ἀλλ' εἰς δύο ἢ πλείω, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἕν τι ἔνεστιν τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ πλείω. οἷον λέγω εἰ τί ἐστι μεγαλοψυχία ζητοῦμεν, σκεπτέον ἐπί τινων μεγαλοψύχων οὓς ἴσμεν, τί ἔχουσιν ἐν πάντου ἢ τοιοῦτοι. οἷον εἰ Ἀλκιβιάδης μεγαλόψυχος, ἢ ὁ Ἀχιλλεὺς, καὶ ὁ Αἴας, τί ἐν ἅπαντου, τὸ μὴ ἀνέχεσθαι ὑβριζόμενοι. ὁ μὲν γὰρ ἐπολέμησεν, ὁ δὲ, ἐμήνισεν, ὁ δ' ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. πάλιν ἐφ' ἑτέρων οἷον Λυσάνδρου ἢ Σωκράτους. εἰ δὴ τὸ ἀδιάφοροι ἔνεστιν εὐτυχοῦντες καὶ ἀτυχοῦντες, ταῦτα δύο λαβὼν, σκοπῶ τὶ τὸ αὐτὸ ἔχουσιν, ἥτε ἀπάθεια ἡ περὶ τὰς τύχας, καὶ ἡ μὴ ὑπομονὴ ἀτιμαζομένων. εἰ δὲ μηδὲν, δύο εἴδη ἂν εἴη τῆς μεγαλοψυχίας. αἰεὶ δ' ἔστι πᾶς ὅρος καθόλου. οὐ γὰρ τινὶ ὀφθαλμῷ λέγει τὸ ὑγιεινὸν ὁ ἰατρὸς, ἀλλ' ἢ παντὶ ἢ εἴδει ἀφορίσας. ῥᾷον τε, τὸ καθέκαστον ὁρίσασθαι ἢ τὸ καθόλου. διὸ δεῖ ἀπὸ τῶν καθέκαστον μετὰ τὰ καθόλου μεταβαίνειν. καὶ γὰρ αἱ ὁμωνυμίαι λανθάνουσι, μᾶλλον ἐν τοῖς καθόλου, ἢ ἐν τοῖς ἀδιαφόροις. ὥσπερ δὲ ἐν ταῖς ἀπαιδείξεσι δεῖ τόγε συλλογίσασθαι ὑπάρχειν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὅροις τὸ σαφές. ὀρθῶς δ' ἔσται, ἐὰν διὰ τῶν καθέκαστον εἰρημένων ᾖ, τὸ ἐν ἑκάστῳ γένει ὁρίζεσθαι χωρίς. οἷον τὸ ὅμοιον μὴ πᾶν, ἀλλὰ τὸ ἐν χρώμασι καὶ σχήμασι, καὶ τὸ ὀξὺ τὸ ἐν φωνῇ. καὶ οὕτως μετὰ τὸ κοινὸν βαδίζειν, εὐλαβούμενον μὴ ὁμωνυμία ἐντύχῃ. εἰ δὲ μὴ διαλέγεσθαι δεῖ μεταφοραῖς, δῆλον ὅτι οὐδὲ ὁρίζεσθαι οὔτε μεταφοραῖς, οὔτε ὅσα λέγεται μεταφοραῖς. διαλέγεσθαι γὰρ ἀνάγκη ἔσται μεταφοραῖς. πρὸς δὲ τὸ ἔχειν τὰ προβλήματα, ἐκλέγειν δεῖ

τάς τε ἀνατομὰς καὶ τὰς διαιρέσεις. οὕτω δὲ ἐκλέγειν, ὑποτιθέμενον τὸ γένος τὸ κοινὸν ἁπάντων. οἷον εἰ ζῶα εἴη τὰ τεθεωρημένα, ποῖα παντὶ ζώῳ ὑπάρχει. ληφθέντων δὲ τούτων, πάλιν τῶν λοιπῶν τοῦ πρώτου ποῖα παντὶ ἕπεται. οἷον εἰ οὖν ὄρνις, ποῖα παντὶ ἕπετο ὄρνιθι. καὶ οὕτως ἀεὶ τῷ ἐγγύτατα. δῆλον γὰρ ὅτι ἕξομεν ἤδη λέγειν τὸ διατὶ ὑπάρχει τὰ ἑπόμενα τοῖς ὑπὸ τὸ κοινόν. οἷον διατὶ ἀνθρώπῳ ἢ ἵππῳ ὑπάρχει. ἔστω δὴ ζῶον, ἐφ' οὗ ᾱ, τὸ δὲ β̄ τὰ ἑπόμενα παντὶ ζώῳ, ἐφ' ὧν δὲ γ̄ δ̄ ε̄, τὰ τινὰ ζῶα. δῆλον δὴ, διατὶ τὸ β̄ ὑπάρχει τῷ δ̄. διὰ γὰρ τοῦ ᾱ. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ ἀεὶ ὧν τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς λόγος. νῦν μὲν οὖν κατὰ τὰ πραδεδομένα κοινὰ ὀνόματα λέγομεν. δεῖ δὲ μὴ μόνον ὠθὶ τούτων σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἄλλό τι ὀφθῇ κοινὸν ὑπάρχον ἐκλαμβάνοντα, εἶτα τίσι τοῦτ' ἀκολουθεῖ, καὶ ποῖα τούτῳ ἕπεται. οἷον τοῖς κέρατα ἔχουσι, τὸ ἔχειν ἐχῖνον, τὸ μὴ ἀμφόδοντα εἶναι. πάλιν τὸ κέρατα ἔχειν, τίσιν ἕπεται. δῆλον γὰρ διατὶ ἐκείνοις ὑπάρξει τὸ εἰρημένον. διὰ γὰρ τὸ κέρατα ἔχειν ὑπάρξει. ἔτι δ' ἄλλος τρόπος ἐστὶ κατὰ τὸ ἀνάλογον ἐκλέγειν. ἐν γὰρ λαβεῖν οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ ὃ δὲ καλέσαι σήπειον, καὶ ἄκανθαν, καὶ ὀστοῦν. ἔστι δ' ἑπόμενα καὶ τούτοις ὥσπερ μιᾶς τινος φύσεως τῆς τοιαύτης οὔσης. τὰ δ' αὐτὰ προβλήματά ἐστι, τὰ μὴ τῷ τὸ αὐτὸ μέσον ἔχειν, οἷον ὅτι πάντα ἀντιπερίστασις. τούτων δ' ἔνια τῷ γένει ταυτὰ, ὅσα ἔχει διαφορὰς τῶν ἄλλων ἢ ἄλλως εἶναι. οἷον διατὶ ἠχεῖ, ἢ διατὶ ἐμφαίνεται, καὶ διατὶ ἶρις. ἅπαντα γὰρ ταῦτα τὸ αὐτὸ πρόβλημά ἐστι τῷ γένει. πάντα γὰρ ἀνάκλασις, ἀλλ' εἴδει ἕτερα. τὰ δὲ τοῦ τὸ μέσον ὑπὸ τὸ ἕτερον μέσον εἶναι, διαφέρει τῶν προβλημάτων. οἷον διατὶ ὁ νεῖλος φθίνοντος τοῦ μηνὸς μᾶλλον ῥεῖ; διότι χειμεριώτερος φθίνων. καὶ διατὶ χειμεριώτερος φθίνων, διότι ἡ σελήνη ἀπολείπει. ταῦτα οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα. Περὶ δὲ αἰτίου καὶ οὗ αἴτιον, ἀπορήσειεν ἄν τις, ἆρα ὅτε ὑπάρχει τὸ αἰτιατὸν καὶ τὸ αἴτιον ὑπάρχει, ὥσπερ εἰ φυλλορροεῖ ἢ ἐκλείπει, καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἐκλείπειν ἢ φυλλορροεῖν ἔσται, οἷον εἰ τοῦτό ἐστι, τὸ πλατέα ἔχειν τὰ φύλλα. τὸ δ' ἐκλείπειν, τοῦ τὴν γῆν ἐν μέσῳ εἶναι. εἰ γὰρ μὴ ὑπάρχει, ἄλλό τι ἔσται τὸ αἴτιον αὐτῶν. εἴτε τὸ αἴτιον ὑπάρχει ἅμα καὶ τὸ αἰτιατόν.

οἷον εἰ ἐν μέσῳ ἡ γῆ, ἐκλείπει, ἢ εἰ πλατύφυλλον, φυλλορροεῖ. εἰ δὲ οὕτως, ἅμα ἂν εἴη καὶ δεικνύοιτο δι' ἀλλήλων, ἔστω γὰρ τὸ φυλλορροεῖν, ἐφ' οὗ ᾱ, τὸ δὲ πλατύφυλλον, ἐφ' οὗ β̄, ἄμπελος δὲ, ἐφ' οὗ γ̄, εἰ δὴ τῷ β̄ ὑπάρχει τὸ ᾱ, πᾶν γὰρ πλατύφυλλον φυλλορροεῖ. τῷ δὲ γ̄ ὑπάρχει τὸ β̄. πᾶσα γὰρ ἄμπελος πλατύφυλλος, τῷ γ̄ ὑπάρχει τὸ ᾱ, καὶ πᾶσα ἄμπελος φυλλορροεῖ. αἴτιον δὲ τὸ β̄ τὸ μέσον. ἀλλὰ καὶ ὅτι πλατύφυλλον ἡ ἄμπελος, ἔστι διὰ τοῦ φυλλορροεῖν ἀποδεῖξαι. ἔστω γὰρ τὸ μὲν δ̄ πλατύφυλλον, τὸ δὲ ε̄ τὸ φυλλορροεῖν, ἄμπελος δὲ, ἐφ' οὗ ζ̄, τῷ δὴ ζ̄, ὑπάρχει τὸ ε̄. φυλλορροεῖ γὰρ πᾶσα ἄμπελος. τῷ δὲ ε̄, τὸ δ̄, ἅπαν γὰρ τὸ φυλλορροοῦν, πλατύφυλλον. πᾶσα ἄρα ἄμπελος, πλατύφυλλον. αἴτιον δὲ, τὸ φυλλορροεῖν. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται αἴτια εἶναι ἀλλήλων. τὸ γὰρ αἴτιον πρότερον οὗ αἴτιον, καὶ τοῦ μὴ ἐκλείπειν αἴτιον, τὸ ἐν μέσῳ τὴν γῆν εἶναι, τοῦ δ' ἐν μέσῳ τὴν γῆν εἶναι, οὐκ αἴτιον τὸ ἐκλείπειν. εἰ οὖν ἡ μὲν διὰ τοῦ αἰτίου ἀπόδειξις, τοῦ διατὶ, ἡ δὲ μὴ διὰ τοῦ αἰτίου, τοῦ ὅτι. ὅτι μὲν ἐν μέσῳ οἶδε, διότι, δ' οὔ, ὅτι δ' οὐ τὸ ἐκλείπειν αἴτιον τοῦ ἐν μέσῳ, ἀλλὰ οὖν τοῦ ἐκλείπειν, φανερόν. ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῷ τοῦ ἐκλείπειν ἐνυπάρχει τὸ ἐν μέσῳ, ὥστε δῆλον ὅτι διὰ τούτου ἐκεῖνο γνωρίζετο. ἀλλ' οὐ οὖν δι' ἐκείνου, ἢ ἐνδέχεται ἑνὸς πλείω αἴτια εἶναι. καὶ γὰρ εἰ ἐστὶ τὸ αὐτὸ πλειόνων κατηγορεῖσθαι πρώτως, ἔστω τὸ ᾱ τῷ β̄ πρώτῳ ὑπάρχον, καὶ τῷ γ̄ ἄλλῳ πρώτῳ, καὶ ταῦτα τοῖς δ̄ ε̄, ὑπάρξει ἄρα τὸ ᾱ τοῖς δ̄ ε̄. αἴτιον δὲ τοῦ μὲν δ̄, τὸ β̄, τῷ δὲ ε̄, τὸ γ̄. ὥστε τοῦ μὲν αἰτίου ὑπάρχοντος, ἀνάγκη τὸ πρᾶγμα ὑπάρχειν, τοῦ δὲ πράγματος ὑπάρχοντος, οὐκ ἀνάγκη πᾶν ὃ ἂν ᾖ αἴτιον, ἀλλ' αἴτιον μὲν, οὐ μέντοι πᾶν, ἢ εἰ ἀεὶ καθόλου τὸ πρόβλημά ἐστι, καὶ τὸ αἴτιον ὅλον τι, καὶ οὗ αἴτιον, καθόλου. οἷον τὸ φυλλορροεῖν ὅλῳ τινὶ ἀφωρισμένῳ, κἂν εἴδη αὐτοῦ ᾖ, καὶ τοῖς δὲ καθόλου, καὶ φυτοῖς, ἢ τοιοῖσδε φυτοῖς. ὥστε καὶ τὸ μέσον, ἴσον δεῖ εἶναι ὠθὶ τούτων, καὶ οὗ αἴτιον, καὶ ἀντιστρέφειν. οἷον διατὶ τὰ δένδρα φυλλορροεῖ. εἰ δὴ διὰ πῆξιν τοῦ ὑγροῦ, εἴτε φυλλορροεῖ δένδρον, δεῖ ὑπάρχειν πῆξιν, εἴτε πῆξις ὑπάρχει μὴ ὁτῳοῦν, ἀλλὰ δένδρῳ, φυλλορροεῖν. πότερον δ' ἐνδέχετο μὴ τὸ

αὐτὸ αἴτιον εἶναι τῷ αὐτῷ πᾶσιν, ἀλλ' ἕτερον, ἢ οὔ, ἢ εἰ μὲν καθ' αὑτὸ ἀποδέδεικται, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, οὐχ οἷόν τε. ὁ γὰρ λόγος τοῦ ἄκρου, τὸ μέσον ὄδιν. εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἐνδέχεται. ἔστι δὲ καὶ ὃ αἴτιον, καὶ ᾧ σκοπεῖν κατὰ συμβεβηκός, οὐ μὴν δοκεῖ προβλήματα εἶναι. εἰ δὲ μή, ὁμοίως ἕξει τὸ μέσον, εἰ μὴν ὁμώνυμα, ὁμώνυμον τὸ μέσον, εἰ δ' ὡς ἐν γρῷ, ὁμοίως ἕξει. οἷον διατί ἡ φαλλὰξ ἀνάλογον. ἄλλο γὰρ αἴτιον ἐν γραμμαῖς, καὶ ἀριθμοῖς, καὶ τὸ αὐτό γε ἢ μὴν γραμμαὶ, ἄλλο, ἢ δ' ἔχον αὔξησιν τοιανδὶ τὸ αὐτό. ὅτως ὧν πάντων τοῦ δ' ὅμοιον ἔσται χρῶμα χρώματι, καὶ σχῆμα σχήματι, ἄλλο ἄλλῳ. ὁμώνυμον γὰρ τὸ ὅμοιον ὧν τούτῳ, ἐνθα μὲν γὰρ ἴσως τὸ ἀνάλογον ἔχει τὰς πλευράς, καὶ ἴσας τὰς γωνίας. ὧν δὲ χρώματι τὸ τῇ αἰσθήσει μίαν εἶναι, ἢ τοι ἄλλο τοιοῦτον. τὰ δὲ μὴ ἀναλογίαν τὰ αὐτά, καὶ τὸ μέσον ἕξει μὴ ἀναλογίαν. ἔχει δ' ὅτω, δεῖ τὸ παρακολουθεῖν τὸ αἴτιον ἀλλήλοις, καὶ ὃ αἴτιον, καὶ ᾧ αἴτιον. καθ' ἑκάστου μὲν τοῦτο λαμβάνοντα, τὸ δ' αἴτιον ὧν πλέον. οἷον τὸ τέτταρσιν ἴσας τὰς ἔξω ὧν πλέον, ἢ βίγωνον, ἢ τετράγωνον, ἅπασι δὲ ἐπίσης. ὅσα γὰρ τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας τὰς ἔξω, μὴ τὸ μέσον ὁμοίως. ἔστι δὲ τὸ μέσον λόγος τοῦ πρώτου ἄκρου. διὸ πᾶσαι αἱ ὧν σῆμαι δι' ὁρισμοῦ γίνονται. οἷον τὸ φυλλορροεῖν ἅμα ἀκολουθεῖ τῇ ἀμπέλῳ, καὶ ἐνδρέχει, μὴ συκῇ· καὶ ἐνδρέχει, ἀλλ' ὀ πάντων, ἀλλ' ἴσων. εἰ δὴ λάβοις τὸ πρῶτον μέσον, λόγος τοῦ φυλλορροεῖν ὅτιν, ἴσαι γ' πρῶτον μὲν ὑδατόδες μέσον, ὅτι διαδὶ ἅπαντα, εἶτα τοῦτο μέσον, ὅτι ὁ ὀπὸς πήγνυται, ἢ τι ἄλλο διότον. τίδ' ὅτι τὸ φυλλορροεῖν, τὸ πήγνυσθαι τὸν χυμὸν τῇ σωφύϊ τοῦ πορρίμβου ὀπόν. ἔτι δὲ τὰ χρήματα ὧδε ἀποδώσει ζητοῦσι τῷ παρακολουθεῖν τὸ αἴτιον καὶ ᾧ αἴτιον. ἔστω τὸ ᾱ τῷ β̄ ἐνδέχεσθαι πάντων τοῦ δ' ὅμοιον ἔστω χρῶμα χρώματι, καὶ σχῆμα σχήματι, ἄλλο ἄλλῳ. ὁμώνυμον γὰρ τὸ ὅμοιον ὧν τούτῳ, ἐνθα μὲν γὰρ ἴσως τὸ ἀνάλογον ἔχει τὰς πλευράς, καὶ ἴσας τὰς γωνίας. ὧν δὲ χρώματι τῷ

αἰσθάνεσθαι, γίνοιτο δὲ γένεσιν αἰσθανομένοις ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ ψυχῇ. πολλῶν δὲ γιγνομένων ἤδη διαφορά τις γίνεται. ὥστε τοῖς μὲν γίνεσθαι λόγον ἐκ τῆς τῶν τοιούτων μνήμης, τοῖς δὲ, μὴ ἐκ πολλῶν δὲ αἰσθήσεως γίνεται μνήμη, ὥσπερ λέγομεν, ἐκ δὲ μνήμης πολλάκις τοῦ αὐτοῦ γινομένης, ἐμπειρία. αἱ γὰρ πολλαὶ μνῆμαι τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἐμπειρία μία ἐστίν. ἐκ δ' ἐμπειρίας, ἢ ἐκ παντὸς ἠρεμήσαντος τοῦ καθόλου ἐν τῇ ψυχῇ, ἓν παρὰ τὰ πολλά, ὃ ἂν ἐν ἅπασιν ἓν ἐνῇ ἐκείνοις τὸ αὐτό, τέχνης ἀρχὴ καὶ ὑπολήμψεως. ἐὰν μὲν πρὸς γένεσιν τέχνης, ἐὰν δὲ πρὸς τὸ ὄν, ὑπολήμψεως. οὔτε δὴ γίνεται γνωσιμωτέρων, αἱ ἕξεις, ὅτι ἐπ' ἄλλων ἕξεων γίνονται γνωσιμωτέρων, ἀλλὰ ἀπὸ αἰσθήσεως, οἷον ἐν μάχῃ τροπῆς γενομένης, ἓνὸς πάντος, ἕτερος ἔσται, εἶθ' ἕτερος, ἕως οὗ ἐν ἀρχῇ ἥλθεν. ἡ δὲ ψυχὴ ἐστὶ τοιαύτη ἔσα, οἷα διώσασθαι πάσχειν τοῦτο. ὁ δὲ ἐλέχθη μὲν πάλαι, ὁ σαφῶς δὲ ἐλέχθη, πάλιν εἰπωμεν. σωτὸς γὰρ τῶν ἀδιαφόρων ὄντος, πρῶτον μὲν ἐν τῇ ψυχῇ καθόλου, καὶ οὐ αἰσθάνεσθαι τὸ καθ' ἕκαστον, ἡ δ' αἴσθησις τοῦ καθόλου ἐστίν, οἷον ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ Καλλίου ἄνθρωπος. πάλιν ἐν τούτοις ἵστασθαι, ἕως ἂν τὰ ἀμερῆ στῇ, ⟨ἐ⟩ τὰ καθόλου, οἷον τουδὶ ζῴου ἕως ζῷον, καὶ ἐν τούτῳ ὡσαύτως. δῆλον δὴ ὅτι ἡμῖν τὰ πρῶτα ἐπαγωγῇ γνωρίζειν ἀναγκαῖον. καὶ γὰρ καὶ ἡ αἴσθησις οὕτως τὸ καθόλου ἐμποιεῖ. ἐπεὶ δὲ τῶν ποιητικῶν διανοιῶν ἕξεων αἷς ἀληθεύομεν, αἱ μὲν ἀεὶ ἀληθεῖς εἰσιν, αἱ δὲ καὶ πλέονται τὸ ψεῦδος, οἷον δόξα καὶ λογισμός, ἀληθῆ δ' ἀεὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς, καὶ ὁ μὲν ἐπιστήμης ἀκριβέστερον ἄλλο γένος ἢ νοῦς, αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν ἀποδείξεων γνωριμώτεραι, ἐπιστήμη δ' ἅπασα μετὰ λόγου ἐστίν, τῶν ἀρχῶν ἐπιστήμη μὴ ἔσται ἐπ. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀληθεύσομεν ἐνδέχεται εἶναι ἐπιστήμης, ἢ νοῦν, νοῦς ἂν εἴη τῶν ἀρχῶν. ἐκ τε τούτων σκοποῦσι, καὶ ὅτι ἀποδείξεως ἀρχὴ, οὐκ ἀπόδειξις, ὥστ' οὐδὲ ἐπιστήμης ἐπιστήμη. εἰ οὖν μηδὲν ἄλλο πρὰ ἐπιστήμην ἔχομεν ἀληθές, νοῦς ἂν εἴη ἐπιστήμης ἀρχή. καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς εἴη ἄν. εἰ δὲ πᾶσα ὁμοίως ἔχει πρὸς τὸ ἅπαν πρᾶγμα.

Τέλος τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν.

ἤτοι τῶν ἀποδεικτικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 120

ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Stopus totius libri

Μὴν πρόθεσις τῆς πραγματείας, μέθοδον εὑρεῖν, ἀφ' ἧς δυνησόμεθα συλλογίζεσθαι περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος προβλήματος ἐξ ἐνδόξων. καὶ αὐτοὶ λόγον ὑπ' ἐχοντες, μηθὲν ὀρθῶς ὑπομένειν παρ' ἑτέρου. πρῶτον δὲν ἑτέρου, τίς ὁ συλλογισμός, καὶ τίνες αὐτοῦ διαφοραὶ, ὅπως ληφθῇ ὁ διαλεκτικὸς συλλογισμός. οὗτος γὰρ ζητοῦμεν νῦν περὶ τὴν προκειμένην πραγματείαν ἐστὶ δὴ συλλογισμὸς, λόγος ἐν ᾧ τεθέντων, τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει, διὰ τῶν κειμένων. ἀπόδειξις μὲν οὖν ἐστιν, ὅταν ἐξ ἀληθῶν καὶ πρώτων ὁ συλλογισμὸς ᾖ, ἢ ἐκ τοιούτων, ἃ διά τινων πρώτων καὶ ἀληθῶν τὴν περὶ αὐτὰ γνώσεως τὴν ἀρχὴν εἴληφε. διαλεκτικὸς δὲ συλλογισμὸς, ὁ ἐξ ἐνδόξων συλλογιζόμενος. ἔστι δὴ ἀληθῆ μὲν τὰ πρῶτα, τὰ μὴ διὰ ἑτέρων ἀλλὰ δι' αὑτῶν ἔχοντα τὴν πίστιν. ἃ δεῖ γὰρ ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ἀρχαῖς οὐ ζητεῖσθαι τὸ διατί, ἀλλ' ἑκάστῳ τῶν ἀρχῶν, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν εἶναι πίστιν. ἔνδοξα δὲ τὰ δοκοῦντα πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσιν, ἢ τοῖς σοφοῖς, καὶ τούτοις, ἢ τοῖς πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσιν, ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις. ἐριστικὸς δὲ ὅτι συλλογισμὸς, ὁ ἐκ φαινομένων ἐνδόξων μὴ ὄντων δὲ, καὶ ὁ ἐξ ἐνδόξου δὲ, ἢ φαινομένων ἐνδόξων, φαινόμενος. οὐ γὰρ πᾶν τὸ φαινόμενον ἔνδοξον, καὶ ἔστιν ἔνδοξον. οὐδὲν γὰρ τῶν λεγομένων ἐνδόξων σχεδόν ἐστιν ὑπόδηλον ἔχει παντελῶς τὴν φαντασίαν, καθάπερ περὶ τὰς τῶν ὁρισικῶν λόγων ἀρχὰς συμβέβηκεν ἔχειν. πρᾶγμα γὰρ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς καὶ σμικρὰ σωρεύειν δυναμένοις, κατάδηλον ἐν αὐτοῖς ἡ τοῦ ψεύδους ὅτι φύσις. ὁ μὲν οὖν πρότερον τῶν ῥηθέντων ἐριστικῶν συλλογισμῶν, καὶ συλλογισμὸς λεγέσθω, ὁ δὲ λοιπὸς, ἐριστικὸς μὲν συλλογισμὸς, συλλογισμὸς δ' οὔ. ἐπειδὴ φαίνεται μὴ συλλογίζεσθαι, συλλογίζεται δ' οὔ. Ἔτι δὲ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας ἅπαντας συλλογισμοὺς, οἱ ἐκ τῶν πόρρω τινὰς ὑπομάσεις οἰκείων γινόμενοι παραλογισμοί. καθάπερ ὑπὸ τῆς γεωμετρίας ἐν

Syllogismus quid?

Demonstratio quid

Dialecticus Syllogismus

Explicat definitiones Quae sunt necessaria quae probabilia

Ἐριστικὸς quid. Triplex Sophisticus Syllogismus

Aut enim ex non itis & forma aut ex utraq;

Confert haec contra inter se Syllogismi Eristici de quibus nominibus appellet oportet

Genus Syllogismorum παραλογισμοῦ

Aristoteles mentem ipsum.

παραλογισμόν ἐξ εἰκότων μὲν τὸν ἀληθῶν δὲ

Aristotele

Quomodo differt a reliquis modis

πρὸς ταύτης συγχρῶν, συμβέβηκεν ἔχειν. ἔοικε γὰρ ὁ τρόπος οὗτος διαφέρειν τῶν ἐρημένων συλλογισμῶν. οὔτε γὰρ ἐξ ἀληθῶν καὶ πρώτων συλλογίζεται ὁ ψυδόλογος, οὔτε ἐξ ἐνδόξων· εἰς γὰρ τὸν ὅρον οὐκ ἐμπίπτει. οὔτε γὰρ τὰ πᾶσι δοκοῦντα λαμβάνει, οὔτε τὰ τοῖς πλείστοις, ἔτε τὰ τοῖς σοφοῖς, καὶ τούτοις, οὔτε τὰ πᾶσιν, οὔτε τοῖς πλείστοις, ἔτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις, ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων μὲν τῇ ὑποθέσει λημμάτων, ἐκ ἀληθῶν δὲ τὸν συλλογισμὸν ποιεῖται. εἴδη μὲν οὖν τῶν συλλογισμῶν ὡς τύπῳ ποθὲν λαβεῖν, ἔστω τὰ ἐρημένα. καθόλου δ' εἰπεῖν ποθὲν πάντων τῶν ἐρημένων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων, ὡδὶ τοσοῦτον ἡμῖν διωρίσθω, διότι ποθὲν οὐδενὸς αὐτῶν τὸν ἀκριβῆ λόγον ἀποδυῶναι προαιρούμεθα, ἀλλ' ὅσον τύπῳ ποθὲν αὐτῶν βουλόμεθα διελθεῖν, πάντελῶς ἡγούμενοι ἱκανὸν εἶναι τὴν προκειμένην μέθοδον, τὸ δυνασθαι γυμνάζειν ὁπωσοῦν ἕκαστον αὐτῶν. ἐπόμενον δ' ἂν εἴη τοῖς ἐρημένοις εἰπεῖν, πῶς τε ὅσα καὶ τίνα χρήσιμος ἡ πραγματεία. ἔστι δὴ πρὸς τρία, πρὸς γυμνασίαν, πρὸς τὰς ἐντεύξεις, πρὸς τὰς ἐπιστήμας τὰς φιλοσοφίας αὐτὰς. ὅτι μὲν οὖν πρὸς γυμνασίαν χρήσιμος, ἐξ αὐτῆς καταφανές ὅτι. μέθοδον γὰρ ἔχοντες, ῥᾴδιον ποθὲν προτεθέντος ἐπιχειρεῖν διαπορεῖν. πρὸς δὲ τὰς ἐντεύξεις, διότι τὰς πρὸς τοὺς πολλοὺς διαλεγομένους διὰ τῶν οἰκείων μὴ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων λογμάτων ὁμιλήσομεν πρὸς αὐτούς, μεταβιβάζοντες ὅτι ἂν μὴ καλῶς φαίνωνται λεγόμενα. πρὸς δὲ τὰς τῶν φιλοσοφίας ἐπιστήμας ὅτι διὰ μὲν τὸ δύνασθαι πρὸς ἀμφότερα διαπορῆσαι, ῥᾴδιον ἐν ἑκάστοις καθορᾶν τὰ ἐναντία καὶ τὸ ψεῦδος. ἔτι δὲ πρὸς τὰς πρώτας τῶν ποθὲν ἑκάστης ἐπιστήμης ἀρχάς, ἐκ μὲν γὰρ τῶν οἰκείων, τῶν περὶ τὴν προτεθεῖσαν ἐπιστήμην ἀρχῶν, ἀδύνατον εἰπεῖν τι ποθὲν αὐτῶν· ἐπεὶ αἱ πρῶται αἱ ἀρχαὶ ἁπάντων εἰσί, διὰ δὲ τῶν ποθὲν ἑκάστης ἐνδόξων, ἀνάγκη ποθὲν αὐτῶν διελθεῖν. ἴδιον δ' ἴδιον μάλιστα οἰκεῖον τῇ διαλεκτικῇ ἐστιν. ἐξετασιστικὴ γὰρ οὖσα, πρὸς τὰς ἁπασῶν τῶν μεθόδων ἀρχὰς ὁδὸν ἔχει. ἔξομεν δὲ τελέως τὴν μέθοδον, ὅταν ὁμοίως ἔχωμεν,

Quid Proprium Dialectice.

Λημματα τὰ προβάδες propositionibus

II Caput

Hinc commentatus humanis disciplinis exponit

I Utilitas πρὸς γυμνασίαν

II πρὸς τὰς ἐντεύξεις

III πρὸς φιλοσοφίαν ἐπιστήμας

Proprium triplex. Aliud tripl. | Propriam vi substantiam & naturam nitur est definitio | Proprium nitur substantiam vi demonstrationis nitur est proprium

Topicorum, α. 121

ἔχωμεν, ὡς πρὸς τοὺς ῥητορικοὺς καὶ ἰατρικοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα δυνάμενον, οὐδὲ δι' ὅτι, τὸ ἐκ τῶν ἐνδεχομένων ποιεῖν ἃ προαιρούμεθα. οὔτε γὰρ ὁ ῥητορικὸς ἐκ παντὸς τρόπου πείσει, οὐδ' ὁ ἰατρὸς ὑγιάσει, ἀλλ' ἐὰν τὰ ἐνδεχόμενα μηδὲν παραλίπῃ, ἱκανῶς αὐτὸν ἔχειν τὴν οἰκείαν φήσομεν. πρῶτον οὖν θεωρητέον ἐκ τίνων ἡ μέθοδος, εἰ δὴ λάβοιμεν πρὸς ὅσα, καὶ ποῖα, καὶ ἐκ τίνων οἱ λόγοι, καὶ πῶς τούτων δυπορήσομεν, ἔχομεν αὖ ἱκανῶς τὸ προκείμενον. ἔστι δὲ ἀριθμὸν ἴσα καὶ τὰ αὐτὰ δι' ὧντε οἱ λόγοι καὶ πρὸς ὧν οἱ συλλογισμοί· γίνονται μὲν γὰρ οἱ λόγοι ἐκ τῶν προτάσεων, πρὸς ὧν δὲ οἱ συλλογισμοί, τὰ προβλήματά ἐστι. πᾶσα δὲ πρότασις, καὶ πᾶν πρόβλημα, ἢ γένος, ἢ ἴδιον, ἢ συμβεβηκὸς δηλοῖ. καὶ γὰρ τὴν διαφορὰν ὡς οὖσαν γενικὴν, ὁμοῦ δεῖ γένος τακτέον. ἐπεὶ δὲ τοῦ ἰδίου τὸ μὲν τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνει, τὸ δὲ οὐ σημαίνει, διῃρήσθω τὸ ἴδιον εἰς ἄμφω τὰ προδιωρισμένα μέρη, καὶ καλείσθω τὸ μὲν τὸ τί ἦν ἐν σημαῖνον, ὅρος, τὸ δὲ λοιπὸν, κατὰ τὴν κοινὴν πρὸς αὐτῶν ἀποδοθεῖσαν ὀνομασίαν προσαγορευέσθω ἴδιον. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι κατὰ τὴν νῦν διαίρεσιν, τέτταρα τὰ πάντα συμβαίνει γίνεσθαι, ἢ ἴδιον, ἢ ὅρον, ἢ γένος, ἢ συμβεβηκός. μηδεὶς δὲ ἡμᾶς ὑπολάβῃ λέγειν ὅτι ἕκαστον τούτων καθ' αὑτὸ λεγόμενον, πρότασις ἢ πρόβλημά ἐστιν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τούτων καὶ τὰ προβλήματα καὶ αἱ προτάσεις γίνονται. διαφορὰ δὲ τοῦ προβλήματος καὶ τῆς προτάσεως τῷ τρόπῳ. ὅτιος μὲν γὰρ ἐρωτῶντος, ἆρά γε τὸ ζῷον πεζὸν λιπτὸν, ὁρισμός ἐστιν ἀνθρώπου, καὶ ἆρά γε τὸ ζῷον γένος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, πρότασις γίνεται. ἐὰν δὲ πότερον τὸ ζῷον πεζὸν λιπτὸν ὁρισμός ἐστιν ἀνθρώπου ἢ οὔ, πρόβλημα γίνεται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστε εἰκότως ἴσα δεῖ ἀριθμῶ τὰ προβλήματα καὶ αἱ προτάσεις εἶναι. ἐκ πάσης γὰρ προτάσεως, πρόβλημα ποιήσεις μεταβάλλων τῷ τρόπῳ. λεκτέον δὲ τί ὅρος, τί γένος, τί ἴδιον, τί συμβεβηκός. ἔστι δὲ ὅρος μέν, λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνων. ἀποδίδοται δὲ, ἢ λόγος αὐτὶ ὀνόματος, ἢ λόγος αὐτὶ λόγου. δυνατὸν γὰρ καὶ τῷ αὐτῷ λόγου τινὰ σημαινομένων ὁρίζεσθαι. ὅσοι δ' ὁπωσοῦν ὀνόματι τὴν ἀπόδοσιν ποιοῦνται, δῆλον ὡς

Quis primus Diffinitor.

Quatuor genera predicatorum

Diffinitio quid?

Diffinitio { Nominis / Rei

Quis primus Diffinitor.

III Caput

Dicit quot genera sint questionum

Propositionis & questionis partes sunt nomen. xo

Omnis diffinitio est quaedam diffinitionem omittit

Alia omnis diffinitio quaedam non posuerit diffinitionem nitur predicata & reliqua proprio comprehenditur. Est enim duplex Proprium

Precipit questionem num hec singule quedam predicata constituunt questionem

H

Omne proprium fugit vel διάθεσιν / δύναμιν / ἐνεργάσαν — Affectionem / Vim / Effectionem

Ἀριστοτέλους

οὐκ ἀποδιδόασιν οὗτοι τὸν τοῦ πράγματος ὁρισμόν. ἐπειδὴ πᾶς ὁρισμὸς, λόγος τίς ἐστιν, ὁρικὸν μέντοι καὶ τὸ τοιοῦτον θετέον. οἷον ὅτι καλόν ἐστι τὸ πρέπον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ, πότερον ταὐτὸν αἴσθησις καὶ ἐπιστήμη, ἢ ἕτερον. καὶ γὰρ περὶ τοὺς ὁρισμοὺς πότερον ταὐτὸν ἢ ἕτερον ἡ πλείστη γίνεται διατριβή. ἁπλῶς δὲ ὁρικὰ πάντα λεγέσθω, τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὄντα μέθοδον τοῖς ὁρισμοῖς. ὅτι δὲ πάντα τὰ νῦν ῥηθέντα τοιαῦτά ἐστι, δῆλον ἐξ αὐτῶν. δυνάμενοι γὰρ ὅτι ταὐτὸν, καὶ ὅτι ἕτερον διαλέγεσθαι, τοῦ αὐτῷ τρόπῳ καὶ πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς ἐπιχειρεῖν εὐπορήσομεν. δείξαντες γὰρ ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστιν, ἀνηρηκότες ἐσόμεθα τὸν ὁρισμόν, οὐ μὴν ἀντιστρέφει τὸ νῦν ῥηθέν. οὐ γὰρ ἱκανὸν πρὸς τὸ κατασκευάσαι τὸν ὁρισμὸν, τὸ δεῖξαι ταὐτὸν ὄν. πρὸς μέντοι τὸ ἀνασκευάσαι, αὐταρκοῦ τὸ δεῖξαι ὅτι οὐ ταὐτόν. Ἴδιον δέ ἐστιν, ὃ μὴ δηλοῖ μὲν τὸ τί ἦν εἶναι, μόνῳ δὲ ὑπάρχει καὶ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος. οἷον ἴδιον ἀνθρώπου τὸ, γραμματικῆς εἶναι δεκτικόν. εἰ γὰρ ἄνθρωπός ἐστι, γραμματικῆς δεκτικός ἐστι, καὶ εἰ γραμματικῆς δεκτικός ἐστιν, ἄνθρωπος ἐστίν. οὐδεὶς γὰρ ἴδιον λέγει τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλῳ ὑπάρχειν. οἷον τὸ, καθεύδειν ἀνθρώπῳ, οὐδ' ἂν τύχῃ, κατά τινα χρόνον μόνῳ ὑπάρχον. εἰ δ' ἄρα τι καὶ λέγοιτο τῶν τοιούτων ἴδιον, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ποτὲ, ἢ πρός τι ἴδιον ῥηθήσεται. τὸ μὲν γὰρ ἐκ δεξιῶν εἶναι, ποτὲ ἴδιόν ἐστι, τὸ δὲ δίπουν, πρός τι ἴδιον τυγχάνει λεγόμενον. οἷον τῷ ἀνθρώπῳ, πρὸς ἵππον καὶ κύνα. ὅτι δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἄλλῳ ὑπάρχειν, οὐδὲν ἀντικατηγορεῖται, δῆλον. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον. εἴτι καθεύδει ἄλλο, ἄνθρωπον εἶναι. Γένος δέ ἐστι, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τοῦ τί ἐστι κατηγορούμενον. ἐν τῷ τί ἐστι δὲ κατηγορεῖσθαι τοιαῦτα λεγέσθω, ὅσα ἁρμόττει ἐρωτηθέντας ἀποδοῦναι τί ἐστι τὸ προκείμενον. καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἁρμόττει, ἐρωτηθέντας τί ἐστι τὸ προκείμενον, εἰπεῖν ὅτι ζῶον. γενικὸν δὲ, καὶ τὸ, πότερον ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἄλλο ἄλλῳ, ἢ ἐν ἑτέρῳ. καὶ γὰρ τὸ τοιοῦτον ὑπὸ τὴν αὐτὴν μέθοδον πίπτει τῷ γένει. διαλεχθέντες γὰρ ὅτι τὸ ζῶον γένος τοῦ ἀνθρώπου, ὁμοίως δὴ καὶ τοῦ βοὸς, διειλεγμένοι ἐσόμεθα, ὅτι ταῦτα ἐν τοῦ αὐτῷ γένει. ἐὰν δὲ τοῦ μὲν

ἑτέρου

Eadem dicuntur quae eandem definitionem habent.

Proprium quid.

Innuit quatuor genera proprii.
κατθ' αὐτὸ ἁπλοῦ
κὰθ' αὐτὸ τὸ ἀεὶ
πρὸς ἕτερον
τὸ ποτε

Genus quid.

Exponit ea quae sunt γενικά quae pertinent ad genus.

ἑτέρου δείξωμεν ὅτι γένος ἐστὶ, τοῦ δὲ ἑτέρου ὅτι οὐκ ἔστι, διειλεγμένοι ἐσόμεθα ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ταῦτά ἐστι. Συμβεβηκὸς δέ ἐστιν, ὃ μηδὲν μὴ τούτων ἐστὶ, μήτε ὅρος μήτε ἴδιον, μήτε γένος, ὑπάρχει δὲ τῷ πράγματι, καὶ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ὁτῳοῦν ἑνὶ καὶ τοῦ αὐτῷ καὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ καθῆσθαι ἐνδέχεται ὑπάρχειν τινὶ τοῦ αὐτῷ καὶ μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λευκόν. τὸ γὰρ αὐτὸ οὐδὲν κωλύει ὁτὲ μὲν λευκὸν, ὁτὲ δὲ μὴ λευκὸν εἶναι. ἔστι δὲ τῶν τοῦ συμβεβηκότος ὁρισμῶν ὁ δεύτερος, βελτίων. τοῦ μὴ γὰρ πρώτου ῥηθέντος, ἀναγκαῖον εἰ μέλλοι τις συνήσειν, προειδέναι τί ποτέ ἐστιν ὅρος καὶ γένος καὶ ἴδιον. ὁ δὲ δεύτερος, αὐτοτελής ἐστι πρὸς τὸ γνωρίζειν τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον καθ' αὑτό.

Προσκείσθωσαν δὲ τοῦ συμβεβηκότι, καὶ αἱ πρὸς ἄλληλα συγκρίσεις, ὁπωσοῦν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος λεγόμεναι. οἷον πότερον τὸ καλὸν ἢ τὸ συμφέρον αἱρετώτερον. καὶ πότερον ὁ κατ' ἀρετὴν ἢ κατ' ἀπόλαυσιν, ἡδίων βίος. καὶ εἴτι ἄλλο παραπλησίως τυγχάνει τούτοις λεγόμενον. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τοιούτων ποτέρῳ μᾶλλον τὸ κατηγορούμενον συμβέβηκεν ἡ ζήτησις γίνεται. δῆλον δὲ ἐξ αὐτῶν ὅτι τὸ συμβεβηκὸς οὐδὲν κωλύει ποτὲ καὶ πρός τι ἴδιον γίνεσθαι. οἷον τὸ καθεῖσθαι συμβεβηκὸς ὄν, ὅταν τις μόνος κάθηται, τότε ποτὲ ἴδιον ἔσται. μόνου δὲ καθημένου, πρὸς τοὺς μὴ καθημένους ἴδιον. ὥστε καὶ πρός τι καὶ ποτὲ, οὐδὲν κωλύει τὸ συμβεβηκὸς ἴδιον γίνεσθαι, ἁπλῶς δὲ ἴδιον οὐκ ἔσται. μὴ λανθανέτω δ' ἡμᾶς ὅτι τὰ πρὸς τὸ ἴδιον καὶ τὸ γένος καὶ τὸ συμβεβηκὸς πάντα λεγόμενα, καὶ πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς ἁρμόσει λέγεσθαι. δείξαντες γὰρ ὅτι οὐ μόνῳ ὑπάρχει τῷ ὑπὸ τὸν ὁρισμὸν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου, ἢ ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθὲν ἐν τῷ ὁρισμῷ, ἢ ὅτι οὐχ ὑπάρχει τι τῶν ἐν τοῦ λόγῳ ῥηθέντων, ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος ἂν ῥηθείη, ἀνηρηκότες ἐσόμεθα τὸν ὁρισμόν. ὥστε κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἀποδοθέντα λόγον, ἅπαντ' ἂν εἴη τρόπον τινὰ ὁρικὰ τὰ κατηριθμημένα, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο μίαν ἐπὶ πάντων καθόλου μέθοδον ζητητέον. οὔτε γὰρ ῥᾴδιον εὑρεῖν τοῦ τό ἐστιν, εἴθ' εὑρεθείη, παντελῶς ἀσαφὴς καὶ δύσχρηστος ἂν εἴη πρὸς τὴν προκειμένην πραγματείαν. ἰδίας δὲ καθ' ἕκαστον τῶν διορι-

Proprium accidenti inesse alteri

Accidens quid

Praefert posteriorem definitionem priori

Attributa Accidentis

Accidens aliquando fit Proprium non quidem simpliciter sed ποτε & πρός τι

Docet haec tria omnia esse aliquo modo ὁρικα & ad definitionem posse referri

Docet quare non una & communis omnium ratio traditur, cum sint aliquo modo ὁρικα.

σθέντων γενῶν ἀποδοθείσης μεθόδου, ῥᾷον ἐκ τῶν περὶ ἕκαστον οἰκείων ἡ διέξοδος τοῦ προκειμένου γένοιτ' ἄν. ὥστε καθόλου τύπῳ μὲν καθάπερ εἴρηται πρότερον, διαιρετέον. τὰ δὲ λοιπῶν τὰ μάλισθ' ἑκάστοις οἰκεῖα προσαπτέον, ὁρικάτε καὶ γενικὰ προσαγορεύοντας ταῦτα. σχεδὸν δὲ προσῆπται τὰ ῥηθέντα πρὸς ἑκάστοις. πρῶτον δὲ πάντων περὶ ταυτοῦ διοριστέον ποσαχῶς λέγεται. δόξειε δ' ἂν τὸ ταυτὸν ὡς τύπῳ λαβεῖν, τριχῆ διαιρεῖσθαι, ἢ γὰρ ἀριθμῷ ἢ εἴδει, ἢ γένει, τὸ ταυτὸν εἰώθαμεν προσαγορεύειν. ἀριθμῷ μὲν, ὧν ὀνόματα πλείω, τὸ δὲ πρᾶγμα ἕν. οἷον λώπιον καὶ ἱμάτιον. εἴδει δὲ, ὅσα πλείω ὄντα, ἀδιάφορα κατὰ τὸ εἶδός ἐστι, καθάπερ ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, καὶ ἵππος ἵππῳ. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῷ εἴδει λέγεται ταυτὰ, ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ γένει ταυτὰ, ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, οἷον ἵππος ἀνθρώπῳ. δόξειε δ' ἂν τὸ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κρήνης ὕδωρ ταυτὸν λεγόμενον ἔχειν τινὰ διαφορὰν πρὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ τοιοῦτόν γε ἐν τοῦ αὐτῷ τετάχθω τοῖς καθ' ἓν εἶδος ὁπωσοῦν λεγομένοις. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα συγγενῆ καὶ πρὰ πλήσια ἀλλήλοις ἔοικεν εἶναι. πᾶν μὲν γὰρ ὕδωρ, παντὶ ταυτὸν τοῦ εἴδει λέγεται, διὰ τὸ ἔχειν τινὰ ὁμοιότητα. τὸ δ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς κρήνης ὕδωρ ταυτὸν λεγόμενον, οὐδενὶ ἄλλῳ διαφέρει, ἀλλ' ἢ τῷ σφοδροτέραν εἶναι τὴν ὁμοιότητα. διὸ οὐ χωρίζομεν αὐτὸ τῶν καθ' ἓν εἶδος ὁπωσοῦν λεγομένων. μάλιστα δ' ὁμολογουμένως τὸ ἓν ἀριθμῷ, ταυτὸν πρὰ πᾶσι δοκεῖ λέγεσθαι. εἴωθε δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ δίδοσθαι πλεοναχῶς, καὶ κυριώτατα μὲν καὶ πρώτως, ὅταν ὀνόματι ἢ ὅρῳ τὸ ταυτὸν ἀποδοθῇ καθάπερ ἱματίῳ λώπιον, καὶ ζῶον πεζὸν δίπουν, ἀνθρώπῳ. δεύτερον δ' ὅταν τοῦ ἰδίῳ καθάπερ τὸ πυρσήμης δεκτικὸν, ἀνθρώπῳ, καὶ τὸ τῇ φύσει ἄνω φερόμενον, πυρί. τρίτον δ' ὅταν ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων. οἷον τὸ καθήμενον ἢ τὸ μουσικὸν Σωκράτει. πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ ἓν ἀριθμῷ βούλεται σημαίνειν. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ νῦν ῥηθέν ἐστιν, ἐκ τῶν μεταβαλλόντων τὰς προσηγορίας μάλιστ' ἄν τις καταμάθοι. πολλάκις γὰρ πυρτάσσοντες ὀνόματι καλέσαι τινὰ τῶν καθημένων μεταβάλλομεν, ὅταν τύχῃ μὴ συνιεὶς ᾧ τὴν πρόσταξιν ποιοῦμεν,

ὡς ἀπὸ

Idem rum alio quatuor modis dici solet
I
Numero quae
II
Spetie quae
Genere quomodo
Dubitationem adfert quo modo aqua rum aqua ex eodem fonte eadem sunt
Varij modi & rationes earum quae eadem Numero dicuntur
I
Nomine Synonimo aut definitione
II
Proprio
III
Attributio

ὡς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, αὐτοῦ μᾶλλον συνήσοντος, καὶ κελεύομεν τὸν καθήμενον ἢ τὸν διαλεγόμενον καλέσαι πρὸς ἡμᾶς. δῆλον ὡς ταυτὸν ὑπολαμβάνοντες κατά τε τοὔνομα καὶ κατὰ τὸ συμβεβηκὸς σημαίνειν. τὸ μὲν οὖν ταυτὸν καθάπερ εἴρηται τριχῆ διηρίσθω. ὅτι δὲ ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένων οἱ λόγοι, καὶ διὰ τούτων καὶ πρὸς ταῦτα μία μὴ πίστις ἡ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. εἰ γάρ τις πυρισκοποίη ἑκάστην τῶν προτάσεων καὶ τῶν προβλημάτων φαίνοιτ' ἂν ἢ ἀπὸ τοῦ ὅρου, ἢ ἀπὸ τοῦ ἰδίου, ἢ ἀπὸ τοῦ γένους ἢ ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος γεγενημένη. ἄλλη δὲ πίστις, ἡ διὰ συλλογισμοῦ. ἀνάγκη γὰρ πᾶν τὸ περί τινος κατηγορούμενον, ἤτοι ἀντικατηγορεῖσθαι τοῦ πράγματος, ἢ μή. καὶ εἰ μὲν ἀντικατηγορεῖται, ὅρος ἂν εἴη, ἢ ἴδιον. εἰ μὲν γὰρ σημαίνει τὸ τί ἦν εἶναι, ὅρος, εἰ δὲ μὴ σημαίνει, ἴδιον. οὗτος γὰρ ἦν ἴδιον τὸ ἀντικατηγορούμενον μὴ, μὴ σημαῖνον δὲ τὸ τί ἦν εἶναι. εἰ δὲ μὴ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος, ἤτοι τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ ὑποκειμένου λεγομένων ἐστὶν, ἢ οὔ. καὶ εἰ μὲν τῶν ἐν τοῦ ὁρισμῷ λεγομένων, ἢ γένος, ἢ διαφορὰ ἂν εἴη. ἐπειδὴ ὁ ὁρισμὸς ἐκ γένους καὶ διαφορῶν ἐστιν. εἰ δὲ μὴ τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ λεγομένων ἐστὶ, δῆλον ὅτι συμβεβηκὸς ἂν εἴη. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς ἐλέγετο, ὅ, μήτε ὅρος, μήτε γένος, μήτε ἴδιον, ὑπάρχει δὲ τοῦ πράγματι. μετὰ τοίνυν ταῦτα, δεῖ διορίσασθαι τὰ γένη τῶν κατηγοριῶν, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν αἱ ῥηθεῖσαι τέτταρες διαφοραί. ἔστι δὲ ταῦτα τὸν ἀριθμὸν, δέκα, τί ἐστι, ποσὸν, ποιὸν, πρός τι, ποῦ, ποτὲ, κεῖσθαι, ἔχειν, ποιεῖν, πάσχειν. ἀεὶ γὰρ τὸ συμβεβηκὸς καὶ τὸ γένος, καὶ τὸ ἴδιον, καὶ ὁ ὁρισμὸς, ἐν μιᾷ τούτων τῶν κατηγοριῶν ἔσται. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων προτάσεις, ἢ τί ἐστιν, ἢ ποιὸν, ἢ ποσὸν, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν σημαίνουσι. δῆλον δὲ ἐξ αὐτῶν, ὅτι ὁ τὸ τί ἐστι σημαίνων, ὁτὲ μὲν, οὐσίαν σημαίνει, ὁτὲ δὲ, ποιὸν, ὁτὲ δὲ, τῶν ἄλλων τινὰ κατηγοριῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἐκκειμένου ἀνθρώπου φῇ τὸ ἐκκείμενον ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ζῶον, τί ἐστι λέγει, καὶ οὐσίαν σημαίνει. ὅταν δὲ χρώματος λευκοῦ ἐκκειμένου φῇ τὸ ἐκκείμενον λευκὸν εἶναι χρῶμα, τί τέ ἐστι λέγει, καὶ ποιὸν σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν πηχυαίου μεγέθους ἐκκειμένου, φῇ τὸ ἐκκείμενον πηχυαῖον εἶναι μέγεθος, τί τέ ἐστι σρεῖ, καὶ ποσὸν

Probat nunc atque ostendit quatuor tantum non plura esse praedicatorum genera
Primum per Inductionem.
Haec minor est quam priori loco posuit
Probatio minoris
Alteram partem minoris probat.
Ostendit omne praedicatum aliquo ex decem illis summis contineri.
Decem praedicamenta

σημαίνῃ. ὁμοίως δὲ καὶ ὡδὶ τῷ ἄλλῳ. ἐπεσον γὰρ τῶν τοιούτων, ἐάν τε τὸ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ λέγῃς, ἐάν τε τὸ γένος πρὸς αὐτό, τό τί ἐστι σημαίνῃ. ὅταν δὲ πρὸς ἕτερα, οὐ τὸ τί ἐστι σημαίνῃ, ἀλλ' ἢ ποσόν, ἢ ποιόν, ἢ ἕνα τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ὥστε πρὸς ὧν αἱ λόγοι, καὶ ἐξ ὧν, ταῦτα κἠ τοσαῦτά ἐστι. πῶς δὲ λημψόμεθα πρότασεις, ἐφ' οἷς ὧν πορήσομεν, μέχρι ταῦτα λεκτέον. Γρῶτον οὖν διωρίσθω τί ἐστι πρότασις διαλεκτική, καὶ τί πρόβλημα διαλεκτικόν. οὐ γὰρ πᾶσαν πρότασιν, οὐδὲ πᾶν πρόβλημα διαλεκτικὸν θετέον. οὐδεὶς γὰρ ἂν πεπαιδευμένος ἔχοι τὸ μηδενὶ δοκοῦν, οὐδὲ πεφάνθαι τὸ πᾶσι φανερὸν, ἢ τοῖς πλείοσιν. τὰ μὴ γὰρ ὀφθῆναι ἔχει ἀπορίαν, τὰ δ' ὀφθεὶς ἂν θείη. ἔστι δὲ πρότασις διαλεκτική, ἐρώτησις γνώριμος, ἢ πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσιν, ἢ τοῖς σοφοῖς, καὶ τούτοις, ἢ πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσιν, ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις, μὴ παράδοξος. θείη γὰρ ἄν τις τὸ δοκοῦν τοῖς σοφοῖς, ἐὰν μὴ γνώτιον τοῖς τῶν πολλῶν δόξαις ᾖ. εἰσὶ δὲ πρότασις διαλεκτικαὶ, καὶ τὰ τοῖς γνώριμοις ὅμοια, ἢ τὰ γνώτια κατ' ἀντίφασιν τοῖς δοκοῦσιν γνωρίμοις ἐναντία πρότεινόμενα, ὅσαι δόξαι ἐν τέχναις εἰσὶ τὰς ἐνδεχομένας. εἰ γὰρ γνώριμον τὸ, τὶν αὐτὶν ἐναντίον τῷ γνωτίῳ ὑπολαμβάνειν, καὶ τὸ, αἴσθησιν τὶν αὐτὶν ἐναντίον τῷ γνωτίῳ, γνώριμον ἂν φανείη. καὶ εἰ μίαν ἀριθμῷ γραμματικὴν ἐναντίον, καὶ αὐλητικὴν μίαν, εἰ δὲ πλείους γραμματικὰς, καὶ αὐλητικὰς πλείους. πάντα γὰρ ὅμοια καὶ συγχωρεῖται τοῦτο ἔσεσθαι ἐναντίον. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τοῖς γνωρίμοις γνώτια, κατὰ ἀντίφασιν προτεινόμενα, γνώριμα φανεῖται. εἰ γὰρ γνώριμον ὅτι δεῖ τοὺς φίλους οὖ ποιεῖν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ κακῶς ποιεῖν γνώριμον. ἔστι δὲ γνώτιον μὴν, ὅτι δεῖ κακῶς ποιεῖν τοὺς φίλους. κατ' ἀντίφασιν δὲ, ὅτι οὐ δεῖ κακῶς ποιεῖν. ὁμοίως δὲ, εἰ δεῖ τοὺς φίλους οὖ ποιεῖν, τοὺς ἐχθροὺς οὐ δεῖ. ἔστι δὲ καὶ ὧδε κατὰ ἀντίφασιν τῷ γνωτίῳ. τὸ γὰρ γνωτίον ὄτιν, ὅτι δεῖ τοὺς ἐχθροὺς οὖ ποιεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὡδὶ τῷ ἄλλῳ. γνώριμον δὲ, εἰ γὰρ παβολὴ φανεῖται, κατὰ τὸ γνωτίον, πρὸς τὸ γνωτίον, οἷον εἰ τοὺς φίλους δεῖ οὖ ποιεῖν, τοὺς ἐχθροὺς δεῖ κακῶς. φανείη δ' ἂν καὶ γνωτίον τὸ τοὺς φίλους οὖ ποιεῖν, τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, πότερον δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν ὄντως ἐχθροὶ ἢ οὔ, γνῶναι

Phrasium ad propositiones & problemata.

Propositio dialectica quid.

Enumerat alia tria genera propositionum.

Quæ sumenda sint ad propositionem.

ῶν τοῖς ἐναντίοις τῶν γνωρίμων λεγομένοις ῥηθήσεται. ἁπλῶν δ' ὅτι καὶ ὅσαι δόξαι κατὰ τέχνας εἰσὶ, διαλεκτικαὶ καὶ προτάσεις εἰσί. θείη γὰρ ἄν τις τὰ διορωῦντα τοῖς ἐναντίοις τούτων ἐπεσκεμμένοις. οἷον πρὸς μὲν τῶν ἰατρικῶν, ὡς ὁ ἰατρὸς, πρὸς δὲ τῶν γεωμετρίαν, ὡς ὁ γεωμέτρης. ὁμοίως δὲ καὶ ὡδὶ τῶν ἄλλων. Πρόβλημα δέ ἐστι διαλεκτικὸν, θεώρημα τὸ συντεῖνον, ἢ πρὸς αἵρεσιν καὶ φυγὴν, ἢ πρὸς ἀλήθειαν καὶ γνῶσιν, ἢ αὐτὸ, ἢ ὡς συνεργόν, πρός τι ἕτερον τῶν τοιούτων, πόρισμ' οὖν, ἢ ὁπότερα διορίζεσιν ἢ γνώριμα τοῖς πολλοῖς τοῖς σοφοῖς, ἢ οἱ σοφοὶ τοῖς πολλοῖς, ἢ ἑκάτεροι αὐτοὶ ἑαυτοῖς. χρήσιμον μὲν τῶν προβλημάτων εἰδέναι πρὸς τὸ ἐλεῦθαι, ἢ φυγεῖν, οἷον πότερον ἡδονὴ ἀγαθὸν, ἢ οὔ. χρήσιμα δὲ πρὸς τὸ εἰδέναι μόνον, οἷον πότερον ὁ κόσμος ἀΐδιος, ἢ οὔ. χρήσιμα δὲ αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ πρὸς ἐπιστήμην τούτων. συνεργὰ δέ ἐστι πρός τινα τῶν τοιούτων. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτὰ καθ' αὑτὰ οὐ βουλόμεθα γνωρίζειν, ἑτέρων δ' ἕνεκα, ὅπως διὰ τούτων ἄλλο τι γνωρίσωμεν. ἔστι δὲ προβλήματα, καὶ ὧν γνωτικοί εἰσιν οἱ συλλογισμοί. ἀπορίαν γὰρ ἔχει πότερον οὕτως ἔχει ἢ οὐχ οὕτως, διὰ τὸ περὶ ἀμφοτέρων εἶναι λόγους πιθανοὺς, καὶ περὶ ὧν λόγον μὴ ἔχομεν, ὄντων μεγάλων, χαλεπὸν οἰόμενοι εἶναι τὸ διὰ τί ἀποδοῦναι. οἷον πότερον ὁ κόσμος ἀΐδιός ἐστιν ἢ οὔ. καὶ γὰρ ταῦτα ζητήσειέν ἄν τις. τὰ μὲν οὖν προβλήματα καὶ αἱ προτάσεις καθάπερ εἴρηται διωρίσθω.

Θέσις δέ ἐστιν ὑπόληψις παράδοξος τῶν γνωρίμων τινὸς ἢ φιλοσοφίαν, οἷον ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν καθάπερ ἔφη Ἀντισθένης, ἢ ὅτι πάντα κινεῖται καθ' Ἡράκλειτον, ἢ ὅτι τὸ ὄν, καθάπερ Μέλισσός φησι. τὸ γὰρ τοῦ τυχόντος γνῶσις ταῖς δόξαις ἀποφαινομένου φροντίζειν, εὐήθες ἐστιν. ἢ πόρισμα λόγου ἔχοντα γνωτίων ταῖς δόξαις. οἷον ὅτι οὐ πᾶν τὸ ὂν ἤτοι γιγνόμενόν ἐστιν ἢ ἀΐδιον, καθάπερ οἱ Σοφισταί φασι. μουσικὸν γὰρ ὄντα γραμματικὸν εἶναι, οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀΐδιον ὄντα. τοῦτο γὰρ εἰκαί τινι μὴ δοκεῖ δόξειν ἂν δεῖν τὸν, λόγον ἔχειν πιθανόν. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἡ θέσις πρόβλημα, ὁ πᾶν δὲ πρόβλημα θέσις, ἐπιδιὴ γένια τῶν προβλημάτων τοιαῦτ' ἐστὶ, πόρισμ' ὧν

οὐδὲ τόρως διεξέρχομεν. ὅτι δὲ ὅδε καὶ ἡ θέσις πρόβλημα, δῆλον· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν εἰρημένων, ἢ τοῦτο πολλοὺς τοῖς σοφοῖς περὶ τῆς θέσιν ἀμφισβητεῖν, ἢ ὁποτέρως οὖν ἑαυτοῖς. ἐπιδέχεται δὲ πολλαχῶς τις πρόταδε ἡ θέσις ὅδε. ἀρέσκει δὲ νῦν ταῦτα τὰ διαλεκτικὰς προβλήματα, θέσεις καλεῖν ταῦτα. διαφερέτω δὲ μηδὲν ὁπότερον τοῦτο λεγόμενον. οὐ γὰρ ὀνόματος ποιῆσαι βουλόμενοι διείλομεν οὕτως αὐτά, ἀλλ' ἵνα μὴ λανθάνωσιν ἡμᾶς, τίνες αὐτῶν τυχάνουσιν ὄντες διαφοραί. οὐ δεῖ δὲ πᾶν πρόβλημα, οὐδὲ πᾶσαν θέσιν ζητεῖν, ἀλλ' ὧν ἀπορήσειέν τις τὸν λόγον δεομένων καὶ μὴ ἰατρόσεως ἢ παιδεύσεως. οἱ μὲν γὰρ ἀποροῦντες, πότερον δεῖ τοὺς θεοὺς ἡμᾶς καὶ τοὺς γονεῖς ἀγαπᾶν ἢ οὔ, κολάσεως δέονται. οἱ δὲ πότερον ἡ χιὼν λευκὴ ἢ οὔ, παιδεύσεως. οὐδὲ δὴ ὧν σώζεσθαι, ἢ ἀποδειξις, ὁ δὲ ὧν λίαν πόρρω, τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἔχει ἀπορίαν, τὰ δὲ λίαν ἢ ἡ γυμνασικὴ. διωρισμένων δὲ τούτων χρὴ διελέσθαι πόσα τῶν λόγων ἐστὶν ἢ τῶν ἀναλυτικῶν. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐπαγωγή, τὸ δὲ, συλλογισμός. καὶ συλλογισμὸς μὲν τί ἐστιν εἴρηται πρότερον. ἐπαγωγὴ δὲ, ἡ ἀπὸ τῶν καθέκαστα ἐπὶ τὰ καθόλου ἔφοδος. οἷον εἰ ἔστι κυβερνήτης ὁ ἐπιστάμενος κράτιστος, καὶ ἡνίοχος, τῇ ὅλως εἶναι ὁ ἐπιστάμενος περὶ ἕκαστον ἄριστος. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐπαγωγὴ πιθανωτέρα καὶ σαφεστέρα καὶ τῇ αἰσθήσει γνωριμωτέρα καὶ τοῖς πολλοῖς κοινή, ὃ ἦν συλλογισμὸς βιαιοτέρος καὶ πρὸς τοὺς ἀντιλογικοὺς φιλονεικότερος.

Τὰ μὲν οὖν γένη περὶ ὧντε οἱ λόγοι καὶ ἐξ ὧν ἰατέον ἐμπεσόν εἴρηται, διωρίσθω. τὰ δὲ ὄργανα δι' ὧν δυνησόμεθα τοὺς συλλογισμοὺς ἔσται τέτταρα, ᾧ μὲν τὸ προτάσεις λαβεῖν, δεύτερον δὲ τὸ ποιαχῶς ἕκαστον λέγεται διαιρεῖν διελεῖν, τρίτον τὸ τὰς διαφορὰς εὑρεῖν, τέταρτον δὲ ἡ τοῦ ὁμοίου σκέψις. ἔστι δὲ πρότερον τινὰ καὶ τὰ τρία τούτων, προτάσεις. ἔστι γὰρ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ποιῆσαι πρότασιν. οἷον ὅτι αἱρετόν ὅδε τὸ καλόν, ἢ τὸ ἡδὺ ἢ τὸ συμφέρον, καὶ ὅτι διαφέρει αἴσθησις ὠφελίμης, τῷ τῷ μὲν ἀποβαλόντα, δυνατὸν εἶναι πάλιν λαβεῖν, τῷ δὲ ἀδυνάτου, καὶ ὅτι ὁμοίως ἔχει τὸ ὑγιεινὸν πρὸς ὑγίειαν, καὶ τὸ ὀνητικὸν πρὸς ὄνησιν. ἔστι δὲ ἡ μὲν πρώτη πρότασις, ἀπὸ τῶν πολλαχῶς

1111 Caput

Quot sphetis argumentationum sit obtinendum

Duae

Instructio quid

11

Syllogismus

Quomodo differunt usu.

V Caput

Tradit quatuor instrumenta inventa quae proficiunt ad positionis

Refutant posteriora tria ad primum.

πολλαχῶς λεγομένων, ἡ δὲ διαίρεσις, ἀπὸ τῶν διαφορῶν, ἡ δὲ τρίτη, ἀπὸ τῶν ὁμοίων. τὰς μὲν οὖν προτάσεις ἐκλεκτέον ὅσαχῶς διωρίσθη πρὸς προτάσεως, ἢ τὰς τῶν πολλῶν δόξας προχειρίζομένους, ἢ τὰς τῶν πλείστων, ἢ τὰς τῶν σοφῶν, καὶ τούτων, ἢ τῶν τῶν, ἢ τῶν πλείστων, ἢ τῶν γνωριμωτάτων, ἢ καὶ τὰς ἐναντίας ταῖς φαινομέναις κατὰ ἀντίφασιν καθάπερ εἴρηται πρότερον. χρήσιμον δὲ, καὶ τὸ ποιεῖν αὐτὰς ἐν ὅλῳ ἐκλέγειν μὴ μόνον τὰς οὔσας ἐνδόξους, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμοίας ταύτας, οἷον ὅτι τῷ ἐναντίῳ ἡ αὐτὴ αἴσθησις. καὶ γὰρ ἡ ἀνάμνησις. καὶ ὅτι ὁρῶμεν, εἰσδεχόμενοί τι καὶ οὐκ ἐκπέμποντες. καὶ γὰρ ἐν ᾅδου τῷ ἄλλῳ αἰσθήσεως ὠσαύτως. ἀκούομέν τε γὰρ εἰσδεχόμενοί τι καὶ οὐκ ἐκπέμποντες, καὶ γευόμεθα, καὶ ὀσμώμεθα, ὡσαύτως. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔτι ὅσα ἐπὶ τοῦ παύτου ἢ τῶν τοῦ πλείστου φαίνεται, λεκτέον ὡς ἀρχοῦ καὶ δοκοῦσαν θέσιν. τιθέασι γὰρ οἱ μὲν σωφρόνως ἐπαινος οὐχ οὕτως ἔχει. ἐκλέγειν δὲ χρὴ καὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων λόγων. τὰς δὲ διαγραφὰς ποιεῖσθαι πρὸς ἑκάστου γένους ὑποβαλόντας χωρὶς, οἷον πρὸς ἀγαθοῦ ἢ πρὸς ζῴου καὶ πρὸς ἀγαθοῦ παντὸς ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ τί ἐστι. παρασημαίνεσθαι δὲ καὶ τὰς ἑκάστων διόξας, οἷον ὅτι ἐμπεδοκλῆς τέτταρά φησι τὰ σώματα στοιχεῖα εἶναι. θεῖον γὰρ ἂν τις τὸ τοιοῦτον εἰρημένον γνώριξε. ἔστι δὲ ὡς τύπῳ προλαβεῖν τὰ προτάσεων καὶ τῶν προβλημάτων μόρια τρία. αἱ μὲν γὰρ, ἠθικαὶ προτάσεις εἰσὶν, αἱ δὲ φυσικαὶ, αἱ δὲ λογικαί. ἠθικαὶ μὲν οὖν αἱ τοιαῦται, οἷον πότερον δεῖ τοῖς γονεῦσι μᾶλλον πειθαρχεῖν ἢ τοῖς νόμοις, ἐὰν διαφωνῶσι. λογικαὶ δὲ, οἷον πότερον τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ αἴσθησις, ἢ οὔ. φυσικαὶ δὲ, πότερον ὁ κόσμος, ἀίδιός, ἢ οὔ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ προβλήματα. ὁποῖαι δ' ἕκασαι τῶν προδιωρισμένων, ὁρισμῷ μὲν, ὅτι δυνατὸν ἀποδοῦναι πρὸς αὐτῶν. τῇ δὲ διαιρέσει ἐπαγωγῆς σωματεῖα πρεσβύτερον γνωρίζειν ἑκάστων αὐτῶν, κατὰ τὰ προδιωρισμένα παραδείγματα ποιουμένους. πρὸς μὲν δὴ φιλοσοφίαν κατ' ἀλήθειαν πρὸς αὐτῶν πραγματευτέον, διαλεκτικῶς δὲ, πρὸς δόξαν. λεκτέον δὲ ὅτι μάλιστα, καθόλου πάσας τὰς προτάσεις, καὶ τὴν μίαν, πολλὰς ποιητέον, οἷον ὅτι τὸ αὐλεῖν ἢ αὐτὸ

ἐνδοξαι καὶ δόξαι δόξαι αἱ κατὰ τέχνην. λαὶ δὲ προτινῶν ταὶ ἐναντίαι ταῖς φαινομέναις ἐν δόξαις.

Duae fere rationum tentarum

1111 Regula de dialectis propositionum

Haec posuit quasi materiam primam

Duplex propositionum & Problematum

ἠθικαὶ προβάσεις

11

λογικαὶ

111

φυσικαὶ

NB Philosophi & Dialectici officium

V regula

ὑπὸ τῆς μέσης, εἶδ' ὅτι τῶν ἐναντίων, καὶ ὅτι τῶν πρός τι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ταύτας πάλιν διαιρετέον, ἕως ἂν ἐνδέχηται διαιρεῖν, οἷον ὅτι ἀγαθοῦ, καὶ κακοῦ, καὶ λευκοῦ, καὶ μέλανος, καὶ ψυχροῦ, καὶ θερμοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. περὶ μὲν οὖν προτάσεως, ἱκανὰ τὰ προειρημένα. Τὸ δὲ ποσαχῶς, πραγματευτέον μὴ μόνον ὅσα λέγεται καθ' ἕτερον τρόπον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν πειρατέον ἀποδιδόναι. οἷον μὴ μόνον ὅτι ἀγαθὸν καθ' ἕτερον μὲν τρόπον λέγεται δικαιοσύνη καὶ ἀνδρία, ἐνεκτικὸν δὲ καὶ ὑγιεινὸν καθ' ἕτερον, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ μὴ τοῦ αὐτὰ ποιά τινα εἶναι, τὰ δὲ τῷ ποιητικά τινος, καὶ οὐ τῷ ποιὰ αὐτά τινα εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. πότερον δὲ πολλαχῶς ἢ μοναχῶς τῷ εἴδει λέγεται, διὰ τῶνδε θεωρητέον. Πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ ἐναντίου σκοπεῖν εἰ πολλαχῶς λέγεται, ἐάν τε τοῦ εἴδει, ἐάν τε καὶ τῷ ὀνόματι διαφωνῇ. ἔνια γὰρ εὐθὺς καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἕτερά ἐστι, οἷον τοῦ ὀξεῖ ἐν φωνῇ μὲν ἐναντίον τὸ βαρὺ, ἐν ὄγκῳ δὲ, τὸ ἀμβλύ. δῆλον οὖν ὅτι τὸ ἐναντίον τῷ ὀξεῖ πολλαχῶς λέγετο. εἰ δὲ οὕτω, καὶ τὸ ὀξύ. καθ' ἑκάτερον γὰρ τούτων ἕτερον ἔσται τὸ ἐναντίον. οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ ὀξὺ ἔσται τῷ ἀμβλεῖ καὶ βαρεῖ ἐναντίον, ἑκατέρῳ δὲ τὸ ὀξὺ ἐναντίον. πάλιν τῷ βαρεῖ ἐν φωνῇ μὲν ἐναντίον τὸ ὀξὺ, ἐν ὄγκῳ δὲ τὸ κοῦφον, ὥστε πολλαχῶς τὸ βαρὺ λέγετο, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐναντίον. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ καλῷ, τοῦ μὴ ὑπὸ τοῦ ζώου, τὸ αἰσχρὸν, τῷ δὲ ὑπὸ τοῦ οἰκίας, τὸ μοχθηρὸν, ὥστε ὁμώνυμον τὸ καλὸν. ἐπ' ἐνίων δὲ τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐδαμῶς διαφωνεῖ, τῷ δὲ εἴδει κατάδηλος ἐν αὐτοῖς εὐθέως ἡ διαφορά ἐστιν, οἷον ὑπὸ τοῦ λευκοῦ, καὶ τοῦ μέλανος. φωνὴ γὰρ λευκὴ καὶ μέλαινα λέγεται, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ χρῶμα. τοῖς μὲν οὖν ὀνόμασιν οὐδὲν διαφωνεῖ, τῷ δὲ εἴδει κατάδηλος ἐν αὐτοῖς εὐθέως ἡ διαφορά. οὐ γὰρ ὁμοίως τό, τε χρῶμα λευκὸν λέγεται καὶ ἡ φωνή. δῆλον δὲ οὕτω καὶ διὰ τοῦ αἰσθήσεως. τῶν γὰρ αὐτῶν τῷ εἴδει ἡ αὐτὴ αἴσθησις, τὸ δὲ λευκὸν τὸ ὑπὸ τῆς φωνῆς καὶ ὑπὸ τοῦ χρώματος, οὐ τῇ αὐτῇ αἰσθήσει κρίνομεν, ἀλλὰ τὸ μὴ ὄψει, τὸ δ' ἀκοῇ. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ ἐν χυμοῖς καὶ ἐν ὄγκοις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἁφῇ, τὸ δὲ γεύσει. οὐδὲ γὰρ ταῦτα διαφωνεῖ τοῖς ὀνόμασιν, οὔτ' ἐπ' αὐτῶν οὔτ'

ὑπὸ τῶν

Quomodo transeundum multiplex dicit

Unde cognoscitur aliquid multiplex esse

Ex contrariis extremis

Alia est natura cum refertur ad obtusum alia est natura non refertur ad grave

Exemplis declarat

Res quae sub eadem voce non pertinent ad unum sensum non sunt etiam unius naturae

ὑπὸ τῶν ἐναντίων. ἀμβλὺ γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον ἑκατέρῳ. Ἔτι εἰ τῷ μὲν ἐστί τι ἐναντίον, τῷ δ' ἁπλῶς μηδὲν, οἷον τῇ μὴ ἀπὸ τοῦ πίνειν ἡδονῇ, ἡ ἀπὸ τοῦ διψῆν λύπη ἐναντίον, τῇ δ' ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἀσύμμετρος, οὐδέν. ὥστε πλεοναχῶς ἡ ἡδονὴ λέγετο, καὶ τῷ μὴ κατὰ διάνοιαν φιλεῖν, τὸ μισεῖν ἐναντίον, τῷ δὲ κατὰ τὴν σωματικὴν ἐνέργειαν, οὐδέν. δῆλον οὖν ὅτι τὸ φιλεῖν, ὁμώνυμον. Ἔτι καὶ ὑπὸ τῶν ἀνὰ μέσον, εἰ τῶν μὲν ἐστί τι ἀνὰ μέσον, τῶν δὲ, μηδὲν, ἢ εἰ ἀμφοῖν μὲν ἐστι, μὴ ταυτὸν δὲ. οἷον λευκοῦ, καὶ μέλανος, ἐν χρώμασι μὲν, τὸ φαιὸν. ἐν φωνῇ δὲ, οὐδέν. ἢ εἰ ἄρα τὸ σομφὸν, καθάπερ τινὲς φασι σομφὴν φωνὴν ἀνὰ μέσον εἶναι ὥσθ' ὁμώνυμον τὸ λευκὸν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μέλαν. Ἔτι εἰ τῶν μὲν πλείω τὰ ἀνὰ μέσον, τῶν δὲ ἕν. καθάπερ ὑπὸ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος. ὑπὸ μὴ γὰρ τῶν χρωμάτων, πολλὰ τὰ ἀνὰ μέσον, ὑπὸ δὲ τοῦ φωνῆς, ἐν τὸ σομφόν. Πάλιν ὑπὸ τοῦ καθ' ἀντίφασιν ἀντικειμένου σκοπεῖν εἰ πλεοναχῶς λέγετο. εἰ γὰρ οὕτω πλεοναχῶς λέγεται, καὶ τὸ τούτῳ ἀντικείμενον πλεοναχῶς ῥηθήσετο. οἷον τὸ μὴ βλέπειν πλεοναχῶς λέγεται. ἐν μὴ, τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, ἕτερον δὲ, τὸ μὴ ἐνεργεῖν τῇ ὄψει. εἰ δὲ οὕτω πλεοναχῶς, ἀναγκαῖον καὶ τὸ βλέπειν πλεοναχῶς λέγεσθαι. ἑκατέρῳ γὰρ τὸ μὴ βλέπειν ἀντικείσεταί τι. οἷον τῷ μὲν μὴ ἔχειν ὄψιν, τὸ ἔχειν, τοῦ δὲ μὴ ἐνεργεῖν τῇ ὄψει, τὸ ἐνεργεῖν. Ἔτι ὑπὸ τῶν κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγομένων ὑπὸ σκοπεῖν. εἰ γὰρ θάτερον πλεοναχῶς λέγεται, καὶ τὸ λοιπόν. οἷον εἰ τὸ αἰσθάνεσθαι πλεοναχῶς λέγεται κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸ ἀναίσθητον εἶναι, πλεοναχῶς ῥηθήσεται κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. ὅτι δὲ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντίκειται τὰ νῦν λεγόμενα, δῆλον, ἐπειδὴ πέφυκεν ἑκατέραν τῶν αἰσθήσεων ἔχειν τὰ ζῶα, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Ἔτι δ' ὑπὸ τῶν πτώσεων ὑπὸ σκεπτέον. εἰ γὰρ τὸ δικαίως πλεοναχῶς λέγεται, καὶ τὸ δίκαιον πλεοναχῶς ῥηθήσετο. καθ' ἑκάτερον γὰρ τῶν δικαίων ἐστὶ δίκαιον. οἷον εἰ τὸ δικαίως λέγεται, τό, τε κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην κρῖναι, καὶ τὸ ὡς δεῖ, ὁμοίως καὶ τὸ δίκαιον. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ὑγιεινὸν πολλαχῶς λέγεται, καὶ τὸ ὑγιεινῶς πλεοναχῶς ῥηθήσετο. οἷον ὑγιεινὸν λέ-

II regula de contrariorum extremis

Triplex ratio cognoscendi multiplicis ex contrariorum medijs

II ratio

III

II

Quomodo ex contradicentibus iudicatur multiplex

III

Quomodo ex privantibus cognoscitur multiplex

Probat nunc dicta exempla opponi per privationem

IIII

Quomodo multiplex cognoscitur ex casibus

γεται, τὸ μὲν, ὑγιείας ποιητικὸν, τὸ δὲ, φυλακτικὸν, τὸ δὲ, σημαντικὸν, ἢ τὸ ὑγιαίνοντας, ἢ ποιητικῶς, ἢ φυλακτικῶς, ἢ σημαντικῶς ῥηθήσεται. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ τῷ ἄλλων, ὅταν αὐτὸ πλεοναχῶς λέγηται, καὶ ἡ πρᾶξις ἡ ἀπ' αὐτοῦ πλεοναχῶς ῥηθήσεται, καὶ εἰ ἡ πρᾶξις, καὶ αὐτό. Σκοπεῖν δὲ καὶ τὰ ὑμὴ τῷ κατὰ τοὔνομα καὶ ζυγοειδῶν, εἰ ταῦτά ἐστιν ὧν ταὐτόν. εἰ γὰρ μὴ ταὐτά, δῆλον ὅτι ὁμώνυμον τὸ λεγόμενον. οἷον τὸ ἀγαθὸν, τῷ ἐλέσμαι μὲν, τὸ ποιητικὸν ἡδονῆς, τῷ ἰατρικῇ δὲ, τὸ ποιητικὸν ὑγιείας, ὧν δὲ ψυχῆς, τὸ ποιεῖν εὖν, οἷον σώφρονα, ἢ αὐδρείαν, ἢ δικαίαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν ἀνθρώπου. τῷ γὰρ τῷ καιρῷ ἀγαθόν. ἀγαθὸν γὰρ λέγεται τὸ τῷ καιρῷ. πολλάκις δὲ τὸ πόσον, οἷον τὸ ὑδὶ τὸ μετρίως, λέγεται γὰρ καὶ τὸ μέτριον ἀγαθόν. ὥστε ὁμώνυμον τὸ ἀγαθόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ λυπηρόν. ὧν σώματος μὲν, χρῶμα, ὧν δὲ φωνῆς τὸ δυσηκοον. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ ὀξύ. οὐ γὰρ ὡσαύτως ὧν ταὐτὸν λέγεται, οἷον φωνὴ μὲν γὰρ ὀξεῖα, ἡ ταχεῖα, καθάπερ φασίμοι κατ' ἀριθμὸς ἁρμονικοί, γωνία δ' ὀξεῖα, ἡ ἐλάττων ὀρθῆς, μάχαιρα δὲ, ἡ ὀξυγώνιος. σκοπεῖν δὲ καὶ τὰ ὑμὴ τῷ τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἰ ἕτερα καὶ μὴ ταὐτὰ ἄλληλα. οἷον ὄνος τότε ζῷον καὶ τὸ σκεῦος. ἕτερος γὰρ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος αὐτῶν. τὸ μὲν γὰρ ζῷον, ὁποῖόν τι ῥηθήσεται, τὸ δὲ σκεῦος, ποιόν τι. ἐὰν δ' ταὐτὰ ἄλληλα τὰ ὑμὴ ᾖ, οὐκ ἀναγκαῖον ἑτέρους τοὺς λόγους εἶν. οἷον τῷ κόρακος τὸ ζῷον καὶ τὸ ὄρνεον ὑμὴν ὄδιν. ὅταν δὲν λέγωμεν τὸν κόρακα ὄρνεον εἶναι, μὴ ζῷον ποιόν τι φαμὲν εἶν αὐτόν. ὥστ' ἀμφότερα τὰ ὑμὴ πρὸς αὐτὸ καταγορεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν ζῷον πτηνὸν δίπουν τὸν κόρακα λέγωμεν, ὄρνεον αὐτὸν φαμὲν εἶν, καὶ οὕτως οὐ ἀμφότερα τὰ γένη κατηγορεῖται τῷ τὸν κόρακος, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν. ὧν δὲ τῷ μὴ ταὐτὰ ἄλληλα ὑμῶν, οὐ συμβαίνει οὕτως. ὅτε γὰρ ὅταν σκεῦος λέγωμεν, ζῷον λέγομεν, οὐδ' ὅταν ζῷον, σκεῦος. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ὧν τῷ προκειμένῳ εἰ ἕτερα τὰ γένη, καὶ μὴ ταὐτὰ ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ὧν τὸ γνωστόν. εἰ γὰρ τὸ γνωστὸν πολλαχῶς λέγεται, δῆλον ὅτι καὶ τὸ προκείμενον. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ὧδὶ τὸν ὁρισμὸν ὧν βλέπειν, τὸν ἐκ

Quomodo multiplex tognoscitur ex Cath. genera

II Observatio

Non sunt duo genera unius rei nisi subalterna

III Observatio

Ratio cognoscendi multiplex ex Affirmatione

τοῦ ἐκ τοῦ συμβεβηκότος γινόμενον. οἷον λυκικῆς σώματος, ἢ λυκικῆς φωνῆς. ἀφαιρεμένου γὰρ τοῦ ἰδίου, τὸν αὐτὸν δεῖ λόγον λέγειν. ὅρος δὲ ὁ συμβαίνων ὧδὶ τῷ ὁμωνύμων. οἷον ὧδὶ τῷ νῦν εἰρημένων. τὸ μὲν γὰρ ἔστι σῶμα τοιόνδε χρῶμα ἔχον, τὸ δὲ φωνὴ δυήκοον. ἀφαιρεθέντος οὖν τοῦ σώματος καὶ τῆς φωνῆς, οὐ ταὐτὸν γὰρ ἑκατέρῳ τὸ λεγόμενον. ἐοικὲ δέ γε, εἴπερ σημαίνουσι ταὐτὸν τὸ λυκικὸν τὸ ἑφ' ἑκατέρου λεγόμενον εἶναι ταὐτόν. πολλάκις δὲ καὶ τῷ αὐτοῖς τοῖς λόγοις λανθάνει παρακολουθοῦν τὸ ὁμώνυμον. διὸ ἢ ὧδὶ τὸν λόγον σκεπτέον, οἷον ἐάν τις τὸ συμμετρίαν ποιεῖν, ἢ ἀποστατέον, ἀλλ' ὧδὶ σκεπτέον εἰ τὸ συμμέτρως καθ' ἑκάτερον εἴρηκεν. οἷον εἰ τὸ μὴ τῷ ἴσον εἶν ὥστε ποιεῖν ὑγίειαν, τὸ δὲ τοιοῦτον εἶναι οἷον σημαίνειν ποιάν τινα ἕξιν. Ἔτι εἰ μὴ συμβλητὰ ἢ τὸ μᾶλλον, ἢ ὁμοίως, οἷον λυκὴ φωνὴ, καὶ λυκοῦν ἰμάτιον, καὶ ὀξὺς χυμὸς, ἢ ὀξεῖα φωνή. ταῦτα γὰρ οὐδ' ὁμοίως λέγεται λυκὰ ἢ ὀξέα, οὔτε μᾶλλον θάτερον. ὡσδ' ὁμώνυμον τὸ ὀξύ, καὶ τὸ λυκοῦν. τὸ γὰρ συμώνυμον ἀεὶ συμβλητόν. ἢ γὰρ ὁμοίως ῥηθήσεται, ἢ μᾶλλον θάτερον. Ἐπεὶ δὲ τῷ ἑτερογενῶν μὴ ταὐτὰ ἄλληλα τεταγμένων ἕτεραι τῷ εἴδει ἢ αἱ διαφοραὶ, οἷον ζῴου ἢ πεζὸν εἶν, ὁμοίως δὲ καὶ ὄγκου ὄγκος, ὥστε ὁμώνυμον τὸ ὀξύ. ἑτέρων γὰρ γενῶν καὶ οὐχ ταὐτὰ ἄλληλα διαφοραὶ εἰσι.

Πάλιν εἰ αὐτῶν τῶν ταὐτὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἕτεραι αἱ διαφοραὶ, οἷον χρώματος τοῦτε ὧν τῷ σωμάτων, καὶ τῷ γε τοῖς μέλεσι. τῷ μὲν γὰρ ὧδὶ τῷ σωμάτων, διακεκριμένον καὶ συγκεκριμένον ὄψεως, τῷ δ' ὧν τῷ μελῶν, οὐχ αἱ αὐταὶ διαφοραί. ὥστε ὁμώνυμον τὸ χρῶμα. τῷ γὰρ αὐτῷ αἱ αὐταὶ διαφοραί. Ἐπεὶ ἐπεὶ τὸ εἶδος οὐδενός ἐστι διαφορὰ, ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ Βοῦς οὐκ ἔστι διαφορά, καὶ εἴδους ἕκαστον αὐτῶν, σκοπεῖν χρὴ τῷ ταὐτὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἰ τὸ μὲν εἶδός ἐστι. τὸ δὲ, διαφορά. οἷον τὸ λυκοῦν τὸ μὲν ὧν τῷ σώματος, εἶδος χρώματος, τοῦδ' ὧν τῷ φωνῆς, διαφορὰ γὰρ φω-

Caution

II Ratio

III Ratio

IIII Ratio

V Ratio

Dr mutatione differentiarum

νὴ φωνῆς ὄφ λάυκη εἶναι. πρὸς μὲν οὖν τὴν πολλαχῶς, σχε τὰ τοιαῦτα καὶ τὴν τοιούτων σκεπτέον. τὰς δὲ διαφορὰς γν αὐτοῖς τοῖς γένεσι δῆς πῶς ἄλληλα θεωρητέον. οἷον τίνι διαφορᾷ δίκαιο σύνη ἀνδρεία, καὶ φρόνησις σωφροσύνης. ταῦτα γὰρ ἅπαντα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ὅτι μὲν ἀρετῆς, καὶ ἀφ ἄλλο πῶς ἄλλο, τὴν μὲν πολὺ λίαν διεκπόνων. οἷον τίνι διαφορᾷ αἴσθησις ὠτὸς σύμης. ὠτὶ μὲν γὰρ τ πολὺ διεκπόνων κατάδηλοι παντελῶς αἱ διαφοραί.

Dr mutatione similitudinis quarto mistrantento

τὴν δὲ ὁμοιότητα σκεπτέον ἐπί τε τῶν γ ἑτέροις γένεσιν, ὡς ἕτερον πῶς ἕτερόν ἐστιν, ὅτως ἄλλο πρὸς ἄλλο. οἷον ὡς ὠτὶ σύμη πρὸς ὠτὶ κτον, οὕτως αἴσθησις πρὸς αἰσθητόν, καὶ ὡς ἕτερον γ ἑτέρῳ τινί, ὅτως ἄλλο γ ἄλλῳ. οἷον ὡς ὄψις γ ὀφθαλμῷ, γὰς γ τῇ ψυχῇ, ὦ ὡς γαλήνη γ θαλάττῃ, νύκτα γ ἀέρι. ἑκάτερον γὰρ ἡσυχία. μάλιστα δὲ γ τοῖς πολὺ διεστῶσι γυμνάζεσθαι χρή. ῥᾴον γὰρ ὠτὶ τὴν λοιπῶν θεωρήσομεθα τὰ ὅμοια σκοπεῖν.

Quomodo in problematibus quaerenda est similitudo.

Σκεπτέον δὲ κὴ τὰ γ τῷ αὐτῷ γένει ὄντα, εἴ τι ἅπασιν ὑπάρχει ταὐτόν. οἷον ἀνθρώπῳ, κὴ ἵππῳ, κὴ κυνί. ἢ γὰρ ὑπάρχει τι αὐτοῖς ταὐτόν, ταύτη ὅμοιά ἐστι. Χρήσιμον δὲ τὸ μὲν ποσαχῶς λέγεσθαι, πρὸς τὸ σαφές. μᾶλλον γ ἂν τις εἰδείη τί τίθησιν ἐμφανισθέντος τοῦ ποσαχῶς λέγεσθαι. κὴ πρὸς τὸ γίνεσθαι καθ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὦ μὴ πρὸς τοὔνομα τὸς συλλογισμούς. ἀδήλου γὰρ ὄντος ποσαχῶς λέγεται, φανείεται μὴ ὠδὶ ταὐτὸν τόν τε ἀποκεινόμενον κὴ ἢ ὁρωτῶντα φράζειν τῇ διάνοιαν. ἐμφανισθέντος δὲ ποσαχῶς λέγεται, ὦ ἐπί τι φορὰν τίθησι, γελοῖος ἂν φαίνοιτο ὁ ἐρωτῶν, εἰ μὴ πρὸς ἕκαστ ἢ λόγον ποιοῖτο.

De multiplicium distinctione

De varietate posteriorum distinguendo

I

II

III. Χρήσιμον δὲ κὴ πρὸς τὸ μὴ παραλογίζεσθαι, ὦ πρὸς τὸ παραλογίζεσθαι. εἰδότες γὰρ ποσαχῶς λέγεται, ὁ μὲν παραλογισθήσεται, ὁ δὲ παραλογιεῖται, ἀλλ εἰσήσομεν ἐὰν μὴ πρὸς ταυτὸ τὸν λόγον ποιῆται ὁ ὁρῶν, αὐτοί τε ὁρωτῶντες, διωσόμεθα παραλογίζεσθαι, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ εἰδὼς ὁ ἀποκεινόμενος ποσαχῶς λέγεται. ὅτε ἢ ὃν ὠδὶ ποιῶν ἀεὶ διωατόν, ἀλλ ὅταν ἢ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, τὰ μὲν ἀληθῆ τὰ δὲ ψευδῆ. ἔστι δὲ ὃν οἰκεῖος ὁ τρόπος ὅτος ὁ τῶν παραλογισμῶν. διὸ παντελῶς δυλαβητέον ἐστὶ τοῖς παραλογισμοῖς τὸ ποιεῖν τὸ πρὸς τοὔνομα διαλέγεσθαι, ἐὰν μή τις ἄλλως ἐξαπατᾶν πρόθυμος ᾖ.

Dialectica non debet demonstrare aut circumvenire aliquem.

Dr agitatum proponendo aduersario

πρὸς τὸν προκείμενον διαλέγεσθαι. Τὸ δὲ τὰς διαφορὰς, εὑρεῖν, χρήσιμον πρὸς τετὰς συλλογισμὸς τὸς πρὸς ταυτὸ ὦ ἕτερόν, κὴ πρὸς τὸ γνωρίζειν τί ὅτιν ἕκαστον. ὅτι μὴ ὃν πρὸς τὸς συλλογισμὸς τὸς πρὸς ταυτὸ καὶ ἕτερόν χρήσιμον, δῆλον. εὑρόντες γὰρ διαφορὰν τῶν προκειμένων ὁποιανοῦν, δεδιήχότες ἐσόμεθα, ὅτι ὁ ταυτόν. πρὸς δὲ τὸ γνωρίζειν τί ὅστι, διότι τὸν ἴδιον τ ὄσιας ἑκάστ λόγον ταῖς πολὺ ἕκαστον οἰκείαις διαφοραῖς χωρίζειν εἰώθαμεν. Ἡ δὲ τὸ ὁμοίᾳ θεωρία χρήσιμος πρός τε τὸς ἐπακτικὸς λόγος, καὶ πρὸς τὸς ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμὸς, καὶ πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὁρισμῶν. πῶς μὲν ὃν τὸς ἐπακτικὸς λόγος, δῆλον ἐκ τῆς καθ ἕκασα ὠδὶ τῶν ὁμοίων ἐπαγωγῆς, ὃ καθόλ ἀξιοῦμεν ἐπάγειν. ὁ γὰρ ῥᾴδιόν ὅτιν ἐπάγειν, μὴ εἰδότας τὰ ὅμοια. πρὸς ἢ τὸς ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμὸς, διότι γν δοξόν ὅτιν, ὡς ποτε ἐφ ᾧνὸς τῶν ὁμοίων ἔχει, ὅτως ὦ ὠὶ τῶν λοιπῶν. ὥστε πρὸς ὅ, τι αὖ αὐτῶν ὀυπορῶμεν διαλέγεσθαι, προσομολογησόμεθα, ὡς ποτε ὠδὶ τοτων ἔχει, ὅτως μὴ ὠδὶ τ προκειμένου ἔχειν. διεξαιτες δὲ ἐκεῖνο, ὦ τὸ προκείμενον ἐξ ὑποθέσεως δεδιήχότες ἐσόμεθα. ὑποθέμενοι γ ὡς ποτε ὠδὶ τοτων ἔχει, ὅτως μὴ ὠδὶ τ προκειμένου ἔχειν, τὴν ἀπόδοσιν ποιησόμεθα. πρὸς δὲ τὴν τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν, διότι διωάμενοι συνορᾶν τί γν ἑκάστῳ ταυτὸν, ὃν ἀφορίζομεν εἰς τί διῆκει γένος ὁριζομένου τὸ προκείμενον τιθέναι. τῶν γὰρ κοινῶν τὸ μάλιστα γν τῷ τί ὅστι κατηγορούμενον, γένος ἂν εἴη. ὁμοίως δὲ κὴ γν τοῖς πολὺ διεστῶσι χρήσιμος πρὸς τὸς ὁρισμὸς ἡ τὸ ὁμοίᾳ θεωρία. οἷον ὅτι ταυτὸν γαλήνη μὲν γν θαλάττῃ, νύκτα δὲ γν ἀέρι. ἑκάτερον γν ἡσυχία. κὴ ὅτι στιγμὴ γν γραμμῆς, κὴ μονὰς γν ἀριθμοῦ. ἑκάτερον γὰρ ἀρχή, ὥστε τὸ κοινὸν ὠδὶ τωὐτῶν γένος ἀφορίζοντες, δόξομεν ὀκ ἀλλοτρίως ὁρίζεσθαι. φεῦδος ἢ κὴ οἱ ὁριζόμενοι, ὅτως εἰώθασιν ἀφορίζειν. τὴν τε γν μονάδα ἀρχὴν ἀριθμοῦ φασὶν εἶν, κὴ τ στιγμὴν, ἀρχὴν γραμμῆς. δῆλον οὖν ὅτι καὶ εἰς τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων γένος τιθέασι. τὰ μὲν οὖν ὄργανα δι ὧν οἱ συλλογισμοί, ταῦτά ὅτιν, οἱ δὲ τόποι πῶς εὖς χρήσιμα τὰ λεγόμενα, οἴδε εἰσίν.

Τέλος τοῦ πρώτου τῶν τοπικῶν.

Ad quid conferat differentiarum inuentio

Ad quid conferat similitudinum consideratio.

I Ad Inductionis

II Ad Hypothetikos Syllogismus.

III Ad definitionis constituendas

Epilogus

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Εστι δὲ τῶν προβλημάτων τὰ μὲν καθόλου, τὰ δὲ ἐπὶ μέρους. καθόλου μὲν οὖν, οἷον ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ ὅτι οὐδεμία ἡδονὴ ἀγαθόν. ἐπὶ μέρους δὲ, οἷον ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ ἔστι τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν. ἔστι δὲ πρὸς ἀμφότερα τὰ γένη τῶν προβλημάτων κοινὰ τὰ καθόλου κατασκευαστικὰ καὶ ἀνασκευαστικά. δείξαντες γὰρ ὅτι παντὶ ὑπάρχει καὶ ὅτι τινὶ ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα. ὁμοίως δὲ κἂν ὅτι οὐδενὶ ὑπάρχει δείξωμεν, καὶ ὅτι οὐ παντὶ ὑπάρχει, δεδειχότες ἐσόμεθα. πρῶτον οὖν περὶ τῶν καθόλου ἀνασκευαστικῶν ῥητέον, διά τε τὸ κοινὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα πρὸς τὰ καθόλου, καὶ τὰ ἐπὶ μέρους, καὶ διὰ τὸ μᾶλλον τὰς θέσεις κομίζειν ἐν τοῖς ὑπάρχειν, ἢ μή. τοὺς δὲ διαλεγομένους ἀνασκευάζειν. ἔστι δὲ χαλεπώτατον τὸ ἀντιστρέφειν τὴν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος οἰκείαν ὀνομασίαν. τὸ γὰρ πῆ καὶ μὴ καθόλου, ἐπὶ μόνων ἐνδέχεται τῶν συμβεβηκότων. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ ὅρου καὶ τοῦ γένους, ἀναγκαῖον ἀντιστρέφειν, οἷον εἰ ὑπάρχει τινὶ ζώῳ, πεζῷ δίποδι εἶναι, ἀντιστρέψαντι ἀληθὲς ἔσται λέγειν, ὅτι ζῶον πεζὸν δίπουν ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γένους, εἰ γὰρ ζώῳ ὑπάρχει τινὶ εἶναι, ζῶόν ἐστι. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου. εἰ γὰρ ὑπάρχει τινὶ γραμματικῆς δεκτικῷ εἶναι, γραμματικῆς δεκτικὸν ἔσται. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐνδέχεται κατά τι ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἀλλ' ἁπλῶς ἢ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἐπὶ δὲ τῶν συμβεβηκότων, οὐδὲν κωλύει κατά τι ὑπάρχειν. οἷον λευκότητα, ἢ δικαιοσύνην. ὥστε οὐκ ἀπόχρη τὸ δεῖξαι ὅτι ὑπάρχει λευκότης ἢ δικαιοσύνη, πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι λευκὸς, ἢ δίκαιός ἐστιν. ἔχει γὰρ ἀμφισβήτησιν ὅτι κατά τι λευκὸς, ἢ δίκαιός ἐστιν. ὥστ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων τὸ ἀντιστρέφειν. διορίσασθαι δὲ δεῖ καὶ τὰς ἁμαρτίας τὰς ἐν τοῖς προβλήμασιν, ὅτι εἰσὶ διτταὶ, ἢ τῷ ψεύδεσθαι, ἢ τοῦ παραβαίνειν τὴν κειμένην λέξιν. οἵτε γὰρ ψευδόμενοι, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὑπάρχειν τινὶ λέγοντες ἁμαρτάνουσι, καὶ οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ὀνόμασι τὰ πράγματα

προσαγο-

προσαγορεύοντες, οἷον τὴν πλάτανον ἄνθρωπον, παραβαίνουσι τὴν κειμένην ὀνομασίαν. Εἷς μὲν δὴ τόπος, τὸ ἐπιβλέπειν εἰ τὸ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ὑπάρχον, ὡς συμβεβηκὸς ἀπεδέδωκεν. ἁμαρτάνετε δὲ μάλιστα ἐστὶ περὶ τὰ γένη. οἷον εἴ τις τῷ λευκῷ φαίη συμβεβηκέναι χρώματι εἶναι. οὐ γὰρ συμβέβηκε τῷ λευκῷ χρώματι εἶναι, ἀλλὰ γένος αὐτοῦ τὸ χρῶμά ἐστιν. ἐνδέχεται μὲν οὖν καὶ κατὰ τὴν ὀνομασίαν διορίσαι τὸν τιθέμενον, οἷον ὅτι συμβέβηκε τῇ δικαιοσύνῃ, ἀρετὴν εἶναι. πλειστάκις δὲ καὶ μὴ διορίσαντι, κατάδηλον ὅτι τὸ γένος ὡς συμβεβηκὸς ἀπεδέδωκεν. οἷον εἴ τις τὴν λευκότητα κεχρώσθαι φήσειεν, ἢ τὴν βάδισιν, κινεῖσθαι. ἀπ' οὐδενὸς γὰρ γένους, παρωνύμως ἡ κατηγορία κατὰ τοῦ εἴδους λέγεται, ἀλλὰ πάντα συνωνύμως τὰ γένη τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται. καὶ γὰρ τοὔνομα καὶ τὸν λόγον ἐπιδέχετε τῶν γενῶν, τὰ εἴδη. ὁ οὖν κεχρωσμένον εἰπὼν τὸ λευκὸν, οὔτε ὡς γένος ἀπεδέδωκεν, ἐπειδὴ παρωνύμως εἴρηκεν. οὔτε ὡς ἴδιον, ἢ ὡς ὁρισμόν. ὁ γὰρ ὁρισμὸς, καὶ τὸ ἴδιον, οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχει. κέχρωσται δὲ πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων, οἷον ξύλον, λίθος, ἄνθρωπος, ἵππος. δῆλον οὖν ὅτι ὡς συμβεβηκὸς ἀπεδίδωσιν. Ἄλλος τόπος, τὸ ἐπιβλέπειν οἷς ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν, ἢ μηδενὶ εἴρητε. σκοπεῖν δὲ κατ' εἴδη καὶ μὴ ἐν τοῖς ἀπείροις. ὁδῷ γὰρ μᾶλλον καὶ ἐν ἐλάττοσιν ἡ σκέψις. δεῖ δὲ σκοπεῖν καὶ ἄρχεσθαι ἀπὸ τῶν πρώτων, εἶτα ἐφεξῆς ἕως τῶν ἀτόμων. οἷον εἰ τῶν ἀντικειμένων τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην ἔφησεν εἶναι σκεπτέον, εἰ τῶν πρός τι καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ τῶν κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν, καὶ τῶν κατ' ἀντίφασιν λεγομένων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη. κἂν ἐπὶ τούτων μήπω φανερὸν ᾖ, πάλιν ταῦτα διαιρετέον μέχρι τῶν ἀτόμων. οἷον εἰ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων, ἢ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ ἡμίσεως, ἢ τυφλότητος καὶ ὄψεως, ἢ τοῦ εἶναι, καὶ μὴ εἶναι. ἐὰν γὰρ ἐπί τινος δειχθῇ ὅτι οὐχ ἡ αὐτή. ἀνηρηκότες ἐσόμεθα τὸ πρόβλημα. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει. οὗτος δὲ ὁ τόπος ἀντιστρέφει καὶ πρὸς τὸ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν. εἰ γὰρ ἐπὶ πάντων φαίνητε προενέγκασι διαίρεσιν, ἢ ἐπὶ πολλῶν, ἀξιωτέον καὶ καθόλου τιθέναι, ἢ ἐνέστασιν φέρειν ἐπὶ τίνος οὐχ οὕτως. εἰ γὰρ μηδέτερον τούτων ποιῇ, ἄτοπος

I Locus a disparatis seu Differentibus

Genus aliquando tanquam accidens esset ponitur in oratione

Duob: modis genus quasi accidens sit explicatur in oratione

1 Vel expresso nomine accidentis

2 Vel facta denominatione

II Locus A partibus totius & ab enumeratione partium

Maxima

111 Locus à definitione

φανεῖται μὴ τιθείς. Ἄλλος, τὸ λόγους ποιεῖν, τοῦτε συμβεβη-
κότος καὶ ᾧ συμβέβηκεν, ἢ ἀμφοτέρων καθ' ἑκάτερον, ἢ τοῦ ἑτέ-
ρου, εἶτα σκοπεῖν εἴ τι μὴ ἀληθὲς ἐν τοῖς λόγοις ὡς ἀληθὲς εἴλη-
πται. οἷον εἰ ἐστὶ θεὸν ἀδικεῖν, τὶ τὸ ἀδικεῖν. εἰ γὰρ τὸ βλάπτειν ἑκου-
σίως, δῆλον ὡς οὐκ ἔστι θεὸν ἀδικεῖσθαι. οὐ γὰρ ἐνδέχετε βλάπτε-
σθαι τὸν θεόν. καὶ εἰ φθονερὸς ὁ σπουδαῖος, τὶς ὁ φθονερὸς, καὶ τὶς
ὁ φθόνος. εἰ γὰρ ὁ φθόνος ἐστὶ λύπη ἐπὶ φαινομένῃ εὐπραγίᾳ τῶν
ἐπιτικῶν τινὸς, δῆλον ὅτι ὁ σπουδαῖος οὐ φθονερός. φαῦλος γὰρ
ἂν εἴη. καὶ εἰ ὁ νεμεσητικὸς φθονερὸς, τὶς ἑκάτερος αὐτῶν. οὕτω
γὰρ καταφανὲς ἔσται πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος τὸ ῥηθέν. οἷον εἰ
φθονερὸς μὲν ὁ λυπούμενος ἐπὶ ταῖς τῶν ἀγαθῶν εὐπραγίαις,
νεμεσητικὸς δὲ ὁ λυπούμενος ἐπὶ ταῖς τῶν κακῶν εὐπραγίαις,
δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη φθονερὸς ὁ νεμεσητικός. λαμβάνειν δὲ καὶ
ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς λόγοις ὀνομάτων, λόγους. καὶ μὴ ἀφίστασθαι, ἕως
ἂν εἰς γνώριμον ἔλθῃ. πολλάκις γὰρ ὅλου μὲν τοῦ λόγου ἀποδο-
θέντος, οὐ δῆλον τὸ ζητούμενον. ἀντὶ δέ τινος τῶν ἐν τῷ λόγῳ
ὀνομάτων λόγου ῥηθέντος, κατάδηλον γίνεται. Ἔτι τὸ πρό-

1111 Locus à parte

βλημα πρότασιν ἑαυτῷ ποιούμενον, ἐνίστασθαι. ἡ γὰρ ἔνστασις
ἔσται ἐπιχείρημα πρὸς τὴν θέσιν. ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος, σχεδὸν ὁ
αὐτὸς τῷ ἐπιβλέπειν οἷς ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν ἢ μηδενὶ, εἴρηται,
διαφέρει δὲ τῷ τρόπῳ. Ἔτι διορίζεσθαι ποῖα δεῖ καλεῖν ὡς

ab authoritate

οἱ πολλοὶ, καὶ ποῖα οὔ. χρήσιμον δὲ καὶ πρὸς τὸ κατασκευά-
ζειν ἢ ἀνασκευάζειν. οἷον ὅτι ταῖς μὲν ὀνομασίαις τὰ πράγμα-
τα προσαγορευτέον καθάπερ οἱ πολλοὶ, ποῖα δὲ τῶν πραγμά-
των ἐστὶ τοιαῦτα ἢ οὐ τοιαῦτα, οὐκέτι προσεκτέον τοῖς πολλοῖς.
οἷον ὑγιεινὸν μὲν ῥητέον τὸ ποιητικὸν ὑγιείας ὡς οἱ πολλοὶ λέ-
γουσι, πότερον δὲ τὸ προκείμενον, ποιητικὸν ὑγιείας ἢ οὔ, οὐκέτι
ὡς οἱ πολλοὶ λεκτέον, ἀλλ' ὡς ὁ ἰατρός. Ἔτι ἐὰν πολλαχῶς
λέγηται, κείμενον δὲ ᾖ ὡς ὑπάρχει, ἢ ὡς οὐχ ὑπάρχει, θάτερον δει-
κνύναι τῶν πλεοναχῶς λεγομένων, ἐὰν μὴ ἄμφω ἐνδέχητε. χρη-
στέον δὲ ἐπὶ τῶν λανθανόντων. εἰ γὰρ μὴ λανθάνει πολλαχῶς λεγό-
μενον, ἐνστήσεται ὅτι οὐ διείλεκται, ὅπερ αὐτὸς ἠπόρει, ἀλλὰ θά-
τερον. οὗτος δὲ ὁ τόπος, ἀντιστρέφει καὶ πρὸς τὸ κατασκευάσαι
καὶ ἀνα-

καὶ ἀνασκευάσαι. κατασκευάζειν μὲν γὰρ βουλόμενοι, δείξομεν
ὅτι θάτερον ὑπάρχει, ἐὰν μὴ ἄμφω δυνώμεθα. ἀνασκευάζον-
τες δὲ, ὅτι οὐχ ὑπάρχει θάτερον δείξομεν, ἐὰν μὴ ἄμφω δυνώ-
μεθα. πλὴν ἀνασκευάζοντι μὲν, οὐδὲν δεῖ δὲ ὁμολογίας δια-
λέγεσθαι, οὔτ' εἰ παντὶ, οὔτ' εἰ μηδενὶ ὑπάρχειν εἴρηται. εἰ γὰρ
δείξομεν ὅτι οὐχ ὑπάρχει ὁτῳοῦν, ἀνηρηκότες ἐσόμεθα, τὸ παν-
τὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ κἂν ἐνὶ δείξωμεν ὑπάρχον, ἀναιρήσομεν
τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. κατασκευάζουσι δὲ προδιομολογητέον,
ὅτι εἰ ὁτῳοῦν ὑπάρχει, παντὶ ὑπάρχει, ἂν πιθανὸν ᾖ τὸ ἀξίω-
μα. οὐ γὰρ ἀπόχρη πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι παντὶ ὑπάρχει, τὸ ἐφ'
ἑνὸς διαλεχθῆναι. οἷον εἰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος, καὶ
ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος. ὥστε προδιομολογητέον ὅτι εἰ ἡτι-
σοῦν ψυχὴ ἀθάνατος, πᾶσα ἀθάνατος. τοῦτο δὲ οὐκ ἀεὶ ποιη-
τέον, ἀλλ' ὅταν μὴ εὐπορῶμεν κοινὸν ἕνα λόγον ἐπὶ πάντων
εἰπεῖν. καθάπερ ὁ γεωμέτρης ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς
ἴσας ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας. εἰ δὲ μὴ λανθάνοι πολλαχῶς λεγό-
μενον, διελόμενον ποσαχῶς λέγεται, καὶ ἀναιρεῖν καὶ κατα-
σκευάζειν. οἷον εἰ τὸ δέον ἐστὶ τὸ συμφέρον ἢ τὸ καλὸν, πειρα-
τέον ἄμφω κατασκευάζειν, ἢ ἀναιρεῖν περὶ τοῦ προκειμένου,
οἷον ὅτι καλὸν καὶ συμφέρον, ἢ ὅτι οὔτε καλὸν, οὔτε συμφέρον.
εἰ δὲ μὴ ἐνδέχετε ἀμφότερα, θάτερον δεικτέον, ἐπισημαινόμενον
ὅτι, τὸ μὲν, τὸ δ' οὔ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος κἂν πλείω ᾖ εἰς ἃ διαιρεῖ-
ται. Πάλιν ὅσα μὴ καθ' ὁμωνυμίαν λέγετε πολλαχῶς, ἀλλὰ
κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον ἐπιστήμη μία πλειόνων, ἢ ὡς τοῦ τέλους καὶ
τοῦ πρὸς τὸ τέλος, οἷον ἡ ἰατρικὴ, τοῦ ὑγίειαν ποιῆσαι, καὶ τοῦ διαι-
τῆσαι, ἢ ὡς ἀμφοτέρων τελῶν, καθάπερ τῶν ἐναντίων, ἡ αὐτὴ λέ-
γετε ἐπιστήμη. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τέλος τέλους ὅτι τὸ ἕτερον τοῦ
ἑτέρου, ἢ ὡς τοῦ καθ' αὑτὸ, καὶ τοῦ κατὰ συμβεβηκός. οἷον καθ' αὑτὸ
μὲν ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας, κατὰ
συμβεβηκὸς δὲ, ὅτι τὸ ἰσόπλευρον. ὅτι γὰρ συμβέβηκε τῷ τριγώ-
νῳ ἰσοπλεύρῳ τριγώνῳ εἶναι, κατὰ τοῦτο γνωρίζομεν ὅτι δυσὶν ὀρ-
θαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντός. εἰ οὖν μηδαμῶς ἐνδέχεται τὴν αὐ-
τὴν εἶναι πλειόνων ἐπιστήμην, δῆλον ὅτι ὅλως οὐκ ἐνδέχεται

ἔστιν, ἢ εἰ πως γνωρίζεται, δῆλον ὅτι γνωρίζεται. διαιρεῖσθαι δὲ ὅσα χωρὶς χρήσιμα), οἷον εἰ βουλόμεθα κατασκευάσαι, τὰ ζῳα τὰ πεζὰ ἔνυδρον ὅσα γνωρίζεται, καὶ διαιρετέον εἰς ταῦτα μόνον, ὅσα καὶ χρήσιμα πρὸς τὸ κατασκευάσαι. ἐὰν δ' ἀνασκευάσαι, ὅσα μὴ γνωρίζεται, τὰ δὲ λοιπὰ παραληπτέον. ποιητέον δὲ καὶ ἐπὶ τούτων ὅταν λανθάνῃ ποσαχῶς λέγεται, καὶ εἶναι δὲ τόδε τοῦδε, ἢ μὴ ἔστιν, ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων διατασκευαστέον. οἷον ὠφελήμιμον τῷδε τῶδε, ἢ ὡς τέλος, ἢ ὡς τῷ πρὸς τὸ τέλος, ἢ ὡς τῷ κατὰ συμβεβηκός, ἢ πάλιν μὴ εἶναί τι κατὰ μηδενὸς τῶν ῥηθέντων τρόπων. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ ὠφελιμίας, καὶ ὅσα ἄλλα λέγεται πλειόνων. ὅτι γὰρ ἡ ὠφελιμία τοῦτο, ἢ ὡς τέλους, οἷον ὑγιείας, ἢ ὡς τῷ πρὸς τὸ τέλος, οἷον τὸ φαρμακεύθῆναι, ἢ ὡς τὸ κατὰ συμβεβηκός, διαθάπερ ἐπὶ τοῦ οἴνου ὁ Φιλόγλυκυς, οὐχ ὅτι ὁ οἶνος, ἀλλ' ὅτι γλυκύς ὅτι. καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ τοῦ γλυκέος ὠφελιμεῖ, τοῦ δὲ οἴνου, κατὰ συμβεβηκός. ἐὰν γὰρ αὐστηρὸς ᾖ, οὐκέτι ὠφελιμεῖ, κατὰ συμβεβηκὸς οὖν ὠφελιμεῖ. χρήσιμος δ' ὁ τόπος οὗτος γ' τοῖς πρός τι. σχεδὸν γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν πρός τί εἰσιν. Ἔτι τὸ μεταλαμβανόμενον εἰς τὸ γνωριμώτερον ὄνομα, οἷον αὐτὶ τοῦ ἀκριβοῦς γ' ἐπιλήψῃ τὸ σαφές. καὶ αὐτὶ τοῦ πολυπραγμοσύνης, ἢ φιλοπραγμοσύνη, γνωριμωτέρου γὰρ γινομένου τοῦ ῥηθέντος, δυεπιχειρητότερα ἡ θέσις. ἔστι δὲ καὶ οὗτος ὁ τόπος πρὸς ἄμφω κοινός, καὶ πρὸς τὸ ἀνασκευάζειν καὶ κατασκευάζειν. Πρὸς δὲ τὸ δεῖξαι τἀναντία τῷ αὐτῷ ὑπάρχοντα, σκοπεῖν ἐπὶ τοῦ γένους. οἷον εἰ βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι ὀδὶ αἴσθησιν ὀρθότης καὶ ἁμαρτία, τὸ δὲ αἰσθάνεσθαι, κρίνειν ὄτι, κρίνειν δέ ὅτιν ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς, καὶ περὶ αἴσθησιν αὖ εἴη ὀρθότης καὶ ἁμαρτία. νῦν μὲν οὖν ἐκ τοῦ γένους περὶ τοῦ εἴδους ἡ ἀπόδειξις. τὸ γὰρ κρίνειν γένος τοῦ αἰσθανεσθαι, ὁ γὰρ αἰσθανόμενος κρίνει πως. πάλιν δ' ἐκ τοῦ εἴδους ὅλου γένει. ὅσα γὰρ ὅλῃ ὑπάρχει, καὶ τῷ γένει, οἷον εἰ ὄτιν ὠφελήμη φρόνησις καὶ ἀγαθόν, ὁ διαθάπερ ἐπὶ τοῦ οἴνου ὁ Φιλόγλυκυς, οὐχ ὅτι ὁ οἶνος, ἀλλ' ὅτι γλυκύς ὅτι. καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ τοῦ γλυκέος ὠφελιμεῖ, τοῦ δὲ οἴνου, κατὰ συμβεβηκός. ἐὰν γὰρ αὐστηρὸς ᾖ, οὐκέτι ὠφελιμεῖ, κατὰ συμβεβηκὸς οὖν ὠφελιμεῖ. χρήσιμος δ' ὁ τόπος οὗτος γ' τοῖς πρός τι. σχεδὸν γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν πρός τί εἰσιν. Ἔτι τὸ μεταλαμβανόμενον εἰς τὸ γνωριμώτερον ὄνομα, οἷον αὐτὶ τοῦ ἀκριβοῦς γ' ἐπιλήψῃ τὸ σαφές. καὶ αὐτὶ τοῦ πολυπραγμοσύνης, ἢ φιλοπραγμοσύνη, γνωριμωτέρου γὰρ γινομένου τοῦ ῥηθέντος, δυεπιχειρητότερα ἡ θέσις. ἔστι δὲ καὶ οὗτος ὁ τόπος πρὸς ἄμφω κοινός, καὶ πρὸς τὸ ἀνασκευάζειν καὶ κατασκευάζειν. Πρὸς δὲ τὸ δεῖξαι τἀναντία τῷ αὐτῷ ὑπάρχοντα, σκοπεῖν ἐπὶ τοῦ γένους. οἷον εἰ βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι ὀδὶ αἴσθησιν ὀρθότης καὶ ἁμαρτία, τὸ δὲ αἰσθάνεσθαι, κρίνειν ὄτι, κρίνειν δέ ὅτιν ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς, καὶ περὶ αἴσθησιν αὖ εἴη ὀρθότης καὶ ἁμαρτία. νῦν μὲν οὖν ἐκ τοῦ γένους περὶ τοῦ εἴδους ἡ ἀπόδειξις. τὸ γὰρ κρίνειν γένος τοῦ αἰσθανεσθαι, ὁ γὰρ αἰσθανόμενος κρίνει πως. πάλιν δ' ἐκ τοῦ εἴδους ὅλου γένει. ὅσα γὰρ ὅλῃ ὑπάρχει, καὶ τῷ γένει, οἷον εἰ ὄτιν ὠφελήμη φρόνησις καὶ ἀγαθόν, ὁ

ἀναγκαῖον

ἀναγκαῖον ὅσα ὅλῃ γένει ὑπάρχει, καὶ τῷ εἴδει ὑπάρχειν. ζῷον μὲν γάρ ὅτιν πεζὸν καὶ τετράπουν, ἄνθρωπος δ' οὔ. ὅσα δὲ ὅλῃ εἴδει ὑπάρχει, ἀναγκαῖον καὶ τῷ γένει. εἰ γάρ ὅτιν ἄνθρωπος ἀπουδαῖος, καὶ ζῷον ὄτιν ἀπουδαῖον. πῶς δὲ τὸ ἀνασκευάζειν, ὁ μὲν πρότερος, ἀληθής, ὁ δὲ δεύτερος, ψευδής. ὅσα γὰρ τῷ γένει οὐχ ὑπάρχει, οὐδὲ ὅλῃ εἴδει. ὅσα δὲ ὅλῃ εἴδει μὴ ὑπάρχει, οὐκ ἀναγκαῖον ὅλῃ γένει μὴ ὑπάρχειν. Ἐπεὶ δ' ἀναγκαῖον ὧν τὸ γένος κατηγορεῖται καὶ τῶν εἰδῶν τι κατηγορεῖσθαι, καὶ ὅσα ἔχει τὸ γένος, ἢ παρωνύμως ἀπὸ τοῦ γένους λέγεται, ἢ τῶν εἰδῶν τι ἀναγκαῖον ἔχειν, ἢ παρωνύμως ἀπὸ τινος τῶν εἰδῶν λέγεσθαι. οἷον εἰ τινὸς ὠφελιμή κατηγορεῖται, καὶ γραμματικὴ, ἢ μουσική, ἢ τῶν ἄλλων τις ὠφελημῶν κατηγορηθήσεται. καὶ εἴ τις ἔχει ὠφελίμως, ἢ παρωνύμως ἀπὸ τῆς ὠφελίμης λέγεται, καὶ γραμματικῶς ἢ μουσικῶς, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ὠφελιμῶν, ἢ παρωνύμως ἀπό τινος ἀνάγκη τῶν ῥηθήσεται. οἷον γραμματικὸς, ἢ μουσικός. ἐὰν οὖν τί τεθῇ λεγόμενον ἀπὸ τοῦ γένους ὁπωσοῦν, οἷον τῷ ψυχῷ κινεῖσθαι, σκοπεῖν εἰ κατά τι τῶν εἰδῶν τῆς κινήσεως γίνεται τῷ ψυχῷ κινεῖσθαι. οἷον αὔξεσθαι, ἢ μοῦσθαι, ἢ φθείρεσθαι, ἢ γίνεσθαι, ἢ ὅσα ἄλλα κινήσεως εἴδη. εἰ γὰρ μηδενὶ μηδὲν, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται. οὗτος δὲ ὁ τόπος κοινὸς πρὸς ἄμφω, πρός τε τὸ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν. εἰ γὰρ κατά τι τῶν εἰδῶν κινεῖται, δῆλον ὅτι κινεῖται. καὶ εἰ μηδενὶ μηδὲν κινεῖται, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται. Μὴ δυσπορωτῶν δὲ χρὴ μάθος πῶς τῶν θέσιν, σκοπεῖν ἐκ τῶν ὁρισμῶν, ἢ τῶν ὄντων τοῦ προκειμένου πράγματος, ἢ τῶν διοκούντων. καὶ εἰ μὴ ἀφ' ἑνὸς, ἀλλ' ἀπὸ πλόνων. ῥᾷον γὰρ ὁρισαμένοις χρήσεσθαι ἐστι, πρὸς γὰρ τοὺς ὁρισμοὺς, ῥᾴων ἡ χρῆσις. Σκοπεῖν δὲ ὧδε τοῦ προκειμένου, τίνος ὄντος, τὸ προκείμενον ὄτιν, ἢ τί ὄτιν ὃ ἀναγκαῖον, εἰ τὸ προκείμενόν ὄτι. κατασκευάζειν μὲν οὖν βουλομένῳ, τίνος ὄντος, τὸ προκείμενον ἔσται. ἐὰν γὰρ ἐκεῖνο δειχθῇ ὑπάρχον, καὶ τὸ προκείμενον δεδειγμένον ἔσται. ἀνασκευάζειν δὲ βουλομένῳ, τί οὐκ ἔστιν εἰ τὸ προκείμενόν ὄτιν. ἐὰν γὰρ δείξωμεν τὸ ἀκόλουθον τοῦ προκειμένου μὴ ὄν, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸ προ-

κείμενον. Ἔτι ἐπὶ τὸν χρόνον ὧν βλέπειν εἴ τι διαφωνεῖ. οἷον εἰ τὸ τρεφόμενον ἔφησεν ἐξ ἀνάγκης αὔξεσθαι. τρέφεται μὲν γὰρ ἀεὶ τὰ ζῶα, αὔξεται δὲ, οὐκ ἀεί. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐπίστασθαι ἔφησέ τις μεμνῆσθαι. τὸ μὲν γὰρ, τοῦ παρελυληθότος χρόνου ἐστὶ, τὸ δὲ, καὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. ἐπίστασθαι μὲν ὃν γὰρ λεγόμεθα τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα, οἷον ὅτι ἔσται ἥλιον ἔκλειψις, μνημονεύειν δὲ οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἢ τὸ παρελληλυθός. Ἔτι ὁ ῥητορικὸς τρόπος, τὸ ἄγειν εἰς τοιοῦτον πρὸς ὃ δυνησόμεθα ὠφελεῖν χρήματα. ὅθεν δ' ἔσται ὅτε μὲν ἀναγκαῖον, ὅτε δὲ φαινόμενον ἀναγκαῖον, ὅτε δὲ οὔτε φαινόμενον, οὔτε ἀναγκαῖον. ἀναγκαῖον μὲν οὖν, ὅταν ἀρνησαμένου τοῦ ἀποκρινομένου τῶν πρὸς τὴν θέσιν τι χρησίμων, πρὸς ὅθεν τοὺς λόγους ποιεῖται. τυγχάνει δὲ τοῦτο τὸ τοιοῦτον ὄν, πρὸς ὃ δυνατὸν ἐστὶν ὠφελεῖν χρήματα. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν ἐπαγωγὴν πρὸς ἃ δεῖ τοῦ κρίνοντος ποιησάμενος, ἀναιρεῖν ὠφελεῖ. τοῦτο γὰρ ἀναιρεθέντος, καὶ τὸ προκείμενον ἀναιρεῖται. φαινόμενον δὲ ἀναγκαῖον, ὅταν φαίνηται μὲν χρήσιμον καὶ οἰκεῖον τῇ θέσεως, μὴ ᾖ δὲ πῶς ὁ γίνονται οἱ λόγοι, εἴτε ἀρνησαμένου τοῦ τὸν λόγον ἔχοντες, εἴτε ἀπὸ ἐπαγωγῆς φέρουσι τὰ τῆς θέσεως πρὸς αὐτὸ γιγνομένης, ἀναιρεῖν ὠφελεῖ αὐτό. τὸ δὲ λοιπὸν, ὅταν μήτε ἀναγκαῖον ᾖ, μήτε φαινόμενον πρὸς ὃ γίγνονται οἱ λόγοι, ἄλλως δὲ, παρεξελέγχεσθαι συμβαίνει τῷ ἀποκρινομένῳ. δεῖ δὲ δυνατὸν εἶναι τὸν ἐξαπατῶντα τῶν ῥηθέντων τρόπων. παντελῶς γὰρ ἀπηρτημένος καὶ ἀλλότριος ἔοικεν εἶναι τῆς διαλεκτικῆς. διὸ δεῖ καὶ τὸν ἀποκρινόμενον μὴ δυσκολαίνειν, ἀλλὰ πιθανὰ τὰ μὴ χρήσιμα πρὸς τὴν θέσιν, ὡς σημαινόμενον ὅσα μὴ δοκεῖ, τίθησι δέ. μᾶλλον γὰρ ἀπορεῖν ὡσπερ δυνατὸν συμβαίνει τοῖς ἐρωτῶσιν, παντὶ τῷ τοιούτῳ, ἐὰν μὴ προαίνωσιν. Ἔτι πᾶς ὁ εἰρηκὼς ὁπῇοῦν, τρόπον τινὰ πολλὰ εἴρηκεν, ἐπεὶ δὴ πλείω ἑκάστῳ ἐξ ἀνάγκης ἀκόλουθά ἐστιν. οἷον ὁ εἰρηκὼς ἄνθρωπον εἶναι, καὶ ὅτι ζῷόν ἐστιν εἴρηκε, καὶ ὅτι ἔμψυχον, καὶ ὅτι δίπουν, καὶ ὅτι νοῦν καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ὥστε ὁποιονοῦν τούτων τῶν ἀκολούθων ἀναιρεθέντος, ἀναιρεῖται καὶ τὸ κατ' ἀρχήν. δυνατὸν δὲ χρὴ εἰς τὸ χαλεπώτερον

λεπώτερον ποιεῖσθαι μετάληψιν. φανερὸν μὲν γὰρ ἔσται τὸ ἀπόλυτον ἀνελεῖν, φανερὸν δὲ, αὐτὸ τὸ προκείμενον. Ὅσοις δὲ ἀνάγκη μόνον θάτερον ὑπάρχειν, ἢ οὐχ ὑπάρχειν, οἷον τῷ ἀνθρώπῳ τὴν νόσον, ἢ τὴν ὑγίειαν, ἐὰν πρὸς θάτερον δυσπορῶμεν διαλέγεσθαι, ὅτι ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν δυσπορήσομεν. τοῦτο δὲ ἀνελεγκτικῶς πρὸς ἄμφω. διελόντες μὲν γὰρ ὅτι ὑπάρχει θάτερον, τὸ λοιπὸν διδόντες ἐσόμεθα ὅτι οὐχ ὑπάρχει. ἐὰν δὲ ὅτι οὐχ ὑπάρχει διέλωμεν, τὸ λοιπὸν ὅτι ὑπάρχει διδόντων ἐσόμεθα. διῆλον οὖν ὅτι πρὸς ἄμφω χρήσιμος ὁ τόπος.

Ἔτι τὸ ὠφελεῖν μεταφέροντα τοὔνομα ἐπὶ τὸν λόγον, ὡς μάλιστα προσῆκον ἐκλαμβάνειν, ἢ ὡς κεῖται τοὔνομα. οἷον σύψυχον μὴ τὸν ἀνδρεῖον καθάπερ κεῖται, ἀλλὰ τὸν σὺν τῇ ψυχῇ ἔχοντα. καθάπερ καὶ σύελπιν, τὸν ἀγαθὰ ἐλπίζοντα. ὁμοίως δὲ καὶ δυδαίμονα οὐ τὸν δαίμων ἢ πονηρὸν. καθάπερ Ξενοκράτης φησὶν δυδαίμονα εἶναι τὸν τὴν ψυχὴν ἔχοντα πονηράν. ταύτῃ γὰρ ἑκάστῳ εἶναι δαίμονα. Ἐπεὶ δὲ τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὄντα, τὰ δὲ, ὡσεπιτὸ πολὺ, τὰ δὲ, ὁπότερ' ἔτυχεν, ἐὰν τὸ ἐξ ἀνάγκης ὡσεπιτὸ πολὺ τεθῇ, ἢ τὸ ὡσεπιτὸ πολὺ ἐξ ἀνάγκης, ἢ αὐτὸ ἢ τὸ φανερὸν τῷ ὡσεπιτὸ πολὺ, ἀεὶ διέλωσι τόπον ὠφελήσαντες. ἐὰν γὰρ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὡσεπιτὸ πολὺ τεθῇ, διῆλον ὅτι τὸ πάντι φησὶν ὑπάρχειν, ὑπάρχοντος πάντι. ὥστε ἡμάρτηκεν. εἴτε τὸ ὡσεπιτὸ πολὺ λεγόμενον ἐξ ἀνάγκης ἔφησε. πάντι γάρ φησιν ὑπάρχειν, οὐ ὑπάρχοντος πάντι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ φανερὸν τῷ ὡσεπιτὸ πολὺ ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν. ἀεὶ γὰρ ἐπ' ἔλαττον λέγεται τὸ φανερὸν τοῦ ὡσεπιτὸ πολύ. οἷον εἰ ὡσεπιτὸ πολὺ φαῦλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀγαθοὶ ἐπ' ἔλαττον. ὥστε ἔτι μᾶλλον ἡμάρτηκεν, εἰ ἀγαθοὺς ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ὁπότερ' ἔτυχεν, ἐξ ἀνάγκης ἔφησεν ἢ ὡσεπιτὸ πολύ. οὔτε γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ ὁπότερ' ἔτυχεν, οὔθ' ὡσεπιτὸ πολύ. φανερὸν δὲ, καὶ μὴ διορίσας εἴπῃ, πότερον ὡσεπιτὸ πολὺ ἢ ὡς ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν, ἢ δὲ τὸ πρᾶγμα ὡσεπιτὸ πολύ, διαλέγεσθαι ὡς ἐξ ἀνάγκης εἰρηκότος αὐτοῦ. οἷον εἰ φαύλους τοὺς ἀποκλήρους ἔφησεν εἶναι, μὴ διορίσας, ὡς ἐξ ἀνάγκης εἰρη-

κότος αὐτοῦ διαλέγεσθαι. Ἔτι εἰ καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ συμβεβηκὸς ἔθηκεν ὡς ἕτερον, διὰ τὸ ἕτερον εἶναι ὄνομα, καθάπερ Πρόδικος διαιρεῖτο τὰς ἡδονὰς εἰς χαρὰν καὶ τέρψιν καὶ εὐφροσύνην. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ αὐτῇ δὴ ἡδονῆς ὀνόματός ἐστιν. εἰ δὲν ζῆς τὸ χαίρειν τῷ εὐφραίνεσθαι φήσει συμβεβηκέναι, αὐτὸ αὖ αὐ 21
τῷ φάναι συμβεβηκέναι. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐναντία συμπλέκεται μὴ ἀλλήλοις ἐξαχῶς, ἐναντίωσιν ἢ ποιεῖ τετραχῶς συμπλεκόμενα, διὰ λαμβάνειν τὰ ἐναντία, ὅπως αὖ χρήσιμον ᾖ καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατασκευάζοντι. ὅτι μὴ οὕτω ἐξαχῶς συμπλέκεται, δῆλον. ἢ γὰρ ἑκάτερον ἑκατέρῳ τῶν ἐναντίων συμπλακήσεται, οἷον δὲ διχῶς. οἷον τὸ τοὺς φίλους δεῖ ποιεῖν, καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς. ἢ ἀνάπαλιν, τὸ τοὺς φίλους ἐνίοτε κακῶς, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δεῖ. ἢ ἀμφότερα πρὸς τὸ ἐνός. διχῶς δὲ καὶ οὕτως. οἷον τὸ τοὺς φίλους δεῖ ποιεῖν, καὶ τὸ τοὺς φίλους ἐνίοτε κακῶς. ἢ τὸ τοὺς ἐχθροὺς δεῖ ποιεῖν, καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐνίοτε κακῶς, ἢ τὸ ἐν πρὸς ἀμφοτέρων. διχῶς ἢ καὶ οὕτως, οἷον τὸ τοὺς φίλους δεῖ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δεῖ, ἢ τοὺς φίλους ἐνίοτε κακῶς, καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς. αἱ μὲν δὴ πρῶται δύο ῥηθεῖσαι συμπλοκαί, ἃ ποιοῦσιν ἐναντίωσιν. τὸ γὰρ τοὺς φίλους δεῖ ποιεῖν, τῷ τοὺς ἐχθροὺς ἐνίοτε κακῶς, ἐνδέχεσθαι ἐναντίον. ἀμφότερα γὰρ αἱρετὰ, καὶ τῷ αὐτοῦ ἤθους. οὐδὲ τὸ τοὺς φίλους κακῶς, δεῖ τοὺς ἐχθροὺς δεῖ. καὶ γὰρ ταῦτα ἀμφότερα φαῦλα, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἤθους. ὁ δοκεῖ δὲ φαῦλον φαύλῳ ἐναντίον εἶναι, ἐὰν μὴ τὸ μὴ κατ' ὑπερβολήν, τὸ δὲ κατὰ ψόγον λεγόμενον ἢ. ἢ τε γὰρ ὑπερβολὴ τῶν φαύλων δοκεῖ εἶναι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ψόγος. τὰ δὲ λοιπὰ τέτταρα ταῦτα, ποιεῖ ἐναντίωσιν. τὸ γὰρ τοὺς φίλους δεῖ ποιεῖν, τῷ τοὺς φίλους ἐνίοτε κακῶς, ἐναντίον. ἀπό τε γὰρ ἐναντίου ἤθους ἐστὶ, καὶ τὸ μὴ αἱρετὸν, τὸ δὲ φαῦλον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καθ' ἑκάστην γὰρ συζυγίαν, τὸ μὲν αἱρετὸν, τὸ δὲ φαῦλον, καὶ τὸ μὴ ἐπιεικοῦς ἤθους, τὸ δὲ φαῦλον. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἐνδέχεται αὐτῷ πλείονα ἐναντία συμβαίνει γίνεσθαι. τῷ γὰρ τοὺς φίλους δεῖ ποιεῖν, τὸ τοὺς ἐχθροὺς δεῖ ποιεῖν ἐναντίον. καὶ τὸ τοὺς φίλους ἐνίοτε κακῶς, ἐναντίον. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστῳ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπισκοποῦσι, πλείω τὰ ἐναντία φανήσεται λαμβανόμενα δὲν

βανόμενα δὲν τῶν ἐναντίων ὁποτέρου οὖν ἢ πρὸς τὴν θέσιν χρήσιμον.

Ἔτι εἰ δεῖ τι ἐναντίον ἐνδέχεσθαι συμβεβηκέναι, σκοπεῖν εἰ ὑπάρχει ὅπερ τὸ συμβεβηκὸς εἶπεν ὑπάρχειν. εἰ γὰρ οὗτος ὑπάρχει, ἐκεῖνο ἐξ οὗ ὑπάρχοι. ἀδύνατον γὰρ ταὐναντία ἅμα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν.

Ἢ εἴτι τοιοῦτον εἴρηται κατά τινος, ὃ ὄντος, ἀνάγκη τὰ ἐναντία ὑπάρχειν, οἷον εἰ τὰς ἰδέας ἐν ἡμῖν ἔφησεν εἶναι. κινεῖσθαι γὰρ καὶ ἠρεμεῖν αὐτὰς συμβήσεται. ἔτι δὲ αἰσθητὰς καὶ νοητὰς εἶναι. δοκοῦσι γὰρ αἱ ἰδέαι ἠρεμεῖν καὶ ἀκίνητοι καὶ νοηταὶ εἶναι τοῖς τιθεμένοις ἰδέας εἶναι. ἐν ἡμῖν δὲ οὔσας, ἀδύνατον ἀκινήτους εἶναι. κινουμένων γὰρ ἡμῶν, ἀναγκαῖον καὶ τὰ ἐν ἡμῖν πάντα συγκινεῖσθαι. δῆλον δ' ὅτι κἠ αἰσθητοὶ, εἴπερ ἐν ἡμῖν εἰσι. διὰ γὰρ τὴν πρὸς τὴν ὄψιν αἰσθήσεως, τὴν ἐν ἑκάστῳ μορφὴν γνωρίζομεν. Πάλιν εἰ κεῖται συμβεβηκὸς ὂν ὅτι τι ἐναντίον, σκοπεῖν εἰ καὶ τοῦ ἐναντίου δεκτικόν, ὅπερ καὶ τοῦ συμβεβηκότος. τὸ γὰρ αὐτὸ τῷ ἐναντίῳ δεκτικόν. οἷον εἰ τὸ μῖσος ἐπτοῆσθαι τῇ ὀργῇ ἔφησεν, εἴη ἂν τὸ μῖσος ἐν τῷ θυμοειδεῖ. ἐκεῖ γὰρ ἡ ὀργή. σκεπτέον οὖν εἰ κἠ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ θυμοειδεῖ, ἡ φιλία. εἰ γὰρ μή, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ ὄντων ἡ φιλία, οὐκ ἂν ἔποιτο τὸ μίσος τῇ ὀργῇ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἀγνοεῖν ἔφησεν. εἰκὸς γὰρ ἂν ἐπὶ πλείστων δεκτικὸν εἶναι ἐπιστήμης. ἀναισκυάζοντι μὲν οὖν καθάπερ εἴρηται, χρήσιμος, κατασκευάζοντι δὲ ὅτι μὲν ὑπάρχει τὸ συμβεβηκὸς, οὐ χρήσιμος ὁ τόπος, ὅτι δὲ ἐνδέχεται ὑπάρχειν χρήσιμος. πλείστων μὲν γὰρ ὅτι οὐ δεκτικὸν τὸ ἐναντίου, δεδιχότες ἐσόμεθα, ὅτι οὐχ ὑπάρχει τὸ συμβεβηκὸς, οὔτε ἐνδέχεται, ὑπάρξαι. ἐὰν δὲ πλείοσιν ὅτι ὑπάρχει τὸ ἐναντίον, ἢ ὅτι δεκτικὸν τοῦ ἐναντίου ὄντων, οὐδέπω δεδιχότες ἐσόμεθα, ὅτι καὶ τὸ συμβεβηκὸς ὑπάρχει, ἀλλ' ὅτι ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ὧν ἕνεκα τοῦτον μόνον δεδιχασμένον ἔσαι. Ἐπεὶ δὲ αἱ ἀντιθέσεις τέτταρες, σκοπεῖν, ἐκ μὲν τῶν ἀντιφάσεων ἀνάπαλιν ἐκ τοῦ ἀναιρέσεως τὴν ἀναίρεσιν καὶ κατασκευάζοντι. λαμβάνειν δὲ δεῖ ἐπαγωγῆς, οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, τὸ μὴ ζῷον οὐκ ἄνθρωπος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. γίνεται γὰρ ἀνάπαλιν ἡ ἀναίρεσις. τῷ μὲν γὰρ

ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον ἕπεται, τοῦ δὲ μὴ ἀνθρώπῳ τὸ μὴ ζῶον, οὐ. ἀλλ' ἀνάπαλιν τῷ μὴ ζώῳ τὸ οὐκ ἄνθρωπος. ὧδε πάντων οὖν τὸ τοιοῦτον ἀξιωτέον. οἷον, εἰ τὸ καλὸν, ἡδὺ, καὶ τὸ μὴ ἡδὺ, οὐ καλόν. εἰ δὲ μὴ οὖτος, οὐδ' ἐκεῖνο. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὴ ἡδὺ, οὐ καλὸν, τὸ καλὸν, ἡδύ. δῆλον οὖν ὅτι πρὸς ἄμφω ἀντιστρέφει ἡ κατὰ τὴν ἀντίφασιν ἀκολούθησις ἀνάπαλιν γινομένη. ὧδε δὲ τῶν ἐναντίων, σκοπεῖν εἰ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ἕπεται, ἢ ὧδε ταυτὰ ἡ ἀκολούθησις, ἢ ἀνάπαλιν, καὶ ἀναιροῦντι ἢ καὶ κατασκευάζοντι. λαμβάνειν δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ἐπαγωγῆς, ἐφ' ὅσον χρήσιμον. ὧδε ταυτὸ μὲν οὖν ἡ ἀκολούθησις. οἷον τῇ ἀνδρίᾳ καὶ τῇ δειλίᾳ. τῇ μὲν γὰρ, ἀρετὴ ἀκολουθεῖ, τῇ δὲ, κακία. καὶ τῇ μὲν, ἀκολουθεῖ τὸ αἱρετὸν, τῇ δὲ, τὸ φευκτόν. ὧδε ταυτὰ οὖν καὶ ἡ τούτων ἀκολούθησις, ἐναντίον γὰρ τὸ αἱρετὸν τοῦ φευκτῷ. ὁμοίως δὲ καὶ ὧδε τῶν ἄλλων. ἀνάπαλιν δὲ ἡ ἀκολούθησις, οἷον εὐεξίᾳ μὲν, ἡ ὑγίεια ἀκολουθεῖ, καχεξίᾳ δὲ, νόσος ὗο, ἀλλὰ νόσῳ καχεξίᾳ. δῆλον οὖν ὅτι ἀνάπαλιν ὧδε τούτων ἡ ἀκολούθησις γίνεται. πάνιον δὲ τὸ ἀνάπαλιν ὧδε τῶν ἐναντίων, συμβαίνει, ἀλλὰ τοῖς πλείστοις, ὧδε τὰ αὐτὰ ἡ ἀκολούθησις. εἰ οὖν μήτε ὧδε τὰ αὐτὰ τοῦ ἐναντίῳ, τὸ ἐναντίον ἀκολουθεῖ, μήτε ἀνάπαλιν, δῆλον ὅτι οὐδ' ὧδε τῶν ῥηθέντων ἀκολουθεῖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρῳ. εἰ δὲ ὧδε τῶν ἐναντίων, καὶ ὧδε τῶν ῥηθέντων, ἀναγκαῖον τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρῳ ἀκολουθεῖν. ὁμοίως δὲ τοῖς ἐναντίοις, καὶ ὧδε τῶν στερήσεων καὶ ἕξεων σκεπτέον. πλὴν οὐκ ἔστιν ὧδε τῶν στερήσεων τὸ ἀνάπαλιν, ἀλλ' ὧδε ταυτὰ τῆς ἀκολούθησιν ἀναγκαῖον ἀεὶ γίνεσθαι. καθάπερ ὄψει μὲν, αἴσθησιν, τυφλότητι δὲ, ἀναισθησίαν. ἀντίκειται γὰρ ἡ αἴσθησις τῇ ἀναισθησίᾳ, ὡς ἕξις καὶ στέρησις. τὸ μὲν γὰρ ἕξις, αὐτῶν, τὸ δὲ, στέρησίς ἐστιν. ὁμοίως δὲ τῇ ἕξει καὶ τῇ στερήσει, καὶ ὧδε τῶν πρός τι χρηστέον. ὧδε τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ τούτων ἡ ἀκολούθησις. οἷον, εἰ τὸ τριπλάσιον πολλαπλάσιον, καὶ τὸ τριτημόριον, πολλοστημόριον. λέγεται γὰρ τὸ μὲν τριπλάσιον, πρὸς τὸ τριτημόριον, τὸ δὲ πολλαπλάσιον, πρὸς τὸ πολλοστημόριον. πάλιν εἰ ἡ ὧδε τῆμη ὑπόληψις, καὶ τὸ ὧδε τοῦτον ὑποληπτόν. καὶ εἰ ἡ ὅρασις αἴσθησις, καὶ τὸ ὁρατὸν αἰσθητόν. ἔνστασις, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ὧδε τῶν

πρός τι

πρός τι τῆς ἀκολούθησιν γίνεσθαι, καθάπερ εἴρηται. τὸ γὰρ αἰσθητὸν, ὧδε τοῦτον ἐστιν, ἡ δὲ αἴσθησις, οὐκ ὧδε τήμη. οὐ μὴν ἀληθής γε ἡ ἔνστασις δοκεῖ εἶναι, πολλοὶ γὰρ οὐ φασὶ τῶν αἰσθητῶν ὧδε τήμην εἶναι. ἔτι πρὸς τοὐναντίον, οὐχ ἧττον χρήσιμον τὸ ῥηθέν. οἷον, ὅτι τὸ αἰσθητὸν, οὐκ ἔστιν ὧδε τοῦτον, οὐδὲ γὰρ ἡ αἴσθησις ὧδε τήμη. Πάλιν ὧδε τῶν συστοίχων καὶ ὧδε τῶν πτώσεων, καὶ ἀναιροῦντα καὶ κατασκευάζοντα. λέγεται δὲ σύστοιχα μὲν τὰ τοιάδε. οἷον τὰ δίκαια καὶ ὁ δίκαιος, τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τὰ ἀνδρεῖα, καὶ ὁ ἀνδρεῖος, τῇ ἀνδρείᾳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποιητικὰ καὶ τὰ φυλακτικὰ, σύστοιχα ἐκείνων ἐστὶν, ὧν ἐστι φυλακτικὰ ἢ ποιητικά. οἷον τὰ ὑγιεινὰ, ὑγιείας, καὶ τὰ εὐεκτικὰ, εὐεξίας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὧδε τῶν ἄλλων, σύστοιχα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα εἴωθε λέγεσθαι. πτώσεις δὲ, οἷον τὸ δικαίως, καὶ ἀνδρείως, καὶ ὑγιεινῶς, καὶ εὐεκτικῶς, καὶ ὅσα τοῦτον τὸν τρόπον λέγεται. δοκεῖ δὲ καὶ τὰ κατὰ τὰς πτώσεις σύστοιχα εἶναι. οἷον, τὸ μὲν δικαίως, τῇ δικαιοσύνῃ, τὸ δὲ ἀνδρείως, τῇ ἀνδρείᾳ. σύστοιχα δὲ λέγεται, τὰ κατὰ τῆς αὐτὴν συστοιχίαν ἅπαντα. οἷον δικαιοσύνη, δίκαιος, δίκαιον δικαίως. δῆλον οὖν ὅτι ἑνὸς ὁποιουοῦν διειχθέντος τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν συστοιχίαν ἀγαθοῦ ἢ ἐπαινετοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα δεδειγμένα ἔσται. οἷον, εἰ ἡ δικαιοσύνη τῶν ἐπαινετῶν, καὶ ὁ δίκαιος, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ δικαίως, τῶν ἐπαινετῶν. ῥηθήσεται δὲ τὸ δικαίως καὶ ἐπαινετῶς, κατὰ τὴν αὐτὴν πτῶσιν, ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐπαινετοῦ, καθάπερ τὸ δίκαιως, ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ εἰρημένου, ἀλλὰ καὶ ὧδε τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον. οἷον, ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἡδὺ, οὐδὲ γὰρ τὸ κακὸν λυπηρὸν, ἢ εἰ οὖτος, κἀκεῖνο. καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη ὧδε τήμη, καὶ ἡ ἀδικία, ἄγνοια, καὶ εἰ τὸ δικαίως ὧδε τημονικῶς καὶ ἐμπείρως, τὸ ἀδίκως, ἀγνοούντως καὶ ἀπείρως. εἰ δὲ ταῦτα μὴ, οὐδὲ ἐκεῖνα, καθάπερ ὧδε τοῦ νῦν ῥηθέντος. μᾶλλον γὰρ ἂν φανείη τὸ ἀδίκως, ἐμπείρως, ἢ ἀπείρως. οὗτος δ' ὁ τόπος εἴρηται πρότερον, ἐν ταῖς τῶν ἐναντίων ἀκολουθήσεσιν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο νῦν ἀξιοῦμεν, ἢ τοῦ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ἀκολουθεῖν. Ἔτι ὧδε τῶν γενέσεων καὶ φθορῶν, καὶ ποιητικῶν καὶ φθαρτικῶν, καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατα-

σκευάζοντι. ὧν γὰρ αἱ γενέσεις τῶν ἀγαθῶν, καὶ αὐτὰ ἀγαθὰ, καὶ εἰ αὐτὰ ἀγαθὰ, καὶ αἱ γενέσεις. εἰ δὲ αἱ γενέσεις τῶν κακῶν, καὶ αὐτὰ τῶν κακῶν. ὡσὶ δὲ τῶν φθορῶν, ἀνάπαλιν. εἰ γὰρ αἱ φθοραὶ τῶν ἀγαθῶν, αὐτὰ τῶν κακῶν. εἰ δὲ αἱ φθοραὶ τῶν κακῶν, αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος, καὶ ἐπὶ ποιητικῶν καὶ φθαρτικῶν. ὧν μὴ γὰρ τὰ ποιητικὰ ἀγαθὰ, καὶ αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν. ὧν δὲ τὰ φθαρτικὰ ἀγαθὰ, αὐτὰ τῶν κακῶν. Πάλιν ὡσὶ τῶν ὁμοίων, εἰ ὁμοίως ἔχει. οἷον εἰ ἐπιστήμη μία πλειόνων, καὶ δόξα, καὶ εἰ τὸ, ὄψιν ἔχειν, ὁρᾷν, καὶ τὸ ἀκοὴν ἔχειν, ἀκούειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων, καὶ τῶν δοκούντων. χρήσιμος δὲ ὁ τόπος πρὸς ἄμφω. εἰ μὲν γὰρ ἐπί τινος τῶν ὁμοίων οὕτως ἔχει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων. εἰ δὲ ἐπί τινος μὴ, οὐδὲ ὡσὶ τῶν ἄλλων. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ ἐφ' ἑνὸς καὶ εἰ ἐπὶ πολλῶν ὁμοίως ἔχει. ἐνιαχοῦ γὰρ διαφωνεῖ. οἷον εἰ τὸ ἐπίστασθαι διανοεῖσθαι, καὶ τὸ πολλὰ ἐπίστασθαι, πολλὰ διανοεῖσθαι. οὗτος δὲ οὐκ ἀληθὲς, ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ἐνδέχεται πολλὰ, διανοεῖσθαι, δ' οὔ. εἰ οὖν τοῦτο μὴ, οὐδ' ἐκεῖνο τὸ ἐφ' ἑνὸς, ὅτι τὸ ἐπίστασθαι, διανοεῖσθαί ἐστιν. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. εἰσὶ δὲ τῇ μᾶλλον, καὶ ἧττον τόποι τέσσαρες, εἷς μὲν εἰ ἀκολουθεῖ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον. οἷον εἰ ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ ἡ μᾶλλον ἡδονὴ, μᾶλλον ἀγαθὸν, καὶ εἰ τὸ ἀδικεῖν, κακὸν, καὶ τὸ μᾶλλον ἀδικεῖν, μᾶλλον κακόν. χρήσιμος δὲ πρὸς ἄμφω ὁ τόπος. εἰ μὲν γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιδόσει ἡ τοῦ συμβεβηκότος ἐπίδοσις καθάπερ εἴρηται, δῆλον ὅτι συμβέβηκεν. εἰ δὴ μὴ ἀκολουθεῖ, οὐ συμβέβηκε. οὗτος δὲ ἐπαγωγῇ λῃπτέον. Ἄλλος, ἑνὸς περὶ δυοῖν λεγομένου, εἰ ᾧ μᾶλλον εἰκὸς ὑπάρχειν μὴ ὑπάρχει, οὐδ' ᾧ ἧττον. καὶ εἰ ᾧ ἧττον εἰκὸς ὑπάρχειν ὑπάρχει, καὶ ᾧ μᾶλλον. Πάλιν δυοῖν περὶ ἑνὸς λεγομένων, εἰ τὸ μᾶλλον ὑπάρχειν δοκοῦν, μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ ἧττον. εἰ δὲ τὸ ἧττον δοκοῦν ὑπάρχειν ὑπάρχει, καὶ τὸ μᾶλλον. Ἔτι δυοῖν περὶ δυοῖν λεγομένοιν, εἰ τὸ θατέρῳ μᾶλλον ὑπάρχειν δοκοῦν μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ. εἰ δὲ τὸ ἧττον δοκοῦν τῷ ἑτέρῳ ὑπάρχειν, ὑπάρχει, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λοιπῷ. Ἔτι ἐκ τοῦ ὁμοίως ὑπάρχειν ἢ δοκεῖν ὑπάρχειν, τριχῶς. καθάπερ ἐπὶ τοῦ μᾶλλον ὡσὶ τῶν ὕστερον ῥηθέν-

ῥηθέντων τριῶν τόπον ἐλέγεται. εἴτε γὰρ ἐν τι δυσὶν ὁμοίως ὑπάρχει, ἢ δοκεῖ ὑπάρχειν, εἰ τῷ ἑτέρῳ μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τοῦ ἑτέρῳ. εἰ δὲ θατέρῳ ὑπάρχει, καὶ τοῦ λοιπῷ. εἴτε δύο τοῦ αὐτῷ, ὁμοίως, εἰ τὸ ἕτερον μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ λοιπόν. εἰ δὲ θάτερον, καὶ τὸ λοιπόν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ εἰ δύο δυσὶν ὁμοίως ὑπάρχει. εἰ γὰρ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρῳ μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ. εἰ δὲ ὑπάρχει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λοιπῷ. ἐκ μὲν οὖν τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ τοῦ ὁμοίως, τοσαυταχῶς ἐνδέχεται ἐπιχειρεῖν. Ἔτι δ' ἐκ τοῦ προσθέσεως, ἐὰν ἕτερον πρὸς ἕτερον προστεθὲν ποιῇ ἀγαθὸν, ἢ λευκὸν, μὴ ὂν πρότερον λευκὸν ἢ ἀγαθὸν, τὸ προστεθὲν ἔσται λευκὸν ἢ ἀγαθὸν, οἷόνπερ καὶ τὸ ὅλον ποιεῖ. Ἔτι εἰ πρὸς τὸ ὑπάρχον προστεθὲν τι μᾶλλον ποιεῖ τοιοῦτον οἷον ὑπῆρχε, καὶ αὐτὸ ἔσται τοιοῦτον. ὁμοίως δὲ καὶ ὡσὶ τῶν ἄλλων. χρήσιμος δὲ οὐκ ἐν ἅπασιν ὁ τόπος, ἀλλ' ἐν οἷς τὴν τοῦ μᾶλλον ὑπεροχὴν συμβαίνει γίνεσθαι. οὗτος δὲ ὁ τόπος, οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς τὸ ἀνασκευάζειν. εἰ γὰρ μὴ ποιεῖ τὸ προστιθέμενον ἀγαθὸν, οὐδέπω δῆλον εἰ αὐτὸ μὴ ἀγαθόν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν κακῷ προστιθέμενον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀγαθὸν τὸ ὅλον ποιεῖ, οὐδὲ λευκὸν μέλανι, οὐδὲ γλυκὺ πικρῷ.

Πάλιν εἴτι μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται, καὶ ἁπλῶς ὑπάρχει. τὸ γὰρ μὴ ὂν ἀγαθὸν, ἢ λευκὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ ἧττον ἀγαθὸν ἢ λευκὸν ῥηθήσεται. τὸ γὰρ κακὸν, οὐδενὸς μᾶλλον ἢ ἧττον ἀγαθὸν, ἀλλὰ μᾶλλον κακὸν ἢ ἧττον ῥηθήσεται. οὐκ ἀντιστρέφει δ' οὐδ' οὗτος ὁ τόπος πρὸς τὸ ἀνασκευάσαι. πολλὰ γὰρ τῶν οὐ λεγομένων μᾶλλον, ἁπλῶς ὑπάρχει. ἄνθρωπος γὰρ οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον σκεπτέον, καὶ ὡσὶ τοῦ κατά τι, καὶ ποτὲ, καὶ ποῦ. εἰ γὰρ κατά τι ἐνδέχετο, καὶ ἁπλῶς ἐνδέχετο. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποτὲ, ἢ ποῦ. τὸ γὰρ ἁπλῶς ἀδύνατον, οὔτε κατά τι, οὔτε ποῦ, οὔτε ποτὲ ἐνδέχεται. ἔνστασις, ὅτι κατά τι μὲν εἰσι φύσει σπουδαῖοι, οἷον ἐλευθέριοι, ἢ σωφρονικοὶ, ἁπλῶς δὲ οὐκ εἰσὶ φύσει σπουδαῖοι. οὐδεὶς γὰρ φύσει φρόνιμος. ὁμοίως δὲ ποτὲ μὲν ἐνδέχετο τῶν φθαρτῶν τι μὴ φθαρῆναι, ἁπλῶς δὲ οὐκ ἐνδέχεται μὴ φθαρῆναι. τὸν αὐτὸν δὲ τρό-

οπορ καὶ τῶ μὴν συμφορᾷ τοιαύτη διαίτη χρῆσθαι, οἷον φὴ τοῖς νοσώδεσι τόποις, ἁπλῶς δὲ οὐ συμφορᾷ. ἔτι δὲ τῶ μὴ φῆναι μόνον δυνατὸν εἶν, ἁπλῶς δὲ τὸ δυνατὸν φῆναι μόνον εἶν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶ μὴ καλὸν τὸν πατέρα θύᾳ, οἷον φὴ τριβαλοῖς, ἁπλῶς δὲ τὸ καλόν. ἢ ἴσως ἦ, τὸ τῶ σημαίνᾳ, ἀλλὰ ζωιμο, ὑδὲν γὰρ διαφορᾷ ὅπτε αὖ ὦσι. παυσαχῶ γὰρ αὐτοῖς ἔσαι καλὸν ἔσι τριβαλοῖς. πάλιν ποτὲ μὴν συμφορᾷ φαρμακεύεσθαι, οἷον ὅταν νοσῇ, ἁπλῶς δὲ οὔ. ἢ τὸ δὲ ἴσως ποτὲ σημαίνᾳ, ἀλλὰ τῷ διαμέμνῆσθαι τῶς, τὸ δὲν γὰρ διαφορᾷ, ὁποτὲ οὕτω, ἐὰν οὕτω μόνον διαμείνῃ. τὸ δ' ἁπλῶς ὄτιν ὁ μηδενὸς προστεθέντος ἐρεῖς, ὅτι καλόν ὄτιν, ἢ τὸ ἐναντίον. οἷον τὸν πατέρα θύᾳ, ὀκ ἐρεῖς καλὸν εἶν, ἀλλὰ ζωσι καλὸν εἶν, ὀκ ἄρα ἁπλῶς καλόν. ἀλλὰ τοὺς θεὸς τιμᾷν, ἐρεῖς καλὸν, μηδὲν προσλαβές. ἁπλῶς γὰρ καλόν ὄτιν, ὥστε ὃ αὖ μηδενὸς προστιθεμένου δοκῇ εἶναι καλὸν, ἢ αἰσχρὸν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἁπλῶς ῥηθήσεται.

Τέλος τοῦ δευτέρου τῶν τοπικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Propositio libri

ΠΟτερον ᾖ αἱρετώτερον ἢ βέλτιον δευτῖν, ἐκ τῶνδε σκεπτέον. πρῶτον δὲ διωρίσθω, ὅτι τοῦ σκέπτειν ποιούμεθα, ὀκ ἴσως τῶν πολὺ διεστώτων καὶ μεγάλου πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἐχόντων. ἀδηλοὶ γὰρ ἀπορεῖ, πότερον ὄυδαιμονία ἢ ὁ πλοῦτος αἱρετώτερον, ἀλλ' ἴσως τῶν σωφρονῶν, καὶ πρὸ ὧν διαμφισβητοῦμεν, ποτέρῳ δεῖ προσθεῖναι μᾶλλον, διὰ τὸ μηδεμίαν ὁρᾶν τοῦ ἑτέρου πρὸς ἕτερον ὑπεροχήν. δῆλον οὖν ὧδε τούτων ὅτι διαγθείσης ὑπεροχῆς μιᾶς ἢ πλείονων, συγκαταθήσεται ἡ διανοια, ὅτι τοῦτό ὄτιν αἱρετώτερον, ὁπότερον τυγχανῇ αὐτῶν ὑπερέχον. πρῶτον μὲν οὖν τὸ πολυχρονιώτερον ἢ βεβαιότερον, αἱρετώτερον τοῦ ἧττον τοιούτου.

1 Regula ex temporis ratione

Καὶ ὃ

1 De quarum rerum definitione multa tradita sunt

Καὶ ὃ αὖ μᾶλλον ἔλοιτο ὁ φρόνιμος, ἢ ὁ ἀγαθὸς αὐτὴρ, ἢ ὁ νόμος ὁ ὀρθὸς, ἢ οἱ ἀπαίδευτοι πολλὰ ἕκαστα αἱρούμενοι ἢ τοιοῦτοί εἰσιν, ἢ οἱ ἓν ἑκάστῳ γνώμῃ ὠφελήμονες, ἢ ὅσα οἱ πλείους, ἢ οἱ φαύλοις. οἷον, ἓν ἰατρικῇ, ἢ τεκτονικῇ, ἃ οἱ πλείους τῶν ἰατρῶν, ἢ οἱ φαύλοις ἢ ὅσα ὅλως οἱ πλείους, ἢ φαύλοις, ἢ φαύλα. οἷον τὸ ἀγαθὸν, φαύλα γὰρ τὰ ἀγαθὰ ἐθέλειν δεῖ δὲ ἄγειν πρὸς ὅ, τι αὖ ἡ χρήσιμον τὸ γνῶναι. ἔσι δὲ ἁπλῶς μὲν βέλτιον καὶ αἱρετώτερον, τὸ ἧττον τῶν βελτίω ὠφελήμειν. οἷον εἰ βελτίων ὠφελήμειν φιλοσοφία τεκτονικῆς, καὶ ἁπλῶς αἱρετώτερα τὰ ἧττον φιλοσοφίαν τῶν κατὰ τεκτονικὴν. τινὶ δὲ, τὸ κατὰ τοῦ οἰκείαν. Ἔπεται δὲ τὸ ὁπότερον τὸ δεῖν, τοῦ μὴ ἓν γνώμῃ, οἷον ἡ δικαιοσύνη τὸ δικαίου. τὸ μὲν γὰρ ἓν γνώμῃ τοῦ ἀγαθῶ, τὸ δὲ οὔ. καὶ τὸ μὲν, ὁπότερ ἀγαθὸν, τὸ δ' οὔ. οὐδὲν γὰρ λέγεται ὁπότερ τὸ γνώμῃ ὃ μὴ τυγχανῇ ἓν γνώμῃ ὄν. οἷον, ὁ λοιμὸς ἄνθρωπος ὀκ ἔσιν ὁπότερ χρῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Καὶ τὸ δεῖ ἑαυτὸ αἱρετὸν τὸ δεῖ ἕτερον αἱρετοῦ αἱρετώτερον. οἷον τὸ ὑγιαίνειν τὸ γυμνάζεσθαι. τὸ μὲν γὰρ δεῖ ἑαυτὸ αἱρετὸν, τὸ δὲ, δεῖ ἕτερον. Καὶ τὸ καθ' αὑτὸ τοῦ ἧττον συμβεβηκὸς, οἷον τὸ τοὺς φίλους δικαίους εἶν τοῦ, τοὺς ἐχθρούς. τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ αἱρετὸν, τὸ δὲ, ἧττον συμβεβηκὸς αἱρούμεθα, ὅπως μηδὲν ἡμᾶς βλάπτωσιν. ἔσι δὲ ὅτε ταυτὸν τῷ πρὸ τούτου, διαφορᾷ δὲ τῷ τρόπῳ. τὸ μὲν γὰρ τοὺς φίλους δικαίους εἶν δεῖ αὐτὸ αἱρούμεθα, ἧττον εἰ μηδὲν ἡμῖν μέλλᾳ ἔσεσθαι, καὶ ὡς ἐνδοιοῖς ὦσι. τὸ δὲ τοὺς ἐχθροὺς, δεῖ ἕτερον, ὅπως μηδὲν ἡμᾶς βλάπτωσι. Καὶ τὸ αἴτιον ἀγαθοῦ καθ' αὑτὸ, τοῦ ἧττον συμβεβηκὸς αἰτίου, καθάπερ ἡ ἀρετὴ τῆς τύχης. ἡ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ, ἡ δὲ ἧττον συμβεβηκὸς αἰτία τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἔτι ἄλλο τοιοῦτον. ὁμοίως δὲ καὶ ὧδε τὸ ἐναντίον, τὸ γὰρ καθ' αὑτὸ κακοῦ αἴτιον, φαυλότερον τοῦ ἧττον συμβεβηκὸς, οἷον ἡ κακία καὶ ἡ τύχη. τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ κακὸν, ἡ δὲ τύχη κατὰ συμβεβηκός. Καὶ τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν τοῦ τινὶ αἱρετώτερον. οἷον τὸ ὑγιάζεσθαι τοῦ τέμνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς ἀγαθὸν, τὸ δὲ τινὶ τῶν δεομένων τομῆς. Καὶ τὸ φύσει, τοῦ μὴ φύσει, οἷον ἡ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου. τὸ μὲν γὰρ φύσει, τὸ δὲ, ἐπικτητόν. Καὶ τὸ τῷ βελτίονι καὶ ἁμωτέρῳ

11 ab authoritate

111

Hic expellit quae expellitur illa, quae deprimitur ab fortunis, minimum q̄ praestantior & ab arte profluentibus. ab aliquib. nero ita tantum quae tamq̄ fortuita sunt ffi

1111 A Causis.

Hae duae regulae non multo ex alio aliquo efficiuntur causae, sed ex terminorum notione, & prima difficultatis ratione earum deprimitur

Ex formali causa regulae

1

11

11

111

Ex causa materiali

ἐστὶν ἀρχὴ, αἱρετώτερον, οἷον θεὸς ἢ νοῦς ἀνθρώπου, καὶ ψυχὴ ἢ σῶμα. Καὶ τὸ τοῦ βελτίονος ἴδιον, βέλτιον ἢ τὸ τοῦ χείρονος, οἷον τὸ τοῦ θεοῦ ἢ νοῦ τὸ τοῦ ἀνθρώπου. κατὰ μὲν γὰρ τὰ κοινὰ οὐκ ἀμφοτέροις, ὁ δὲν διαφορᾷ ἀλλήλων, τοῖς δὲ ἰδίοις τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρον ὑπάρχει. Καὶ τὸ οὗ βελτίοσιν, ἢ πλείστοις, ἢ μειοτέροις, βέλτιον, οἷον ὑγίεια, ἰσχύος, καὶ κάλλους. ἡ μὲν γὰρ οὐ ὑγροῖς καὶ ξηροῖς καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς, ἁπλῶς δ' εἰπεῖν ἐξ ὧν πρώτων συνέστηκε τὸ ζῷον, τὰ δὲ οὐ τοῖς ὑσέροις. ἡ μὲν γὰρ ἰσχὺς, οὐ τοῖς νεύροις, καὶ ὀστοῖς, τὸ δὲ κάλλος, οὗ μελῶν τὶς συμμετρία δοκεῖ εἶναι. Καὶ τὸ τέλος τοῦ πρὸς τὸ τέλος αἱρετώτερον δοκεῖ εἶναι. Καὶ δυοῖν, ὃ ἔγγυον τοῦ τέλους.

Καὶ ὅλως τὸ πρὸς τὸ τοῦ βίου τέλος, αἱρετώτερον μᾶλλον, ἢπερ τὸ πρὸς ἄλλο τι. οἷον τὸ πρὸς εὐδαιμονίαν σωτήριον, ἢ πρὸς τὸ πρὸς φρόνησιν. τὸ γὰρ πρὸς εὐδαιμονίαν σωτήριον, αἱρετώτερον. Καὶ τὸ διωκτὸν τοῦ ἀδιώκτου. Ἔτι δύο ποιητικῶν ὄντων οὗ τὸ τέλος βέλτιον, καὶ αὐτὸ βέλτιον. ποιητικοῦ δὲ μὴ τέλους, ἐκ τοῦ ἀνάλογον, ὅταν πλείονι ὑπερέχῃ τὸ τέλος τοῦ τέλους, ἢ ἐκεῖνο τοῦ οἰκείου ποιητικόν. οἷον εἰ ἡ εὐδαιμονία πλείονι ὑπερέχει ὑγιείας, ἢπερ ὑγίεια ὑγιεινόν. ὥστε τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας, βέλτιον ὑγιείας. ὅσῳ γὰρ ἡ εὐδαιμονία ὑγιείας ὑπερέχει. τοσούτῳ καὶ τὸ ποιητικὸν τοῦ τέλους τοῦ ὑγιεινοῦ ὑπερέχει. ἡ δὲ ὑγίεια τοῦ ὑγιεινοῦ ἐλάττονι ὑπερέχει, ὥστε πλείονι ὑπάρχει τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας τοῦ ὑγιεινοῦ, ἢπερ ἡ ὑγιεία, τοῦ ὑγιεινοῦ. δῆλον δ' ἐν ὅτι αἱρετώτερον τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας ἢ ὑγιείας. τὸ γὰρ αὐτοῦ πλείονι ὑπερέχει. Ἔτι τὸ κάλλιον καθ' αὑτό, καὶ τιμιώτερον, καὶ ἐπαινετώτερον, οἷον φιλία, πλούτου, καὶ δικαιοσύνη, ὑγιείας, καὶ ἰσχύος. τὰ μὲν γὰρ καθ' αὑτὰ τῶν τιμίων καὶ ἐπαινετῶν, τὰ δὲ ὁ καθ' αὑτὰ, ἀλλὰ δι' ἕτερον. οὐδεὶς γὰρ τιμᾷ τὸν πλοῦτον δι' αὐτὸν, ἀλλὰ δι' ἕτερον, τὴν δὲ φιλίαν, καθ' αὑτὸ, εἰ καὶ μηδὲν μέλλοι ἡμῖν ἕτερον ἀπ' αὐτῆς ἔσεσθαι. Ἔτι ὅταν δύο τινὰ ᾖ σφόδρα ἀλλήλοις παραπλήσια, ἐν μὲν δυνώμεθα ὑπερέχειν μηδενίαν συνιδεῖν τοῦ ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ὁρᾶμεν δὲ τὴν περιποίησιν. ᾧ γὰρ ἕπεται μεῖζον ἀγαθὸν, τοῦτ' αἱ-

τοῦτ' αἱρετώτερον, ἂν δὲ ἢ τὰ ἐπόμενα κακὰ, ᾧ τὸ ἔλαττον ἀνωλεθεῖ κακὸν, τοῦτ' αἱρετώτερον. ὄντων γὰρ ἀμφοτέρων αἱρετῶν, ὁ δὲν κωλύει συνυπάρχειν ἕπεσθαι. ὅλως δὲ τὸ ἕπεσθαι ἢ σκέψις. καὶ γὰρ πρότερον καὶ ὕσερον ἕπεται, οἷον τοῦ μανθάνοντος, τὸ μὲν ἀγνοεῖν πρότερον, τὸ δὲ ἐπίστασθαι, ὕσερον. βέλτιον δ' ὡσεπιπολὺ τὸ ὕσερον ἐπόμενον. λαμβανόμενον δὲν τῶν ἑπομένων ὁπότερον αὖ ἢ χρήσιμον. Ἔτι τὰ πλείω ἀγαθὰ τοῦ ἐλαττόνων, ἢ ἁπλῶς, ἢ ὅταν τὰ ἕτερα τῶν ἑτέροις ὑπάρχῃ, τὰ ἐλάττω τῶν τοῖς πλείοσιν. γένεσις, εἶπε θάτερον θατέρου χάριν. οὐδὲν γὰρ αἱρετώτερα τὰ ἄμφω τοῦ ἑνός. οἷον τὸ ὑγιάζεσθαι καὶ ἡ ὑγίασις, τῆς ὑγιείας. ἐπεὶ δὴ τὸ ὑγιάζεσθαι τῆς ὑγιείας ἕνεκεν αἱρούμεθα. καὶ μὴ ἀγαθὰ δὲ ἀγαθῶν οὐδὲν κωλύει εἶναι αἱρετώτερα, οἷον δυσαιμονίαν, καὶ ἄλλό τι ὃ μή ὅτι ἀγαθόν, δικαιοσύνης καὶ ἀνδρίας, καὶ τὰ αὐτὰ μετὰ ἡδονῆς μᾶλλον ἢ αὐτὰ ἡδονῆς, καὶ τὰ αὐτὰ μετὰ ἀλυπίας μᾶλλον ἢπερ μετὰ λύπης. Καὶ ἑκάσου τῶν καιρῶν μεῖζον διώκεται, τῶν τοιούτων καὶ αἱρετώτερον, οἷον τὸ ἀλύπως τῷ ὑγιαίνοντι μᾶλλον, ἢ τῷ νοσοῦντι. μεῖζον γὰρ τῷ ὑγιαίνοντι διώκεται. τοιαῦτα δὲ καὶ ἡ φρόνησις τῷ ὑγιαίνοντι αἱρετώτερον. δῆλοι γὰρ τοὺς νέους αἱρεῖσθαι ἡγεμόνας, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀξιοῦν φρονίμους εἶναι, ἡ δὲ ἀνδρεία, ἀνάπαλιν. τῷ μὲν νοσοῦντι γὰρ ἀναγκαία, ἡ δὲ τῶν ἀνδρείων τῷ ὑγιαίνοντι ὑπάρχει. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη. μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι δεῖν πρεσβυτέρων ἕνεκα τοῦ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐνοχλεῖν ταύτας. Καὶ ὁ μὲν παντὶ καιρῷ, ἢ μὲν τοῖς πλείοσιν χρησιμώτερον, οἷον δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη, ἀνδρείας. αἱ μὲν γὰρ, ἀεί. ἡ δὲ ποτὲ χρήσιμον. Καὶ ὅταν δεῖν ἐχόντων μηδὲν θατέρου δεόμεθα, ἢ ὃ ἐχόντων, προσδεόμεθα τοῦ λοιποῦ, καθάπερ ἂν δικαιοσύνης καὶ ἀνδρείας. δικαίων μὲν γὰρ παντῶν ὄντων, οὐδὲν χρήσιμος ἡ ἀνδρεία. ἀνδρείων δὲ παντῶν ὄντων, χρήσιμος ἡ δικαιοσύνη. Ἔτι ἐκ δεῖν φθορᾶς καὶ τῆς ἀποβολῆς, καὶ δεῖν γενέσεως, καὶ δεῖν λήψεως, ἡ τοῦ ἐναντίου. ὧν γὰρ αἱ φθοραὶ φοβερώτεραι, αὐτὰ αἱρετώτερα. ὁμοίως δὲ καὶ ἂν δεῖν ἀποβολῆ ἡ δεῖν ἐναντίου. ὁ γὰρ ἡ ἀποβολὴ ἢ τὸ ἐναντίον φοβερώτερον, αὐτὸ αἱρετώτερον. ἂν δέ γε δεῖν γενέσεως ἡ δεῖν λήψεως, ἀνάπαλιν. ὧν γὰρ

V sumpta ex diffinitionibus bonorum

VI Ex consequentium loco sumpta

V II
1
Quando ipsum potius habuit habitu & habeln ad & exhortionem.
11

V III Ex iuvando seu adiumento

V IIII duae regulae ab opportunitate seu tempore
1
-
11
111

X hae regulae quae ex ratione naturae oriuntur ab utilitatibus desumptae

αἱ λήψεις καὶ αἱ γενέσεις αἱρετώτεραι, καὶ αὐτὰ αἱρετώτερα.

XI A Propinquitate

Ἄλλος τόπος, τὸ ἐγγύτερον τοῦ ἀγαθοῦ, βέλτιον καὶ ἀγαθώτερον, καὶ τὸ ὁμοιώτερον τοῦ ἀγαθῷ, οἷον ἡ δικαιοσύνη δικαίου.

Καὶ τὸ τῷ βελτίονι αὐτοῦ ὄν, ὁμοιότερον. καθάπερ τὸν αἴαντα τοῦ Ὀδυσσέως φασὶ βελτίω τινὲς εἶναι, διότι ὁμοιότερος τῷ Ἀχιλλεῖ. γνῶσις τούτου ἐστὶν ὅτι οὐκ ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ ἢ βέλτιστος ὁ Ἀχιλλεὺς, ταύτῃ ὁμοιότερον εἶναι τὸν Αἴαντα, τοῦ ἑτέρου ὄντος μὲν ἀγαθοῦ, μὴ ὁμοίου δέ. σκοπεῖν δὲ εἰ καὶ ὧν τὰ γελοιότερα εἴη ὁμοίως, καθάπερ ὁ πίθηκος τῷ ἀνθρώπῳ, τοῦ ἵππου μὴ ὄντος ὁμοίου. οὐ γὰρ καλλίων ὁ πίθηκος. ὁμοιότερον δὲ τοῦ ἀνθρώπῳ.

Γάλιν ὧδε λυοῖν, εἰ τὸ μὴ τοῦ βελτίονι, τὸ δὲ τῷ χείρονι ὁμοιότερον, εἴη ἂν βέλτιον τὸ τῷ βελτίονι ὁμοιότερον. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο γνῶσιν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν τῷ βελτίονι ἠρέμα ὅμοιον εἶναι, τὸ δὲ τῷ χείρονι σφόδρα. οἷον εἰ ὁ μὲν Αἴας τῷ Ἀχιλλεῖ ἠρέμα, ὁ δ' Ὀδυσσεὺς τῷ Νέστορι σφόδρα. καὶ εἰ τὸ μὲν τῷ βελτίονι ὅμοιον, ὧν τὰ χείρω ὅμοιον εἴη, τὸ δὲ τῷ χείρονι ὧδε τὰ βελτίω. καθάπερ ἵππος ὄνῳ, καὶ πίθηκος ἀνθρώπῳ. Ἄλλος, τὸ ὧν φανέστερον τοῦ ἧττον τοιούτου, καὶ τὸ χαλεπώτερον. μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ἃ μὴ ἐστὶ ῥᾳδίως λαβεῖν. Καὶ τὸ ἰδιαίτερον τοῦ κοινοτέρου, καὶ τὸ τοῖς κακοῖς ἀκοινωνητότερον. αἱρετώτερον γὰρ ᾧ μηδεμία δυσχερεία ἀκολουθεῖ, ἢ ᾧ ἀκολουθεῖ. Ἔτι εἰ τοῦτο ἁπλῶς τούτου βέλτιον, καὶ ἁπλῶς τὸ βέλτιστον τῶν ἐν τούτῳ, βέλτιον ἐν τῷ ἑτέρῳ βελτίστου. οἷον εἰ βελτίων ἄνθρωπος ἵππου, καὶ ὁ βέλτιστος ἄνθρωπος τοῦ βελτίστου ἵππου βελτίων. καὶ εἰ τὸ βέλτιστον τοῦ βελτίστου βέλτιστον, καὶ τὸ ἁπλῶς, τούτου βέλτιον. οἷον εἰ ὁ βέλτιστος ἄνθρωπος τοῦ βελτίστου ἵππου βελτίων, καὶ ὁ ἁπλῶς ἄνθρωπος τοῦ ἁπλῶς ἵππου βελτίων. Ἔτι ὧν ἐστὶ τοὺς φίλους μεταχεῖν, αἱρετώτερα, ἢ ὧν μή. καὶ ἃ πρὸς τὸν φίλον πρᾶξαι βουλόμεθα, ἢ ἃ πρὸς τὸν τυχόντα, ταῦτα αἱρετώτερα. οἷον τὸ δικαιοπραγεῖν καὶ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἤπερ τὸ δοκεῖν. τοὺς γὰρ φίλους εὖ ποιεῖν βουλόμεθα μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, τοὺς δὲ τυχόντας ἀνάπαλιν. Καὶ τὰ ἐκ περιουσίας τῶν ἀναγκαίων βελτίω, ἐνίοτε δὲ καὶ αἱρετώτερα. βέλτιον γὰρ τοῦ ζῆν, τὸ εὖ ζῆν, τὸ δὲ

εὖ ζῆν,

εὖ ζῆν, ἔστιν ἐκ περιουσίας. αὐτὸ δὲ τὸ ζῆν, ἀναγκαῖον. ἐνίοτε δὲ τὰ βελτίω, οὐχὶ καὶ αἱρετώτερα. οὐ γὰρ εἰ βελτίω, ἀναγκαῖον καὶ αἱρετώτερα. τὸ γοῦν φιλοσοφεῖν, βέλτιον τοῦ χρηματίζεσθαι, ἀλλ' οὐχ αἱρετώτερον τοῦ ἐνδεεῖ τῶν ἀναγκαίων. τὸ δ' ἐκ περιουσίας ἐστὶν, ὅταν ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων, ἄλλα τινὰ προσκατασκευάζηται τῶν καλῶν τισί. σχεδὸν δὲ ἴσως αἱρετώτερον τὸ ἀναγκαῖόν ἐστι, βέλτιον δὲ, τὸ ἐκ περιουσίας. Καὶ ὃ μὴ ἐστὶ παρ' ἄλλου πορίσασθαι, ἢ ὃ ἐστὶ καὶ παρ' ἄλλου, ὁποῖον πέπονθεν ἡ δικαιοσύνη πρὸς ἀνδρίαν. καὶ εἰ τόδε μὲν ἄνευ τοῦδε αἱρετὸν, τόδε δὲ ἄνευ τοῦδε μὴ, οἷον δύναμις ἄνευ φρονήσεως οὐχ αἱρετὸν, φρόνησις δὲ ἄνευ δυνάμεως, αἱρετόν. καὶ λυοῖν εἰ θάτερον ἀρνούμεθα, ἵνα τὸ λοιπὸν δόξῃ ἡμῖν ὑπάρχειν, ἐκεῖνο αἱρετώτερον, ὃ βουλόμεθα δοκεῖν ὑπάρχειν. οἷον φιλοπονεῖν ἀρνούμεθα, ἵν' εὐφυεῖς δόξωμεν εἶναι. Ἔτι οὗ τῇ ἀπουσίᾳ ἧττον ὧν τιμητέον δυσφοροῦσι, τοῦτο αἱρετώτερον. Καὶ οὗ τῇ ἀπουσίᾳ μὴ δυσφοροῦντι μᾶλλον ὧν τιμητέον, τοῦτο αἱρετώτερον. Ἔτι τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος τὸ ἔχον τὴν οἰκίαν ἀρετὴν τοῦ μὴ ἔχοντος αἱρετώτερον. ἄμφω δ' ἐχόντων, τὸ μᾶλλον ἔχον. Ἔτι εἰ τὸ μὲν ποιεῖ ἀγαθὸν τὸν ἔχοντα, τὸ δὲ μὴ ποιεῖ, τὸ ποιοῦν αἱρετώτερον, καθάπερ θερμότερον τὸ θερμαῖνον, τοῦ μή. εἰ δὲ ἄμφω ποιεῖ, τὸ μᾶλλον ποιοῦν. ἢ εἰ τὸ βέλτιον καὶ κυριώτερον ποιεῖ ἀγαθὸν, οἷον εἰ τὸ μὲν τὴν ψυχὴν, τὸ δὲ τὸ σῶμα. Ἔτι ἀπὸ τῶν πτώσεων, καὶ τῶν χρήσεων, καὶ τῶν πράξεων, καὶ τῶν ἔργων, καὶ ταῦτα δὲ ἀπ' ἐκείνων. ἀκολουθεῖ γὰρ ἀλλήλοις. οἷον εἰ τὸ δικαίως αἱρετώτερον τοῦ ἀνδρείως, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἱρετώτερον, καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἱρετώτερον, καὶ τὸ δικαίως τοῦ ἀνδρείως. παραπλησίως δὲ καὶ ὧδε τῶν ἄλλων.

Ἔτι εἴ τινος τοῦ αὐτοῦ τὸ μὲν μεῖζον ἀγαθόν ἐστι, τὸ δὲ ἔλαττον. αἱρετώτερον τὸ μεῖζον. ἢ εἰ μείζονος μεῖζον εἴη θάτερον. ἀλλὰ καὶ εἰ δύο τινὰ τινὸς εἴη αἱρετώτερα, τὸ μᾶλλον αἱρετώτερον, τοῦ ἧττον αἱρετωτέρου αἱρετώτερον. Ἔτι οὗ ἡ ὑπερβολὴ τῆς ὑπερβολῆς αἱρετωτέρα ἐστὶ αὐτὸ αἱρετώτερον. οἷον φιλία χρημάτων. αἱρετωτέρα γὰρ ἡ τῆς φιλίας ὑπερβολὴ τῆς τῶν χρημάτων. Καὶ οὗ μᾶλλον ἂν

ἕλοιτο αὐτὸς ἑαυτῷ αἴτιος εἶναι, ἢ ὁ ἕτερος, οἷον τοὺς φίλους τῶν χρη-
μάτων. Ἔτι ἐκ τῆς προσθέσεως, εἰ τῷ αὐτῷ προστιθέμενόν
τι, τὸ ὅλον αἱρετώτερον ποιεῖ. ἐνβλαβεῖσθαι δὲ δεῖ προτείνειν ἐφ'
ὧν τοῦ μὲν ἑτέρῳ τῶν προστιθεμένων χρῆται τὸ κοινὸν, ἢ ἀλλώς
πως συνεργόν ἐστι, τῷ δὲ λοιπῷ, μὴ χρῆται, μὴ δὲ συνεργόν
ἐστιν. οἷον πρίονα καὶ δρέπανον μετὰ τεκτονικῆς, αἱρετώτερον ὁ
πρίων συνδυαζόμενος, ἁπλῶς δὲ, οὐχ αἱρετώτερον. Γάλιν
εἰ ἐλάττονι προστεθεὶν, τὸ ὅλον, μεῖζον ποιεῖ. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ
τῆς ἀφαιρέσεως. οὗ γὰρ ἀφαιρεθέντος ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τὸ λειπόμενον
ἔλαττον, ἐκεῖνο μεῖζον ἂν εἴη, ὁπότε ἀφαιρεθὲν τὸ λειπόμενον
ἔλαττον ποιεῖ. Καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸ, τὸ δὲ διὰ τὴν δόξαν
αἱρετὸν, οἷον ὑγίεια κάλλους. ὅρος δὲ τοῦ πρὸς δόξαν, τὸ μηδενὸς συ-
νειδότος, μὴ ἂν σπουδάσαι ὑπάρχειν. Καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸ
καὶ διὰ τὴν δόξαν αἱρετὸν, τὸ δὲ διὰ θάτερον μόνον. Καὶ ὁπό-
τερον μᾶλλον δι' αὐτὸ τίμιον, οὗτος καὶ βέλτιον καὶ αἱρετώτερον. τι-
μιώτερον δ' ἂν εἴη καθ' ἑαυτὸ, ὃ μηδενὸς ἄλλου μέλλοντος ὑπάρ-
ξειν, δι' ἑαυτὸ αἱρούμεθα μᾶλλον. Ἔτι διελέσθαι ποσαχῶς τὸ αἱ-
ρετὸν λέγετε καὶ τίνων χάριν, οἷον τοῦ συμφέροντος, ἢ τοῦ καλοῦ, ἢ
τοῦ ἡδέος. τὸ γὰρ πρὸς ἅπαντα ἢ πρὸς τὰ πλείω χρήσιμον, αἱρε-
τώτερον ἂν εἴη τοῦ μὴ ὁμοίως. τῶν δ' αὐτῶν ἀμφοτέροις ὑπαρ-
χόντων, ὁποτέρῳ μᾶλλον ὑπάρχει σκεπτέον, πότερον ἥδιον ἢ
κάλλιον, ἢ συμφερώτερον. Γάλιν τὸ τοῦ βελτίονος ἕνεκεν, αἱ-
ρετώτερον, οἷον τὸ ἀρετῆς ἕνεκεν, ἢ ἡδονῆς. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν τῶν
φευκτῶν. φευκτότερον γὰρ τὸ μᾶλλον ἐμποδιστικὸν τῶν αἱρετῶν.
οἷον νόσος αἴσχους. καὶ γὰρ ἡδονῆς καὶ τοῦ σπουδαῖον εἶναι, κωλυτικώ-
τερον ἡ νόσος. Ἔτι ἐκ τοῦ ὁμοίως δεικνύναι φευκτὸν καὶ αἱρε-
τὸν τὸ προκείμενον. ἧττον γὰρ τὸ τοιοῦτον αἱρετὸν, ὃ καὶ ἕλοιτ' ἂν
τις ὁμοίως καὶ φύγοι, τοῦ ἑτέρου ὄντος αἱρετοῦ μόνον. τὰς μὲν οὖν
πρὸς ἄλληλα συγκρίσεις, καθάπερ εἴρητε ποιητέον. Οἱ αὐτοὶ
δὲ τόποι χρήσιμοι, καὶ πρὸς τὸ δεικνύναι ὁτιοῦν αἱρετὸν ἢ φευ-
κτόν. ἀφερεῖν γὰρ μόνον δεῖ τῆς πρὸς ἕτερον ὑπεροχήν. εἰ γὰρ τὸ
τιμιώτερον αἱρετώτερον, καὶ τὸ τίμιον, αἱρετόν. καὶ εἰ τὸ χρησιμώ-
τερον αἱρετώτερον, καὶ τὸ χρήσιμον αἱρετόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν
τῶν ἄλλων,

τῶν ἄλλων ὅσα τοιαύτην ἔχει τῆς σύγκρισιν. ἐπ' ἐνίων γὰρ εὐθέως
κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον σύγκρισιν, καὶ ὅτι αἱρετὸν ἑκάτερον, ἢ τὸ
ἕτερον, λέγομεν. οἷον ὅταν τὸ μὴ φύσει ἀγαθὸν, τὸ δὲ μὴ φύσει
λέγωμεν. τὸ γὰρ φύσει ἀγαθὸν, δῆλον ὅτι αἱρετόν ἐστι. Λεπτέον
δ' ὅτι μάλιστα καθόλου οὗτος τόπος περὶ τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ μείζο-
νος. ληφθέντες γὰρ οὕτως, πρὸς πλείω χρήσιμοι ἂν εἴησαν. ἔστι δὲ
αὐτῶν τῶν εἰρημένων ἐνίους καθόλου μᾶλλον ποιεῖν, μικρὸν παραλ-
λάσσοντα τῇ προσηγορίᾳ. οἷον τὸ φύσει τοιοῦτον, τοῦ μὴ φύσει
τοιούτου, μᾶλλον τοιοῦτον. Καὶ εἰ τὸ μὴ ποιεῖ, τὸ δὲ μὴ ποιεῖ τὸ
ἔχον τοιόνδε ἢ ᾧ ἂν ὑπάρχοι, μᾶλλον οὗτος ὁπότε ποιεῖ, ἢ ὁ μὴ
ποιεῖ. Εἰ δ' ἄμφω ποιεῖ, τὸ μᾶλλον ποιοῦν, τοιοῦτον. Ἔτι εἰ
τοῦ αὐτοῦ τινος τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δὲ ἧττον, τοιοῦτον. Καὶ εἰ τὸ
μὲν τοιούτου μᾶλλον τοιοῦτον, τὸ δὲ μὴ τοιούτου τοιοῦτον, δῆλον,
ὅτι τὸ πρῶτον μᾶλλον τοιοῦτον. Ἔτι ἐκ τῆς προσθέσεως εἰ τῷ
αὐτῷ προστιθέμενόν τι τὸ ὅλον μᾶλλον ποιεῖ τοιοῦτον. Καὶ εἰ
τῷ ἧττον τοιούτῳ προστιθέμενον, τὸ ὅλον μᾶλλον ποιεῖ τοιοῦτον.

Ὁμοίως καὶ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως. οὗ γὰρ ἀφαιρεθέντος, τὸ λει-
πόμενον ἧττον τοιοῦτον, αὐτὸ μᾶλλον τοιοῦτον. Καὶ τὰ τοῖς ἐν-
αντίοις ἀμιγέστερα, μᾶλλον τοιαῦτα. οἷον λευκότερον τὸ τῷ μέ-
λανι ἀμιγέστερον. Ἔτι παρὰ τὰ εἰρημένα πρότερον, τὸ μᾶλλον
ὧν δεχόμενον τὸν οἰκεῖον τοῦ προκειμένου λόγον. οἷον εἰ τοῦ λευκοῦ
ἐστι λόγος, χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, λευκότερον ὃ ἐστι, μᾶλλον
χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως. Ἂν δ' ὧν μέρους, καὶ μὴ καθόλου
τὸ πρόβλημα τεθῇ, πρῶτον μὲν οἱ εἰρημένοι καθόλου κατασκευα-
στικοὶ, ἢ ἀνασκευαστικοὶ, τόποι πάντες χρήσιμοι. καθόλου γὰρ
ἀναιροῦντες ἢ κατασκευάζοντες, καὶ ὧν μέρους δείκνυμεν. εἰ
γὰρ παντὶ ὑπάρχει, καὶ τινὶ, καὶ εἰ μηδενὶ, οὐδέ τινι. μάλιστα
δ' ἐπίκαιροι, καὶ κοινοὶ τῶν τόπων, οἵ τε ἐκ τῶν ἀντικειμένων,
καὶ τῶν συστοίχων, καὶ τῶν πτώσεων. ὁμοίως γὰρ ἔνδοξον τὸ ἀξιῶ-
σαι εἰ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ λύπην πᾶσαν εἶναι κακὸν, τῷ εἴ
τις ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ λύπην εἶναί τινα κακόν. Ἔτι εἴ τις αἴ-
σθησις μή ἐστι δύναμις, καὶ ἀναισθησία τὶς, οὐκ ἔστιν ἀδυναμία.
καὶ εἴτι ὑπολεπτὸν ὧν στητὸν ὑπόληψίς τις ὧν στήμη. Γάλιν

εἴ τι τῶν ἀδίκων, ἀγαθὸν, καὶ τῶν δικαίων τὶ κακὸν, καὶ εἴ τι τῶν ἀδί-
κως κακὸν, καὶ τῶν δικαίως τὶ ἀγαθὸν, καὶ εἴ τι τῶν ἡδέων φευκτὸν,
καὶ ἡδονή τις φευκτόν. κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ εἴ τι τῶν ἡδέων ὠφέλι-
μον, ἡδονή τις ἀγαθόν. Καὶ μὴν τῶν φθαρτικῶν δὲ, καὶ τῶν γενέ-
σεων, καὶ φθορῶν, ὡσαύτως. εἰ γάρ τι φθαρτικὸν ἡδονῆς, ἢ μὴν σή-
μης ὄν, ἀγαθόν ἐστιν, εἴη ἂν τις ἡδονὴ ἢ μὴν σήμη τῶν κακῶν. ὁμοί-
ως δὲ καὶ εἰ φθορά τις μὴν σήμης τῶν ἀγαθῶν, ἢ ἡ γένεσις τῶν κακῶν,
ἔσται τις ἐπισήμη τῶν κακῶν. οἷον εἰ τὸ μὴν λανθανέσθαι ἅ τις αἰσχρὰ
ἔπραξε τῶν ἀγαθῶν, ἢ τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν κακῶν, εἴη ἂν τὸ
ἐπίστασθαι ἅ τις αἰσχρὰ ἔπραξε, τῶν κακῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ μὴν τῶν
ἄλλων. ἐν ἅπασι γὰρ ὁμοίως τὸ ἔνδοξον. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον
καὶ ἧττον καὶ ὁμοίως. εἰ γὰρ μᾶλλον μὲν τῶν δὲ ἄλλου γένους τὶ τοιοῦ-
τον, ἐκείνων δὲ μηδὲν ἐστιν, οὐδ' ἂν τὸ εἰρημένον εἴη τοιοῦτον. οἷον
εἰ μᾶλλον μὲν μὴν σήμη τις ἀγαθὸν ἢ ἡδονὴ, μὴ δὲ μία ἢ μὴν σήμη
ἀγαθὸν, οὐδ' ἂν ἡδονὴ εἴη. Καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίως δὲ καὶ ἧττον,
ὡσαύτως. ἔσται γὰρ καὶ ἀναιρεῖν καὶ κατασκευάζειν. πλὴν ἐκ μὴ
τοῦ ὁμοίως, ἀμφότερα. ἐκ δὲ τοῦ ἧττον, κατασκευάζειν μόνον, ἀνα-
σκευάζειν δὲ οὔ. εἰ γὰρ ὁμοίως δύναμίς τις ἀγαθὸν, καὶ μὴν σήμη.
ἔστι δέ τις δύναμις ἀγαθὸν, καὶ μὴν σήμη ἐστίν. εἰ δὲ μηδεμία
δύναμις, οὐδ' ἐπισήμη. εἰ δὲ ἧττον δύναμίς τις ἀγαθὸν ἢ ἐπι-
σήμη, ἔστι δέ τις δύναμις ἀγαθὸν, καὶ μὴν σήμη. εἰ δὲ μηδεμία
δύναμις ἀγαθὸν, οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐπισήμην μηδεμίαν εἶναι ἀγα-
θόν. δῆλον οὖν ὅτι κατασκευάζειν μόνον ἐστὶν ἐκ τοῦ ἧττον. Οὐ
μόνον δὲ δὲ ἄλλου γένους ἐστὶν ἀνασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ αὐ-
τοῦ, λαμβάνοντι τὸ μάλιστα τοιοῦτον. οἷον εἰ κεῖται ἐπισήμη τις
ἀγαθὸν, δειχθείη δ' ὅτι φρόνησις οὐκ ἀγαθὸν, οὐδ' ἄλλη οὐδε-
μία ἔσται, ἐπεὶ οὐδ' ἡ μάλιστα δοκοῦσα. Ἔτι δὲ ὑποθέσεως
ὁμοίως ἀξιώσαντας εἰ ἐνὶ, καὶ πᾶσιν ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν.
οἷον εἰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, καὶ τὰς ἄλλας, εἰ δὲ αὕτη
μὴ, μὴ δὲ τὰς ἄλλας. εἰ μὲν οὖν ὑπάρχειν τινὶ κεῖται, δεικτέον
ὅτι οὐχ ὑπάρχει τινί. ἀκολουθήσει γὰρ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τὸ, μη-
δενὶ ὑπάρχειν. εἰ δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχον κεῖται, δεικτέον ὅτι ὑπάρ-
χει τινί. καὶ γὰρ οὕτως ἀκολουθήσει τὸ πᾶσιν ὑπάρχειν. δῆλον
δὲ ἐστιν

δὲ ἐστιν ὅτι ὑποτιθέμενος ποιεῖ τὸ πρόβλημα καθόλου μὴν μέ-
ρους τεθέν. τὸν γὰρ μὴν μέρους ὁμολογοῦντα, καθόλου ἀξιοῖ ὁμο-
λογεῖν, ἐπειδὴ εἰ ἐνὶ, καὶ πᾶσιν ὁμοίως ἀξιοῖ ὑπάρχειν. Ἀδιο-
ρίστου μὲν οὖν ὄντος τοῦ προβλήματος, μοναχῶς ἀνασκευάζειν ἐν-
δέχεται. οἷον εἰ ἔφησεν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, ἢ μὴ ἀγαθὸν, καὶ μη-
δὲν ἄλλο προσδιώρισεν. εἰ μὲν γάρ τινα ἔφησεν ἡδονὴν ἀγαθὸν
εἶναι, δεικτέον καθόλου ὅτι οὐδεμία, εἰ μέλλει ἀναιρεῖσθαι τὸ προ-
κείμενον. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινα ἡδονὴν ἔφησε μὴ εἶναι ἀγαθὸν, δει-
κτέον καθόλου ὅτι πᾶσα. ἄλλως δ' οὐκ ἐνδέχεται ἀναιρεῖν. ἐὰν
γὰρ δείξωμεν ὅτι ἐστί τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθὸν, ἢ ἀγαθὸν, οὔπω ἀναι-
ρεῖται τὸ προκείμενον. δῆλον οὖν ὅτι ἀναιρεῖν μὴ, μοναχῶς ἐν-
δέχεται, κατασκευάζειν δὲ διχῶς. ἄν τε γὰρ καθόλου δείξωμεν
ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθὸν, ἄν τε ὅτι ἐστί τις ἡδονὴ ἀγαθὸν, δεδει-
γμένον ἔσται τὸ προκείμενον. ὁμοίως δὲ καὶ δὲν διαλεχθῆναι ὅτι
ἐστί τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθὸν, ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὐδεμία ἀγαθὸν, ἢ ὅτι
τὶς οὐκ ἀγαθὸν, διειλεγμένοι ἐσόμεθα ἀμφοτέρως, καὶ καθόλου
καὶ μὴν μέρους, ὅτι ἐστί τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν. Διωριομένης
δὲ τοῦ θέσεως οὔσης, διχῶς ἀναιρεῖν ἔσται. οἷον εἰ τεθείη τινὶ μὲν
ὑπάρχειν ἡδονῇ ἀγαθῷ εἶναι, τινὶ δὲ οὐχ ὑπάρχειν. εἴτε γὰρ πᾶ-
σα δειχθείη ἡδονὴ ἀγαθὸν, εἴτε μηδεμία, ἀνῃρημένον ἔσται τὸ
προκείμενον. εἰ δὲ μίαν μόνην ἔθηκεν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, τρι-
χῶς ἐνδέχεται ἀναιρεῖν. δείξαντες γὰρ ὅτι πᾶσα, ἢ ὅτι οὐδεμία,
ἢ ὅτι πλείους μιᾶς ἀγαθὸν, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸ προκείμε-
νον. μὴν πλεῖον δὲ τοῦ θέσεως διορισθείσης, οἷον ὅτι ἡ φρόνησις
μόνη τῶν ἀρετῶν μὴν σήμη, τετραχῶς ἐστιν ἀναιρεῖν. δειχθέντος
γὰρ ὅτι πᾶσα ἀρετὴ μὴν σήμη, ἢ ὅτι οὐδεμία, ἢ ὅτι καὶ ἄλλη τις,
οἷον ἡ δικαιοσύνη, ἢ ὅτι αὐτὴ ἡ φρόνησις οὐκ μὴν σήμη, ἀνῃρημέ-
νον ἔσται τὸ προκείμενον. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ μὴν βλέπειν μὴν τὰ
καθέκαστα ἐν οἷς ὑπάρχειν τὶ ἢ μὴ εἴρητε, καθάπερ ἐν τοῖς καθόλου
προβλήμασιν. Ἔτι δὲ ἐν τοῖς γένεσιν μὴν βλεπτέον, διαιροῦντα
κατ' εἴδη μέχρι τῶν ἀτόμων, καθάπερ πρότερον εἴρηται. ἄν τε γὰρ
παντὶ φαίνηται ὑπάρχον, ἄν τε μηδενὶ πολλὰ προσενέγκαντι,
ἀξιωτέον καθόλου ὁμολογεῖν, ἢ φορεῖν ἔνστασιν ἐπί τινος οὐχ ὑ-

τως Ἔτι ἐφ' ὧν ἐστιν ἢ εἴδει, ἢ ἀριθμῷ διορίσαι τὸ συμβεβηκὸς, σκεπτέον εἰ μηδὲν τούτων ὑπάρχει. οἷον ὅτι ὁ χρόνος οὐ κινεῖται οὐδέ ἐστι κίνησις, καταριθμησάμενον πόσα εἴδη κινήσεώς ἐστιν. εἰ γὰρ μηδὲν τούτων ὑπάρχει τῷ χρόνῳ, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται, οὐδέ ἐστι κίνησις. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ, οὐκ ἀριθμὸς, διελόμενον ὅτι πᾶς ἀριθμὸς, ἢ περιττὸς, ἢ ἄρτιος. εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ μήτε περιττὸν μήτε ἄρτιον, δῆλον ὅτι οὐκ ἀριθμός. πρὸς μὲν οὖν τὸ συμβεβηκὸς διὰ τῶν τοιούτων καὶ οὕτως ἀπαρχρητέον.

Τέλος τοῦ τρίτου τῶν τοπικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

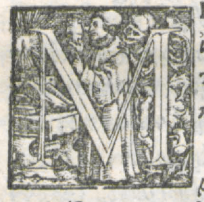

Μετὰ δὲ ταῦτα, περὶ τῶν πρὸς τὸ γένος καὶ τὸ ἴδιον ἀπασκεπτέον. ἔστι δὲ ταῦτα στοιχεῖα τῶν πρὸς ἀλλὸ ὅρους. περὶ αὐτῶν δὲ τούτων ὀλιγάκις αἱ σκέψεις γίνονται τοῖς διαλεγομένοις.

Ἂν δὴ τεθῇ γένος τινὸς τῶν ὄντων, πρῶτον μὲν ἀπαβλέπειν ἀπὸ πάντα τὰ συγγενῆ τοῦ λεχθέντι, εἴ τινος μὴ κατηγορεῖται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος. οἷον, εἰ τοῦ ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν γένος κεῖται, εἰ τὶς ἡδονὴ μὴ ἀγαθόν. εἰ γὰρ οὕτω, δῆλον, ὅτι οὐ γένος τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδονῆς. τὸ γὰρ γένος κατὰ πάντων τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἰδῶν κατηγορεῖται.

Εἶτα εἰ μὴ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, ἀλλ' ὡς συμβεβηκὸς, καθάπερ τὸ λευκὸν τοῦ χιόνος, ἢ ψυχῆς τὸ κινούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ. οὔτε γὰρ ἡ χιὼν ὅπερ λευκὸν, διόπερ οὐ γένος τὸ λευκὸν τοῦ χιόνος, οὔτε ἡ ψυχὴ ὅπερ κινούμενον. συμβέβηκε δὲ αὐτῇ κινεῖσθαι, καθάπερ καὶ τοῦ ζώῳ πολλάκις βαδίζειν τε, καὶ βαδίζοντι εἶναι. ἔτι τὸ κινούμενον οὐ τί ἐστιν, ἀλλά τι ποιοῦν ἢ πάσχον σημαίνειν ἔοικεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λευκόν. οὐ γὰρ τί ἐστι ἡ χιὼν, ἀλλὰ ποιόν τι δηλοῖ. ὥστ' οὐδέτερον αὐτῶν ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται.

Μάλιστα δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ συμβεβηκότος ὁρισμὸν ἀπαβλέπειν, εἰ ἐφαρμόττει

ἐφαρμόττει ἐπὶ τὸ ῥηθὲν γένος, οἷον καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. ἐνδέχεται γάρ τι κινεῖν αὐτὸ ἑαυτὸ, καὶ μὴ, ὁμοίως δὲ καὶ λευκὸν εἶναι καὶ μὴ, ὥστ' οὐδέτερον αὐτῶν γένος, ἀλλὰ συμβεβηκὸς, ἐπειδὴ συμβεβηκὸς ἐλέγομεν, ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τινὶ καὶ μή.

Ἔτι εἰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ διαιρέσει τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὸ μὲν οὐσία, τὸ δὲ ποιὸν, ἢ τὸ μὲν πρός τι, τὸ δὲ ποιόν. οἷον ἡ μὲν χιὼν καὶ ὁ κύκνος, οὐσία, τὸ δὲ λευκὸν, οὐκ οὐσία, ἀλλὰ ποιὸν, ὥστ' οὐ γένος τὸ λευκὸν τοῦ χιόνος, οὐδὲ τοῦ κύκνου. πάλιν ἡ μὴ ἀπαστήμη, τῶν πρός τι, τὸ δὲ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν, ποιόν. ὥστ' οὐ γένος τὸ καλὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀπαστήμης. τὰ γὰρ τῶν πρός τι γένη, καὶ αὐτὰ τῶν πρός τι δεῖ εἶναι. καθάπερ ἀπὸ τοῦ διπλασίου, καὶ γὰρ τὸ πολλαπλάσιον ὂν γένος τοῦ διπλασίου, καὶ αὐτὸ τῶν πρός τί ἐστι. καθόλου δὲ εἰπεῖν ὑπὸ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν, δεῖ τὸ γένος τοῦ εἴδει εἶναι. εἴτε γὰρ τὸ εἶδος οὐσία, καὶ τὸ γένος, καὶ εἰ ποιόν τι τὸ εἶδος, καὶ τὸ γένος ποιόν τι. οἷον εἰ τὸ λευκὸν ποιόν τι, καὶ τὸ χρῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Πάλιν εἰ ἀνάγκη εἴη, ἢ εἰ ἐνδέχεται τοῦ τεθέντος ἐν τῷ γένει, μετέχειν τὸ γένος. ὅρος δὲ τοῦ μετέχειν, τὸ ἀπαδέχεσθαι τὸν τοῦ μετεχομένου λόγον. δῆλον οὖν ὅτι τὰ μὲν εἴδη, μετέχει τῶν γενῶν, τὰ δὲ γένη τῶν εἰδῶν, οὔ. τὸ μὲν γὰρ εἶδος ἀπαδέχεται τὸν τοῦ γένους λόγον, τὸ δὲ γένος, τὸν τοῦ εἴδους οὔ. σκεπτέον οὖν εἰ μετέχει, ἢ ἐνδέχεται μετέχειν τοῦ εἴδους τὸ ἀποδοθὲν γένος. οἷον εἴ τις, τοῦ ὄντος ἢ τοῦ ἑνὸς γένος τό τι ἀποδοίη. συμβήσεται γὰρ μετέχειν τὸ γένος τοῦ εἴδους. κατὰ πάντων γὰρ τῶν ὄντων τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν κατηγορεῖται. ὥστε καὶ ὁ λόγος αὐτῶν. Ἔτι εἰ κατά τινος τὸ ἀποδοθὲν εἶδος ἀληθεύεσται, τὸ δὲ γένος μή. οἷον εἰ τὸ ὂν ἢ τὸ ἀπαστητὸν τοῦ δοξαστῷ γένος τεθείη. κατὰ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος τὸ δοξαστὸν κατηγορηθήσεται. πολλὰ γὰρ τῶν μὴ ὄντων δοξαστά. ὅτι δὲ τὸ ὂν ἢ τὸ ἀπαστητὸν οὐ κατηγορεῖται κατὰ τοῦ μὴ ὄντος, δῆλον. ὥστ' οὐ γένος τὸ ὂν, οὐδὲ τὸ ἀπαστητὸν τοῦ δοξαστοῦ. καθ' ὧν γὰρ τὸ εἶδος κατηγορεῖται, καὶ τὸ γένος δεῖ κατηγορεῖσθαι. Πάλιν εἰ μηδενὸς τῶν εἰδῶν ἐνδέχεται μετέχειν τὸ τεθὲν ἐν τοῦ γένει. ἀδύνατον γὰρ τοῦ γένους μετέχειν, μηδενὸς τῶν εἰδῶν μετέχον, ἂν μή τι τῶν κατὰ τὴν πρώτην

διαίρεσιν τῶν εἰδῶν ἢ, ταῦτα δὲ τοῦ γένους μόνον μετέχει. ἂν οὖν ἡ κίνησις, γένος τῆς ἡδονῆς τεθῇ, σκεπτέον εἰ μήτε φθορὰ μήτ' ἀλλοίωσις ἡ ἡδονὴ, μήτε τῶν λοιπῶν ἀποδοθεισῶν κινήσεων μηδεμία. δῆλον γὰρ ὅτι οὐδενὸς τῶν εἰδῶν ἂν μετέχοι, ὥστε οὐδὲ τοῦ γένους. ἐπειδὴ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ τοῦ γένους μετέχον, καὶ τῶν εἰδῶν τινὸς μετέχειν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη εἶδος ἡ ἡδονὴ τῆς κινήσεως, οὐδὲ τῶν ἀτόμων, οὐδὲ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως ὄντων. καὶ γὰρ τὰ ἄτομα μετέχει τοῦ γένους καὶ τῶν εἴδους. οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος, καὶ ἀνθρώπου μετέχει καὶ ζώου. Ἔτι εἰ ὠθῇ πλέον λέγεται τῶν γένους τὸ ἐν τῷ γένει τεθέν. οἷον τὸ δοξαστὸν τοῦ ὄντος. καὶ γὰρ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὄν, δοξαστόν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τὸ δοξαστὸν, εἶδος τῶν ὄντος, ὠθῇ πλέον γὰρ ἀεὶ τὸ γένος τοῦ εἴδους λέγεται. Γάλιν εἰ ὠθῇ ἴσων τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος λέγεται. οἷον εἰ τῶν πᾶσιν ἐπωμένων τὸ μὲν γένος, τὸ δὲ εἶδος τεθείη. καθάπερ τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν. παντὶ γὰρ τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν. ὥστ' οὐδέτερον οὐδετέρου γένος, ἐπειδὴ ὠθῇ ἴσων λέγεται. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ πρῶτον, καὶ ἡ ἀρχὴ, ἐπάλληλα τεθείη. ἥτε γὰρ ἀρχὴ, πρῶτον, καὶ τὸ πρῶτον, ἀρχή. ὥστ' εἰ ἀμφότερα τὰ εἰρημένα ταυτόν ἐστιν, ἢ οὐδέτερον οὐδετέρου γένος. στοιχεῖον δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, τὸ ὠθῇ πλέον τὸ γένος ἢ τὸ εἶδος, καὶ τὴν διαφορὰν λέγεσθαι. ἐπ' ἔλαττον γὰρ καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ γένους λέγεται. Ὁρᾷν δὲ καὶ εἴ τινος τῶν ἀδιαφόρων τῷ εἴδει μή ἐστι γένος τὸ εἰρημένον, εἰ μὴ δόξειεν ἄν. κατασκευάζοντι δὲ, εἰ ἔστι τινός. ταυτὸν γὰρ πάντων τῶν ἀδιαφόρων τῷ εἴδει, τὸ γένος. ἂν οὖν ἑνὸς δειχθείη, δῆλον ὅτι πάντων, κἂν ἑνὸς μὴ, δῆλον ὅτι οὐδενός. οἷον εἴ τις ἀτόμους τιθέμενος γραμμὰς, τὸ ἀδιαίρετον γένος αὐτῶν φήσειεν εἶναι. τῶν γὰρ διαίρεσιν ἐχουσῶν γραμμῶν, οὐκ ἔστι τὸ εἰρημένον γένος, ἀδιαφόρων οὐσῶν κατὰ τὸ εἶδος. ἀδιάφοροι γὰρ κατὰ τὸ εἶδος ἀλλήλαις, αἱ εὐθεῖαι γραμμαὶ πᾶσαι. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο γένος ἐστὶ τοῦ ἀποδοθέντος εἴδους, ὃ μήτε περιέχει τὸ ἀπροδοθὲν γένος, μήθ' ὑπ' ἐκεῖνό ἐστιν. οἷον εἴ τις τῆς δικαιοσύνης τῆς ὠθῇ πλεῖν γένος. ἔστι γὰρ καὶ ἡ ἀρετὴ γένος, καὶ οὐδέτερον τῶν γενῶν τὸ λοιπὸν περιέχει. ὥστ' οὐ κἂν εἴη ἡ ὠθῇ πλεῖν γένος τῆς δικαιοσύνης.

σύνης. δοκεῖ γὰρ ὅταν ἐν εἶδος ὑπὸ δύο γένη ᾖ, τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου περιέχεσθαι. ἔχει δὲ ἀπορίαν ἐπ' ἐνίων τὸ τοιοῦτον. δοκεῖ γὰρ ἐνίοις ἡ φρόνησις ἀρετή τε καὶ ὠθῇ πλεῖν εἶναι, καὶ οὐδέτερον τῶν γενῶν ὑπ' οὐδετέρου περιέχεσθαι. οὐ μὴν ὑπὸ πάντων γε συγχωρεῖται τὴν φρόνησιν ὠθῇ πλεῖν εἶναι. εἰ δ' οὖν τις συγχωροίη τὸ λεγόμενον ἀληθὲς εἶναι, ἀλλὰ τό γε ὑπάλληλα, ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἄμφω γίνεσθαι τὰ τοῦ αὐτοῦ γένη, τῶν ἀναγκαίων δόξειεν εἶναι. καθάπερ καὶ ὠθῇ τῆς ἀρετῆς καὶ ὠθῇ τῆς ὠθῇ πλεῖν συμβαίνει. ἄμφω γὰρ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστίν. ἑκάτερον γὰρ αὐτῶν ἕξις καὶ διάθεσίς ἐστι. σκεπτέον οὖν εἰ μηδέτερον ὑπάρχει τῷ ἀποδοθέντι γένει. εἰ γὰρ μὴ δ' ὑπάλληλά ἐστι τὰ γένη, μὴ δὲ ὑπὸ ταυτὸν ἄμφω, οὐκ ἂν εἴη τὸ ἀπροδοθὲν γένος. Σκοπεῖν δὲ καὶ τὸ γένος τοῦ ἀποδοθέντος γένους, καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐπάνω γένος, εἰ πάντα κατηγορεῖται τοῦ εἴδους, καὶ εἰ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. πᾶν γὰρ τὸ ἐπάνω γένος, κατηγορεῖσθαι δεῖ τοῦ εἴδους ἐν τῷ τί ἐστιν. εἰ οὖν τοῦ διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν. Γάλιν εἰ μετέχει τὸ γένος τοῦ εἴδους, ἢ αὐτὸ ἢ τῶν ἐπάνω τι γενῶν. οὐδενὸς γὰρ τὸ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω μετέχει. ἀνασκευάζοντι μὲν οὖν, καθάπερ εἴρηται χρηστέον. κατασκευάζοντι δὲ, ὁμολογουμένου μὲν ὑπάρχειν τῷ εἴδει τοῦ ῥηθέντος γένους, ὅτι δὲ ὡς γένος ὑπάρχει ἀμφισβητουμένου, ἀπόχρη τὸ δεῖξαί τι τῶν ἐπάνω γενῶν ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ εἴδους κατηγορούμενον. ἑνὸς γὰρ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορουμένου, πάντα καὶ τὰ ἐπάνω τούτου καὶ τὰ ὑποκάτω ἄνπερ κατηγορεῖται τοῦ εἴδους, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορηθήσεται. ὥστε καὶ τὸ ἀποδοθὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ὅτι δὲ ἑνὸς ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορουμένου, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἄνπερ κατηγορῆται, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορηθήσεται, δι' ἐπαγωγῆς ληπτέον. Εἰ δ' ἁπλῶς ὑπάρχειν ἀμφισβητεῖται τὸ ἀποδοθὲν γένος, οὐκ ἀπόχρη τὸ δεῖξαί τι τῶν ἐπάνω γενῶν ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον τοῦ εἴδους. οἷον εἰ τῆς βαδίσεως γένος ἀπέδωκε τὴν φορὰν, οὐκ ἀπόχρη τὸ δεῖξαι διότι κίνησίς ἐστιν ἡ βάδισις, πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι φορά ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ ἄλλαι κινήσεις εἰσίν. ἀλλὰ προσαποδεικτέον

ὅτι οὐδενὸς μετέχει ἡ βάδισις τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν τῆς φορᾶς, εἰ μὴ τῆς φορᾶς. ἀνάγκη γὰρ τὸ τοῦ γένους μετέχον, καὶ τῶν εἰδῶν τινος μετέχειν τῶν κατὰ τὴν πρώτην διαίρεσιν. εἰ οὖν ἡ βάδισις, μήτ' αὐξήσεως, μήτε μειώσεως, μήτε τῶν ἄλλων κινήσεων μετέχοι, δῆλον ὅτι τῆς φορᾶς ἂν μετέχοι. ὥστε εἴη ἂν γένος ἡ φορὰ τῆς βαδίσεως. Γάλιν ἐφ' ὧν τὸ εἶδος τὸ τεθὲν ὡς γένος κατηγορεῖται, σκοπεῖν εἰ καὶ τὸ ἀποδοθὲν γένος ἐν τοῦ τί ἐστιν αὐτῶν τούτων κατηγορεῖτο, ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὰ ἐπάνω τοῦ γένους πάντα. εἰ γάρ που διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν. εἰ γὰρ ἦν γένος, ἅπαντ' ἂν καὶ τὰ ἐπάνω τούτου, καὶ αὐτὸ οὗτος, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῖτο, ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ἀνασκευάζοντι μὲν οὖν χρήσιμον εἰ μὴ κατηγοροῖτο τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστιν, ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος κατηγορεῖται. κατασκευάζοντι, δὲ εἰ κατηγορεῖτο ἐν τοῦ τί ἐστι χρήσιμον. συμβήσεται γὰρ καὶ τὸ γένος, καὶ τὸ εἶδος, τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι. ὥστε τὸ αὐτὸ ὑπὸ δύο γένη γίνεται. ἀναγκαῖον οὖν ὑπάλληλα τὰ γένη εἶναι. ἂν οὖν διεχθῇ ὃ βουλόμεθα γένος κατασκευάσαι μὴ ὂν ὑπὸ τὸ εἶδος, δῆλον ὅτι τὸ εἶδος ὑπὸ τοῦτ' ἂν εἴη. ὥστε δεδειγμένον ἂν εἴη ὅτι γένος οὗτος. Σκοπεῖν δὲ καὶ τοὺς λόγους τῶν γενῶν εἰ ἐφαρμόττουσιν ἐπί τε τὸ ἀποδοθὲν εἶδος, καὶ ὑπὸ τὰ μετέχοντα τοῦ εἴδους. ἀνάγκη γὰρ τοὺς τῶν γενῶν λόγους κατηγορεῖσθαι τοῦ εἴδους, καὶ τῶν μετεχόντων τοῦ εἴδους. εἰ οὖν που διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν. Γάλιν εἰ τὴν διαφορὰν ὡς γένος ἀπέδωκεν, οἷον εἰ τὸ ἀθάνατον γένος θεοῦ. διαφορὰ γάρ ἐστι ζώου τὸ ἀθάνατον, ἐπειδὴ τῶν ζώων τὰ μὲν θνητὰ, τὰ δὲ ἀθάνατα. δῆλον οὖν ὅτι διημάρτηται. οὐδενὸς γὰρ ἡ διαφορὰ γένος ἐστίν. ὅτι δὲ τοῦτ' ἀληθὲς, δῆλον. οὐδεμία γὰρ διαφορὰ σημαίνει τί ἐστιν, ἀλλὰ μᾶλλον ποιόν τι, καθάπερ τὸ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν. Καὶ εἰ τὴν διαφορὰν εἰς τὸ γένος ἔθηκεν ὡς εἶδος, οἷον τὸ περιττὸν, ὅπερ ἀριθμόν. διαφορὰ γὰρ ἀριθμοῦ τὸ περιττὸν οὐκ εἶδός ἐστιν. οὐδὲ δοκεῖ μετέχειν, ἡ διαφορὰ τοῦ γένους. πᾶν γὰρ τὸ μετέχον τοῦ γένους, ἢ εἶδος, ἢ ἄτομόν ἐστιν, ἡ δὲ διαφορὰ, οὔτε εἶδος, οὔτε ἄτομόν ἐστι. δῆλον οὖν ὡς οὐ μετέχει τοῦ γένους

νους ἡ διαφορά. ὥστ' οὐδὲ τὸ περιττὸν, εἶδος ἂν εἴη, ἀλλὰ διαφορὰ, ἐπεὶ οὐ μετέχει τοῦ γένους. Ἔτι εἰ τὸ γένος εἰς τὸ εἶδος ἔθηκεν, οἷον τὴν σύναψιν, ὅπερ συνοχὴν, ἢ τὴν μίξιν, ὅπερ κρᾶσιν, ἢ ὡς πλάτων ὁρίζεται φορὰν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον τὴν σύναψιν συνοχὴν εἶναι, ἀλλ' ἀνάπαλιν τὴν συνοχὴν, σύναψιν. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἁπτόμενον συνέχεται, ἀλλὰ τὸ συνεχόμενον ἅπτεται. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. οὔτε γὰρ ἡ μίξις ἅπασα κρᾶσις. ἡ γὰρ τῶν ξηρῶν μίξις, οὐκ ἔστι κρᾶσις. οὐδ' ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ πᾶσα, φορά. ἡ γὰρ βάδισις, οὐ δοκεῖ φορὰ εἶναι. σχεδὸν γὰρ ὑπὸ τῶν ἀκουσίως τόπον ἐκ τόπου μεταβαλλόντων λέγεται. καθάπερ ὑπὸ τῶν ἀψύχων συμβαίνει. δῆλον δ' ὅτι καὶ ὑπὸ πλέον λέγεται τὸ εἶδος τοῦ γένους, ἐν τοῖς ἀποδοθεῖσι, δέον ἀνάπαλιν γίνεσθαι. Γάλιν εἰ τὴν διαφορὰν εἰς τὸ εἶδος ἔθηκεν, οἷον τὸ ἀθάνατον, ὅπερ θεόν. συμβήσεται γὰρ ἐπ' ἴσων ἢ ὑπὸ πλειόνων τὸ εἶδος λέγεσθαι. ἀεὶ γὰρ ἡ διαφορὰ ἐπίσης ἢ ὑπὸ πλεῖον τοῦ εἴδους λέγετο. Ἔτι εἰ τὸ γένος εἰς τὴν διαφορὰν ἔθηκεν, οἷον τὸ χρῶμα, ὅπερ συγκριτικὸν, ἢ τὸν ἀριθμὸν, ὅπερ περιττόν. Καὶ εἰ τὸ γένος ὡς διαφορὰν εἶπεν. ἐγχωρεῖ γάρ τινα καὶ τοιαύτην κομίσαι θέσιν, οἷον κράσεως, τὴν μίξιν διαφορὰν, ἢ φορᾶς τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. Σκεπτέον δὲ πάντα τὰ τοιαῦτα διὰ τῶν αὐτῶν. ὑπὸ κοινωνοῦσι γὰρ οἱ τόποι. ὑπὸ πλέον τε γὰρ τὸ γένος τῆς διαφορᾶς δεῖ λέγεσθαι, καὶ μὴ μετέχειν τῆς διαφορᾶς. οὕτως δὲ ἀποδοθέντος, οὐδέτερον τῶν εἰρημένων δυνατὸν συμβαίνειν. ἐπ' ἔλαττόν τε γὰρ ῥηθήσεται, καὶ μεθέξει τὸ γένος τῆς διαφορᾶς.

Γάλιν εἰ μηδεμία διαφορὰ κατηγορεῖται τῶν τοῦ γένους κατὰ τοῦ ἀποδοθέντος εἴδους, οὐδὲ τὸ γένος κατηγορηθήσεται. οἷον ψυχῆς, οὔτε τὸ περιττὸν, οὔτε τὸ ἄρτιον κατηγορεῖται, ὥστ' οὐδ' ὁ ἀριθμός. Ἔτι εἰ πρότερον φύσει τὸ εἶδος, καὶ συναναιρεῖ τὸ γένος. δοκεῖ γὰρ τὸ ἐναντίον, οὐκ ἂν εἴη γένος. Ἔτι εἰ ἐνδέχεται ἀπολιπεῖν τὸ εἰρημένον γένος ἢ τὴν διαφοράν. οἷον ψυχὴν, τὸ κινεῖσθαι, ἢ δόξαν τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος, οὐκ ἂν εἴη τῶν εἰρημένων οὐδέτερον γένος, οὐδὲ διαφορά. δοκεῖ γὰρ τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ παρακολουθεῖν ἕως ἂν ᾖ τὸ εἶδος. Σκοπεῖν δὲ καὶ

εἰ τὸ ἐν γένει κείμενον μετέχει τινὸς ἐναντίου τοῦ γένει, ἢ ἐνδέχεται μετέχειν. τὸ γὰρ αὐτὸ τῶν ἐναντίων ἅμα μεθέξει. ἐπειδὴ τὸ μὲν γένος οὐδέποτε ἀπολείπει. μετέχει δὲ καὶ τοὐναντίου, ἢ ἐνδέχεται μετέχειν. Ἔτι εἴ τινος κοινωνεῖ τὸ εἶδος, ὃ ἀδύνατον ὅλως ὑπάρχειν τοῖς ὑπὸ τὸ γένος. οἷον εἰ ἡ ψυχὴ τῆς ζωῆς κοινωνεῖ, τῶν δ' ἀριθμῶν μηδένα δυνατὸν ζῆν, οὐκ ἂν εἴη εἶδος ἀριθμοῦ ἡ ψυχή. Σκεπτέον δὲ καὶ εἰ ὁμώνυμον τὸ εἶδος τῷ γένει, στοιχείοις χρώμενον τοῖς εἰρημένοις, πρὸς τὸ ὁμώνυμον. συνώνυμον γὰρ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. Ἐπεὶ δὲ γένους παντὸς εἴδη πλείω, σκοπεῖν, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἕτερον εἶδος εἶναι τοῦ εἰρημένου γένους. εἰ γὰρ μή ἐστι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη γένος ὅλως τὸ εἰρημένον. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ τὸ κατὰ μεταφορὰν λεγόμενον, ὡς γένος ἀπέδωκεν, οἷον τὴν σωφροσύνην, συμφωνίαν. πᾶν γὰρ γένος κυρίως κατὰ τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, ἡ δὲ συμφωνία κατὰ τοῦ σωφροσύνης, οὐ κυρίως, ἀλλὰ κατὰ μεταφοράν. πᾶσα γὰρ συμφωνία, ἐν φθόγγοις. Ἔτι ἐὰν ᾖ ἐναντίον τι τοῦ εἴδει, σκοπεῖν. ἔστι δὲ πλεοναχῶς ἡ σκέψις. πρῶτον μὲν εἰ ἐν τῷ αὐτῷ γένει, καὶ τὰ ἐναντία, μὴ ὄντος ἐναντίου τῷ γένει. δεῖ γὰρ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἶναι, ἂν μηδὲν ἐναντίον τοῦ γένει ᾖ. ὄντος δὲ ἐναντίου τῷ γένει, σκοπεῖν, εἰ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ ἐστίν. ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ εἶναι, ἄνπερ ᾖ ἐναντίον τι τῷ γένει. φανερὸν δὲ τούτων ἕκαστον, διὰ τοῦ ἐπαγωγῆς. Πάλιν εἰ ὅλως ἐν μηδενὶ γένει τὸ τοῦ εἴδει ἐναντίον, ἀλλ' αὐτὸ γένος, οἷον τὸ ἀγαθόν. εἰ γὰρ οὗτος μὴ ἐν γένει, οὐδὲ τὸ ἐναντίον τούτου ἐν γένει ἔσται, ἀλλ' αὐτὸ γένος, καθάπερ ὧν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ συμβαίνει. οὐδέτερον γὰρ τούτων ἐν γένει, ἀλλ' ἑκάτερον αὐτῶν γένος. Ἔτι εἰ ἐναντίον τινὶ καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, καὶ τῶν μὲν ἐστί τι μεταξὺ, τῶν δὲ μή. εἰ γὰρ τῶν γενῶν ἐστί τι μεταξὺ, καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ εἰ τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν γενῶν. καθάπερ ὧδι ἀρετῆς, καὶ κακίας, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀδικίας. ἑκατέρων γάρ ἐστί τι μεταξύ. ἔνστασις τούτου, ὅτι ὑγιείας καὶ νόσου, οὐδὲν μεταξὺ, κακοῦ δὲ καὶ ἀγαθοῦ, τι μεταξύ. Ἔτι εἰ ἔστι μέν τι ἀμφοῖν ἀνὰ μέσον καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν γενῶν, μὴ ὁμοίως δὲ, ἀλλὰ τῶν μὲν,

κατὰ

A Contrario Spl: tili.

κατὰ ἀπόφασιν, τῶν δὲ, ὡς ὑποκείμενον. ἔνδοξον γὰρ, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν. καθάπερ ὧδι ἀρετῆς, καὶ κακίας, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀδικίας. ἀμφοῖν γὰρ κατὰ ἀπόφασιν τὸ ἀνὰ μέσον. Ἔτι ὅταν μὴ ᾖ ἐναντίον τῷ γένει, σκοπεῖν μὴ μόνον εἰ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ αὐτῷ γένει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνὰ μέσον. ἐν ᾧ γὰρ τὰ ἄκρα, καὶ τὸ μέσον, οἷον ὧν λευκοῦ καὶ μέλανος. τὸ γὰρ χρῶμα γένος τούτων τε καὶ τῶν ἀνὰ μέσον χρωμάτων ἁπάντων. ἔνστασις, ὅτι ἡ μὲν ἔνδεια καὶ ὑπερβολὴ, ἐν τῷ αὐτῷ γένει. ἐν τοῦ κακῷ γὰρ ἄμφω. τὸ δὲ μέτριον, ἀνὰ μέσον ὂν τούτων, οὐκ ἐν τῷ κακῷ, ἀλλ' ἐν τοῦ ἀγαθῷ. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν γένος ἐναντίον τινὶ, τὸ δὲ εἶδος μηδενί. εἰ γὰρ τὸ γένος ἐναντίον τινὶ, καὶ τὸ εἶδος. καθάπερ ἀρετὴ καὶ κακία, καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων σκοποῦντι, φανερὸν ἂν δόξειεν εἶναι τὸ τοιοῦτον. ἔνστασις, ὧδι τῆς ὑγιείας καὶ νόσου. ἁπλῶς μὲν γὰρ ὑγίεια, νόσῳ ἐναντία, ἡ δέ τις νόσος εἶδος ὂν νόσου, οὐδενὶ ἐναντίον. οἷον ὁ πυρετὸς, καὶ ἡ ὀφθάλμια, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ἀναιροῦν τι μὲν οὖν, τοσαυταχῶς ὧν σκεπτέον. εἰ γὰρ μὴ ὑπάρχει τὰ εἰρημένα, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν. κατασκευάζοντι δὲ, τριχῶς. πρῶτον μὲν, εἰ τὸ ἐναντίον τῷ εἴδει, ἐν τῷ εἰρημένῳ γένει, μὴ ὄντος ἐναντίου τοῦ γένει. εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τούτῳ, δῆλον ὅτι καὶ τὸ προκείμενον. Ἔτι εἰ τὸ ἀνὰ μέσον ἐν τοῦ εἰρημένῳ γένει. ἐν ᾧ γὰρ τὰ ἀνὰ μέσον, καὶ τὰ ἄκρα. Πάλιν ἐὰν ᾖ ἐναντίον τι τῷ γένει, σκοπεῖν εἰ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ. ἂν γὰρ ᾖ, δῆλον ὅτι καὶ τὸ προκείμενον ἐν τῷ προκειμένῳ. Πάλιν ὧδι τῶν πτώσεων καὶ τῶν συστοίχων, εἰ ὁμοίως ἀκολουθοῦσι καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατασκευάζοντι. ἅμα γὰρ ἐνὶ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει. οἷον εἰ ἡ δικαιοσύνη ὧν στήμη τις, καὶ τὸ δικαίως ὧν στημόνως, καὶ ὁ δίκαιος ὧν στήμων. ἐὰν δὲ τούτων τι μὴ, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδέν. Πάλιν ὧν τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. οἷον τὸ ἡδὺ ὁμοίως ἔχει πρὸς τὴν ἡδονὴν, καὶ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τὸ ἀγαθόν. ἑκάτερον γὰρ ἑκατέρου ποιητικόν. εἰ οὖν ἔστιν ἡ ἡδονὴ ὅπερ ἀγαθὸν, καὶ τὸ, ἡδὺ ὅπερ ὠφέλιμον ἔσται. δῆλον γὰρ ὅτι ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιητικόν, ἐπειδὴ ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν.

Ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν γενέσεων καὶ ὑπὲρ τῶν φθορῶν. οἷον εἰ τὸ οἰκοδομεῖν ἐνεργεῖν, τὸ ᾠκοδομηκέναι ἐνηργηκέναι. καὶ εἰ τὸ μανθάνειν ἀναμιμνήσκεσθαι, τὸ μεμαθηκέναι, ἀναμεμνῆσθαι. καὶ εἰ τὸ διαλύεσθαι φθείρεσθαι, καὶ τὸ διαλελύσθαι, ἐφθάρθαι. καὶ ἡ διάλυσις, φθορά τις. καὶ ὑπὲρ τῶν γενητικῶν καὶ φθαρτικῶν, ὡσαύτως. καὶ ὑπὲρ τῶν δυνάμεων καὶ χρήσεων, καὶ ὅλως καθ' ὁποιανοῦν ὁμοιότητα, καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατασκευάζοντι σκεπτέον. καθάπερ ὑπὲρ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐλέγομεν. εἰ γὰρ τὸ φθαρτικὸν διαλυτικὸν, καὶ τὸ φθείρεσθαι διαλύεσθαι. καὶ εἰ τὸ γενητικὸν ποιητικὸν, τὸ γίνεσθαι ποιεῖσθαι, καὶ ἡ γένεσις ποίησις. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν δυνάμεων καὶ χρήσεων. καὶ ὅλως εἰ ἡ δύναμις διάθεσις, καὶ τὸ δύνασθαι διακεῖσθαι. καὶ εἴ τινος ἡ χρῆσις ἐνέργεια, τὸ χρῆσθαι ἐνεργεῖν, καὶ τὸ κεχρῆσθαι ἐνηργηκέναι. Ἂν δὲ στέρησις ᾖ τὸ ἀντικείμενον τοῦ εἴδει, διχῶς ἐστιν ἀνελεῖν. πρῶτον μὲν εἰ ἐν τῷ ἀποδοθέντι γένει τὸ ἀντικείμενον. ἢ γὰρ ἁπλῶς ἐν οὐδενὶ γένει τοῦ αὐτῷ ἡ στέρησις, ἢ οὐκ ἐν τοῦ ἐσχάτῳ. οἷον εἰ ἡ ὄψις ἐν ἐσχάτῳ γένει τῇ αἰσθήσει, ἡ τυφλότης οὐκ ἔσται αἴσθησις.

Δεύτερον δὲ, εἰ καὶ τῷ γένει καὶ τῷ εἴδει ἀντίκειται στέρησις, μή ἐστι δὲ τὸ ἀντικείμενον ἐν τοῦ ἀντικειμένῳ, οὐδ' ἂν τὸ ἀποδοθὲν ἐν τῷ ἀποδοθέντι εἴη. ἀναιροῦντι μὲν οὖν, καθάπερ εἴρηται χρηστέον. κατασκευάζοντι δὲ, μοναχῶς. εἰ γὰρ τὸ ἀντικείμενον ἐν τῷ ἀντικειμένῳ, καὶ τὸ προκείμενον ἐν τῷ προκειμένῳ ἂν εἴη. οἷον εἰ ἡ τυφλότης ἀναισθησία τίς καὶ ἡ ὄψις αἴσθησις. Γάλιν ὑπὲρ τῶν ἀποφάσεων σκοπεῖν ἀνάπαλιν, καθάπερ ὑπὲρ τοῦ συμβεβηκότος ἐλέγετο. οἷον εἰ τὸ ἡδὺ ὅπερ ἀγαθὸν, τὸ μὴ ἀγαθὸν, οὐχ ἡδύ. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἔχει, εἴη ἂν τι οὐκ ἀγαθὸν ἡδύ. ἀδύνατον γὰρ εἴπερ τὸ ἀγαθὸν γένος τοῦ ἡδέος, εἶναί τι μὴ ἀγαθὸν ἡδύ. ὧν γὰρ τὸ γένος μὴ κατηγορεῖται, οὐδὲ τῶν εἰδῶν οὐδέν. καὶ κατασκευάζοντι δὲ, ὡσαύτως σκεπτέον. εἰ γὰρ τὸ μὴ ἀγαθὸν οὐχ ἡδὺ, τὸ ἡδὺ ἀγαθόν. ὥστε γένος τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδέος. Ἐὰν δὲ ᾖ πρός τι τὸ εἶδος, σκοπεῖν εἰ καὶ τὸ γένος πρός τι. εἰ γὰρ τὸ εἶδος τῶν πρός τι, καὶ τὸ γένος. καθάπερ ὑπὲρ τοῦ διπλασίου καὶ πολλαπλασίου, ἑκάτερον γὰρ τῶν πρός τι. εἰ δὲ τὸ γένος τῶν πρός τι, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ εἶδος. ἡ μὲν

δος. ἡ μὲν γὰρ ὑπὲρ στήμη, τῶν πρός τι, ἡ δὲ γραμματικὴ, οὔ. ἢ οὐδὲ τὸ πρότερον ῥηθὲν, ἀληθὲς ἂν δόξειεν. ἡ γὰρ ἀρετὴ, ὅπερ ἀγαθὸν, καὶ ὅπερ καλὸν, καὶ ἡ μὲν ἀρετὴ, τῶν πρός τι, τὸ δὲ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν, οὐ τῶν πρός τι, ἀλλὰ ποιά. Γάλιν εἰ μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ λέγεται τὸ εἶδος, καθ' αὑτό τε καὶ κατὰ τὸ γένος. οἷον εἰ τὸ διπλάσιον, ἡμίσεως λέγεται διπλάσιον, καὶ τὸ πολλαπλάσιον ἡμίσεως δεῖ λέγεσθαι. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν εἴη τὸ πολλαπλάσιον, γένος τοῦ διπλασίου. Ἔτι εἰ μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ κατά τε τὸ γένος λέγεται καὶ κατὰ πάντα τὰ τοῦ γένους γένη. εἰ γὰρ τὸ διπλάσιον ἡμίσεως καὶ πολλαπλάσιόν ἐστι, καὶ τὸ ὑπερέχον ἡμίσεως ῥηθήσεται, καὶ ἁπλῶς κατὰ πάντα τὰ ἐπάνω γένη, πρὸς τὸ ἥμισυ ῥηθήσεται. ἔνστασις, ὅτι οὐκ ἀνάγκη καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ τὸ γένος πρὸς ταὐτὸ λέγεσθαι. ἡ γὰρ ὑπὲρ στήμη, ὑπὲρ στητοῦ λέγεται. ἕξις δὲ καὶ διάθεσις, οὐκ ὑπὲρ στητοῦ, ἀλλὰ ψυχῆς. Γάλιν εἰ ὡσαύτως λέγεται τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος κατὰ τὰς πτώσεις. οἷον εἴ τινι ἢ τινος, ἢ ὁσαχῶς ἄλλως λέγεται. ὡς γὰρ τὸ εἶδος καὶ τὸ γένος, καθάπερ ὑπὲρ τοῦ διπλασίου καὶ τῶν ἐπάνω. τινὸς γὰρ καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ πολλαπλάσιον. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ὑπὲρ στήμης. τίνος γὰρ καὶ αὐτὴ καὶ τὰ γένη, οἷον ἥ τε διάθεσις καὶ ἡ ἕξις. ἔνστασις, ὅτι ἐνιαχοῦ οὐχ οὕτω. τὸ μὲν γὰρ διαφερόν καὶ τὸ ἐναντίον, τινὶ, τὸ δ' ἕτερον γένος ὂν τούτων, οὔ τινι, ἀλλά τινος. ἕτερον γάρ τινος λέγεται. Γάλιν εἰ ὁμοίως τὰ πρός τι κατὰ τὰς πτώσεις λεγόμενα, μὴ ὁμοίως ἀντιστρέφει. καθάπερ ὑπὲρ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ πολλαπλασίου. ἑκάτερον γὰρ τούτων τινὸς, καὶ αὐτὸ, καὶ κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν λέγεται. τινὸς γὰρ καὶ τὸ ἥμισυ καὶ τὸ πολλοστημόριον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ὑπὲρ στήμης, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑπολήψεως. αὗται γάρ τινος. καὶ ἀντιστρέφει ὁμοίως. τότε γὰρ ὑπολήπτον καὶ τὸ ὑπὲρ στητὸν, τινί. εἰ οὖν ἐπί τινος μὴ ὁμοίως ἀντιστρέφει, δῆλον ὅτι οὐ γένος θάτερον θατέρου. Γάλιν εἰ μὴ πρὸς ἴσα τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος λέγεται. ὁμοίως γὰρ καὶ ἰσαχῶς ἑκάτερον δοκεῖ λέγεσθαι. καθάπερ ὑπὲρ τῆς δωρεᾶς καὶ τῆς δόσεως. ἥ τε γὰρ δωρεὰ, καί τινος καί τινι λέγεται. καὶ ἡ δόσις τινὸς καί τινι. ἔστι δὲ ἡ δόσις γένος τῆς δωρεᾶς. ἡ γὰρ δωρεὰ, δόσις ἐστὶν ἀναπό-

λοτος. ἐπ' ψίῳ δὲ οὐ συμβαίνῃ πᾶς ἴζα λέγεσθαί. τὸ μὲν γὰρ ὑπερέχον κὰι τὸ μεῖζον, ἴσου τὸ ἴσον. ὥσπερ γὰρ τὸ ὑπερέχον τῆ τὸ μεῖζον, ἴσου τὸ ἴσον ὑπερέχει, καὶ ἴσος ὑπερέχει. ὥστ' οὐ γράφει τὰ εἰρημένα τῶ ἁπλασίᾳ. ἐπεὶ ἡ πᾶς ἴσα τῷ εἴδει λέγεται, ἢ οὐ καθόλου ἀληθὲς τὸ πᾶς ἴζα τὸ γράφειν καὶ τὸ εἴδος λέγεσθαι. Ὁρᾷ δὲ καὶ εἰ τῶν ἀντικειμένων τὸ ἀντικείμενον γράφειν. οἷον εἰ τῶν ἁπλασίων τὸ πολλαπλάσιον, εἰ τῶν ἡμίσεως τὸ πολλοστημόριον. λεῖ γὰρ τὸ ἀνελειμμένον τῶν ἀντικειμένων γράφειν. εἰ οὖν τις θείη τῶν ἀοράτων ὅπερ αἰσθητὸν, δήσει καὶ τὸ ἀόρατον ὅπερ αἰσθητὸν εἶναι. οὐκ ἔστι λέγειν. οὐδὲ γὰρ πᾶν τὸ ἀόρατον, αἰσθητόν. οὐ γὰρ τῶν νοητῶν γένος ἀόρατά. ὥστ' οὐ γράφει τὸ αἰσθητὸν τῶν ἀοράτων. εἰ δὲ μὴ, οὐδ' ἡ αἰσθήσις τῆ ἐπιστήμης. Ἐπεὶ δὲ τῶν πρός τι λεγομένων, τὰ μὲν ἔχει ἀνάγκης γένεσιν ἐκείνοις, ἢ πρὸς ἐκεῖνά ἐστι, πᾶς ἄποτε τυγχάνει λεγόμενα. οἷον ἡ διάθεσις καὶ ἡ ἕξις οὐ ἡ συμμετρία. γένεσιν γὰρ ἀδιαίρετ' ὑπάρχειν τὰ εἰρημένα, ἢ γένεσιν ἐκείνοις πᾶς ἀποδίδοται λέγεται, γένεσις δὲ, οἷον εἰ ἀόρατον ἡ ψυχὴ, ὁ δὲν κωλύει τῆς αὐτῆς ἀόρατον εἶναι τῆ ψυχῆ. ἀκ ἀναγκαῖον δέ. διαιρετὸν γὰρ οὐ οὐδὲν ὑπάρχειν τῆ αὐτῆ ταὐτῷ. τὰ δὲ ἁπλῶς ἀκ γένεσις γένεσιν ἐκείνοις ὑπάρχειν πᾶς ἄποτε τυγχάνει λεγόμενα. οἷον τὸ γένεσιν τῶ γένεσιν, ὁ δὲ τῷ ἐπιστήμῃ γένεσιν τῶ ἀόρατῳ, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ τὸ ἐπιστητὸν ψυχὴ ἢ ἄνθρωπος ὄν. Σκοπεῖν χρὴ ἐὰν ἧς εἰς γένος θῇ τὸ τοιοῦτον εἰς μὴ τοιοῦτον. οἷον εἰ τῷ μνήμῃ μονὴν ἀόρατον εἶποι. πᾶσα γὰρ μονὴ γένεσιν τῶ μένειν ἡ πρὸς ἐκεῖνο, ὥστε καὶ ἡ τῆ ἐπιστήμης μονὴ, γένεσιν τῆ ἀοράτῳ. ἡ μνήμη ἄρα γένεσιν τῆ ἐπιστήμῃ, ἐπεὶ ἡ μονὴ τῆς ἐπιστήμης ὅτι. ὥστε δ' οὐκ ἐνδέχεται. μνήμη γὰρ πᾶσα γένεσιν ψυχῆ. ἔστι δ' ὁ ἐρημένος τόπος καὶ πᾶς τὸ συμβεβηκός κοινός. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ μνήμης γένεσιν συμβεβηκέναι φάσκειν αὐτῆ ὥστε. εἰ γὰρ ὁπωσοῦν ὅτιν ἡ μνήμη μονὴ ἀοράτου, ὁ αὐτὸς ἁρμόσει πρὸς αὐτῆς λόγος. Πάλιν ἐπεὶ ἕξις εἰς τῶν ἐνόρμησιν ἔθηκεν, ἢ τῆ ἐνόρμησιν εἰς τῶν ἕξιν, ἀκ ἔστι γένος τὸ ἐναντίον. οἷον εἰ τῆ αἴσθησιν κίνησιν εἶναι σώματος. ἡ μὴ γὰρ

αἴσθησις,

αἴσθησις, ἕξις, ἡ δὲ κίνησις, ἐνόρμησις. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τῆ μνήμῃ ἕξιν καθεκτικὴν ὑπολήψεως εἶπεν. ἀδύνατον γὰρ μνήμη ἕξις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνόρμησις. διαμαρτάνουσι δὲ καὶ οἱ τῶν ἕξιν εἰς τῆ ἀνθρωπίνην δυνάμιν τάττοντες. οἷον τῶν πραότητα, ἐγκράτειαν ὀργῆς, καὶ τῶν ἀνδρείαν ἢ τῶν δικαιοσύνην, φόβων καὶ κερδῶν ἐγκράτειαν. ἀνδρεῖος μὲν γὰρ καὶ πρᾶος ὁ ἀπαθὴς λέγεται. ἐγκρατὴς δ', ὁ κάκων καὶ μὴ ἀγόμενος. ἴσως μὲν οὖν ἀκολουθεῖ δυνάμις ἑκατέρῳ διαιτᾶν, ὥστε εἰ πάθοι, μὴ ἄγεσθαι, ἀλλὰ κρατεῖν. ἀμῶν γε ὅτι, τῷ μὲν ἀνδρείῳ, τῷ δὲ, πράῳ εἶναι, ἀλλὰ τὸ ὅλως μὴ πάσχειν ὑπὸ τῆ θυμοῦ μηδενί. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἀκολουθοῦν ὑπωσοῦν, ὡς γένος τιθέασιν, οἷον τῶν λύπῃ τὸ ὀργῆς, καὶ τῶν ἡδονῆ τὸ αἰσχρῶν φόβον εἶπεν, ἢ τῶν ὀργῶν λύπῃ, οὐ συμβήσεται ἐν τῷ αὐτῷ, τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος ὑπάρχειν. ἡ μὲν γὰρ αἰσχύνη, ἐν τῷ λογισικῷ, ὁ δὲ φόβος ἐν τῷ θυμοειδεῖ. καὶ ἡ μὲν λύπη, ἐν τῷ ἀνθυμητικῷ. ἐν τούτῳ γὰρ καὶ ἡ ἡδονὴ, ἡ δὲ ὀργὴ, ἐν τῷ θυμοειδεῖ. ὥστ' οὐ γένη τὰ ἀποδοθέντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τοῖς εἴδεσι πέφυκε γίνεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ Φιλία ἐν τῷ ἀνθυμητικῷ, οὐκ ἂν εἴη βούλησίς τις. πᾶσα γὰρ βούλησις, ἐν

τῷ λογικῷ. χρήσιμος δὲ ὁ τόπος καὶ πρὸς τὸ συμβεβηκός. ᾧ τῷ αὐτῷ γὰρ τὸ συμβεβηκὸς καὶ ᾧ συμβέβηκεν. ὥστ' ἂν μὴ ᾧ ᾖ αὐτῷ φάινηται, λῆλον ὅτι τὸ συμβέβηκεν. Ἔτι εἰ κατά τι τὸ εἶδος τὸ εἰρημένου γένους μετέχει. τὸ δοκεῖ γ' κατά τι μετέχειν τὸ γένος. τὸ γὰρ ὄντι ὁ ἄνθρωπος κατά τι ζῷον. τὸδε ἡ γραμματική, κατά τι ὡς τύχη μικ. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων. σκοπεῖν οὖν εἰ ἐπί τινων κατά τι μετέχεται τὸ γένος. οἷον εἰ τὸ ζῷον ὂν μὲν αἰσθητόν, ἢ ὁρατόν, εἴρηται. κατά τι γ' αἰσθητὸν καὶ ὁρατὸν τὸ ζῷον. ἡ δὲ τὸ σῶμα γ' αἰσθητὸν ἢ ὁρατόν, ἡ δὲ τῶν ψυχῶν, οὔ. ὥστε οὐκ ἂν εἴη γένη τὰ ζῶα, τὸ ὁρατὸν & τὸ αἰσθητόν. Λανθάνουσι δ' ἐνίοτε καὶ τὸ ὅλον εἰς τὸ μέρος τιθέντες. οἷον τὸ ζῷον, σῶμα ἔμψυχον. τὰ μὲν οὖν μέρος τοῦ ὅλου καταγορεῖται ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τὸ σῶμα γένος τοῦ ζῴου, ἐπεὶ μέρος ὄντι. Ὁρᾶν δὲ καὶ εἰ καὶ τῶν ψεκτῶν ἢ φυκτῶν εἰς δύναμιν, ἢ τὸ δυνατὸν ἔθηκεν. οἷον τὸν σοφιστὴν τὸν δυνάμενον ἐκ φαινομένης σοφίας χρηματίζεσθαι, ἢ διάβολον τὸν δυνάμενον διαβάλλειν, καὶ ἐχθροὺς ποιεῖν τοὺς φίλους, ἢ κλέπτειν τὸν δυνάμενον τὰ ἀλλότρια λάτρα κλέπτειν. τὰ μὲν γὰρ τῶν εἰρημένων, τοῦ, δυνατὸς εἶναι καὶ τοῦτων διῃρῆσθαι λέγεται. δύνασται μὲν γ' καὶ ὁ θεὸς, καὶ ὁ ἀσθενὴς τὰ φαῦλα πρᾶξαι, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ διῃρημένοι. φαύλης γὰρ οἱ φαῦλοι καὶ προαιρέσεις λέγονται. Ἔτι πᾶσαι δυνάμεις τῶν αἱρετῶν, καὶ γὰρ αἱ τῶν φαύλων δυνάμεις αἱρεταί. διὸ καὶ τὸν θεὸν καὶ τὸν ἀσθενῆ ἔχειν φαμὲν αὐτάς. δυνατοὺς γὰρ φαμὲν εἶναι τὰ φαῦλα πρᾶξαι. ὥστε οὐδενὸς ἂν εἴη ψεκτοῦ γένος ἡ δύναμις. εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται καὶ τῶν ψεκτῶν, αἱρετὸν εἶναι. ἔσται γάρ τις δύναμις ψεκτή. Καὶ εἴ τι τῶν μὲν αὐτὸ τιμίων, ἢ αἱρετῶν, εἰς δύναμιν, ἢ τὸ δυνατὸν, ἢ τὸ ποιητικὸν ἔθηκε. πᾶσα γὰρ δύναμις, καὶ πᾶν τὸ δυνατὸν, ἢ τὸ ποιητικὸν, μία ἄλλο αἱρετόν.

Ἢ εἴ τι τῶν γ' ὄντι γένεσιν, ἢ πλείοσιν, εἰς θάτερον ἔθηκεν. σῴζεται γὰρ ὀκ ἔστιν εἰς ὃ γένος εἶναι. οἷον τὸν φενακίζειν, ἢ διάβολον τὸν δυνάμενον διαβάλλειν, καὶ ἐχθρὸς ποιεῖν τοὺς φίλους, ἢ κλέπτειν τὸν δυνάμενον τὰ ἀλλότρια λάτρα κλέπτειν. διὰ μὲν γὰρ τῶν εἰρημένων, τοῦ, δυνατὸς εἶναι καὶ τούτων διῃρῆσθαι λέγεται. δύνασται μὲν γ' καὶ ὁ θεὸς, καὶ ὁ ἀσθενὴς τὰ φαῦλα πρᾶξαι, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ διῃρημένοι. φαύλης γὰρ οἱ φαῦλοι καὶ προαιρέσεις λέγονται. Ἔτι πᾶσαι δυνάμεις τῶν αἱρετῶν, καὶ γὰρ αἱ τῶν φαύλων δυνάμεις αἱρεταί. διὸ καὶ τὸν θεὸν καὶ τὸν ἀσθενῆ ἔχειν φαμὲν αὐτάς. δυνατοὺς γὰρ φαμὲν εἶναι τὰ φαῦλα πρᾶξαι. ὥστε οὐδενὸς ἂν εἴη ψεκτοῦ γένος ἡ δύναμις. εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται καὶ τῶν ψεκτῶν, αἱρετὸν εἶναι. ἔσται γάρ τις δύναμις ψεκτή. Καὶ εἴ τι τῶν μὲν αὐτὸ τιμίων, ἢ αἱρετῶν, εἰς δύναμιν, ἢ τὸ δυνατὸν, ἢ τὸ ποιητικὸν ἔθηκε. πᾶσα γὰρ δύναμις, καὶ πᾶν τὸ δυνατὸν, ἢ τὸ ποιητικὸν, μία ἄλλο αἱρετόν.

Ἢ εἴ τι τῶν γ' ὄντι γένεσιν, ἢ πλείοσιν, εἰς θάτερον ἔθηκεν. σῴζεται γὰρ ὀκ ἔστιν εἰς ὃ γένος εἶναι. οἷον τὸν φενακίζειν, ἢ διάβολον τὸν δυνάμενον διαβάλλειν, καὶ ἐχθροὺ

κινδυνος τὸ πονδῦμα, ἀλλ' ὅτί γε ἡ πανὸς τὸ διὸτον ἀφ-
ωρισμένον, καθ' ὃν μὴ ἀληθεύεις τὸ διὸτον γένος, ἀλλ' ἐφ' ὅσον
ἀληθῶς κατηγορεῖς τὸ ἀφωρισθὲν γένος. ἐπὶ γίων γ' ὁ λοκεῖ ἀλη-
θεύειν, οἷον ὡδὶ τ' χιόνος καὶ τ' πηλοῦ. τὸ μὲν γὰρ χιόνα φασὶν
ὕδωρ εἶναι πεπηγός, τὸν δὲ πηλὸν, γῆν ὑγρῷ πεφυρμένην. ἔστι
δ' οὐδ' ὁ πηλὸς γῆ, οὐδ' ἡ χιὼν ὕδωρ. ὥστε σκ ἂν εἴη γένος ὁ ἑτέ-
ρου τῶν ἀφωρισθέντων γένων. ὁρᾶ γ' τὸ γένος ἀληθεύειν ἀεὶ
ἡ τῶν εἰδῶν. ὁμοίως δ' ὁ οἶνος ὕδωρ ὄντι σεσηπὸς, καθάπερ
ἐμπεδοκλῆς φησι, σαπὲν γ' ξύλῳ ὕδωρ. Ἔτι εἰ ὅλως τὸ ἀφ-
ωρισθὲν μηδενός ὄντι γένος. ὅπλον γ' ὡς ὁ δὲ τ' λεχθέντος. σκοπεῖν
δ' ἐκ τοῦ μηδὲν διαφορᾷ εἶδος τὰ μετέχοντα τοῦ ἀφωρισθέντος
γένους. οἷον τὰ λευκά. ὁ δὲν γὰρ διαφορᾷ τῷ εἴδει ταῦτ' ἀλλή-
λων. πάντος δὲ γένος, ὄτιν εἴδη διάφορα. ὥστ' σκ ἂν εἴη τὸ λευ-
κὸν γένος ὁ δένος. Πάλιν εἰ τὸ πᾶσιν ἀκολουθεῖν, γένος ἢ διά-
φορον εἶπε. πλέων γ' τὰ πᾶσιν ἑπόμενα, οἷον τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν,
τῶν πᾶσιν ἑπομένων ὄτιν. εἰ δὲν τὸ ὂν γένος ἀπέδωκε, ὅπλον ὅτι
πάντων ἂν εἴη γένος, ἐπιδὴ κατηγορεῖς αὐτῶν. κατ' ὁδενὸς γ'
τὸ γένος, ἀλλ' ἢ ἡ τῶν εἰδῶν κατηγορεῖς. ὥστε ⊂ τὸ ἓν εἰδο-
ποιὸν ἂν εἴη τοῦ ὄντος. συμβαίνει οὖν ἡ πάντων ὧν τὸ γένος κατη-
γορεῖς, καὶ τὸ εἶδος κατηγορεῖσθαι, ἐπιδὴ ⊂ τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν κατὰ
πάντων ἁπλῶς κατηγορεῖς, δέον ἐπ' ἐλάττον τὸ εἶδος κατη-
γορεῖσθαι. εἰ δ' τὸ, πᾶσιν ἑπόμενον διαφορὰν εἶπε, δῆλον ὅτι ἐπί
σης ἢ οὐκ ἔλεον ἡ διαφορὰ τ' γένος ῥηθήσετ'. εἰ μὴ γ' καὶ τὸ γέ-
νος τ' πᾶσιν ἑπομένων, ἐπίσης. εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἑποιῶ τὸ γένος,
οὐδὲ ἔλεον ἡ διαφορὰ λέγοιτ' ἂν αὐτῶ. Ἔτι εἰ γ' ὑποκειμένῳ
τῷ εἴδει τὸ ἀποδοθὲν γένος λέγετ', καθάπερ τὸ λευκὸν οὐκ ἐν
χιόνος. ὥστε δῆλον ὅτι σκ ἂν εἴη γένος. καθ' ὑποκειμένου γὰρ τὸ
εἴδος μόνον τὸ γένος λέγετ'. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ μὴ συνώνυμον
τὸ γένος τῷ εἴδει. καὶ πάντων γ' τῶν εἰδῶν συνωνύμως τὸ γέ-
νος κατηγορεῖτ'. Ἔτι ὅταν ὄντος τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδει γένηται,
τὸ βέλτιον τῶν γιγνομένων εἰς τὸ χεῖρον γένος τεθῆ. συμβήσετ' γὰρ
τὸ λοιπὸν γ' τοῦ λοιποῦ εἶναι. ἐπιδὴ τὰ γιγνόμενα γ' τοῖς γιγνομένοις
γένεσιν. ὥστε τὸ βέλτιον γ' τῷ χείρονι ἔσαι. δοκεῖ δ' τ' βελτίο-
νος καὶ

νος καὶ τὸ γένος βέλτιον εἶναι. Καὶ εἰ τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως πρὸς ἀμ-
φω ἔχοντος, εἰς τὸ χεῖρον, καὶ μὴ εἰς τὸ βέλτιον γένος ἔθηκεν. οἷον
τῶν ψυχῶν ὁποῦ κίνησιν, ἢ κινούμενον. ὁμοίως γὰρ ἡ αὐτὴ σαλπὴ
⊂ κινητικὴ δοκεῖ εἶναι. ὥστ' εἰ βέλτιον ἡ σάσις, εἰς ταύτ' ἐδεῖ τὸ γέ-
νος θεῖναι. Ἔτι ἐκ τ' μᾶλλον ⊂ ἧττον, αὐασκευάζοντι μὲν, εἰ τὸ
γένος δέχετ' τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ εἶδος μὴ δέχετ', μήτ' αὐτὸ μήτε τὸ
κατ' ἐκεῖνο λεγόμενον. οἷον εἰ ἡ ἀρετὴ δέχετ' τὸ μᾶλλον, καὶ ἡ δι-
καιοσύνη ⊂ ὁ δίκαιος. λέγετ' γὰρ δίκαιος μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου.
εἰ δὴν τὸ μὴ ἀφωρισθὲν γένος δέχετ' τὸ μᾶλλον, τὸ δ' εἶδος μὴ δέχε-
ται μήτ' αὐτό, μήτε τὸ κατ' ἐκεῖνο λεγόμενον, σκ ἂν εἴη τὸ ἀφ-
ωρισθὲν γένος. Πάλιν εἰ τὸ μᾶλλον δοκοῦν ἢ ὁμοίως, μή ὄτιν γέ-
νος, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ ἀφωρισθέν. χρήσιμος δ' ὁ τόπος ὢν τ' τοιού-
των, μάλισα ἐφ' ὅσων πλέων φαίνετ' τὸ εἴδος ἐν τῷ τί ὄτι κα-
τηγορούμενα, ἢ μὴ δύσεισαι, μὴ δ' ἔχομεν εἰπεῖν ποῖον αὐτῶν
γένος. οἷον τ' ὀργῆς ἢ ἡ λύπη, ⊂ ἡ ὑπόληψις ὀλιγωρείας ἐν τῷ
τί ὄτι δοκεῖ κατηγορεῖσθαι. λυπεῖτ' γὰρ ὁ ὀργιζόμενος, ἢ ὑπο-
λαμβάνει ὀλιγωρεῖσθαι. ἡ αὐτὴ δὲ σκέψις καὶ ὧν τοῦ εἴδους πρὸς
ἄλλο συγκείνου τί. εἰ γὰρ τὸ μᾶλλον ἢ τὸ ὁμοίως δοκοῦν εἶναι ἐν
τῷ ἀφωρισθένι γένει, μή ὄτιν ἐν τῷ γένει, δῆλον ὅτι ὁ δὲ τὸ ἀπο-
δοθὲν ὅλως εἶδος, εἴη ἂν ἐν τῷ γένει. ἀναιροῦντι μὲν δὴν, καθάπερ
εἴρητ' χρήσιμον. κατασκευάζοντι δὲ, εἰ μὴ ὧν δέχετ' τὸ μᾶλλον τὸ
ἀποδοθὲν γένος ἢ εἶδος, ὁ χρήσιμος ὁ τόπος. ὁδὲν γὰρ κωλύει
ἀμφοτέρων ὧν δεχομένων μὴ εἶναι θάτερον θατέρου γένος. τό, τε
γὰρ λευκὸν ἢ τὸ καλὸν ὧν δέχεσθ' τὸ μᾶλλον, ⊂ ὁ δέτερον ἑτέρου
γένος. ἡ δὲ τ' γενῶν ⊂ τῶν εἰδῶν πῶς ἂν ἄλληλα συγκείσεις, χρή-
σιμος. οἷον εἰ ὁμοίως τόδε ἢ τόδε γένος, εἰ θάτερον γένος, ⊂ θά-
τερον. ὁμοίως δ' ἢ εἰ τὸ ἧττον ⊂ τὸ μᾶλλον. οἷον εἰ ἡ ἐγκρατείας
μᾶλλον ἡ δυνάμις ἢ ἡ ἀρετὴ γένος, εἰ δ' ἡ ἀρετὴ γένος, καὶ ἡ
δυνάμις. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ὧν τὸ εἴδος ἁρμόσ' λέγεσθαι. εἰ γὰρ ὁ-
μοίως τόδε ⊂ τόδε τ' προκειμένου εἴδος, εἰ θάτερον εἶδος, ἢ τὸ λοι
πὸν, ⊂ εἰ τὸ ἧττον δοκοῦν εἶδός ὄτι, ἢ τὸ μᾶλλον. Ἔτι πῶς τὸ μα
ταστασιάζειν σκεπτέον. εἰ καθ' ὧν ἀπεδόθη τὸ γένος, ἐν τῷ τί ὄτι
κατηγορεῖτ', μὴ ὄντος γένος τ' ἀποδοθέντος εἴδους, ἀλλὰ μὴ πολλῷ

νων καὶ διαφόρων. δῆλον γὰρ ὅτι γένος ἔσται. εἰ δ' ἐν τὸ ἀπὸ δοθὲν εἶδός ἐστι, σκοπεῖν εἰ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων εἰδῶν τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. πάλιν γὰρ συμβήσεται κατὰ πλειόνων αὐτὸ καὶ διαφόρων κατηγορεῖσθαι, καὶ γένος ὁμολογεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ τισι καὶ ἡ διαφορὰ ἐν τῷ τί ἐστι τῶν εἰδῶν κατηγορεῖσθαι, χωριστέον τὸ γένος ἀπὸ τῆς διαφορᾶς, χρώμενον τοῖς εἰρημένοις στοιχείοις. πρῶτον μὲν ὅτι τὸ γένος ὠθεῖ πλέον λέγεται τῆς διαφορᾶς, εἶθ' ὅτι κατὰ τὴν τοῦ τί ἐστιν ἀπόδοσιν μᾶλλον ἁρμόττει τὸ γένος ἢ τῆς διαφορὰν εἰπεῖν. ὁ γὰρ ζῶον εἰπὼν τὸν ἄνθρωπον, μᾶλλον δηλοῖ τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ἢ ὁ πεζὸν εἰπών. καὶ ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ, ποιότητα τοῦ γένους ἀεὶ σημαίνει, τὸ δὲ γένος τῆς διαφορᾶς, οὔ. ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν πεζὸν, ποιόν τι λέγει ζῶον, ὁ δὲ ζῶον εἰπὼν, οὐ λέγει ποιόν τι πεζόν. τὴν μὲν οὖν διαφορὰν ἀπὸ τοῦ γένους οὕτω χωριστέον. Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ τὸ μουσικὸν ἡ μουσικόν ἐστιν ὠνυστῆμον εἶναι, καὶ ἡ μουσικὴ ὠνυστήμη τίς ἐστι, καὶ εἰ τὸ βαδίζον τοῦ βαδίζειν κινεῖται, ἡ βάδισις, κίνησίς τίς ἐστι, σκοπεῖν ἐν ᾧ ἂν βούλει γένει τι κατασκευάσαι τὸν εἰρημένον τρόπον. οἷον εἰ τῆς ὠνυστήμην ὅπερ πίστιν, εἰ ὁ ὠνυστάμενος ἡ ἐπίσταται, πιστεύει. δῆλον γὰρ ὅτι ἡ ὠνυστήμη, πίστις ἂν εἴη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὠθεῖ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Ἔτι ἐπεὶ τὸ προπόμενόν τινι ἀεὶ καὶ μὴ ἀντιστρέφον, χαλεπὸν χωρίσαι τοῦ μὴ γένος εἶναι, ἂν τόδε μὲν τῷδε ἕπηται παντὶ, τόδε δὲ τῷδε μὴ παντί. οἷον τῇ νηνεμίᾳ ἡ ἠρεμία, καὶ τῷ ἀριθμῷ τὸ διαιρετὸν, ἀνάπαλιν δ' οὔ. τὸ γὰρ διαιρετὸν οὐ πᾶν ἀριθμὸς, οὐδ' ἡ ἠρεμία νηνεμία πᾶσα. αὐτῷ μὲν χρῆσθαι ὡς γένους ὄντος τοῦ ἀεὶ ἀκολουθοῦντος, ὅταν μὴ ἀντιστρέφῃ θάτερον. ἄλλου δὲ προτείναντος, μὴ ὠθεῖ πάντων ὑπακούειν. ἐνίστασις δὲ τούτου, ὅτι τὸ μὴ ὂν ἕπεται παντὶ τοῦ γινομένου. τὸ γὰρ γινόμενον οὐκ ἔστι, καὶ οὐκ ἀντιστρέφει. οὐ γὰρ πᾶν τὸ μὴ ὂν γίνεται. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔστι γένος τὸ μὴ ὂν τοῦ γινομένου. ἁπλῶς γὰρ οὐκ ἔστι τοῦ μὴ ὄντος εἴδη. περὶ μὲν οὖν τοῦ γένους, καθάπερ εἴρηται μεθοδευτέον.

Τέλος τοῦ τετάρτου τῶν τοπικῶν.

Ἀριστοτέλους

ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Πότερον δ' ἴδιον ἢ οὐκ ἴδιόν ἐστι τὸ εἰρημένον, διὰ τῶνδε σκεπτέον. ἀποδίδοται δὲ τὸ ἴδιον ἢ καθ' αὑτὸ καὶ ἀεὶ, ἢ πρὸς ἕτερον καὶ ποτέ. οἷον καθ' αὑτὸ μὲν, ἀνθρώπου τὸ ζῶον ἥμερον φύσει, πρὸς ἕτερον δὲ, οἷον ψυχῆς πρὸς σῶμα, ὅτι τὸ μὲν προστακτικὸν, τὸ δ' ὑπηρετικόν ἐστιν. ἀεὶ δὲ, οἷον θεοῦ, τὸ ζῶον ἀθάνατον. ποτὲ δὲ, οἷον τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, τὸ περιπατεῖν ἐν τοῦ γυμνασίῳ. ἔστι δὲ τὸ πρὸς ἕτερον ἴδιον ἀποδιδόμενον, ἢ δύο προβλήματα, ἢ τέτταρα. ἐὰν γὰρ τοῦ μὲν ἀποδῶ, τοῦ δ' ἀρνήσηται ταυτὸ τοῦτο, δύο μόνον προβλήματα γίνονται. καθάπερ τὸ ἀνθρώπου πρὸς ἵππον ἴδιον, ὅτι δίπουν ἐστί. καὶ γὰρ ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐ δίπουν ἐστὶν, ὠνυχειροίη τις ἂν, καὶ ὅτι ὁ ἵππος δίπουν, ἀμφοτέρως ἂν κινοῖτο τὸ ἴδιον. ἐὰν δὲ ἑκατέρου ἑκάτερον ἀποδῶ, καὶ ἑκατέρου ἀπαρνηθῇ, τέτταρα προβλήματα ἔσται. καθάπερ τὸ ἀνθρώπου ἴδιον πρὸς ἵππον, ὅτι τὸ μὲν δίπουν, τὸ δὲ τετράπουν ἐστί. καὶ γὰρ ὅτι ἄνθρωπος οὐ δίπουν ἐστὶ, καὶ ὅτι τετράπουν πέφυκεν, ἐστὶν ὠνυχειρεῖν. καὶ διότι ὁ ἵππος δίπουν καὶ διότι οὐ τετράπουν οἷόν τε ὠνυχειρεῖν. ὅπως δ' οὖν διειχθέντος, ἀναιρεῖται τὸ προκείμενον. ἔστι δὲ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἴδιον, ὃ πρὸς ἅπαντα ἀποδίδοται, καὶ παντὸς χωρίζει. καθάπερ ἀνθρώπου, τὸ ζῶον θνητὸν καὶ ὠνυστήμης δεκτικόν. τὸ δὲ πρὸς ἕτερον, ὃ μὴ ἀπὸ παντὸς, ἀλλ' ἀπό τινος τακτοῦ διορίζει. καθάπερ ἀρετῆς τὸ πρὸς ὠνυστήμην. ὅτι τὸ μὲν ἐν πλείοσι, τὸ δ' ἐν λογιστικῷ μόνῳ, καὶ τοῖς ἔχουσι λογιστικὸν πέφυκε γίνεσθαι. τὸ δ' ἀεὶ, ὃ κατὰ πάντα χρόνον ἀληθεύεται, καὶ μηδέποτε ἀπολείπεται. καθάπερ τοῦ ζώου τὸ ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος συγκείμενον. τὸ δὲ ποτὲ, ὃ κατά τινα χρόνον ἀληθεύεται, καὶ μὴ δὲ ἀνάγκης ἀεὶ παρέπεται. καθάπερ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, τὸ περιπατεῖν ἐν ἀγορᾷ. ἔστι δὲ τὸ πρὸς ἄλλο ἴδιον ἀποδοῦναι, τὸ διαφορὰν εἰπεῖν, ἢ ἐν ἅπασι καὶ ἀεὶ, ἢ ὡσεπιτοπολὺ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις. οἷον ἐν ἅπασι καὶ ἀεὶ καθάπερ τὸ ἀνθρώπου ἴδιον

πως ἵππον, ὅτι δίπουν. ἄνθρωπος μὲν γὰρ, καὶ πᾶς καὶ ἀεί ἐστι δίπους, ἵππος δ' οὐδείς ἐστι δίπους οὐδέποτε. ὡσεπιτοπολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις, καθάπερ τοῦ λογιστικοῦ ἴδιον τὸ ἄρχειν πρὸς τὴν θυμητικὸν καὶ θυμικὸν, τοῦ, τὸ μὲν προστάττειν, τὸ δ' ὑπηρετεῖν. οὔτε γὰρ τὸ λογιστικὸν πάντοτε προστάττει, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ προστάττεται. οὔτε τὸ τὴν θυμητικὸν καὶ θυμικὸν ἀεὶ προστάττεται, ἀλλὰ καὶ προστάττει ποτὲ, ὅταν ἡ μοχθηρὰ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. τῶν δ' ἰδίων ἐστὶ λογικὰ μάλιστα, τά τε καθ' αὑτὰ, καὶ ἀεὶ, καὶ τὰ πρὸς ἕτερον. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἕτερον ἴδιον, πλείω προβλήματά ἐστι καθάπερ εἴπομεν καὶ πρότερον. ἢ γὰρ δύο, ἢ τέτταρα ἐξ ἀνάγκης γίνονται τὰ προβλήματα. πλείους οὖν οἱ λόγοι γίνοντες πρὸς ταῦτα. τὸ δὲ καθ' αὑτὸ καὶ ἀεὶ, πρὸς πολλά ἐστιν ὑπαρχειρεῖν, ἢ πρὸς πλείους χρόνους πρατηρεῖν. τὸ μὲν καθ' αὑτὸ, πρὸς πολλά. πρὸς ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ ἴδιον. ὥστ' εἰ μὴ πρὸς ἅπαντα χωρίζετες, οὐκ ἂν εἴη καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. τὸ δ' ἀεὶ πρὸς πλείους χρόνους τηρεῖν κἂν εἰ μὴ ὑπάρχῃ, κἂν εἰ μὴ ὑπῆρξε, κἂν εἰ μὴ ὑπάρξῃ, οὐκ ἔσται ἴδιον. τὸ δὲ ποτὲ, οὐκ ἐν ἄλλοις, ἢ πρὸς τὸν νῦν λεγόμενον χρόνον ὑπασκοπούμεν. οὔκουν εἰσὶ λόγοι πρὸς αὐτὸ πολλοί. λογικὸν δὲ τοῦτ' ἐστὶ πρόβλημα, πρὸς ὃ λόγοι γίνοντ' ἂν καὶ συχνοὶ, καὶ καλοί. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἕτερον ἴδιον ῥηθὲν, ἐκ τῶν περὶ τὸ συμβεβηκὸς τόπων ὑπασκεπτέον ἐστὶν, εἰ τοῦ μὲν συμβέβηκε, τοῦ δ' οὔ. περὶ δὲ τῶν ἀεὶ καὶ τῶν καθ' αὑτὸ, διὰ τῶνδε θεωρητέον. Πρῶτον μὲν, εἰ καλῶς ἀποδέδοτε τὸ ἴδιον, ἢ μὴ καλῶς. τοῦ δὲ καλῶς ἢ μὴ καλῶς, ἐστὶν ἐν μὲν, εἰ μὴ διὰ γνωριμωτέρων ἢ γνωριμωτέρων κεῖται τὸ ἴδιον. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ μὴ διὰ γνωριμωτέρων. κατασκευάζοντα δὲ εἰ διὰ γνωριμωτέρων. τοῦ δὲ μὴ διὰ γνωριμωτέρων, ἔστι τὸ μὲν, εἰ ὅλως ἀγνωστότερόν ἐστι τὸ ἴδιον ὃ ἀποδίδωσι, τούτου οὗ τὸ ἴδιον εἴρηκεν. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. γνώσεως γὰρ ἕνεκα τὸ ἴδιον ποιοῦμεν. τοῦ γὰρ μανθάνειν ἕνεκεν, καὶ τὸ ἴδιον, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς ποιοῦμεν. διὰ γνωριμωτέρων οὖν χωριστέον. οὕτως γὰρ ἔσται κατανοεῖν ἱκανῶς μᾶλλον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς πυρὸς ἴδιον εἶναι τὸ

εἶναι τὸ ὁμοιότατον ψυχῇ, ἀγνωστοτέρῳ κέχρηται τοῦ πυρὸς τῇ ψυχῇ. μᾶλλον γὰρ ἴσμεν τί ἐστι πῦρ ἢ ψυχὴ, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον ἴδιον πυρὸς, τὸ ὁμοιότατον ψυχῇ. Τὸ δὲ, εἰ μὴ γνωριμώτερόν ἐστι τόδε τοῦ δ' ὑπάρχον. δεῖ γὰρ μὴ μόνον εἶναι γνωριμώτερον τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δ' ὑπάρχειν γνωριμώτερον εἶναι. ὁ μὴ γὰρ εἰδὼς εἰ τῷ δ' ὑπάρχει, οὐδ' εἰ τῷ δ' ὑπάρχει μόνῳ γνωριεῖ. ὥστε ὁποτέρου τούτων συμβάντος, ἀσαφὲς γίνετε τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς πυρὸς ἴδιον, τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ ψυχὴ πέφυκεν εἶναι, ἀγνωστοτέρῳ κέχρητε τοῦ πυρὸς, τοῦ εἰ ἐν τούτῳ ὑπάρχει ψυχὴ, καὶ εἰ ἐν πρώτῳ ὑπάρχει, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον ἴδιον πυρὸς, τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ ψυχὴ πέφυκεν εἶναι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ διὰ γνωριμωτέρων κεῖται τὸ ἴδιον, καὶ εἰ τὸ διὰ γνωριμωτέρων καθ' ἑκάτερον τῶν τρόπων. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. τῶν γὰρ κατασκευαστικῶν τόπων τοῦ καλῶς, οἱ μὲν κατὰ τοῦτο μόνον, οἱ δ' ἁπλῶς δείξουσιν, ὅτι καλῶς. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ζώου ἴδιον τὸ αἴσθησιν ἔχειν, διὰ γνωριμωτέρων, καὶ γνωριμώτερον ἀπέδωκε τὸ ἴδιον καθ' ἑκάτερον τῶν τρόπων, εἴη ἂν καλῶς ἀποδοὺς κατὰ τοῦτο ἴδιον τοῦ ζώου, τὸ αἴσθησιν ἔχειν. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν εἴ τι τῶν ὀνομάτων τῶν ἐν τῷ ἰδίῳ ἀποδεδομένων πλεοναχῶς λέγεται, ἢ καὶ ὅλως ὁ λόγος πλείω σημαίνει. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ὑπὲρ τὸ αἰσθάνεσθαι πλείω σημαίνει, ἐν μὲν, τὸ αἴσθησιν ἔχειν, ἐν δὲ, τοῦ αἰσθήσει χρῆσθαι, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ζώου ἴδιον καλῶς κείμενον, τὸ αἰσθάνεσθαι πεφυκός. διὰ τοῦτο οὐδὲ χρηστέον ἐστὶν, οὔτ' ὀνόματι πλεοναχῶς λεγομένῳ, οὔτε λόγῳ τοῦ τὸ ἴδιον σημαίνοντι, διότι τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον, ἀσαφὲς ποιεῖ τὸ ῥηθέν, ἀποροῦντος τοῦ μέλλοντος ὑπαρχειρεῖν, ὁπότερόν ποτε λέγει τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. τὸ γὰρ ἴδιον τοῦ μαθεῖν χάριν ἀποδίδοται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἔλεγχόν τινα γίνεσθαι τοῖς οὕτως ἀποδιδοῦσι τὸ ἴδιον, ὅταν ὑπὲρ τοῦ διαφωνοῦντος ποιῇ τὶς τὸν συλλογισμὸν τοῦ πλεοναχῶς λεγομένου. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ πλείω σημαίνει μήτε τῶν ὀνομάτων μηδὲν, μήθ' ὁ λόγος. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον

ἐπεὶ οὔτε τὸ σῶμα πολλὰ δηλοῖ, οὔτε τὸ εὐκινητότατον εἰς τὸν ἄνω τόπον, οὔτε τὸ σύνολον τὸ ἐκ τούτων συντιθέμενον, εἴη ἂν καλῶς κείμενον κατὰ τοῦτο πυρὸς ἴδιον, σῶμα τὸ εὐκινητότατον, εἰς τὸν ἄνω τόπον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ πλεοναχῶς λέγοιτο τοῦτο οὗ τὸ ἴδιον ἀποδίδωσι. μὴ διώρισαι δὲ, τὸ τίνος αὐτῶν ἴδιον τίθησιν. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. δι' ἃς δ' αἰτίας, οὐκ ἄδηλόν ἐστιν ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένων. τὰ γὰρ αὐτὰ συμβαίνειν ἂν ἀναγκαῖόν ἐστιν. οἷον ἐπεὶ τὸ ἐπίσασθαι τοῦτο, πολλὰ σημαίνει. τὸ μὲν γὰρ, ὡς ἐπιστήμην ἔχειν αὐτὸ, τὸ δ' ὡς ἐπιστήμῃ χρῆσθαι αὐτὸ, τὸ δ' ὡς ἐπιστήμην εἶναι αὐτοῦ, τὸ δ' ὡς ἐπιστήμῃ χρῆσθαι αὐτοῦ, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἐπίσασθαι τοῦτο, καλῶς ἴδιον ἀποδεδομένον οὐδὲν, μὴ διορισθέντος τοῦ τίνος τίθησιν αὐτῶν τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ λέγοιτο πολλαχῶς τοῦτο οὗ τὸ ἴδιον τίθησιν, ἀλλ' ἔστιν ἓν καὶ ἁπλοῦν. ἔσται γὰρ καλῶς κατὰ τοῦτο κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἄνθρωπος λέγεται ἁπλῶς, εἴη ἂν καλῶς κείμενον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸ, ζῶον ἥμερον φύσει. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ πλεονάκις εἴρηται τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ἰδίῳ. πολλάκις γὰρ λανθάνουσι τοῦτο ποιοῦντες καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ὅροις. οὐκ ἔσται δὲ καλῶς κείμενον τὸ τοῦτο πεπονθὸς ἴδιον. ταράττει γὰρ τὸν ἀκούοντα τὸ πλεονάκις λεχθέν. ἀσαφὲς οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι γίνεσθαι, καὶ πρὸς τούτοις ἀδολεσχεῖν δοκοῦσιν. ἔσται δὲ συμπίπτον τὸ πλεονάκις εἰπεῖν τὸ αὐτὸ, κατὰ δύο τρόπους. καθ' ἕνα μὲν, ὅταν ὀνομάσῃ πλεονάκις τὸ αὐτό. καθάπερ εἴ τις ἀποδοίη ἴδιον πυρὸς, σῶμα τὸ λεπτότατον τῶν σωμάτων, οὗτος γὰρ πλεονάκις εἴρηκε τὸ σῶμα. δεύτερον δὲ, ἐάν τις μεταλαμβάνῃ τοὺς λόγους ἀντὶ τῶν ὀνομάτων. καθάπερ εἴ τις ἀποδοίη γῆς ἴδιον, οὐσία ἡ μάλιστα κατὰ φύσιν φερομένη τῶν σωμάτων εἰς τὸν κάτω τόπον. ἔπειτα μεταλαμβάνοι ἀντὶ τῶν σωμάτων τὸ, οὐσιῶν τοιωνδί. ἓν γὰρ καὶ ταυτόν ἐστι, σῶμα, καὶ οὐσία τοιαδί. ἔσται γὰρ οὕτως τὸ οὐσία πλεονάκις εἰρηκώς. ὥστ' οὐδέτερον καλῶς ἂν εἴη κείμενον τῶν ἰδίων. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μηδενὶ χρῆται πλεονάκις ὀνόματι τοῦ αὐτῷ. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον.

οἷον

οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀνθρώπου ἴδιον, ζῶον ὡς ἐπιστήμης δεκτικὸν, οὐ κέχρηται τοῦ αὐτῷ πολλάκις ὀνόματι, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τοιοῦτόν τι ἀποδέδωκεν ἐν τοῦ ἰδίῳ ὄνομα, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει. ἀχρεῖον γὰρ ἔσται τὸ μὴ χωρίζον ἀπό τινων. τὸ δ' ἐν τοῖς ἰδίοις λεγόμενον χωρίζειν δεῖ, καθάπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς ὅροις. οὐκοῦν ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ὡς ἐπιστήμης ἴδιον ὑπόληψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου, ἓν ὄν, τοιούτῳ τινὶ κέχρηται ἐν τῷ ἰδίῳ τοῦ ἑνὶ, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ τοῦ ὡς ἐπιστήμης ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μηδενὶ κέχρηται κοινῷ, ἀλλ' ἀπό τινος χωρίζοντι. ἔσται γὰρ καλῶς κείμενον κατὰ τοῦτο τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ εἴπας ζῴου ἴδιον τὸ, ψυχὴν ἔχειν, οὐδενὶ κέχρηται κοινῷ, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον ζῴου ἴδιον τὸ, ψυχὴν ἔχειν. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ πλείω ἴδια ἀποδίδωσι τοῦ αὐτοῦ, μὴ διορίσας ὅτι πλείω τίθησιν. οὐ γὰρ καλῶς ἔσται κείμενον τὸ ἴδιον. καθάπερ γὰρ οὐδ' ἐν τοῖς ὅροις δεῖ πρὸς τὸν δηλοῦντα λόγον τὴν οὐσίαν προσκεῖσθαί τι πλέον, οὕτως οὐδ' ἐν τοῖς ἰδίοις πρὸς τὸν ποιοῦντα λόγον ἴδιον τὸ ῥηθὲν, οὐδὲν προσαποδοτέον. ἀχρεῖον γὰρ γίνεται τὸ τοιοῦτον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ἴδιον πυρὸς σῶμα τὸ λεπτότατον καὶ κουφότατον, πλείω ἀποδέδωκεν ἴδια. ἑκάτερον γὰρ κατὰ μόνου τοῦ πυρὸς ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον ἴδιον πυρὸς, σῶμα τὸ λεπτότατον καὶ κουφότατον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ πλείω τοῦ αὐτοῦ ἴδια ἀποδέδωκεν, ἀλλ' ἕν. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ὑγροῦ ἴδιον, σῶμα τὸ εἰς ἅπαν σχῆμα ἀγόμενον, ἐν ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ἀλλ' οὐ πλείω, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ τοῦ ὑγροῦ ἴδιον.

Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ αὐτῷ προσκέχρηται οὗ τὸ ἴδιον ἀποδίδωσιν, ἢ τῶν αὐτοῦ τινί. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. τοῦ γὰρ μαθεῖν χάριν ἀποδέδοται τὸ ἴδιον. αὐτὸ μὲν οὖν αὐτῷ ὁμοίως ἄγνωστόν ἐστι, τὸ δέ τινι τῶν αὐτοῦ ὕστερον. οὐκοῦν ἐστι γνωριμώτερον. ὥστ' οὐ γίνεται διὰ τούτων μάλιστά τι μαθεῖν. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ζῴου ἴδιον, οὐσίαν, ἧς ἐστιν εἶδος ἄνθρω-

πος τινὶ προσκέχρηται τῶν τοῦ ζώου, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μήτε αὐτῷ, μήτε τῶν αὐτοῦ μηδενὶ χρῆται. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ζώου ἴδιον τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενον, οὔτε αὐτῷ, οὔτε τῶν αὐτοῦ οὐδενὶ κέχρηται, εἴη ἂν καλῶς κατὰ τοῦτο ἀποδεδομένον τὸ τοῦ ζώου ἴδιον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὠθὶ τῶν ἄλλων σκεπτέον ὠθὶ τῶν μὴ ποιούντων, ἢ ποιούντων γνωριμώτερον. Ἀνασκευάζοντα μὲν, εἴ τινι προσκέχρηται ἢ ἀντικειμένῳ, ἢ ὅλως ἅμα τῇ φύσει, ἢ ὑστέρῳ τινί. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. τὸ μὲν γὰρ ἀντικείμενον, ἅμα τῇ φύσει. τὸ δ' ἅμα τῇ φύσει, καὶ τὸ ὕστερον, οὐ ποιεῖ γνωριμώτερον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀγαθοῦ ἴδιον ὃ κακῷ μάλιστα ἀντίκειται, τοῦ ἀντικειμένῳ προσκέχρηται τοῦ ἀγαθοῦ. οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀγαθοῦ καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μηδενὶ προσκέχρηται, μήτ' ἀντικειμένῳ, μήτε ὅλως ἅμα τῇ φύσει, μήθ' ὑστέρῳ. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ὑπαρτήμης ἴδιον ὑπόληψιν τὴν πιστοτάτην, οὐδενὶ προσκέχρηται, οὔτε τῷ ἀντικειμένῳ, οὔτε ὅλως ἅμα τῇ φύσει, οὔθ' ὑστέρῳ, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ τοῦ ὑπαρτήμης ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὴ, εἰ τὸ μὴ ἀεὶ παρεπόμενον, ἴδιον ἀποδέδωκεν, ἀλλὰ ὅταν ὃ γίνεται ποτὲ μὴ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς εἰρημένον τὸ ἴδιον. οὔτε γὰρ ἐφ' ᾧ καταλαμβανόμεν ὑπάρχον αὐτὸ, κατὰ τούτου καὶ τοὔνομα ἐξ ἀνάγκης ἀληθεύεται, οὔτε ἐφ' ᾧ καταλαμβάνεται μὴ ὑπάρχον, κατὰ τούτου ἐξ ἀνάγκης οὐ ῥηθήσεται τοὔνομα, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις οὐδ' ὅτε ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ἔσται φανερὸν εἰ ὑπάρχει, εἴπερ τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον ἀπολείπειν, οὔκουν ἔσται σαφὲς τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ζώου ἴδιον τὸ κινεῖσθαι ποτὲ ἢ ἑστᾶναι, τοιοῦτον ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ὃ γίνεται ποτὲ μὴ ἴδιον. οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ εἰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ ὂν ἴδιον ἀποδέδωκεν. ἔσται γὰρ καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον κατὰ τοῦτο. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀρετῆς ἴδιον, ὃ τὸν ἔχοντα ποιεῖ σπουδαῖον, τὸ ἀεὶ

παρεπό-

παρεπόμενον ἴδιον ἀποδέδωκεν, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ τοῦ ἀρετῆς ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ νῦν ἴδιον ἀποδιδοὺς, μὴ διωρίσατο, ὅτι τὸ νῦν ἴδιον ἀποδίδωσιν. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πρὰ τὸ ἔθος γινόμενον ἅπαν, διορισμοῦ προσδεῖται. εἰώθασι δ' ὡς ὑπὸ τοπολὺ πάντες τὸ ἀεὶ παρακολουθοῦν, ἴδιον ἀποδιδόναι. δεύτερον δὲ, ἄδηλός ἐστιν ὁ μὴ διορισάμενος, εἰ τὸ νῦν ἴδιον ἐβούλετο θεῖναι. οὐκοῦν δοτέον ἐστὶν ὑπὸ τιμήσεως σκῆψιν. οἷον ἐπεὶ ὁ θέμενος τοῦ τινος ἀνθρώπου ἴδιον τὸ καθῆσθαι μετά τινος ἀνθρώπου, τὸ νῦν ἴδιον τίθησιν, οὐκ ἂν εἴη καλῶς τὸ ἴδιον ἀποδεδωκὼς, εἴπερ μὴ διορισάμενος εἶπεν ὅτι νῦν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ νῦν ἴδιον ἀποδιδοὺς, διορισάμενος ἔθηκεν, ὅτι τὸ νῦν ἴδιον τίθησιν. ἔσται γὰρ καλῶς κείμενον κατὰ τοῦτο τὸ ἴδιον, οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας τινὸς ἀνθρώπου ἴδιον τὸ περιπατεῖν νῦν που διαστειλάμενος ἔθηκε τοῦτο, καλῶς ἂν εἴη κείμενον τὸ ἴδιον.

Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν εἰ τοιοῦτον ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ὃ φανερὸν μή ἐστιν ἄλλως ὑπάρχον ἢ αἰσθήσει. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. ἅπαν γὰρ τὸ αἰσθητὸν ἔξω γινόμενον τῆς αἰσθήσεως, ἄδηλον γίνεται. ἀφανὲς γάρ ἐστιν εἰ ἔτι ὑπάρχει, διὰ τὸ τῇ αἰσθήσει μόνον γνωρίζεσθαι. ἔσται δ' ἀληθὲς τοῦτο, ὠθὶ τῶν μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ παρακολουθούντων. οἷον ἐπεὶ ὁ θέμενος ἡλίου ἴδιον, ἄστρον φερόμενον ὑπὲρ γῆν τὸ λαμπρότατον, τοιούτῳ κέχρηται ἐν τοῦ ἰδίῳ τοῦ ὑπὲρ γῆν φέρεσθαι, ὃ τῇ αἰσθήσει γνωρίζεται. οὐκ ἂν εἴη καλῶς τὸ τοῦ ἡλίου ἀποδεδομένον ἴδιον. ἄδηλον γὰρ ἔσται ὅταν δύῃ ὁ ἥλιος, εἰ φέρεται ὑπὲρ γῆς, διὰ τὸ τὴν αἴσθησιν τότε ἀπολείπειν ἡμᾶς. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοιοῦτον ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ὃ μὴ τῇ αἰσθήσει φανερόν ἐστιν, ἢ ὃ αἰσθητὸν ὄν, ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχον, δῆλόν ἐστιν. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θέμενος ὑπὸ φανείας ἴδιον, ὃ πρῶτον κέχρωσθαι, αἰσθητῷ μέν τινι προσκέχρηται τοῦ κεχρῶσθαι, τοιούτῳ δὲ, ὃ φανερόν ἐστιν ὑπάρχον ἀεί. εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ τῆς ὑπὸ φανείας, ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸν ὅρον ὡς ἴδιον ἀποδέδωκεν. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς

κείμενον τὸ ἴδιον. οὐ γὰρ δεῖ δηλοῦν τὸ τί ἦν εἶναι τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἄπας ἀνθρώπου ἴδιον, ζῶον πεζὸν δίπουν, τὸ τί ἦν εἶναι σημαῖνον ἀποδίδωκε τῷ ἀνθρώπου ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τὸ τῷ ἀνθρώπῳ ἴδιον καλῶς ἀποδεδομένον. κατασκευάζοντα δέ, ἐ ἀντιλατηγορούμενον μὴν ἀφῄρεθκε τὸ ἴδιον, μὴ τὸ τί ἦν εἶναι δὲ δηλοῦ. ἔσαι γὰρ ἡ δόξα καλῶς ἀφῃρεθμένον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀνθρώπῳ ἴδιον, τὸ ζῶον ἥμερον φύσει, ἀντικατηγορούμενον μὲν ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ὁ τὸ τί ἦν εἶναι δὲ δηλοῦ, εἴη ἂν κατὰ δόξαν καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἔπειτ᾽ ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ μὴ εἰς τὸ τί ὅτιν ὁ θεὶς ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον. δεῖ γὰρ τῶν ἰδίων καθάπερ τῶν ὅρων τὸ πρώτον ἀποδίδοθαι χρόνος, ἐπειθ᾽ ὅτως ἤδη προσάπτειν τὰ λοιπὰ καὶ χωρίζειν. ὥστε τὸ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον κείμενον ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη καλῶς ἀποδεδομένον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἄπας ζώου ἴδιον τὸ ψυχὴν ἔχειν, οὐκ ἔθηκεν εἰς τὸ τί ὅτι τὸ ζῶον, ὃ οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ τοῦ ζώου ἴδιον. κατασκευάζοντα δέ, εἰ πῆς εἰς τὸ τί ὅτι θεὶς οὐ τὸ ἴδιον ἀποδίδωσι, τὰ λοιπὰ προσάπτει. ἔσαι γὰρ ἡ δόξα καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀνθρώπῳ ἴδιον, ζῶον ἥμερον δεκτικὸν, εἰς τὸ τί ὅτι θεὶς ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, εἴη ἂν ἡ δόξα καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου. Πότερον δ᾽ οὖν καλῶς ἢ οὐ καλῶς ἀποδέδοται τὸ ἴδιον, δῆλα τῷδε σκεπτέον. πότερον δ᾽ ἴδιόν ὅτιν ὅλως τὸ εἰρημένον, ἢ οὐκ ἴδιον, ἐκ τῷδε θεωρητέον. οἱ γὰρ ἁπλῶς κατασκευάζοντες τὸ ἴδιον ὅτι καλῶς κεῖται, τόποι οἱ αὐτοὶ ἔσονται τοῖς τὸ ἴδιον ὅλως ποιοῦσιν, ὧν ἐκείνοις οὗ ῥᾳθήσονται. Πρῶτον μὲν οὖν ἀνασκευάζοντας σκοπεῖν ἐφ᾽ ἑκάστου ὃ τὸ ἴδιον ἀφῄρεθκεν. οἷον εἰ μηδενὶ ὑπάρχει, ἢ εἰ μὴ ἡ δόξα ἀληθεύεται, ἢ εἰ μή ὅτιν ἴδιον ἑκάστου αὐτῶν κατ᾽ ἐκεῖνο, οὗ τὸ ἴδιον ἀποδέδωκεν. οὐ γὰρ ἔσαι ἴδιον τὸ κείμενον εἶν ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἡ τῶ γεωμετρικοῦ οὐκ ἀληθεύεται τὸ ἀνεξαπάτητον εἶναι ὑπὸ λόγου, ἀπατᾶται γὰρ ὁ γεωμέτρης ἐν τῷ ψευδογραφεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη δόξα ἴδιόν τινος τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι ὑπὸ λόγου. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ ἡ δόξα ἀληθεύεται, καὶ κατὰ τοῦτ᾽ ἀληθεύεται. ἔσαι γὰρ ἴδιον

ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τὸ ζῶον ἥμερον δεκτικὸν ἡ παντὸς ἀνθρώπου ἀληθεύεται, καὶ ἧ ἄνθρωπος, εἴη ἂν ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ, ζῶον ἥμερον δεκτικόν. ἔσι δὲ ὁ τόπος ὅτος ἀνασκευάζοντι μὲν, εἰ μὴ καθ᾽ οὗ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος ἀληθεύεται, καὶ εἰ μὴ καθ᾽ ὃ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ καθ᾽ ὃ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος, καὶ εἰ καθ᾽ ὃ ὁ λόγος, ἡ τοὔνομα κατηγορεῖται. Ἔπειτ᾽ ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ μὴ καθ᾽ ὃ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα ἀληθεύεται, καὶ εἰ μὴ καθ᾽ ὃ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος ἀληθεύεται. οὐ γὰρ ἔσαι ἴδιον, τὸ κείμενον ἴδιον εἶναι. οἷον ἐπεὶ τὸ μὲν ζῶον ἥμερον δεκτικὸν ἀληθεύεται κατὰ θεοῦ, ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐ κατηγορεῖται, οὐκ ἂν εἴη τῷ ἀνθρώπῳ ἴδιον, ζῶον ἥμερον δεκτικόν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ καθ᾽ ὃ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα κατηγορεῖται, καὶ καθ᾽ ὃ τοὔνομα, ἡ ὁ λόγος κατηγορεῖται. ἔσαι γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ καθ᾽ ὃ τὸ, ψυχὴν ἔχειν τὸ ζῶον ἀληθεύεται, καὶ καθ᾽ ὃ τὸ ζῶον, τὴν ψυχὴν ἔχειν, εἴη ἂν τὸ ψυχὴν ἔχειν τῷ ζώῳ ἴδιον.

Ἔπειτ᾽ ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὑποκείμενον ἴδιον ἀποδέδωκε τῷ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ λεγομένῳ. ὃ γὰρ ἔσαι ἴδιον τὸ κείμενον ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἀποδιδοὺς ἴδιον τῷ λεπτομερεστάτῳ σώματος, τὸ πῦρ, τὸ ὑποκείμενον ἀποδέδωκε τοῦ κατηγορουμένῳ ἴδιον, ὃκ ἂν εἴη τὸ πῦρ, σώματος τὸ λεπτομερεστάτου ἴδιον. δῆλα τοῦτο δ᾽ ὃκ ἔσαι τὸ ὑποκείμενον τῷ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ λεγομένῳ ἴδιον, διότι τὸ αὐτὸ πλειόνων ἔσαι καὶ διαφόρων τοῦ εἴδει ἴδιον. τῷ γὰρ αὐτῷ, πλέω τινὰ διάφορα τῷ εἴδει ὑπάρχει κατὰ μόνα λεγόμενα, ὧν ἔσαι παντων ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ἐάν τις ὅτως τιθῆται τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἀπέδωκεν ἴδιον τῷ ὑποκειμένῳ. ἔσαι γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον, ἐάν πορ κατὰ μόνα κατηγορῆται ὡς εἴρηται τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὰς γῆς ἴδιον, σῶμα τὸ βαρύτατον τοῦ εἴδει τῷ ὑποκειμένῳ ἀπέδωκε τὸ ἴδιον κατὰ μόνα λεγόμενον τῷ πράγματος, καὶ ὡς τὸ ἴδιον κατηγορεῖται εἴη ἂν τὸ βαρὺ γῆς ἴδιον, ὀρθῶς κείμενον. Ἔπειτ᾽ ἀνασκευάζοντα μὴ, ἐ ἡ μεθέξιν ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον. ὃ γὰρ ἔσαι ἴδιον τὸ κείμενον

εἶναι ἴδιον. τὸ γὰρ κατὰ μέθεξιν ὑπάρχον, εἰς τὸ τί ἦν εἶναι συμβάλλεται. εἴη δ' ἂν τὸ τοιοῦτον, διαφόρα τις κατά τινος εἴδους λεγομένη. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀνθρώπου ἴδιον τὸ πεζὸν δίπουν, κατὰ μέθεξιν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ πεζὸν δίπουν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ κατὰ μέθεξιν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, μήτε τὸ τί ἦν εἶναι δηλοῦν, ἀντικατηγορουμένου τοῦ πράγματος. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ζώου ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι πεφυκός, οὔτε κατὰ μέθεξιν ἀπέδωκεν ἴδιον, οὔτε τὸ τί ἦν εἶναι δηλοῦν, ἀντικατηγορουμένου τοῦ πράγματος, εἴη ἂν ζώου ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι πεφυκός. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν τὸ ἴδιον, ἀλλ' ἢ ὕστερον, ἢ πρότερον, ἢ οὗ τὸ ὄνομα οὐ. γὰρ ἔσται ἴδιον, τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον, ἢ οὐδέποτε, ἢ οὐκ ἀεί. οἷον ἐπεὶ ἐνδέχεται καὶ πρότερόν τινι ὑπάρξαι, καὶ ὕστερον τὸ βαδίζειν διὰ τῆς ἀγορᾶς, τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἂν εἴη τὸ βαδίζειν διὰ τῆς ἀγορᾶς, ἴδιον ἀνθρώπου, ἢ οὐδέποτε, ἢ οὐκ ἀεί. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ ἅμα δὲ ἀνάγκης ἀεὶ ὑπάρχει, μήτε ὅρος ὄν, μήτε διαφορά. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τὸ ζῶον συλλογίσμης δεκτικόν, ἅμα δὲ ἀνάγκης ἀεὶ ὑπάρχει, καὶ τὸ ἄνθρωπος, οὔτε διαφορὰ ὄν, οὔθ' ὅρος, εἴη ἂν τὸ ζῶον συλλογίσμης δεκτικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τῶν αὐτῶν ἢ ταῦτα ἐστὶ, μὴ ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ οὐκ ἔστι διωκτοῦ, τὸ φαίνεσθαί τισιν ἀγαθὸν ἴδιον, οὐδ' ἂν αἱρετοῦ εἴη ἴδιον, τὸ φαίνεσθαί τισιν ἀγαθὸν, ταυτὸν γάρ ἐστι τὸ διωκτὸν καὶ τὸ αἱρετόν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ αὐτοῦ ἢ ταυτόν ἐστι, τὸ αὐτὸ ἴδιον. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἀνθρώπου ἢ ἄνθρωπός ἐστι, λέγετο ἴδιον τὸ τριμερῆ ψυχὴν ἔχειν. καὶ βροτοῦ ἢ βροτός ἐστιν, εἴη ἂν ἴδιον, τὸ τριμερῆ ψυχὴν ἔχειν. χρήσιμος δ' ὁ τόπος οὗτος καὶ πρὸς τοῦ συμβεβηκότος. τοῖς γὰρ αὐτοῖς ἢ ταυτά ἐστι, ταῦτα δεῖ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τῶν αὐτῶν τῷ εἴδει, μὴ ταυτὸν ἀεὶ τῷ εἴδει τὸ ἰδιόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ τοῦ εἰρημένου ἔσται ἴδιον, τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ταυτόν ἐστι

τὸν ἐστὶ τῷ εἴδει ἄνθρωπος καὶ ἵππος, οὐκ ἀεὶ δὲ τοῦ ἵππου ἐστὶν ἴδιον, τὸ ἑσταναι ὑφ' αὑτοῦ, οὐδ' ἂν εἴη τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον, ἀεὶ τὸ κινεῖσθαι ὑφ' αὑτοῦ. ταυτὸν γάρ ἐστι τοῦ εἴδει τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἑσταναι ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ζῶον ἐστὶν ἑκατέρῳ αὐτῶν τὸ συμβεβηκέναι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῶν αὐτῶν τοῦ εἴδει, ταυτὸν ἀεὶ τῷ εἴδει τὸ ἴδιον. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ἀνθρώπου ἐστὶν ἴδιον τὸ εἶναι πεζὸν δίπουν, καὶ ὄρνιθος ἂν εἴη ἴδιον, τὸ εἶναι πτηνὸν δίπουν. ἑκάτερον γὰρ τούτων, ἔστι ταυτὸν τοῦ εἴδει. ἢ τὰ μὲν ὡς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν εἴδη, ὑπὸ τὸ ζῶον ὄντα. τὰ δὲ, ὡς γένους διαφοραὶ τοῦ ζώου. οὗτος δὲ ὁ τόπος ψευδής ἐστιν, ὅταν τὸ μὲν ἕτερον τῶν λεχθέντων ἐνίτινι μόνῳ ὑπάρχῃ εἴδει, τὸ δ' ἕτερον πολλοῖς, καθάπερ τὸ πεζὸν τετράπουν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον πολλαχῶς λέγετο, ἔργον ἐστὶ σοφιστικῶς λαμβάνοντι, ἑνὸς ἀποδοῦναι καὶ μόνου τινὸς τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ ὑπάρχον τινὶ ᾧ συμβέβηκέ τι, καὶ τοῦ συμβεβηκότι ὑπάρξει, λαμβανομένῳ μετὰ τοῦ ᾧ συμβέβηκεν. οἷον τὸ ὑπάρχον ἀνθρώπῳ, καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρξει, ἂν ᾖ λευκὸς ἄνθρωπος. καὶ τὸ, λευκῷ δὲ ἀνθρώπῳ ὑπάρχον, καὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρξει. διαβάλλοι δ' ἂν τις τὰ πολλὰ τῶν ἰδίων, τὸ ὑποκείμενον ἄλλο μὲν καθ' αὑτὸ ποιῶν, ἄλλο δὲ μετὰ τοῦ συμβεβηκότος. οἷον ἄλλο μὲν ἄνθρωπον εἶναι λέγων, ἄλλο δὲ λευκὸν ἄνθρωπον. ἔτι δὲ ἕτερον ποιῶν τὴν ἕξιν, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν λεγόμενον. τὸ γὰρ τῇ ἕξει ὑπάρχον, καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἕξιν λεγομένῳ ὑπάρξει. καὶ τὸ τοῦ κατὰ τὴν ἕξιν λεγομένῳ ὑπάρχον, καὶ τῇ ἕξει ὑπάρξει. οἷον ἐπεὶ ὁ συλλογίσμων κατὰ τὴν συλλογίσμην λέγεται διακεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη τῆς συλλογίσμης ἴδιον τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. καὶ γὰρ ὁ συλλογίσμων ἔσται ἀμετάπειστος ὑπὸ λόγου. κατασκευάζοντα δὲ, ῥητέον ὡς οὐκ ἔστιν ἕτερον ἁπλῶς τὸ ᾧ συμβέβηκε καὶ τὸ συμβεβηκός, μετὰ τοῦ ᾧ συμβέβηκε λαμβανόμενον, ἀλλ' ἄλλο λέγεται, τοῦ ἕτερον εἶναι αὐτοῖς τὸ εἶναι. οὐ ταυτὸν γάρ ἐστιν ἀνθρώπῳ τε τὸ εἶναι ἀνθρώπῳ, καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ, τὸ εἶναι ἀνθρώπῳ λευκῷ. ἔτι δὲ θεωρητέον ἐστὶ πρὸς τὰς πτώσεις, λέγοντα διότι οὐδ' ὁ συλλογίσμων ἔσται τὸ

ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου, ἀλλ' ὁ ἀμετάπειστος ὑπὸ λόγου. οὐδ' ἡ ὑπεν-
σήμη τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου, ἀλλ' ἡ ἀμετάπιστος ὑπὸ λό-
γου. πρὸς γὰρ τὸν πάντως ἐνιστάμενον, πάντως ἀντιτακτέον
ἐστίν. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ φύσει ὑπάρχον βου-
λόμενος ἀποδοῦναι, τοῦτον τὸν τρόπον τίθησι τῇ λέξει, ὥστε
τὸ ἀεὶ ὑπάρχον σημαίνειν. δόξειε γὰρ ἂν κινεῖσθαι τὸ κείμενον
εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀνθρώπου ἴδιον τὸ δίπουν. βούλε-
ται μὲν τὸ φύσει ὑπάρχον ἀποδιδόναι. σημαίνει δὲ τῇ λέξει
τὸ ἀεὶ ὑπάρχον, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ δίπουν. οὐ γὰρ
πᾶς ἄνθρωπός ἐστι δύο πόδας ἔχων. κατασκευάζοντα δ' εἰ
βούλεται τὸ φύσει ὑπάρχον ἴδιον ἀποδιδόναι, καὶ τῇ λέξει
τοῦτον τὸν τρόπον σημαίνει. οὐ γὰρ κινηθήσετε κατὰ τοῦτο τὸ ἴδιον.
οἷον ἐπεὶ ὁ ἀνθρώπου ἴδιον ἀποδιδοὺς τὸ ζῶον ὑπεστήμης δεκτι-
κόν, καὶ βούλεται καὶ τῇ λέξει σημαίνειν, τὸ φύσει ὑπάρχον ἴδιον,
οὐκ ἂν κινοῖτο κατὰ τοῦτο, ὡς οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ζῶον
ὑπεστήμης δεκτικόν. Ἔτι ὅσα λέγεται ὡς κατ' ἄλλό τι πρῶ-
τον, ἢ ὡς πρῶτον αὐτό, ἔργον ἐστὶν ἀποδοῦναι τῶν τοιούτων τὸ
ἴδιον. ἐὰν μὲν γὰρ τοῦ κατ' ἄλλό τι, ἴδιον ἀποδιδῷς, καὶ κατὰ τοῦ
πρώτου ἀληθεύεται. ἐὰν δὲ τοῦ πρώτου θῇς, καὶ τοῦ κατ' ἄλλο κα-
τηγορηθήσετε. οἷον ἐὰν μέν τις ὑπεφανείας ἴδιον ἀποδῶ τὸ κε-
χρῶσθαι, καὶ κατὰ τοῦ σώματος ἀληθεύσεται τὸ κεχρῶσθαι. ἐὰν
δὲ σώματος, καὶ ὑπεφανείας κατηγορηθήσετε, ὥστε οὐ καθ' οὗ ὁ λό-
γος, καὶ τοὔνομα ἀληθεύσεται. Συμβαίνει δ' ἐν ἐνίοις τῶν ἰδίων
ὡς ὑπετοπολὺ γίνεσθαί τινα ἁμαρτίαν, πρὰ τὸ μὴ διορίζεσθαι
πῶς καὶ τίνων τίθησι τὸ ἴδιον. ἅπαντες γὰρ ὑπεχειροῦσιν ἀπο-
διδόναι τὸ ἴδιον, ἢ τὸ φύσει ὑπάρχον. καθάπερ ἀνθρώπου τὸ
δίπουν, ἢ τὸ ὑπάρχον καθάπερ ἀνθρώπου τινὸς, τὸ τέτταρας δα-
κτύλους ἔχειν. ἢ εἴδει, καθάπερ πυρὸς τὸ λεπτομερέστατον. ἢ ἁπλῶς
καθάπερ ζώου τὸ ζῆν. ἢ κατ' ἄλλο καθάπερ ψυχῆς τὸ φρόνιμον.
ἢ ὡς τὸ πρῶτον, καθάπερ λογιστικοῦ τὸ φρόνιμον. ἢ ὡς τὸ ἔχειν,
καθάπερ ὑπεστήμονος τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. οὐδὲν γὰρ ἕτερον,
ἢ τὸ ἔχειν τι ἔσται ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. ἢ τοῦ ἔχεσθαι, καθάπερ
ὑπεστήμης τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. ἢ τῷ μετέχεσθαι, καθάπερ

ζώου τὸ αἰσθανέσθαι. αἰσθάνεται μὲν γὰρ καὶ ἄλλό τι, οἷον ἄνθρω-
πος, ἀλλὰ μετέχον ἤδη, τούτου αἰσθάνεται. ἢ τὸ μετέχειν, κα-
θάπερ τοῦ τινὸς ζώου τὸ ζῆν. μὴ προσθεὶς μὲν οὖν τὸ φύσει, ἁμαρ-
τάνει. διότι ἐνδέχεται τὸ φύσει ὑπάρχον, μὴ ὑπάρχειν ἐκείνῳ ᾧ
φύσει ὑπάρχει. καθάπερ ἀνθρώπῳ τὸ δύο πόδας ἔχειν. μὴ διο-
ρίσας δ' ὅτι τὸ ὑπάρχον ἀποδίδωσιν, ὅτι οὐκ ἔσται τοιοῦτον,
οἷον νῦν ὑπάρχειν ἐκείνῳ. καθάπερ τὸ τέτταρας δακτύλους ἔχειν
τὸν ἄνθρωπον. μὴ δηλώσας δὲ διότι ὡς πρῶτον, ἢ ὡς κατ' ἄλ-
λο τίθησιν, ὅτι οὐ καθ' οὗ ὁ λόγος καὶ τοὔνομα ἀληθεύσεται. κα-
θάπερ τὸ κεχρῶσθαι, εἴτε τοῦ ὑπεφανείας εἴτε τοῦ σώματος ἀποδο-
θείη ἴδιον. μὴ προείπας δὲ διότι ἢ τοῦ ἔχειν ἢ τῷ ἔχεσθαι τὸ ἴδιον
ἀποδέδωκε, διότι οὐκ ἔσται ἴδιον τὸ ἀποδοθέν. ὑπάρξει γὰρ ἐὰν
μὲν τῷ ἔχεσθαι ἀποδιδῷ τὸ ἴδιον καὶ τῷ ἔχοντι. ἐὰν δὲ τοῦ ἔχον-
τι, καὶ τῷ ἐχομένῳ, καθάπερ τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου, τῆς ἐπι-
στήμης ἢ τοῦ ἐπιστήμονος τεθὲν ἴδιον. μὴ προσημήνας δὲ, τοῦ
μετέχειν, ἢ τῷ μετέχεσθαι καὶ ὅτι ἄλλοις τισὶν ὑπάρξει τὸ ἴδιον.
ἐὰν μὲν γὰρ τῷ μετέχεσθαι ἀποδῷ, τοῖς μετέχουσιν. ἐὰν δὲ τῷ με-
τέχειν, τοῖς μετεχομένοις. καθάπερ εἰ τοῦ τινὸς ζώου, ἢ τοῦ ζώου τι-
θείη τὸ ζῆν ἴδιον. μὴ διαστείλας δὲ τὸ τῷ εἴδει, ὅτι ἐνὶ μόνῳ ὑπάρ-
ξει τῶν ὑπὸ τοῦτο ὄντων οὗ τὸ ἴδιον τίθησι. τὸ γὰρ καθ' ὑπερβολὴν
ἐνὶ μόνῳ ὑπάρχει, καθάπερ τοῦ πυρὸς τὸ κουφότατον. ἐνίοτε δὲ
καὶ τὸ, τῷ εἴδει προσθεὶς, διήμαρτε. δεήσει γὰρ ἐν εἶδος εἶναι τῶν
λεχθέντων, ὅταν τὸ τῷ εἴδει προστεθῇ. τοῦτο δ' ἐπ' ἐνίων οὐ συμ-
πίπτει. καθάπερ οὐδ' ὠδὶ τοῦ πυρός. οὐ γάρ ἐστιν ἐν εἶδος τοῦ πυ-
ρός. ἕτερον γάρ ἐστι τῷ εἴδει, ἄνθραξ καὶ φλὸξ καὶ φῶς, ἕκαστον
αὐτῶν πῦρ ὄν. διὰ τοῦτο δ' οὐ δεῖ ὅταν τῷ εἴδει προστεθείη, ἕτε-
ρον εἶναι εἶδος τοῦ λεχθέντος, ὅτι τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δ' ἧττον
ὑπάρξει τὸ λεχθὲν ἴδιον. καθάπερ ὑπὸ τοῦ πυρὸς τὸ λεπτομερέ-
στατον. λεπτομερέστερον γάρ ἐστι τὸ φῶς τοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ
φλογός. τοῦτο δ' οὐ δεῖ γίνεσθαι, ὅταν μὴ καὶ τὸ ὄνομα μᾶλλον
κατηγορῆτε, καθ' οὗ ὁ λόγος μᾶλλον ἀληθεύεται. εἰ δὲ μὴ, οὐκ
ἔσται καθ' οὗ ὁ λόγος μᾶλλον, καὶ τοὔνομα μᾶλλον. ἔτι δὲ πρὸς
τούτοις ταυτὸν εἶναι συμβήσεται τὸ ἴδιον τοῦ τε ἁπλῶς καὶ τοῦ

μάλιστα ὄντος ἐν τοῦ ἁπλῶς τοιούτῳ. καθάπερ ὧν τοῦ πυρὸς ἔχει τὸ λεπτομερέστατον. καὶ γὰρ τοῦ φωτὸς, καὶ τοῦ πυρὸς ἁπλῶς ἔσται ταυτὸ τοῦτο ἴδιον, λεπτομερέστατον γάρ ἐστι τὸ φῶς. ἄλλου μὲν οὖν οὕτως ἀποδιδόντος τὸ ἴδιον, ὧν χρηστέον, αὐτῷ δ' οὐ διοτέον ἐστὶ ταύτην τὴν ἐνστασιν, ἀλλ' εὐθὺς τιθέμενον τὸ ἴδιον, διορισέον. ὃν τρόπον τίθησι τὸ ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ αὐτὸ αὑτοῦ ἴδιον ἔθηκεν. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. αὐτὸ γὰρ αὑτῷ πᾶν, τὸ εἶναι δηλοῖ. τὸ δὲ τὸ εἶναι δηλοῦν, οὐκ ἴδιον, ἀλλ' ὅρος ἐστίν. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας καλοῦ τὸ πρέπον ἴδιον εἶναι, αὐτὸ ἑαυτοῦ ἴδιον ἀπέδωκε. ταυτὸν γάρ ἐστι τὸ καλὸν καὶ πρέπον, οὐκ ἂν εἴη τὸ πρέπον τοῦ καλοῦ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ αὐτὸ μὲν αὑτοῦ ἴδιον ἀπέδωκεν, ἀντικατηγορούμενον δ' ἔθηκεν. ἔσται γὰρ ἴδιον, τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς, ζῴου ἴδιον τὸ οὐσία ἔμψυχος. οὐκ αὐτὸ μὲν αὑτοῦ ἴδιον ἔθηκεν, ἀντικατηγορούμενον δ' ἀπέδωκεν, εἴη ἂν ἴδιον τοῦ ζῴου τὸ οὐσία ἔμψυχος.

Ἔπειτα ὧν τῶν ὁμοιομερῶν σκεπτέον ἐστίν. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ τοῦ συνόλου ἴδιον μὴ ἀληθεύεται κατὰ τοῦ μέρους. ἢ εἰ τὸ τοῦ μέρους ἴδιον μὴ λέγεται κατὰ τοῦ σύμπαντος. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ, κείμενον ἴδιον εἶναι. συμβαίνει δ' ἐπ' ἐνίων τοῦτο γίνεσθαι. ἀποδοίη γὰρ ἂν τις ὠδὶ τῶν ὁμοιομερῶν ἴδιον. ἐνίοτε μὲν ὠδὶ τὸ σύμπαν βλέψας, ἐνίοτε δ' ὠδὶ τὸ κατὰ μέρος λεγόμενον, αὐτὸς αὑτὸν ὧν στήσας. ἔσται δ' οὐδέτερον ὀρθῶς ἀποδεδομένον. οἷον ὠδὶ μὲν τοῦ σύμπαντος, ἐπεὶ ὁ εἴπας θαλάττης ἴδιον, τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἁλμυρὸν, ὁμοιομεροῦς μέν τινος ἔθηκε τὸ ἴδιον. τοιοῦτον δ' ἀποδέδωκεν, ὃ οὐκ ἀληθεύεται κατὰ τοῦ μέρους. οὐ γάρ ἐστιν ἡ τὶς θάλαττα τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἁλμυρὸν, οὐκ ἂν εἴη τῆς θαλάττης ἴδιον τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἁλμυρόν. ἐπεὶ δὲ τοῦ μέρους. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀέρος ἴδιον τὸ ἀναπνευστὸν, ὁμοιομεροῦς μέν τινος εἴρηκε τὸ ἴδιον, τοιοῦτον δ' ἀπέδωκεν, ὃ κατὰ τοῦ τινὸς ἀέρος ἀληθεύεται, κατὰ δὲ τοῦ σύμπαντος οὐ λέγεται. οὐ γάρ ἐστιν ὁ σύμπας ἀναπνευστὸς, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀέρος ἴδιον τὸ ἀναπνευστόν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ

ἀληθεύετε

ἀληθεύετε μὲν καθ' ἑκάστου τῶν ὁμοιομερῶν, ὃ ἐστιν ἴδιον αὐτῶν κατὰ τὸ σύμπαν. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἀληθεύετε κατὰ πάσης γῆς τὸ κάτω φερέσθαι κατὰ φύσιν. ἔστι δὲ ἴδιον τοῦτο τῆς τινὸς γῆς κατὰ τὸ σύμπαν, κατὰ γὰρ τὴν γῆν καὶ τὸ γῆν εἶναι εἴη ἂν τῆς γῆς ἴδιον, τὸ κάτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν.

Ἔπειτα ἐκ τῶν ἀντικειμένων σκεπτέον ἐστί. πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἐναντίων. ἀνασκευάζοντα μὴ, εἰ τοῦ ἐναντίου μή ἐστι τὸ ἐναντίον ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τοῦ ἐναντίου ἔσται τὸ ἐναντίον ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἐναντίον ἐστὶ δικαιοσύνη μὴ ἀδικία, τοῦ βελτίστῳ δὲ τὸ χείριστον. οὐκ ἔστι δὲ τοῦ δικαιοσύνης τὸ βέλτιστον ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀδικίας τὸ χείριστον ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἐστὶν ἴδιον, καὶ γὰρ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἴδιον ἔσται. οἷον ἐπεὶ ἐναντίον ἐστὶν ἀγαθῷ μὲν κακὸν, αἱρετῷ δὲ, φευκτόν. ἔστι δὲ τοῦ ἀγαθοῦ ἴδιον τὸ αἱρετὸν, εἴη ἂν κακοῦ ἴδιον τὸ φευκτόν.

Δεύτερον δ' ἐκ τῶν πρός τι. ἀνασκευάζοντα μὴ, εἰ τὸ πρός τι τοῦ πρός τι μή ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ πρός τι τοῦ πρός τι ἔσται ἴδιον, οἷον ἐπεὶ λέγετε διπλάσιον μὴ πρὸς ἥμισυ, ὑπερέχον δὲ πρὸς ὑπερεχόμενον, οὐκ ἔστι δὲ τοῦ διπλασίου τὸ ὑπερέχον ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἡμίσεος τὸ ὑπερεχόμενον ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ πρός τι, τὸ πρός τί ἐστιν ἴδιον, καὶ γὰρ τὸ πρός τι τοῦ πρός τι ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ λέγετε τὸ μὲν διπλάσιον πρὸς τὸ ἥμισυ, τὸ δὲ ἓν πρὸς δύο, τὰ δὲ δύο πρὸς ἕν. ἔστι δὲ τοῦ διπλασίου ἴδιον τὸ ὡς δύο πρὸς ἕν, εἴη ἂν τοῦ ἡμίσεως ἴδιον τὸ ὡς ἓν πρὸς δύο. Τρίτον, ἀνασκευάζοντα μὴ, εἰ τοῦ ἕξεως τὸ καθ' ἕξιν λεγόμενον, μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τοῦ στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον, ἔσται ἴδιον. Εἰ τοῦ στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον, μή ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ τοῦ ἕξεως τὸ κατὰ τὴν ἕξιν λεγόμενον, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐ λέγετε τοῦ κωφότητος ἴδιον τὸ ἀναισθησίαν εἶναι, καὶ γὰρ τῶν ἄλλων κοινόν. οὐδ' ἂν τῆς ἀκούσεως εἴη ἴδιον τὸ αἴσθησιν εἶναι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ καθ' ἕξιν λεγόμενόν ἐστι τοῦ ἕξεως ἴδιον, καὶ τῆς στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον, ἔσται ἴδιον. καὶ εἰ τῆς στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενόν ἐστιν ἴδιον, καὶ τῆς ἕξεως τὸ καθ' ἕξιν λεγόμενον ἔσται ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τῆς ὄψεως ἐστὶν ἴδιον τὸ βλέπειν κα-

θὸ ἔχομεν ὄψιν. εἴη ἂν τῆς τυφλότητος ἴδιον, τὸ μὴ βλέπειν καθὸ οὐκ ἔχομεν ὄψιν, πεφυκότες ἔχειν. Ἔπειτα ἐκ τῶν καταφάσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων, πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν κατηγορουμένων. ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος χρήσιμος ἀνασκευάζοντι μόνον. οἷον εἰ ἡ φάσις ἢ τὸ κατὰ τὴν φάσιν λεγόμενον αὐτοῦ ἴδιόν ἐστιν, οὐκ ἔσται αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις. οὐδὲ τὸ κατὰ τὴν ἀπόφασιν λεγόμενον ἴδιον. καὶ εἴη δὲ ἡ ἀπόφασις, ἢ τὸ κατὰ τὴν ἀπόφασιν λεγόμενον ἴδιον αὐτοῦ, οὐκ ἔσται ἡ φάσις οὐδὲ τὸ κατὰ τὴν φάσιν λεγόμενον ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ζώου ἐστὶν ἴδιον τὸ ἔμψυχον, οὐκ ἂν εἴη ζώου ἴδιον τὸ οὐκ ἔμψυχον. Δεύτερον δ' ἐκ τῶν κατηγορουμένων, ἢ μὴ κατηγορουμένων, καὶ ἐξ ὧν κατηγορεῖται, ἢ μὴ κατηγορεῖται. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ἡ φάσις τῆς φάσεως μή ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀποφάσεως ἔσται ἴδιον. καὶ εἰ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀποφάσεως μή ἐστιν ἴδιον, οὐδ' ἡ φάσις τῆς φάσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ζῶον, οὐδ' ἂν τοῦ μὴ ἀνθρώπου ἴδιον εἴη τὸ μὴ ζῶον. καὶ εἰ τοῦ μὴ ἀνθρώπου μὴ φαίνηται ἴδιον τὸ μὴ ζῶον, οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον ἔσται τὸ ζῶον. κατασκευάζοντα δὲ εἰ τῆς φάσεως ἡ φάσις ἐστὶν ἴδιον, καὶ τῆς ἀποφάσεως ἡ ἀπόφασις ἔσται ἴδιον. εἰ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἡ ἀπόφασις ἐστὶν ἴδιον, καὶ ἡ φάσις τῆς φάσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ μὴ ζώου ἐστὶν ἴδιον τὸ μὴ ζῆν, εἴη ἂν τοῦ ζώου τὸ ζῆν ἴδιον. καὶ εἰ δὲ τοῦ ζώου φαίνηται ἴδιον τὸ ζῆν, καὶ τοῦ μὴ ζώου φανεῖται ἴδιον τὸ μὴ ζῆν. Τρίτον δὲ, ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων. ἀνασκευάζοντα μὲν εἰ τὸ ἀποδεδομένον ἴδιον, τῆς φάσεώς ἐστιν ἴδιον, οὐκ ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον. εἰ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον τὸ ἀποδοθὲν, οὐκ ἔσται τῆς φάσεως ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ζώου ἴδιον τὸ ἔμψυχον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ μὴ ζώου ἴδιον τὸ ἔμψυχον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἀποδοθὲν, μὴ τῆς φάσεως ἴδιον, εἴη ἂν τῆς ἀποφάσεως. οὗτος δ' ὁ τόπος ἐστὶ ψευδής. φάσις γὰρ ἀποφάσεως, καὶ ἀπόφασις φάσεως οὐκ ἔστιν ἴδιον. φάσις μὲν γὰρ ἀποφάσει οὐδ' ὅλως ὑπάρχει, ἀπόφασις δὲ φάσει ὑπάρχει μὲν, οὐχ ὡς ἴδιον δὲ ὑπάρχει. Ἔπειτα δ' ἐκ τῶν ἀντιδιηρημένων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τῶν ἀντιδιηρημένων μηδὲν μηδενὸς τῶν λοι-

πῶν

πῶν ἀντιδιηρημένων ἐστὶν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ κείμενον ἔσται ἴδιον τούτου, οὗ κεῖται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ζῶον αἰσθητὸν, οὐδενὸς τῶν ἄλλων θνητῶν ζώων ἐστὶν ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ζῶον νοητὸν τοῦ θεοῦ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῶν λοιπῶν τῶν ἀντιδιηρημένων ὁτιοῦν ἐστιν τὸ ληφθὲν, ἴδιον τοιούτων ἑκάστου τῶν ἀντιδιηρημένων, ὄντος ἰδίου τινὸς τῶν ἀντιδιηρημένων. καὶ τὸ λοιπὸν ἔσται τοῦ λοιποῦ ἴδιον, οὗ κεῖται μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ φρονήσεώς ἐστιν ἴδιον τὸ καθ' αὑτὸ πεφυκέναι λογιστικοῦ ἀρετὴν εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν οὕτως ἑκάστης λαμβανομένης, εἴη ἂν σωφροσύνης ἴδιον τὸ καθ' αὑτὸ πεφυκέναι θυμητικοῦ ἀρετὴν εἶναι. Ἔπειτ' ἐκ τῶν πτώσεων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ἡ πτῶσις τῆς πτώσεως μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ ἡ πτῶσις τῆς πτώσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ δικαίως ἴδιον τὸ καλῶς, οὐδ' ἂν τοῦ δικαίου ἴδιον εἴη τὸ καλόν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ ἡ πτῶσις τῆς πτώσεώς ἐστιν ἴδιον, καὶ γὰρ ἡ πτῶσις τῆς πτώσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἴδιον τὸ πεζὸν δίπουν, καὶ τοῦ ἀνθρώπῳ εἴη ἂν ἴδιον, τὸ πεζῷ δίποδι λέγεσθαι. Οὐ μόνον δ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ εἰρημένου κατὰ τὰς πτώσεις ἐστὶ σκεπτέον, ἀλλὰ καὶ ὧν τῶν ἀντικειμένων, καθάπερ καὶ ὠδὶ τῶν προτέρων τόπων εἴρηται. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσις μή ἐστιν ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσις ἔσται ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ δικαίως ἴδιον τὸ ἀγαθῶς, οὐδ' ἂν τοῦ ἀδίκως εἴη ἴδιον τὸ κακῶς. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσίς ἐστιν ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. καὶ γὰρ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσις ἔσται ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. οἷον ἐπεὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἴδιον τὸ βέλτιστον, καὶ τοῦ κακοῦ ἂν εἴη ἴδιον τὸ χείριστον. Ἔπειτ' ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχον τοῦ ὁμοίως ἔχοντος μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχον τοῦ ὁμοίως ἔχοντος ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸ ποιεῖν οἰκίαν, καὶ ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιεῖν ὑγίειαν. οὐκ ἔστι δὲ ἰατροῦ ἴδιον τὸ ποιεῖν ὑγίειαν, οὐδ' ἂν εἴη οἰκοδόμου ἴδιον, τὸ ποιεῖν οἰκίαν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχον, τοῦ ὁμοίως ἔχον-

τός ἐστιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχον τοῦ ὁμοίως ἔχοντος ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἰατρός τε πρὸς τὸ ποιητικὸς ὑγιείας εἶναι, καὶ γυμναστὴς πρὸς τὸ ποιητικὸς εὐεξίας, ἔστι δ' ἴδιον γυμναστοῦ, τὸ ποιητικὸν εἶναι εὐεξίας, εἴη ἂν ἴδιον ἰατροῦ τὸ ποιητικὸν ὑγιείας εἶναι. Ἔπειτα ἐκ τῶν ὡσαύτως ἐχόντων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὡσαύτως ἔχον τοῦ ὡσαύτως ἔχοντος μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ὡσαύτως ἔχον τοῦ ὡσαύτως ἔχοντος ἔσται ἴδιον. εἰ δ' ἔστι τοῦ ὡσαύτως ἔχοντος τὸ ὡσαύτως ἔχον ἴδιον, τοῦτο οὐκ ἔσται ἴδιον οὗ κεῖται ἴδιον εἶναι. οἷον ἐπεὶ ὡσαύτως ἔχει ἡ φρόνησις πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν, τοῦ πυρσήμην ἑκατέρου αὐτῶν εἶναι, οὐκ ἔστι δ' ἴδιον φρονήσεως τὸ πυρσήμην εἶναι καλοῦ, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον φρονήσεως τὸ πυρσήμην εἶναι αἰσχροῦ. εἰ δ' ἔστιν ἴδιον φρονήσεως τὸ πυρσήμην εἶναι καλοῦ, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον αὐτῆς τὸ πυρσήμην εἶναι αἰσχροῦ. ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ πλείονων ἴδιον. κατασκευάζοντι δὲ οὐδὲν οὗτος ὁ τόπος ἐστὶ χρήσιμος. τὸ γὰρ ὡσαύτως ἔχον, ἢ πρὸς πλείω συγκρίνετε. ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ κατὰ τὸ εἶναι, λεγόμενον, μή ἐστι τοῦ κατὰ τὸ εἶναι λεγομένου ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ φθείρεσθαι τοῦ κατὰ τὸ φθείρεσθαι, οὐδὲ τὸ γίνεσθαι τοῦ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγομένου, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ εἶναι ζῶον, οὐδ' ἂν τοῦ ἄνθρωπον γίνεσθαι εἴη ἂν ἴδιον τὸ γίνεσθαι ζῶον. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἄνθρωπον φθείρεσθαι εἴη ἴδιον τὸ φθείρεσθαι ζῶον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον ἐστὶ, καὶ ἐκ τοῦ γίνεσθαι πρὸς τὸ εἶναι καὶ φθείρεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ φθείρεσθαι, πρὸς τὸ εἶναι καὶ πρὸς τὸ γίνεσθαι. καθάπερ εἴρηται νῦν, ἐκ τοῦ εἶναι πρὸς τὸ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ κατὰ τὸ εἶναι τεταγμένον, ἔστι τὸ καθ' αὑτὸ τεταγμένον ἴδιον. καὶ γὰρ τοῦ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγομένου, ἔσται τὸ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγόμενον ἴδιον. καὶ τοῦ κατὰ τὸ φθείρεσθαι, τὸ κατὰ τοῦτο ἀποδιδόμενον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἴδιον τὸ εἶναι βροτὸν, καὶ τοῦ γίνεσθαι ἄνθρωπον, εἴη ἂν ἴδιον τὸ γίνεσθαι βροτὸν, καὶ τοῦ φθείρεσθαι ἄνθρωπον, τὸ φθείρεσθαι βροτόν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ γίνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ φθείρεσθαι, πρός τε τὸ εἶναι καὶ πρὸς τὸ γίνεσθαι αὐτὰ δὲ αὐτῶν, καθάπερ καὶ ἀνασκευάζοντι εἴρηται.

Ἔπειτ'

Ἔπειτ' ἐπιβλέπειν ἐπὶ τὴν ἰδέαν τοῦ κειμένου, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τῇ ἰδέᾳ μὴ ὑπάρχει, ἢ εἰ μὴ κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ λέγεται τοῦτο, οὗ τὸ ἴδιον ἀπεδόθη. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ αὐτοανθρώπῳ οὐχ ὑπάρχει τὸ ἠρεμεῖν, οὐχ ἡ ἄνθρωπος ἐστὶν, ἀλλ' ἡ ἰδέα, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ἠρεμεῖν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῇ ἰδέᾳ ὑπάρχει, καὶ κατὰ τοῦτο ὑπάρχει, ἡ λέγετε κατ' αὐτοῦ ἐκείνου οὗ κεῖται μὴ εἶναι ἴδιον. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὑπάρχει τῷ αὐτοζώῳ τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκεῖσθαι, καὶ ἡ ζώῳ αὐτῷ ὑπάρχει τοῦτο, εἴη ἂν ζώου ἴδιον, τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκεῖσθαι. Ἔπειτα ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. πρῶτον μὲν ἀνασκευάζοντα εἰ τὸ μᾶλλον, τοῦ μᾶλλον μή ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ γὰρ τὸ ἧττον, τοῦ ἧττον ἔσται ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα, οὐδὲ τὸ μάλιστα, τοῦ μάλιστα, οὐδὲ τὸ ἁπλῶς, τοῦ ἁπλῶς. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τὸ μᾶλλον κεχρῶσθαι τοῦ μᾶλλον σώματος ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧττον κεχρῶσθαι, τοῦ ἧττον σώματος ἂν εἴη ἴδιον. οὐδὲ τὸ κεχρῶσθαι, σώματος ὅλως. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλόν ἐστιν ἴδιον, καὶ γὰρ καὶ τὸ ἧττον, τοῦ ἧττον ἔσται ἴδιον, καὶ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα, καὶ τὸ μάλιστα, τοῦ μάλιστα, καὶ τὸ ἁπλῶς, τοῦ ἁπλῶς. οἷον ἐπεὶ τοῦ μᾶλλον ζῶντος, τὸ μᾶλλον αἰσθανέσθαι ἔστιν ἴδιον, καὶ τοῦ ἧττον ζῶντος, τὸ ἧττον αἰσθανέσθαι εἴη ἂν ἴδιον, καὶ τοῦ μάλιστα δὲ τὸ μάλιστα, καὶ τοῦ ἥκιστα, τὸ ἥκιστα, καὶ τοῦ ἁπλῶς, τὸ ἁπλῶς. καὶ ἐκ τοῦ ἁπλῶς δὲ πρὸς ταῦτα σκεπτέον ἐστίν. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ἁπλῶς τοῦ ἁπλῶς μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον, οὐδὲ τὸ ἧττον τοῦ ἧττον, οὐδὲ τὸ μάλιστα, τοῦ μάλιστα, οὐδὲ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ ἀνθρώπου τὸ σπουδαῖον ἴδιον, οὐδ' ἂν τοῦ μᾶλλον ἀνθρώπου τὸ μᾶλλον σπουδαῖον ἴδιον εἴη. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἁπλῶς τοῦ ἁπλῶς ἐστὶν ἴδιον, καὶ γὰρ τὸ μᾶλλον, τοῦ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧττον, τοῦ ἧττον, καὶ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα, καὶ τὸ μάλιστα, τοῦ μάλιστα ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ πυρός ἐστιν ἴδιον τὸ ἄνω φέρεσθαι κατὰ φύσιν, καὶ τοῦ μᾶλλον πυρὸς εἴη ἂν ἴδιον τὸ μᾶλλον ἄνω φέρεσθαι κατὰ φύσιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον σκεπτέον ἐστὶ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πρὸς ἅπαντα ταῦτα.

Δεύτερον δ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον μή

ὄτιν ἴδιον, ὃ δὲ μὴ τὸ ἥμισυ τοῦ ἥττονος ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ μᾶλλόν ὄτιν ἴδιον ζῴου τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ ἀνθρώπου τὸ ἐπίστασθαι, ὁτὲ ἔστι δὲ ζῴου ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ἐπίστασθαι. καταστκευάζοντα δ' εἰ τὸ ἥττονος τοῦ ἥμίσους ὄτιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἥμίσους ὄτιν ἴδιον ἀνθρώπου τὸ ἥμισυ φύσει, ἢ ζῴου τὸ ζῆν. ἔστι δ' ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ἥμισυ φύσει, εἴη ἂν ζῴου ἴδιον τὸ ζῆν. Τείτην δ' ἀναστκευάζοντα μὴν, εἰ οὗ μᾶλλόν ὄτιν ἴδιον, μή ὄτιν ἴδιον. ὃ δὲ μὴ ἥμίσους ὄτιν ἴδιον, ἔσται οὐδὲν ἴδιον. εἰ δ' ἐκείνου ὄτιν ἴδιον, οὐκ ἔσται τούτου ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τὸ κεχρῶσθαι μᾶλλον τοῦ ὠφανείας ἢ τοῦ σώματός ὄτιν ἴδιον, ὁτὲ ἔστι μὴ δὲ ὠφανείας ἴδιον, ὁτὲ ἂν εἴη τοῦ σώματος ἴδιον τὸ κεχρῶσθαι. εἰ δὲ ὅτι τοῦ ὠφανείας ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ σώματος ἴδιον. καταστκευάζοντι δὲ, ὁ τόπος οὗτος, ὁτὲ ἔστι χρήσιμος. ἀδιώατον γάρ ὅτι τὸ αὐτὸ πολλόνων ἴδιον ἔσται.

Τεταρτον δὲ ἀναστκευάζοντα μὴν, εἰ τὸ μᾶλλον αὐτοῦ ἴδιον μή ὄτιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ἥττονος αὐτοῦ ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ μᾶλλόν ὄτι τοῦ ζῴου ἴδιον τὸ αἰσθητὸν ἢ τὸ μόριστον, ὁτὲ ἔστι δὲ τοῦ ζῴου τὸ αἰσθητὸν ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ζῴου τὸ μεριστὸν ἴδιον. καταστκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἥττονος αὐτοῦ οὗ ἴδιον ὄτιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ μᾶλλον αὐτοῦ οὗ ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ἥμίσους ὄτιν ἴδιον ζῴου τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ τὸ ζῆν, ἔστι δὲ τοῦ ζῴου τὸ αἰσθάνεσθαι ἴδιον, εἴη ἂν τοῦ ζῴου τὸ ζῆν ἴδιον. Ἔπτὰ ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων. πρῶτον μὴν ἀναστκευάζοντα, εἰ τὸ ὁμοίως ὑπαρχον ἴδιον, μή ὄτιν ἴδιον τούτου, ὃ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον. ὃ δὲ γὰρ τὸ ὁμοίως οὗ ἴδιον ἔσται ἴδιον τόδε, ὃ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον ὠθυμητικὸν τὸ ὠθυμεῖν, καὶ λογιστικοῦ τὸ λογίζεσθαι, οὐκ ἔστι δ' ἴδιον τοῦ ὠθυμητικοῦ τὸ ὠθυμεῖν, ὁτὲ ἂν εἴη ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ τὸ λογίζεσθαι. καταστκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως οὗ ἴδιον, ἔστι τούτου ἴδιον, ὃ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον. ἔσαι γὰρ καὶ τὸ ὁμοίως οὗ ἴδιον τόδε ἴδιον, ὃ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον λογιστικοῦ τὸ πρῶτον φρόνιμον, καὶ ὠθυμητικὸν τὸ πρῶτον σῶφρον. ἔστι δὲ τοῦ λογιστικοῦ ἴδιον τὸ πρῶτον φρόνιμον, εἴη ἂν ὠθυμητικοῦ ἴδιον τὸ πρῶτον σῶφρον. Δύτερον. ἀναστκευάζοντα μὴν,

ζοντα μὴν, εἰ τὸ ὁμοίως οὗ ἴδιον, μή ὄτιν ἴδιον αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁμοίως οὗ ἴδιον, ἔσται ἴδιον αὐτοῦ. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον ἀνθρώπου καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἁπτεσθαι, οὐκ ἔστι δὲ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ὁρᾶν, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ἁπτεσθαι. καταστκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως αὐτοῦ οὗ ἴδιον, ἔστιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ὁμοίως αὐτοῦ οὗ ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον ψυχῆς τὸ μέρος αὐτῆς θυμικὸν εἶν, καὶ λογιστικὸν πρώτως, ἔστι δὲ ψυχῆς ἴδιον τὸ μόριος αὐτῆς εἶν θυμικὸν πρώτως, εἴη ἂν ἴδιον ψυχῆς τὸ μόριος αὐτῆς εἶν λογιστικὸν πρώτως. Τείτην δ' ἀναστκευάζοντα μὴν, εἰ οὐ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον, μή ὄτιν ἴδιον. ὃ δὲ γὰρ ὃ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον, ἔσαι ἴδιον. εἰ δὲ ἐκείνου ἔστιν ἴδιον, οὐκ ἔσαι θατέρου ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ὄτιν ἴδιον τὸ καίδν φλογὸς καὶ ἀνθρακος, ὁτὲ ἔστι δ' ἴδιον φλογὸς τὸ καίδν, ὁτὲ ἂν εἴη ἴδιον ἀνθρακος τὸ καίδν. εἰ δὲ ὅτι φλογὸς ἴδιον, ὁτὲ ἂν εἴη ἀνθρακος ἴδιον. καταστκευάζοντι δὲ, οὐδὲν ὅτος ὁ τόπος ὅτι χρήσιμος. διαφέρει δὲ τὸ ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων τοῦ ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων, ὅτι τὸ μὴν κατ' ἀναλογίαν λαμβάνεται, οὐκ ὢν τοῦ ὑπάρχδν τι θεωρόμενον, τὸ δ' ἐκ τοῦ ὑπάρχδν τι συγκείνεται. Ἔπειτ' ἀναστκευάζοντα μὴν, εἰ διωάμει τὸ ἴδιον ἀποδίδοὺς, καὶ πῶς μὴ ὃν ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον τῇ διωάμῃ, μὴ φθειρομένης τ' διωάμεως ὑπάρχδν τοῦ μὴ ὄντι. οὐ γὰρ ἔσαι ἴδιον τὸ κείμενον ἴδιον εἶναι. οἷον ἐπεὶ ὁ ἵππος ἀόρ'ος ἴδιον τὸ ἀναπνδυσὸν, τῇ διωάμει μὴν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἴδιον οἷον ἀναπνεῖσθαι, ἀναπνδυσόν ὄτιν. ἀποδέδωκε ἢ τῇ πῶς τὸ μὴ οὗ τὸ ἴδιον. καὶ γὰρ μὴ ὄντος ζῴου ὁ ἀναπνεῖν πεφυκὸς τὸν ἀόρ'α, φθείρεται ἀόρ'α εἶναι. οὐ μὴν τοι μὴ ὄντος ζῴου, διωατόν ὄτιν ἀναπνεῖν, ὥστ' οὐδὲ ἀόρ'ον ἔσαι ἴδιον τὸ τοιοῦτον. οἷον τὸ ἀναπνεῖσθαι τότε, ὅτε ζῷον οὐκ ἔσαι τοιοῦτον οἷον ἀναπνεῖν, οὐκ ἂν οὖν εἴη ἀόρ'ος ἴδιον τὸ ἀναπνδυσόν. καταστκευάζοντα δὲ, εἰ τῇ διωάμει ἀποδίδοὺς τὸ ἴδιον, ἢ πῶς οὗ ἀποδίδωσι τὸ ἴδιον, ἢ πῶς μὴ ὄν. φθειρομένης τῆς διωάμεως τοῦ μὴ ὄντι ὑπάρχδν. ἔσαι γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶν ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἀποδίδὰς ἴδιον τοῦ ὄντος, τὸ διωατὸν πάθεῖν ἢ ποιῆσαι, διωάμει ἀποδί-

δοὺς τὸ ἴδιον, πρὸς ὃν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον. ὅτε γὰρ ὄν ἐστι, καὶ δυνατὸν παθεῖν τι ἢ ποιῆσαι ἔσται. ὥστε εἴη ἂν ἴδιον τοῦ ὄντος, τὸ δυνατὸν παθεῖν ἢ ποιῆσαι. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ὑπερβολῇ τέθεικε τὸ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. συμβαίνει γὰρ τοῖς οὕτως ἀποδιδοῦσι τὸ ἴδιον, οὗ καθ' οὗ τὸν λόγον καὶ τοὔνομα ἀληθεύεσθαι. φθαρέντος γὰρ τοῦ πράγματος, οὐδὲν ἧττον ἔσται ὁ λόγος. τῶν γὰρ ὄντων τινὶ μάλιστα ὑπάρχει. οἷον εἴ τις ἀποδοίη τοῦ πυρὸς ἴδιον σῶμα τὸ κουφότατον. φθαρέντος γὰρ τοῦ πυρὸς, ἔσται τι τῶν σωμάτων, ὃ κουφότατον ἔσται. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τοῦ πυρὸς ἴδιον σῶμα τὸ κουφότατον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ ὑπερβολῇ τέθεικε τὸ ἴδιον. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀνθρώπου ἴδιον ζῶον ἥμερον φύσει, οὐχ ὑπερβολῇ ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον.

Τέλος τοῦ πέμπτου τῶν τοπικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΚΤΟΝ.

ΤΗΣ δὴ περὶ τοὺς ὅρους πραγματείας μέρη πέντε ἐστίν. ἢ γὰρ ὅτι ὅλως οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν καθ' οὗ τὸ ὄνομα καὶ τὸν λόγον. δεῖ γὰρ τὸν τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ἀληθεύεσθαι. ἢ ὅτι ὄντος γένους, οὐκ ἔθηκεν εἰς γένος. ἢ οὐκ εἰς τὸ οἰκεῖον γένος ἔθηκε. δεῖ γὰρ τὸν ὁριζόμενον εἰς τὸ γένος θέντα, τὰς διαφορὰς προσάπτειν. μάλιστα γὰρ τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ, τὸ γένος δοκεῖ τὴν τοῦ ὁριζομένου οὐσίαν σημαίνειν. ἢ ὅτι οὐκ ἴδιος ὁ λόγος. δεῖ γὰρ τὸν ὁρισμὸν ἴδιον εἶναι, καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται. ἢ εἰ πάντα τὰ εἰρημένα πεποιηκὼς, μὴ ὥρισται, μὴ δὲ εἴρηκε τὸ τὶ ἦν εἶναι τῷ ὁριζομένῳ. λοιπὸν δὲ πρὰ τὰ εἰρημένα, εἰ ὥρισται μὲν, μὴ καλῶς δὲ ὥρισται. εἰ μὲν οὖν μὴ ἀληθεύεται καθ' οὗ τοὔνομα καὶ ὁ λόγος,

ἐκ τῶν

ἐκ τῶν πρὸς τὸ συμβεβηκὸς τόπων ἀνασκεπτέον. καὶ γὰρ ἐκεῖ πότερον ἀληθὲς ἢ οὐκ ἀληθὲς, πᾶσα ἡ σκέψις γίνεται. ὅταν μὲν γὰρ ὅτι ὑπάρχει τὸ συμβεβηκὸς διαλεγώμεθα, ὅτι ἀληθὲς λέγομεν, ὅταν δὲ, ὅτι οὐχ ὑπάρχει, ὅτι οὐκ ἀληθές. εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ οἰκείῳ γένει ἔθηκεν, ἢ εἰ μὴ ἴδιος ὁ ἀποδοθεὶς λόγος, ἐκ τῶν πρὸς τὸ γένος, καὶ τὸ ἴδιον ῥηθέντων τόπων ἀνασκεπτέον. λοιπὸν δὲ εἰ μὴ ὥρισται, ἢ εἰ μὴ καλῶς ὥρισταί πως, μετιτέον εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν ἀνασκεπτέον εἰ μὴ καλῶς ὥρισται, ῥᾷον γὰρ ὁτιοῦν ποιῆσαι, ἢ καλῶς ποιῆσαι. δῆλον οὖν ὅτι ἡ ἁμαρτία περὶ τοῦτο πλείων, ἐπειδὴ ἐργωδέστερον. ὥστε ἡ ἀνχείρησις, ῥᾴων ἡ περὶ τοῦτο, ἢ ἡ περὶ ἐκεῖνο γίνεται. ἔστι δὲ τοῦ μὴ καλῶς, μέρη δύο. ἐν μὲν, τὸ ἀσαφεῖ τῇ ἑρμηνείᾳ κεχρῆσθαι. δεῖ γὰρ τὸν ὁριζόμενον, ὡς ἐνδέχετο σαφεστάτῃ τῇ ἑρμηνείᾳ κεχρῆσθαι. ἐπειδὴ τοῦ γνωρίσαι χάριν ἀποδίδοται ὁ ὁρισμός. δεύτερον δὲ εἰ ἐνδὴ πλεῖον εἴρηκε τὸν λόγον τοῦ δέοντος. πᾶν γὰρ τὸ προκείμενον ἐν τῷ ὁρισμῷ, περίεργον. πάλιν δ' ἑκάτερον τῶν εἰρημένων, εἰς πλείω μέρη διείληπται. Εἷς μὲν οὖν τόπος τοῦ ἀσαφῶς, εἰ ὁμώνυμόν ἐστί τινι τὸ εἰρημένον. οἷον ὅτι ἡ γένεσις, ἀγωγὴ εἰς οὐσίαν, ἢ ὅτι ἡ ὑγίεια, συμμετρία θερμῶν καὶ ψυχρῶν. ὁμώνυμος γὰρ ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ συμμετρία. ἄδηλον οὖν ὁπότερον βούλεται λέγειν τῶν δηλουμένων, ὑπὸ τοῦ πλεοναχῶς λεγομένου. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τοῦ ὁριζομένου πλεοναχῶς λεγομένου, μὴ διελὼν εἶπεν. ἄδηλον γὰρ ὁποτέρου τὸν ὅρον ἀποδέδωκεν. ἐνδέχεταί τε συκοφαντεῖν, ὡς οὐκ ἐφαρμόττοντος τοῦ λόγου ἀνὰ πάντων ὧν τὸν ὁρισμὸν ἀπέδωκε. μάλιστα δ' ἐνδέχετο τὸ τοιοῦτον ποιεῖν, λαν θανούσης τῆς ὁμωνυμίας. ἐνδέχεται δὲ καὶ διελόμενον αὐτὸν, ποσαχῶς λέγεται τὸ ἐν τῷ ὁρισμῷ ἀποδοθὲν, συλλογισμὸν ποιῆσαι. εἰ γὰρ κατὰ μηδένα τῶν τρόπων ἱκανῶς εἴρηται, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ὡρισμένος εἴη κατὰ τρόπον. Ἄλλος εἰ κατὰ μεταφορὰν εἴρηκεν. οἷον εἰ τὴν ἀνιστήμην, ἀμετάπτωτον, ἢ τὴν γῆν, τιθήνην, ἢ τὴν σωφροσύνην, συμφωνίαν. πᾶν γὰρ ἀσαφὲς τὸ κατὰ μεταφορὰν λεγόμενον. ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸν μεταφορὰν εἰπόντα, συκοφαντεῖν ὡς οὐ κυρίως εἰρηκότα. οὐ γὰρ ἐφαρμόσει ὁ

λεχθεὶς ὅρος οἷον ὠὴ τῆς σωφροσύνης. πᾶσα γὰρ συμφωνία ἐν φθόγγοις. ἔτι εἰ γένος ἡ συμφωνία τῆς σωφροσύνης, ἐν δύο γένεσιν ἔσται ταυτὸν, οὐ περιέχουσιν ἄλληλα. οὔτε γὰρ ἡ συμφωνία τὴν ἀρετὴν, οὔθ' ἡ ἀρετὴ τὴν συμφωνίαν περιέχει. Ἔτι εἰ μὴ κειμένοις ὀνόμασι χρῆται. οἷον Πλάτων ὀφρυόσκιον τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ τὸ φαλάγγιον σηψιδακές, ἢ τὸν μυελὸν ὀστεογενές. πᾶν γὰρ ἀσαφὲς τὸ μὴ εἰωθός. ἐνία δ' οὔτε καθ' ὁμωνυμίαν, οὔτε κατὰ μεταφορὰν, οὔτε κυρίως εἴρηται, οἷον ὁ νόμος μέτρον ἢ εἰκὼν τῶν φύσει δικαίων. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα, χείρω τῆς μεταφορᾶς. ἡ γὰρ μεταφορὰ, ποιεῖ πως γνώριμον τὸ σημαινόμενον, διὰ τῆς ὁμοιότητα. πάντες γὰρ οἱ μεταφέροντες, κατά τινα ὁμοιότητα μεταφέρουσι. τὸ δὲ τοιοῦτον, οὐ ποιεῖ γνώριμον. οὔτε γὰρ ἡ ὁμοιότης ὑπάρχει, καθ' ἣν μέτρον ἢ εἰκὼν ὁ νόμος ἐστὶν, οὔτε κυρίως εἴωθε λέγεσθαι. ὥστε εἰ μὲν κυρίως μέτρον ἢ εἰκόνα τὸν νόμον φησὶν εἶναι, ψεύδεται. εἰκὼν γάρ ἐστιν οὗ ἡ γένεσις διὰ μιμήσεως. οὗτος δ' οὐχ ὑπάρχει τῷ νόμῳ. εἰ δὲ μὴ κυρίως, δῆλον ὅτι ἀσαφῶς εἴρηκε, καὶ χεῖρον ὁποιουοῦν τῶν κατὰ μεταφορὰν λεγομένων. Ἔτι εἰ μὴ δῆλος ὁ τοῦ ἐναντίου λόγος ἐκ τοῦ λεχθέντος. οἱ γὰρ καλῶς ἀκριδιδόμενοι, καὶ τοὺς ἐναντίους προσσημαίνουσιν, ἢ εἰ καθ' αὑτὸν λεχθεὶς, μὴ φανερὸς εἴη τίνος ἐστὶν ὁρισμὸς, ἀλλὰ καθάπερ τὰ τῶν ἀρχαίων γραφέων, εἰ μήτις ἐπέγραψεν, οὐκ ἂν ἐγνωρίζετο τί ἐστιν ἕκαστον. εἰ μὲν οὖν μὴ σαφῶς, ἐκ τῶν τοιούτων ἐστὶν ὠνοσκεπτέον. Εἰ δ' ὠθὶ πλεῖον εἴρηκε τὸν ὅρον, πρῶτον μὲν σκοπεῖν εἴ τινι κέχρητο ὃ πᾶσιν ὑπάρχει, ἢ ἁπλῶς τοῖς οὖσιν, ἢ τοῖς ὑπὸ ταυτὸ γένος τῶν ὁριζομένων. ὠὴ πλεῖον γὰρ εἰρῆσθαι ἀναγκαῖον ἐστὶν. δεῖ γὰρ τὸ μὲν γένος ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρίζειν, τὴν δὲ διαφορὰν ἀπό τινος τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει. τὸ μὲν οὖν πᾶσιν ὑπάρχον ἁπλῶς, ἀπ' οὐδενὸς χωρίζει, τὸ δὲ τοῖς ὑπὸ ταυτὸ γένος πᾶσιν ὑπάρχον, οὐ χωρίζει τῶν ἐν ταυτῷ γένει. ὥστε μάταιον τὸ τοιοῦτον προσκείμενον. Ἢ εἰ ἔστιν ἴδιον τὸ προσκείμενον, ἀφαιρεθέντος δὲ τούτου, καὶ ὁ λοιπὸς λόγος ἴδιός ἐστι, καὶ δηλοῖ τὴν οὐσίαν. οἷον ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου λόγῳ, τὸ ὠνοσήμης δεκτικὸν προστεθὲν, περίεργον. καὶ γὰρ ἀφαιρεθέντος τούτου, ὁ λοιπὸς λόγος ἴδιος.

καὶ δηλοῖ

καὶ δηλοῖ τὴν οὐσίαν ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, ἅπαν περίεργον, οὗ ἀφαιρεθέντος, τὸ λοιπὸν, δῆλον ποιεῖ τὸ ὁριζόμενον. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τῆς ψυχῆς ὅρος εἴπερ ἀριθμὸς αὐτὸς αὑτὸν κινῶν ἐστι, καὶ γὰρ τὸ αὑτὸ ἑαυτὸ κινοῦν, ψυχὴ, καθάπερ Πλάτων ὥρισται. ἢ ἴδιον μέν ἐστι τὸ εἰρημένον, οὐ δηλοῖ δὲ τὴν οὐσίαν ἀφαιρεθέντος τοῦ ἀριθμοῦ. ποτέρως μὲν οὖν ἔχει, χαλεπὸν διασαφῆσαι. χρηστέον δ' ὠθὶ πάντων τῶν τοιούτων πρὸς τὸ συμφέρον, οἷον ὁ τοῦ φλέγματος ὅρος, ὑγρὸν πρῶτον ἀπὸ τροφῆς ἄπεπτον. ἐν γὰρ τὸ πρῶτον, οὐ πολλὰ, ὥστε περίεργον τὸ ἄπεπτον προσκείμενον. καὶ γὰρ τούτου ἀφαιρεθέντος, ὁ λοιπὸς ἔσται ἴδιος λόγος. οὐ γὰρ ἐνδέχεται ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ τοῦτό τι καὶ ἄλλο πρῶτον εἶναι. ἢ οὐχ ἁπλῶς πρῶτον ἀπὸ τροφῆς τὸ φλέγμα, ἀλλὰ τῶν ἀπέπτων πρῶτον. ὥστε προσθετέον τὸ ἄπεπτον. ἐκείνως μὲν γὰρ ῥηθέντος οὐκ ἀληθὴς ὁ λόγος, εἴπερ μὴ πάντων πρῶτόν ἐστιν. Ἔτι εἴ τι τῶν ἐν τῷ λόγῳ μὴ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ὑπὸ ταὐτὸ εἶδος. ὁ γὰρ τοιοῦτος, χεῖρον ὥρισται τῶν χρωμένων, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς οὖσιν. ἐκείνως μὲν γὰρ ἂν ὁ λοιπὸς ἴδιος ἦ λόγος, καὶ ὁ πᾶς ἴδιος ἔσται. ἁπλῶς γὰρ πρὸς τὸ ἴδιον ὁτουοῦν προστεθέντος ἀληθοῦς, ὅλος ὁ λόγος ἴδιος γίνεται. εἰ δέ τι τῶν ἐν τῷ λόγῳ μὴ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ὑπὸ ταυτὸ εἶδος, ἀδύνατον ὅλον τὸν λόγον ἴδιον εἶναι. οὐ γὰρ ἀντικατηγορηθήσεται τοῦ πράγματος, οἷον ζῶον πεζὸν δίπουν τετράπηχυ. ὁ γὰρ τοιοῦτος λόγος οὐκ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος. διὰ τὸ μὴ πᾶσιν ὑπάρχειν τοῖς ὑπὸ ταυτὸ εἶδος τὸ τετράπηχυ. Πάλιν εἰ ταυτὸ πλεονάκις εἴρηκεν. οἷον τὴν ὠνθυμίαν, ὄρεξιν ἡδέος εἰπών. πᾶσα γὰρ ὠνθυμία ἡδέος ἐστὶν, ὥστε καὶ τὸ ταυτὸν τῇ ὠνθυμίᾳ ἡδέος ἔσται. γίνεται οὖν ὁ ὅρος τῆς ὠνθυμίας, ὄρεξις ἡδέος. οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὠνθυμίαν εἰπεῖν, ἢ ὄρεξιν ἡδέος, ὥσθ' ἑκάτερον αὐτῶν ἡδέος ἔσται. ἢ οὐδὲν μὲν οὐδὲν ἄτοπον. καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος δίπουν ἐστίν. ὥστε καὶ τὸ ταυτὸν τῷ ἀνθρώπῳ, δίπουν ἔσται. ἔστι δὲ ταυτὸν τῷ ἀνθρώπῳ, ζῶον πεζὸν δίπουν. ὥστε ζῶον πεζὸν δίπουν, δίπουν ἐστίν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἄτοπόν τι συμβαίνει. οὐ γὰρ κατὰ ζώου μόνον πεζοῦ δὶς τὸ δίπουν κατηγορεῖται, οὕτως μὲν γὰρ ἂν δὶς περὶ τοῦ αὐτοῦ τὸ δίπουν κα-

τηγοροῖτο. ἄλλα περὶ ζώου πεζοῦ δίποδος, τὸ δίπουν λέγεται. ὥστε ἅπαξ μόνον τὸ δίπουν κατηγορεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν τῆς ὠθυμίας. οὐ γὰρ κατὰ τῆς ὀρέξεως, τὸ ἡδέος εἶναι κατηγορεῖται, ἀλλὰ κατὰ τοῦ σύμπαντος, ὥστε ἅπαξ καὶ ἐνταῦθα ἡ κατηγορία γίνεται. οὐκ ἔστι δὲ τὸ δὶς φθέγξασθαι ταυτὸν ὄνομα, τῶν ἀτόπων, ἀλλὰ τὸ πολλάκις περί τινος τὸ αὐτὸ κατηγορῆσαι. οἷον ὡς ὁ Ξενοκράτης τὴν φρόνησιν ὁριστικὴν καὶ θεωρητικὴν τῶν ὄντων φησὶν εἶναι. ἡ γὰρ ὁριστικὴ, θεωρητικὴ τίς ἐστιν, ὥστε δὶς τὸ αὐτὸ λέγει, προσθεὶς πάλιν καὶ θεωρητικήν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι τὴν κατάψυξιν, στέρησιν τοῦ κατὰ φύσιν θερμοῦ φασὶν εἶναι. πᾶσα γὰρ στέρησις, ἐστὶ τοῦ κατὰ φύσιν ὑπάρχοντος. ὥστε περίεργον τὸ προσθεῖναι τοῦ κατὰ φύσιν. ἀλλ' ἱκανὸν ἦν εἰπεῖν στέρησιν θερμοῦ. ἐπειδὴ αὕτη ἡ στέρησις γνώριμον ποιεῖ, ὅτι τοῦ κατὰ φύσιν λέγετο. Πάλιν εἰ τοῦ καθόλου εἰρημένου, προσθείη καὶ ὠθὶ μέρους. οἷον εἰ τὴν ὠθείκειαν ἐλάττωσιν τῶν συμφερόντων καὶ δικαίων. τὸ γὰρ δίκαιον, συμφέρον τι, ὥστε περιέχεται ἐν τοῦ συμφέροντι. περιττὸν οὖν τὸ δίκαιον, ὥστε καθόλου εἰπὼν, ὠθὶ μέρους προσέθηκε. καὶ εἰ τὴν ἰατρικὴν ὠθιστήμην τῶν ὑγιεινῶν ζώῳ καὶ ἀνθρώπῳ. ἢ τὸν νόμον, εἰκόνα τῶν φύσει καλῶν καὶ δικαίων. τὸ γὰρ δίκαιον καλόντι, ὥστε πλεονάκις τὸ αὐτὸ λέγει. πότερον μὲν οὖν καλῶς ἢ οὐ καλῶς ὥρισται, διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ὠθισκεπτέον. πότερον δ' εἴρηκε καὶ ὥρισται τὸ τί ἦν εἶναι ἢ οὐχί, ἐκ τῶνδε. Πρῶτον μὲν, εἰ μὴ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων πεποίηται τὸν ὁρισμόν. ἐπεὶ γὰρ ὁ ὅρος ἀποδίδοτο τοῦ γνωρίσαι χάριν τὸ λεχθὲν, γνωρίζομεν δ' οὐκ ἐκ τῶν τυχόντων, ἀλλ' ἐκ τῶν προτέρων καὶ γνωριμωτέρων, καθάπερ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν. οὕτω γὰρ πᾶσα διδασκαλία καὶ μάθησις ἔχει. φανερὸν οὖν ὅτι ὁ μὴ διὰ τοιούτων ὁριζόμενος οὐχ ὥρισται. εἰ γὰρ ὥρισται, πλείους ἔσονται τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοί. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ὁ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων, βέλτιον ὥρισται. ὥστε ἀμφότεροι ἂν εἴησαν ὅροι, τοῦ αὐτοῦ. τὸ δὲ τοιοῦτον, οὐ δοκεῖ. ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων ἐν ἐστὶ τὸ εἶναι ὅπερ ἐστιν. ὥστε εἰ πλείους ἔσοντο τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοί, ταυτὸν ἔσται τοῦ ὁριζομένῳ τὸ εἶναι, ὅπερ καθ' ἑκάτερον τῶν ὁρισμῶν

δηλοῦτο.

δηλοῦτο. ταῦτα δ' οὐ ταυτά ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ οἱ ὁρισμοὶ ἕτεροι. δῆλον οὖν ὅτι οὐχ ὥρισται ὁ μὴ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων ὁρισάμενος. Τὸ μὲν οὖν μὴ διὰ γνωριμωτέρων εἰρῆσθαι τὸν ὅρον, διχῶς ἐστιν ἐκλαβεῖν. ἢ γὰρ εἰ ἁπλῶς δὲ ἀγνωστοτέρων, ἢ εἰ ἡμῖν ἀγνωστοτέρων. ἐνδέχεται γὰρ ἀμφοτέρως. ἁπλῶς μὲν γὰρ γνωριμώτερον, τὸ πρότερον τοῦ ὑστέρου. οἷον στιγμὴ γραμμῆς, καὶ γραμμὴ ὠθπέδου, καὶ ἐπίπεδον, στερεοῦ, καθάπερ μονὰς ἀριθμοῦ. πρότερον γὰρ καὶ ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ στοιχεῖον συλλαβῆς. ἡμῖν δὲ ἀνάπαλιν ἐνίοτε συμβαίνει. μάλιστα γὰρ τὸ στερεὸν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πίπτει τοῦ ὠθπέδου, τὸ δ' ἐπίπεδον, μᾶλλον τῆς γραμμῆς, γραμμὴ δὲ σημείου μᾶλλον. οἱ πολλοὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα γνωρίζουσι. τὰ μὲν γὰρ τῆς τυχούσης, τὰ δ' ἀκριβοῦς καὶ περιττῆς διανοίας καταμαθεῖν ἐστιν. ἁπλῶς μὲν οὖν βέλτιον, τὸ διὰ προτέρων τὰ ὑστέρα πειρᾶσθαι γνωρίζειν. ὠθιστημονικώτερον γὰρ τὸ τοιοῦτόν ἐστιν. οὐ μὴν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀδυνατοῦντας γνωρίζειν διὰ τῶν τοιούτων, ἀναγκαῖον ἴσως διὰ τῶν ἐκείνοις γνωρίμων ποιεῖσθαι τὸν λόγον. εἰσὶ δὲ τῶν τοιούτων ὁρισμῶν, ὅ, τε τῆς στιγμῆς, καὶ ὁ τῆς γραμμῆς καὶ ὁ τοῦ ὠθπέδου. πάντες γὰρ διὰ τῶν ὑστέρων, τὰ πρότερα δηλοῦσι. τὸ μὲν γὰρ γραμμῆς, τὸ δ' ὠθπέδου, τὸ δὲ στερεοῦ φασι πέρας εἶναι. οὐ δεῖ δὲ λανθάνειν ὅτι τοὺς οὕτως ὁριζομένους, οὐκ ἐνδέχεται τό τι ἦν εἶναι τῷ ὁριζομένῳ δηλοῦν. ἐὰν γὰρ μὴ τυγχάνῃ ταυτὸν, ἡμῖν τε γνωριμώτερον ὂν καὶ ἁπλῶς γνωριμώτερον, εἴπερ δεῖ μὲν διὰ τοῦ γένους καὶ τῶν διαφορῶν ὁρίζεσθαι τὸν καλῶς ὁριζόμενον. ταῦτα δὲ τῶν ἁπλῶς γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων τοῦ εἴδους εἰσί. συναναιρεῖ γὰρ τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ τὸ εἶδος. ὥστε πρότερα ταῦτα, τοῦ εἴδους. ἔστι δὲ καὶ γνωριμώτερα. τοῦ μὲν γὰρ εἴδους γνωριζομένου, ἀνάγκη καὶ τὸ γένος καὶ τὴν διαφορὰν γνωρίζεσθαι. ὁ γὰρ ἄνθρωπον γνωρίζων, καὶ ζῶον καὶ πεζὸν γνωρίζει. τοῦ δὲ γένους ἢ τῆς διαφορᾶς γνωριζομένης, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ εἶδος γνωρίζεσθαι. ὥστε ἀγνωστότερον τὸ εἶδος. Ἔτι τοῖς κατ' ἀλήθειαν τοὺς τοιούτους ὁρισμοὺς φάσκουσιν εἶναι, τοὺς ἐκ τῶν ἑκάστῳ γνωρίμων, πολλοὺς τοῦ αὐτοῦ συμβήσεται λέγειν ὁρισμοὺς εἶ-

ται. ἕτερα γὰρ ἑτέροις, καὶ οὐ ταυτὰ πᾶσι τυγχάνει γνωριμώτερα ὄντα. ὥστε πρὸς ἕκαστον, ἕτερος ἂν εἴη ὁρισμὸς ἀπροδοτέος, εἴπερ ἐκ τῶν ἑκάστοις γνωριμωτέρων τὸν ὁρισμὸν ποιεῖσθαι χρή.

Ἔτι τοῖς αὐτοῖς ἄλλοτε ἄλλα μᾶλλον γνώριμα. δὲ ἀρχῆς μὲν γὰρ τὰ αἰσθητά. ἀκριβεστέροις δὲ γινομένοις, ἀνάπαλιν. ὥστ' οὐδὲ πρὸς τὸν αὐτὸν ἀεὶ ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς ἀποδοτέος, τοῖς διὰ τῶν ἑκάστοις γνωριμωτέρων τὸν ὁρισμὸν φάσκουσιν ἀπροδοτέον εἶναι. δῆλον οὖν ὅτι οὐχ ὁριστέον διὰ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἁπλῶς γνωριμωτέρων. μόνως γὰρ ἂν οὕτως εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς ἀεὶ γίνοιτο. ἴσως δὲ καὶ τὸ ἁπλῶς γνώριμον, οὐ τὸ πᾶσι γνώριμόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ τοῖς εὖ διακειμένοις τὴν διάνοιαν. καθάπερ καὶ τὸ ἁπλῶς ὑγιεινὸν, τὸ τοῖς εὖ ἔχουσι τὸ σῶμα. δεῖ μὲν οὖν ἕκαστα τῶν τοιούτων ἐξακριβοῦν, χρῆσθαι δὲ διαλεγομένους, πρὸς τὸ συμφέρον. μάλιστα δ' ὁμολογουμένως ἀναιρεῖν ἐνδέχεται τὸν ὁρισμὸν, ἐὰν μήτ' ἐκ τῶν ἁπλῶς γνωριμωτέρων, μήτε ἐκ τῶν ἡμῖν τυγχάνῃ τὸν λόγον πεποιημένος. εἷς μὲν οὖν τρόπος τοῦ μὴ διὰ γνωριμωτέρων ἐστὶ, τὸ διὰ τῶν ὑστέρων τὰ πρότερα δηλοῦν. καθάπερ πρότερον εἴπομεν. ἄλλος δὲ, εἰ τοῦ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ τοῦ ὁρισμοῦ, διὰ τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ ἐν κινήσει ἀποδίδοται ὁ λόγος ἡμῖν. πρότερον γὰρ καὶ γνωριμώτερον τὸ μένον καὶ τὸ ὡρισμένον, τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ ἐν κινήσει ὄντος. Τοῦ δὲ μὴ ἐκ προτέρων, τρεῖς εἰσὶ τρόποι. πρῶτον μὲν, εἰ διὰ τῶν ἀντικειμένων τὸ ἀντικείμενον ὥρισται. οἷον διὰ τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν. ἅμα γὰρ τῇ φύσει τὰ ἀντικείμενα. ἐνίοις δὲ καὶ ἡ αὐτὴ ὑπαρτήμη ἀμφοτέρων δοκεῖ εἶναι. ὥστε οὐ δὲ γνωριμώτερον, τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐνία ἴσως, οὐκ ἔστιν ὁρίζασθαι ἄλλως. οἷον τὸ διπλάσιον, ἄνευ τοῦ ἡμίσεος. καὶ ὅσα καθ' αὑτὰ πρός τι λέγεται. πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις, ταυτὸν τὸ εἶναι, τῷ πρός τι πως ἔχειν. ὥστ' ἀδύνατον ἄνευ θατέρου θάτερον γνωρίζειν. διόπερ ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοῦ ἑτέρου λόγῳ συμπεριειλῆφθαι καὶ θάτερον. γνωρίζειν μὲν οὖν δεῖ τὰ τοιαῦτα πάντα, χρῆσθαι δ' αὐτοῖς, καὶ ὑπὲρ τούτων ὡς ἂν δοκεῖ συμφέρειν. Ἄλλος, εἰ αὐτῷ κέχρηται τοῦ ὁριζομένῳ, λανθάνει δ' ὅταν μὴ αὐτῷ τοῦ ὁριζομένου ὀνόματι

χρήσηται.

χρήσηται. οἷον εἰ τὸν ἥλιον, ἄστρον ἡμεροφανὲς ὡρίζατο, ὁ γὰρ ἡμέρᾳ χρώμενος, καὶ ἡλίῳ χρῆται. δεῖ δὲ πρὸς τὸ φωραθῆναι τὰ τοιαῦτα, μεταλαμβάνειν αὐτὶ τοῦ ὀνόματος τὸν λόγον. οἷον ὅτι ἡ ἡμέρα, ἡλίου φορὰ ὑπὲρ γῆς ἐστι. δῆλον γὰρ ὅτι ὁ τὴν φορὰν ἡλίου ὑπὲρ γῆς εἰρηκὼς, τὸν ἥλιον εἴρηκεν, ὥστε κέχρηται τῷ ἡλίῳ ὁ τῇ ἡμέρᾳ χρησάμενος. Πάλιν εἰ τῷ ἀντιδιῃρημένῳ τὸ ἀντιδιῃρημένον ὥρισται. οἷον περιττὸν, τὸ μονάδι μεῖζον, ἀρτίου. ἅμα γὰρ τῇ φύσει, τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃρημένα. τὸ δὲ περιττὸν καὶ ἄρτιον ἀντιδιῄρηντο, ἄμφω γὰρ ἀριθμοῦ διαφοραί.

Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ διὰ τῶν ὑποκάτω τὸ ἐπάνω ὥρισται. οἷον ἄρτιον ἀριθμὸν, τὸν δίχα διαιρούμενον, ἢ τὸ ἀγαθὸν, ἕξιν ἀρετῆς. τό, τε γὰρ δίχα, ἀπὸ τῶν δύο εἴληπται ἀρτίων ὄντων. καὶ ἡ ἀρετὴ, ἀγαθόν τί ἐστιν, ὥστε ὑποκάτω ταῦτα ἐκείνων ἐστίν. ἔστι δ' ἀνάγκη τὸν τῷ ὑποκάτω χρώμενον, καὶ αὐτῷ χρῆσθαι. ὅ, τε γὰρ τῇ ἀρετῇ χρώμενος, χρῆται τοῦ ἀγαθῷ. ἐπειδὴ ἀγαθόν τι ἡ ἀρετὴ, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῷ δίχα χρώμενος, τοῦ ἀρτίῳ χρῆται. ἐπειδὴ εἰς δύο διῃρῆσθαι σημαίνει τὸ δίχα. τὰ δὲ δύο ἀρτιά ἐστι. καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν, εἷς ἐστι τόπος, τοῦ μὴ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων ποιήσασθαι τὸν λόγον, μέρη δ' αὐτοῦ, τὰ εἰρημένα.

Δεύτερος, εἰ ἐν γένει τοῦ πράγματος ὄντος, μὴ κεῖται ἐν γένει. ἐν ἅπασι δὲ τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημά ἐστιν, ἐν οἷς οὐ πρόκειται τοῦ λόγου τὸ τί. οἷον ὁ τοῦ σώματος ὁρισμὸς, τὸ ἔχον τρεῖς διαστάσεις, ἢ εἴ τις τὸν ἄνθρωπον ὁρίσαιτο, τὸ ὑπαρτάμενον ἀριθμεῖν. οὐ γὰρ εἴρηταί τι ὄν, ὅτι μέγεθος ὃ τρεῖς ἔχει διαστάσεις, ἢ τί ὄν, ὅτι ζῶον ὃ ἐπίσταται ἀριθμεῖν. τὸ δὲ γένος βούλεται τὸ τί ἐστι σημαίνειν, καὶ πρῶτον ὑποτίθεται τῶν ἐν τοῦ ὁρισμῷ λεγομένων. Ἔτι εἰ πρὸς πλείω λεγομένου τοῦ ὁριζομένου, μὴ πρὸς πάντα ἀπέδωκεν. οἷον εἰ τὴν γραμματικὴν ὑπαρτήμην, τοῦ γράψαι τὸ ὑπαγορευθέν. πρὸς δεῖται γὰρ, ὅτι καὶ τοῦ ἀναγνῶναι. οὐδὲ γὰρ μᾶλλον τοῦ γράψαι ἢ τοῦ ἀναγνῶναι ὁ ἀπροδοὺς ὥρισται. ὥστ' οὐδ' ἕτερος ἀλλ' ὁ ἄμφω ταῦτ' εἰπὼν, ἐπειδὴ πλείους οὐκ ἐνδέχετο τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοὺς εἶναι. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν κατ' ἀλήθειαν ἔχει, καθάπερ εἴρητο, ἐπ' ἐνίων δ' οὔ. οἷον ἐφ' ὅσων μὴ καθ' αὑτὸ πρὸς ἄμφω λέγεται.

καθάπερ ἰατρικὴ τοῦ νόσου καὶ ὑγίειαν ποιῆσαι. τοῦ μὲν γὰρ καθ' αὑτὴν λέγεται, τοῦ δὲ κατὰ συμβεβηκός. ἁπλῶς γὰρ ἀλλότριον τῆς ἰατρικῆς, τὸ νόσον ποιεῖν. ὥστ' οὐδὲν μᾶλλον ὥρισαι, ὁ πρὸς ἄμφω ἀποδοὺς τοῦ πρὸς θάτερον, ἀλλ' ἴσως καὶ χεῖρον. ἐπειδὴ καὶ τῶν λοιπῶν ὁστισοῦν δυνατός ἐστι νόσον ποιῆσαι. Ἔτι εἰ μὴ πρὸς τὸ βέλτιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ χεῖρον ἀπέδωκε, πλειόνων ὄντων πρὸς ἃ λέγεται τὸ ὁριζόμενον. πᾶσα γὰρ ὠλιστήμη καὶ δύναμις, τοῦ βελτίστου δοκεῖ εἶναι. Γάλιν εἰ μὴ κεῖται ἐν τῷ οἰκείῳ γένει τὸ λεχθὲν, σκοπεῖν ἐκ τῶν περὶ τὰ γένη στοιχείων, καθάπερ πρότερον εἴρηται. Ἔτι εἰ ὑπερβαίνων λέγει τὰ γένη. οἷον ὁ τὴν δικαιοσύνην, ἕξιν ἰσότητος ποιητικὴν, ἢ διανεμητικὴν τοῦ ἴσου. ὑπερβαίνει γὰρ ὁ οὕτως ὁριζόμενος τὴν ἀρετήν. ἀπολιπὼν οὖν τὸ τῆς δικαιοσύνης γένος, οὐ λέγει τὸ τί ἦν εἶναι. ἡ γὰρ οὐσία ἑκάστῳ, μετὰ τοῦ γένους. ἔστι δὲ οὐκ ταυτὸν τῷ μὴ εἰς τὸ ἐγγυτάτω γένος θεῖναι. ὁ γὰρ εἰς τὸ ἐγγυτάτω θεὶς, πάντα τὰ ἐπάνω εἴρηκεν. ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐπάνω γένη τῶν ὑποκάτω κατηγορεῖται. ὥστε ἢ εἰς τὸ ἐγγυτάτω γένος θετέον, ἢ πάσας τὰς διαφορὰς τῷ ἐπάνω γένει προσαπτέον, δι' ὧν ὁρίζεται τὸ ἐγγυτάτω γένος. οὕτως γὰρ οὐδὲν ἂν εἴη παραλελοιπὼς, ἀλλ' αὐτ' ὀνόματος λόγῳ εἰρηκὼς ἂν εἴη τὸ ὑποκάτω γένος. ὁ δ' αὐτὸ μόνον τὸ ἐπάνω γένος εἴπας, οὐ λέγει καὶ τὸ ὑποκάτω γένος. ὁ γὰρ φυτὸν εἴπας, οὐ λέγει δένδρον. Γάλιν ὠθεῖ τῶν διαφορῶν ὁμοίως σκεπτέον, εἰ καὶ τὰς διαφορὰς εἶπε τὰς τοῦ γένους. εἰ γὰρ μὴ ταῖς τοῦ πράγματος ἰδέαις ὥρισται διαφοραῖς, ἢ δὲ παντελῶς τοιοῦτον εἴρηκεν, ὃ μηδενὸς ἐνδέχεται διαφορὰν εἶναι, οἷον τὸ ζῶον ἢ τὴν οὐσίαν, δῆλον ὅτι οὐχ ὥρισται. οὐδενὸς γὰρ διαφορὰ τὰ εἰρημένα. ὁρᾷν δὲ δὲ εἰ ἔστιν ἀντιδιῃρημένον τι, τῇ εἰρημένῃ διαφορᾷ. εἰ γὰρ μή ἐστι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἡ εἰρημένη τοῦ γένους διαφορά. πᾶν γὰρ γένος, ταῖς ἀντιδιῃρημέναις διαφοραῖς διαιρεῖται. καθάπερ τὸ ζῶον τῷ πεζῷ, καὶ τῷ πτηνῷ, καὶ τῷ ἐνύδρῳ, καὶ τῷ δίποδι. ἢ εἰ ἔστι μὲν ἡ ἀντιδιῃρημένη διαφορὰ, μὴ ἀληθεύεται δὲ κατὰ τοῦ γένους, δῆλον ὅτι οὐδετέρα ἂν εἴη τοῦ γένους διαφορά. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀντιδιῃρημέναι διαφοραὶ ἀληθεύ-

ονται

ονται κατὰ τοῦ οἰκείου γένους. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀληθεύεται μὲν, μὴ ποιεῖ δὲ προστιθεμένη τῷ γένει εἶδος. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὕτη εἰδοποιὸς διαφορὰ τοῦ γένους. πᾶσα γὰρ εἰδοποιὸς διαφορὰ μετὰ τοῦ γένους, εἶδος ποιεῖ. εἰ δ' αὕτη μή ἐστι διαφορὰ, οὐδ' ἡ λεχθεῖσα. ἐπεὶ ταύτῃ ἀντιδιῄρηται. Ἔτι ἐὰν ἀποφάσει διαιρῇ τὸ γένος, καθάπερ τὴν γραμμὴν ὁριζόμενοι μῆκος ἀπλατὲς εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο σημαίνει, ἢ ὅτι οὐκ ἔχει πλάτος. συμβήσεται οὖν τὸ γένος μετέχειν τοῦ εἴδους. πᾶν γὰρ μῆκος, ἢ ἀπλατὲς, ἢ πλάτος ἔχον ἐστίν. ἐπεὶ κατὰ παντὸς, ἢ ἡ κατάφασις, ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθεύεται. ὥστε καὶ τὸ γένος τῆς γραμμῆς, μῆκος ὄν, ἢ ἀπλατὲς, ἢ πλάτος ἔχον ἔσται. μῆκος δὲ ἀπλατὲς, εἴδους ἐστὶ λόγος. ὁμοίως δὲ καὶ μῆκος πλάτος ἔχον. τὸ γὰρ ἀπλατὲς ἐν τῷ πλάτος ἔχον, διαφοραί εἰσιν. ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους, ὁ τοῦ εἴδους ἐστὶ λόγος, ὥστε τὸ γένος ὠλιδέχοιτ' ἂν τὸν τοῦ εἴδους λόγον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τῆς διαφορᾶς, ἐπειδὴ ἡ ἑτέρα τῶν εἰρημένων διαφορῶν, ἐξ ἀνάγκης κατηγορεῖται τοῦ γένους. ἔστι δ' ὁ εἰρημένος τόπος χρήσιμος πρὸς τοὺς τιθεμένους ἰδέας εἶναι. εἰ γὰρ μή ἐστιν αὐτομῆκος, πῶς κατηγορηθήσεται κατὰ τοῦ γένους, ὅτι πλάτος ἔχον ἐστὶν, ἢ ἀπλατές ἐστι. δεῖ γὰρ κατὰ παντὸς μήκους τὸ ἕτερον αὐτῶν ἀληθεύεσθαι, εἴπερ κατὰ τοῦ γένους ἀληθεύεσθαι μέλλει. οὐκ δ' οὐ συμβαίνει, ἔστι γὰρ ἀπλατῆ καὶ πλάτος ἔχοντα μήκη. ὥστε πρὸς ἐκείνους μόνους χρήσιμος ὁ τόπος, ὅσοι τὸ γένος ἐν ἀριθμῷ φασιν εἶναι. οὐκ δὲ ποιοῦσιν οἱ τὰς ἰδέας τιθέμενοι. αὐτομῆκος γὰρ καὶ αὐτοζῶον γένος φασὶν εἶναι. ἴσως δ' ἐπ' ἐνίων ἀναγκαῖον καὶ ἀποφάσει χρῆσθαι τὸν ὁριζόμενον. οἷον ὠθεῖ τῶν στερήσεων. τυφλὸν γάρ ἐστι, τὸ μὴ ἔχον ὄψιν ὅτε πέφυκεν ἔχειν. διαφέρει δ' οὐδὲν ἀποφάσει διελεῖν τὸ γένος, ἢ τοιαύτῃ καταφάσει, ἢ ἀπόφασιν ἀναγκαῖον ἀντιδιαιρεῖσθαι. οἷον εἰ μῆκος πλάτος ἔχον ὥρισται. τῷ γὰρ πλάτος ἔχοντι, τὸ μὴ ἔχον πλάτος ἀντιδιῄρηται, ἄλλο δ' οὐδέν. ὥστε ἀποφάσει πάλιν διαιρεῖται τὸ γένος. Γάλιν εἰ τὸ εἶδος ὡς διαφορὰν ἀπέδωκε, καθάπερ οἱ τὸν προπηλακισμὸν, ὕβριν μετὰ χλευασίας ὁριζόμενοι. ἡ γὰρ χλευασία, ὕβρις τις, ὥστ' οὐ δια-

φορὰ, ἀλλ' εἶδος ἡ χλευασία. Ἔτι εἰ τὸ γένος ὡς διαφορὰν εἴρηκεν. οἷον τὴν ἀρετὴν, ἕξιν ἀγαθὴν, ἢ σπουδαίαν. γένος γὰρ τἀγαθὸν, τῆς ἀρετῆς ἐστιν, ἢ οὐ γένος τἀγαθὸν, ἀλλὰ διαφορά. εἴπερ ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ταὐτὸ ἐν δυσὶ γένεσιν εἶναι, μὴ περιέχουσιν ἄλληλα. οὔτε γὰρ τἀγαθὸν τὴν ἕξιν περιέχει, οὔθ' ἡ ἕξις τἀγαθόν. οὐ γὰρ πᾶσα ἕξις, ἀγαθὸν, οὐδὲ πᾶν ἀγαθὸν, ἕξις. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη γένη ἀμφότερα. εἰ οὖν ἡ ἕξις τῆς ἀρετῆς γένος, δῆλον ὅτι τἀγαθὸν οὐ γένος, ἀλλὰ μᾶλλον διαφορά. ἔτι ἡ μὲν ἕξις, τί ἐστι σημαίνει ἡ ἀρετὴ, τὸ δ' ἀγαθὸν οὐ τί ἐστιν, ἀλλὰ ποιόν. δοκεῖ δὲ ἡ διαφορὰ ποιόν τι σημαίνειν. Ὁρᾷν δὲ καὶ εἰ μὴ ποιόν τι, ἀλλὰ τόδε σημαίνει ἡ ἀποδοθεῖσα διαφορά. δοκεῖ γὰρ ποιόν τι πᾶσα διαφορὰ δηλοῦν. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει τῷ ὁριζομένῳ ἡ διαφορά. οὐδὲ μία γὰρ διαφορὰ τῶν κατασυμβεβηκὸς ὑπαρχόντων ἐστὶ, καθάπερ οὐδὲ τὸ γένος. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὴν διαφορὰν ὑπάρχειν τινὶ, καὶ μὴ ὑπάρχειν. Ἔτι εἰ κατηγορεῖται τοῦ γένους ἡ διαφορὰ, ἢ τὸ εἶδος, ἢ τῶν κάτωθέν τι τοῦ εἴδους, οὐκ ἂν εἴη ὡρισμένον. οὐδὲν γὰρ τῶν εἰρημένων ἐνδέχεται τοῦ γένους κατηγορεῖσθαι, ἐπειδὴ τὸ γένος ὑπὸ πλεῖστον πάντων λέγεται. Γάλιν εἰ κατηγορεῖται τὸ γένος τῆς διαφορᾶς, οὐ γὰρ κατὰ τῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ καθ' ὧν ἡ διαφορὰ τὸ γένος δοκεῖ κατηγορεῖσθαι. οἷον τὸ ζῶον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ βοὸς, καὶ τῶν ἄλλων πεζῶν ζώων, οὐκ αὐτῆς τῆς διαφορᾶς, τῆς κατὰ τοῦ εἴδους λεγομένης. εἰ γὰρ καθ' ἑκάστην τῶν διαφορῶν τὸ ζῶον κατηγορηθήσεται, πολλὰ ζῶα τοῦ εἴδους ἂν κατηγοροῖτο. αἱ γὰρ διαφοραὶ τοῦ εἴδους κατηγοροῦνται. Ἔτι διαφοραὶ πᾶσαι, ἢ εἴδη, ἢ ἄτομα ἔσται, εἴπερ εἴη ζῶα. ἕκαστον γὰρ τῶν ζώων, ἢ εἶδός ἐστιν, ἢ ἄτομον. Ὁμοίως δὲ σκεπτέον καὶ εἰ τὸ εἶδος, ἢ τῶν ὑποκάτω τι τοῦ εἴδους, τῆς διαφορᾶς κατηγορεῖτο. ἀδύνατον γὰρ, ἐπειδὴ ὑπὸ πλέον ἡ διαφορὰ τῶν εἰδῶν λέγεται. Ἔτι συμβήσεται τὴν διαφορὰν εἶδος εἶναι, εἴπερ κατηγορηθήσεταί τι αὐτῆς τῶν εἰδῶν. εἰ γὰρ κατηγορεῖτο ὁ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι ἡ διαφορὰ ἄνθρωπος ἐστί. Γάλιν εἰ μὴ πρότερον ἡ διαφορὰ τοῦ εἴδους. τοῦ μὲν γὰρ γένους ὕστερον, τοῦ δὲ εἴδους πρότερον τὴν διαφορὰν δεῖ εἶναι. σκο-

πεῖν δὲ

πεῖν δὲ καὶ εἰ ἑτέρου γένους ἡ ῥηθεῖσα διαφορὰ μὴ δὲ περιεχομένου, μὴ δὲ περιέχοντος. οὐ δοκεῖ γὰρ ἡ αὐτὴ διαφορὰ δύο γενῶν εἶναι, μὴ περιεχόντων ἄλληλα. εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται καὶ εἶδος τὸ αὐτὸ, ἐν δύο γένεσιν εἶναι μὴ περιέχουσιν ἄλληλα. ὑπὸ φέρει γὰρ ἑκάστη τῶν διαφορῶν τὸ οἰκεῖον γένος. καθάπερ τὸ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν, τὸ ζῶον συνεπιφέρει. ὥστε εἰ καθ' οὗ ἡ διαφορὰ, καὶ τῶν γενῶν ἑκάτερον. δῆλον οὖν ὅτι τὸ εἶδος, ἐν δυσὶ γένεσιν οὐ περιέχουσιν ἄλληλα. ἢ οὐκ ἀδύνατον τὴν αὐτὴν διαφορὰν δύο γενῶν εἶναι μὴ περιεχόντων ἄλληλα, ἀλλὰ προσθετέον, μὴ δ' ἄμφω ὑπὸ ταυτὸ ὄντων. τὸ γὰρ πεζὸν ζῶον, καὶ τὸ πτηνὸν ζῶον, γένη ἐστὶν οὐ περιέχοντα ἄλληλα, καὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν τὸ δίπουν ἐστὶ διαφορά. ὥστε προσθετέον ὅτι μὴ δ' ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄντων ἄμφω. ταῦτα γὰρ ἄμφω ὑπὸ τὸ ζῶόν ἐστι. δῆλον δὲ, καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη τὴν διαφορὰν πᾶσαν, τὸ οἰκεῖον ὑπὸ φέρειν γένος. ἐπεὶ ἐνδέχεται τὴν αὐτὴν δύο γενῶν εἶναι, μὴ περιεχόντων ἄλληλα, ἀλλὰ τὸ ἕτερον μόνον ἀνάγκη συνεπιφέρειν, καὶ τὰ ἐπάνω τούτου πάντα. καθάπερ τὸ δίπουν, τὸ πτηνὸν, ἢ τὸ πεζὸν, συνεπιφέρει τὸ ζῶον. Ὁρᾷν δὲ καὶ εἰ τὸ ἐν τινι διαφορὰν ἀποδέδωκεν οὐσίας. οὐ δοκεῖ γὰρ διαφέρειν οὐσία οὐσίας τῷ ποῦ εἶναι. διὸ καὶ τοῖς τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐνύδρῳ διαιροῦσι τὸ ζῶον, ὑπὸ τιμῶσιν. ὡς τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἔνυδρον ποῦ σημαῖνον. ἢ ὑπὸ μὴ τούτων, οὐκ ὀρθῶς ὑπὸ τιμῶσιν. οὐ γὰρ ἐν τινι, οὐδὲ ποῦ σημαίνει τὸ ἔνυδρον, καὶ τὸ χερσαῖον, ἀλλὰ ποιόν τι. καὶ γὰρ ἂν ἦ ἐν τῷ ξηρῷ ὁμοίως ἔνυδρον. ὁμοίως δὲ τὸ χερσαῖον, κἂν ἐν ὑγρῷ χερσαῖον, ἀλλ' οὐκ ἔνυδρον ἔσται. ἀλλ' ὅμως ἐάν ποτε σημαίνῃ τὸ ἐν τινι ἡ διαφορὰ, δῆλον ὅτι διημαρτηκὼς ἔσται. Γάλιν εἰ τὸ πάθος διαφορὰν ἀποδέδωκε. πᾶν γὰρ πάθος μᾶλλον γινόμενον, ἐξίστησι τῆς οὐσίας, ἡ δὲ διαφορὰ, οὐ τοιοῦτον. μᾶλλον γὰρ σώζειν δοκεῖ ἡ διαφορὰ, οὗ ἐστι διαφορά. καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον εἶναι ἄνευ τῆς οἰκείας διαφορᾶς ἕκαστον. πεζοῦ γὰρ μὴ ὄντος, οὐκ ἔσται ἄνθρωπος. ἁπλῶς δ' εἰπεῖν καθ' ὅσα ἀλλοιοῦτο τὸ ἔχον, οὐδὲν τούτων διαφορὰ ἐκείνου. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον γινόμενα, ἐξίστησι τῆς οὐσίας. ὥστ' εἴ τινα τοιαύτην διαφορὰν

ἀπέδωκεν, ἡμάρτηκεν. ἁπλῶς γὰρ οὐκ ἀλλοιούμεθα κατὰ τὰς διαφοράς. Καὶ εἴ τινος τῶν πρός τι, μὴ πρὸς ἄλλό τι τὴν διαφορὰν ἀποδέδωκε. τῶν γὰρ πρός τι, καὶ αἱ διαφοραὶ πρός τι. καθάπερ καὶ ὠδὶ τῶν ἐπιστήμης. θεωρητικὴ γὰρ καὶ πρακτικὴ, καὶ ποιητικὴ λέγεται. ἕκαστον δὲ τούτων, πρός τι σημαίνει. θεωρητικὴ γάρ τινος, καὶ ποιητική τινος, καὶ πρακτική. Σκοπεῖν δὲ, καὶ εἰ πρὸς ὃ πέφυκεν ἕκαστον τῶν πρός τι, ἀποδίδωσιν ὁ ὁριζόμενος. ἐνίοις μὲν γὰρ πρὸς ὃ πέφυκεν ἕκαστον τῶν πρός τι μόνον ἐστὶ χρῆσθαι, πρὸς ἄλλο δ' οὐδὲν, ἐνίοις δὲ καὶ πρὸς ἄλλο. οἷον τῇ ὄψει πρὸς τὸ ἰδεῖν μόνον, τῇ δὲ στελεγγίδι καὶ ἀρύσαιτό τις. ἀλλ' ὅμως εἴ τις ὁρίσαιτο τὴν στελεγγίδα ὄργανον πρὸς τὸ ἀρύειν, ἡμάρτηκεν. οὐ γὰρ πρὸς οὗτο πέφυκεν. ὅρος δὲ τοῦ πρὸς ὃ πέφυκεν, ἐφ' ὃ ἂν χρήσαιτο ὁ φρόνιμος ἢ φρόνιμος, καὶ ἡ περὶ ἕκαστον οἰκεία ἐπιστήμη. Ἔτι εἰ μὴ τοῦ πρώτου ἀπέδωκεν, ὅταν τυγχάνῃ πρὸς πλείω λεγόμενον. οἷον τὴν φρόνησιν ἀρετὴν ἀνθρώπου, ἢ ψυχῆς, καὶ μὴ τοῦ λογιστικοῦ. πρώτου γὰρ τοῦ λογιστικοῦ ἀρετὴ, ἡ φρόνησις. κατὰ γὰρ οὗτο, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος φρονεῖν λέγεται. Ἔτι εἰ μὴ δεκτικόν ἐστιν οὗ εἴρηται τὸ ὡρισμένον πάθος ἢ ἡ διάθεσις, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο, ἡμάρτηκε. πᾶσα γὰρ διάθεσις καὶ πᾶν πάθος, ἐν ἐκείνῳ πέφυκε γίνεσθαι, οὗ ἐστὶ διάθεσις ἢ πάθος. καθάπερ καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ, διάθεσις οὖσα ψυχῆς. ἐνίοτε δὲ διαμαρτάνουσιν ἐν τοῖς τοιούτοις. οἷον ὅσοι λέγουσιν ὅτι ὕπνος ἐστὶν ἀδυναμία αἰσθήσεως, καὶ ἡ ἀπορία, ἰσότης ἐναντίων λογισμῶν, καὶ ἡ ἀλγηδὼν διάστασις τῶν συμφύτων μερῶν μετὰ βίας. οὔτε γὰρ ὁ ὕπνος ὑπάρχει τῇ αἰσθήσει. ἔδει δ' εἴπερ ἀδυναμία αἰσθήσεώς ἐστιν. ὁμοίως δ' οὐδ' ἡ ἀπορία ὑπάρχει τοῖς ἐναντίοις λογισμοῖς. οὐδ' ἡ ἀλγηδὼν τοῖς συμφύτοις μερέσιν. ἀλγήσει γὰρ τὰ ἄψυχα, εἴπερ ἀλγηδὼν αὐτοῖς παρέσται. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τῆς ὑγιείας ὁρισμὸς, εἴπερ συμμετρία θερμῶν καὶ ψυχρῶν ἐστιν. ἀνάγκη ὑγιαίνειν τὰ θερμὰ καὶ ψυχρά. ἡ γὰρ ἑκάστου συμμετρία, ἐν ἐκείνοις ὑπάρχει ὧν ἐστι συμμετρία. ὥστε ἡ ὑγίεια ὑπάρχοι ἂν αὐτοῖς. Ἔτι τὸ ποιούμενον εἰς τὸ ποιητικὸν, ἢ ἀνάπαλιν συμβαίνει τιθέναι τοῖς

οὕτως ὁριζομένοις. οὐ γάρ ἐστιν ἀλγηδὼν, ἡ διάστασις τῶν συμφύτων μερῶν, ἀλλὰ ποιητικὸν ἀλγηδόνος, οὐδ' ἡ ἀδυναμία τῆς αἰσθήσεως ὁ ὕπνος, ἀλλὰ ποιητικὸν θάτερον θατέρου. ἤτοι γὰρ διὰ τὴν ἀδυναμίαν ὑπνώσομεν, ἢ διὰ τὸν ὕπνον ἀδυνατοῦμεν. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀπορίας δόξειεν ἂν ποιητικὸν εἶναι, ἡ τῶν ἐναντίων ἰσότης λογισμῶν. ὅταν γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λογιζομένοις ἡμῖν ὁμοίως, ἅπαντα φαίνητε καθ' ἑκάτερον γίνεσθαι, ἀποροῦμεν ὁπότερον ἂν πράξωμεν. Ἔτι κατὰ τοὺς χρόνους πάντας ἐπισκοπεῖν, εἴπου διαφωνεῖ. οἷον εἰ τὸ ἀθάνατον ὡρίσατο ζῶον ἄφθαρτον νῦν εἶναι. τὸ γὰρ νῦν ἄφθαρτον ζῶον, νῦν ἀθάνατον ἔσται. ἢ ὠδὶ μὲν τούτου, οὐ συμβαίνει. ἀμφίβολον γὰρ τὸ νῦν ἄφθαρτον εἶναι. ἢ γὰρ ὅτι οὐκ ἔφθαρται νῦν σημαίνει, ἢ ὅτι οὐ δυνατὸν φθαρῆναι νῦν, ἢ ὅτι τοιοῦτόν ἐστι νῦν, οἷον μηδέποτε φθαρῆναι. ὅταν οὖν λέγωμεν ὅτι ἄφθαρτον νῦν ἐστι ζῶον, οὐ οὗτο λέγομεν ὅτι νῦν τοιοῦτόν ἐστι ζῶον, ἀλλ' οἷον μηδέποτε φθαρῆναι. οὗτο δὲ τῷ ἀθανάτῳ τὸ αὐτὸ ἦν. ὥστε οὐ συμβαίνει νῦν αὐτὸ ἀθάνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως ἐάν που συμβαίνῃ, τὸ μὲν κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν, ὑπάρχειν νῦν ἢ πρότερον, τὸ δὲ κατὰ τοὔνομα μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἂν εἴη ταυτόν. χρηστέον οὖν τῷ τόπῳ καθάπερ εἴρηται.

Σκεπτέον δὲ καὶ εἰ καθ' ἕτερόν τι μᾶλλον λέγετε τὸ ὁρισθὲν, ἢ κατὰ τὸν ἀποδοθέντα λόγον. οἷον εἰ ἡ δικαιοσύνη, δύναμις τοῦ ἴσου ἀπονεμητική. δίκαιος γὰρ μᾶλλον ὁ προαιρούμενος τὸ ἴσον διανεῖμαι τοῦ δυναμένου. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ δικαιοσύνη, δύναμις τοῦ ἴσου διανεμητική. καὶ γὰρ δίκαιος εἴη ἂν μάλιστα ὁ προαιρούμενος τὸ ἴσον διανεῖμαι. Ἔτι εἰ τὸ μὲν πρᾶγμα δέχεται τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν μὴ δέχεται. ἢ ἀνάπαλιν, τὸ μὲν κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν δέχεται, τὸ δὲ πρᾶγμα μή. δεῖ γὰρ ἢ ἀμφότερα δέχεσθαι, ἢ μηδέτερον, εἴπερ δὴ ταυτόν ἐστι τὸ κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν τοῦ πράγματι.

Ἔτι εἰ δέχετε μὲν ἀμφότερα τὸ μᾶλλον, μὴ ἅμα δὲ τὴν ἐπίδοσιν ἀμφότερα λαμβάνει. οἷον εἰ ὁ ἔρως ἐπιθυμία συνουσίας ἐστίν. ὁ γὰρ μᾶλλον ἐρῶν, οὐ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ τῆς συνουσίας. ὥστε οὐχ ἅμα ἀμφότερα τὸ μᾶλλον ἐπιδέχεται. ἔδει δέγε, εἴπερ ταυτὸν ἦν.

Ἔτι εἰ δύο τινῶν προτεθέντων καθ' οὗ τὸ πρᾶγμα μᾶλλον λέγεται, τὸ δὲ κατὰ τὸν λόγον, ἧττον λέγεται. οἷον εἰ τὸ πῦρ ἐστι σῶμα τὸ λεπτομερέστατον. πῦρ μὲν γὰρ μᾶλλον ἡ φλὸξ ἐστι τοῦ φωτός, σῶμα δὲ τὸ λεπτομερέστατον, ἧττον ἡ φλὸξ τοῦ φωτός. ἔδει δ' ἀμφότερα μᾶλλον τοῦ αὐτῷ ὑπάρχειν, εἴπερ ταυτὰ ἦν.

Πάλιν εἰ τὸ μὲν ὁμοίως ἀμφοτέροις ὑπάρχει τοῖς προτεθεῖσι, τὸ δ' ἕτερον μὴ ὁμοίως ἀμφοτέροις, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ μᾶλλον.

Ἔτι ἐὰν πρὸς δύο τὸν ὁρισμὸν ἀποδῶ καθ' ἑκάτερον. οἷον τὸ καλὸν, τὸ δι' ὄψεως, ἢ τὸ δι' ἀκοῆς ἡδὺ, καὶ τὸ ὄν, τὸ δυνατὸν παθεῖν ἢ ποιῆσαι. ἅμα γὰρ ταυτὸ καλόν τε καὶ οὐ καλόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὄν τε καὶ οὐκ ὄν. τὸ γὰρ δι' ἀκοῆς ἡδὺ, ταυτὸν τῷ καλῷ ἔσται. ὥστε τὸ μὴ ἡδὺ δι' ἀκοῆς, ταυτὸν τῷ οὐ καλῷ. τοῖς γὰρ αὐτοῖς, καὶ τὰ ἀντικείμενα ταυτά. ἀντίκειται δὲ τῷ μὲν καλῷ, τὸ οὐ καλὸν, τῷ δὲ δι' ἀκοῆς ἡδεῖ, τὸ οὐχ ἡδὺ δι' ἀκοῆς. δῆλον οὖν ὅτι ταυτὸν τὸ οὐχ ἡδὺ δι' ἀκοῆς, τῷ οὐ καλῷ. εἰ οὖν τί ἐστι δι' ὄψεως μὲν ἡδὺ, δι' ἀκοῆς δὲ μὴ, καλόν τε καὶ οὐ καλὸν ἔσται. ὁμοίως δὲ δείξομεν καὶ διότι ταυτὸν ὄν τε καὶ οὐκ ὄν ἐστιν.

Ἔτι καὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν διαφορῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς ἀποδιδομένων λόγους ἀντὶ τῶν ὀνομάτων ποιοῦντα, σκοπεῖν εἴ τι διαφωνεῖ. Ἐὰν δ' ἦ πρός τι τὸ ὁριζόμενον, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ τὸ γένος, σκοπεῖν εἰ μὴ εἴρητε ἐν τοῦ ὁρισμῷ, πρὸς ὃ λέγεται, ἢ αὐτὸ ἢ κατὰ τὸ γένος. οἷον εἰ τὴν ὠνὴ στήμην ὡρίσατο ὑπόληψιν ἀμετάπιστον, ἢ τὴν βούλησιν ὄρεξιν ἄλυπον. παντὸς γὰρ τοῦ πρός τι ἡ οὐσία πρὸς ἕτερον. ἐπειδὴ ταυτὸν ἦν ἑκάστῳ τῶν πρός τι τὸ εἶναι, ὅπερ τὸ πρός τι πῶς ἔχειν. ἔδει οὖν τὴν ὠνὴ στήμην εἰπεῖν ὑπόληψιν ὠνὴ στητοῦ, καὶ τὴν βούλησιν ὄρεξιν ἀγαθοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὴν γραμματικὴν ὡρίσατο ὠνὴ στήμην γραμμάτων. ἔδει γὰρ ἢ πρὸς ὃ αὐτὸ λέγεται, ἢ πρὸς ὅποτε τὸ γένος ἐν τοῦ διορισμῷ ἀφαιδίδοσθαι. Ἢ εἴ τινος πρός τι εἰρημένου, μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφαιδίδοτε. τέλος δ' ἐν ἑκάστῳ τὸ βέλτιστον, ἢ οὗ χάριν τἄλλα. ῥητέον οὖν ἢ τὸ βέλτιστον ἢ τὸ ἔσχατον. οἷον τὴν ὠνὴ θυμίαν, οὐχ ἡδέος, ἀλλ' ἡδονῆς. ταύτης γὰρ χάριν καὶ τὸ ἡδὺ αἱρούμεθα. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ γένεσίς ἐστι πρὸς ὃ ἀφαιδέ-

ὃ ἀφαιδέδωκεν ἢ ἐνέργεια. οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων τέλος. μᾶλλον γὰρ τὸ ἐνηργηκέναι καὶ τὸ γεγενῆσθαι, τέλος. ἢ τὸ γίνεσθαι καὶ ἐνεργεῖν, ἢ οὐκ ὠνὴ πάντων ἀληθὲς τὸ τοιοῦτον. σχεδὸν γὰρ οἱ πλεῖστοι, ἥδεσθαι μᾶλλον βούλοντες, ἢ πεπαῦσθαι ἡδόμενοι. ὥστε τὸ ἐνεργεῖν, τέλος ἂν μᾶλλον ποιοῖτο τοῦ ἐνηργηκέναι. Πάλιν ἐπ' ἐνίων, εἰ μὴ διώρικε τοῦ ποσοῦ, ἢ τοῦ ποιοῦ, ἢ ποῦ, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας διαφοράς. οἷον φιλότιμος, ὁποίας καὶ ὁπόσης ὀρεγόμενος τιμῆς. πάντες γὰρ ὀρέγονται τιμῆς. ὥστ' οὐκ ἀπόχρη φιλότιμον εἰπεῖν, τὸν ὀρεγόμενον τιμῆς, ἀλλὰ προσθετέον τὰς εἰρημένας διαφοράς. ὁμοίως δὲ καὶ φιλοχρήματος, ὁπόσων ὀρεγόμενος χρημάτων. ἢ ἀκρατὴς, ὁ περὶ ποίας ἡδονάς. οὐ γὰρ ὁ ὑφ' οἱασποτοῦν ἡδονῆς κρατούμενος, ἀκρατὴς λέγεται, ἀλλ' ὁ ὑπό τινος. ἢ πάλιν ὡς ὁρίζοντες τὴν νύκτα, σκιὰν γῆς, ἢ τὸν σεισμὸν, κίνησιν γῆς, ἢ τὸ νέφος, πύκνωσιν ἀέρος, ἢ τὸ πνεῦμα, κίνησιν ἀέρος. προσθετέον γὰρ πόσου καὶ ποίου, καὶ ποῦ, καὶ ὑπό τινος. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὴ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ἀφαλείπων γὰρ διαφορὰν ἡντιναοῦν, οὐ λέγει τὸ τί ἦν εἶναι. δεῖ δ' ἀεὶ πρὸς τὸ ἐνδεὲς ὠνὴ χειρεῖν. οὐ γὰρ ὁπωσοῦν γῆς κινηθείσης. οὐδ' ὁποσησοῦν, σεισμός ἐστιν. ὁμοίως δ' οὐδ' ἀέρος ὁπωσοῦν, οὐδ' ὁποσουοῦν κινηθέντος, πνεῦμα. Ἔτι ὠνὴ τῶν ὀρέξεων, εἰ μὴ πρόσκειται τὸ φαινόμενον καὶ ἐφ' ὅσων ἄλλων ἁρμόττει, οἷον ὅτι ἡ βούλησις, ὄρεξις ἀγαθοῦ, ἡ δ' ὠνὴ θυμία, ὄρεξις ἡδέος, ἀλλὰ μὴ φαινομένου ἀγαθοῦ ἢ ἡδέος. πολλάκις γὰρ λανθάνει τοὺς ὀρεγομένους, ὅτι ἀγαθὸν ἢ ἡδύ ἐστιν. ὥστ' οὐκ ἀναγκαῖον ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ εἶναι, ἀλλὰ φαινόμενον μόνον. ἔδει οὖν οὕτως καὶ τὴν ἀπόδοσιν ποιήσασθαι. ἐὰν δὲ καὶ ἀφαιδῶ τὸ εἰρημένον, ὠνὴ τὰ εἴδη ἀκτέον τὸν τιθέμενον ἰδέας εἶναι. οὐ γάρ ἐστιν ἰδέα φαινομένου οὐδενός. τὸ δ' εἶδος, πρὸς τὸ εἶδος δοκεῖ λέγεσθαι. οἷον αὐτοεπιθυμία, αὐτοηδέος. καὶ αὐτοβούλησις, αὐτοαγαθοῦ. οὐκ ἔσται οὖν φαινομένου ἀγαθοῦ, αὐτοβούλησις, οὐδὲ φαινομένου ἡδέος, αὐτοεπιθυμία. οὐκ ἔστιν οὖν φαινομένου ἀγαθοῦ, οὐδὲ φαινομένου ἡδέος. ἄτοπον γὰρ τὸ εἶναι αὐτοφαινόμενον ἀγαθὸν, ἢ ἡδύ. Ἔτι ἐὰν μὲν ἦ τῆς ἕξεως ὁ ὁρισμὸς, σκοπεῖν ὠνὴ τοῦ ἔχοντος. ἐὰν δὲ τοῦ ἔχοντος, ὠνὴ τῆς ἕξεως. ὁμοίως

δὲ καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. οἷον εἰ τὸ ἡδὺ ὅπερ ὠφέλιμον, καὶ ὁ ἡδόμενος ὠφελούμενος. καθόλου δὲ εἰπεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ὁρισμοῖς, τρόπον τινὰ πλείω ἑνὸς συμβαίνει τὸν ὁριζόμενον ὁρίζεσθαι. ὁ γὰρ τὴν ὠνεστήμην ὁριζόμενος, τρόπον τινὰ καὶ τὴν ἄγνοιαν ὁρίζεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὠνεστῆμον, καὶ τὸ ἀνεπιστῆμον, καὶ τὸ ἐπίστασθαι, καὶ τὸ ἀγνοεῖν. τοῦ γὰρ πρώτου δήλου γενομένου, τρόπον τινὰ καὶ τὰ λοιπὰ δῆλα γίνονται. σκεπτέον οὖν ὠδὶ πάντων τῶν τοιούτων μή τι διαφωνῇ, στοιχείοις χρώμενον τοῖς ἐκ τῶν ἐναντίων, καὶ τῶν συστοίχων. Ἔτι ὠνὶ τῶν πρός τι σκοπεῖν, εἰ πρὸς ὃ τὸ γένος ἀποδίδοται, καὶ τὸ εἶδος πρὸς ἐκεῖνό τι ἀποδίδοται. οἷον εἰ ἡ ὑπόληψις πρὸς τὸ ὑπολῃπτὸν, καὶ ἡ τὶς ὑπόληψις πρός τι ὑπολῃπτὸν, καὶ εἰ τὸ πολλαπλάσιον πρὸς τὸ πολλοστημόριον, καὶ τὸ τὶ πολλαπλάσιον πρὸς τὸ τὶ πολλοστημόριον. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἀποδίδοται, δῆλον ὅτι ἡμάρτηται. Ὁρᾷν δὲ καὶ εἰ τοῦ αὐτικειμένου ὁ αὐτικείμενος λόγος. οἷον εἰ τοῦ ἡμίσεος ὁ αὐτικείμενος τοῦ τοῦ διπλασίου. εἰ γὰρ διπλάσιον τὸ ἐν ἴσῳ ὑπερέχον, ἥμισυ τὸ ἐν ἴσῳ ὑπερεχόμενον. καὶ ὠνὶ τῶν ἐναντίων δ' ὡσαύτως. ὁ γὰρ ἐναντίος τοῦ ἐναντίου λόγος ἔσται, κατὰ μίαν τινὰ τῶν ἐναντίων συμπλοκήν. οἷον εἰ ὠφέλιμον τὸ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, βλαβερὸν τὸ ποιητικὸν κακοῦ, ἢ τὸ φθαρτικὸν ἀγαθοῦ. θάτερον γὰρ τούτων ἀναγκαῖον ἐναντίον εἶναι τοῦ δὲ ἀρχῆς ῥηθέντι. εἰ οὖν μηδέτερον ἐναντίον τοῦ δὲ ἀρχῆς ῥηθέντι, δῆλον ὅτι οὐδέτερος ἂν εἴη τῶν ὕστερον ἀποδοθέντων τοῦ ἐναντίου λόγος. ὥστ' οὐδ' ὁ δὲ ἀρχῆς ἀποδοθεὶς ὀρθῶς ἀποδίδοται. Ἐπεὶ δ' ἔνια τῶν ἐναντίων στερήσει θατέρου λέγονται, οἷον ἡ ἀνισότης, στέρησις ἰσότητος δοκεῖ εἶναι. ἄνισα γὰρ τὰ μὴ ἴσα λέγεται, δῆλον ὅτι τὸ μὲν κατὰ στέρησιν λεγόμενον ἐναντίον, ἀναγκαῖον ὁρίζεσθαι διὰ θατέρου, τὸ δὲ λοιπὸν, οὐκέτι δεῖ διὰ τοῦ κατὰ στέρησιν λεγομένου ὁρίζεσθαι. συμβαίνει γὰρ ἂν ἑκάτερον δι' ἑκατέρου γνωρίζεσθαι. ὠνεσκεπτέον οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις τὴν τοιαύτην ἁμαρτίαν. οἷον εἴ τις ὁρίσαιτο τὴν ἰσότητα εἶναι τὸ ἐναντίον ἀνισότητι. διὰ γὰρ τοῦ κατὰ στέρησιν λεγομένου ὁρίζεται. Ἔτι τὸν οὕτως

τως ὁριζόμενον, ἀναγκαῖον αὐτῷ τῷ ὁριζομένῳ χρῆσθαι. δῆλον δὲ οὖν ἐὰν μεταληφθῇ αὐτὶ τοῦ ὀνόματος ὁ λόγος. ἐπεὶ γὰρ ἀνισότητα οὐδὲν διαφέρει εἰπεῖν ἢ στέρησιν ἰσότητος, ἔσται ἡ ἰσότης τὸ ἐναντίον στερήσει ἰσότητος. ὥστ' αὐτῷ ἂν εἴη κεχρημένος. ἂν δὲ μηδέτερον τῶν ἐναντίων κατὰ στέρησιν λέγηται, ἀποδοθῇ δ' ὁ λόγος ὁμοίως. οἷον ἀγαθὸν, τὸ ἐναντίον κακῷ, δῆλον ὅτι κακὸν, τὸ ἐναντίον ἀγαθῷ ἔσται. τῶν γὰρ οὕτως ἐναντίων, ὁμοίως ὁ λόγος ἀκρδοτέος, ὥστε πάλιν αὐτῷ τοῦ ὁριζομένῳ συμβαίνει χρῆσθαι. ἐνυπάρχει γὰρ ἐν τῷ τοῦ κακοῦ λόγῳ, τὸ ἀγαθόν. ὥστ' εἰ ἀγαθόν ἐστι τὸ τῷ κακῷ ἐναντίον, τὸ δὲ κακὸν οὐδὲν διαφέρει, ἢ τὸ τῷ ἀγαθῷ ἐναντίον, ἔσται ἀγαθὸν τὸ ἐναντίον τῷ τοῦ ἀγαθοῦ ἐναντίῳ, δῆλον οὖν ὅτι αὐτῷ κέχρηται. Ἔτι εἰ τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον ἀποδιδοὺς, μὴ ἀπέδωκεν οὗ ἐστι ἡ στέρησις, οἷον τοῦ ἕξεως, ἢ τοῦ ἐναντίου, ἢ ὁτουοῦν ἐστι στέρησις, καὶ εἰ μὴ ἐν ᾧ πέφυκε γίνεσθαι προσέθηκεν, ἢ ἁπλῶς, ἢ ἐν ᾧ πρώτῳ πέφυκε γίνεσθαι. οἷον εἰ τὴν ἄγνοιαν εἰπὼν στέρησιν, μὴ ὠνεστήμης στέρησιν εἶπεν, ἢ μὴ προσέθηκεν ἐν ᾧ πέφυκε γίνεσθαι, ἢ προσθεὶς, μὴ ἐν ᾧ πρώτῳ ἀπέδωκεν, οἷον ὅτι οὐκ ἐν τῷ λογιστικῷ, ἀλλ' ἐν ἀνθρώπῳ, ἢ ψυχῇ. ἐὰν γὰρ ὁτιοῦν τοῦτον μὴ ποιήσῃ, ἡμάρτηκεν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τῆς τυφλότητα μὴ ὄψεως στέρησιν ἐν ὀφθαλμῷ εἶπε. δεῖ γὰρ τὸν καλῶς ἀκρδιδόντα τὸ τί ἐστι, καὶ τίνος ἐστὶν ἡ στέρησις ἀκρδοῦναι, καὶ τί ἐστι τὸ ἐστερημένον. Ὁρᾷν δὲ καὶ εἰ μὴ λεγομένου κατὰ στέρησιν, στερήσει ὡρίσατο. οἷον καὶ ὠνὶ τοῦ ἀγνοίας δόξειεν ἂν ὑπάρχειν ἡ τοιαύτη ἁμαρτία, τοῖς μὴ κατ' ἀπόφασιν τῆς ἄγνοιαν λέγουσι. τὸ γὰρ μὴ ἔχον ὠνεστήμην οὐ δοκεῖ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ διηπατημένον. διὸ οὔτε τὰ ἄψυχα, οὔτε τὰ παιδία φαμὲν ἀγνοεῖν. ὥστ' οὐ κατὰ στέρησιν ὠνεστήμης ἡ ἄγνοια λέγεται.

Ἔτι εἰ τῶν ὁμοίων τοῦ ὀνόματος πτώσεων αἱ ὅμοιαι τοῦ λόγου πτώσεις ἐφαρμόττουσιν. οἷον εἰ ὠφέλιμον τὸ ποιητικὸν ὑγιείας, ὠφελίμως τὸ ποιητικῶς ὑγιείας. καὶ ὠφελητικὸς, τὸ πεποιηκὸς ὑγίειαν. Σκοπεῖν δὲ καὶ ὠδὶ τὴν ἰδέαν εἰ ἐφαρμόσει ὁ λεχθεὶς ὅρος. ἐπ' ἐνίων γὰρ οὐ συμβαίνει. οἷον ὡς Πλάτων ὁρίζεται τὸ θνητὸν προσάπτων ἐν τοῖς τῶν ζώων ὁρισμοῖς. ἡ γὰρ ἰδέα, οὐκ

ἔσται ἀνητή, οἷον ἀνθρώπου. ὥστε ἐπὶ ἐφαρμόσῃ ὁ λόγος ὧν τὸν ἰδίων. ἁπλῶς δ' οἷς προσήκει τὸ ποιητικὸν ἢ παθητικόν, ἀνάγκη διαφωνεῖν ὧν ἡ ἰδίας τὸν ὅρον. ἀπαθεῖς γὰρ καὶ ἀκίνητοι δοκοῦσιν αἱ ἰδέαι τοῖς λέγουσιν ἰδέας εἶναι. πῶς δὲ τούτοις καὶ οἱ τοιοῦτοι λόγοι χρήσιμοι. Ἔτι ὧν ἡ καθ' ὁμωνυμίαν λεγομένων, εἰ ἕνα λόγον κοινὸν ἀπάντων ἀπέδωκε. συμβαίνυμα γάρ, ὧν ἐστὶν ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος. ὥστ' οὐδενὸς ἡ ἓν τοὔνομα ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος. ἐπὶ δὲ ὁμοίως ὧν ἀῶν τὸ ὁμώνυμον ἐφαρμόσῃ. πόθεν δὲ δῆλον καὶ ὁ διονυσίου ζωῆς ὅρος. εἰ πορ' ὅτι κίνησις γένος θρεπτοῦ σύμφυτος παρακολουθοῦσα. ὁ δὲν γὰρ μᾶλλον ἔστι τοῖς ζώοις, ἢ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει. ἡ δὲ ζωὴ οὐ καθ' ἓν εἶδος δοκεῖ λέγεσθαι, ἀλλ' ἑτέρα μὲν τοῖς ζώοις, ἑτέρα δὲ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει. φθείρεται μὲν οὖν καὶ κατὰ προαίρεσιν, οὕτως ἀποδοῦναι τὸν ὅρον, ὡς σωωνύμως, καὶ καθ' ἓν εἶδος πάσης ἡ ζωῆς λεγομένης. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ συμφωνῆσαι τῷ ὁμωνυμίαν, καὶ θατέρου βουλόμενον τὸν ὁρισμὸν ἀποδοῦναι, λαθεῖν μὴ ἴδιον, ἀλλὰ κοινὸν ἀμφοῖν λόγον ἀποδόντα. ἀλλ' ὁδὲν ἦττον εἰ ὁποτερωσοῦν πεποίηκεν, ἡμάρτηκεν. Ἐπεὶ δ' γῆια λανθάνει τῶν ὁμωνύμων ὀρθῶνται μὲν, ὡς σωωνύμοις χρήσιμον. οὐ γὰρ ἐφαρμόσει ὁ θατέρου ὅρος ὧν θάτερον. ὥστε δόξει ὀχωρίζειν ἡ τρόπον. δεῖ γὰρ ὧν τὸ σωώνυμον ἐφαρμόσῃν. αὐτῷ δ' ἀποκεινομένῳ διαιρετέον. Ἐπεὶ δ' γῆιοι τῶν ἀποκεινομένων, τὸ μὲν σωώνυμον ὁμώνυμόν φασιν εἶναι, ὅταν μὴ ἐφαρμόσῃ ὧν ἀῶν ὁ ἀποδοθεὶς λόγος, τὸ δ' ὁμώνυμον σωώνυμον ἐὰν ἐπ' ἄμφω ἐφαρμόσῃ, πῶς διομολογητέον ὑπὲρ τῶν τοιούτων. ἢ πῶς συλλογιστέον ὅτι ὁμώνυμον ἢ σωώνυμον ἡ ὁπότερον αὖ ἦ. μᾶλλον γὰρ συγχωροῦσιν ὁ πορισθέντος τὸ συμβησόμενον. αὖ ἢ μὴ γενομένης ὁμολογίας, φῶ τις τὸ σωώνυμον ὁμώνυμον εἶναι, δεῖ τὸ μὴ ἐφαρμόσειν καὶ ὧν τούτοις τὰ ἀποδοθέντα λόγον, σκοπεῖν εἰ ὁ τούτοις λόγος ἐφαρμόσει καὶ ὧν τὰ λοιπά. δῆλον γὰρ ὅτι σωώνυμον αὖ εἴη τοῖς λοιποῖς. εἰ δὲ μὴ, πολέμους ἔσονται ὁρισμοὶ τοῖς λοιποῖς. δύο γὰρ οἱ ἡ τοὔνομα λόγοι ἐφαρμόσουσιν ἐπ' αὐτὰ, ὅ, τε πρότερος ἀποδοθείς, καὶ ὁ ὕστερος.

Γάλιν

Γάλιν εἴ τις ὁρισάμενος ὧν πολλαχῶς λεγομένων, καὶ τὸν λόγον μὴ ἐφαρμόττοντος ὧν πάντα, ὅτι μὲν ὁμώνυμον μὴ λέγοι, τὸ δ' ὄνομα μὴ φαίη ἐφαρμόττειν ὑδὶ πάντα, ὅτι οὐδ' ὁ λόγος, ῥᾴτερον πρὸς τὸν τοιοῦτον, ὅτι τῇ μὲν ὀνομασίᾳ δεῖ χρῆσθαι τῇ παρασδεδομένῃ καὶ παρειλημμένῃ, καὶ μὴ κινεῖν τὰ τοιαῦτα, ἔνια δ' οὐ λεκτέον ὁμοίως τοῖς πολλοῖς. Ἐὰν δὲ ὧν συμπεπλεγμένων ἑνὸς ἀποδοθῇ ὅρος, σκοπεῖν ἀφαιροῦντα τὸ θατέρου ὧν συμπεπλεγμένων λόγον, εἰ καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ λοιποῦ. εἰ γὰρ μὴ, δῆλον ὅτι οὐδὲ ὁ ὅλος τοῦ ὅλου. οἷον, εἰ ὠρίζατο γραμμὴν πεπερασμένην εὐθεῖαν, πόρας ὧν πέδου ἐχούσης πέρατα, ὁ τὸ μέσον ὧν πρόσθεν τοῖς πόρασιν. εἰ τὸ πεπερασμένης γραμμῆς, λόγος δὲ πόρας ὧν πέδου ἐχοντος πόρατα τοῦ εὐθέος τὸ λοιπὸν δεῖ εἶναι οὗ τὸ μέσον ὧν πρόσθεν τοῖς πόρασιν. ἀλλ' ἡ ἄπορος ὅτε μέσον οὔτε πόρατα ἔχει, εὐθεῖα δὲ ὅδε. ὥστε οὐκ ἔστιν ὁ λοιπὸς τοῦ λοιποῦ λόγος. Ἔτι εἰ σωθέτου ὄντος τοῦ ὁριζομένου, ἰσόκωλος ὁ λόγος ἀπεδόθη ὁριζομένῳ. ἰσόκωλος δὲ λέγεται ὁ λόγος εἶναι, ὅτε ὅσαπορ ἂν ἦ τὰ συγκείμενα, τοσαῦτα καὶ τὰ ὧν τῷ λόγῳ ὀνόματα, καὶ τὰ ῥήματα ἦ. ἀνάγκη γὰρ ὧν τοῖς τοιούτοις, αὐτῶν τῶν ὀνομάτων μεταλαγὴ γίνεσθαι, ἢ πάντων, ἢ ἐνῶν. ἐπὶ δὲν οὐδὲν πλέον νεῦ ἢ πρότερον ὀνόματα εἰρηται. δεῖ δὲ τὸν ὁριζόμενον, λόγον αὐτὶ τῶν ὀνομάτων ἀρθροῦναι. μάλιστα μὲν τῶν πάντων, εἰ δὲ μὴ, τῶν πλείσων. οὕτω μὲν γὰρ καὶ ὧν τῶν ἁπλῶν ὁ τοὔνομα μεταλαβὼν, οὐχ ὁρισάμενος εἴη. οἷον αὐτὶ λωπίου ἱμάτιον. ἔτι δὲ μείζων ἡ ἁμαρτία, εἰ καὶ ἀγνωστοτέρων ὀνομάτων τὴν μετάληψιν ἐποιήσατο. οἷον αὐτὶ τοῦ ἀνθρώπου λύκῳ, βροτὸν ἀρύγον. ὅτε γὰν ὥρισται, ἦδόν τε ἁφὲς οὕτω τὸ ῥηθέν. Σκοπεῖν δὲ καὶ ὧν τῇ μεταλαγῇ τῶν ὀνομάτων, εἰ μὴ ταυτὸν ἐπὶ σημαίνει. οἷον ὁ τὴν θεωρητικὴν ἐπιστήμην, ὑπόληψιν θεωρητικὴν ἐπτόν. ἡ γὰρ ὑπόληψις τῆς ἐπιστήμης οὐ ταυτόν. δεῖ δέ γε, ἐάπορ μέλλει καὶ τὸ ὅλον ταυτὸν ἔσεσθαι. τὸ μὲν γὰρ θεωρητικὸν, κοινὸν ὧν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ὄν, τὸ δὲ λοιπὸν, διάφορον. Ἔτι εἰ θατέρου τῶν ὀνομάτων μετάληψιν ποιούμενος, μὴ ᾖ διαφορᾶς, ἀλλὰ τὸ γένους τὴν μεταλ

λαγὴν ἐποιήσατο. καθάπερ ὑπὸ τοῦ ἀρτίως ῥηθέντος. ἀγνωστότερον γὰρ ἡ θεωρητικὴ τοῦ πολιτικῆς. τὸ μὲν γὰρ γένος, τὸ δὲ διαφορά. πάντων δὲ γνωριμώτερον τὸ γένος, κοινότερον γὰρ. ὥστε οὐ τοῦ γένους, ἀλλὰ τοῦ διαφορᾶς, ἔδει τὴν μετάληψιν ποιήσασθαι, ἐπειδὴ ἀγνωστότερόν ἐστιν. ἢ οὗτος μὲν γελοῖον τὸ πολιτίμημα. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὴν μὲν διαφορὰν τοῦ γνωριμωτάτῳ ὀνόματι εἰρῆσθαι, τὸ δὲ γένος μή. οὕτως δὲ ἐχόντων δηλονότι τοῦ γένους καὶ οὐ τῆς διαφορᾶς, κατὰ τοὔνομα τὴν μετάληψιν ποιητέον. εἰ δὲ μὴ ὄνομα ἀντὶ ὀνόματος, ἀλλὰ λόγον ἀντ' ὀνόματος, μεταλαμβάνει, δῆλον ὅτι τοῦ διαφορᾶς μᾶλλον ἢ τοῦ γένους, ὁρισμὸν ἀποδοτέον, ἐπειδὴ τοῦ γνωρίσαι χάριν ὁ ὁρισμὸς ἀποδίδοτο. ἧττον γὰρ ἡ διαφορὰ τοῦ γένους γνώριμος.

Εἰ δὲ τοῦ διαφορὰς τὸν ὅρον ἀπέδωκε, σκοπεῖν εἰ καὶ ἄλλου τινὸς κοινὸς ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος. οἷον ὅταν τὸν περιττὸν ἀριθμὸν, ἀριθμὸν μέσον ἔχοντα εἴπῃ, πολιορκέον τὸ πῶς μέσον ἔχοντα. ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς, κοινὸς ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ὑπάρχει. τοῦ δὲ περιττοῦ, μετείληπται ὁ λόγος. ἔχει δὲ καὶ γραμμὴ καὶ σῶμα μέσον, οὐ περιττὰ ὄντα. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ὁ ὁρισμὸς οὗτος τοῦ περιττοῦ. εἰ δὲ πολλαχῶς λέγεται τὸ μέσον ἔχον, διορκέον τὸ πῶς μέσον ἔχον. ὥστε ἢ πολιτίμησις ἔσται ἢ συλλογισμὸς, ὅτι οὐχ ὥρισται. Πάλιν εἰ οὗ μὲν τὸν λόγον ἀποδίδωσι, τῶν ὄντων ἐστὶ, τὸ δ' ὑπὸ τὸν λόγον, μὴ τῶν ὄντων. οἷον εἰ τὸ λευκὸν ὡρίσατο χρῶμα πυρὶ μεμιγμένον. ἀδύνατον γὰρ τὸ ἀσώματον μιχθῆναι σώματι. ὥστε οὐκ ἂν εἴη χρῶμα πυρὶ μεμιγμένον. λευκὸν δέ ἐστιν. Ἔτι ὅσοι μὴ διαιροῦσιν ἐν τοῖς πρός τι πρὸς ὃ λέγετο, ἀλλ' ἐν πλείοσι περιλαβόντου εἶπον, ἢ ὅλως, ἢ ἐπί τι ψεύδοντο. οἷον εἴ τις τὴν ἰατρικὴν πολιτήμην ὄντος εἶπεν. εἰ μὴ γὰρ μηδενὸς τῶν ὄντων ἡ ἰατρικὴ πολιτήμη, δῆλον ὅτι ὅλως ὁ λόγος ἔψευσται, εἰ δὲ τινὸς μὲν, τινὸς δὲ μὴ, ἐπί τι ἔψευσται. δεῖ γὰρ παντὸς εἴπερ καθ' αὑτὸ, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος εἶναι λέγετο. καθάπερ πολὶ τῶν ἄλλων ἔχει τῶν πρός τι. πᾶν γὰρ πολιτητὸν, πρὸς πολιτήμην λέγετο. ὁμοίως δὲ καὶ πολὶ τῶν ἄλλων. ἐπειδὴ ἀντιστρέφει πάντα τὰ πρός τι, πᾶν γὰρ πολιτητὸν πρός τι. Ἔτι εἴπερ ὁ μὴ καθ' αὑτὸ

ἀλλὰ

ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τὴν ἀπόδοσιν ποιούμενος, ὀρθῶς ἀφαιρεῖν, οὐ πρὸς ἕν, ἀλλὰ πρὸς πλείω ἕκαστον ἂν αὐτῶν πρός τι λέγοιτο. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ αὐτὸ καὶ ὄν, καὶ λευκὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. ὥστε πρὸς ὁποιονοῦν τούτων ἀποδοὺς, ὀρθῶς ἂν εἴη ἀποδοὺς, εἴπερ ὁ κατὰ συμβεβηκὸς ἀποδιδοὺς, ὀρθῶς ἀφαιρεῖν.

Ἔτι ἀδύνατον τὸν τοιοῦτον λόγον, ἴδιον τοῦ ἀποδοθέντος εἶναι. οὐ γὰρ μόνον ἡ ἰατρικὴ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολιτημῶν αἱ πολλαὶ πρὸς ὂν λέγονται. ὥστε ἑκάστη πολιτήμη ὄντος ἔσται. δῆλον οὖν ὅτι οὗτος, οὐδεμιᾶς πολιτήμης ἐστὶν ὁρισμός. ἴδιον γὰρ καὶ οὐ κοινὸν δεῖ τὸν ὁρισμὸν εἶναι. ἐνίοτε δὲ ὁρίζονται οὐ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὗ ἔχον ἢ τετελεσμένον. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τοῦ ῥήτορος καὶ τοῦ κλέπτου ὅρος, εἴπερ ἐστὶ ῥήτωρ ὁ δυνάμενος τὸ ἐν ἑκάστῳ πιθανὸν θεωρεῖν, καὶ μηδὲν παραλίπων, κλέπτης δὲ, ὁ λάθρα λαμβάνων. δῆλον γὰρ ὅτι τοιοῦτος ὤν, ἀγαθὸς ἑκάτερος, ὁ μὲν, ἀγαθὸς ῥήτωρ, ὁ δὲ, ἀγαθὸς κλέπτης ἔσται. οὐ γὰρ ὁ λάθρα λαμβάνων, ἀλλ' ὁ βουλόμενος λάθρα λαβεῖν, κλέπτης ἐστί. Πάλιν εἰ τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν, ὡς πρακτικὸν, ἢ ποιητικὸν, ἢ ὁπωσοῦν δι' ἄλλο αἱρετὸν ἀποδέδωκεν. οἷον τὴν δικαιοσύνην νόμων σωστικὴν εἰπὼν, ἢ τὴν σοφίαν ποιητικὴν εὐδαιμονίας. τὸ γὰρ ποιητικὸν ἢ σωστικὸν, τῶν δι' ἄλλο αἱρετῶν. ἢ οὐδὲν μὲν κωλύει, τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν, καὶ δι' ἄλλο εἶναι αἱρετόν. οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡμάρτηκεν, ὁ οὕτως διορισάμενος, τὸ δι' αὑτὸ αἱρετόν. ἑκάστῳ γὰρ τὸ βέλτιστον, ἐν τῇ οὐσίᾳ μάλιστα. βέλτιον δὲ τὸ δι' αὑτὸ εἶναι αἱρετὸν, τοῦ δι' ἕτερον, ὥστε οὗτος καὶ τὸν ὁρισμὸν ἔδει μᾶλλον σημαίνειν. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τινος ὁρισμὸν ἀποδιδοὺς, τάδε, ἢ τὸ ἐκ τούτων, ἢ τόδε μετὰ τοῦδε ὡρίσατο. εἰ μὲν γὰρ τάδε, συμβήσετο ἀμφοῖν καὶ μηδετέρῳ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τῆς δικαιοσύνην σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν ὡρίσατο. δύο γὰρ ὄντων, εἰ ἑκάτερον θάτερον ἔχει, ἀμφότεροι δίκαιοι ἔσοντο, καὶ οὐδέτερος. ἐπειδὴ ἀμφότεροι μὲν ἔχουσι δικαιοσύνην, ἑκάτερος δὲ οὐκ ἔχει. εἰ δὲ μήπω τὸ εἰρημένον σφόδρα ἄτοπον, διὰ τὸ καὶ ἐπ' ἄλλων συμβαίνειν τὸ τοιοῦτον. οὐδὲν γὰρ κωλύει ἀμφοτέρους ἔχειν μνᾶν, μηδετέρου ἔχοντος. ἀλλ' οὖν τό γε τἀναντία ὑπάρχειν τοῖς αὐτοῖς, παντε-

λῶς ἄτοπον δόξειεν ἂν εἶναι. συμβήσεται δὲ οὕτω, ἐὰν ὁ μὲν αὐτῶν σωφροσύνην καὶ δειλίαν ἔχῃ, ὁ δὲ ἀνδρίαν καὶ ἀκολασίαν. ἀμφότερα γὰρ δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν ἕξουσιν. εἰ γὰρ δικαιοσύνη, σωφροσύνη καὶ ἀνδρία ἐστὶν, ἡ ἀδικία, δειλία καὶ ἀκολασία ἔσται. ὅλως τὲ ὅσα ἐστὶν ὑπαρχειρεῖν, ὅτι οὐ ταυτόν ἐστι τὰ μέρη τὲ καὶ τὸ ὅλον, πάντα χρήσιμα πρὸς τὸ νῦν εἰρημένον. ἔοικε γὰρ ὁ οὕτως ὁριζόμενος, τὰ μέρη τῷ ὅλῳ τὰ αὐτὰ φάσκειν εἶναι. μάλιστα δὲ οἰκεῖοι γίνοντες οἱ λόγοι, ἐφ' ὅσον κατάδηλος ἡ τῶν μερῶν ἐστι σύνθεσις, καθάπερ ἐστὶν οἰκίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. δῆλον γὰρ ὅτι τῶν μερῶν ὄντων, οὐδὲν κωλύει τὸ ὅλον μὴ εἶναι. ὥστε οὐ ταυτὸν τὰ μέρη τῷ ὅλῳ. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων ἔφησεν εἶναι τὸ ὁριζόμενον, πρῶτον μὲν ὑπασκοπεῖν, εἰ μὴ πέφυκεν ἕν τι γίνεσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. Ἔνια γὰρ οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὥστε μηδὲν ἐξ αὐτῶν γίνεσθαι. οἷον γραμμὴ καὶ ἀριθμός.

Ἔτι εἰ τὸ μὲν ὡρισμένον ἐν ἑνί τινι τῷ πρώτῳ πέφυκε γίνεσθαι, ἐξ ὧν δὲ ἔφησεν αὐτὸ εἶναι, μὴ ἐν ἑνὶ τῷ πρώτῳ πέφυκε γίνεσθαι, ἀλλ' ἑκάτερον ἐν ἑκατέρῳ. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἐκ τούτων ἐκεῖνο. ἐν οἷς γὰρ τὰ μέρη καὶ τὸ ὅλον ἀνάγκη ὑπάρχειν. ὥστε οὐκ ἐν ἑνὶ τὸ ὅλον πρώτῳ, ἀλλ' ἐν πλείοσιν. Εἰ δὲ καὶ τὰ μέρη καὶ τὸ ὅλον ἐν ἑνὶ τῷ πρώτῳ, σκοπεῖν εἰ μὴ ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τὰ μέρη, καὶ ἐν ἑτέρῳ τὸ ὅλον. Γάλιν εἰ τῷ ὅλῳ συμφθείρεται τὰ μέρη. ἀνάπαλιν γὰρ δεῖ συμβαίνειν τῶν μερῶν φθαρέντων, φθείρεσθαι τὸ ὅλον. τοῦ δὲ ὅλου φθαρέντος, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὰ μέρη ἐφθάρθαι. ἢ εἰ τὸ μὲν ὅλον, ἀγαθὸν ἢ κακὸν, τὰ δὲ μέρη, μηδέτερα, ἢ ἀνάπαλιν. τὰ μὲν μέρη ἀγαθὰ ἢ κακὰ, τὸ δ' ὅλον μηδέτερον. οὔτε γὰρ ἐκ μηδετέρου ἀγαθόν τι ἢ κακὸν γενέσθαι δυνατὸν, οὔτε ἐκ κακῶν ἢ ἀγαθῶν, μηδέτερον. ἢ εἰ μᾶλλον μὲν θάτερον ἀγαθὸν, ἢ θάτερον κακὸν, τὸ δ' ἐκ τούτων, μὴ μᾶλλον ἀγαθὸν, ἢ κακόν. οἷον εἰ ἡ ἀναίδεια ἐξ ἀνδρίας καὶ ψευδοῦς δόξης. μᾶλλον γὰρ ἀγαθὸν ἡ ἀνδρία, ἢ κακὸν ἡ ψευδὴς δόξα. ἔδει οὖν καὶ τὸ ἐκ τούτων ἀκολουθεῖν τῷ μᾶλλον, καὶ εἶναι ἢ ἁπλῶς ἀγαθὸν, ἢ μᾶλλον ἀγαθὸν, ἢ κακόν. καὶ οὕτω μὲν οὐκ ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ ἑκάτερον ᾖ καθ' αὑτὸ ἀγαθὸν ἢ κακόν. πολλὰ γὰρ

τῶν ποιη-

τῶν ποιητικῶν καθ' αὑτὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ μιχθέντα δέ τισι, γίνεται ἀγαθά. τὰ δὲ ἀνάπαλιν ἑκάτερον μὲν ἀγαθὸν, μιχθέντα δὲ, κακὸν, ἢ οὐδέτερον. μάλιστα δὲ καταφανὲς, τὸ νῦν ῥηθὲν, ὑπὸ τῶν ὑγιεινῶν καὶ τῶν νοσοδῶν. Ἔνια γὰρ τῶν φαρμάκων οὕτως ἔχει, ὡς ἑκάτερον μὲν εἶναι ἀγαθὸν, ἐὰν δὲ ἄμφω δοθῇ μιχθέντα, κακόν. Γάλιν εἰ ἐκ βελτίονος, καὶ χείρονος ὧν μή ἐστι τοῦ ὅλου, τοῦ μὲν βελτίονος, χεῖρον, τοῦ δὲ χείρονος, βέλτιον. ἢ οὐδὲ τοῦτο ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ καθ' αὑτὰ ᾖ τὰ ἐξ ὧν σύγκειτο ἀγαθά. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τὸ ὅλον μὴ γίνεσθαι ἀγαθὸν, καθάπερ ὑπὸ τῶν ἀρτίως ῥηθέντων. Ἔτι εἰ συνώνυμον τὸ ὅλον θατέρῳ. οὐ δεῖ γὰρ καθάπερ οὐδὲ ὑπὸ τῶν συλλαβῶν. οὐδενὶ γὰρ τῶν στοιχείων ἐξ ὧν σύγκειται ἡ συλλαβὴ συνώνυμός ἐστιν. Ἔτι εἰ μὴ εἴρηκε τὸν τρόπον τῆς συνθέσεως. οὐ γὰρ αὔταρκες πρὸς τὸ γνωρίσαι, τὸ εἰπεῖν ἐκ τούτων. οὐδὲ γὰρ τὸ ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκ τούτων ἑκάστου τῶν συνθέτων ἡ οὐσία. καθάπερ ὑπὸ οἰκίας. οὐ γὰρ ἂν ὁπωσοῦν συντεθῇ, ταῦτα οἰκία ἐστίν. Εἰ δὲ τόδε μετὰ τοῦδε ἀφοδέδωκε, πρῶτον μὲν ῥητέον ὅτι τόδε μετὰ τοῦδε, ἢ τοῖσδε ταυτὸν, ἢ τὸ ἐκ τῶνδε. ὁ γὰρ λέγων μέλι μεθ' ὕδατος, ἤτοι μέλι καὶ ὕδωρ λέγει, ἢ τὸ ἐκ μέλιτος καὶ ὕδατος. ὥστ' ἂν ὁποτέρω οὖν τῶν εἰρημένων ταυτὸν ὁμολογήσῃ εἶναι τὸ τόδε μετὰ τοῦδε, ταῦτα ἁρμόσει λέγειν. ἅπερ πρὸς ἑκάτερον τούτων ἔμπροσθεν εἴρηται. Ἔτι διελόμενον ὁσαχῶς λέγετο ἕτερον μεθ' ἑτέρου, σκοπεῖν εἰ μηδαμῶς τόδε μετὰ τοῦδε. οἷον εἰ λέγεται ἕτερον μεθ' ἑτέρου, ἢ ὡς ἐν τινι ταυτῷ δεκτικῷ. καθάπερ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία ἐν ψυχῇ, ἢ ἐν τόπῳ τῷ αὐτῷ, ἢ ἐν χρόνῳ τῷ αὐτῷ. μηδαμῶς δ' ἀληθὲς ᾖ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τούτων, δῆλον ὅτι οὐδενὸς ἂν εἴη ὁ ἀφοδοθεὶς ὁρισμός. ἐπειδὴ οὐδαμῶς τόδε μετὰ τοῦδέ ἐστιν. Εἰ δὲ τῶν διαιρεθέντων ὁσαχῶς λέγεται ἕτερον μεθ' ἑτέρου, ἀληθὲς τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὑπάρχειν, ἑκάτερον σκοπεῖν εἰ ἐνδέχετο μὴ πρὸς ταυτὸν ἑκάτερον λέγεσθαι τέλος. οἷον εἰ τὴν ἀνδρίαν ὡρίσατο τόλμαν μετὰ διανοίας ὀρθῆς. ἐνδέχεται γὰρ τόλμαν μὴ ἔχειν τοῦ ἀφοστερεῖν, ὀρθὴν δὲ διάνοιαν περὶ τὰ ὑγιεινά. ἀλλ' οὔπω ἀνδρεῖος, ὁ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τόδε μετὰ τοῦδε ἔχων.

Ἔτι εἰ καὶ πρὸς ταὐτὸν ἄμφω λέγεται. οἷον πρὸς τὰ ἰατρικά. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τόλμαν τινὰ καὶ ὀρθὴν διάνοιαν ἔχειν πρὸς τὰ ἰατρικά, ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὗτος ἀνδρεῖος ὁ τόδε μετὰ τοῦδε ἔχων. οὔτε γὰρ πρὸς ἕτερον ἑκάτερον αὐτῶν δεῖ λέγεσθαι, οὔτε πρὸς ταὐτὸν τὸν τὸ τυχὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς ἀνδρίας τέλος. οἷον πρὸς τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους, ἢ εἴ τι μᾶλλον τούτου τέλος.

Ἔνια δὲ τῶν οὕτως ἀποδεδομένων, οὐδαμῶς ὑπὸ τὴν εἰρημένην πίπτει διαίρεσιν. οἷον εἰ ἡ ὀργὴ λύπη ἐστὶ μεθ' ὑπολήψεως τοῦ ὀλιγωρεῖσθαι. ὅτι γὰρ διὰ τὴν ὑπόληψιν τὴν τοιαύτην ἡ λύπη γίνεται, οὐδὲν βούλεται δηλοῦν. τόδε διὰ τοῦτο γίνεσθαί τι, οὐκ ἔστι ταὐτὸν τῷ μετὰ τούτου τόδε εἶναι, κατ' οὐδένα τῶν εἰρημένων τρόπων. Γάλιν εἰ τὴν τούτων σύνθεσιν, εἴρηκε τὸ ὅλον. οἷον τῆς ψυχῆς καὶ σώματος, σύνθεσιν τὸ ζῶον. πρῶτον μὲν σκοπεῖν, εἰ μὴ εἴρηκε ποία σύνθεσις. καθάπερ εἰ σάρκα ὁριζόμενος ἢ ὀστοῦν, τὴν πυρὸς καὶ γῆς καὶ ἀέρος σύνθεσιν εἶπεν. οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ σύνθεσιν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ποία τὶς προσδιοριστέον. οὐ γὰρ ὁπωσοῦν συντεθέντων τούτων, σὰρξ γίνεται. ἀλλ' οὑτωσὶ μὲν συντεθέντων σὰρξ, οὑτωσὶ δὲ ὀστοῦν. ἔοικε δ' εἶναι τὸ παράπαν συνθέσει ταὐτὸν, οὐδέτερον τῶν εἰρημένων. συνθέσει μὲν γὰρ πάσῃ, διάλυσις ἐναντίον. τῶν δ' εἰρημένων οὐδέτερον, οὐδέν. Ἔτι εἰ ὁμοίως πιθανὸν πᾶν τὸ σύνθετον σύνθεσιν εἶναι, ἢ μηδέν. τῶν δὲ ζώων ἕκαστον σύνθετον ὄν, μή ἐστι σύνθεσις, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν τῶν συνθέτων, σύνθεσις ἂν εἴη. Γάλιν εἰ ὁμοίως ἐν τινι πέφυκεν ὑπάρχειν τἀναντία, ὥρισται δὲ διὰ θατέρου. δῆλον γὰρ ὅτι οὐχ ὥρισται. εἰ δὲ μὴ, πλείους τοῦ αὐτοῦ συμβήσεται ὁρισμοὺς εἶναι. τί γὰρ μᾶλλον ὁ διὰ τούτου ἢ ὁ διὰ τοῦ ἑτέρου ὁρισάμενος εἴρηκεν, ἐπεὶ ὁμοίως ἀμφότερα πέφυκε γίνεσθαι ἐν αὐτῷ. τοιοῦτος δ' ὁ τῆς ψυχῆς ὅρος, εἴπερ ἐστὶν οὐσία ὑπαρτήμης δεκτική. ὁμοίως γὰρ καὶ ἀγνοίας ἐστὶ δεκτική. Δεῖ δὲ καὶ ἐὰν μὴ πρὸς ὅλον ἔχῃ τὶς ὑπαρχειρεῖν τὸν ὁρισμὸν, διὰ τὸ μὴ γνώριμον εἶναι τὸ ὅλον, παρὰ τῶν μερῶν τι ὑπαρχειρεῖν, ἐὰν ἦ γνώριμον, καὶ μὴ καλῶς ἀποδεδομένον φαίνηται. τοῦ γὰρ μέρους ἀναιρεθέντος, καὶ ὁ πᾶς ὁρισμὸς ἀναιρεῖται. Ὅσοι τ' ἀσαφεῖς τῶν ὁρισμῶν,

συνδιορθώσαντα καὶ συσχηματίσαντα πρὸς τὸ δηλοῦν τι καὶ ἔχειν ἐπιχείρημα, οὕτως ἐπισκοπεῖν. ἀναγκαῖον γὰρ τοῦδ' ἀποκρινομένῳ ἢ δέχεσθαι τὸ ἐκλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ ἐρωτῶντος. ἢ αὐτὸν διασαφῆσαι τίποτε τυγχάνει τὸ δηλούμενον ὑπὸ τοῦ λόγου. Ἔτι καθάπερ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις νόμον εἰώθασιν ἐπεισφέρειν, κἂν ᾖ βελτίων ὁ εἰσφερόμενος, ἀναιροῦσι τὸν ἔμπροσθεν, οὕτως καὶ ὑπὲρ τῶν ὁρισμῶν ποιητέον. καὶ αὐτὸν ὁρισμὸν ἕτερον οἰστέον. ἐὰν γὰρ φαίνηται βελτίων, καὶ μᾶλλον δηλῶν τὸ ὁριζόμενον, δῆλον ὅτι ἀνῃρημένος ἔσται ὁ κείμενος. ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶ πλείους τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοί. Πρὸς ἅπαντας δὲ τοὺς ὁρισμοὺς, οὐκ ἐλάχιστον στοιχεῖον, τὸ πρὸς ἑαυτὸν εὐστόχως ὁρίσασθαι τὸ προκείμενον, ἢ καλῶς εἰρημένον ὅρον ἀναλαβεῖν. ἀνάγκη γὰρ ὥσπερ πρὸς πρᾶδειγμα θεώμενον, τότε ἐλλεῖπον ὧν προσῆκεν ἔχειν τὸν ὁρισμὸν, καὶ τὸ προκείμενον περιεργῶς καθορᾷν. ὥστε μᾶλλον ὑπαρχειρημάτων εὐπορεῖν. τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς ὁρισμοὺς, ὑπὲρ τοσοῦτον εἰρήσθω.

Τέλος τοῦ ἕκτου τῶν Τοπικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Πότερον δὲ ταὐτὸν ἢ ἕτερον κατὰ τὸν κυριώτατον τῶν ῥηθέντων περὶ ταυτοῦ τρόπων, ῥητέον. ἐλέγετο δὲ κυριώτατα ταὐτὸν, τὸ τοῦδ' ἀριθμῷ ἕν. σκοπεῖν ἔκ τε τῶν πτώσεων καὶ τῶν συστοίχων καὶ τῶν ἀντικειμένων. εἰ γὰρ ἡ δικαιοσύνη ταὐτὸν τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ ὁ δίκαιος τοῦδ' ἀνδρείῳ, καὶ τὸ δικαίως τῷ ἀνδρείως. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀντικειμένων. εἰ γὰρ τάδε ταυτὰ, καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις ταυτὰ, καθ' ὁποιανοῦν τῶν λεγομένων ἀντιθέσεων. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ τούτῳ ἢ τούτῳ ἀντικείμενον λαβεῖν, ἐπειδὴ ταυτά ἐστι. Γάλιν ἐκ τῶν ποιητικῶν καὶ φθαρτικῶν, καὶ γενέσεων καὶ φθορῶν, καὶ ὅλως τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἑκάτερον.

ὅσα γὰρ ἁπλῶς ταυτὰ, καὶ αἱ γνώσεις αὐτῶν καὶ αἱ φθοραὶ, αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ ποιητικὰ καὶ τὰ φθαρτικά. Σκοπεῖν δὲ καὶ ὧν θάτερον μᾶλλόν τε λέγεται ὅτιοὖν, εἰ καὶ θάτερον τῶν αὐτῶν τούτων κατὰ τὸ αὐτὸ μᾶλλόν τε λέγεται. καθάπερ Ξενοκράτης τὸν δυσλαίμονα βίον καὶ τὸν πονηρὸν ἀποδείκνυσι τὸν αὐτόν. ἐπειδὴ πάντων τῶν βίων αἱρετώτατος ὁ σπουδαῖος, καὶ δυσλαίμων. ᾧ γὰρ τὸ αἱρετώτατον καὶ τὸ μέγιστον. ὁμοίως δὲ καὶ ὧν τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. δεῖ δ' ἑκάτερον ᾧ ἀριθμῷ εἶν τὸ λεγόμενον μέγιστον, ἢ καὶ αἱρετώτατον, εἰ ἢ μὴ, οὐκ ἔσαι δεδιγμένον ὅτι ταυτόν. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον εἰ ἀνδρειότατοι τῶν ἑλλήνων πελοποννήσιοι καὶ λακεδαιμόνιοι, διὸ αὐτοὺς εἶν πελοποννησίους τοῖς λακεδαιμονίοις. ἐπιδὴ οὐχ εἷς ἀριθμῷ πελοποννήσιος, καὶ λακεδαιμόνιος, ἀλλὰ πολλοὶ εἶναι μὲν τὸν ἕτερον τινὰ τοῦ ἑτέρου ἀναγκαῖον, καθάπερ οἱ λακεδαιμόνιοι τινὰ τῶν πελοποννησίων. εἰ δὲ μὴ συμβήσεται ἀλλήλων εἶν βελτίους, ἐὰν μὴ πολλοὶ ὦσιν οἱ ἕτεροι τινὰ τῶν ἑτέρων. ἀναγκαῖον γὰρ οὕτω πελοποννησίους βελτίους εἶναι τῶν λακεδαιμονίων, εἰ μὴ πολλοὶ ὄντες οἱ ἕτεροι τινὰ τῶν ἑτέρων. πάντων γὰρ τῶν λοιπῶν εἰσὶ βελτίους. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λακεδαιμονίους ἀνάγκη βελτίους εἶναι τῶν πελοποννησίων. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι πάντων τῶν λοιπῶν εἰσὶ βελτίους. ὥστε ἀλλήλων βελτίους γίνονται. δῆλον οὖν ὅτι ᾧ ἀριθμῷ δεῖ εἶν τὸ βέλτιστον καὶ μέγιστον λεγόμενον, εἰ μέλλοι ὅ, τι ταυτὸν ἀποδείκνυσθαι. διὸ καὶ Ξενοκράτης οὐκ ἀποδείκνυσιν. οὐ γὰρ εἷς ἀριθμῷ ὁ δυσλαίμων, οὐδ' ὁ σπουδαῖος βίος. ὥστ' οὐκ ἀναγκαῖον τὸν αὐτὸν εἶναι, διότι ἄμφω αἱρετώτατοι, ἀλλὰ τὸν ἕτερον τινὰ τοῦ ἑτέρου. Πάλιν σκοπεῖν, εἰ ᾧ θάτερον τουτονί, καὶ θάτερον. εἰ γὰρ μὴ ἀμφότερα ᾖ ᾧ αὐτῷ ταυτὰ, δῆλον ὅτι οὐδ' ἀλλήλοις Ἔτι ἐκ τῶν τούτοις συμβεβηκότων, καὶ οἷς τοῦτο συμβέβηκεν ὠφελοῦσκοπεῖν. ὅσα γὰρ θατέρῳ συμβέβηκε, καὶ θατέρῳ δεῖ συμβεβηκέναι. κἠ οἷς θάτερον αὐτῷ συμβέβηκε, καὶ θάτερον δεῖ συμβεβηκέναι. εἰ δέ τι τούτων διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ ταυτά. Ὁρᾶν δὲ καὶ εἰ μὴ ᾧ αὐτῷ γένει κατηγορίας ἀμφότερα, ἀλλὰ τὸ μὲν, ποιὸν, τὸ δὲ, ποσὸν, τὸ δὲ πρός τι, δῆλοῖ. Πάλιν εἰ τὸ γένει ἑκατέρου μὴ ταυτὸν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν, τὸ δὲ καλὸν, ἢ τὸ μὲν ἀρετὴ, τὸ δ' ὠφελήμη. Ἢ εἰ τὸ μὲν γένος ταυτὸν, αἱ διαφοραὶ δὲ, μὴ αἱ αὐταὶ ἑκατέρου κατηγοροῦνται, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅτι θεωρητικὴ ὠφελήμη, τὸ δὲ ὅτι πρακτική. ὁμοίως δὲ καὶ ὧδὶ τῶν ἄλλων.

Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ τὸ μὲν δέχεται τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ μή. ἢ εἰ ἄμφω μὲν δέχεται, μὴ ἅμα δέ. καθάπερ ὁ μᾶλλον ὁρῶν, ὁ μᾶλλον ὠφελημένῃ τῇ σωφροσύνης. ὥστε οὐ ταυτὸν ὁρᾶν καὶ ὠφελημία σωφροσύνης. Ἔτι ἐκ τῆς πρόθεσεως, εἰ τῷ αὐτῷ ἑκάτερον προσπεθέμενον, μὴ ποιεῖ τὸ ὅλον ταυτόν. Ἢ εἰ τῷ αὐτῷ ἀφ' ἑκατέρου ἀφαιρεθέντος, τὸ λοιπὸν ἕτερον. οἷον εἰ διπλάσιον ἡμίσεος, καὶ πολλαπλάσιον ἡμίσεος ταυτὸν ἔφησεν εἶν. ἀφαιρεθέντος γὰρ ἀφ' ἑκατέρου τοῦ ἡμίσεος, τὰ λοιπὰ ταυτὸν ἔσται δηλοῖ. οὐ δηλοῖ δέ. τὸ γὰρ διπλάσιον κἠ πολλαπλάσιον, ὁ ταυτὸν δηλοῖ. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον εἰ ἤδη τι συμβαίνῃ ἀδύνατον ἅμα τῇ θέσεως, ἀλλὰ κἠ εἰ δυνατὸν ἐξ ὑποθέσεως ὑπάρξαι, καθάπερ τοῖς τὸ κενὸν, καὶ τὸ πλῆρες ἀέρος ταυτὸν φάσκουσιν εἶν. δῆλον γὰρ ὅτι ἐὰν ἐξέλθῃ ὁ ἀὴρ, κενὸν μὲν οὐχ ἥδιον, ἀλλὰ μᾶλλον ἔσαι. πλῆρες δ' ἀέρος οὐκέτι ἔσαι. ὥστε ὑποτεθέντος τινὸς εἴτε ψεύδους, εἴτε ἀληθοῦς (οὐδὲν γὰρ διαφορεῖ) εἰ τὸ μὲν ἕτερον ἀναιρεῖται αὐτῶν, τὸ δ' ἕτερον οὐ. ὥστ' οὐ ταυτόν.

Καθόλου δ' εἰπεῖν ἐκ τῶν ὀπτωοῦν ἑκατέρου κατηγορημένων, καὶ ὧν ταῦτα κατηγορεῖται, σκοπεῖν εἴπου διαφωνεῖ. ὅστε γὰρ θατέρου κατηγορεῖται, καὶ θατέρου κατηγορεῖσθαι δεῖ, καὶ ὧν θάτερον κατηγορεῖται, καὶ θατέρου κατηγορεῖσθαι δεῖ. Ἔτι ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ταυτὸν λέγεται, σκοπεῖν εἰ καθ' ἑτέρου τινα τρόπον ταυτά ἐστι. τὰ γὰρ εἴδει, ἢ γένει ταυτὰ, οὐκ ἀνάγκη ἀριθμῷ ταυτὰ εἶναι. ὧν σκοπουμένων δὲ, πότερον οὕτως ταυτὰ, ἢ οὐχ οὕτως. Ἔτι εἰ δυνατὸν θάτερον ἄνευ θατέρου εἶν. οὐ γὰρ ἂν εἴη ταυτόν. Οἱ μὲν οὖν πρὸς τὸ ταυτὸν τόποι, τοσοῦτοι λέγονται. δῆλον δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἅπαντες οἱ πρὸς τὸ ταυτὸν ἀναστρεπτικοὶ τόποι, καὶ πρὸς ὅρον χρήσιμοι, καθάπερ προδέδεικται. εἰ γὰρ μὴ ταυτὸν δηλοῖ, τὸ τοὔνομα καὶ ὁ

λόγος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ὁρισμὸς ὁ ἀποδοθεὶς λόγος. τῶν δὲ κατασκευαστικῶν τόπων, οὐδεὶς χρήσιμος πρὸς ὅρον. οὐ γὰρ ἀπόχρη δεῖξαι ταυτὸν τὸ ὑπὸ τὸν λόγον, καὶ τοὔνομα, τὰ πρὸς τὸ κατασκευάσαι ὅτι ὁρισμὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα δεῖ ἔχειν τὰ παρηγγελμένα τὸν ὁρισμόν. ἀναιρεῖν μὲν οὖν ὅρον, οὕτως. καὶ διὰ τούτων ἀεὶ πειρατέον. Ἐὰν δὲ κατασκευάζειν βουλώμεθα, πρῶτον μὲν εἰδέναι δεῖ, διότι οὐδεὶς, ἢ ὀλίγοι τῶν διαλεγομένων, ὅρον συλλογίζονται, ἀλλὰ πάντες ἀρχὴν τὸ τοιοῦτον λαμβάνουσιν. οἷον οἵτε περὶ γεωμετρίαν καὶ ἀριθμοὺς, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας μαθήσεις. εἶθ' ὅτι δι' ἀκριβείας μὲν, ἄλλης ἐστὶ πραγματείας ἀποδοῦναι, καὶ τί ἐστιν ὅρος, καὶ πῶς, ὁρίζεσθαι δεῖ. νῦν δ' ὅσον ἱκανὸν πρὸς τὴν παροῦσαν χρείαν, τοιοῦτον μόνον λεκτέον, ὅτι δυνατὸν γενέσθαι, καὶ τοῦ τί ἦν εἶναι συλλογισμόν. εἰ γάρ ἐστιν ὅρος, λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι τοῦ πράγματι δηλῶν, καὶ δεῖ τὰ ἐν τῷ ὅρῳ κατηγορούμενα, ἐν τοῦ τί ἐστι τοῦ πράγματος μόνα κατηγορεῖσθαι, κατηγορεῖτο δὲ ἐν τοῦ τί ἐστι τὰ γένη, καὶ αἱ διαφοραὶ, φανερὸν ὡς εἴ τις λάβοι ταῦτα μόνον, ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ πράγματος κατηγορεῖσθαι δεῖ. ὅτι ὁ ταῦτα ἔχων λόγος, ὅρος ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη. οὐ γὰρ ἐνδέχεται ἕτερον εἶναι ὅρον, ἐπειδὴ οὐδὲν ἕτερον ἐν τῷ τί ἐστι πράγματος κατηγορεῖται. ὅτι μὴ οὖν ἐγχωρεῖ συλλογισμὸν ὅρου γενέσθαι, φανερόν. ἐκ τίνων δὲ δεῖ κατασκευάζειν, διώρισται μὲν οὖν ἐν ἑτέροις ἀκριβέστερον, πρὸς δὲ τὴν προκειμένην μέθοδον, οἱ αὐτοὶ τόποι χρήσιμοι. σκεπτέον γὰρ ὑπὲρ τῶν ἐναντίων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀντικειμένων, καὶ ὅλους τοὺς λόγους, καὶ κατὰ μέρος συνεσκοποῦντα. εἰ γὰρ ὁ ἀντικείμενος τοῦ ἀντικειμένου, καὶ τὸ εἰρημένον τοῦ προκειμένου ἀνάγκη εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν ἐναντίων πλείους συμπλοκαὶ, λεπτέον ἐκ τῶν ἐναντίων ὁποῖος ἂν μάλιστα φανείη ὁ ἐναντίος ὁρισμός. ὅλους μὲν οὖν τοὺς λόγους καθάπερ εἴρηται σκεπτέον, κατὰ μέρος δὲ, ὧδε. Πρῶτον μὴ οὖν, ὅτι τὸ ἀπροσθὲν γένος ὀρθῶς ἀπροσέδοτο. εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ, τὸ δὲ προκείμενον μή ἐστιν ἐν τῷ αὐτῷ, δῆλον ὅτι ἐν τῷ ἐναντίῳ ἂν εἴη. ἐπειδὴ ἀνάγκη τὰ ἐναντία, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ γένει, ἢ ἐν τοῖς ἐναντίοις γένεσιν εἶναι. καὶ τὰς διαφορὰς δὲ τὰς ἐναντίας, τῶν

ἐναντίων

ἐναντίων ἀξιοῦμεν κατηγορεῖσθαι. καθάπερ λευκοῦ καὶ μέλανος. τὸ μὴ γὰρ διακριτικὸν, τὸ δὲ συγκριτικὸν ὄψεως. ὥστε εἰ τοῦ ἐναντίου αἱ ἐναντίαι κατηγοροῦντο, τοῦ προκειμένου αἱ ἀποδοθεῖσαι κατηγοροῖντο ἄν. ὥστε ἐπεὶ καὶ τὸ γένος καὶ αἱ διαφοραὶ ὀρθῶς ἀποδέδοντο, δῆλον, ὅτι ὁρισμὸς ἂν εἴη ὁ ἀποδοθεὶς, ἢ οὐκ ἀναγκαῖον τῶν ἐναντίων τὰς ἐναντίας διαφορὰς κατηγορεῖσθαι, ἐὰν μὴ ἐν τοῦ αὐτῷ γένει τὰ ἐναντία ᾖ. ὧν δὲ τὰ γένη ἐναντία, οὐδὲν κωλύει τὴν αὐτὴν διαφορὰν κατ' ἀμφοῖν λέγεσθαι, οἷον κατὰ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. τὸ μὲν γὰρ, ἀρετὴ, τὸ δὲ, κακία ψυχῆς. ὥστε τὸ ψυχῆς, διαφορὰ ἐπ' ἀμφοῖν λέγεται, ἐπεὶ καὶ σώματός ἐστιν ἀρετὴ καὶ κακία. ἀλλ' οὖν τοῦτό γε ἀληθὲς, ὅτι τῶν ἐναντίων ἢ αἱ ἐναντίαι, ἢ αἱ αὐταὶ διαφοραί εἰσιν. εἰ οὖν τοῦ ἐναντίου ἡ ἐναντία κατηγορεῖται, τούτου δὲ μὴ, δῆλον ὅτι ἡ εἰρημένη τούτου ἂν κατηγοροῖτο. καθόλου δὲ εἰπεῖν, εἴπερ ὁ ὁρισμός ἐστιν ἐκ γένους, καὶ διαφορῶν, ἂν ᾖ τοῦ ἐναντίου ὁ ὁρισμὸς φανερὸς, καὶ ὁ τοῦ προκειμένου ὁρισμὸς φανερὸς ἔσται. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τοῦ αὐτῷ γένει, ἢ ἐν τοῦ ἐναντίῳ, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ διαφοραὶ, ἢ αἱ ἐναντίαι τῶν ἐναντίων, ἢ αἱ αὐταὶ κατηγοροῦνται, δῆλον ὅτι τοῦ προκειμένου ἤτοι τὸ αὐτὸ γένος ἂν κατηγοροῖτο, ὅπερ καὶ τοῦ ἐναντίου, αἱ δὲ διαφοραὶ ἐναντίαι, ἢ πᾶσαι, ἢ τινὲς, αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ αὐταὶ, ἢ ἀνάπαλιν αἱ μὲν διαφοραὶ αἱ αὐταὶ, τὰ δὲ γένη ἐναντία, ἢ ἄμφω ἐναντία καὶ τὰ γένη, καὶ αἱ διαφοραί. ἀμφότερα μὲν γὰρ ταῦτα εἶναι οὐκ ἐνδέχεται. εἰ δὲ μὴ, ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς τῶν ἐναντίων ἔσται. Ἔτι ἐκ τῶν πτώσεων καὶ τῶν συστοίχων. ἀνάγκη γὰρ ἀκολουθεῖν τὰ γένη τοῖς γένεσι, καὶ τοὺς ὅρους τοῖς ὅροις. οἷον εἰ ἡ λήθη ἐστὶν ἀποβολὴ συνεστήμης, καὶ τὸ συνελανθάνεσθαι, ἀποβάλλειν συνεστήμην ἔσται, καὶ τὸ συνελελῆσθαι, ἀποβεβληκέναι συνεστήμην. ἑνὸς οὖν ὁποιουοῦν τῶν εἰρημένων ὁμολογηθέντος, ἀνάγκη καὶ τὰ λοιπὰ ὁμολογεῖσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ φθορὰ διάλυσις οὐσίας, καὶ τὸ φθείρεσθαι, διαλύεσθαι οὐσίαν. καὶ τὸ φθαρτικῶς διαλυτικῶς. εἴ γε τὸ φθαρτικὸν διαλυτικὸν οὐσίας, καὶ ἡ φθορὰ διάλυσις οὐσίας. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὥσθ' ἑνὸς ὁποιουοῦν ληφθέντος,

μὴ τὰ λοιπὰ πάντα ὁμολογεῖτ᾽. μὴ ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. εἰ γὰρ τὸ ὑγιεινὸν, ποιητικὸν ὑγιείας, καὶ τὸ δυσκλικὸν, ποιητικὸν δυσεξίας ἔσαι. καὶ τὸ ὠφέλιμον, ποιητικὸν ἀγαθοῦ. ὁμοίως γὰρ ἔκαστον τῷ εἰρημένῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος ἔχει. ὥστε εἰ γένος αὐτῶν ὁρισμός ὅτι, τὸ ποιητικὸν εἶναι τέλους, καὶ τῶν λοιπῶν ἑκάστου οὕτως ἂν εἴη ὁρισμός. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίως, ὅσαχῶς γὰρ λέγεται κατασκευάζειν, δύο πρὸς δύο συγκρίνοντ᾽. οἷον, εἰ μᾶλλον ὅδε τόδε, ἢ ὅδε τόδε ὁρισμός. ὁ δὲ ἧττον δηκῶν, ὁρισμός ὅτι, μὴ ὁ μᾶλλον. μὴ εἰ ὁμοίως ὅδε τόδε, μὴ ὅδε τόδε. εἰ δ᾽ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ λοιποῦ. γένος δὲ ὁρισμοῦ πρὸς δύο συγκρινομένω, ἢ δύο ὁρισμῶν πρὸς γένα, ὁ δὲν χρήσιμος ἢ ἐκ τοῦ μᾶλλον ἐπίσκεψις. ὅτε γὰρ γένα δυοῖν, οὔτε δύο τοῦ αὐτοῦ ὅρος δυνατὸν εἶναι. Εἰσὶ δὲ ὧν καιρόταται τῷ τόπῳ οἵτε ναῦ ἐρημίαι, μὴ οἱ ἐκ τῶν πλώσεων, μὴ τ᾽ συσοίχων. διὸ μὴ δεῖ μάλιστα κατέχειν καὶ πρόχειρος ἔχειν τούτους. χρησιμώταται γὰρ πρὸς ωλεῖστα. μὴ τ᾽ ἄλλων δὲ τὰς μάλιστα κοινάς. ὅτοι γὰρ γνώριμόν τοῦτοι τ᾽ λοιπῶν. οἷον τόδ᾽ ὠφελεῖ ἢ ἀδί τὰ καθ᾽ ἕκαστα, μὴ ἀδὶ τῶν ἐλῶν σκοπεῖν, εἰ ἐφαρμόττει ὁ λόγος. ἐπεὶ ἡ συνώνυμον τὸ εἶδος ἐστίν. ἐστὶ δὲ χρήσιμος ὁ τόπος πρὸς τὰς ἐμπλεύσας ἰδέας εἶναι, καθάπερ πρότερον εἴρηται. Ἔτι εἰ μεταφορὰν εἴρηκε τοὔνομα, ἢ αὐτὸ αὑτοῦ κατηγόρησεν ὡς ἕτερον. ☞ εἴ τις ἄλλος κοινὸς καὶ γνώριμος τ᾽ τόπων ὅδε, τούτῳ χρηστέον. Ὅτι δὲ χαλεπώτερον κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν ὅρον, ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησόμενων φανερόν. καὶ γὰρ ἰδεῖν αὐτὸν μὴ λαβεῖν πρὸς τῶν ἐρωτωμένων τὰς τοιαύτας πρωτάσεις, οὐκ ἔστιν. οἷον ὅτι τῶν γένει ἀποδοθέντι λόγῳ, τὸ μὲν γένος, τὸ δὲ διαφορά. καὶ ὅτι γένει τί ἐστι τὸ γένος, καὶ αἱ διαφοραὶ κατηγοροῦνται. αὖθις δὲ τούτων, ἀδυνάτων ὁρισμῶν γένεσι συλλογισμόν. εἰ γάρ ζῶον καὶ ἄλλα γένη τῷ τί ἐστι τὸ πράγματος κατηγορεῖται, ἄδηλον πότερον ὁ ῥηθεὶς, ἢ ἕτερος αὐτῶν ὁρισμός ἐστιν. ἐπεὶ δὴ ὁρισμός ἐστι, λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνων. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶνδε. ῥᾴδιον γὰρ συμπεραίνεσθαι ἢ πολλά. ἀναιροῦντι μὲν δὴν, ἀπόχρη πρὸς ἅπαν διαλεγόμενον. ἂν γὰρ ὁποιονοῦν ἀνασκευάσαντος, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸν ὅρον. κατασκευάζοντι δὲ, πάντα ἀναγκαῖον συμβιβάζειν ὅτι ὑπάρχει τὰ ἂν ᾖ ὅρος. Ἔτι κατασκευάζοντι μὲν, καθόλου οἰστέον συλλογισμόν. δεῖ γὰρ πάντος ὃ τοὔνομα, κατηγορεῖσθαι τὸν ὅρον. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἀντιστρέφειν κατ᾽ ὃ τὸν λόγον καὶ τοὔνομα, εἰ μέλλει ἴδιος εἶναι ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος. ἀνασκευάζοντι δὲ, ἐκ ἀναγκαῖον δεῖξαι τὸ καθόλου. ἀπόχρη γὰρ τὸ δεῖξαι ὅτι ἐκ ἀληθεύεται τὸ εἰλημμένον τῷ ὑπὸ τοὔνομα ὁ λόγος. εἴτε καθόλου δέοι ἀνασκευάσαι, εἴθ᾽ ὡς τὸ ἀντιστρέφειν ἀναγκαῖον ὧν τῷ ἀνασκευάζειν. ἀπόχρη γὰρ ἀνασκευάζοντα καθόλου τὸ δεῖξαι, ὅτι κατά τινος ὧν τοὔνομα κατηγορεῖται, ὁ λόγος τ᾽ κατηγορεῖται. τὸ δ᾽ ἀνάπαλιν, ἐκ ἀναγκαῖον πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι καθ᾽ ὧν ὁ λόγος μὴ κατηγορεῖται, τ᾽ τοὔνομα. Ἔτι εἰ μὴ πάντι ὑπάρχει τῷ ὑπὸ τοὔνομα, μὴ μόνῳ δὲ, ἀναιρημένος ὑπάρχει ὁ ὁρισμός. Ὁμοίως δὲ μὴ πρὸς τὸ ἴδιον ☞ τὸ γένος ἔχει. ἐν ἀμφοτέροις γὰρ ἀνασκευάζειν, ἢ κατασκευάζειν ῥᾴον. πρὸς μὲν δὴν τὸ ἴδιον, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. ὡς γὰρ ὧν τοπολὺ, ἐν συμπλοκῇ τὸ ἴδιον ἀποδίδοται. ὥστε ἀνασκευάζειν μὲν ὅτι, ἐν ἀνελόντα, κατασκευάζοντα δὲ, πάντα συλλογίζεσθαι ἀναγκαῖον. ἁπλοῦν δὲ πάντα τὰ λοιπὰ ὅσα πρὸς τ᾽ ὁρισμὸν, μὴ πρὸς τὸ ἴδιον ἁρμόσει λέγεσθαι. πάντί τε γὰρ δεῖ τῷ ὑπὸ τοὔνομα τὸν κατασκευάζοντα δηλοῦσθαι, ὅτι ὑπάρχει. ἀνασκευάζοντα δὲ, ἀπόχρη ἑνὶ δεῖξαι μὴ ὑπάρχον. εἴτε καὶ πάντι ὑπάρχει, μὴ μόνῳ δὲ, μὴ οὕτως ἀνασκευασμένον γίνεται, καθάπερ μὴ ὧν τῷ ὁρισμῷ ἐλέγετο. Περὶ δὲ τοῦ γένους, ὅτι κατασκευάζειν μὲν, ἀναγκαῖον μοναχῶς πάντι δεῖξαντα ὑπάρχειν, ἀνασκευάζοντα δὲ διχῶς. καὶ γὰρ εἰ μηδενὶ μὴ εἴ τινι δείκτης μὴ ὑπάρχον, ἀνῄρηται τὸ ἐν ἀρχῇ. Ἔτι κατασκευάζοντι μὲν, ἐκ ἀπόχρη ὅτι ὑπάρχει δεῖξαι, ἀλλὰ καὶ διότι ὡς γνώριμον ὑπάρχει δείκτικόν. ἀνασκευάζοντι δὲ, ἱκανὸν τὸ δεῖξαι μὴ ὑπάρχον, ἤτινι ἢ μηδενί. ἔοικε δὲ ὥσπερ μὴ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ διαφθεῖραι τὸ ποιῆσαι, ῥᾷον οὕτω, μὴ ὧν τούτῳ τὸ ἀνασκευάσαι τοῦ κατασκευάσαι. Ἐπὶ δὲ τ᾽ συμβεβηκότος, τὸ μὴ καθόλου ῥᾷον ἀνασκευάζειν, ἢ κατασκευάζειν. κατασκευάζοντα μὲν ἐν διεκτέον ὅτι πάντι, ἀνασκευάζοντα δὲ, ἀπόχρη ἑνὶ δεῖξαι μὴ ὑπάρχον. τὸ δὲ ὡδὶ μόρου, ἀνάπαλιν. ῥᾷον γὰρ κατασκευάσαι ἢ ἀνα-

σκευάσαι. κατασκευάζοντι μὴ γὰρ, ἀπόχρη τὸ δεῖξαι τινὶ ὑπάρχον, ἀνασκευάζοντι δὲ, δεικτέον ὅτι οὐδενὶ ὑπάρχει. φανερὸν δὲ καὶ διότι πάντων ῥᾷστον, ὅρον ἀνασκευάσαι. πλεῖστα μὲν γὰρ ἐν αὐτῷ τὰ δεδομένα πολλῶν εἰρημένων. ἐκ δὲ τῶν πλειόνων, θᾶττον γίνεται συλλογισμός. εἰκὸς γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς μᾶλλ' ἢ ἐν τοῖς ὀλίγοις ἁμάρτημα γίνεσθαι. Ἔτι πρὸς μὲν ὅρον ἐνδέχεται διὰ τῶν ἄλλων συμβεβηκέναι. εἴ τε γὰρ μὴ ἴδιος ὁ λόγος, εἴ τε μὴ γένος τὸ ἀπροσδοθὲν, εἴ τε μὴ ὑπάρχει τὶ τῶν ἐν τῷ λόγῳ, ἀνῃρημένος γίνεται ὁ ὁρισμός. πρὸς δὲ τἄλλα, οὔτε τὰ ἐκ τῶν ὅρων, οὔτε τἄλλα ἐνδέχεται πάντα συμβεβηκέναι. μόνα γὰρ τὰ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς, κοινὰ πάντων τῶν εἰρημένων ἐστίν. ὑπάρχειν μὲν γὰρ δεῖ ἕκαστον τῶν εἰρημένων, εἰ δὲ μὴ ὡς ἴδιον ὑπάρχει τὸ γένος, οὐδέπω ἀνῄρηται τὸ γένος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἴδιον, οὐκ ἀναγκαῖον ὡς γένος, οὐδὲ τὸ συμβεβηκὸς, ὡς γένος ἢ ἴδιον, ἀλλ' ὑπάρχειν μόνον. ὥστε οὐ δυνατὸν ἐκ τῶν ἑτέρων πρὸς τὰ ἕτερα συμβεβηκέναι, ἀλλ' ἢ συμβεβηκὸς τῶν ὁρισμοῦ. δῆλον οὖν ὅτι ῥᾷστον πάντων ὅρον ἀναιρεῖν, κατασκευάζειν δὲ, χαλεπώτατον. ἐκεῖνά τε γὰρ πάντα δεῖ συλλογίζεσθαι. καὶ γὰρ ὅτι ὑπάρχει τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι γένος τὸ ἀπροσδοθὲν, καὶ ὅτι ἴδιος ὁ λόγος. καὶ ἔτι πρὰ ταῦτα, ὅτι δηλοῖ τότι ἦν εἶναι ὁ λόγος. καὶ οὕτω καλῶς δεῖ πεποιηκέναι. τῶν δ' ἄλλων τὸ ἴδιον μάλιστα τοιοῦτον. ἀναιρεῖν μὴ γὰρ, ῥᾷον, διὰ τὸ ἐκ πολλῶν ὡς συμβεβηκὸς τὸ πολὺ εἶναι. κατασκευάζειν δὲ χαλεπώτατον, ὅτι τὸ πολλὰ δεῖ συμβιβάσαι. καὶ πρὸς τούτῳ, ὅτι μόνῳ ὑπάρχει καὶ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος. ῥᾷστον δὲ πάντων κατασκευάσαι τὸ συμβεβηκός. ἐν μὴ γὰρ τοῖς ἄλλοις οὐ μόνον ὑπάρχον, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὕτως ὑπάρχει, δεικτέον, ὧν δὲ τοῦ συμβεβηκότος ὅτι ὑπάρχει μόνον, ἱκανὸν δεῖξαι. ἀνασκευάζειν δὲ χαλεπώτατον τὸ συμβεβηκὸς, ὅτι ἐλάχιστα ἐν αὐτῷ δέδοται. οὐ γὰρ προσσημαίνει ἐν τῷ συμβεβηκότι πῶς ὑπάρχει. ὥστε ὧν μὴ τῶν ἄλλων, διχῶς ἐστιν ἀναιρεῖν, ἢ δείξαντα ὅτι οὐχ ὑπάρχει, ἢ ὅτι οὐχ οὕτως ὑπάρχει, ὧν δὲ τοῦ συμβεβηκότος, οὐκ ἔστιν ἀνελεῖν, ἀλλ' ἢ δείξαντα, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. οἱ μὲν οὖν τόποι δι' ὧν εὐπορήσομεν πρὸς ἕκαστα τῶν προβλημάτων συμχειρεῖν, σχεδὸν ἱκανῶς ἐξηρίθμηνται.

Τέλος τοῦ ἑβδόμου τῶν Τοπικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τάξεως καὶ πῶς δεῖ ἐρωτᾶν, λεκτέον. δεῖ δὲ πρῶτον μὴ ἐρωτᾶν μέλλοντα τόπον εὑρεῖν, ὅθεν συμχειρητέον, δεύτερον δὲ ἐρωτηματίσαι καὶ τάξαι καθέκαστα πρὸς ἑαυτὸν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τρίτον, εἰπεῖν ἤδη ταῦτα πρὸς ἕτερον. μέχρι μὲν οὖν τοῦ εὑρεῖν τὸν τόπον, ὁμοίως τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ διαλεκτικοῦ, ἡ σκέψις, τὸ δὲ ἤδη ταῦτα τάττειν καὶ ἐρωτηματίζειν, ἴδιον τοῦ διαλεκτικοῦ. πρὸς ἕτερον γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον. τῷ δὲ φιλοσόφῳ καὶ ζητοῦντι καθ' ἑαυτὸν, οὐδὲν μέλλει, ἐὰν ἀληθῆ μὲν ᾖ, καὶ γνώριμα δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς, μὴ θῇ δὲ αὐτὰ ὁ ἀποκρινόμενος, διὰ τὸ συνέγγυς εἶναι τῶν δὲ ἀρχῆς, καὶ προορᾶν τὸ συμβησόμενον. ἀλλ' ἴσως ἂν καὶ προσδάσειεν ὅτι μάλιστα γνώριμα καὶ συνέγγυς εἶναι τὰ ἀξιώματα. ἐκ τούτων γὰρ οἱ συμπεραστικοὶ συλλογισμοί. τοὺς μὲν οὖν τόπους ὅθεν δεῖ λαμβάνειν, εἴρηται πρότερον. περὶ τάξεως δὲ καὶ τοῦ ἐρωτηματίσαι λεκτέον, διελόμενον τὰς προπάσεις ὅσαι ληπτέαι πρὰ τὰς ἀναγκαίας. ἀναγκαῖαι δὲ λέγοντες, δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς γίνεται, αἱ δὲ πρὰ ταύτας λαμβανόμεναι, τέπταρες εἰσίν. ἢ γὰρ ἐπαγωγῆς χάριν τοῦ δοθῆναι τὸ καθόλου, ἢ εἰς ὄγκον τοῦ λόγου, ἢ εἰς κρύψιν τοῦ συμπεράσματος, ἢ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι τὸν λόγον. πρὰ δὲ ταύτας, οὐδεμίαν ληπτέον πρότασιν, ἀλλ' ἢ διὰ τούτων, αὔξειν ἢ ἐρωτηματίζειν πειρατέον. εἰσὶ δὲ αἱ πρὸς κρύψιν, ἀγκῶνος χάριν. ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσα ἡ τοιαύτη πραγματεία πρὸς ἕτερόν ἐστιν, ἀνάγκη καὶ ταύταις σχῆσθαι. τὰς μὴ οὖν ἀναγκαίας δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς, οὐκ εὐθὺς προτακτέον, ἀλλ' ἀπρατέον, ὅτι ἀνωτάτω. οἷον μὴ τῶν ἐναντίων ἀξιοῦντα τὴν αὐτὴν συμπεράσμην, ἂν οὕτω βούληται λαβεῖν, ἀλλὰ τῶν ἀντικειμένων. τεθέντος γὰρ τούτου καὶ ὅτι τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ συμπέρασμα συλλογιεῖται. ἐπειδὴ τῶν ἀντικειμένων τὰ ἐναντία. ἐὰν δὲ μὴ τιθῇ, δι' ἐπαγωγῆς ληπτέον, προτείνοντα ὧν τῶν κατὰ μέρος ἐναντίων. ἢ γὰρ διὰ συλλογισμοῦ, ἢ δι' ἐπα-

γωγῆς τὰς ἀναγκαίας ληπτέον, ἢ τὰς μὲν ἐπαγωγῆ, τὰς δὲ συλλογισμῶ. Ὅσαι δὲ λίαν πεφανεῖς εἰσι, καὶ αὐτὰς προτείνοντα. ἀδηλότερόν τε γὰρ ἀεὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ ἐπαγωγῇ τὸ συμβησόμενον. καὶ ἅμα τὸ αὐτὰς τὰς χρησίμους πεοτεῖναι, ἐς μὴ δυνάμενον ἐκείνως λαβεῖν, ἕτοιμον. τὰς δὲ πρὰ ταύτας εἰρημένας, ληπτέον μὲν τούτων χάριν. ἑκάστη δὲ ὧδε χρηστέον. ἐπάγοντα μὲν ἀπὸ τῶν καθέκαστα, ὡς τὰ καθόλου, καὶ τῶν γνωρίμων ὠδὶ τὰ ἄγνωστα. γνώριμα δὲ μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἢ ἁπλῶς, ἢ τοῖς πολλοῖς. κρύπτοντα δὲ πεοσυλλογίζεσθαι δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς τοῦ ἐξ ἀρχῆς μέλλει γίνεσθαι, καὶ ταῦτα ὡς πλεῖστα. εἴη δ' ἂν οὕτω, εἰ μή τις μὴ μόνον τὰς ἀναγκαίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς ταῦτα χρησίμων τινὰ συλλογίζοιτο. Ἔτι τὰ συμπεράσματα μὴ λέγειν, ἀλλ' ὕστερον συλλογίζεσθαι ἀθρόα. οὕτω γὰρ ἂν πορρωτάτω ἀρχήσειε τῆς ἐξ ἀρχῆς θέσεως. Καθόλου δὲ εἰπεῖν, οὕτω δεῖ ἐρωτᾶν τὸν κρυπτικῶς πυνθανόμενον, ὥστε ἠρωτημένου τοῦ παντὸς λόγου, καὶ εἰπόντος τὸ συμπέρασμα, ζητεῖσθαι τὸ διατί. οὕτω δὲ ἔσται μάλιστα διὰ τοῦ λεχθέντος πρόσθεν τρόπου. μόνου γὰρ τοῦ ἐσχάτου ῥηθέντος συμπεράσματος, ἄδηλόν πως συμβαίνει. διὰ τὸ μὴ πεοορᾶν τὸν ἀποκρινόμενον ἐκ τίνος συμβαίνει, μὴ διαρθρωθέντων τῶν προτέρων, συλλογισμῶν. ἥκιστα δ' ἂν διαρθρωθείη ὁ συλλογισμὸς τοῦ συμπεράσματος, μὴ τὰ τούτου λήμματα ἡμῶν τιθέντων, ἀλλ' ἐκεῖνα ὑφ' ὧν συλλογισμὸς γίνεται. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ μὴ συνεχῆ τὰ ἀξιώματα λαμβάνειν, ἐξ ὧν οἱ συλλογισμοὶ, ἀλλ' ἐναλλὰξ τὸ πρὸς ἕτερον καὶ ἕτερον συμπέρασμα. τιθεμένων γὰρ τῶν οἰκείων πράλληλα, μᾶλλον τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτῶν πεοφανές. Χρὴ δὲ καὶ ὁρισμῷ λαμβάνειν ἐφ' ὧν ἐνδέχεται τὴν καθόλου πρότασιν, μὴ ἐφ' αὐτῶν, ἀλλ' ὠδὶ τῶν συστοίχων. παραλογίζονται γὰρ ἑαυτοὺς, ὅταν ὡς τοῦ συστοίχου ληφθῇ ὁ ὁρισμὸς, ὡς οὐ τὸ καθόλου συγχωροῦντες. οἷον εἰ δέοι λαβοῦν, ὅτι ὁ ὀργιζόμενος ὀρέγεται τιμωρίας, ληφθείη δὲ ἡ ὀργὴ ὄρεξις εἶναι τιμωρίας διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν. δῆλον γὰρ ὅτι τούτου ληφθέντος ἔχοιμεν ἂν καθόλου ὃ πεοαιρούμεθα. Τοῖς δὲ ἐπ' αὐτῶν πεοτείνουσι, πολλάκις ἀνανεύειν συμβαίνει τὸν ἀποκρινόμενον,

διὰ τὸ

διὰ τὸ μᾶλλον ἔχειν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἔνστασιν. οἷον ὅτι οὐ πᾶς ὁ ὀργιζόμενος ὀρέγεται τιμωρίας. τοῖς γὰρ γονεῦσιν, ὀργιζόμεθα μὲν, οὐκ ὀρεγόμεθα δὲ τιμωρίας. ἴσως μὴ οὖν οὐκ ἀληθὴς ἡ ἔνστασις. παρ' ἐνίων γὰρ ἱκανὴ τιμωρία τὸ λυπῆσαι μόνον, καὶ ποιῆσαι μεταμελεῖσθαι. οὐμὴν ἀλλ' ἔχει τι πιθανὸν πρὸς τὸ μὴ δοκεῖν ἀλόγως ἀρνεῖσθαι τὸ προτεινόμενον. ὡς δὲ τοῦ ὀργῆς ὁρισμοῦ οὐχ ὁμοίως ῥᾴδιον εὑρεῖν ἔνστασιν. Ἔτι τὸ προτείνειν ὡς οὐ δι' αὐτὸ, ἀλλ' ἄλλου χάριν προτείνοντα. εὐλαβοῦνται γὰρ τὰ πρὸς τὴν θέσιν χρήσιμα. ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν, ὅτι μάλιστα ποιεῖ ἄδηλον πότερον τὸ προτεινόμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον βούλεται λαβεῖν. ἀδήλου γὰρ ὄντος τοῦ πρὸς τὴν θέσιν χρησίμου, μᾶλλον τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τιθέασιν. Ἔτι διὰ τοῦ ὁμοιότητος πυνθάνεσθαι. καὶ γὰρ πιθανὸν, καὶ λανθάνει μᾶλλον τοῦ καθόλου. οἷον ὅτι ὥσπερ ὡς τὴν μὴ ἄγνοια τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ, οὕτω καὶ ἡ αἴσθησις τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ, ἢ ἀνάπαλιν. ἐπειδὴ ἡ αἴσθησις ἡ αὐτὴ τῶν ἐναντίων, καὶ ὡς τὴν μὴ. ὥστε δὲ ἐστὶν ὅμοιον ἐπαγωγῇ, οὐ μὲν ταυτόν γε. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν καθέκαστον τὸ καθόλου λαμβάνεται, ὡς δὲ τῶν ὁμοίων, οὐκ ἔστι τὸ λαμβανόμενον τὸ καθόλου, ἐφ' ᾧ πάντα τὰ ὅμοιά ἐστι. Δεῖ δὲ καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ ποτε ἔνστασιν φερέειν. ἀνυπόπτως γὰρ ἔχουσιν οἱ ἀποκρινόμενοι πρὸς τοὺς δοκοῦντας δικαίως ὡς χειρεῖν. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ὡς λέγειν, ὅτι συνήθες καὶ λεγόμενον τὸ τοιοῦτον. ὀκνοῦσι γὰρ κινεῖν τὸ εἰωθὸς ἔνστασιν μὴ ἔχοντες. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ χρῆσθαι καὶ αὐτοὶ τοῖς τοιούτοις, φυλάττοντες κινεῖν αὐτά. Ἔτι τὸ μὴ σπουδάζειν, κἂν ὅλως χρήσιμον ᾖ. πρὸς γὰρ τοὺς σπουδάζοντας μᾶλλον ἀντιτείνουσι. Καὶ τὸ ὡς ἐν παραβολῇ προτείνειν. τὸ γὰρ δι' ἄλλό τι προτεινόμενον καὶ μὴ δι' αὐτὸ, χρήσιμον τιθέασι μᾶλλον.

Ἔτι μὴ αὐτὸ προτείνειν, ὃ δεῖ ληφθῆναι, ἀλλ' ᾧ τοῦτο ἕπεται ἐξ ἀνάγκης. μᾶλλον τε γὰρ συγχωροῦσι, διὰ τὸ μὴ, ὁμοίως ἐκ τούτων φανερὸν εἶναι τὸ συμβησόμενον. καὶ ληφθέντος τούτου, εἴληπται κἀκεῖνο. Καὶ τὸ ἐπ' ἐσχάτῳ ἐρωτᾶν, ὃ μάλιστα βούλεται λαβεῖν. μάλιστα γὰρ τὰ πρῶτα ἀνανεύουσι, διὰ τὸ τοὺς πλείστους τῶν ἐρωτώντων πρῶτα λέγειν περὶ ἃ μάλιστα σπουδάζουσι. πρὸς ἐνίους δὲ

πρῶτα τὰ τοιαῦτα προτείνειν. οἱ γὰρ δύσκολοι τὰ πρῶτα μάλιστα συγχωροῦσιν, ἐὰν μὴ παντελῶς φανερὸν ᾖ τὸ συμβησόμενον. ὑπὸ τελευτῆς δὲ, δυσκολαίνουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι οἴονται δριμεῖς εἶναι ἐν τῷ ἀποκρίνεσθαι. θέντες γὰρ τὰ πλεῖστα, ὑπὸ τέλους τερθρεύονται ὡς οὐ συμβαίνοντος ἐκ τῶν κειμένων. τιθέασι δὲ προχείρως, πιστεύοντες τῇ ἕξει, καὶ ὑπολαμβάνοντες οὐδὲν πείσασθαι. Ἔτι τὸ μηκύνειν καὶ παρεμβάλλειν τὰ μηδὲν χρήσιμα πρὸς τὸν λόγον. καθάπερ οἱ ψευδογραφοῦντες. πολλῶν γὰρ ὄντων, ἄδηλον ἐν ὁποίῳ τὸ ψεῦδος. διὸ καὶ λανθάνουσιν ἐνίοτε οἱ ἐρωτῶντες ἐν παραβύσῳ, προστιθέντες ἃ καθ' αὑτὰ προτεινόμενα, οὐκ ἂν τεθείη. Εἰς μὲν οὖν κρύψιν, τοῖς εἰρημένοις χρηστέον, εἰς δὲ κόσμον, ἐπαγωγῇ καὶ διαιρέσει τῶν συγγενῶν. ἡ μὲν οὖν ἐπαγωγὴ ὁποῖον τί ἐστι δῆλον, τὸ δὲ διαιρεῖσθαι τοιοῦτον. οἷον ὅτι ὑπὸ στήμη ὑπὸ στήμης βελτίων, ἢ τοῦ ἀκριβεστέρα εἶναι, ἢ τοῦ βελτιόνων. καὶ ὅτι τῶν ὑπὸ στημῶν, αἱ μὲν θεωρητικαὶ, αἱ δὲ πρακτικαὶ, αἱ δὲ ποιητικαί. τῶν γὰρ τοιούτων ἕκαστον συνεπικοσμεῖ μὲν, τὸν λόγον, οὐκ ἀναγκαῖον δὲ ῥηθῆναι, πρὸς τὸ συμπέρασμα. Εἰς δὲ σαφήνειαν, παραδείγματα καὶ παραβολὰς οἰστέον. παραδείγματα δὲ οἰκεῖα καὶ ἐξ ὧν ἴσμεν, οἷα Ὅμηρος, μὴ οἷα Χοιρίλος. οὕτω γὰρ ἂν σαφέστερον εἴη τὸ προτεινόμενον. Χρηστέον δὲ ἐν τῷ διαλέγεσθαι, τοῦ μὲν συλλογισμῷ πρὸς τοὺς διαλεκτικοὺς μᾶλλον, ἢ πρὸς τοὺς πολλοὺς, τῇ δὲ ἐπαγωγῇ, τοὐναντίον πρὸς τοὺς πολλοὺς μᾶλλον. εἴρηται δὲ ὑπὲρ τούτων, καὶ πρότερον. Ἔστι δὲ ἐπ' ἐνίων μὲν ἐπάγοντα δυνατὸν ἐρωτῆσαι τὸ καθόλου, ἐπ' ἐνίων δὲ, οὐ ῥᾴδιον, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς ὁμοιότησιν ὄνομα πάσαις κοινόν. ἀλλ' ὅταν δέῃ τὸ καθόλου λαβεῖν, οὕτως ὑπὸ πάντων τῶν τοιούτων φασὶ εἶναι διορίσαι, τῶν χαλεπωτάτων ἐστὶν, ὁποῖα τῶν προφερομένων τοιαῦτα, καὶ ὁποῖα οὔ. καὶ πρὰ εἶναι πολλάκις ἀλλήλους παρακρούοντες κατὰ τοὺς λόγους, οἱ μὲν φάσκοντες ὅμοια εἶναι τὰ μὴ ὄντα ὅμοια, οἱ δὲ ἀμφισβητοῦντες τὰ ὅμοια, μὴ εἶναι ὅμοια. διὸ πειρατέον ὑπὸ πάντων τῶν τοιούτων ὀνοματοποιεῖν αὐτὸν, ὅπως μήτε τῷ ἀκρινομένῳ ἐξῇ ἀμφισβητεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίως τὸ ὑπὸ φερόμενον λέγετε,

μήτε

μήτε τῷ ἐρωτῶντι συκοφαντεῖν, ὡς ὁμοίως λεγομένου, ἐπειδὴ πολλὰ τῶν οὐχ ὁμοίως λεγομένων, ὁμοίως φαίνεται λέγεσθαι.

Ὅταν δὲ ἐπάγοντες ὑπὸ πολλῶν μὴ διδῷ τὸ καθόλου, τότε δίκαιον ἀπαιτεῖν ἐνστάσιν. μὴ εἰπόντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τίνων οὕτως, οὐ δίκαιον ἀπαιτεῖν ὑπὸ τίνων οὐχ οὕτως. δεῖ γὰρ ἐπάγοντα πρότερον οὕτω τὴν ἔνστασιν ἀπαιτεῖν. Ἀξιωτέον τε τὰς ἐνστάσεις μὴ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ προτεινομένου φέρειν, ἂν μὴ ἐν μόνον ᾖ τὸ τοιοῦτον. καθάπερ ἡ δυὰς τῶν ἀρτίων ἀριθμῶν μόνος πρῶτος. δεῖ γὰρ τὸν ἐνιστάμενον, ἐφ' ἕτερον τὴν ἔνστασιν φέρειν, ἢ λέγειν, ὅτι εἶναι μόνον τοιοῦτον. Πρὸς δὲ τοὺς ἐνιστάμενους τῷ καθόλου, μὴ ἐν αὐτῷ δὲ τὴν ἔνστασιν φέροντας, ἀλλ' ἐν τῷ ὁμωνύμῳ, οἷον ὅτι ἔχοι ἄν τις τὸ μὴ αὑτοῦ χρῶμα, ἢ πόδα, ἢ χεῖρα. ἔχοι γὰρ ἂν ὁ ζωγράφος τὸ μὴ αὑτοῦ χρῶμα, καὶ ὁ μάγειρος πόδα τὸν μὴ ἑαυτοῦ. διελόμενον οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων, ἐρωτητέον. λανθανούσης γὰρ τῆς ὁμωνυμίας, εὖ δόξει ἐνστῆναι τῇ προτάσει. Ἐὰν δὲ μὴ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἐνιστάμενος κωλύῃ τὴν ἐρώτησιν, ἀφαιροῦντα δεῖ ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις, προτείνειν τὸ λοιπὸν καθόλου ποιοῦντα, ἕως ἂν λάβῃ τὸ χρήσιμον. οἷον ὑπὸ τῆς λήθης καὶ τοῦ ὑπολελῆσθαι. οὐ γὰρ συγχωροῦσι τὸν ἀποβεβληκότα τὴν ὑπὸ στήμην, ὑπολελῆσθαι. διότι μεταπεσόντος τοῦ πράγματος ἀποβέβληκε, ὑπολέλησται δ' οὔ. ῥητέον οὖν ἀφελόντα ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις τὸ λοιπόν. οἷον εἰ διαμένοντος τοῦ πράγματος, ἀποβέβληκε τὴν ὑπὸ στήμην διότι ὑπολέλησται, Ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐνιστάμενους διότι τοῦ μείζονι ἀγαθῷ μεῖζον ἀντίκειται κακόν. προφέρουσι γὰρ ὅτι τῇ ὑγιείᾳ ἐλάττονι ὄντι ἀγαθῷ τῆς εὐεξίας, μεῖζον κακὸν ἀντίκειται. τὴν γὰρ νόσον μεῖζον εἶναι κακὸν τῆς καχεξίας. ἀφαιρετέον οὖν καὶ ὑπὸ τούτων ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις. ἀφαιρεθέντος γὰρ, μᾶλλον ἂν θείη. οἷον ὅτι τῷ μείζονι ἀγαθῷ μεῖζον κακὸν ἀντίκειται, ἐὰν μὴ συνεπιφέρῃ θάτερον. καθάπερ ἡ εὐεξία τὴν ὑγίειαν. Οὐ μόνον δὲ ἐνιστάμενον, εἶναι ποιητέον, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐνστάσεως ἀρνῆται, διὰ τὸ προορᾶν τῶν τοιούτων. ἀφαιρεθέντος γὰρ ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις, ἀναγκασθήσεται τιθέναι, διὰ τὸ μὴ προορᾶν ἐν τοῦ λοιπῷ, ἐπί τινος οὐχ οὕτως. ἐὰν δὲ μὴ τιθῇ

ἀπαιτούμενος γνώσεσιν, οὐχ ἕξει ἀποδοῦναι. εἰσὶ δὲ τοιαῦται τῶν
προτάσεων, αἱ ἐπί τι μὴ ψευδεῖς, ἐπί τι δὲ ἀληθεῖς. ὧν τούτων
γάρ ἐστιν ἀφελόντα, τὸ λοιπὸν ἀληθὲς καταλιπεῖν. Ἐὰν δὲ
ὧν πολλῶν προτείνοντα μὴ φέρῃ τὴν γνώσεσιν, ἀξιωτέον τι-
θέναι. διαλεκτικὴ δέ ἐστι πρότασις, πρὸς ἣν, οὕτως ὧν πολ-
λῶν ἔχουσαν, μή ἐστιν γνώσεσις. Ὅταν δὲ γνδέχετε τὸ αὐτὸ ἄνευ
τοῦ ἀδυνάτου, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογίζεσθαι, ἀφεδεικνῦν
τι μὲν καὶ διαλεγομένῳ, οὐδὲν διαφέρει ἢ οὕτως ἢ ἐκείνως συλ-
λογίσασθαι, διαλεγομένῳ δὲ, οὐ χρηστέον τοῦ διὰ τοῦ ἀδυνάτου
συλλογισμῷ. ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισαμένῳ, οὐκ
ἔστιν ἀμφισβητεῖν. ὅταν δὲ τὸ ἀδύνατον συλλογίσωνται, ἂν μὴ
λίαν ᾖ περιφανὲς, ψεῦδος ὄν, οὐκ ἀδυνάτον φασιν εἶναι. ὥστε οὐ
γίνεται τοῖς ἐρωτῶσιν ὃ βούλονται. Δεῖ δὲ προτείνειν ὅσα ὠθεῖ
πολλῶν μὲν οὕτως ἔχει. γνώσεσις δὲ ἢ ὅλως μή ἐστιν, ἢ μὴ ὠθεῖ πο-
λῆς ἐστι τὸ συνιδεῖν. μὴ δυνάμενοι γὰρ συνορᾷν ἐφ' ὧν οὐχ οὕ-
τως, ὡς ὂν ἀληθὲς τιθέασιν. Οὐ δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα ἐρώ-
τημα ποιεῖν. εἰ δὲ μὴ ἀνανεύσαντος οὐ δοκεῖ γεγονέναι συλλο-
γισμός. πολλάκις γὰρ καὶ μὴ ἐρωτῶντος, ἀλλ' ὡς συμβαῖνον ὧν
φέροντος, ἀρνοῦντες. καὶ οὕτω ποιοῦντες οὐ δοκοῦσιν ἐλέγχεσθαι τοῖς
μὴ συνορῶσιν ὅ, τι συμβαίνει ἐκ τῶν τεθέντων. ὅταν οὖν μὴ δὲ φή-
σας συμβαίνειν, ἐρωτήσῃ, ὁ δὲ ἀρνηθῇ παντελῶς, οὐ δοκεῖ γεγο-
νέναι συλλογισμός. Οὐ δοκεῖ δὲ πᾶν τὸ καθόλου διαλεκτικὴ
πρότασις εἶναι. οἷον τί ἐστιν ἄνθρωπος, ἢ ποσαχῶς λέγετε τὸ ἀγα-
θόν. ἔστι γὰρ πρότασις διαλεκτικὴ πρὸς ἣν ἐστιν ἀποκρίνεσθαι ναὶ
ἢ οὔ. πρὸς δὲ τὰς εἰρημένας, οὐκ ἔστι. διὸ οὐδὲ διαλεκτικὴ ἐστι τὰ τοιαῦ-
τα τῶν ἐρωτημάτων, ἐὰν μὴ αὐτὸς διορίσας ἢ διελόμενος
εἴπῃ. οἷον ἆρά γε τἀγαθὸν οὕτως ἢ οὕτως λέγεται. πρὸς γὰρ τὰ τοιαῦ-
τα ῥᾳδία ἡ ἀπόκρισις, ἢ καταφήσαντι, ἢ ἀποφήσαντι. διὸ πει-
ρατέον οὕτω προτείνειν τὰς τοιαύτας τῶν προτάσεων. ἅμα δὲ καὶ
δίκαιον ἴσως παρ' ἐκείνου ζητεῖν ποσαχῶς λέγετε τἀγαθόν.
ὅταν αὐτοῦ διαιρουμένου καὶ προτείνοντος μηδαμῶς συγχωρήσῃ.
Ὅστις δ' ἕνα λόγον πολὺν χρόνον ἐρωτᾷ, κακῶς πυνθάνετε.
εἰ μὲν γὰρ ἀποκρινομένου τοῦ ἐρωτωμένου τὸ ἠρωτημένον, δῆλον
ὅτι πολ-

ὅτι πολλὰ ἐρωτήματα ἐρωτᾷ, ἢ πολλάκις ταυτά. ὥστε ἢ ἀδο-
λεσχεῖ, ἢ οὐκ ἔχει συλλογισμόν. δὲ ὀλίγων γὰρ πᾶς συλλογισμός.
εἰ δὲ μὴ ἀποκρινομένου, ὅτι οὐκ ὧν τιμᾷ ἢ ἀφίσταται. Ἔστι δ'
ὧν χειρεῖν τε χαλεπὸν καὶ ὑπέχειν ῥᾴδιον τὰς αὐτὰς ὑποθέσεις.
ἔστι δὲ τοιαῦτα τάτε φύσει πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα. τὰ μὲν γὰρ
πρῶτα, ὅρου δεῖται, τὰ δ' ἔσχατα διὰ πολλῶν περαίνεται,
βουλομένῳ τὸ συνεχὲς λαμβάνειν ἀπὸ τῶν πρώτων, ἢ σοφισματώ-
δη φαίνεται τὰ ὧν χειρήματα. ἀδύνατον γὰρ ἀποδεῖξαί τι, μὴ
ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀρχῶν, καὶ συνείραντα μέχρι τῶν ἐσχά-
των. ὁρίζεσθαι μὲν οὖν οὔτ' ἀξιοῦσιν οἱ ἀποκρινόμενοι. οὔτ' ἂν ὁ
ἐρωτῶν ὁρίζηται, προσέχουσι. μὴ γενομένου δὲ φανεροῦ τί ποτ'
ἐστὶ τὸ προκείμενον, οὐ ῥᾴδιον ὧν χειρεῖν. μάλιστα δὲ τὸ τοιοῦτον
περὶ τὰς ἀρχὰς συμβαίνει. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα διὰ τούτων δείκνυ-
ται, ταῦτα δ' οὐκ γνδέχεται δι' ἑτέρων, ἀλλ' ἀναγκαῖον ὁρι-
σμῷ τῶν τοιούτων ἕκαστον γνωρίζειν. Ἔστι δὲ δυσεπιχείρητα
καὶ τὰ λίαν ἐγγὺς τῆς ἀρχῆς. οὐ γὰρ γνδέχεται πολλοὺς πρὸς
αὐτὰ λόγους ποιήσασθαι, ὀλίγων ὄντων τῶν ἀνὰ μέσον αὐτοῦ τε
καὶ τῆς ἀρχῆς, δι' ὧν ἀνάγκη δείκνυσθαι τὰ μετ' αὐτά. Τῶν
δὲ ὅρων δυσεπιχειρητότατοι οὗτοι πάντων εἰσὶ μάλιστα, ὅσοι
κέχρηνται τοιούτοις ὀνόμασιν, ἃ πρῶτον μὲν ἄδηλά ἐστιν, εἴ τε
ἁπλῶς εἴ τε πολλαχῶς λέγεται. πρὸς δὲ τούτοις, μὴ δὲ γνώρι-
μα, πότερον κυρίως ἢ κατὰ μεταφορὰν ὑπὸ τοῦ ὁρισαμένου λέ-
γεται. διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀσαφῆ εἶναι οὐκ ἔχει ὧν χειρήματα, διὰ δὲ τὸ
ἀγνοεῖσθαι εἰ πρὰ τὸ κατὰ μεταφορὰν λέγεσθαι τοιοῦτόν ἐστιν,
οὐκ ἔχει ὧν τίμησιν. Ὅλως δὲ πᾶν πρόβλημα ὅταν ᾖ δυσε-
πιχείρητον, ἢ ὅρου δεῖσθαι ὑπολήπτεον, ἢ τῶν πολλαχῶς, ἢ τῶν
κατὰ μεταφορὰν εἶναι λεγομένων, ἢ οὐ πόρρω τῶν ἀρχῶν, ἢ διὰ
τὸ μὴ φανερὸν εἶναι πρῶτον ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ, κατὰ τίνα ποτὲ
τῶν εἰρημένων τρόπων ἐστὶν, ὃ τὴν ἀπορίαν παρέχεται. φανεροῦ
γὰρ ὄντος τοῦ τρόπου, δῆλον ὅτι ἢ ὁρίζεσθαι ἂν δέοι, ἢ διαιρεῖσθαι,
ἢ τὰς ἀνὰ μέσον προτάσεις ὁρίζεσθαι. διὰ τούτων γὰρ δείκνυ-
ται τὰ ἔσχατα. Πολλαῖς τε τῶν θέσεων μὴ καλῶς ἀποδιδο-
μένου τοῦ ὁρισμοῦ, οὐ ῥᾴδιον διαλέγεσθαι καὶ ὧν χειρεῖν. οἷον πότερον

ἐν ἑνὶ ἐναντίον, ἢ πλείω. ὁρισθέντων δὲ τῶν ἐναντίων κατὰ τρόπον, ῥᾴδιον συμβιβάσαι πότερον ἐνδέχεται πλείω τῶν αὐτῶν εἶναι ἐναντία, ἢ οὔ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων τῶν ὁρισμοῦ δεομένων. Ἔοικε δὲ καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν ἔνια διὸ ὁρισμοῦ ἔλλειψιν οὐ ῥᾳδίως γράφεσθαι. οἷον καὶ ὅτι ἡ παρὰ τὴν πλευρὰν τέμνουσα τὸ ἐπίπεδον γραμμὴ, ὁμοίως διαιρεῖ τήν τε γραμμὴν καὶ τὸ χωρίον. τοῦ δὲ ὁρισμοῦ ῥηθέντος, φανερὸν τὸ λεγόμενον. τὴν γὰρ αὐτὴν ἀνταναίρεσιν ἔχει τὰ χωρία καὶ αἱ γραμμαί. ἔστι δ' ὁρισμὸς τοῦ αὐτοῦ λόγου ὅτος. Ἁπλῶς δὲ τὰ πρῶτα τῶν στοιχείων τιθεμένων μὲν τῶν ὁρισμῶν, οἷον τὶ γραμμὴ, καὶ τὶ κύκλος, ῥᾷστα δεῖξαι. πλὴν οὐ πολλά γε πρὸς ἕκαστόν ἐστι τούτων ὑπὲρ χειρεῖν, διὰ τὸ μὴ πολλὰ τὰ ἀνὰ μέσον εἶναι. ἐὰν δὲ μὴ τιθῶνται οἱ τῶν ἀρχῶν ὁρισμοὶ, χαλεπόν. τάχα δ' ὅλως ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ ὑπὲρ τῶν κατὰ τοὺς λόγους ἔχει. οὐκοῦν δεῖ λανθάνειν, ὅταν δυσεπιχείρητος ᾖ ἡ θέσις, ὅτι πέπονθέ τι τῶν εἰρημένων. Ὅταν δὲ ᾖ πρὸς τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν πρότασιν μεῖζον ἔργον διαλεγῆναι, ἢ τὴν θέσιν, διαπορήσειεν ἄν τις, πότερον θετέον τὰ τοιαῦτα ἢ οὔ. εἰ γὰρ μὴ θήσει, ἀλλ' ἀξιώσει καὶ πρὸς τοῦτο διαλέγεσθαι, μεῖζον προστάξει τοῦ ἐν ἀρχῇ κειμένου. εἰ δὲ θήσει, πιστεύσει ἐξ ἧττον πιστῶν. εἰ μὲν οὖν δεῖ μὴ χαλεπώτερον τὸ πρόβλημα ποιεῖν, θετέον, εἰ δὲ διὰ γνωριμωτέρων συλλογίζεσθαι, οὐ θετέον, ἢ τοῦ μὲν μανθάνοντι οὐ θετέον ἂν μὴ γνωριμώτερον ᾖ, τῷ δὲ γυμναζομένῳ θετέον, ἂν ἀληθὲς μόνον φαίνηται. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐχ ὁμοίως ἐρωτῶντι τε καὶ διδάσκοντι ἀξιωτέον τιθέναι. Πῶς μὲν οὖν ἐρωτηματίζειν καὶ τάττειν, δεῖ σχεδὸν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. περὶ δὲ ἀποκρίσεως, πρῶτον μὲν διορισέον, τί ἐστιν ἔργον τοῦ καλῶς ἀποκρινομένου καθάπερ τοῦ καλῶς ἐρωτῶντος. ἔστι δὲ τοῦ μὲν ἐρωτῶντος, τὸ οὕτως μεταγαγεῖν τὸν λόγον, ὥστε ποιεῖσαι τὸν ἀποκρινόμενον τὰ ἀδοξότατα λέγειν τῶν διὰ τὴν θέσιν ἀναγκαίων, τοῦ δ' ἀποκρινομένου, τὸ μὴ δι' αὐτὸν φαίνεσθαι συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον ἢ τὸ παράδοξον, ἀλλὰ διὰ τὴν θέσιν. ἑτέρα γὰρ ἴσως ἁμαρτία, τὸ θέσθαι πρῶτον ὃ μὴ δεῖ, καὶ τὸ θέμενον μὴ φυλάξαι κατὰ τρόπον.

τρόπον. Ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ἀδιόριστα τοῖς γυμνασίας καὶ πείρας ἕνεκα τοὺς λόγους ποιουμένοις. οὐ γὰρ οἱ αὐτοὶ σκοποὶ τοῖς τε διδάσκουσιν ἢ μανθάνουσι, καὶ τοῖς ἀγωνιζομένοις, οὐδὲ τούτοις τε καὶ τοῖς διατρίβουσιν ἀεὶ μετ' ἀλλήλων σκέψεως χάριν. τοῦ μὲν γὰρ μανθάνοντι θετέον ἀεὶ τὰ δοκοῦντα. καὶ γὰρ οὐδὲ ὑπὲρ χειρεῖ ψεῦδος οὐδεὶς διδάσκειν. τῶν δὲ ἀγωνιζομένων, τὸν μὲν ἐρωτῶντα φαίνεσθαι τὶ δεῖ ποιεῖν πάντως, τὸν δ' ἀποκρινόμενον, μηδὲν φαίνεσθαι πάσχειν. ἐν δὲ ταῖς διαλεκτικαῖς συνόδοις, τοῖς μὴ ἀγῶνος χάριν, ἀλλὰ πείρας καὶ σκέψεως τοὺς λόγους ποιουμένοις, οὐ διήρθρωταί πως, τίνος δεῖ στοχάζεσθαι τὸν ἀποκρινόμενον, καὶ ποῖα διδόναι, καὶ ποῖα μὴ, πρὸς τὸ καλῶς ἢ μὴ καλῶς φυλάττειν τὴν θέσιν. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν ἔχομεν παραδεδομένον ὑπ' ἄλλων, αὐτοί τι πειραθῶμεν εἰπεῖν. Ἀνάγκη δὴ τὸν ἀποκρινόμενον ὑπέχειν λόγον, θέμενον ἤτοι ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον θέσιν, ἢ μηδέτερον. καὶ ἤτοι ἁπλῶς ἔνδοξον ἢ ἄδοξον, ἢ ὡρισμένως, οἷον τοῦ δέ τινι ἢ αὐτῷ ἢ ἄλλῳ. διαφέρει δ' οὐδὲν ὁπωσοῦν ἐνδόξου ἢ ἀδόξου οὔσης. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται τοῦ καλῶς ἀποκρίνεσθαι, καὶ δοῦναι ἢ μὴ διδόναι τὸ ἐρωτηθέν. ἀδόξου μὲν οὖν οὔσης τῆς θέσεως, ἔνδοξον ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα γίνεσθαι, ἐνδόξου δὲ, ἄδοξον. τὸ γὰρ ἀντικείμενον ἀεὶ τῇ θέσει ὁ ἐρωτῶν συμπεραίνεται. εἰ δὲ μήτ' ἄδοξον μήτ' ἔνδοξον τὸ κείμενον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται τοιοῦτον.

Ἐπεὶ δ' ὁ καλῶς συλλογιζόμενος ἐξ ἐνδοξοτέρων καὶ γνωριμωτέρων τὸ προβληθὲν ἀποδείκνυσι, φανερὸν ὡς ἀδόξου μὲν ὄντος ἁπλῶς τοῦ κειμένου, οὐ δοτέον τῷ ἀποκρινομένῳ, οὔθ' ὃ μὴ δοκεῖ ἁπλῶς, οὔθ' ὃ δοκεῖ μὲν, ἧττον δὲ τοῦ συμπεράσματος δοκεῖ. ἀδόξου γὰρ οὔσης τῆς θέσεως, ἔνδοξον τὸ συμπέρασμα. ὥστε δεῖ τὰ λαμβανόμενα ἔνδοξα πάντ' εἶναι, καὶ μᾶλλον ἔνδοξα τοῦ προκειμένου, εἰ μέλλει διὰ τῶν γνωριμωτέρων τὸ ἧττον ἔνδοξον περαίνεσθαι. ὥστ' εἰ μήτε τοιοῦτόν ἐστι τῶν ἐρωτωμένων, οὐ θετέον τῷ ἀποκρινομένῳ. εἰ δ' ἔνδοξος ἁπλῶς ἡ θέσις, δῆλον ὅτι τὸ συμπέρασμα ἁπλῶς ἄδοξον. θετέον οὖν τά τε δοκοῦντα πάντα, καὶ τῶν μὴ δοκούντων ὅσα ἧττόν ἐστιν ἄδοξα τοῦ συμ-

περάσματος, ἱκανῶς γὰρ ἂν δόξειε διειλέχθαι. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μήτ' ἄδοξος, μήτ' ἔνδοξός ἐστιν ἡ θέσις. καὶ γὰρ οὕτως τάτε φαινόμενα ἅπαντα δοτέον, καὶ τῶν μὴ δοκούντων ὅσα μᾶλλον ἔνδοξα τοῦ συμπεράσματος. οὕτω γὰρ ἂν ἐνδοξοτέρους συμβήσεται τοὺς λόγους γίνεσθαι. εἰ μὲν οὖν ἁπλῶς ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον τὸ κείμενον πρὸς τὰ δοκοῦντα, ἁπλῶς τὴν σύγκρισιν ποιητέον, εἰ δὲ μὴ ἁπλῶς ἔνδοξον ἢ ἄδοξον εἴη τὸ κείμενον, ἀλλὰ τῷ ἀποκρινομένῳ, πρὸς αὐτὸν τὸ δοκοῦν, καὶ μὴ δοκοῦν κρίνοντα, θετέον, ἢ οὐ θετέον. ἂν δὲ ἑτέρου δόξαν διαφυλάττῃ ὁ ἀποκρινομένος, δῆλον ὅτι πρὸς τὴν ἐκείνου διάνοιαν ἀποβλέποντα, θετέον ἕκαστα καὶ ἀρνητέον. διὸ καὶ οἱ κομίζοντες ἀλλοτρίας δόξας, οἷον ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἶναι ταυτὸν, καθάπερ ἡράκλειτός φησιν, οὐ διδόασι μὴ πρεῖναι ἅμα τοῦ αὐτῷ τἀναντία. οὐχ ὡς οὐ δοκοῦν αὐτοῖς οὕτω, ἀλλ' ὅτι παρ' ἡράκλειτον, οὕτω λεκτέον. ποιοῦσι δὲ οὕτω καὶ οἱ παρ' ἀλλήλων δεχόμενοι τὰς θέσεις. σοχάζονται γὰρ ὡς ἂν εἴποι ὁ θέμενος. φανερὸν οὖν τίνων σοχαστέον τῷ ἀποκρινομένῳ, εἴτε ἁπλῶς ἔνδοξον, εἴτε τινὶ τὸ κείμενόν ἐστιν.

Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἔνδοξον εἶναι, ἢ ἄδοξον, ἢ μηδέτερον, καὶ ἢ πρὸς τὸν λόγον, ἢ μὴ πρὸς τὸν λόγον, εἶναι τὸ ἐρωτώμενον, ἐὰν μὲν ᾖ δοκοῦν, καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον, δοτέον φήσαντα δοκεῖν. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τιθέντος τοῦ ἐν ἀρχῇ. ἐάν τε μὴ δοκοῦν καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον, δοτέον μὲν, ὑπόσημαντέον δὲ τὸ μὴ δοκοῦν πρὸς εὐλάβειαν εὐηθείας. ὄντος δὲ πρὸς τὸν λόγον καὶ δοκοῦντος, λεκτέον ὅτι δοκεῖ μὲν, ἀλλὰ λίαν συνέγγυς τοῦ ἐν ἀρχῇ ἐστι, καὶ ἀναιρεῖται τούτου τεθέντος τὸ κείμενον. εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον λίαν ἄδοξον τὸ ἀξίωμα, συμβαίνειν μὲν φατέον τούτου τεθέντος, ἀλλὰ λίαν εὐήθες εἶναι τὸ προτεινόμενον. εἰ δὲ μήτε ἄδοξον, μήτε ἔνδοξον, εἰ μὲν μηδὲν πρὸς τὸν λόγον, δοτέον μηδὲν διορίσαντα, εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον, ὑπόσημαντέον ὅτι ἀναιρεῖται τεθέντος τὸ ἐν ἀρχῇ. οὕτω γὰρ ὅτ' ἀποκρινόμενος, οὐδὲν δόξει δι' αὐτὸν πάσχειν, ἐάνπερ προορῶν ἕκαστα τιθῇ, ὅτε ἐρωτῶν τεύξεται συλλογισμοῦ, τιθεμένων αὐτῷ πάντων τῶν ἐνδοξοτέρων τοῦ συμπεράσματος. ὅσοι δὲ ἐξ ἀδοξοτέρων

τέρων τοῦ συμπεράσματος ὑπαρχειροῦσι συλλογίζεσθαι, δῆλον ὡς οὐ καλῶς συλλογίζοντες. διὸ τοῖς ἐρωτῶσιν οὐ θετέον. Ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀσαφῶς καὶ πλεοναχῶς λεγομένων ἀπαντητέον. ἐπεὶ γὰρ δέδοτε τοῦ ἀποκρινομένῳ μὴ μανθάνοντι, εἰπεῖν ὅτι οὐ μανθάνω, καὶ πλεοναχῶς λεγομένου μὴ ἐξ ἀνάγκης ὁμολογῆσαι ἢ ἀρνήσασθαι, δῆλον ὡς πρῶτον μὲν ἂν μὴ σαφὲς ᾖ τὸ ῥηθὲν, οὐκ ἀποκνητέον τὸ φᾶναι μὴ συνιέναι. πολλάκις γὰρ ἐκ τοῦ μὴ σαφῶς ἐρωτηθέντας διδόναι, ἀπαντᾶ τι δυσχερές. ἐὰν δὲ γνώριμον μὲν ᾖ τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον, ἐὰν μὲν ὑπὸ πάντων ἀληθὲς, ἢ ψεῦδος ᾖ τὸ λεγόμενον, δοτέον ἁπλῶς τὸ λεγόμενον, ἢ ἀρνητέον. ἐὰν δὲ ἐπί τι μὲν ψεῦδος ᾖ, ἐπί τι δὲ ἀληθὲς, ὑπόσημαντέον ὅτι πλεοναχῶς λέγεται. καὶ διότι τὸ μὲν, ψεῦδος, τὸ δὲ ἀληθές. ὕστερον δὲ διαιρουμένου, ἄδηλον εἰ καὶ ἐν ἀρχῇ συνεώρα τὸ ἀμφίβολον. Ἐὰν δὲ μὴ προΐδῃ τὸ ἀμφίβολον, ἀλλ' εἰς ἕτερον βλέψας θῇ, ῥητέον πρὸς τὸν ὑπὸ θάτερον ἄγοντα, ὅτι οὐκ εἰς οὕτω βλέπων ἔθηκεν, ἀλλ' εἰς θάτερον αὐτῶν. πλειόνων γὰρ ὄντων τῶν ὑπὸ ταυτὸ ὄνομα ἢ λόγον, ῥᾳδία ἡ ἀμφισβήτησις. ἐὰν δὲ καὶ σαφὲς ᾖ τοῦ ἁπλοῦν τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ναὶ, ἢ οὔ, ἀποκριτέον.

Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πρότασις συλλογιστικὴ, ἢ τούτων τίς ἐστιν ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἢ τινος τούτων ἕνεκα, δῆλον δ' ὅταν ἑτέρου χάριν λαμβάνηται τοῦ πλείω τὰ ὅμοια ἐρωτᾷν. ἢ γὰρ δι' ἐπαγωγὴν, ἢ δι' ὁμοιότητα, ὡς ὑπὸ τοπολὺ τὸ καθόλου λαμβάνουσι, τὰ μὲν καθέκαστα πάντα θετέον, ἂν ᾖ ἀληθῆ καὶ ἔνδοξα, πρὸς δὲ τὸ καθόλου πειρατέον ἔνστασιν φέρειν. τὸ γὰρ ἄνευ ἐνστάσεως ἢ οὔσης, ἢ δοκούσης κωλύειν τὸν λόγον, δυσκολαίνειν ἐστίν. εἰ οὖν ἐπεὶ πολλῶν φαινομένων οὐ δίδωσι τὸ καθόλου μὴ ἔχων ἔνστασιν, φανερὸν ὅτι δυσκολαίνει. Ἔτι δὲ, εἰ μὴ δ' ἀντεπιχειρεῖν ἔχοι ὅτι οὐκ ἀληθὲς, μᾶλλον ἂν δόξειε δυσκολαίνειν, καίτοι οὐδὲ τοῦθ' ἱκανόν. πολλοὺς γὰρ λόγους ἐναντίους ἔχομεν ταῖς δόξαις, οὓς χαλεπὸν λύειν. καθάπερ τοῦ Ζήνωνος, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι, οὐδὲ τὸ στάδιον διελθεῖν, ἀλλ' οὐ διὰ οὕτω τὰ ἀντικείμενα τούτοις οὐ θετέον. εἰ οὖν μήτε ἀντεπιχειρεῖν ἔχων, μήτε ἐνίστασθαι οὐ τίθησι, δῆλον ὅτι δυσκολαίνει. ἔστι γὰρ ἡ ἐν λόγοις δυ-

σκολία, ἀπόκρισις πρὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους συλλογισμοῦ φθαρτική. Ἐπέχειν δὲ καὶ θέσιν καὶ ὁρισμὸν αὐτὸν αὐτῷ δεῖ προεγχειρήσαντα. ἐξ ὧν γὰρ ἀναιροῦσιν οἱ πυνθανόμενοι τὸ κείμενον, δῆλον ὅτι τούτοις ἐναντιωτέον. Ἄδοξον δὲ ὑπόθεσιν ἐυλαβητέον ὑπέχειν. εἴη δ' ἂν ἄδοξος, πλεοναχῶς. καὶ ἐξ ἧς ἄτοπα συμβαίνει λέγειν, οἷον εἰ πάντα φαίη τὶς κινεῖσθαι ἢ μηδέν. καὶ ὅσα χείρονος ἤθους ἑλέσθαι καὶ ὑπεναντίῳ ταῖς βουλήσεσιν. οἷον ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀδικεῖν βέλτιον τοῦ ἀδικεῖσθαι. οὐ γὰρ ὡς λόγου χάριν ὑπέχοντα, ἀλλ' ὡς τὰ δοκοῦντα λέγοντα μισοῦσιν. Ὅσοι δὲ τῶν λόγων ψεῦδος συλλογίζοντες, λυτέον ἀναιροῦντα παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος. οὐ γὰρ ὁτιοῦν ἀνελὼν, λέλυκεν. οὐδ' εἰ ψεῦδός ἐστι τὸ ἀναιρούμενον. ἔχοι γὰρ ἂν πλείω ψευδῆ ὁ λόγος. οἷον εἴ τις λάβοι τὸν καθήμενον γράφειν, Σωκράτην δὲ καθῆσθαι. συμβαίνει γὰρ ἐκ τούτων Σωκράτην γράφειν. ἀναιρεθέντος οὖν τοῦ Σωκράτην καθῆσθαι, οὐδὲν μᾶλλον λέλυται ὁ λόγος. καί τοι ψεῦδος τὸ ἀξίωμα. ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο ὁ λόγος ψευδής. ἐὰν γάρ τις τύχῃ καθήμενος μὲν, μὴ γράφων δὲ, οὐκέτι τῶν τοιούτου ἡ αὐτὴ λύσις ἁρμόσει. ὥστε οὐ τοῦτο ἀναιρετέον, ἀλλὰ τὸ τὸν καθήμενον γράφειν. οὐ γὰρ πᾶς ὁ καθήμενος γράφει. λέλυκε μὲν οὖν πάντως ὁ ἀνελὼν παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος. οἶδε δὲ τὴν λύσιν ὁ εἰδὼς ὅτι παρὰ τοῦτο ὁ λόγος, καθάπερ τῶν ψευδογραφουμένων. οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ ἐνστῆναι, οὐδ' ἂν ψεῦδος ᾖ τὸ ἀναιρούμενον, ἀλλὰ καὶ διότι ψεῦδος, ἀποδεικτέον. οὕτω γὰρ ἂν εἴη φανερὸν, πότερον προορῶσιν, ἢ οὔ, ποιεῖται τὴν ἔνστασιν. Ἔστι δὲ λόγον κωλῦσαι συμπεραίνεσθαι, τετραχῶς. ἢ γὰρ ἀνελόντα παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος, ἢ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα ἔνστασιν εἰπόντα. πολλάκις μὲν γὰρ οὐ λέλυκε μὲν, ὁ μέντοι πυνθανόμενος, οὐ δύναται πορρωτέρω προάγειν. τρίτον δὲ, πρὸς τὰ ἠρωτημένα. συμβαίνοι γὰρ ἂν ἐκ μὲν τῶν ἠρωτημένων, μὴ γίνεσθαι, ὃ βουλόμεθα, διὰ τὸ κακῶς ἠρωτῆσθαι. προτεθέντος δέτινος γίνεσθαι τὸ συμπέρασμα. εἰ μὴ οὖν μηκέτι δύνατο προάγειν ὁ ἐρωτῶν, εἰς τὸν ἐρωτῶντα εἴη ἂν ἡ ἔνστασις, εἰ δὲ δύναται, πρὸς τὰ ἠρωτημένα. τετάρτη δὲ καὶ χειρίστη τῶν ἐνστάσεων,

ἐνστάσεων, ἡ πρὸς τὸν χρόνον. ἔνιοι γὰρ τοιαῦτα ἐνίστανται, πρὸς ἃ διαλεχθῆναι πλείονός ἐστι χρόνου, ἢ τοῦ προύσης διατριβῆς. αἱ μὴ οὖν ἐνστάσεις καθάπερ εἴπομεν, τετραχῶς γίνονται. λύσις δέ ἐστι τῶν εἰρημένων, ἡ πρώτη μόνον, αἱ δὲ λοιπαὶ, κωλύσεις τινὲς καὶ ἐμποδισμοὶ τῶν συμπερασμάτων. τῶν τίμησις δὲ τοῦ λόγου, καθ' αὑτόν τε τὸν λόγον, καὶ ὅταν ἐπερωτᾶται οὐχ ἡ αὐτή. πολλάκις γὰρ τοῦ μὴ καλῶς διειλέχθαι τὸν λόγον, ὁ ἐρωτώμενος αἴτιος, διὰ τὸ μὴ συγχωρεῖν ἐξ ὧν ἦν διαλεχθῆναι καλῶς πρὸς τῆς θέσιν. οὐ γάρ ἐστιν τῶν θατέρῳ μόνῳ τὸ καλῶς τῶν τελεσθῆναι τὸ κοινὸν ἔργον. ἀναγκαῖον οὖν ἐνίοτε πρὸς τὸν λέγοντα, καὶ μὴ πρὸς τῆς θέσιν τῶν χειρεῖν, ὅταν ὁ ἀπεκρινόμενος τἀναντία τῷ ἐρωτῶντι πρατηρῇ προσεπιρεάζων. δυσκολαίνοντες οὖν, ἀγωνιστικὰς καὶ οὐ διαλεκτικὰς ποιοῦνται τὰς διατριβάς. Ἔτι δὲ ἐπεὶ γυμνασίας καὶ πείρας χάριν, ἀλλ' οὐ διδασκαλίας οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων, δῆλον ὡς οὐ μόνον τἀληθῆ συλλογιστέον, ἀλλὰ καὶ ψεῦδος. οὐδὲ δι' ἀληθῶν ἀεὶ, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ψευδῶν. πολλάκις γὰρ ἀληθοῦς τεθέντος, ἀναιρεῖν ἀνάγκη τὸν διαλεγόμενον, ὥστε προτατέον τὰ ψευδῆ, ἐνίοτε δὲ καὶ ψευδοῦς τεθέντος, ἀναιρετέον διὰ ψευδῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τινὶ δοκεῖν τὰ μὴ ὄντα μᾶλλον τῶν ἀληθῶν. ὥστε ἐκ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων τοῦ λόγου γινομένου, μᾶλλον ἔσται πεπεισμένος, ἢ ὠφελημένος. δεῖ δὲ τὸν καλῶς μεταβιβάζοντα, διαλεκτικῶς καὶ μὴ ἐριστικῶς διαβιβάζειν. καθάπερ τὸν γεωμέτρην γεωμετρικῶς, ἄντε ψεῦδος ἄντ' ἀληθὲς ᾖ τὸ συμπεραινόμενον. ὁποῖοι δὲ διαλεκτικοὶ συλλογισμοὶ, πρότερον εἴρηται. ἐπεὶ δὲ φαῦλος κοινωνὸς ὁ ἐμποδίζων τὸ κοινὸν ἔργον, δῆλον ὅτι καὶ ἐν λόγοις. κοινὸν γάρ τι προκείμενον καὶ ἐν τούτοις ἐστί. πλὴν τῶν ἀγωνιζομένων. τούτοις δὲ οὐκ ἔστιν ἀμφοτέροις τοῦ αὐτοῦ τέλους τυχεῖν. πλείους γὰρ ἑνὸς ἀδύνατον νικᾶν. διαφέρει δὲ οὐδὲν, ἄντε διὰ τοῦ ἀπεκρίνεσθαι, ἄντε διὰ τοῦ ἐρωτᾶν ποιῇ αὐτό. ὅτε γὰρ ἐριστικῶς ἐρωτῶν, φαύλως διαλέγεται, ὅτε ἐν τῷ ἀπεκρίνεσθαι μὴ διδοὺς τὸ φαινόμενον, μὴ δὲ ἐκδεχόμενος ὅ, τί ποτε βούλεται ὁ ἐρωτῶν πυθέσθαι. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐχ ὁμοίως τῶν τιμητέον καθ' αὑτόν τε τῷ λόγῳ καὶ τῷ

ἐρωτῶντι. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸν μὲν λόγον, φαῦλον εἶναι, τὸν δὲ ἐρωτῶντα, ὡς ἐνδέχεται βέλτιστα πρὸς τὸν ἀποκρινόμενον διειλέχθαι. πρὸς γὰρ τοὺς δυσκολαίνοντας, οὐ δυνατὸν ἴσως εὐθὺς οἵους τις βούλεται, ἀλλ' οἵους ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τοὺς συλλογισμούς. Ἐπεὶ δέ ἐστιν ἀδιόριστον πότε τἀναντία, καὶ πότε τὰ ἐν ἀρχῇ λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι. πολλάκις γὰρ καθ' αὑτοὺς λέγοντες ἐναντία λέγουσι, καὶ ἀνανεύσαντες πρότερον, διδόασιν ὕστερον, διόπερ ἐρωτώμενοι, καὶ τὰ ἐναντία καὶ τὰ ἐν ἀρχῇ πολλάκις ὑπακούουσιν, ἀνάγκη φαύλους γίνεσθαι τοὺς λόγους. αἴτιος δὲ ὁ ἀποκρινόμενος, τὰ μὲν οὐ διδοῦς, τὰ δὲ, τοιαῦτα διδούς. φανερὸν οὖν ὅτι οὐχ ὁμοίως ὑπτιμητέον τοῖς ἐρωτῶσι καὶ τοῖς λόγοις. καθ' αὑτοὺς δὲ τοῦ λόγου, πέντε εἰσὶν ὑπτιμήσεις, πρώτη μὲν ὅταν ἐκ τῶν ἠρωτημένων μὴ συμπεραίνηται, μήτε πρὸς τὸ τεθὲν μήτε ὅλως μηδὲν, ὄντων ἢ ψευδῶν ἢ ἀδόξων, ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων, ἐν οἷς τὸ συμπέρασμα. καὶ μήτε ἀφαιρεθέντων τινῶν, μήτε προστεθέντων, μὴ δὲ τῶν μὲν ἀφαιρεθέντων, τῶν δὲ προστεθέντων γίνεται τὸ συμπέρασμα. δευτέρα δὲ εἰ πρὸς τὴν θέσιν μὴ γίνοιτο ὁ συλλογισμός, ἐκ τοιούτων τε καὶ οὕτως ὡς εἴρηται πρότερον. τρίτη δὲ, εἰ προστεθέντων τινῶν γίνοιτο συλλογισμὸς, ταῦτα δ' εἴη χείρω τῶν ἐρωτηθέντων, καὶ ἧττον ἔνδοξα τοῦ συμπεράσματος. πάλιν εἰ ἀφαιρεθέντων τινῶν. ἐνίοτε γὰρ πλείονα λαμβάνουσι τῶν ἀναγκαίων, ὥστε οὐ τοῦ ταῦτα εἶναι, λέγεται ὁ συλλογισμός. ἔτι εἰ δὲ ἐνδοξοτέρων καὶ ἧττον πιστῶν τοῦ συμπεράσματος, ἢ δὲ ἀληθῶν, ἀλλὰ πλείονος ἔργου δεομένων ἀποδεῖξαι τοῦ προβλήματος. Οὐ δεῖ δὲ πάντων τῶν προβλημάτων ὁμοίως ἀξιοῦν τοὺς συλλογισμοὺς, ἐνδόξους εἶναι καὶ πιθανούς. φύσει γὰρ εὐθὺς ὑπάρχει τὰ μὲν, ῥᾴω, τὰ δὲ, χαλεπώτερα τῶν ζητουμένων. ὥστε ἂν δὲ ὧν ἐνδέχετο μάλιστα ἐνδόξων συμβιβάσῃ, διείλεκτο καλῶς. φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲ τῷ λόγῳ ἡ αὐτὴ ὑπτίμησις, πρός τε τὸ προβληθὲν καὶ καθ' αὑτό. οὐδὲν γὰρ κωλύει καθ' αὑτὸν μὲν εἶναι τὸν λόγον ψεκτὸν, πρὸς δὲ τὸ πρόβλημα ἐπαινετόν. καὶ πάλιν ἀντεστραμμένως, καθ' αὑτὸν μὴ ἐπαινετὸν, πρὸς δὲ τὸ

πρόβλη-

πρόβλημα, ψεκτὸν, ὅταν ἐκ πολλῶν ἐνδόξων συμπεραίνεσθαι ῥᾴδιον ᾖ καὶ ἀληθῶν. Εἴη δ' ἄν ποτε λόγος καὶ συμπεπερασμένος μὴ συμπεπερασμένου χείρων, ὅταν ὁ μὲν δὲ εὐηθῶν συμπεραίνηται, μὴ τοιούτου τοῦ προβλήματος ὄντος, ὁ δὲ προσδέηται τοιούτων, ἃ ἐστιν ἔνδοξα καὶ ἀληθῆ, καὶ μὴ ἐν τοῖς προσλαμβανομένοις ᾖ ὁ λόγος. Τοῖς δὲ διὰ ψευδῶν ἀληθὲς συμπεραίνουσιν οὐ δίκαιον ὑπτιμᾶν. ψεῦδος μὲν γὰρ ἀεὶ ἀνάγκη διὰ ψευδῶν συλλογίζεσθαι. τὸ δ' ἀληθὲς ἐστι καὶ διὰ ψευδῶν ποτε συλλογίσεσθαι. φανερὸν δὲ, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

Ὅταν δὲ ἀπόδειξις ᾖ τινὸς ὁ εἰρημένος λόγος, εἰ τί ἐστιν ἄλλο πρὸς τὸ συμπέρασμα μηδαμῶς ἔχον, οὐκ ἔσται περὶ ἐκείνου συλλογισμός. ἐὰν δὲ φαίνητο, σόφισμα ἔσται, καὶ οὐκ ἀπόδειξις. ἔστι δὲ φιλοσόφημα μὲν, συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς, ὑπτχείρημα δὲ, συλλογισμὸς διαλεκτικὸς, σόφισμα δὲ, συλλογισμὸς ἐριστικὸς, ἀπόρημα δὲ, συλλογισμὸς διαλεκτικὸς ἀντιφάσεως. εἰ δὲ δὲ ἀμφοτέρων τι δοκούντων διειχθείη, μὴ ὁμοίως δὲ δοκούντων, οὐδὲν κωλύει τὸ διεχθὲν μᾶλλον ἑκατέρου δοκεῖν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν δοκοίη, τὸ δὲ μηδετέρως, ἢ εἰ τὸ μὴ δοκοίη τὸ δὲ μὴ δοκοίη, εἰ μὴ ὁμοίως, ὁμοίως ἂν εἴη, καὶ μὴ, εἰ δὲ μᾶλλον θάτερον, ἀκολουθήσει τὸ μᾶλλον. ἔστι δέ τις ἁμαρτία καὶ αὕτη κατὰ τοὺς συλλογισμοὺς, ὅταν δείξῃ διὰ μακροτέρων, ἐνδεχόμενον, δι' ἐλαττόνων, καὶ ἐν τῷ λόγῳ ὑπαρχόντων. οἷον ὅτι ἐστὶ δόξα μᾶλλον ἑτέρα ἑτέρας, εἴ τις αὐτήσαιτο αὐτοέκαστον μάλιστα εἶναι, εἶναι δὲ δοξαστὸν αὐτοαληθῶς. ὥστε τῶν τινῶν μᾶλλον αὐτό. πρὸς δὲ τὸ μᾶλλον, μᾶλλον τὸ λεγόμενον εἶναι. εἶναι δὲ καὶ αὐτοδόξαν ἀληθῆ, ἢ ἔσται μᾶλλον ἀκριβὴς τῶν τινῶν. ᾔτηται δὲ, καὶ αὐτοδόξαν ἀληθῆ εἶναι, καὶ αὐτοέκαστον μάλιστα εἶναι. ὥστε αὕτη ἡ δόξα ἡ μάλιστα ἀληθὴς, ἀκριβεστέρα ἐστί. τίς δὲ ἡ μοχθηρία, ἢ ὅτι ποιεῖ παρ' ὃ ὁ λόγος, λανθάνειν τὸ αἴτιον. Λόγος δέ ἐστι δῆλος, ἵνα μὴ τρόπον καὶ δημοσιώτατον, ἐὰν ᾖ συμπεπερασμένος οὕτως, ὥστε μηδὲν δεῖν ἐπερωτῆσαι. ἵνα δὲ καὶ ὃς μάλιστα λέγετο, ὅταν εἰλημμένα μὴ ᾖ δὲ ὧν ἀναγκαῖον εἶναι. εἰ ᾖ δὲ διὰ συμπερασμάτων, συμπεραινόμενα. ἔτι, εἰ ἐλλείπει τὸ σφόδρα ἔνδοξον. Ψευδὴς δὲ λόγος καλεῖτο τετραχῶς.

ἕνα μὲν τρόπον, ὅταν φαίνηται συμπεραίνεσθαι μὴ συμπεραι-
νόμενος, ὃ καλεῖται συλλογισμὸς ἐριστικός. ἄλλον δὲ, ὅταν συμ-
περαίνητε μὲν, μὴ μέντοι πρὸς τὸ προκείμενον, ὅπερ συμβαίνει
μάλιστα τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἄγουσιν. ἢ πρὸς τὸ προκείμενον μὲν
συμπεραίνηται, μὴ μέντοι κατὰ τὴν οἰκείαν μέθοδον. οὗτος δέ
ἐστιν, ἐὰν ὁ μὴ ὢν ἰατρικὸς, δοκῇ ἰατρικὸς εἶναι, ἢ γεωμετρικὸς, μὴ
ὢν γεωμετρικὸς, ἢ διαλεκτικὸς, μὴ ὢν διαλεκτικὸς, ἄν τε ψεῦδος,
ἄν τε ἀληθὲς ᾖ τὸ συμβαῖνον. ἄλλον δὲ τρόπον, ἐὰν διὰ ψευδῶν
συμπεραίνηται. τούτου δὲ ἔσται ποτὲ μὲν τὸ συμπέρασμα ψεῦ-
δος ποτὲ δὲ ἀληθές. τὸ μὲν γὰρ ψεῦδος, ἀεὶ διὰ ψευδῶν συμ-
περαίνεται, τὸ δ' ἀληθὲς, ἐγχωρεῖ καὶ μὴ δι' ἀληθῶν, ὥσπερ εἴρη-
ται καὶ πρότερον. τὸ μὲν οὖν ψευδῆ τὸν λόγον εἶναι, τοῦ λέγοντος
ἁμάρτημα μᾶλλον ἢ τοῦ λόγου, καὶ οὐδὲ τοῦ λέγοντος ἀεὶ, ἀλλ' ὅταν
λανθάνῃ αὐτὸν, ὅτι ψευδῆ λόγον εἶπε τινά. ἐπεὶ καθ' ἑαυτόν
γε, πολλῶν ἀληθῶν ἀφορμὰς χόμεθα μᾶλλον, ἂν δὲ ὅτι μάλιστα δο-
κοῦντων ἀναιρῇ τι τῶν ἀληθῶν. τοιοῦτος γὰρ ὢν, ἀληθῶν ἀπόδει-
ξίς ἐστι. δεῖ γὰρ τῶν κειμένων τὶ μὴ εἶναι παντελῶς, ὥστε ἔσται τούτου
ἀπόδειξις. εἰ δ' ἀληθὲς συμπεραίνοιτο διὰ ψευδῶν καὶ λίαν εὐη-
θῶν, πολλῶν ἂν εἴη χείρων ψεῦδος συλλογιζομένων. εἴη δ' ἂν
τοιοῦτος καὶ ψεῦδος συμπεραινόμενος. ὥστε δῆλον ὅτι πρώτη
μὲν ἐπίσκεψις λόγου καθ' αὑτὸν, εἰ συμπεραίνεται, δευτέρα δὲ
πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, τρίτη δ' ἐκ ποίων τινῶν. εἰ μὲν γὰρ
ἐκ ψευδῶν, ἐνδόξων δὲ, λογικὸς, εἰ δ' ἐξ ὄντων μὲν, ἀδόξων
δὲ, φαῦλος. εἰ δὲ καὶ ψευδῆ καὶ λίαν ἄδοξα, δῆλον ὅτι φαῦλος,
ἢ ἁπλῶς ἢ τοῦ πράγματος. Τόδ' ἐν ἀρχῇ καὶ τὰ ἐναντία πῶς
αἰτεῖται ὁ ἐρωτῶν, κατ' ἀλήθειαν μὲν ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς εἴρη-
ται, κατὰ δόξαν δὲ, νῦν λεκτέον. αἰτεῖσθαι δὲ φαίνονται τὸ ἐν
ἀρχῇ, πενταχῶς. φανερώτατα μὲν καὶ πρῶτον, εἴ τις αὐτὸ τὸ,
δείκνυσθαι δέον αἰτήσει. οὗτος δ' ἐπ' αὐτοῦ μὲν, οὐ ῥᾴδιον λαν-
θάνειν, ἐν δὲ τοῖς συνωνύμοις καὶ ἐν ὅσοις τὸ ὄνομα καὶ ὁ λόγος τὸ
αὐτὸ σημαίνει, μᾶλλον. δεύτερον δὲ, ὅταν κατὰ μέρος δέον ἀφο-
δεῖξαι, καθόλου τις αἰτήσῃ. οἷον ὑπαρχειρῶν ὅτι τῶν ἐναντίων μία
ὑπαρτήμη, ὅλως τῶν ἀντικειμένων ἀξιώσειε μίαν εἶναι. δοκεῖ γὰρ ὃ
ἔδει καθ'

ἔδει καθ' αὑτὸ δεῖξαι μετ' ἄλλων αἰτεῖσθαι πλειόνων. τρίτον, εἴ τις
τὸ καθόλου δεῖξαι προκειμένου, κατὰ μέρος αἰτήσειεν. οἷον εἰ πάν-
των τῶν ἐναντίων προκειμένου, τῶνδε τινῶν ἀξιώσειε. δοκεῖ γὰρ
καὶ οὗτος, ὃ μετὰ πλειόνων, ἔδει δεῖξαι, καθ' αὑτὸ καὶ χωρὶς αἰ-
τεῖσθαι. πάλιν εἴ τις διελὼν, αἰτεῖται τὸ προβληθέν. οἷον εἰ δέον
δεῖξαι τὴν ἰατρικὴν ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους, χωρὶς ἑκάτερον ἀξιώ-
σειεν, ἢ εἴ τις τῶν ἑπομένων ἀλλήλοις δὲ ἀνάγκης, θάτερον αἰτή-
σειεν, οἷον τὴν πλευρὰν ἀσύμμετρον τῇ διαμέτρῳ, δέον ἀπο-
δεῖξαι ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ. Ὁσαχῶς δὲ καὶ τὰ ἐναν-
τία αἰτοῦνται τοῦ δὲ ἀρχῆς. πρῶτον μὲν γὰρ εἴ τις τὰς ἀντικει-
μένας αἰτήσαιτο, φάσιν καὶ ἀπόφασιν. δεύτερον δὲ, τἀναντία
κατὰ τὴν ἀντίθεσιν. οἷον ἀγαθὸν καὶ κακὸν, ταυτόν. τρίτον,
εἴ τις τὸ καθόλου ἀξιώσας, ὠδὶ μέρους αἰτοῖτο τὴν ἀντίφασιν,
οἷον εἰ λαβὼν τῶν ἐναντίων μίαν ὑπαρτήμην, ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους
ἑτέραν ἀξιώσειεν, ἢ οὗτος αἰτησάμενος, ὑπὸ τοῦ καθόλου τὴν ἀντί-
θεσιν πειρῶτο λαμβάνειν. πάλιν ἐάν τις αἰτήσῃ τὸ ἐναντίον τοῦ
δὲ ἀνάγκης συμβαίνοντι διὰ τῶν κειμένων, κἂν εἴ τις αὐτὰ μὲν
μὴ λάβῃ τὰ ἀντικείμενα, τοιαῦτα δ' αἰτήσαιτο δύο, δὲ ὧν ἔσται
ἡ ἀντικειμένη ἀντίφασις. Διαφέρει δὲ τὸ τἀναντία λαμβάνειν
τοῦ ἐν ἀρχῇ τοσοῦτον, ὅτι τοῦ μέν ἐστιν ἡ ἁμαρτία πρὸς τὸ συμπέ-
ρασμα. πρὸς γὰρ ἐκεῖνο βλέποντες, τὸ ἐν ἀρχῇ λέγομεν αἰτεῖσθαι,
τὰ δ' ἐναντία ἐστὶν ἐν ταῖς προτάσεσι, τῷ γὰρ ἔχειν πῶς ταύτας
πρὸς ἀλλήλας. Πρὸς δὲ γυμνασίαν καὶ μελέτην τῶν τοιούτων λό-
γων, πρῶτον μὲν ἀντιστρέφειν ἐθίζεσθαι χρὴ τοὺς λόγους. οὕτως γὰρ
πρός τε τὸ λεγόμενον εὐπορώτερον ἕξομεν, καὶ ἐν ὀλίγοις πολ-
λοὺς δεπιστησόμεθα λόγους. τὸ γὰρ ἀντιστρέφειν ἐστὶ, τὸ μεταλα-
βόντα τὸ συμπέρασμα μετὰ τῶν λοιπῶν ἐρωτημάτων, ἀνελεῖν
ἐν τῶν δοθέντων. ἀνάγκη γὰρ εἰ τὸ συμπέρασμα μή ἐστι, μίαν τινὰ
ἀναιρεῖσθαι τῶν προτάσεων, εἴπερ πασῶν αὐτῶν τεθεισῶν ἀνάγκη
ἦν τὸ συμπέρασμα εἶναι. πρὸς ἅπασάν τε θέσιν, καὶ ὅτι οὕτως, καὶ
ὅτι οὐχ οὕτως τὸ ὑπαρχείρημα σκεπτέον. καὶ εὑρόντα τὴν λύσιν, εὐ-
θὺς ζητητέον. οὕτω γὰρ ἅμα συμβήσετε πρός τε τὸ ἐρωτᾶν, καὶ
πρὸς τὸ ἀφορμένεσθαι γεγυμνάσθαι. κἂν πρὸς μηδένα ἄλλον ἔχω-

μεν, καθ' αὑτούς. πρὰ ἄλληλά τε πρὰ βάλλειν, ἐκλέγοντα πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ὑπὸ χειρήματα. οὐδὲν γὰρ πρός τε τὸ βιάζεσθαι πολλὴν εὐπορίαν ποιεῖ, καὶ πρὸς τὸ ἐλέγχειν μεγάλην ἔχει βοήθειαν, ὅταν εὐπορῇ τὶς, καὶ ὅτι οὕτως, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. πρὸς τὰ ἐναντία γὰρ ἂν συμβαίνει ποιεῖσθαι τῇ φυλακήν, πρός τε τῇ γνῶσιν καὶ τὴν κατὰ φιλοσοφίαν φρόνησιν, τὸ δύνασθαι συνορᾷν, καὶ συνεωρακέναι, τὰ ἀφ' ἑκατέρας συμβαίνοντα τῆς ὑποθέσεως, οὐ μικρὸν ὄργανον. λοιπὸν γὰρ τούτων ὀρθῶς ἑλέσθαι θάτερον. δεῖ δὲ πρὸς τὸ τοιοῦτον ὑπάρχειν εὐφυᾶ. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ κατ' ἀλήθειαν εὐφυΐα, τὸ δύνασθαι καλῶς ἑλέσθαι τἀληθὲς, καὶ φυγεῖν τὸ ψεῦδος, ὅπερ οἱ πεφυκότες εὖ, δύναντ' ποιεῖν εὖ. οἱ γὰρ φιλοῦντες, καὶ μισοῦντες, τὸ προσφερόμενον εὐκρινοῦσι τὸ βέλτιστον. πρός τε τὰ πλειστάκις ἐμπίπτοντα τῶν προβλημάτων ἐξεπίστασθαι δεῖ λόγους, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πρώτων θέσεων. ἐν τούτοις γὰρ ἀποδυσπετοῦσιν οἱ ἀπορινόμενοι πολλάκις. Ἔτι τὲ ὅρων εὐπορεῖν δεῖ καὶ τῶν ἐνδόξων τὲ καὶ τῶν πρώτων ἔχειν προχείρους. διὰ γὰρ τούτων οἱ συλλογισμοὶ γίνοντες. πειρατέον δὲ καὶ εἰς ἃ πλειστάκις ἐμπίπτουσιν οἱ ἄλλοι λόγοι κατέχειν. ὥσπερ γὰρ ἐν γεωμετρίᾳ πρὸ ἔργου τὸ περὶ τὰ στοιχεῖα, γεγυμνάσθαι, καὶ ἐν ἀριθμοῖς τὸ περὶ τοὺς κεφαλισμοὺς προχείρως ἔχειν. καὶ μέγα διαφέρει πρὸς τὸ, καὶ τὸν ἄλλον ἀριθμὸν γινώσκειν πολλαπλασιούμενον, ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς λόγοις, τὸ πρόχειρον εἶναι περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς προτάσεις, ἀπὸ στόματος ἐξεπίστασθαι. καθάπερ γὰρ ἐν τῷ μνημονικῷ μόνον οἱ τόποι τεθέντες εὐθὺς ποιοῦσιν αὐτὰ μνημονεύειν, καὶ ταῦτα ποιήσει συλλογιστικώτερον, διὰ τὸ πρὸς ὡρισμένας αὐτὰς βλέπειν κατ' ἀριθμόν. πρότασίν τε κοινὴν μᾶλλον εἰς λόγον, ἢ μνήμην θετέον. ἀρχῆς γὰρ καὶ ὑποθέσεως εὐπορῆσαι μετρίως, χαλεπόν. Ἔτι τὸν ἐνὰ λόγον πολλοὺς ποιεῖν ἐθιστέον, ὡς ἀδηλότατα κρύπτοντας. εἴη δ' ἂν τὸ τοιοῦτον, εἴ τις ὅτι πλεῖστον ἀφιστάιη τῆς συγγενείας περὶ ὧν ὁ λόγος. ἔσονται δὲ δυνατοὶ τῶν λόγων, οἱ μάλιστα καθόλου οὕτω πάσχειν δύνανται, οἷον ὅτι οὐκ ἔστι μία πλειόνων ὑπόστημα. οὕτω γὰρ καὶ ὑπὲρ τῶν πρός τι, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐναντίων καὶ συστοίχων ἐστί. Δεῖ δὲ καὶ τὰς ἀπο-

μνημο-

μνημονεύσεις καθόλου ποιεῖσθαι τῶν λόγων, κἂν ᾖ διειλεγμένος ὑπὲρ μέρους. οὕτω γὰρ καὶ πολλὺς ἐξέσται τὸν ἐνὰ ποιεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ῥητορικοῖς ὑπὲρ τῶν ἐνθυμημάτων. αὐτὸν δ' ὅτι μάλιστα φεύγειν ὑπὲρ τὸ καθόλου φέρειν τοὺς συλλογισμούς. αἰεί τε δεῖ σκοπεῖν τοὺς λόγους, εἰ ὑπὲρ πλειόνων κοινῶν διαλέγοντες. πάντες γὰρ οἱ ἐν μέρει καὶ καθόλου διειλεγμένοι εἰσὶ, καὶ ἔνεστιν ἐν τῇ κατὰ μέρος ἡ τοῦ καθόλου ἀπόδειξις, διὰ τὸ μὴ εἶναι συλλογίσασθαι μηδὲν ἄνευ τῶν καθόλου. τὴν δὲ γυμνασίαν ἀποδοτέον, τῶν μὲν ἐπακτικῶν πρὸς νέον, τῶν δὲ συλλογιστικῶν, πρὸς ἔμπειρον. πειρατέον τὲ λαμβάνειν πρὰ μὴ τῶν συλλογιστικῶν τὰς προτάσεις, πρὰ δὲ τῶν ἐπακτικῶν τὰς πρὰ βολάς. ἐν τούτῳ γὰρ ἑκάτεροι γεγυμνασμένοι εἰσίν. ὅλως δ' ἐκ τοῦ γυμνάζεσθαι διαλεγόμενον, πειρατέον ἀποφέρεσθαι, ἢ συλλογισμὸν περίτινος, ἢ λύσιν, ἢ πρότασιν, ἢ ἔνστασιν, ἢ εἰ ὀρθῶς τις ἤρετο, ἢ εἰ μὴ ὀρθῶς, ἢ αὐτὸς ἢ ἕτερος, καὶ πρά τι ἑκάτερος ἑκάτερον. ἐκ τούτων γὰρ ἡ δύναμις. τὸ δὲ γυμνάζεσθαι, δυνάμεως χάριν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς προτάσεις καὶ ἐνστάσεις. ἔστι γὰρ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν διαλεκτικῶς, ὁ προτατικὸς καὶ ἐνστατικός. ἔστι δὲ τὸ μὲν προτείνεσθαι, ἐν ποιεῖν τὰ πλείω. δεῖ γὰρ ἐν ὅλως ληφθῆναι πρὸς ὃ ὁ λόγος, τὸ δ' ἐνίστασθαι, τὸ ἐν πολλά. ἢ γὰρ διαιρεῖ, ἢ ἀναιρεῖ, τὸ μὲν διδοὺς, τὸ δ' οὔ, τῶν προτεινομένων. οὐχ ἅπαντι δὲ διαλεκτέον, οὐδὲ πρὸς τὸν τυχόντα γυμνασέον. ἀνάγκη γὰρ πρὸς ἐνίους φαύλους γίνεσθαι τοὺς λόγους. πρὸς γὰρ τὸν πάντως πειρώμενον φαίνεσθαι διαφεύγειν, δίκαιον μὲν πάντως πειρᾶσθαι συλλογίσασθαι, οὐκ εὔσχημον δέ. διόπερ οὐ δεῖ συνεστᾶναι εὐχερῶς πρὸς τοὺς τυχόντας. ἀνάγκη γὰρ πονηρολογίαν συμβαίνειν. καὶ γὰρ οἱ γυμναζόμενοι ἀδυνατοῦσιν ἀπέχεσθαι τοῦ διαλέγεσθαι μὴ ἀγωνιστικῶς. δεῖ δὲ καὶ πεποιημένους ἔχειν λόγους πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προβλημάτων, ἐν οἷς ἐλαχίστων εὐπορήσαντες, πρὸς πλεῖστα χρησίμους ἕξομεν. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ καθόλου καὶ πρὸς οὓς πορίζεσθαι χαλεπώτερον ἐκ τῶν παρὰ πόδας.

Τέλος τοῦ ὀγδόου τῶν Τοπικῶν, ἤτοι τῆς ὅλης διαλεκτικῆς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΣΟΦΙΣΤΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ.

Περὶ δὲ τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων, καὶ τῶν φαινομένων μὲν ἐλέγχων, ὄντων δὲ οὐ συλλογισμῶν ἀλλ' οὐκ ἐλέγχων, λέγωμεν ἀρξάμενοι κατὰ φύσιν ἀπὸ τῶν πρώτων. ὅτι μὲν οὖν οἱ μὲν εἰσι συλλογισμοί, οἱ δὲ οὐκ ὄντες λανθάνουσι, φανερόν. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἔστι γίνεται, διά τινα ὁμοιότητος, ἡ ἐν τοῖς λόγοις ὡσαύτως ἔχει. ἡ γὰρ τῶν ἔξεων οἱ μὲν ἕξεσιν οὖσι, οἱ δὲ φαίνονται φυλετικῶς φυσήσαντες καὶ ὥσπερ σκυτάσαντες ἑαυτούς. καὶ καλοὶ οἱ μὲν ὄντες κάλλος, οἱ δὲ φαίνονται κομμώσαντες ἑαυτούς. ἐπί τε τῶν ἀψύχων ὡσαύτως. καὶ γὰρ τούτων τὰ μὲν ἀργυρᾶ, τὰ δὲ χρυσᾶ ὄντα ἀληθῶς, τὰ δὲ δοκεῖ μὲν οὖν, φαίνεται δὲ τῇ τῶν αἰσθήσει, οἷον τὰ μὲν λιθαργύρινα, καὶ τὰ καπνίτρινα ἀργυρᾶ, τὰ δὲ χολοβάφινα, χρυσᾶ. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ συλλογισμὸς καὶ ἔλεγχος ὁ μὲν ὄντως, ὁ δὲ οὐκ ἔστι μὲν, φαίνεται δὲ διὰ τὴν ἀπειρίαν. οἱ γὰρ, ἄπειροι, ὥσπερ αὖ ἀπέχοντες τῶν ὁρῶντων θεωροῦσιν. ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς ἐκ λόγων ὄντων τινῶν, ὥστε συμβαίνειν ἕτερον διὰ ταῦτα τῶν κειμένων διὰ τῶν κειμένων, ἔλεγχος δὲ, συλλογισμὸς μετ' ἀντιφάσεως τοῦ συμπεράσματος. οἱ δὴ τοῦτο ποιοῦσι μὴ οὕτω, δυνατὸν δὴ διὰ πολλὰς αἰτίας. ὧν εἷς τόπος ὑφηνέσταται μὴ διημοσιωμένος, ὁρίζειν τῶν ὀνομάτων. ἐπεὶ δὴ γε ὅπερ ἐστὶν αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ πράγματα διαλέγεσθαι φροντίζοντας, ἀλλὰ τοῖς ὀνόμασιν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι χρώμεθα συμβόλοις, τὸ συμβαῖνον ὡσὶ τῶν ὀνομάτων, καὶ ὡσὶ τῶν πραγμάτων ἡγούμεθα συμβαίνειν, καθάπερ ὡσὶ τῶν ψήφων τοῖς λογιζομένοις. τὸ δὲ ὅπερ ἐστὶν ὅμοιον. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα ὠπεφράσαι καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος, τὰ δὲ πράγματα, τὸν ἀριθμὸν ἄπειρά ὄντα. ἀναγκαῖον οὖν πολλάκις τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὸ ὄνομα ἓν σημαίνειν. ὥσπερ δὴ καὶ οἱ μὴ διδόντες τὰς ψήφους φορίζειν, ὡσὶ τῶν ὡρισμένων παρακρούονται, τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὡσὶ τῶν λόγων, οἱ τῶν ὀνομάτων τὴν διαφορὰν ἀπειροι παραλογίζονται, καὶ αὐτοὶ διαλεγόμενοι, καὶ ἄλλους ἀκούοντας.

ἀκούοντας. διὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰς λεχθησομένας, ἔστι καὶ συλλογισμὸς ἢ ἔλεγχος φαινόμενος, οὐκ ὤν δέ. ἐπεὶ δὲ δῆλόν τισι μᾶλλον πῶς ὄν ἔργον τὸ δοκεῖν εἶναι σοφοῖς, ἢ τὸ εἶναι καὶ μὴ δοκεῖν. ἔστι γὰρ ἡ σοφιστικὴ, φαινομένη σοφία, οὖσα δὲ μὴ, καὶ ὁ σοφιστὴς χρηματιστὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας ἀλλ' οὐκ οὔσης, δῆλον ὅτι ἀναγκαῖον τούτοις, καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ ἔργον μᾶλλον δοκεῖν ποιεῖν, ἢ ποιεῖν καὶ μὴ δοκεῖν. ἔστι δὲ ὡς ἓν πῶς ἓν εἰπεῖν ἔργον πρὸς ἕκαστον τῶν εἰδώλων, ἀψυδεῖν μὲν αὐτὸν πρὸς ὃν οἶδε, τὸν δὲ ψυδόμενον ἐμφανίζειν δυνάσθαι. τοῦτο δὲ ὅτι, τὸ μὲν ἓν τοῦ δύνασθαι δυοῖν λόγοιν, τὸ δὲ ἓν τοῦ λαβεῖν. ἀναγκαῖον οὖν τοῖς βουλομένοις σοφιστεύειν, τὸν τῶν εἰρημένων λόγον ἓνα ἕξειν. πρὸς ἔργου γάρ ὄντων. ἢ γὰρ τοιαύτην δύναμιν ποιήσῃ φαίνεσθαι σοφὸν, οὗ τυγχάνουσι τῇ προαιρέσει ἔχοντες. ὅτι μὲν οὖν ὅτι τοιοῦτον γένος λόγων, καὶ ὅτι τοιαύτης ἐπίστηται δυνάμεως οὓς καλοῦμεν σοφιστὰς, δῆλον. Πόσα δὲ ὄντων εἴδη τῶν λόγων τῶν σοφιστικῶν, καὶ ἐκ πόσων τὸν ἀριθμὸν ἡ δύναμις αὐτῆς συνέστηκε, καὶ πόσα μόρια τυγχάνει τῆς πραγματείας ὄντα, καὶ πρὸς τῶν ἄλλων τῶν συντελούντων εἰς τὴν τέχνην ταύτην, ἃ δὴ λέγομεν. ἔστι δὴ τῶν ἓν τοῦ διαλέγεσθαι λόγων γένη τέτταρα, διαλεκτικοὶ, καὶ διαλεκτικοὶ, καὶ ὠφρασικοὶ, καὶ ἐριστικοί. καὶ διαλεκτικοὶ μὲν, οἱ ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχῶν ἑκάστου μαθήματος καὶ ἐκ τῶν ἀποκεινομένων λόξων συλλογιζόμενοι. δεῖ γὰρ τὸν μανθάνοντα. διαλεκτικοὶ δὲ, οἱ ἐκ τῶν ἐνδόξων συλλογισμοὶ ἀντιφάσεως. ὠφρασικοὶ δὲ, οἱ ἐκ τῶν λοιδωρούντων τῶν ἀποκεινομένων, ἢ ἀναγκαίων εἰδέναι τῷ πῶς ποιημένῳ ἔχειν τὴν ὠφέλειαν, ὃν τρόπον δὲ, διώρισται ἓν ἑτέροις. ἐριστικοὶ δὲ, οἱ ἐκ τῶν φαινομένων ἐνδόξων μὴ ὄντων δὲ, συλλογισμοὶ ἢ φαινόμενοι συλλογισμοί. πρὸς μὲν οὖν τῶν διαλεκτικῶν ἢ ἀκροδεκτικῶν, ἐν οἷς ἀναλυτικοῖς εἴρηται, πρὸς δὲ τὸν διαλεκτικῶν, ἢ ὠφρασιστικῶν, οἷς πρότερον, πρὸς ἃ δὲ τὸν ἀγωνιστικῶν ἢ ἐριστικῶν, νῦν λέγωμεν. πρῶτον μὲν οὖν τὸν ἀπόρου ὅσων ἐχόντων οἱ ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνιζόμενοι ἢ διαβιλονεικοῦντες εἰσὶ δὲ ταῦτα τὸν ἀριθμὸν, ἔλεγ-

χ⊖, ⟨ψ⟩ ψῦλλος, ἢ πᾶδάλοξον, καὶ σολοικισμὸς, καὶ τὸ μὴ πᾶν, τὸ ποιῆσαι ἀδολεσχῆσαι τὸν προσδιαλεγόμενον. ⟨ὅρ⟩ δὲ ὅτι τὸ, πολλάκις ἀναγκάζεσθαι ταὐτὸ λέγειν, ἢ τὸ μὴ ὄν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἕκαστον εἶναι τούτων. μάλιστα μὲν γὰρ προαιροῦνται φαίνεσθαι ἐλέγχοντες, δεύτερον δὲ, ψευδόμενόν τι δείκνυσιν, τρίτον, εἰς παράδοξον ἄγειν, τέταρτον, σολοικίζειν ποιεῖν. ⟨ὅρ⟩ δὲ ὅτι, τὸ ποιῆσαι τῇ λέξει βαρβαρίζειν ἐν τῷ λόγῳ τὸν ἀκροώμενον. τελευταῖον δὲ, τὸ πλεονάκις τὸ αὐτὸ λέγειν. τρόποι δ' εἰσὶ τοῦ μὲν ἐλέγχειν δύο. οἱ μὲν γάρ εἰσι παρὰ τὴν λέξιν, οἱ δὲ ἔξω τῆς λέξεως. ἔστι δὲ τὰ μὲν παρὰ τὴν λέξιν ἐμποιοῦντα τὴν φαντασίαν, ἐξ τὸν ἀριθμόν. ταῦτα δ' ἐστὶν ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, συνθεσις, διαίρεσις, προσῳδία, καὶ σχῆμα λέξεως. τέτρυ δὲ πίστις, ἥτε διὰ τῆς ἐπαγωγῆς, καὶ συλλογισμὸς, οὗ τε ληφθῇ τις ἄλλος, καὶ ὅτι τοσαυταχῶς οὖ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι καὶ λόγοις μὴ ταῦτα δηλώσωμεν. εἰσὶ δὲ παρὰ μὲν τὴν ὁμωνυμίαν, οἱ τοιοῦτοι τῷ λόγῳ. οἷον ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἀπαίδευτοι. τὰ γὰρ ἀποσοματιζόμενα μανθάνουσιν οἱ γραμματικοί. τὸ γὰρ μανθάνειν, ὁμώνυμον, τότε ξυνιέναι χρώμενον τῇ ἐπιστήμῃ ἢ τὸ λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην. καὶ πάλιν ὅτι τὰ ἴσα, ἀγαθὰ, τὰ γὰρ πλέονα ἀγαθὰ, τὰ δὲ κατὰ πλέονα. διῄρηται γὰρ τὸ πλέον, τότ' ἀναγκαῖον ὃ συμβαίνει πολλάκις καὶ ὧδε τῶν κακῶν. ἔστι γὰρ κακόν τι ἀναγκαῖον. καὶ τὰ ἀγαθὰ δὲ πλέονα φαμὲν εἶναι, ἔτι τὸν αὐτὸν καθῆσθαι καὶ ἑστάναι καὶ κάμνειν καὶ ὑγιαίνειν. ὅσπερ γὰρ ἀνίσατο, ἔσυκε, καὶ ὅσπερ ὑγιάζετο, ὑγιαίνει. ἀνίσαται δὲ ὁ καθήμενος ἢ ὑγιάζεται ὁ κάμνων. τὸ γὰρ τὸν κάμνοντα ὁτιοῦν ποιεῖν οὐκ ἀκριβῶς, ἐστὶ μὲν ὅτι ὁ ναῦν κάμνων ἢ καθήμενος, ὅτε δὲ ὃς ἔκαμνε πρότερον. πολλοῦ ὑγιάζετο ἢ καὶ κάμνων ὁ κάμνων, ὑγιαίνει δὲ οὐ κάμνων, ἀλλ' ὁ κάμνων ὁ ναῦν, ἀλλὰ πρότερον. Παρὰ δὲ τὴν ἀμφιβολίαν, οἱ τοιοίδε. τὸ βέλεσθαι λαβεῖν μετὸς πολεμίους. καὶ ἆρ' ὅ τις γινώσκει, ⟨ὅρ⟩ γινώσκει. καὶ μὴ τὸν γινώσκοντα ἢ τὸ γινωσκόμενον, φήσει χειρ ὡς γινώσκοντα σημαίνειν τούτῳ τῷ λόγῳ. ἢ ἆρα ὃ ὁρᾷ τις ⟨ὅρ⟩ ὁρᾷ; ὁρᾷ δὲ τὸν κίονα, ὥστε ὁρᾷ ὁ κίων. ἢ ἆρα ὃ σὺ φὴς εἶναι, ⟨ὅρ⟩ σὺ

⟨ὅρ⟩ σὺ φὴς εἶναι; φὴς ἢ λίθος εἶναι, σὺ ἄρα φὴς λίθος εἶναι. μὴ ἆρα ὅτι σιγῶντα λέγεις; διῄρηται γὰρ ὅτι καὶ τὸ σιγῶντα λέγειν, τό, τε τὸν λέγοντα σιγᾶν, καὶ τὸ τὰ λεγόμενα. εἰσὶ δὲ τρεῖς τρόποι τῶν παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἢ τὴν ἀμφιβολίαν. εἰς μὲν ὅταν ὁ λόγος ἢ τὸνομα κυρίως σημαίνῃ πολεῖν, οἷον ἀετὸς ἢ κύων. εἰς δὲ ὅταν εἰωθότες ὦμεν οὕτω λέγειν. τρίτον δὲ, ὅταν τὸ συντεθὲν πλέω σημαίνῃ, κεχωρισμένον δὲ, ἁπλῶς. οἷον τὸ ἐπίστασθαι γράμματα. ἑκάτερον μὲν γὰρ εἰ ἔτυχεν, ἓν τι σημαίνει, τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὰ γράμματα. ἄμφω δὲ πολεῖν, ἢ τὸ τὰ γράμματα οὕτω ξυνθέμενον ἔχειν, ἢ τῶν γραμμάτων ἄλλον. ἡ μὲν οὖν ἀμφιβολία καὶ ὁμωνυμία, παρὰ τούτους τοὺς τρόπους ἐστί. παρὰ δὲ τὴν συνθεσιν τὰ τοιάδε. οἷον τὸ δύνασθαι καθήμενον βαδίζειν καὶ μὴ γράφοντα γράφειν. ὁ γὰρ τοῦτον σημαίνει, ἐὰν διελὼν τις εἴπῃ καὶ συνθεὶς, ὡς δυνατὸν τὸν καθήμενον βαδίζειν, καὶ μὴ γράφοντα γράφειν, καὶ τοῦδ' ὡσαύτως αὖ ἂν συνθῇ, τὸν μὴ γράφοντα γράφειν. σημαίνει γὰρ αὖ ὡς ἔχει δύναμιν τοῦ μὴ γράφων γράφειν, ἐὰν δὲ μὴ συνθῇ ὅτι ἔχει δύναμιν ὅτε ὁ γράφει τοῦ γράφειν, καὶ μανθάνει νῦν γράμματα, εἶπερ ἐμάνθανεν ἃ ἐπίσταται, ἔστι τὸ ἓν μόνον, δυνάμενον φορεῖν, πολλὰ δύνασθαι φέρειν. Παρὰ δὲ τὴν διαίρεσιν, ὅτι τὰ πέντε δοῦναι δύο καὶ τρία, καὶ πολλὰ καὶ ἄρτια. καὶ τὸ μεῖζον, ἴσον. τοσοῦτον γὰρ καὶ ἔτι πρός. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος διῃρημένος καὶ συγκείμενος, οὐκ ἀεὶ ταυτὸ σημαίνει αὖ δόξειεν. οἷον ἐγώ σε ἔθηκα δοῦλον ὄντα ἐλεύθερον. καὶ τὸν πεντήκοντ' ἀνδρῶν ἕκατον λίπε δῖος Ἀχιλλεύς. Παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν, οἷ μὲν τοῖς, αὖθι γραφῆς διαλεκτικοῖς, οὐ ῥᾴδιον ποιῆσαι λόγον. οἷ δὲ τοῖς γεγραμμένοις καὶ ποιήμασι, μᾶλλον. οἷον καὶ τὸν Ὅμηρον φασί τινες διορθοῦσθαι πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας ὡς ἀτόπως εἰρηκότα, τὸ μὲν οὖν καταπύθεται ὄμβρῳ. λύουσι γὰρ αὐτὸ τῇ προσῳδίᾳ, λέγοντες τὸ οὖ ὀξύτονον. καὶ τὸ πρὶν τὸ φύπνιον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτι οὐκ αὐτὸς ὁ ζεὺς εἶπεν, διδόμεν δὲ οἱ οὖχ ἁρέσθαι, ἀλλὰ ⟨οὐ⟩ φύπνιον φέτελεῖ διδόναι. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα παρὰ τὴν προσῳδίαν ἐστίν. οἱ δὲ παρὰ τὸ σχῆμα ⟨τῆς⟩ λέξεως συμβαίνουσιν, ὅταν τὸ μὴ ταυτὸν ὡσαύ-

τως ἑρμηνεύητε. οἷον, τὸ ἄῤῥεν, θῆλυ, ἢ τὸ θῆλυ, ἄῤῥεν, ἢ τὸ μεταξὺ θάτερον τούτων, ἢ πάλιν τὸ ποσὸν, ποιὸν, ἢ τὸ ποιὸν ποσὸν, ἢ τὸ ποιοῦν πάσχον, ἢ τὸ διακείμενον ποιοῦν, καὶ τὰ ἄλλα ὡς διήρηται πρότερον. ἔστι γὰρ τὸ μὴ, τῶν ποιεῖν ὄν, ὡς τῶν ποιεῖν τι τῇ λέξει σημαίνειν. οἷον τὸ ὑγιαίνειν ὁμοίῳ σχήματι τῇ λέξεως λέγεται τῷ τέμνειν, ἢ οἰκοδομεῖν. καί τοι τὸ μὲν ποιόντι καὶ διακείμενόν πως δηλοῖ, τὸ δὲ ποιεῖν τι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἱ μὲν οὖν πρὰ τὴν λέξιν ἔλεγχοι, ἐκ τούτων τῶν τόπων εἰσί. Τῶν δὲ ἔξω τῆς λέξεως παραλογισμῶν, εἴδη εἰσὶν ἑπτά. ἓν μὲν, παρὰ τὸ συμβεβηκός. δεύτερον δὲ τὸ ἁπλῶς, ἢ μὴ ἁπλῶς, ἀλλὰ πῆ ἢ ποῦ, ἢ ποτὲ, ἢ πρός τι λέγεσθαι. τρίτον δὲ, τὸ παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν. τέταρτον δὲ, τὸ παρὰ τὸ ἑπόμενον. πέμπτον δὲ, τὸ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν. ἕκτον δὲ, τὸ παρὰ τὸ, τὸ μὴ αἴτιον, ὡς αἴτιον τιθέναι. ἕβδομον δὲ, τὸ παρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν.

Οἱ μὲν οὖν παρὰ τὸ συμβεβηκὸς παραλογισμοί εἰσιν, ὅταν ὁμοίως ὁτιοῦν ἀξιωθῇ τῷ πράγματι καὶ τῷ συμβεβηκότι ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ τῷ αὐτῷ πολλὰ συμβέβηκεν, οὐκ ἀνάγκη πᾶσι τοῖς κατηγορουμένοις, καὶ καθ' οὗ κατηγορεῖται ταῦτα πάντα ὑπάρχειν. πάντα γὰρ οὕτως ἔσται ταυτὰ, ὥσπερ φασιν οἱ σοφισταί. οἷον εἰ ὁ Κορίσκος ἕτερος ἀνθρώπου, αὐτὸς αὑτοῦ ἕτερος. ἔστι γὰρ ἄνθρωπος, ἢ εἰ Σωκράτους ἕτερος, ὁ δὲ Σωκράτης ἄνθρωπος, ἕτερον ἀνθρώπου φασὶν ὡμολογηκέναι. διὰ τὸ συμβεβηκέναι οὗ ἕτερον ἔφησεν εἶναι, τοῦτον εἶναι ἄνθρωπον. Οἱ δὲ πρὰ τὸ, τὸ ἁπλῶς τόδε, ἢ πῆ λέγεσθαι καὶ μὴ κυρίως, ὅταν τὸ ἐν μέρει λεγόμενον ὡς ἁπλῶς εἰρημένον ληφθῇ. οἷον εἰ τὸ μὴ ὄν ἐστι δοξαστὸν, ὅτι τὸ μὴ ὄν ἐστιν. οὐ γὰρ ταυτὸν εἶναί τε τι, καὶ εἶναι ἁπλῶς. ἢ πάλιν ὅτι τὸ ὄν οὐκ ἔστιν ὄν, εἰ τῶν ὄντων τι μή ἐστιν. οἷον εἰ μὴ ἄνθρωπος. οὐ γὰρ ταυτὸ μὴ εἶναί τι, καὶ ἁπλῶς μὴ εἶναι. φαίνεται δὲ διὰ τὸ παρεγγὺς τῆς λέξεως καὶ μικρὸν διαφέρειν τὸ εἶναί τι τοῦ εἶναι, καὶ τὸ μὴ εἶναί τι, τοῦ μὴ εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ, παρὰ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς. οἷον εἰ ὁ ἰνδὸς ὅλος μέλας ὤν, λευκός ἐστι τοὺς ὀδόντας, λευκὸς ἄρα καὶ οὐ λευκός ἐστιν.

εἰ ἄμφω

εἰ ἄμφω πῆ, ὅτι ἅμα τὰ ἐναντία ὑπάρξει. τὸ δὲ τοιοῦτον ἐπ' ἐνίων μὴ παντὶ θεωρῆσαι ῥᾴδιον. οἷον εἰ λαβὼν μέλανα εἶναι τὸν αἰθίοπα, τοὺς ὀδόντας, ἔροιτο εἰ λευκός. εἰ οὖν ταύτῃ λευκὸς ὅτι μέλας, καὶ οὐ μέλας, οἴοιτο διειλέχθαι συλλογιστικῶς τελειώσας τὴν ἐρώτησιν. ἐπ' ἐνίων δὲ λανθάνει πολλάκις, ἐφ' ὅσων ὅταν πῆ λέγηται, καὶ τὸ ἁπλῶς δόξειεν ἀκολουθεῖν. καὶ ἐν ὅσοις μὴ ῥᾴδιον θεωρῆσαι, πότερον αὐτῶν κυρίως ἀποδοτέον. γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον ἐν ὅσοις ὁμοίως ὑπάρχει τὰ ἀντικείμενα. δοκεῖ γὰρ ἢ ἄμφω, ἢ μηδέτερον δοτέον ἁπλῶς εἶναι κατηγορεῖν. οἷον εἰ τὸ μὲν ἥμισυ λευκὸν, τὸ δὲ ἥμισυ μέλαν, πότερον λευκὸν ἢ μέλαν. Οἱ δὲ παρὰ τὸ μὴ διωρίσθαι τί ἐστι συλλογισμὸς, ἢ τί ἔλεγχος, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ λόγου γίνονται. ἔλεγχος μὲν γάρ ἐστιν ἀντίφασις τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς μὴ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος, καὶ ὀνόματος μὴ συνωνύμου, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ ψεύσασθαι περί τινος. ἔνιοι δὲ ἀπλῶς πόντες τι τῶν λεχθέντων, φαίνονται ἐλέγχειν. οἷον ὅτι τὸ αὐτὸ διπλάσιον καὶ οὐ διπλάσιον. τὰ γὰρ δύο τοῦ μὲν ἑνὸς διπλάσια, τῶν δὲ τριῶν οὐ διπλάσια. ἢ εἰ τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ διπλάσιον καὶ οὐ διπλάσιον, ἀλλ' οὐ κατὰ ταὐτό. κατὰ μὲν γὰρ τὸ μῆκος, διπλάσιον, κατὰ δὲ τὸ πλάτος, οὐ διπλάσιον. ἢ εἰ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, ἀλλ' οὐχ ἅμα. διόπερ ἐστὶ φαινόμενος ἔλεγχος. ἕλκοι δ' ἄν τις τοῦτον καὶ εἰς τοὺς παρὰ τὴν λέξιν. Οἱ δὲ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, γίνονται μὲν οὕτως καὶ τοσαυταχῶς, ὁσαχῶς ἐνδέχεται τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι. φαίνονται δὲ ἐλέγχειν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι συνορᾷν τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον. Οἱ δὲ παρὰ τὸ ἑπόμενον ἔλεγχος, διὰ τὸ οἴεσθαι ἀντιστρέφειν τὴν ἀκολούθησιν. ὅταν γὰρ τουδὶ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης τόδε ᾖ, καὶ τοῦδε ὄντος, οἴονται καὶ θάτερον εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ὅθεν καὶ αἱ περὶ τὴν δόξαν ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἀπάται γίνονται. πολλάκις γὰρ τὴν χολὴν μέλι ὑπολαμβανόμεν εἶναι, διὰ τὸ ἕπεσθαι τὸ ξανθὸν χρῶμα τῷ μέλιτι. καὶ ἐπεὶ συμβαί-

νει τὴν γῆν ὕσαντος γίνεσθαι διάβροχον, καὶ ἢ διάβροχος, ὑπολαμβανόμεν ὕσαι. τὸ δὲ οὐκ ἀναγκαῖον. ἐν δὲ τοῖς ῥητορικοῖς, αἱ κατὰ τὸ σημεῖον ἀποδείξεις ἐκ τῶν ἑπομένων εἰσί. Βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι ὅτι μοιχὸς, τὸ ἑπόμενον ἔλαβον, ὅτι καλλωπιστὴς, ἢ ὅτι νύκτωρ ὁρᾶται πλανώμενος. πολλοῖς δὲ ταῦτα μὲν ὑπάρχει. τὸ δὲ κατηγορούμενον οὐχ ὑπάρχει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς συλλογιστικοῖς. οἷον ὁ Μελίσσου λόγος, ὅτι ἄπειρον τὸ ἅπαν, λαβὼν τὸ μὲν ἅπαν ἀγένητον. ἐκ γὰρ μὴ ὄντος, οὐδὲν ἂν γενέσθαι. τὸ δὲ γενόμενον, ἐξ ἀρχῆς γενέσθαι. εἰ οὖν μὴ γέγονεν, ἀρχὴν οὐκ ἔχει τὸ πᾶν, ὥστε ἄπειρον. οὐκ ἀνάγκη δὲ τοῦτο συμβαίνειν. οὐ γὰρ εἰ τὸ γενόμενον ἅπαν ἀρχὴν ἔχει, καὶ εἴ τι ἀρχὴν ἔχει, γέγονεν. ὥσπερ οὐδ' εἰ ὁ πυρέττων θερμὸς, ἀνάγκη καὶ τὸν θερμὸν πυρέττειν. ὁ δὲ πρὰ τὸ μὴ αἴτιον, ὡς αἴτιον, ὅταν πρὸς ληφθῇ τὸ ἀναίτιον, ὡς πρὸ ἐκεῖνο γενομένου τοῦ ἐλέγχου. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον συλλογισμοῖς. ἐν τούτοις γὰρ ἀναγκαῖον ἀναρεῖν τι τῶν κειμένων. ἐὰν οὖν καταριθμηθῇ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἐρωτήμασι πρὸ τοῦ συμπεράσματος τὸ συμβαῖνον ἀδύνατον, δόξει πρὰ τοῦτο γίνεσθαι πολλάκις ὁ ἔλεγχος. οἷον ὅτι ψυχὴ καὶ ζωὴ ταυτόν. εἰ γὰρ φθορᾷ γένεσις ἐναντίον, καὶ τῇ τινὶ φθορᾷ ἔσται τις γένεσις. ὁ δὲ θάνατος, φθορά τις καὶ ἐναντίον ζωῇ, ὥστε γένεσις ἡ ζωὴ, καὶ τὸ ζῆν γίνεσθαι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ταυτὸν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωή. οὐ δὴ συλλελόγισται. συμβαίνει γὰρ κἂν μή τις ταυτὸν φῇ τῇ ψυχῇ τῇ ζωὴν, τὸ ἀδύνατον, ἀλλὰ μόνον ἐναντίον, ζωὴν μὴ θανάτῳ, ὄντι φθορᾷ, φθορᾷ δὲ, γένεσιν. ἀσυλλόγιστοι μὲν οὖν ἁπλῶς οὐκ εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, πρὸς δὲ τὸ κείμενον, ἀσυλλόγιστοι. καὶ λανθάνει πολλάκις οὐχ ἧττον αὐτοὺς τοὺς ἐρωτῶντας τὸ τοιοῦτον. οἱ μὲν οὖν πρὰ τὸ ἑπόμενον καὶ πρὰ τὸ μὴ αἴτιον λόγοι, τοιοῦτοί εἰσιν.

Οἱ δὲ παρὰ τὸ τὰ δύο ἐρωτήματα ἐν ποιεῖν, ὅταν λανθάνῃ πλείω ὄντα, καὶ ὡς ἑνὸς ὄντος ἀποδοθῇ ἀπόκρισις μία. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν ῥᾴδιον εἰδεῖν ὅτι πλείω, καὶ ὅτι οὐ δοτέον ἀπόκρισιν. οἷον πότερον ἡ γῆ θάλαττά ἐστιν ἢ οὐρανός. ἐπ' ἐνίων δὲ, ἧττον, καὶ ὡς ἑνὸς ὄντος, ἢ ὁμολογοῦσι τοῦ μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ

μένον, ἢ ἐλέγχεσθαι φαίνονται. οἷον ἆρα οὗτος καὶ οὗτός ἐστι ἄνθρωπος, ὥστε ἄν τις τύπτῃ τοῦτον καὶ τοῦτον, ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπους τυπτήσει. ἢ πάλιν, ὧν τὰ μὲν ἐστιν ἀγαθὰ, τὰ δὲ οὐκ ἀγαθὰ, πάντα ταῦτα ἀγαθὰ ἢ οὐκ ἀγαθά. ὁπότερον γὰρ ἂν φῇ, ἔστι μὲν ὡς ἔλεγχον, ἢ ψεῦδος φαινόμενον δόξειεν ἂν εἰπεῖν. τὸ γὰρ φᾶναι τῶν μὴ ἀγαθῶν εἶναί τι ἀγαθὸν, ἢ τῶν ἀγαθῶν μὴ ἀγαθὸν, ψεῦδος. ὁτὲ δὲ προσληφθέντων τινῶν, καὶ ἔλεγχος γένοιτο ἀληθινός. οἷον εἴ τις δοίη ὁμοίως ἐν καὶ πολλὰ λέγεσθαι. λευκὰ, καὶ γυμνὰ, καὶ τυφλά. εἰ γὰρ τυφλὸν τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, πεφυκὸς δὲ ἔχειν, καὶ τυφλὰ ἔσται τὰ μὴ ἔχοντα, πεφυκότα δὲ ἔχειν. ὅταν οὖν τὸ μὴ ἔχῃ, τὸ δὲ μὴ ἔχῃ, τὰ ἄμφω ἔσται ἢ ὁρῶντα ἢ τυφλὰ, ὅπερ ἀδύνατον. ἢ δὴ οὕτως διαιρετέον τοὺς φαινομένους συλλογισμοὺς καὶ ἐλέγχους, ἢ πάντας ἀνακτέον εἰς τῇ τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν, ἀρχὴν ταύτην ποιησαμένους. ἔστι γὰρ ἅπαντας ἀναλύσαι τοὺς λεχθέντας τρόπους, εἰς τὸν τοῦ ἐλέγχου διορισμόν. πρῶτον μὲν, εἰ ἀσυλλόγιστοι. δεῖ γὰρ ἐκ τῶν κειμένων συμβαίνειν τὸ συμπέρασμα. ὥστε λέγειν ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ μὴ φαίνεσθαι. ἔπειτα καὶ κατὰ μέρη τοῦ διορισμοῦ. τῶν μὲν γὰρ ἐν τῇ λέξει, οἱ μέν εἰσι πρὰ τὸ διττόν. οἷον ἥτε ὁμωνυμία καὶ ὁ λόγος, καὶ ἡ ὁμοιοσχημοσύνη. σύνηθες γὰρ, τὸ πάντα ὡς τὸ δέ τι σημαίνειν. ἡ δὲ σύνθεσις καὶ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ προσῳδία, τὸ μὴ ταυτὸν εἶναι τὸν λόγον ἢ τοὔνομα τὸ διαφέρον. ἔδει δὲ καὶ τοῦτο καθάπερ καὶ τὸ πρᾶγμα ταυτὸν, εἰ μέλλει ἔλεγχος ἢ συλλογισμὸς ἔσεσθαι. οἷον εἰ λώπιον μὴ ἱμάτιον συλλογίζεσθαι, ἀλλὰ λώπιον. ἀληθὲς μὲν γὰρ κἀκεῖνο, ἀλλ' οὐ συλλελόγισται. ἀλλ' ἔτι ἐρωτήματος δεῖ, ὅτι ταυτὸν σημαίνει πρὸς τὸν ζητοῦντα τὸ διατί. Οἱ δὲ πρὰ τὸ συμβεβηκὸς, ὁρισθέντος τοῦ συλλογισμοῦ, φανεροὶ γίνονται. τὸν αὐτὸν γὰρ ὁρισμὸν δεῖ καὶ τοῦ ἐλέγχου γίνεσθαι, πλὴν προσκεῖσθαι τὴν ἀντίφασιν. ὁ γὰρ ἔλεγχος, συλλογισμὸς ἀντιφάσεως. εἰ οὖν μή ἐστι συλλογισμὸς τοῦ συμβεβηκότος, οὐ γίνεται ἔλεγχος. οὐ γὰρ εἰ τούτων ὄντων, ἀνάγκη τόδε εἶναι. τοῦτο δέ ἐστι λευκόν. ἀνάγκη λευκὸν εἶναι διὰ τὸν συλλογισμόν. οὐδ' εἰ τὸ τρίγωνον δυοῖν ὀρθαῖν ἴσας ἔχει, συμβέβηκε δὲ αὐτῷ χρώματι εἶναι,

ἢ πρώτῳ ἢ ἀρχῇ, ὅτι ἀρχὴ ἢ ἀρχὴ, ἢ πρῶτον φιοῦτέμ ὄτιμ. οὐ γὰρ ἡ ἀρχὴ, οὐδ' ἢ πρῶτον, ἀλλ' ἢ τρίγωνον ἡ ἀπόδειξις. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων. ὥστε εἰ ὁ ἔλεγχος συλλογισμός τις, ὃν ἂν εἴη ὁ κατὰ συμβεβηκὸς ἔλεγχος. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο καὶ οἱ τεχνῖται καὶ ὅλως οἱ ὡτιεήμονες ἐῶσι τ' ἀνεπιεημόνων ἐλέγχονται, κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ποιοῦνται τοὺς συλλογισμὰς πρὸς οὓς εἰδότας. οἷδ' οὐ δεῖ διαιρεῖν, ἢ ὁρωτώμενοι διδόασιν, ἢ οὐ διδόντες οἴονται δεδωκέναι. Οἱ δὲ πρὸς τὸ τῇ καὶ ἁπλῶς, ὅτι οὐ κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις καὶ κατάφασις. τοῦ γὰρ τῇ λευκοῦ, τὸ τῇ οὐ λευκόν. τοῦ δ' ἁπλῶς λευκοῦ, τὸ ἁπλῶς ἀ λευκὸν ἀπόφασις. εἰ οὖν δύντος τὸ τῇ εἶν λευκόν, ὡς ἁπλῶς εἰρημένον λαμβάνει, ἀ ποιεῖ ἔλεγχον. φαίνεται δὲ, δοξάζῃ ἄγνοιαν τ' τί ὄτιμ ἔλεγχος. Φανερώτατοι δὲ ποιοῦσιν οἱ πρότερον λεχθέντες πρὸς τὸν τοῦ ἐλέγχου διορισμόν. διὸ καὶ προσηγορεύθησαν οὕτως. πρὸς γὰρ τοῦ λόγου τὴν ἔλεγξιν ἡ φαντασία γίνεται, καὶ διαιρεμένοις, οὕτως κοινὸν ὢν πᾶσι τούτοις θετέον τὴν τοῦ λόγου ἐλλειψιν. Οὔτε πρὸς τὸ λαμβάνειν τὸ γὰρ ἀρχὴ καὶ τὸ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέναι διηλοῖ δεῖ τοῦ ὁρισμοῦ. δεῖ γὰρ τὸ συμπέρασμα τῷ ταῦτα εἶν συμβαίνειν, ὅπερ ἂν ὧν γ' τοῖς αἰτίοις. μὴ πάλιν μὴ ἀριθμουμένου τοῦ δι' ἀρχῆς, ὅπερ ἂν ἔχουσιν οἱ πρὸς τὴν αἴτησιν τ' γ' ἀρχῆ. Οἱ δὲ πρὸς τὸ ἐπόμενον, μέρος εἰσὶ τ' συμβεβηκότος, τὸ γὰρ ἐπόμενον συμβεβηκε, διαφέρει δὲ τοῦ συμβεβηκότος. ὅτι τὸ μὴ συμβεβηκὸς, ἔστιν ἐφ' ἑνὸς μόνου λαβεῖν οἷον ταυτὸν ὂν τὸ ξανθὸν καὶ τὸ μέλι, καὶ τὸ λευκὸν μὴ κύκνον. τὸ δὲ πρὸς τὸ ἐπόμενον, ἀεὶ γ' πλείοσι. τὰ γὰρ ἑνὶ ταὐτῷ ταὐτά, καὶ ἀλλήλοις ἀξιοῦμεν εἶν ταυτά. διὸ γίνεται ὁ πρὸς τὸ ἐπόμενον ἔλεγχος. ἔστι δ' οὐ ψεύστως ἀληθὲς, οἷον αὖ ἡ λευκὸν καὶ τὰ συμβεβηκός. καὶ γὰρ ἡ χιὼν μὴ ὁ κύκνος τῷ λευκῷ ταυτόν. ἢ πάλιν ὡς γ' τῷ Μελίσσου λόγῳ, τὸ αὐτὸ λαμβάνειν εἶν τὸ γεγονέναι καὶ ἀρχὴν ἔχειν, ἢ τὸ, ἴσοις γίνεσθαι ταυτὸ μέγεθος λαμβάνειν. ὅτι γὰρ τὸ γεγονὸς ἔχει ἀρχὴν, καὶ τὸ ἔχον ἀρχὴν, γεγονέναι ἀξιοῖ, ὡς ἄμφω ταυτὰ ὄντα δεῖ ἀρχὴν ἔχειν τὸ γεγονὸς καὶ τὸ πεπερασμένον. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὶ τ' ἴσων γινομένων. εἰ

μένων. εἰ τὰ, τὸ αὐτὸ καὶ ᾧ μέγεθος λαμβάνοντα ἴσα γίνεται, καὶ τὰ ἴσα γινόμενα ᾧ μέγεθος λαμβάνει. ὥστε τὸ ἐπόμενον, λαμβάνει. ἐπεὶ οὖν ὁ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς ἔλεγχος ᾧ τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐλέγχου, φανερὸν ὅτι καὶ ὁ πρὸς τὸ ἐπόμενον. ὡσκεπτέον δὲ καὶ ἄλλως βέλτιον. οἱ δὲ πρὸς τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ᾧ ποιεῖν, ᾧ τῷ μὴ διαρθρᾶν ἡμᾶς, ἢ μὴ διαιρεῖν τὸν λόγον τ' πρότασεως. ἡ γὰρ πρότασίς ὄτιμ ᾧ καθ' ἑνός, ὁ γὰρ αὐτὸς ὅρος ἑνὸς μόνου, καὶ ἁπλῶς τοῦ πράγματος. οἷον ἀνθρώπου, καὶ ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὶ τῶν ἄλλων. εἰ οὖν μία μόνη πρότασις ἡ ᾧ καθ' ἑνὸς ἀξιοῦσα, καὶ ἁπλῶς ἔσαι πρότασις ἡ ταύτῃ ἐρώτησις. ὠδὶ δ' ὁ συλλογισμὸς ἐκ προτάσεων, ὁ δὲ ἔλεγχος συλλογισμός, ἢ ὁ ἔλεγχος ἔσαι ἐκ προτάσεων. εἰ οὖν ἡ πρότασις ᾧ καθ' ἑνός, φανερὸν ὅτι καὶ ὅτου ᾧ τῇ τοῦ ἐλέγχου ἀγνοίᾳ. φαίνεται γὰρ εἶναι πρότασις, ἡ οὐκ οὖσα πρότασις. εἰ μὲν οὖν πλέονων ἀπόκεισιν ὡς πρὸς μίαν ἐρώτησιν, ἔσαι ἔλεγχος, εἰ δὲ μὴ πλέονων ἀλλὰ φαίνεσαι, φαινόμενος ἔλεγχος. ὥστε πάντες οἱ τρόποι τείπουσιν εἰς τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν. οἱ μὲν οὖν πρὸς τὴν λέξιν, ὅτι φαινομένη ἀντίφασις, ὅπερ ἴδιον τοῦ ἐλέγχειν, οἱ δ' ἄλλοι πρὸς τὸν τοῦ συλλογισμοῦ ὅρον. ἡ δ' ἀπάτη γίνεται, τῶν μὲν παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν καὶ τὸν λόγον, ᾧ δὲ μὴ διώασθαι διαιρεῖν τὸ πολλαχῶς λεγόμενον. Ἔνια γὰρ οὐκ εὔπορον διαιρεῖν. οἷον τὸ ᾧ καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ταὐτόν. τῶν δὲ παρὰ τὴν σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν, δοξάζειν μηδὲν οἴεσθαι διαφορᾶν συντιθέμενον ἢ διαιρούμενον τὸν λόγον, καθάπερ ὠδὶ τ' πλείω. ὁμοίως δὲ ἢ ὧν παρὰ τὴν προσῳδίαν. ὁ γὰρ ἄλλο δηλοῖ σημαίνων ἀνιέμενος καὶ ὧν τεινόμενος ὁ λόγος, ἐπ' οὐδενὸς, ἢ οὐκ ὠδὶ πολλῶν. τῶν δὲ πρὸς τὸ σχῆμα, διὰ τὴν ὁμοιότητα δὴ λέξεως. χαλεπὸν γὰρ διαιρεῖν ποῖα ὡσαύτως, καὶ ποῖα ὡς ἑτέρως λέγεται. σχεδὸν γὰρ ὁ τοῦτο διώκων ποιεῖν, ἐγγύς ὄτι τὸ θεωρεῖν τἀληθές. μάλιστα δ' ἐπίσαται συνεπινοεῖν, ὅτι πᾶν τὸ κατηγορούμενον ἑνὸς, ἕν ὑπολαμβάνομεν τὸ δέ τι, καὶ ὡς ᾧ ἓν ἀκούομεν. δεῖ γὰρ ἑνὶ καὶ τῇ οὐσίᾳ μάλιστα δοκεῖ πρέπειν τὸ, τόδε τι καὶ τὸ ᾧ. διὸ καὶ τῶν πρὸς τὸν λέξιν ὅτος ὁ

τρόπος θετέος. πρῶτον μὲν ὅτι μᾶλλον ἡ ἀπάτη γίνεται μετ' ἀλλήλων σκοπουμένοις, ἢ καθ' ἑαυτούς. ἡ μὲν γὰρ μετ' ἄλλου σκέψις διὰ λόγου, ἡ δὲ καθ' αὑτοὺς οὐχ ἧττον δι' αὐτοῦ τοῦ πράγματος. εἶτα καὶ καθ' αὑτοὺς ἀπατᾶσθαι συμβαίνει, ὅταν ὦσι τοῦ λόγου ποιῆται τὴν σκέψιν. ἔτι ἡ μὲν ἀπάτη ἐκ τῆς ὁμοιότητος, ἡ δὲ ὁμοιότης, ἐκ τῆς λέξεως. τῶν δὲ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι διακρίνειν τὸ ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον, καὶ τὸ ἓν καὶ τὰ πολλά. μὴ δὲ τοῖς ποίοις τῶν κατηγορημάτων πάντα ταῦτα καὶ τοῦ πράγματι συμβέβηκεν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν παρὰ τὸ ἑπόμενον. μέρος γάρ τι τοῦ συμβεβηκότος τὸ ἑπόμενον. ἔτι δὲ καὶ ὦσι πολλῶν φαίνεται καὶ ἀξιοῦται οὕτως, εἰ τόδε ἀπὸ τοῦδε μὴ χωρίζεται, μὴ δ' ἀπὸ θατέρου χωρίζεσθαι θάτερον. τῶν δὲ παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ λόγου, καὶ τῶν πρὸς τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς, ἐν τῷ πρὸς μικρὸν ἡ ἀπάτη. ὡς γὰρ οὐδὲν προσσημαῖνον τὸ τί, ἢ πῆ, ἢ τὸ ἁπλῶς ἢ πῶς, ἢ τὸ νῦν, καθόλου συγχωροῦμεν. ὁμοίως δὲ καὶ ὧδε τῶν ἐν ἀρχῇ λαμβανόντων, καὶ τῶν αἰτίων, καὶ ὅσοι τὰ πλείω ἐρωτήματα ὡς ἓν ποιοῦσιν. ἐν ἅπασι γὰρ ἡ ἀπάτη διὰ τὸ πρὸς μικρόν. οὐ γὰρ διακριβοῦμεν οὔτε τῆς προτάσεως, οὔτε τοῦ συλλογισμοῦ τὸν ὅρον, διὰ τὴν περιρημένην αἰτίαν. ἐπεὶ δ' ἔχομεν παρ' ὅσα γίνοντ' οἱ φαινόμενοι συλλογισμοὶ, ἔχομεν καὶ παρ' ὁπόσα οἱ σοφιστικοὶ γίνοιντ' ἂν συλλογισμοὶ καὶ ἔλεγχοι. λέγω δὲ σοφιστικὸν ἔλεγχον, καὶ συλλογισμὸν, οὐ μόνον τὸν φαινόμενον συλλογισμὸν, ἢ ἔλεγχον, μὴ ὄντα δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν ὄντα μὲν, φαινόμενον δὲ οἰκεῖον τοῦ πράγματος. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ μὴ κατὰ τὸ πρᾶγμα ἐλέγχοντες καὶ δεικνύντες ἀγνοοῦντας, ὅπερ ἦν τῆς περιαστικῆς. ἔστι δ' ἡ περιαστικὴ, μέρος τῆς διαλεκτικῆς. αὕτη δὲ δύνατ' συλλογίζεσθαι ψεῦδος, δι' ἄγνοιαν τοῦ διδόντος περὶ τὸ πρᾶγμα τὸν λόγον. οἱ δὲ σοφιστικοὶ ἔλεγχοι, ἂν καὶ συλλογίζωντ' τὴν ἀντίφασιν, οὐ ποιοῦσι δῆλον εἰ ἀγνοεῖ. καὶ γὰρ τὸν εἰδότα ἐμποδίζουσι τούτοις τοῖς λόγοις. ὅτι δὲ ἔχομεν αὐτοὺς, τῇ αὐτῇ μεθόδῳ δῆλον. παρ' ὅσα γὰρ φαίνετ' τοῖς ἀκούουσιν ὡς ἠρωτημένα συλλογίζεσθαι, πρὸς ταῦτα κἂν τῷ ἀπεκρινομένῳ δόξειεν. ὥστε ἔσοντ' συλλογισμοὶ ψευδεῖς διὰ τούτων ἢ πάντων, ἢ ἐνίων.

ὁ γὰρ

ὁ γὰρ μὴ ἐρωτηθεὶς οἴεται δεδωκέναι, κἂν ἐρωτηθεὶς εἴη. πλὴν ἐπί γε τινῶν ἅμα συμβαίνει προσερωτᾶν τὸ ἐνδέες, καὶ τὸ ψεῦδος ἐμφανίζειν. οἷον ἐν τοῖς πρὸς τὴν λέξιν καὶ τὸν σολοικισμόν. εἰ οὖν οἱ παραλογισμοὶ τῆς ἀντιφάσεως πρὸς τὸν φαινόμενον ἔλεγχόν εἰσι, δῆλον ὅτι πρὸς τοσαῦτα ἂν καὶ τῶν ψευδῶν εἴησαν συλλογισμοὶ, παρ' ὅσα καὶ ὁ φαινόμενος ἔλεγχος. ὁ δὲ φαινόμενος πρὸς τὰ μόρια τοῦ ἀληθινοῦ. ἑκάστου γὰρ ἐκλείποντος, φανείη ἂν ἔλεγχος. οἷον ὁ παρὰ τὸ μὴ συμβαῖνον διὰ τὸν λόγον, ὁ εἰς τὸ ἀδύνατον, καὶ ὁ τὰς δύο ἐρωτήσεις μίαν ποιῶν παρὰ τὴν πρότασιν, καὶ ἀντὶ τοῦ καθ' αὑτὸ, ὁ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὸ τούτου μόριον, ὁ παρὰ τὸ ἑπόμενον. ἔτι τὸ μὴ ὦσι τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὧδε τοῦ λόγου συμβαίνειν. εἶτ' ἀντὶ τοῦ καθόλου τὴν ἀντίφασιν, καὶ κατὰ ταὐτὸ, καὶ πρὸς ταὐτὸ, καὶ ὡσαύτως. παρά τε τὸ ἐπί τι, ἢ παρ' ἕκαστον τούτων, ἁμαρτάνει. ἔτι παρὰ τὸ ἐναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ, τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν. ὥστε ἔχοιμεν ἂν παρ' ὅσα γίνονται οἱ παραλογισμοί. παρὰ πλείω μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἶεν, πρὸς δὲ τὰ εἰρημένα ἔσονται πάντες. Ἔστι δὲ ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος, οὐχ ἁπλῶς ἔλεγχος, ἀλλὰ πρός τινα. καὶ ὁ συλλογισμὸς ὡσαύτως. ἂν μὲν μὴ λαβῇ, ὅ, τε παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἓν σημαίνειν, καὶ ὁ παρὰ τὴν ὁμοιοσχημοσύνην τὸ μόνον τόδε, καὶ οἱ ἄλλοι ὡσαύτως, οὔτε ἔλεγχοι, οὔτε συλλογισμοὶ ἔσονται, οὐδ' ἁπλῶς, οὔτε πρὸς τὸν ἐρωτώμενον. ἐὰν δὲ λάβωσι πρὸς μὴ τὸν ἐρωτώμενον, ἔσονται, ἁπλῶς δὲ, οὐκ ἔσονται. οὐ γὰρ ἓν σημαῖνον εἰλήφασιν, ἀλλὰ φαινόμενον, καὶ πρὸς τοῦδε. Παρ' ὁ πόσα δὲ ἐλέγχονται οἱ ἐλεγχόμενοι, οὐ δεῖ πειρᾶσθαι λαμβάνειν, ἄνευ τῆς τῶν ὄντων ὠσήμης ἁπάντων. οὐδὲν δ' οὐδεμιᾶς ἐστι τέχνης. ἄπειροι γάρ εἰσιν αἱ ὠσῆμαι. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ αἱ ἀποδείξις. ἔλεγχοι δέ εἰσι καὶ ἀληθεῖς. ὅσα γάρ ἐστιν ἀποδεῖξαι, ἔστι καὶ ἐλέγξαι, τὸν θέμενον τὴν ἀντίφασιν τοῦ ἀληθοῦς. οἷον εἰ σύμμετρον τὴν διάμετρον ἔθηκεν, ἐλέγξειεν ἂν τις τῇ ἀποδείξει, ὅτι ἀσύμμετρος. ὥστε πάντων δεήσει ὠσήμονα εἶναι. οἱ μὲν γὰρ ἕπονται παρὰ τὰς ἐν γεωμετρίᾳ ἀρχὰς, καὶ τὰ τούτων συμπεράσματα, οἱ δὲ παρὰ τὰς ἐν ἰατρικῇ, οἱ δὲ παρὰ

τὰς τῶν ἄλλων ὑπὸ σημῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ ψευδεῖς ἔλεγχοι ὁμοίως ἂν εἶεν ἐν ἀπείροις. καθ' ἑκάστην γὰρ τέχνην ἔστι ψευδὴς συλλογισμός. οἷον κατὰ γεωμετρίαν ὁ γεωμετρικὸς, καὶ κατὰ ἰατρικὴν, ὁ ἰατρικός. λέγω δὲ τὸ κατὰ τέχνην τὸ κατὰ τὰς ἐκείνης ἀρχάς. δῆλον οὖν ὅτι οὐ πάντων τῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ τῶν παρὰ τὴν διαλεκτικὴν ληπτέον τοὺς τόπους. οὗτοι γὰρ κοινοὶ πρὸς ἅπασαν τέχνην καὶ δύναμιν. καὶ τὸν μὴ καθ' ἑκάστην ὑπὸ σημῶν ἔλεγχον τοῦ ὑπὸ σημονός ἐστι θεωρεῖν, εἴ τε μὴ ὢν φαίνεται, εἴτε ἔστι, καὶ διατί. τὸν δὲ ἐκ τῶν κοινῶν καὶ ὑπ' οὐδεμίαν τέχνην, τοῦ διαλεκτικοῦ. εἰ γὰρ ἔχομεν ὃς ὧν οἱ ἔνδοξοι συλλογισμοὶ περὶ ὁτιοῦν, ἔχομεν ὃς ὧν οἱ ἔλεγχοι. ὁ γὰρ ἔλεγχός ἐστιν ἀντιφάσεως συλλογισμός. ὥστε ἢ εἷς ἢ δύο συλλογισμοὶ ἀντιφάσεως, ἔλεγχός ἐστιν, ἔχομεν ἄρα παρ' ὁπόσα πάντες εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι. εἰ δὲ τοῦτ' ἔχομεν, καὶ τὰς λύσεις ἔχομεν. αἱ γὰρ τούτων ἐνστάσεις, λύσεις εἰσίν. ἔχομεν δὲ παρ' ὁπόσα γίνονται, καὶ τοὺς φαινομένους. φαινομένους δὲ οὐχ ὁτωοῦν, ἀλλὰ τοῖς τοιοῖσδε. ἀόριστα γάρ ἐστιν ἐάν τις σκοπῇ, παρ' ὁπόσα φαίνονται τοῖς τυχοῦσιν. ὥστε φανερὸν, ὅτι τοῦ διαλεκτικοῦ ἐστι τὸ δύνασθαι λαβεῖν παρ' ὁπόσα γίνεται διὰ τῶν κοινῶν, ἢ ὢν ἔλεγχος, ἢ φαινόμενος ἔλεγχος, ἢ διαλεκτικὸς, ἢ φαινόμενος διαλεκτικὸς ἢ πειραστικός. οὐκ ἔστι δὲ διαφορὰ τῶν λόγων ἣν λέγουσί τινες, τὸ εἶναι τοὺς μὲν πρὸς τοὔνομα λόγους, τοὺς δὲ πρὸς τὴν διάνοιαν. ἄτοπον γὰρ τὸ ὑπολαμβάνειν, ἄλλους μὲν εἶναι πρὸς τοὔνομα λόγους, ἑτέρους δὲ πρὸς τὴν διάνοιαν, ἀλλ' οὐ τοὺς αὐτούς. τί γάρ ἐστι τὸ μὴ πρὸς τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἢ ὅταν μὴ χρῆται τῷ ὀνόματι οἰόμενος ἐρωτᾶσθαι, ἐφ' ᾧ ὁ ἐρωτώμενος ἔδωκε. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτό ἐστι καὶ πρὸς τοὔνομα. τὸ δὲ πρὸς τὴν διάνοιαν, ὅταν ἐφ' ᾧ ἔδωκεν διανοηθείς. εἰ δέ τις πλείω σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος οἴοιτο ἓν σημαίνειν, καὶ ὁ ἐρωτῶν καὶ ὁ ἐρωτώμενος, οἷον ἴσως τὸ ὄν, ἢ τὸ ἓν πολλὰ σημαίνει. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποκρινόμενος, καὶ ὁ ἐρωτῶν Ζήνων, ἓν οἰόμενος εἶναι, ἠρώτησε, καὶ ἔστιν ὁ λόγος, ὅτι ἓν πάντα, οὗτος πρὸς τοὔνομά ἐστιν, ἢ πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ ἐρωτωμένου διειλεγμένος. εἰ δέ γέ τις πολλὰ οἴετο σημαίνειν, δῆλον

ὅτι οὐ

ὅτι οὐ πρὸς τὴν διάνοιαν. πρῶτον μὲν γὰρ περὶ τοὺς τοιούτους ἐστὶ λόγους τοὺς πρὸς τοὔνομα, καὶ τὴν διάνοιαν, ὅσοι πλείω σημαίνουσιν. εἶτα περὶ ὀντιναοῦν ἐστιν. οὐ γὰρ ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ τὸ πρὸς τὴν διάνοιαν εἶναι, ἀλλ' ἐν τῷ τὸν ἀποκρινόμενον ἔχειν πῶς πρὸς τὰ δεδομένα. εἶτα πρὸς τοὔνομα ἐνδέχεται πάντας αὐτοὺς εἶναι. τὸ γὰρ πρὸς τοὔνομα, τὸ μὴ πρὸς τὴν διάνοιαν εἶναί ἐστιν ἐνταῦθα. εἰ γὰρ μὴ πάντες, ἔσονταί τινες ἕτεροι, οἳ οὔτε πρὸς τοὔνομα, οὔτε πρὸς τὴν διάνοιαν. οἱ δέ φασι πάντας, καὶ διαιροῦνται, ἢ πρὸς τοὔνομα ἢ πρὸς τὴν διάνοιαν εἶναι πάντας, ἄλλους δ' οὔ. ἀλλὰ μὴν ὅσοι συλλογισμοί εἰσι παρὰ τὸ πλεοναχῶς, τούτων εἰσί τινες οἱ παρὰ τοὔνομα. ἀτόπως μὲν γὰρ εἴρηται τὸ παρὰ τοὔνομα φαῖναι πάντας τοὺς παρὰ τὴν λέξιν. ἀλλ' οὖν εἰσί τινες παραλογισμοί, οὐ τοῦ τὸν ἀποκρινόμενον, πρὸς τούτου ἔχειν πῶς, ἀλλὰ τῷ τοιόνδε ἐρώτημα τὸν λόγον αὐτὸν ἔχειν, ὃ πλείω σημαίνει. ὅλως τε ἄτοπον τὸ περὶ ἐλέγχου διαλέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ πρότερον περὶ συλλογισμοῦ. ὁ γὰρ ἔλεγχος, συλλογισμός ἐστιν. ὥστε χρὴ καὶ περὶ συλλογισμοῦ πρότερον, ἢ περὶ ψευδοῦς ἐλέγχου. ἔστι γὰρ ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος, φαινόμενος συλλογισμὸς ἀντιφάσεως. διὸ ἢ ἐν τῷ συλλογισμῷ ἐστὶ τὸ αἴτιον, ἢ ἐν τῇ ἀντιφάσει (προσκεῖσθαι γὰρ δεῖ τὴν ἀντίφασιν) ὁτὲ δ' ἐν ἀμφοῖν, ἂν ᾖ φαινόμενος ἔλεγχος. ἔστι δὲ ὁ μὲν τοῦ σιγῶντα λέειν, ἐν τῇ ἀντιφάσει οὐκ ἐν τοῦ συλλογισμῷ. ὁ δὲ ἃ μὴ ἔχει τὶς δοίη ἂν ἐν ἀμφοῖν. ὁ δὲ ὅτι Ὁμήρου ποίησις σχῆμα διὰ τοῦ κύκλου, ἐν τοῦ συλλογισμῷ, ὁ δὲ ἐν μηδετέρῳ ἀληθὴς συλλογισμός. ἀλλὰ δὴ ὅθεν ὁ λόγος ἦλθε. πότερον οἱ ἐν τοῖς μαθήμασι λόγοι, πρὸς τὴν διάνοιαν εἰσιν ἢ οὔ. καὶ εἴ τι δοκεῖ πολλὰ σημαίνειν τὸ τρίγωνον, καὶ ἔδωκε μὴ ὡς τοῦτο τὸ σχῆμα ἐφ' οὗ συνεπεράνατο ὅτι δύο ὀρθαὶ, πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν οὗτος διείλεκται, τὴν ἐκείνου ἢ οὔ. Ἔτι εἰ πολλὰ μὲν σημαίνει τοὔνομα, ὁ δὲ μὴ νοεῖ, μὴ δὲ οἴεται, πῶς οὗτος, πρὸς τὴν διάνοιαν διείλεκται, ἢ πῶς δεῖ ἐρωτᾶν, πλὴν διδόναι διαίρεσιν. εἴτε ἐρωτήσειέ τις, εἰ ἔστι σιγῶντα λέγειν, ἢ οὔ. ἢ ἔστι μὲν ὡς, οὔ ἐστι δ' ὡς, ναί, εἰ δή τις δοίη μηδαμῶς. ὁ δὲ διαλεχθείη, ἄρ'

ὀ πρὸς τὴν διάνοιαν διείλεκται. καίτοι οὗτος ὁ λόγος δοκεῖ τῶν πρὰ τοὔνομα εἶναι. οὐκ ἄρα ἐστὶ γένος τι λόγων τὸ πρὸς τὴν διάνοιαν. ἀλλ' οἱ μὲν τῶν πρὸς τοὔνομά εἰσι, καὶ τοιοῦτοι οὐ πάντες, οὐχ ὅτι οἱ ἔλεγχοι, ἀλλ' οὐδ' οἱ φαινόμενοι ἔλεγχοι. εἰσὶ γὰρ καὶ μὴ πρὰ τὴν λέξιν φαινόμενοι ἔλεγχοι. οἷον οἱ πρὰ τὸ συμβεβηκὸς καὶ ἕτεροι. εἰδέ τις ἀξιοῖ διαιρεῖν, ὅτι λέγω δὲ σιγῶντα λέγειν, τὰ μὲν ὡδὶ, τὰ δ' ὡδὶ, ἀλλὰ οὐκ ἐστὶ πρῶτον μὴ ἄτοπον, τὸ ἀξιοῦν. ἐνίοτε γὰρ οὐ δοκεῖ τὸ ἐρωτώμενον πολλαχῶς ἔχειν. ἀδύνατον δὲ διαιρεῖν ὃ μὴ οἴεται. ἔπειτα τὸ διδάσκειν, τὶ ἄλλο ἔσται. φανερὸν γὰρ ποιήσει πῶς ὡς ἔχει, τοῦ μήτε ἐπεσκεμμένῳ, μήτε εἰδότι μήτε ὑπολαμβάνοντι, ὅτι ἄλλο ἄλλως λέγετε. Ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς μὴ διπλοῖς τὶ κωλύει οὐκ ποιεῖν; ὡς ἆρα ἴσαι αἱ μονάδες ταῖς δυσὶν ἐν τοῖς τέσσαρσιν; εἰσὶ δὲ δυάδες αἱ μὲν ὡδὶ ἐνοῦσαι, αἱ δὲ ὡδί. καὶ ἆρα τῶν ἐναντίων μία ὑπόθεσιν ἢ οὔ; ἔστι δ' ἐναντία τὰ μὲν γνωστὰ, τὰ δ' ἄγνωστα, ὥστ' ἔοικεν ἀγνοεῖν ὁ οὐκ ἀξιῶν, ὅτι ἕτερον τὸ διδάσκειν τοῦ διαλέγεσθαι. καὶ ὅτι δεῖ τὸν μὴ διδάσκοντα μὴ ἐρωτᾷν, ἀλλ' αὐτὸν δῆλα ποιεῖν, τὸν δ' ἐρωτᾷν. ἔτι τὸ φᾶναι ἢ ἀποφᾶναι ἀξιοῦντος, οὐ δεικνύντος ἐστὶν, ἀλλὰ πεῖραν λαμβάνοντος. ἡ γὰρ πειρασική ἐστι διαλεκτική τις. διὸ καὶ περὶ πάντων ὑπόσκοπεῖ καὶ θεωρεῖ, οὐ τὸν εἰδότα, ἀλλὰ τὸν ἀγνοοῦντα, καὶ προσποιούμενον. Ὁ μὲν οὖν κατὰ τὸ πρᾶγμα θεωρῶν τὰ κοινὰ, διαλεκτικός ἐστιν, ὁ δὲ τοῦτο φαινομένως ποιῶν, σοφιστικός. καὶ συλλογισμὸς ἐριστικὸς καὶ σοφιστικός ἐστιν. εἷς μὲν ὁ φαινόμενος συλλογισμὸς, περὶ ὧν ἡ διαλεκτικὴ, πειρασική ἐστι, κἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ συμπέρασμα. τοῦ γὰρ διατὶ ἀπατητικός ἐστι. καὶ ὅσοι μὴ ὄντες κατὰ τὴν ἑκάστου μέθοδον παραλογισμοὶ, δοκοῦσιν εἶναι κατὰ τὴν τέχνην. τὰ γὰρ ψευδογραφήματα, οὐκ ἐριστικά. κατὰ γὰρ τὰ ὑπὸ τὴν τέχνην οἱ παραλογισμοί. οὐδέ γε εἴ τί ἐστι ψευδογράφημα, περὶ ἀληθές. οἷον τὸν Ἱπποκράτους, καὶ ὁ τετραγωνισμὸς ὁ διὰ τῶν μηνίσκων. ἀλλ' ὡς ὁ Βρύσων ἐτετραγώνιζε τὸν κύκλον. εἰ καὶ τετραγωνίζετε ὁ κύκλος, ἀλλ' ὅτι οὐ κατὰ τὸ πρᾶγμα, διὰ οὐκ σοφιστικὸς, ὥστε ὅ, τε περὶ τῶνδε φαινόμενος

συλλο-

συλλογισμὸς, κἂν ᾖ συλλογισμὸς, ἐριστικὸς λόγος. φαινόμενος γάρ ἐστι κατὰ τὸ πρᾶγμα. ὥστ' ἀπατητικὸς καὶ ἄδικος. ὥσπερ γὰρ ἡ ἐν ἀγῶνι ἀδικία εἶδός τι ἔχει, καὶ ἔστιν ἀδικομαχία τὶς, οὕτως ἡ ἐναντιολογία, ἀδικομαχία ἢ ἐριστική ἐστιν. ἐκεῖτε γὰρ οἱ πάντας νικᾶν προαιρούμενοι, πάντων ἅπτονται, καὶ ἐνταῦθα οἱ ἐριστικοί. οἱ μὲν οὖν τῆς νίκης αὐτῆς χάριν τοιοῦτοι, ἐριστικοὶ ἄνθρωποι καὶ φιλέριδες δοκοῦσιν εἶναι, οἱ δὲ δόξης χάριν τῆς εἰς χρηματισμὸν, σοφιστικοί. ἡ γὰρ σοφιστικὴ, ἔστιν ὥσπερ εἴπομεν, χρηματιστική τις ἀπὸ σοφίας φαινομένης. διὸ φαινομένης ἀποδείξεως ἐφίενται. καὶ τῶν λόγων τῶν αὐτῶν μέν εἰσιν οἱ φιλέριδες καὶ σοφισταὶ, ἀλλ' οὐ τῶν αὐτῶν ἕνεκεν. καὶ λόγος ὁ αὐτὸς μὴ ἔσται σοφιστικὸς, καὶ ἐριστικὸς, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτὸ, ἀλλ' ἡ μὲν νίκης φαινομένης, ἐριστικὸς, ἡ δὲ σοφίας, σοφιστικός. καὶ γὰρ ἡ σοφιστικὴ, ἔστι φαινομένη σοφία τὶς, ἀλλ' οὐκ οὖσα. Ὁ δὲ ἐριστικὸς, ἐστί πως οὕτως ἔχων πρὸς τὸν διαλεκτικὸν, ὡς ὁ ψευδογράφος πρὸς τὸν γεωμετρικόν. ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν τῇ διαλεκτικῇ παραλογίζονται, καθάπερ καὶ ὁ ψευδογράφος τὸν γεωμέτρην, ἀλλ' ὁ μὴ οὐκ ἐριστικὸς, ὅτι ἐκ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν συμπερασμάτων τῶν ὑπὸ τὴν τέχνην ψευδογραφεῖ, ὁ δὲ ὑπὸ τῆς διαλεκτικήν. περὶ μὴ τὰ ἄλλα ὅτι ἐριστικός ἐστι, δῆλον. οἷον ὁ τετραγωνισμὸς, ὁ μὲν διὰ τῶν μηνίσκων, οὐκ ἐριστικὸς, ὁ δὲ Βρύσωνος, ἐριστικός. καὶ τὸν μὴ οὐκ ἔστι μετενεγκεῖν, ἀλλ' ἢ πρὸς γεωμετρίαν μόνον, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἰδίων εἶναι ἀρχῶν, τὸν δὲ πρὸς πολλοὺς, ὅσοι μὴ ἴσασι τὸ δυνατὸν ἐν ἑκάστῳ, καὶ τὸ ἀδύνατον. ἁρμόσει γάρ. ἢ ὡς Ἀντιφῶν ἐτετραγώνιζεν, ἢ εἴ τις μὴ φαίη βέλτιον εἶναι, ἀπὸ δείπνου περὶ πατεῖν, διὰ τὸν Ζήνωνος λόγον, οὐκ ἰατρικός. κοινὸς γάρ. εἰ μὲν οὖν πάντη ὁμοίως εἶχεν ὁ ἐριστικὸς πρὸς τὸν διαλεκτικὸν τῷ ψευδογράφῳ πρὸς τὸν γεωμέτρην, οὐκ ἂν ἦν περὶ ἐκείνων ἐριστικός. νῦν δ' οὐκ ἔστιν ὁ διαλεκτικὸς περὶ γένος τὶ ὡρισμένον, οὐδὲ δεικτικὸς οὐδενὸς, οὐδὲ τοιοῦτος οἷος ὁ καθόλου. οὔτε γάρ ἐστιν ἅπαντα ἐν ἑνί τινι γένει, οὔτε εἰ εἴη, οἷόν τε ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς εἶναι τὰ ὄντα. ὥστε οὐδεμία τέχνη, τῶν δεικνυουσῶν τινα φύσιν ἐρωτηματική ἐστιν. οὐ γὰρ ἔξεστιν ὁποτερονοῦν

τῶν μορίων δοῦναι. συλλογιστικὸς γὰρ οὐ γίνεται ἐξ ἀμφοῖν. ἡ δὲ διαλεκτικὴ, ἐρωτηματική ἐστιν. εἰ δ' ἐδείκνυεν, εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ τά γε πρῶτα καὶ τὰς οἰκείας ἀρχὰς οὐκ ἂν ἠρώτα. μὴ διδόντος γὰρ, οὐκ ἂν ἔτι εἶχεν ἐξ ὧν ἔτι διαλέξεται πρὸς τὴν ἐνστασιν. Ἡ δὲ αὐτὴ καὶ πειρασικὴ. οὐδὲ γὰρ ἡ πειρασικὴ τοιαύτη ἐστὶν οἵα ἡ γεωμετρία. ἀλλ' ἢν ἂν ἔχοι καὶ μὴ εἰδώς τις. ἔξεστι γὰρ πεῖραν λαβεῖν, καὶ τὸν μὴ εἰδότα τὸ πρᾶγμα τοῦ μὴ εἰδότος. εἴπερ καὶ δίδωσιν, οὐκ ἐξ ὧν οἶδεν, οὐδὲ ἐκ τῶν ἰδίων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἑπομένων ὅσα τοιαῦτά ἐστιν, ἃ εἰδότα μὲν, οὐδὲν κωλύει μὴ εἰδέναι τὴν τέχνην, μὴ εἰδότα δὲ, ἀνάγκη ἀγνοεῖν. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐθενὸς ὡρισμένου ἡ πειρασικὴ ὠνεστήμη ἐστί. διὸ καὶ περὶ πάντων ἐστὶ, πᾶσαι γὰρ αἱ τέχναι χρῶνται καὶ κοινοῖς τισι. διὸ πάντες καὶ οἱ ἰδιῶται τρόπον τινὰ χρῶνται τῇ διαλεκτικῇ καὶ πειρασικῇ. πάντες γὰρ μέχρι τινὸς ἐγχειροῦσιν ἀνακρίνειν τοὺς ἐπαγγελλομένους. ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κοινά. ταῦτα γὰρ οὐδὲν ἧττον ἴσασιν αὐτοὶ, κἂν δοκῶσι λίαν ἔξω λέγειν. ἐλέγχουσιν οὖν ἅπαντες. ἀτέχνως γὰρ μετέχουσι τούτου, οὗ ἐντέχνως ἡ διαλεκτική ἐστι, καὶ ὁ τέχνῃ συλλογιστικῇ πειρασικὸς, διαλεκτικός. ἐπεὶ δέ ἐστι πολλὰ μὴ ταῦτα καὶ κατὰ πάντων, οὐ τοιαῦτα δὲ ὥστε φύσιν τινὰ εἶναι καὶ γένος, ἀλλ' οἷον αἱ ἀπαρφάσεις, τὰ δ' οὐ τοιαῦτα, ἀλλὰ ἴδιά ἐστιν, ἐκ τούτων περὶ ἁπάντων πεῖραν λαμβάνειν, καὶ εἶναι τέχνην τινά. καὶ μὴ τοιαύτην εἶναι, οἷαι αἱ δεικνύουσαι. διόπερ ὁ ἐριστικὸς, οὐκ ἔστιν οὕτως ἔχων πάντη, ὡς ὁ ψευδογράφος. οὐ γάρ ἐστι παραλογιστικὸς ἐξ ὡρισμένου τινὸς γένους ἀρχῶν, ἀλλὰ περὶ πᾶν γένος ἔσται ὁ ἐριστικός. τρόποι μὴ οὖν εἰσιν οὗτοι τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων. Ὅτι δέ ἐστι τοῦ διαλεκτικοῦ τὸ θεωρῆσαι περὶ τούτων καὶ δύνασθαι ταῦτα ποιεῖν, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. ἡ γὰρ περὶ τὰς προτάσεις μέθοδος, ἅπασαν ἔχει ταύτην τὴν θεωρίαν. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐλέγχων εἴρηται τῶν φαινομένων, περὶ δὲ τοῦ ψευδόμενόν τι δεῖξαι, καὶ τὸν λόγον εἰς ἄδοξον ἀγαγεῖν. τοῦτο γὰρ ἦν δεύτερον τοῦ σοφιστικῆς προαιρέσεως, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ πυνθάνεσθαί πως καὶ διὰ τοῦ ἐρωτήσεως συμβαίνει μάλιστα, τὸ γὰρ πρὸς μηθὲν ὁρίσαντα

σαντα κείμενον ἐρωτᾶν, θηρευτικόν ἐστι τούτων. εἰκῇ γὰρ λέγοντες, ἁμαρτάνουσι μᾶλλον. εἰκῇ δὲ λέγουσιν, ὅταν μηθὲν ᾖ προκείμενον, τό, τε ἐρωτᾶν πολλὰ, κἂν ὡρισμένον ᾖ πρὸς ὃ διαλέγοντες, καὶ τὸ τὰ δοκοῦντα λέγειν ἀξιοῦν, ποιεῖ τινα εὐπορίαν τοῦ εἰς ἄδοξον ἀγαγεῖν ἢ ψεῦδος. ἐάν τε ἐρωτώμενος φῇ ἢ ἀποφῇ τούτων τὶ ἄγειν πρὸς ἃ ὠνεχειρήματος εὐπορεῖ. δύναται δὲ νῦν ἧττον κακουργεῖν διὰ τούτων, ἢ πρότερον. ἀπαιτοῦνται γάρ τι τοῦτο πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ. στοιχεῖον δὲ τοῦ τυχεῖν ἢ ψεύδους τινὸς ἢ ἀδόξου, τὸ μηδεμίαν εὐθὺς ἐρωτᾶν θέσιν, ἀλλὰ φάσκειν ἐρωτᾶν μαθεῖν βουλόμενον. χώραν γὰρ ἐγχειρήματος ἡ σκέψις ποιεῖ. Πρὸς δὲ τὸ ψευδόμενον δεῖξαι, ἴδιος τόπος ὁ σοφιστικὸς, τὸ ἄγειν πρὸς τοιαῦτα, πρὸς ἃ εὐπορεῖ λόγων. ἔσται δὲ καὶ καλῶς καὶ μὴ καλῶς τοῦτο ποιεῖν, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. πάλιν πρὸς τὸ παράδοξα λέγειν, σκοπεῖν ἔκ τινος γένους ὁ διαλεγόμενος, εἶτα ἐρωτᾶν ὃ τοῖς πολλοῖς οὗτοι λέγουσι παράδοξον. ἔστι γὰρ ἑκάστοις τὶ τοιοῦτον. στοιχεῖον δὲ τούτων, τὸ τὰς ἑκάστων εἰληφέναι θέσεις ἐν ταῖς προτάσεσι. λύσις δὲ καὶ τούτων ἡ προσήκουσα φέρετε, τὸ ἐμφανίζειν, ὅτι οὐ διὰ τὸν λόγον συμβαίνει τὸ ἄδοξον. ἀεὶ δὲ τοῦτο καὶ βούλεται ὁ ἀγωνιζόμενος. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν βουλήσεων καὶ ἐκ τῶν φανερῶν δοξῶν, οὐ γὰρ ταυτὰ βούλονταί τε καὶ φασὶν, ἀλλὰ λέγουσι μὲν τοῦ εὐσχημονεστάτου τῶν λόγων. βούλονται δὲ τὰ φαινόμενα λυσιτελεῖν. οἷον, τεθνᾶναι καλῶς μᾶλλον, ἢ ζῆν ἡδέως φασὶ δεῖν, καὶ πένεσθαι δικαίως μᾶλλον, ἢ πλουτεῖν αἰσχρῶς. βούλονται δὲ τἀναντία. τὸν μὲν οὖν λέγοντα κατὰ τὰς βουλήσεις, εἰς τὰς φαινομένας δόξας ἀκτέον, τὸν δὲ κατὰ ταύτας, εἰς τὰς ἀποκεκρυμμένας. ἀμφοτέρως γὰρ ἀναγκαῖον παράδοξα λέγειν, ἢ γὰρ πρὸς τὰς φανερὰς, ἢ πρὸς τὰς ἀφανεῖς δόξας ἐροῦσιν ἐναντία. πλεῖστος δὲ τόπος ἐστὶ τοῦ ποιεῖν παράδοξα λέγειν. ὥσπερ καὶ ὁ Καλλικλὴς ἐν τῷ γοργίᾳ γέγραπται λέγων. καὶ οἱ ἀρχαῖοι δὲ πάντες ᾤοντο συμβαίνειν, πρὰ τὸ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ τὸν νόμον. ἐναντία γὰρ εἶναι φύσιν καὶ νόμον, καὶ τὴν δικαιοσύνην κατὰ τὸν νόμον μὲν εἶναι καλὸν, κατὰ φύσιν δὲ οὐ καλόν. δεῖ οὖν πρὸς μὴ τὸν εἰπόντα κατὰ φύσιν, κατὰ νόμον ἀπαντᾶν, πρὸς δὲ τὸν

κατὰ νόμον, ὧν τὴν φύσιν ἄγειν. ἀμφοτέρως γὰρ ἔνεστι παραδόξα λέγειν. ὧν δὲ τὸ μὲν κατὰ φύσιν αὐτοῖς, τὸ ἀληθὲς, τὸ δὲ κατὰ νόμον, τὸ τοῖς πολλοῖς δοκοῦν. ὥστε δῆλον ὅτι κἀκεῖνοι καθάπερ καὶ οἱ νῦν, ἢ ἐλέγξαι ἢ παράδοξα λέγειν τὸν ἀποκρινόμενον ἐπεχείρουν ποιεῖν. Ἔνια δὲ τῶν ἐρωτημάτων, ἔχει τὸ ἀμφοτέρως ἄδοξον ἔνεστι τὴν ἀπόκρισιν. οἷον πότερον τοῖς σοφοῖς ἢ τῷ πατρὶ δεῖ πείθεσθαι, καὶ τὰ συμφέροντα πράττειν, ἢ τὰ δίκαια, καὶ ἀδικεῖσθαι αἱρετώτερον, ἢ ἀδικεῖν. δεῖ δὲ ἄγειν εἰς τὰ τοῖς πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἐναντία. ἐὰν μὲν λέγῃ τὶς ὡς οἱ περὶ τοὺς λόγους, εἰς τὰ τοῖς πολλοῖς. ἐὰν δὲ ὡς οἱ πολλοὶ, ὧν τὰ τοῖς σοφοῖς. φασὶ γὰρ οἱ μὲν δὲ ἀνάγκης τὸν εὐδαίμονα δίκαιον ἔνεστι, τοῖς δὲ πολλοῖς ἄδοξον, τὸ, βασιλέα μὴ εὐδαιμονεῖν. ἔστι δὲ τὸ εἰς τὸ οὕτω τὰ ἄδοξα συνάγειν, τὸ αὐτὸ τοῦ εἰς τὴν κατὰ φύσιν καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑπεναντίωσιν ἄγειν. ὁ μὲν γὰρ νόμος, δόξα τῶν πολλῶν, οἱ δὲ σοφοὶ, κατὰ φύσιν καὶ κατὰ ἀλήθειαν λέγουσι. καὶ τὰ μὴ παράδοξα ἐκ τούτων δεῖ ζητεῖν τῶν τόπων. Περὶ δὲ τοῦ ποιῆσαι ἀδολεσχεῖν, ὃ μὲν λέγομεν τὸ ἀδολεσχεῖν, εἰρήκαμεν ἤδη. πάντες δὲ οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἔσται βούλονται ποιεῖν, εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ ὄνομα, ἢ τὸν λόγον εἰπεῖν. διπλάσιον δὲ καὶ διπλάσιον ἡμίσεος, ταυτόν. εἰ ἄρα ἐστὶν ἡμίσεος διπλάσιον, ἔσται ἡμίσεος ἡμίσεος διπλάσιον. καὶ πάλιν ἂν ἀντὶ τοῦ διπλάσιον, διπλάσιον ἡμίσεος τεθῇ, τρὶς ἔσται εἰρημένον, ἡμίσεος ἡμίσεος ἡμίσεος διπλάσιον. καὶ ἆρά γε ἐστὶν ἡ ὠνθυμία ἡδέος; ἔσται δὲ ἐστὶν ὄρεξις ἡδέος, ἔστιν ἄρα ἡ ὠνθυμία, ὄρεξις ἡδέος ἡδέος. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἐν τοῖς πρός τι. ὅσα μὴ μόνον τὰ γένη, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρός τι λέγοντες. ἐπὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀπιδίδοται. οἷον ἥτε ὄρεξις τινὸς ὄρεξις, καὶ ἡ ὠνθυμία τινὸς ὠνθυμία, καὶ τὸ διπλάσιον, τινὸς διπλάσιον, καὶ διπλάσιον ἡμίσεος, καὶ ὅσων ἡ οὐσία οὐκ ὄντων, πρός τι ὅλως ὧν εἰσὶν ἕξεις ἢ πάθη, ἤτι τοιοῦτον, ἐν τῷ λόγῳ αὐτῶν προσδηλοῦντες κατηγορουμένων ὑπὸ τούτοις. οἷον τὸ περιττὸν, ἀριθμὸς μέσον ἔχων. ἔστι δὲ ἀριθμὸς περιττὸς, ἔστιν ἄρα ἀριθμὸς μέσον ἔχων ἀριθμός. καὶ εἰ τὸ σιμὸν κοιλότης ῥινός ἐστιν, ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥὶς σιμὴ, ἔστιν ἄρα ῥὶς, ῥὶς κοίλη. φαί-

νοντες

νοντες δὲ ποιεῖν, οὐ ποιοῦντες ἐνίοτε, διὰ τὸ μὴ προσπυνθάνεσθαι, εἰ σημαίνει τὶ καθ' αὑτὸ λεχθὲν τὸ διπλάσιον, ἢ οὐθέν, καὶ εἴ τι σημαίνει, πότερον τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα λέγειν εὐθύς. ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ ὄνομα, ταυτὸ ἔνεστι ἔσται καὶ σημαίνειν. Σολοικισμὸς δὲ, οἷον μέν ἐστιν, εἴρηται πρότερον. ἔστι δὲ ἔσται ποιεῖν μὴ ποιοῦντα φαίνεσθαι, καὶ ποιοῦντα μὴ δοκεῖν, καθάπερ Πρωταγόρας ἔλεγεν. εἰ ὁ μῆνις καὶ ὁ πήληξ, ἄρρεν ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ λέγων οὐλομένην, σολοικίζει μὴ κατ' ἐκεῖνον, οὐ φαίνεται δὲ τοῖς ἄλλοις, ὁ δὲ οὐλόμενον, φαίνεται μὲν, ἀλλ' οὐ σολοικίζει. δῆλον οὖν ὅτι καὶ τεχνίτης δύνατο ἔσται ποιεῖν. διὸ πολλοὶ τῶν λόγων οὐ συλλογιζόμενοι, σολοικισμὸν φαίνοντες συλλογίζεσθαι. καθάπερ ἐν τοῖς ἐλέγχοις. εἰσὶ δὲ πάντες σχεδὸν οἱ φαινόμενοι σολοικισμοὶ, παρὰ τὸ τόδε. καὶ ὅταν ἡ πτῶσις μήτε ἄρρεν, μήτε θῆλυ δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ μεταξύ. τὸ μὲν γὰρ οὗτος ἄρρεν σημαίνει, τὸ δὲ αὕτη, θῆλυ, τὸ δὲ ἔσται, θέλει μὴ τὸ μεταξὺ σημαίνειν, πολλάκις δὲ σημαίνει κἀκείνων ἑκάτερον. οἷον τὶ ἔσται, Καλλιόπη, ξύλον, Κορίσκος. τοῦ μὲν οὖν ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος διαφέρουσιν αἱ πτώσεις ἅπασαι, τοῦ δὲ μεταξὺ, αἱ μὲν, αἱ δὲ οὔ. δοθέντος δὴ πολλάκις ἔσται, συλλογίζοντες ὡς εἰρημένον. τοῦτον ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλην πτῶσιν ἀντ' ἄλλης. ὁ δὲ παραλογισμὸς γίνεται, διὰ τὸ κοινὸν ἔνεστι τὸ ἔσται πλειόνων πτώσεων. τὸ γὰρ ἔσται σημαίνει, ὁτὲ μὲν, οὗτος, ὁτὲ δὲ, ἔσται. δεῖ δὲ ἐναλλὰξ σημαίνειν. μετὰ μὲν τοῦ ἐστι, τὸ οὗτος, μετὰ δὲ τοῦ ἔνεστι, τὸ, ἔσται. οἷον ἔστιν ἱππόνικος, ἔνεστι ἱππόνικον. καὶ ὧν τῶν θηλέων ὀνομάτων ὡσαύτως. καὶ ὧν τῶν λεγομένων μὲν σκευῶν, ἐχόντων δὲ θηλείας, ἢ ἄρρενος κλῆσιν. ὅσα γὰρ εἰς τὸ ο καὶ τὸ ν τελευτᾷ, ταῦτα μόνα σκεύους ἔχει κλῆσιν, οἷον ξύλον, σχοινίον. τὰ δὲ μὴ οὕτως, ἄρρενος, ἢ θήλεος. ὧν ἐνία φέρομεν ὑπὸ τὰ σκεύη, οἷον ἀσκὸς μὲν, ἄρρεν τοὔνομα, κλίνη δὲ, θῆλυ. διόπερ καὶ ὑπὸ τῶν τοιούτων, ὡσαύτως καὶ τὸ ἔστι, καὶ τὸ ἔνεστι διοίσει. καὶ τρόπον τινὰ ὁμοιός ἐστιν ὁ σολοικισμὸς τοῖς παρὰ τὸ τὰ μὴ ὅμοια, ἤτοι τοῖς παρὰ τὸ σχῆμα ὁμοίως λεγομένοις ἐλέγχοις. ὥσπερ γὰρ ἐν ἐκείνοις ὑπὸ τῶν πραγμάτων, τούτοις ὑπὸ τῶν ὀνομάτων συμπίπτει σολοικίζειν. ἀνθρω-

πος γὰρ καὶ λευκὸν, καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομά ἐστι. φανερὸν οὖν ὅτι τὸν σολοικισμὸν πειρατέον ἐκ τῶν εἰρημένων πτώσεων συλλογίζεσθαι. εἴδη μὲν οὖν ταῦτα τῶν ἀγωνιστικῶν λόγων, καὶ μέρη τῶν εἰδῶν, καὶ τρόποι, οἱ εἰρημένοι. διαφέρει δ' οὐ μικρὸν, ἐὰν ταχθῇ πως τὰ πρὸς τὴν ἐρώτησιν πρὸς τὸ λανθάνειν, ὥσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς. ἐφεξῆς οὖν τοῖς εἰρημένοις, ταῦτα πρῶτον λεκτέον. ἔστι δὲ πρὸς τὸ ἐλέγχειν ἐν μὲν, μῆκος. χαλεπὸν γὰρ ἅμα πολλὰ συνορᾷν. εἰς δὲ τὸ μῆκος, τοῖς προειρημένοις στοιχείοις χρηστέον. ἐν δὲ τάχος. ὑστερίζοντες γὰρ ἧττον προορῶσιν. ἔτι δὲ ὀργὴ καὶ φιλονεικία. ταραττόμενοι γὰρ, ἧττον δύνανται φυλάττεσθαι πάντα. στοιχεῖα δὲ τῆς ὀργῆς, τό, τε φανερὸν ποιεῖν ἑαυτὸν βουλόμενον ἀδικεῖν, καὶ τὸ πράπαν ἀναισχυντεῖν. ἔτι, τὸ ἐναλλὰξ τὰ ἐρωτήματα τιθέναι, ἐάν τε πρὸς αὐτὸ πλείους τὶς ἔχῃ λόγους, ἐάν τε καὶ ὅτι οὕτως, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ἅμα γὰρ συμβαίνει, ἢ πρὸς πλείω, ἢ πρὸς τἀναντία ποιεῖσθαι τὴν φυλακήν. ὅλως τε πάντα τὰ πρὸς τὴν κρύψιν λεχθέντα πρότερον, χρήσιμα καὶ πρὸς τοὺς ἀγωνιστικοὺς λόγους. ἡ γὰρ κρύψις ἐστὶ, τοῦ λαθεῖν χάριν, τὸ δὲ λαθεῖν, τῆς ἀπάτης. Πρὸς δὲ τοὺς ἀναιδεύοντας ἅττ' ἂν οἰηθῶσιν εἶναι πρὸς τὸν λόγον, ἐξ ἀποφάσεως ἐρωτητέον, ὡς τοὐναντίον βουλόμενον, ἢ καὶ ἐξ ἴσου ποιοῦντα τὴν ἐρώτησιν. ἀδήλου γὰρ ὄντος τὶ βούλεται λαβεῖν, ἧττον δυσκολαίνουσιν. ὅταν δ' ὑπὲρ τῶν μερῶν τὶς διδῶ τὰ καθ' ἕκαστον ἐπάγοντα τὸ καθόλου πολλάκις, οὐκ ἐρωτητέον, ἀλλ' ὡς δεδομένῳ χρηστέον. ἐνίοτε γὰρ οἴοντες καὶ αὐτοὶ δεδωκέναι, καὶ τοῖς ἀκούουσι φαίνοντες, διὰ τὴν τῆς ἐπαγωγῆς μνείαν, ὡς οὐκ ἂν ἠρωτημένα μάτην. ἐν ὅσοις τε ὀνόμασι μὴ σημαίνετες τὸ καθόλου, ἀλλὰ τῇ ὁμοιότητι χρηστέον πρὸς τὸ συμφέρον. λανθάνει γὰρ ἡ ὁμοιότης πολλάκις. πρός τε τὸ λαβεῖν τὴν πρότασιν, τοὐναντίον πραβαλόντα, χρὴ πυνθάνεσθαι. οἷον εἰ δέοι λαβεῖν, ὅτι δεῖ πάντα τοῦ πατρὶ πείθεσθαι, πότερον ἅπαντα δεῖ πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν, ἢ πάντ' ἀπειθεῖν, καὶ τὸ πολλάκις. πότερον πολλὰ συγχωρητέον, ἢ ὀλίγα; μᾶλλον γὰρ εἴπερ ἀνάγκη, πολλὰ δόξειεν ἂν εἶναι. παρατιθεμένων γὰρ ἐγγὺς τῶν ἐναντίων, καὶ μείζω, καὶ μεγάλα φαίνετες, καὶ χείρω, καὶ βελτίω τοῖς ἀνθρώποις.

σφόδρα

σφόδρα δὲ καὶ παλλάκις δοκεῖν ποιεῖ ἐληλέχθαι τὸ μάλιστα σοφιστικὸν συκοφάντημα τῶν ἐρωτώντων, τὸ μηθὲν συλλογισαμένους, μὴ ἐρώτημα ποιεῖν τὸ τελευταῖον, ἀλλὰ συμπρασικῶς εἰπεῖν ὡς συλλελογισμένους, οὐκ ἄρα τὸ καὶ τί. Σοφιστικὸν δὲ καὶ τὸ, κειμένου παραδόξου, τὸ φαινόμενον ἀξιοῦν ἀποκρίνεσθαι, προκειμένου τοῦ δοκοῦντος ἐξ ἀρχῆς, καὶ τὴν ἐρώτησιν τῶν τοιούτων οὕτω ποιεῖσθαι. πότερόν σοι δοκεῖ. ἀναγκαῖον γὰρ ἂν ᾖ τὸ ἐρώτημα ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς ἢ ἔλεγχον ἢ πρᾶδοξον γίνεσθαι. δόντος μὲν, ἔλεγχον, μὴ δόντος δὲ, μὴ δὲ δοκεῖν φάσκοντος, ἄδοξον. μὴ δόντος δὲ, δοκεῖν δὲ ὁμολογοῦντος, ἐλεγχοειδές. Ἔτι καθάπερ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς, καὶ ἐν τοῖς ἐλεγκτικοῖς, ὁμοίως τὰ ἐναντιώματα θεωρητέον, ἢ πρὸς τὰ ὑφ' αὑτῶν λεγόμενα, ἢ πρὸς οὓς ὁμολογεῖ, καλῶς λέγειν ἢ πράττειν. Ἔτι πρὸς τοὺς δοκοῦντας τοιούτους, ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους, ἢ πρὸς τοὺς πλείστους, ἢ πρὸς τοὺς πάντας. ὥσπερ καὶ ἀποκρινόμενοι πολλάκις ὅταν ἐλέγχωντες, ποιοῦσι διττὸν, ἐὰν μέλλῃ συμβαίνειν ἐλέγχεσθαι. καὶ ἐρωτῶντας χρηστέον ποτὲ τούτῳ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους. ἐὰν ὡδὶ μὴ συμβαίνῃ, ὡδὶ δὲ μὴ, ὅτι οὕτως εἴληφεν. οἷον καὶ ὁ Κλεοφῶν ποιεῖ ἐν τῷ μανδροβούλῳ. Δεῖ δὲ καὶ ἀφισταμένους τοῦ λόγου, τὰ λοιπὰ τῶν ὑπαρχειρημάτων ὑπατέμνειν, καὶ ἀποκρινόμενον ὅταν προαισθάνηται, προενίστασθαι καὶ προαγορεύειν. ὑπαρχειρητέον δὲ ἐνίοτε καὶ πρὸς ἄλλο, τοῦ εἰρημένου ἐκεῖνο λαμβάνοντας ἐὰν μὴ πρὸς τὸ προκείμενον ἔχῃ τὶς ὑπαρχειρεῖν, ὅπερ ὁ Λυκόφρων ἐποίησε προβληθέντος λύραν ἐγκωμιάζειν. πρὸς δὲ τοὺς ἀπαιτοῦντας πρός τι ὑπαρχειρεῖν, ἐπειδὴ δοκεῖ δεῖν ἀποδιδόναι τὴν αἰτίαν. λεχθέντων δ' ἐνίων εὐφυλακτότερον τὸ καθόλου, συμβαῖνον ἐν τοῖς ἐλέγχοις λέγειν τὴν ἀντίφασιν ὅ, τι ἔφησεν ἀποφῆσαι, ἢ ὅ, τι ἀπέφησε, φῆσαι. ἀλλὰ μὴ ὅτι τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ὑπαρστήμη, ἢ οὐχ ὡς ἡ αὐτή. οὐ δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα προτατικῶς ἐρωτᾷν. ἐνία δὲ οὐδὲ ἐρωτητέον, ἀλλ' ὡς ὁμολογουμένοις χρηστέον. ἐξ ὧν μὲν οὖν αἱ ἐρωτήσεις, καὶ πῶς ἐρωτητέον ἐν ταῖς ἀγωνιστικαῖς διατριβαῖς εἴρηται. Περὶ δὲ ἀποκρίσεως, καὶ πῶς δεῖ λύειν, καὶ τί, καὶ πρὸς τίνα χρῆσιν τῶν λόγων οἱ τοιοῦτοι ὠφέ-

λιμοι, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Χρήσιμοι μὲν οὖν εἰσὶ πρὸς φιλοσοφίαν, διὰ δύο. πρῶτον μὲν γὰρ ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ γινόμενοι πρὰ τὴν λέξιν, ἄμεινον ἔχειν ποιοῦσι πρὸς τὸ ποσαχῶς ἕκαστον λέγεται, καὶ ποῖα ὁμοίως, καὶ ποῖα ἑτέρως ὑπὸ τῶν πραγμάτων συμβαίνει, καὶ ὑπὸ τῶν ὀνομάτων. δεύτερον δὲ, πρὸς τὰς καθ' ἑαυτὸν ζητήσεις. ὁ γὰρ ὑφ' ἑτέρων ῥᾳδίως πραλογιζόμενος, καὶ οὐκ μὴ αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ οὐκ πάθοι πολλάκις. τρίτον δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἔτι, πρὸς δόξαν, τοῦ περὶ πάντα γεγυμνᾶσθαι δοκεῖν, καὶ μηδενὸς ἀπείρως ἔχειν. τὸ γὰρ κοινωνοῦντα λόγων, ψέγειν λόγους μηδὲν ἔχοντα διορίζειν, περὶ τῆς φαυλότητος αὐτῶν, ὑποψίαν δίδωσι τοῦ δοκεῖν δυσχεραίνειν, οὐ διὰ τἀληθὲς, ἀλλὰ δι' ἀπειρίαν. ἀκρινομένοις δέ πως ἀπαντητέον πρὸς τοὺς τριούτους λόγους, φανερὸν, εἴπερ ὀρθῶς εἰρήκαμεν πρότερον, ἐξ ὧν εἰσὶν οἱ πραλογισμοὶ, καὶ τὰς ἐν τῷ πυνθάνεσθαι πλεονεξίας, ἱκανῶς διείλομεν. οὐ ταυτὸν δὲ ἐστι λαβόντα τὸν λόγον ἰδεῖν, καὶ λύσαι τὴν μοχθηρίαν, καὶ ἐρωτώμενον, ἀπαντᾷν δύνασθαι ταχέως. ὁ γὰρ ἴσμεν πολλάκις, μετατιθέμενον ἀγνοοῦμεν. ἔτι δὲ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον ἐκ τοῦ γεγυμνᾶσθαι γίνεται μᾶλλον, οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν λόγων ἔχει. ὥστε ἂν δῆλον μὲν ἡμῖν ᾖ, ἀμελέτητοι δ' ὦμεν, ὑστεροῦμεν τῶν καιρῶν πολλάκις. συμβαίνει δέποτε καθάπερ ἐν τοῖς διαγράμμασι. καὶ γὰρ ἐκεῖ ἀναλύσαντες, ἐνίοτε συνθεῖναι πάλιν ἀδυνατοῦμεν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐλέγχοις. εἰδότες γὰρ παρ' ὃ λόγος συμβαίνει, συνεῖραι τὸν λόγον ἀποροῦμεν. πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ συλλογίζεσθαι φαμὲν ἐνδόξως ποτὲ ἢ μᾶλλον ἀληθῶς περαιρεῖσθαι δεῖν, οὕτω καὶ λυτέον ἐνδόξως ποτὲ μᾶλλον ἢ κατὰ τἀληθές. ὅλως γὰρ πρὸς οὐ ἐριστικοὺς μαχητέον, οὐχ ὡς ἐλέγχοντας, ἀλλ' ὡς φαινομένους ἐλέγχειν. οὐ γὰρ φαμὲν συλλογίζεσθαί γε αὐτούς. ὥστε πρὸς τὸ μὴ δοκεῖν διορθωτέον.

Εἰ γάρ ἐστιν ὁ ἔλεγχος ἀντίφασις μὴ ὁμώνυμος ἔκ τινων, οὐδὲν ἂν δέοι διαιρεῖσθαι, πρὸς τἀμφίβολα καὶ τὴν ὁμωνυμίαν. οὐ γὰρ ποιεῖ συλλογισμὸν, ἀλλ' οὐδενὸς ἄλλου χάριν περδιαιρετέον, ἀλλ' ἢ ὅτι τὸ συμπέρασμα φαίνετε ἐλεγχοειδές. οὔκουν ἐλεγχθῆναι,

χθῆναι, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν εὐλαβητέον. ἐπεὶ τό γε ἐρωτᾷν ἀμφίβολα, καὶ τὰ πρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὅσαι τε ἄλλαι τοιαῦται πρὰ κρούσεις, καὶ τὸν ἀληθινὸν ἔλεγχον ἀφανίζει, καὶ τὸν ἐλεγχόμενον, καὶ μὴ ἐλεγχόμενον ἄδηλον ποιεῖ. ἐπεὶ γὰρ ἔξεστιν ἐν τοῦ τέλει συμπεραναμένῳ, μὴ ὅπερ ἔφησεν, ἀποφῆσαι λέγειν, ἀλλ' ὁμωνύμως ἢ ἀμφιβόλως, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἔτυχεν ὑπὸ ταυτὸν φερόν, ἄδηλον εἰ ἐλήλεγκται. ἄδηλον γὰρ εἰ ἀληθῆ λέγει νῦν, εἰ δὲ διελὼν εἴρετο τὸ ὁμώνυμον, ἢ τὸ ἀμφίβολον, οὐκ ἂν ἄδηλος εἴη ὁ ἔλεγχος. ὅτ' ὑπὸ ζητοῦσι νῦν μὲν ἧττον, πρότερον δὲ μᾶλλον οἱ ἐριστικοὶ τὸ ἢ ναὶ, ἢ οὔ, ἀκρινέσθαι τὸν ἐρωτώμενον, ἐγίνετ' ἄν. νῦν δὲ διὰ τὸ μὴ καλῶς ἐρωτᾷν τοὺς πυνθανομένους ἀνάγκη πρωσαποκρίνεσθαί τι διορθοῦντα τὴν μοχθηρίαν τῆς ἐρωτήσεως. ἐπεὶ διελομένου γε ἱκανῶς, ἀνάγκη ἢ ναὶ, ἢ οὔ, λέγειν τὸν ἀποκρινόμενον. εἰ δέ τις ὑπολήψεται τὸν κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἔλεγχον εἶναι, τρόπον τινὰ οὐκ ἔσται διαφυγεῖν τὸ ἐλέγχεσθαι τὸν ἀκρινόμενον. ὑπὸ γὰρ τῶν ὁρατῶν, ἀναγκαῖον ὃ ἔφησεν ἀποφῆσαι ὄνομα, καὶ ὃ ἀπέφησε, φῆσαι. ὡς γὰρ διορθοῦνταί τινες, οὐδὲν ὄφελος. οὐ γὰρ Κορίσκον φασὶν εἶναι μουσικὸν καὶ ἄμουσον, ἀλλὰ τοῦτον τὸν Κορίσκον, μουσικὸν, καὶ οὐκ τὸν Κορίσκον ἄμουσον. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται λόγος τὸ, τὸν Κορίσκον τοῦ, τοῦτον τὸν Κορίσκον μουσικὸν εἶναι, ὅπερ ἅμα φήσοντες καὶ ἀκφήσουσιν. ἀλλ' ἴσως οὐ ταυτὸν σημαίνει, οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ τοὔνομα. ὥστε οὐδέν τι διαφέρει. εἰ δὲ τὸ μὲν, τὸ ἁπλῶς λέγειν ἀποδώσει, τοῦ δὲ, προσθήσει τὸ τινὰ ἢ τόνδε, ἄτοπον. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον θατέρῳ, ὁποτέρῳ γὰρ οὐδὲν διαφέρει. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ ἄδηλος μέν ἐστιν ὁ μὴ διορισάμενος τὴν ἀμφιβολίαν πότερον ἐλήλεγκτες, ἢ οὐκ ἐλήλεγκτες, δέδοτε γὰρ ἐν τοῖς λόγοις τὸ διελεῖν, φανερὸν ὅτι τὸ μὴ διορίσαντα δοῦναι τὴν ἐρώτησιν, ἀλλὰ ἁπλῶς, ἁμάρτημά ἐστιν. ὥστε καὶ εἰ μὴ αὐτὸς, ἀλλ' ὅγε λόγος, ἐληλεγμένῳ ὅμοιός ἐστι. συμβαίνει μέντοι πολλάκις ὁρῶντας τὴν ἀμφιβολίαν, ὀκνεῖν διαιρεῖσθαι διὰ τὴν πυκνότητα τῶν τὰ τοιαῦτα προτεινόντων, ὅπως μὴ πρὸς ἅπαν δοκῶσι δυσκολαίνειν. εἶτ' οὐκ ἂν οἰηθέντων πρὰ οὐκ γενέσθαι τὸν λόγον. πολλάκις δὲ ἀπήντησε πράδοξον. ὥστε

ἐπεὶ δέδοτο διαιρεῖν. οὐκ ὀκνητέον, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. εἰ δὲ τὰ δύο ἐρωτήματα μὴ ἓν τις ποιεῖ ἐρώτημα, οὐδ' ἂν ὁ πρὰ τὴν ὁμωνυμίαν καὶ ἀμφιβολίαν ἐγίνετο παραλογισμὸς, ἀλλ' ἢ ἔλεγχος, ἢ οὔ. τί γὰρ διαφέρει ἐρωτῆσαι, εἰ Καλλίας μὲν καὶ Θεμιστοκλῆς μουσικοί εἰσιν, ἢ ἀμφοτέροις ἓν ὄνομα ἦν ἑτέροις οὖσιν. εἰ γὰρ πλείω δηλοῖ ἑνὸς, πλείω ἠρώτησεν. εἰ οὖν μὴ ὀρθὸν πρὸς δύο ἐρωτήσεις, μίαν ἀπόκρισιν ἀξιοῦν λαμβάνειν ἁπλῶς, φανερὸν ὅτι οὐδενὶ προσήκει τῶν ὁμωνύμων ἀποκρίνεσθαι ἁπλῶς, οὐδ' εἰ κατὰ πάντων ἀληθὲς, ὥσπερ ἀξιοῦσί τινες. οὐδὲν γὰρ οὗτος διαφέρει, ἢ εἰ εἴρετο, Κορίσκος καὶ Καλλίας, πότερον οἴκοι εἰσὶν ἢ οὐκ οἴκοι, εἴτε πρόντων ἀμφοῖν, εἴτε μὴ πρόντων. ἀμφοτέρως γὰρ, πλείους αἱ προτάσεις. οὐ γὰρ εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν, διὰ οὗτος μία ἡ ἐρώτησις. ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ μυρία ἕτερα ἐρωτηθέντα ἐρωτήματα, ἅπαντα ναὶ, ἢ οὔ, ἀληθὲς εἶναι λέγειν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀκρειτέον μιᾷ ἀκρίσει. ἀναιρεῖται γὰρ τὸ διαλέγεσθαι. οὗτος δ' ὅμοιον ὡς εἰ καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα τεθείη τοῖς ἑτέροις. εἰ οὖν μὴ δεῖ πρὸς δύο ἐρωτήσεις μίαν ἀπόκρισιν διδόναι, φανερὸν ὅτι οὐδὲ ὠθὶ τῶν ὁμωνύμων τὸ ναὶ, ἢ οὔ, λεκτέον. οὐδὲ γὰρ ὁ εἰπὼν ἀκρείνετο, ἀλλ' ἤρηκεν. ἀλλ' ἀξιοῦνταί πως ἐν τοῖς διαλεγομένοις, διὰ τὸ λανθάνειν τὸ συμβαῖνον. ὥσπερ οὖν εἴπομεν, ἐπειδήπερ οὐδ' ἔλεγχοί τινες ὄντες δοκοῦσιν εἶναι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ λύσεις δόξουσιν εἶναι οὐκ οὖσαι λύσεις. ἃς δὴ φαμὲν ἐνίοτε μᾶλλον δεῖν φέρειν, ἢ τὰς ἀληθεῖς ἐν τοῖς ἀγωνιστικοῖς λόγοις, καὶ τῇ πρὸς τὸ διττὸν ἀπαντήσει. ἀκρειτέον δὲ, ὠθὶ μὴ τῶν δοκούντων, τὸ ἔσω λέγοντα, καὶ γὰρ οὕτως ἥκιστα γένοιτ' ἂν πρεξέλεγχος. ἂν δέ τι πράδοξον ἀναγκάζητο λέγειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσθετέον τὸ δοκεῖν. οὕτω γὰρ οὔτε ἔλεγχος οὔτε πράδοξον ἂν γίνεσθαι δόξειεν. ἐπεὶ δὲ πῶς αἰτεῖτο τὸ ἐν ἀρχῇ, δῆλον. οἴονται δὲ πάντες ἂν ᾖ συνέγγυς, ἀναιρετέον, καὶ μὴ συγχωρητέον εἶναι ἐνία, ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦντος. ὅταν δὲ τοιοῦτον ἀξιοῖ τις, ὃ ἀναγκαῖον μὲν συμβαίνει ἐκ τῆς θέσεως, ἢ δὲ ψεῦδος, ἢ ἄδοξον, ταὐτὸ λεκτέον. τὰ γὰρ δὲ ἀνάγκης συμβαίνοντα τῆς αὐτῆς εἶναι θέσεως δοκεῖ. Ἔτι ὅταν τὸ καθόλου μὴ ὀνόματι ληφθῇ, ἀλλὰ παραβολῇ, λεκτέον ὅτι οὐχ ὡς ἐδόθη.

ἐδόθη. οὐδ' ὡς προὔτεινε λαμβάνει, καὶ γὰρ πρὰ οὗτος γίνεται πολλάκις ἔλεγχος. ἐξειργόμενον δὲ τούτων ὠθὶ τὸ μὴ καλῶς δεδεῖχθαι, πορευτέον, ἀπαντῶντα κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμόν. ἐν μὲν οὖν τοῖς κυρίως λεγομένοις ὀνόμασιν, ἀνάγκη ἀποκρίνεσθαι, ἢ ἁπλῶς, ἢ διαιρούμενον. ἃ δὲ συνυπονοοῦντες τίθεμεν, οἷον ὅσα μὴ σαφῶς, ἀλλὰ κολοβῶς ἐρωτᾶται, πρὰ τοῦτο συμβαίνει ὁ συλλογισμός. οἷον ἆρα ὃ ἂν ᾖ ἀθηναίων κτῆμα, ἔστιν ἀθηναίων; ναί. ὁμοίως δὲ καὶ ὠθὶ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ μὴν ὁ ἄνθρωπός ἐστι τῶν ζώων; ναί. κτῆμα ἄρα ὁ ἄνθρωπος τῶν ζώων. τὸν γὰρ ἄνθρωπον τῶν ζώων εἶναι λέγομεν, ὅτι ζώων ἐστί. καὶ λύσαν δρον τῶν λακώνων, ὅτι λάκων. δῆλον οὖν ὡς ἐν οἷς ἀσαφὲς τὸ προτεινόμενον, οὐ συγχωρητέον ἁπλῶς. ὅταν δὲ δυοῖν ὄντοιν, θατέρου μὲν ὄντος, δὲ ἀνάγκης θάτερον εἶναι δοκῇ, θατέρου δὲ, οὗτος μὴ δὲ ἀνάγκης. ἐρωτώμενον πότερον δεῖ, τὸ ἔλαττον διδόναι. χαλεπώτερον γὰρ συλλογίσασθαι ἐκ πλείονων. ἐὰν δὲ ὠθὶ χειρῇ ὅτι τοῦ μὲν ἐστιν ἐναντίον, τῷ δὲ οὐκ ἔστιν, ἂν ὁ λόγος ἀληθὴς ᾖ, ἐναντίον φαῖναι, ὄνομα δὲ μὴ κεῖσθαι τοῦ ἑτέρου. ἐπεὶ δ' ἐνία μὲν ὧν λέγουσιν οἱ πολλοὶ τὸν μὴ συγχωροῦντα ψεύδεσθαι ἂν φαῖεν, ἐνία δὲ οὔ. οἷον ὅσα ἀμφιδοξοῦσι. πότερον γὰρ φθαρτὴ ἢ ἄφθαρτος ἡ ψυχὴ τῶν ζώων, οὐ διώρισται τοῖς πολλοῖς. ἐν οἷς οὖν οὐ δῆλον ποτέρως οἴωθε λέγεσθαι τὸ προτεινόμενον, πότερον ὡς αἱ γνῶμαι. καλοῦσι γὰρ γνώμας, καὶ τὰς ἀληθεῖς δόξας, καὶ τὰς ὅλας ἀποφάσεις, ὡς ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος. ἔτι οὗτ' ἀληθὲς ἀμφιδοξεῖται μάλιστα, μεταφέρων ἄν τις λανθάνοι τὰ ὀνόματα περὶ τούτων. διὰ μὲν γὰρ τὸ ἄδηλον εἶναι ποτέρως ἔχει τὸ ἀληθὲς, οὐ δόξει σφίζεσθαι, διὰ δὲ τὸ ἀμφίδοξον, οὐ δόξει ψεύδεσθαι. ἡ δὲ μεταφορὰ ποιήσει τὸν λόγον ἀνεξέλεγκτον.

Ἔτι ὅσα ἄν τις προαισθάνητο τῶν ἐρωτημάτων, προενιστατέον, καὶ προαγορευτέον. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸν πυνθανόμενον κωλύσειεν. ἐπεὶ δέ ἐστιν ἡ μὲν ὀρθὴ λύσις, ἐμφάνισις ψευδοῦς συλλογισμοῦ, παρ' ὁποῖαν ἐρώτησιν συμβαίνει τὸ ψεῦδος. ὁ δὲ ψευδὴς συλλογισμὸς λέγεται διχῶς, ἡ γὰρ εἰ συλλελόγισται ψευδῶς, ἢ εἰ μὴ ὢν συλλογισμὸς δοκεῖ εἶναι σολλογισμὸς, εἴη

ἀν ἤτε ἔριθμὸν νικᾶι λύσις, καὶ ἡ τὸ φαινόμενον συλλογισμὸς, πρὸς ἃ φαίνεται τῶν ἐρωτημάτων διόρθωσις. ὥστε συμβαίνει τὸν λόγων, τοὺς μὲν συλλελογισμένους ἀνελόντα, τοὺς δὲ φαινομένους διελόντα, λύειν. πάλιν ἐπεὶ τῶν συλλελογισμένων λόγων, οἱ μὲν, ἀληθεῖς, οἱ δὲ ψευδεῖς ἔχουσι τὸ συμπέρασμα. τοὺς μὲν κατὰ τὸ συμπέρασμα ψευδεῖς, διχῶς ἐνδέχεται λύειν. καὶ γὰρ τῷ (ψ) ἀνελεῖν τι τῶν ἠρωτημένων, καὶ τῷ δεῖξαι τὸ συμπέρασμα ἔχον οὕτως. τοὺς δὲ κατὰ τὰς προτάσεις, τῷ ἀνελεῖν τι μόνον. τὸ γὰν συμπέρασμα ἀληθές. ὥστε τοῖς βουλομένοις λύειν λόγον, πρῶτον μὲν σκεπτέον εἰ συλλελόγισται ἢ ἀσυλλόγιστος, εἶτα πότερον ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα ἢ ψευδές. ὅπως ἢ διαιρουῦτες ἢ ἀναιρουῦτον λύωμεν, καὶ ἀναιρουῦτες, ἢ ὧδε ἢ ὧδε, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. Διαφορὰ δὲ τοῦ ἐρωτῶντος τε καὶ μὴ, λύειν λόγον. τὸ μὲν γὰρ προϊδεῖν, χαλεπὸν, τὸ δὲ κατὰ σχολὴν ἰδεῖν, ῥᾴδιον. τῶν μὲν οὖν πρὸς τὴν ὁμωνυμίαν καὶ τὴν ἀμφιβολίαν ἐλέγχων, οἱ μὲν ἔχουσί τι τῶν ἐρωτημάτων τοῦτο σημαῖνον, οἱ δὲ τὸ συμπέρασμα πολλαχῶς λεγόμενον. οἷον γὰν μὲν τῷ σιγῶντα λέγειν, τὸ συμπέρασμα διτῶν. γὰν δὲ (ψ) μὴ συνεπίστασθαι τὸν ἐπιστάμενον, ὡς ὧδε τοῦδε ὁ ὠνιστάμενος λέγειν, ἢ πράττειν, καὶ ἐκεῖνο συνεπίστασθαι ὃ λέγει, ἢ πράττει; ὅτος δὲ ἐπίστατο λέγειν ἰαμβεῖα, ὅτος ἆρα συνεπίστατο, ἢ τὰ ἰαμβεῖα. γὰν τῶν ἐρωτημάτων ἀμφίβολον, ἢ διτῶν, ὅτι μὴ ὄν, ὅτι ἢ ὂν ὄν, ἀλλὰ σημαίνει τὸ διτῶν. τὸ μὴ ὄν, τὸ δὲ ὂν ὄν. ὅσοις μὲν οὖν γὰν τῷ τέλει τὸ πλεοναχῶς, οὐ μὴ προσλάβῃ τις ἀντίφασιν, οὐ γίνεται ἔλεγχος. οἷον γὰν τῷ τυφλὸν ὁρᾶν. οὐδὲν γὰρ ἀντιφάσεως, ὂν μὴ ὧν ἔλεγχος. ὅσοις δὲ γὰν τοῖς ἐρωτήμασιν, ὂν ἀνάγκη προαποφῆσαι τὸ διττόν. οὐ γὰρ πῶς ὄν, ἀλλὰ διᾶ ὄν ὁ λόγος. γὰν ἀρχῇ μὲν οὖν τὸ διπλῶν, ἢ ὄνομα, ἢ λόγον ὅτως ἀκριβέστερον, ὅτι ἔστιν ὡς, ναί. ἔστι δ' ὡς, ὄ. ὥσπερ τὸ σιγῶντα λέγειν, ὅτι ἔστιν ὡς, ναί. ἔστι δ' ὡς, ὄ. ἢ τὰ δίεντα πρακτέον ὅτιν ἃ, ἔστι ἢ ἃ ὄ. τὰ γὰν δίεντα λέγειν πολλαχῶς. ἐὰν δὲ λάθῃ, ὡς τέλει προσληφθέντα τῇ ἐρωτήσει διορθωτέον. ἔστιν ἆρα σιγῶντα λέγειν, ὄ. ἀλλὰ τόνδε σιγῶντα, ἢ γὰν τοῖς ἔχασι δὲ τὸ πλεοναχῶς γὰν τοῖς προτάσεσιν, ὁμοίως. ὂν ἆρα συνεπί-

πίσανται ὅτι ἐπίσανται; ναί. ἀλλ' οὐχὶ οὕτως ὡς ἀμυοί. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστιν, ὅτι οὐκ ἔστι συνεπίστασθαι, ἢ ὅτι τὸν ὧδί ὡς μὴ ἔστιν. Ὅλως τε μαχητέον καὶ ἁπλῶς συλλογίζεσθαι, ὅτι ἐχ ὃ ἔφησεν ἀπέφυσε πρᾶγμα, ἀλλὰ ὄνομα, ὥστε δῆλον οὐκ ἔλεγχος. φανερὸν δὲ (ψ) τὸν πρὸς τὴν διαίρεσιν ἢ συνθέσιν ὡς λυτέον. ἐὰν γὰν διαιρούμενος ἢ συντιθέμενος ὁ λόγος ἕτερον σημαίνει, συμπεραινομένου, τοὐναντίον λεκτέον. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι, πρὸς σύνθεσιν, ἢ διαίρεσιν. ἆρ' ᾧ εἶδες σὺ τοῦτον τυπτόμενον, τούτῳ ἐτύπτετο οὗτος; ἢ ᾧ ἐτύπτετο, δῆλον σὺ εἶδες; ἔχει μὲν δὴ τι καὶ τῶν ἀμφιβόλων ἐρωτημάτων, ἀλλ' ἔστι πρὸς σύνθεσιν, οὐ γάρ δῆπου τὸ πρὸς τὴν διαίρεσιν. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς λόγος γίνεται διαιρούμενος, εἴπερ μὴ καὶ τὸ ὄρος καὶ ὁ ὅρος τῇ πτῶσει λεχθὲν ὡδί, ἕτερον σημαίνει. ἀλλ' γὰν μὲν τοῖς γεγραμμένοις ταυτὸν ὄνομα ὅταν ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων γεγραμμένον ᾖ, καὶ ὡσαύτως, κἀκεῖ δὴ τὰ πρᾶγμα ποιοῦντι. τὰ δὲ φθεγγόμενα, οὐ ταυτά. ὥστε οὐ διῆπου τὸ πρὸς τὴν διαίρεσιν. φανερὸν δὲ ἢ ὅτι ὁ πάντες οἱ ἔλεγχοι πρὸς τὸ διῆπου, καθάπερ ἔνιες φασι. διαιρετέον δὲ τῷ ἀκηκοεναι. τὸ γὰρ ταυτὸν εἰπεῖν ἰδεῖν τοῖς ὀφθαλμοῖς τυπτόμενον, ἢ τὸ φᾶναι ἰδεῖν τοῖς ὀφθαλμοῖς τυπτόμενον. καὶ ὁ Εὐθυδήμου λόγος, ἆρα οἶδας σὺ νῦν οὖσας γὰν ᾠδαὶ εἰ ξυίρεις γὰν σικελίᾳ ὦν; ἢ πάλιν ἆρ' ὄντα ἀγαθὸν ὂν σκυτέα μοχθηρὸν εἶν; εἰκ δ' αὖ τις ἀγαθὸς ὢν σκυτεὺς μοχθηρὸς, ὥστε σκυτεὺς μοχθηρός. ἆρ' ὧν αἱ ἐπιστῆμαι παιδιαῖαι παιδιαῖα τὰ μαθήματα; τὸ δὲ καπὸ παιδιαῖον τὸ μάθημα; παιδιαῖον ἄρα μάθημα τὸ κακόν. ἀλλὰ μὴν τὸ ἰατρόν, ἢ μάθημα, καὶ ἰατρόν, ὥστε κακὸν μάθημα τὸ ἰατρόν. ἆρ' ἀληθὲς εἰπεῖν νῦν ὅτι σὺ γέγονας; γέγονας ἄρα νῦν, ἢ ἄλλο σημαίνει διαιρετόν. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν νῦν, ὅτι γέγονας, ἀλλ' ὂ νῦν. ἆρ' ὡς διώμασαι, ἢ ἃ διώμασαι, ἕτερα καὶ ταῦτα, ποιήσαις ἄν. ὃ κιθαρίζων δὲ ἔχει διώαμιν τοῦ κιθαρίζειν; κιθαρίσαις ἂν ἄρα ὃ κιθαρίζων. ἢ οὐ τούτου ἔχει τὴν διώαμιν οὐ κιθαρίζων κιθαρίζειν, ἀλλ' ὅτε οὐ ποιεῖ δῆλον ποιεῖν. λύσει ἢ τοῦτό τινες ἢ ἄλλως. εἰ γὰρ ἔδωκεν ὡς διώατο ποιεῖν, ὃ φασι συμβαίνει μὴ κιθαρίζοντα κιθαρίζειν,

οὐ γὰρ πάντως ὡς δύνατος ποιεῖν, δεδόσθαι ποιήσειν. οὐ ταὐτὸν δ' εἶναι τὸ ὡς δύνατος, πάντως ὡς δύναται ποιεῖν, ἀλλὰ φανερὸν, ὅτι οὐκ καλῶς λύουσι. τῶν γὰρ πρὰ ταὐτὸν λόγων ἡ αὐτὴ λύσις. αὐτὴ δ' οὐχ ἁρμόσει ὠδὶ πάντας, οὐδὲ πάντως ἐρωτωμένους, ἀλλ' ἔστι πρὸς τὸν ἐρωτῶντα οὐ πρὸς τὸν λόγον. πρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν, λόγοι μὲν οὐκ εἰσὶν, οὔτε τῶν γεγραμμένων, οὔτε τῶν λεγομένων. πλὴν εἴ τινες ὀλίγοι γένοιντ' ἄν, οἷον οὗτος ὁ λόγος. ἆρά γέ ἐστι τὸ οὐ καταλύεις οἰκία; ναί. οὐκοῦν τὸ οὐ καταλύεις τοῦ καταλύεις ἀπόφασις. ἔφησας δὲ εἶναι τὸ οὐ καταλύεις οἰκίαν, ἡ οἰκία ἄρα ἀπόφασις. ὡς δὴ λυτέον, δῆλον. οὐ γὰρ ταὐτὸ σημαίνει ὀξύτερον, τὸ δὲ βραδύτερον ῥηθέν. δῆλον δὲ, καὶ τοῖς πρὰ τὸ ὡσαύτως λέγεσθαι τὰ μὴ ταὐτὰ, πῶς ἀπαντητέον, ἐπείπερ ἔχομεν τὰ γένη τῶν κατηγοριῶν. ὁ μὲν γὰρ ἔδωκεν ἐρωτηθεὶς μὴ ὑπάρχειν τι τῶν ὅσα τί ἐστι σημαίνει, ὁ δὲ ἔδειξεν ὑπάρχειν τι τῶν πρός τι, ἢ ποσῶν, δοκούντων δὲ τί ἐστι σημαίνειν, διὰ τὴν λέξιν, οἷον ἐν τῷδε τῷ λόγῳ. ἆρ' ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ἅμα ποιεῖν τε καὶ πεποιηκέναι; ἀλλὰ μὲν ὁρᾷν γέ τι καὶ ἑωρακέναι τὸ αὐτὸ, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται. ἆρά ἐστί τι τῶν πάσχειν, ποιεῖν τί; οὐκοῦν τὸ τέμνεται, καίεται, αἰσθάνεται, ὁμοίως λέγεται, καὶ πάντα πάσχειν τι σημαίνει. τὶ δὲ πάλιν τὸ λέγειν, τρέχειν, ὁρᾷν, ὁμοίως ἀλλήλοις λέγετος; ἀλλὰ μὴν τὸ γ' ὁρᾷν, αἰσθάνεσθαι τί ἐστιν, ὥστε καὶ πάσχειν τι, ἅμα δὲ καὶ ποιεῖν. εἰ δέ τις ἐκεῖ δοὺς μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα τὸ αὐτὸ ποιεῖν τε καὶ πεποιηκέναι, τὸ ὁρᾷν καὶ ἑωρακέναι φαίη ἐγχωρεῖν, οὔπω ἐλήλεγκται, εἰ μὴ λέγοι τὸ ὁρᾷν ποιεῖν τι, ἀλλὰ πάσχειν. προσδεῖ γὰρ τούτου τοῦ ἐρωτήματος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀκούοντος ὑπολαμβάνεται δεδωκέναι, ὅτε τὸ τέμνειν ποιεῖν τι, καὶ τὸ τετμηκέναι, πεποιηκέναι τι ἔδωκε, καὶ ὅσα ἄλλα ὁμοίως λέγεται. τὸ γὰρ λοιπὸν αὐτὸς προτίθησιν ὁ ἀκούων, ὡς ὁμοίως λεγόμενον. τὸ δὲ λέγεται μὲν οὐχ ὁμοίως, φαίνεται δὲ διὰ τὴν λέξιν. τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει, ὅπερ ἐν ταῖς ὁμωνυμίαις. οἴεται γὰρ ἐν τοῖς ὁμωνύμοις ὁ ἀγνὼς τῶν λόγων, ὃ ἔφησεν ἀπεφῆσαι πρᾶγμα οὐχὶ ὄνομα. τῷ δὲ ἔτι προσδεῖ ἐρωτήματος, εἰ ἐφ' ἓν βλέπων λέγοι τὸ ὁμώνυμον, οὕτως γὰρ δόντος, ἔσται ἔλεγχος.

ὅμοιοι

ὅμοιοι δὲ καὶ οἵδε οἱ λόγοι τούτοις. εἴ τις τὶ ἔχων ὕστερον μὴ ἔχει, ἀπέβαλεν. ὁ γὰρ ἕνα μόνον ἀπεβαλὼν ἀστράγαλον, οὐχ ἕξει δέκα ἀστραγάλους, ἢ ὃ μὲν μὴ ἔχει πρότερον ἔχων ἀποβέβληκεν. ὅσον δὲ μὴ ἔχει ἢ ὅσα, οὐκ ἀνάγκη τοσαῦτα ἀποβαλεῖν. ἐρωτήσας οὖν ὃ ἔχει, συνάγει ὠδὶ τοῦ ὅσα. τὰ γὰρ δέκα, ποσά. εἰ οὖν ἤρετο ἐξ ἀρχῆς ὅσα τις μὴ ἔχει πρότερον ἔχων, ἆρά γε ἀποβέβληκε τοσαῦτα; οὐδεὶς ἂν ἔδωκεν, ἀλλ' ἢ τοσαῦτα, ἢ τούτων τι, καὶ ὅτι δοίη ἂν ὃ μὴ ἔχει. οὐ γὰρ ἔχει μόνον ἕνα ἀστράγαλον. ἢ οὐ δέδωκεν ὃ οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ὡς οὐκ εἶχε τὸν ἕνα. τὸ γὰρ μόνον οὐ τόδε σημαίνει, οὐδὲ τοιόνδε, οὐδὲ τοσόνδέ τι, ἀλλ' ὡς ἔχει πρός τι, οἷον ὅτι οὐ μετὰ ἄλλου. ὥσπερ οὖν εἰ ἤρετο, ἆρ' ὃ μὴ ἔχει τις δοίη ἄν, τις; μὴ φάντος δὲ, ἔροιτο, εἰ δοίη ἄν τίς τι ταχέως μὴ ἔχων ταχέως; φήσαντος δὲ, συλλογίζοιτο, ὅτι δοίη ἄν τις ὃ μὴ ἔχει, καὶ φανερὸν ὅτι οὐ συλλελόγισται. τὸ γὰρ ταχέως, οὐ τόδε διδόναι ἐστὶν, ἀλλ' ὧδε διδόναι. ὡς δὲ μὴ ἔχει τις, δοίη ἄν. οἷον ἡδέως ἔχων, δοίη ἂν ληπυρῶς. ὅμοιοι δὲ καὶ οἵδε πάντου, ἆρ' ἧ μὴ ἔχει χειρὶ τύπτοι ἄν. ἢ ᾧ μὴ ἔχει ὀφθαλμῷ ἴδοι ἄν, οὐ γὰρ ἔχει ἕνα μόνον. λύουσι μὲν οὖν τινες λέγοντες, καὶ ὡς ἔχει ἕνα μόνον καὶ ὀφθαλμὸν καὶ ἄλλο ὁτιοῦν ὁ πλείω ἔχων. οἱ δὲ καὶ ὡς ὃ ἔχει ἔλαβεν. ἐδίδου γὰρ μίαν μόνην οὗτος ψῆφον, καὶ οὗτος ἔχει φασὶ μίαν μόνην πρὰ τούτου ψῆφον. οἱ δὲ εὐθὺς τῇ ἐρώτησιν ἀναιροῦντες, ὅτι ἐνδέχεται ὃ μὴ ἔλαβεν ἔχειν. οἷον οἶνον λαβόντα ἡδὺν διαφθαρέντα ἐν τῇ λήψει, ἔχειν ὀξύν. ἀλλ' ὅπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον, οὗτοι πάντες οὐ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἄνθρωπον λύουσιν. εἰ γὰρ ἦν αὕτη λύσις, δόντα τὸ ἀντικείμενον, οὐχ οἷόν τε λύειν καθάπερ ὠδὶ τῶν ἄλλων. οἷον εἰ ἔστι μὲν ὃ, ἔστι δὲ ὃ οὐ, ἡ λύσις ἂν ἁπλῶς δῶ λέγεσθαι, συμπεραίνεται. ἐὰν δὲ μὴ συμπεραίνηται, οὐκ ἂν εἴη λύσις, ἐάν τε τοῖς προειρημένοις πάντων διδομένων, οὐ φαμὲν γίνεσθαι συλλογισμόν. ἔτι δὲ καὶ οἵδε εἰσὶ τούτων τῶν λόγων. ἆρα ὃ γέγραπται γέγραφέ τις; γέγραπται δὲ νῦν ὅτι σὺ κάθησαι. ψευδὴς ὁ λόγος, ἦν δ' ἀληθὴς ὅτε ἐγράφετο. ἅμα ἄρα ἐγράφετο, ψευδὴς καὶ ἀληθής. τὸ γὰρ ψευδῆ ἢ ἀληθῆ λέγειν λόγον ἢ δόξαν εἶναι, οὐ τόδε, ἀλλὰ τοιόνδε

σημαίνειν, ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος καὶ ὠθὶ τῆς δόξης. καὶ ἆρ' ὃ μανθάνει, ὁ μανθάνων τοῦτό ἐστιν ὁ μανθάνει. μανθάνει δέ τις τὸν βραδὺ, ταχὺ, οὐ γὰρ ὃ μανθάνει, ἀλλ' ὡς μανθάνει εἴρηκε. καὶ ἆρ' ὃ βαδίζει τὶς πατεῖ. βαδίζει δὲ τῆς ἡμέραν ὅλην, ἢ οὐχ ὃ βαδίζει, ἀλλ' ὅτε βαδίζει εἴρηκεν. οὐδ' ὅταν τῆς κύλικα πίνει, ὃ πίνει, ἀλλ' ἐξ οὗ. καὶ ἆρα ὅτις οἶδε, οὗτος ἢ εὑρὼν ἢ μαθὼν οἶδεν, ὧν δὲ τὸ μὲν εὗρε τὸ δὲ ἔμαθε, τὰ ἄμφω οὐδέτερον, ἢ ὃ μὲν, οὐχ ἅπαν, ὅδε, ἅπαν. καὶ ὅτι ἐστί τις τρίτος ἄνθρωπος παρ' αὐτὸν καὶ τοὺς καθ' ἕκαστον. τὸ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ἅπαν τὸ κοινὸν, οὐ τὸ δέ τι, ἀλλὰ τοιόνδέ τι, ἢ πρός τι, ἢ πῶς, ἢ τῶν τοιούτων τι σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ ὠθὶ τοῦ Κορίσκος καὶ Κορίσκος μουσικὸς, πότερον ταὐτὸν ἢ ἕτερον, τὸ μὲν γὰρ τόδε, οὗτος δὲ τοιόνδε σημαίνει, ὥστε οὐκ ἔστιν αὐτὸ ἐκθέσθαι. οὐ τὸ ἐκτίθεσθαι δὲ ποιεῖν τὸν τρίτον ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ὅπερ τόδε, τὸ δέ τι εἶναι συγχωρεῖν. οὐ γὰρ ἔσται τόδέ τι εἶναι ὅπερ Καλλίας καὶ ὅπερ ἄνθρωπός ἐστιν. οὐδ' εἴ τις τὸ ἐκτιθέμενον μὴ ὅπερ τὸ δέ τι εἶναι λέγοι, ἀλλ' ὅπερ ποιὸν, οὐδὲν διοίσει. ἔσται γὰρ πρὰ τοὺς πολλοὺς ἔντι, οἷον ὁ ἄνθρωπος. φανερὸν οὖν ὅτι οὐ δοτέον τόδέ τι εἶναι τὸ κοινῆ, κατηγορούμενον ὠθὶ πᾶσιν, ἀλλ' ἤτοι ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι, ἤτι τῶν τοιούτων σημαίνει. ὅλως δὲ ἐν τοῖς πρὰ τὴν λέξιν λόγοις, ἀεὶ κατὰ τὸ ἀντικείμενον ἔσται ἡ λύσις, ἢ παρ' ὃ ἐστιν ὁ λόγος. οἷον εἰ παρὰ τὴν σύνθεσιν ὁ λόγος, ἡ λύσις διελόντι, εἰ δὲ πρὰ τὴν διαίρεσιν, συνθέντι. πάλιν εἰ πρὰ προσῳδίαν ὀξεῖαν, ἡ βαρεῖα προσῳδία λύσις, εἰ δὲ πρὰ βαρεῖαν, ἡ ὀξεῖα. εἰ δὲ παρ' ὁμωνυμίαν ἐστὶ, τὸ ἀντικείμενον ὄνομα εἰπόντα λύειν. οἷον εἰ ἔμψυχον ὂν συμβαίνοι λέγειν, ἀπρφήσαντα δὲ μὴ εἶναι, δῆλον ὡς ἔστιν ἔμψυχον. εἰ δ' ἄψυχον ἔφησεν, ὁ δὲ τὸ ἔμψυχον συνελογίσατο, λέγειν ὡς ἔστιν ἄψυχον. ὁμοίως δὲ καὶ ὠθὶ τῆς ἀμφιβολίας. εἰ δὲ παρ' ὁμοιότητα λέξεως, τὸ ἀντικείμενον ἔσται λύσις. ἆρ' ὃ μὴ ἔχει δοίη τὶς ἄν; ἢ οὐχ ὃ μὴ ἔχει, ἀλλ' ὡς οὐκ ἔχει. οἷον ἕνα μόνον ἀστράγαλον. ἆρα ὃ ἐπίσταται, μαθὼν ἢ εὑρὼν ἐπίσταται; ἀλλ' οὐχ ἃ ἐπίσταται. καὶ εἰ ὃ βαδίζει πατεῖ; ἀλλ' οὐχ ὅτε. ὁμοίως δὲ καὶ ὠθὶ τῶν ἄλλων. πρὸς δὲ τοὺς πρὰ τὸ συμβεβηκὸς, μία μὲν ἐν αὐτοῖς λύσις πρὸς ἅπαντας. ἐπεὶ γὰρ ἀδιόριστόν ἐστι τὸ πότε, λεκτέον

ὠθὶ τοῦ

ὠθὶ τοῦ πράγματος, ὅταν ὠθὶ τοῦ συμβεβηκότος ὑπάρχῃ. καὶ ἐπ' ἐνίων μὲν δοκεῖ καὶ φασὶν, ἐπ' ἐνίων δὲ οὐ φασὶν ἀναγκαῖον εἶναι. ῥητέον οὖν συμβιβασθέντας ὁμοίως πρὸς ἅπαντας, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον, ἔχειν δὲ δεῖ προφερεῖν τὸ οἷον. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοῖδε τῶν λόγων, πρὰ τὸ συμβεβηκός. οἷον, ἆρ' οἶδας ὃ μέλλω σὲ ἐρατᾶν; ἆρ' οἶδας τὸν προσιόντα, ἢ τὸν κεκαλυμμένον. ἆρ' ὁ ἀνδριὰς σόν ἐστιν ἔργον, ἢ σὸς ὁ κύων πατήρ; ἆρα τὰ ὀλιγάκις ὀλίγα ὀλίγα; φανερὸν γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις, ὡς οὐκ ἀνάγκη τὸ κατὰ τοῦ συμβεβηκότος, καὶ κατὰ τοῦ πράγματος ἀληθεύεσθαι. μόνοις γὰρ τοῖς κατὰ τὴν οὐσίαν ἀδιαφόροις καὶ ἐν οὖσιν, ἅπαντα δοκεῖ ταῦτα ὑπάρχειν. τῷ δὲ ἀγαθῷ, οὐ ταυτόν ἐστιν ἀγαθῷ τε εἶναι καὶ μέλλοντι ἐρωτᾶσθαι, οὐδὲ τῷ προσιόντι, ἢ ἐγκεκαλυμμένῳ, προσιόντι τε εἶναι καὶ Κορίσκῳ, ὥστε οὐκ εἰ τὸν Κορίσκον οἶδα, ἀγνοῶ δὲ τὸν προσιόντα, τὸν αὐτὸν οἶδα καὶ ἀγνοῶ. οὐδ' εἰ τοῦτό ἐστιν ἔργον, ἐμὸν δέ ἐστιν, ἐμόν ἐστιν ἔργον, ἀλλ' ἢ κτῆμα, ἢ πρᾶγμα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὠθὶ τῶν ἄλλων. λύουσι δέ τινες διαιροῦντες τὴν ἐρώτησιν. φασὶ γὰρ ἐνδέχεσθαι ταυτὸ πρᾶγμα εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ μὴ κατὰ ταὐτό. τὸν οὖν προσιόντα οὐκ εἰδότες, τὸν δὲ Κορίσκον εἰδότες, ταὐτὸ μὲν εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν φασὶν, ἀλλ' οὐ κατὰ ταὐτό. καίτοι πρῶτον μὲν, καθάπερ ἤδη εἴπωμεν δεῖ τῶν πρὰ ταὐτὸ λόγων τὴν αὐτὴν εἶναι διόρθωσιν. αὕτη δὲ οὐκ ἔσται, ἄν τις μὴ ὠθὶ τοῦ εἰδέναι, ἀλλ' ὠθὶ τοῦ εἶναι ἢ πῶς ἔχειν τὸ αὐτὸ ἀξίωμα λαμβάνῃ. οἷον εἰ ὅδε ἐστὶ πατὴρ, ἔστι δὲ σός. εἰ γὰρ ἐπ' ἐνίων τοῦτό ἐστιν ἀληθὲς, καὶ ἐνδέχεται ταὐτὸ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλ' ἐνταῦθα οὐδὲν κοινωνεῖ τὸ λεχθέν. οὐδὲν δὲ κωλύει τὸν αὐτὸν λόγον πλείους μοχθηρίας ἔχειν, ἀλλ' οὐχ ἡ πάσης ἁμαρτίας ἐμφάνισις, λύσις ἐστίν. ἐγχωρεῖ γὰρ δεῖξαί τινα ὅτι ψεῦδος μὴ συλλελόγισται, παρ' ὃ δὲ, μὴ δεῖξαι. οἷον τὸν Ζήνωνος λόγον ὅτι οὐκ ἔστι κινηθῆναι. ὥστε καὶ εἴ τις ὠθὶ χειρεῖ συνάγειν ὡς εἰς ἀδύνατον, ἁμαρτάνει, κἂν εἰ μυριάκις ἢ συλλελογισμένον, ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὐτὴ λύσις. ἦν γὰρ ἡ λύσις, ἐμφάνισις ψευδοῦς συλλογισμοῦ παρ' ὃ ψευδής. εἰ οὖν μὴ συλλελόγισται, ἢ καὶ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ὠθὶ χειρεῖ

συνάγειν, ἡ ἐκείνου δήλωσις, λύσις ἐστίν. ἴσως δὲ καὶ οὐκ ἐπ' ἐνίων οὐδὲν κωλύει συμβαίνειν, πλὴν ἐπί γε τούτων, οὐδὲ οὐκ δόξειεν, καὶ ἄν. γὰρ τὸν Κορίσκον ὅτι Κορίσκος, οἶδε, καὶ τὸ προσιὸν, ὅτι προσιὸν, ἐνδέχεσθαι τὸν αὐτὸ εἰδέναι καὶ μή. οἷον ὅτι μὴ λευκὸν, εἰδέναι ὅτι δὲ μουσικὸν μὴ γνωρίζειν. οὕτω γὰρ αὐτὸ οἶδε καὶ οὐκ οἶδεν, ἀλλ' οὐ κατὰ ταυτό. τὸ δὲ προσιὸν καὶ Κορίσκον, καὶ ὅτι προσιὸν, καὶ ὅτι Κορίσκος οἶδεν. ὁμοίως δὲ ἁμαρτάνουσι καὶ οἱ λύοντες, ὅτι ἅπας ἀριθμὸς, καὶ πολὺς καὶ ὀλίγος, ὥσπερ οὓς εἴπομεν. εἰ γὰρ μὴ συμπεραινομένου, οὐκ παραλιπόντες, ἀληθὲς συμπεράνθαι φασί. πάντα γὰρ ἔνεστι καὶ πολὺν καὶ ὀλίγον, ἁμαρτάνουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τῷ διττῷ λύουσι οὐδὲ συλλογισμούς. ὅτι σός ἐστι πατὴρ, ἢ υἱὸς, ἢ δοῦλος. καίτοι φανερὸν ὡς εἰ παρὰ τὸ πολλαχῶς φαίνετο λέγεσθαι ὁ ἔλεγχος, δεῖ τοὔνομα ἢ τὸν λόγον κύριον εἶναι πλειόνων. τὸ δὲ τόνδε τοῦδε εἶναι τέκνον, οὐδεὶς λέγει κυρίως, εἰ δεσπότης ἐστὶ τέκνου, ἀλλὰ παρὰ τὸν συμβεβηκὸς ἡ σύνθεσίς ἐστιν. ἆρα οὐκ σόν; ναί. ἔστι δὲ οὐκ τέκνον, σὸν ἄρα οὐκ τέκνον, ὅτι συμβέβηκεν εἶναι καὶ σὸν καὶ τέκνον, ἀλλ' οὐ σὸν τέκνον. καὶ τὸ εἶναί τι τῶν κακῶν ἀγαθόν. ἡ γὰρ φρόνησις ὠνεστήμη ἐστὶν τῶν κακῶν, τὸ δὲ οὐκ τούτων εἶναι, οὐ λέγετο πολλαχῶς, ἀλλὰ κτῆμα. εἰ δ' ἄρα πολλαχῶς, καὶ γὰρ τὸν ἄνθρωπον τῶν ζώων φαμὲν εἶναι, ἀλλ' οὔτι κτῆμα, καὶ ἐάν τι πρὸς τὰ κακὰ λέγητο ὥς τινος, διὰ οὐκ τῶν κακῶν ἐστιν, ἀλλ' οὐ οὐκ τῶν κακῶν, παρὰ τὸ πῆ οὖν καὶ ἁπλῶς φαίνετο. καίτοι ἐνδέχετο ἴσως ἀγαθὸν εἶναί τι τῶν κακῶν, διττῶς, ἀλλ' οὐκ ὠνὴ τοῦ λόγου τούτου, ἀλλ' εἴ τι δοῦλον εἴη ἀγαθὸν ὂν μοχθηροῦ μᾶλλον, ἴσως δὲ οὐδ' οὕτως. οὐ γὰρ εἰ ἀγαθὸν καὶ τούτου, ἀγαθὸν τούτου ἅμα. ἀλλ' οὐδὲ τὸν τὸν ἄνθρωπον φᾶναι τῶν ζώων εἶναι, οὐ λέγεται πολλαχῶς. οὐ γὰρ εἴ ποτέ τι σημαίνομεν ἀφελόντες, οὐκ λέγετο πολλαχῶς. καὶ γὰρ τὸν ἥμισυ εἰπόντες τοῦ ἔπους, δόσμοι ἰλιάδα σημαίνομεν, οἷον τὸ μηνιν ἄειδε θεά. Τοὺς δὲ παρὰ τὸν κυρίως τόδε, ἢ πῆ, ἢ ποῦ, ἢ πῶς, ἢ πρός τι λέγεσθαι, καὶ μὴ ἁπλῶς, λυτέον σκοποῦντι τὸ συμπέρασμα πρὸς τὴν ἀντίφασιν, εἰ ἐνδέχετο τούτων τι πεπονθέναι. τὰ γὰρ ἐναντία, καὶ τὰ ἀντικείμενα, καὶ φάσιν, καὶ ἀπόφασιν, ἁπλῶς μὴ ἀδύνατον ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. πῆ μέντοι ἑκάτερον, ἢ πρός τι, ἢ πῶς,

ἢ τὸ

ἢ τὸ μὲν πῆ, τὸ δ' ἁπλῶς, οὐδὲν κωλύει. ὥστε εἰ τὸ μὲν ἁπλῶς, τὸ δὲ πῆ, οὔπω ἔλεγχος. οὐκ δὲ ἐν τῷ συμπεράσματι θεωρητέον πρὸς τὴν ἀντίφασιν. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι οὐκ ἔχοντες. ἆρ' ἐνδέχετο τὸ μὴ ὂν εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἔστι γέ τι μὴ ὄν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὂν οὐκ ἔσται, οὐ γὰρ ἔσται τι τῶν ὄντων. ἆρ' ἐνδέχετο τὸν αὐτὸν ἅμα εὐορκεῖν τε, καὶ ὠνορκεῖν. ἆρ' ἐνδέχετο τὸν αὐτὸν ἅμα τῷ αὐτῷ πείθεσθαι, καὶ ἀπειθεῖν, ἢ οὔτε τὸ εἶναί τι καὶ εἶναι ταυτόν. τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐκ εἰ ἔστι τί, καὶ ἁπλῶς ἐστιν, οὔτε εἰ εὐορκεῖ τόδε καὶ πῆ, ἀνάγκη καὶ εὐορκεῖν. καὶ γὰρ ὁμόσας ὠνορκήσειν, εὐορκεῖ ὠνορκῶν οὐκ μόνον, εὐορκεῖ δὲ οὔ. οὐδὲ ὁ ἀπειθῶν πείθεται, ἀλλά τι πείθεται. ὅμοιος δὲ ὁ λόγος, καὶ περὶ τοῦ ψεύδεσθαί τι τὸν αὐτὸν ἅμα καὶ ἀληθεύειν. ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι εὐθεώρητον πότερον ἄν τις ἀπροδοίη τὸ ἁπλῶς ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι, δύσκολον φαίνετο. κωλύει δ' αὐτὸν οὐδὲν, ἁπλῶς μὲν εἶναι ψευδῆ, πῆ δὲ ἀληθῆ, ἢ τινος, καὶ εἶναι ἀληθῆ τινὰ, ἀληθῆ δὲ μή. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὶ τῶν πρός τι, καὶ πῆ, καὶ ποτέ. πάντες γὰρ οἱ τοιοῦτοι λόγοι παρὰ οὐκ συμβαίνουσιν. ἆρα ἡ ὑγίεια ἢ ὁ πλοῦτος ἀγαθόν; ἀλλὰ τῷ ἄφρονι, καὶ μὴ ὀρθῶς χρωμένῳ, οὐκ ἀγαθὸν, ἀγαθὸν ἄρα καὶ οὐκ ἀγαθὸν. ἆρα τὸ ὑγιαίνειν, ἢ δύνασθαι ἐν πόλει ἀγαθόν; ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ οὐ βέλτιον, ταυτὸν ἄρα τῷ αὐτῷ ἀγαθὸν, καὶ οὐκ ἀγαθὸν, ἢ οὐδὲν κωλύει ἁπλῶς ὂν ἀγαθὸν, τῷ δὲ μὴ εἶναι ἀγαθόν. ἆρ' ὁ μὴ βούλοιτ' ἂν ὁ φρόνιμος, κακόν; ἀποβάλλειν δ' οὐ βούλετο τὸ ἀγαθόν; κακὸν ἄρα τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ ταυτὸν εἰπεῖν τὸ ἀγαθὸν εἶναι κακὸν, καὶ τὸ ἀποβάλλειν τὸ ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τοῦ κλέπτου λόγος. οὐ γὰρ εἰ κακόν ἐστιν ὁ κλέπτης, καὶ τὸ λαβεῖν ἐστι κακὸν, οὔκουν τὸ κακὸν βούλετο, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. τὸ γὰρ λαβεῖν ἀγαθόν. καὶ ἡ νόσος κακόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ τὸ ἀποβαλεῖν τὴν νόσον. ἆρα τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου, καὶ τοῦ ἀδίκως, τὸ δικαίως αἱρετώτερον; ἀλλὰ ἀποθανεῖν ἀδίκως αἱρετώτερον. ἆρα δίκαιον τὰ αὐτοῦ ἔχειν ἕκαστον; ἃ δ' ἄν τις κρίνοι κατὰ δόξαν τὴν ἑαυτοῦ ἂν ἢ ψευδῆ κύριά ἐστιν ἐκ τοῦ νόμου; τὸ αὐτὸ ἄρα δίκαιον, καὶ οὐ δίκαιον. καὶ πότερον δεῖ κρίνειν τὸν τὰ δίκαια λέγοντα, ἢ τὰ ἄδικα. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν ἀδικούμενον, δίκαιόν ἐστιν ἱκανῶς λέγειν ἃ ἔπαθε, ταῦτα δ' ἦν ἀδι-

κα. οὐ γὰρ εἰ παθεῖν τὶ ἀδίκως αἱρετὸν, τὸ ἀδίκως αἱρετώτερον τοῦ δικαίως. ἀλλ' ἁπλῶς μὲν τὸ δικαίως, τοδὶ μέντοι οὐδὲν κωλύει, ἀδίκως ἢ δικαίως, καὶ τὸ ἔχειν, τὰ αὐτοῦ δίκαιον, τὰ δὲ ἀλλότρια οὐ δίκαιον. κρίσιν μέντοι ταύτην δικαίαν εἶναι οὐδὲν κωλύει, οἷον ἂν ᾖ κατὰ τὴν δόξαν τοῦ κρίνοντος. οὐ γὰρ εἰ δίκαιον τοδὶ ἢ ὡδὶ, καὶ ἁπλῶς δίκαιον. ὁμοίως δὲ καὶ ἄδικα ὄντα, οὐδὲν κωλύει ταῦτα λέγειν δίκαιον εἶναι. οὐ γὰρ εἰ λέγειν δίκαιον, ἀνάγκη δίκαια εἶναι, ὥσπερ οὐδ' εἰ ὠφέλιμον λέγειν, ὠφέλιμα. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὶ τῶν δικαίων, ὥστε οὐκ εἰ τὰ λεγόμενα ἄδικα, ὁ λέγων ἄδικα, νικᾷ. λέγει γὰρ ἃ λέγειν ἔστι δίκαια, ἁπλῶς δὲ καὶ παθεῖν ἄδικα. τοῖς δὲ πρὰ τὸν ὁρισμὸν γινομένοις τοῦ ἐλέγχου, καθάπερ ὑπεγράφη πρότερον, ἀπαντητέον. σκοποῦσι τὸ συμπέρασμα τὸ πρὸς τὴν ἀντίφασιν ὅπως ἔσται τὸ αὐτὸ, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἐὰν δὲ ἐν ἀρχῇ προσέρητε, οὐχ ὁμολογητέον. ὡς ἀδύνατον τὸ αὐτὸ εἶναι διπλάσιον, καὶ οὐ διπλάσιον, ἀλλὰ φατέον, μὴ μέντοι ὡδὶ, ὥσποτε κῦ τὸ ἐλέγχεσθαι διωμολογημένον. εἰσὶ δὲ πάντες οἵδε οἱ λόγοι, πρὰ τὸ τοιόνδε. ἆρα ὁ εἰδὼς ἕκαστον ὅτι ἕκαστον, οἶδε τὸ πρᾶγμα; καὶ ὁ ἀγνοῶν ὡσαύτως; εἰδὼς δέ τις τὸν Κορίσκον ὅτι Κορίσκος, ἀγνοοίη ἂν ὅτι μουσικός; ὥστε τὸ αὐτὸ καὶ ἐπίστατε καὶ ἀγνοεῖ. καὶ πάλιν ἆρα τὸ τετράπηχυ τοῦ τριπήχεος μεῖζον; γένοιτο δ' ἂν ἐκ τριπήχεος τετράπηχυ κατὰ τὸ μῆκος, τὸ δὲ μεῖζον, ἐλάττονος μεῖζον, αὐτὸ ἄρα αὐτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον. τοὺς δὲ πρὰ τὸ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ, πυνθανομένῳ μὲν, ἂν ᾖ δῆλον, οὐ δοτέον, οὐδ' ἂν ἐνδοξον ᾖ, λέγοντα τἀληθῆ. ἐὰν δὲ λάθῃ, τὴν ἄγνοιαν διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν τοιούτων λόγων εἰς τὸν ἐρωτῶντα μεταστρεπτέον, ὡς οὐ διειλεγμένον. ὁ γὰρ ἔλεγχος, ἄνευ τοῦ δὲ ἀρχῆς. εἰδ' ὅτι ἐδόθη, οὐχ ὡς τούτῳ χρησομένου, ἀλλ' ὡς πρὸς οὗτον συλλογισμένου τὸ ἐναντίον, ἢ ὑπὲρ τῶν πρεξελέγχων, καὶ τοὺς διὰ τοῦ πρεπομένου συμβιβάζοντας. ἐπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου διεκτέον ἐστὶν, ὡς διττὴ τῶν ἑπομένων ἡ ἀκολούθησις. ἢ γὰρ ὡς τῷ ἐν μερεῖ τὸ καθόλου, οἷον ἀνθρώπῳ ζῶον. ἀξιοῦται γὰρ εἰ τόδε μετὰ τοῦδε, καὶ τόδε εἶναι μετὰ τοῦδε, ἢ κατὰ τὰς ἀντιθέ-

ἀντιθέσεις. εἰ γὰρ τόδε τῷδε ἀκολουθεῖ, καὶ τοῦδ' ἀντικειμένῳ τὸ ἀντικείμενον, παρ' ὃ καὶ ὁ τοῦ Μελίσσου λόγος. εἰ γὰρ τὸ γεγονὸς ἔχει ἀρχὴν, καὶ τὸ ἀγένητον ἀξιοῖ μὴ ἔχειν, ὥστε εἰ ἀγένητος ὁ οὐρανὸς, καὶ ἄπειρος. οὗτοι δ' οὐκ ἔστιν, ἀνάπαλιν γὰρ ἡ ἀκολούθησις, ὅσοι τὲ πρὰ τὸ προστιθέναι τὶ συλλογίζοντες, σκοπεῖν εἰ ἀφαιρουμένου συμβαίνει μηδὲν ἧττον τὸ ἀδύνατον. κἄπειτα οὗτοι ἐμφανιστέον καὶ λεκτέον ὡς ἔδωκεν, οὐχ ὡς δοκοῦν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν λόγον, ᾧ δὲ χρῆτε, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον. πρὸς δὲ τοὺς τὰ πλείω ἐρωτήματα ἐν ποιοῦντας, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ διοριστέον, ἐρώτησις γὰρ μία πρὸς μίαν ἀπόκρισιν. ὥστε οὔτε πλείω καθ' ἑνὸς, οὔτε ἐν κατὰ πολλῶν, ἀλλ' ἐν καθ' ἑνὸς ἢ φατέον ἢ ἀποφατέον. ὥσπερ δὲ ὑπὲρ τῶν ὁμωνύμων ὅτε μὴ ἀμφοῖν, ὅτε δ' οὐδετέρῳ ὑπάρχει, ὥστε τοῖς μὴ τὸ ἁπλοῦν ἐρώτημα ἁπλῶς ἀκρινομένοις, οὐδὲν συμβαίνει πάσχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ὠδὶ τούτων. ὅταν μὲν ἢ τὰ πλείω τῷ ἑνὶ, ἢ τὸ ἐν τοῖς πολλοῖς ὑπάρχῃ, ἢ μὴ ὑπάρχῃ, τῷ ἁπλῶς δόντι καὶ ἁμαρτόντι ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, οὐδὲν ὑπεναντίωμα συμβαίνει. ὅταν δὲ ᾖ τὸ μὴ, τὸ δὲ μὴ, ἢ πλείω κατὰ πλειόνων, καὶ ἔστιν ὡς ἀμφότερα ὑπάρχει ἀμφοτέροις, ἔστι δ' ὡς οὐχὶ ὑπάρχει πάλιν. ὥστε εὐλαβητέον, οἷον ἐν τοῖσδε τοῖς λόγοις. εἰ τὸ μὲν ἔστιν, ἀγαθὸν, τὸ δὲ κακὸν, ὅτι ταῦτα ἀληθὲς εἰπεῖν, ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ πάλιν μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν, οὐκ ἔστι γὰρ ἑκάτερον ἑκατέρῳ. ὥστε ταὐτὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν. καὶ εἰ ἕκαστον αὐτὸ αὑτῷ ταυτὸν, καὶ ἄλλοις ἕτερον. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἄλλοις ταῦτα, ἀλλ' αὐτοῖς καὶ ἕτερα αὐτῶν, ταὐτὰ ἑαυτοῖς ἕτερα καὶ ταυτά. Ἔτι εἰ τὸ μὴ ἀγαθὸν, κακὸν γίνετε, τὸ δὲ κακὸν ἀγαθὸν, δύο γένοιτ' ἂν, δυοῖντε καὶ ἀνίσων ἑκάτερον αὐτὸ ἑαυτῷ ἴσον, ὥστε ἴσα καὶ ἄνισα τὰ αὐτὰ ἑαυτοῖς. ἐμπίπτουσι μὴ οὖν οὗτοι οἱ λόγοι καὶ εἰς ἄλλας λύσεις, καὶ γὰρ τὸ, ἄμφω καὶ τὰ ἅπαντα πλείω σημαίνει, οὔκουν ταυτόν. πλὴν ὄνομα συμβαίνει φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι, οὗτοι δ' οὐκ κῦ ἔλεγχος. ἀλλὰ φανερὸν ὅτι μὴ μιᾶς ἐρωτήσεως τῶν πλειόνων, γινομένων, ἀλλ' ἐν καθ' ἑνὸς φάντος ἢ ἀκφάντος, οὐκ ἔσται τὸ ἀδύνατον. περὶ δὲ τῶν ἀπαγόντων εἰς ταυτὸ πολλάκις εἰπεῖν, φανερὸν ὡς οὐ δοτέον τῶν πρός τι λεγομένων σημαίνει τὶ χωριζομένας καθ' αὑτὰ

τὰς καταγορίας. οἷον τὸ διπλάσιον αὐτοῦ τ διπλάσιον ἡμίσεος, ὅτι ϙ φαίνετ. ⓒ γὰρ τὰ δίπηχα, ϙ τοῖς ϙνὸς δίεσσι δίπηχα, καὶ τὸ ποιῆσαι, ϙ τῷ μὴ ποιῆσαι, καὶ ὅλως ϙ τῇ ἀποφάσει ἡ φάσις. ἀλλ' ὅμως ὀκεί τις λέγοι τόδε μὴ ἔστιν λοιπόν, λέγ αὐτὸ λοιπὸν ἔστιν. τὸ δὲ διπλάσιον, ὁ δὲ σημαίν ὁδὲν ἴσως, ὥσπερ ὁδὲ τὸ ϙ τῷ ἡμίσ. εἰ δ' ἄρα ⓒ σημαίν, ἀλλ' ὁ ταυτὸ, ἡ σωυρημένον, ὁδ' ἡ ὠῑσήμη ϙ τῷ εἰδέ. οἷον εἰ ἔστιν ἡ ἰατρικὴ ὠῑσήμη ὅπερ τὸ κοινὸν, ἐκεῖνο δ' ἰῶ ὠῑσήμη ὠῑσυτό. ϙ δὲ τοῖς δι' ὧν δηλοῦτ ἰαζηγορημένοις, οὕτω λεκτέον, ὡς ὁ τὸ αὐτὸ χωρὶς ἡ ϙ τῷ λόγῳ τὸ δικλάσμενον. τὸ γὰρ κοῖλον, κοινὴ μὴ τὸ αὐτὸ δικλοῖ ὡδὶ τὸ σιμὸν ἡ ῥαιβοῦν, προστιθέμενον δὲ, ὁδὲν κωλύει, ἀλλὰ τὸ μὴ τῇ ῥινί, τὸ δὲ τῷ σκέλῃ συμβαίν, ⓒ ὁδὲν διαφορᾷ εἰπεῖν, ῥὶς σιμὴ, ἢ ῥὶς κοίλη. ἔτι ὁ δυτέον τῶν λέξιν κατ' ὀνυ, ψοῦδος γάρ ὅτιν. ὁ γὰρ ὅτι τὸ σιμὸν ῥὶς κοίλη ἀλλὰ ῥινὸς τοδὶ οἷον πάθος, ὥστε ὁδὲν ἄτοπον εἰ ἡ ῥὶς ἡ σιμὴ, ῥὶς ὅτιν ἔχουσα κοιλότητα ῥινός. πολὺ δὲ τ ϛλοιδορίαν, πᾶσά τι μὲν φαίνοντ συμβαίν, εἰ πρεσβύτερον, ὥστε λυτέον ἐπ' αὐτῶν τ λόγων ἔσται φανερὸν, ἅπαν τοῦ γὰρ οἴδε ϛλοιδορεῖν βούλοντ κατασκευάζ. ἆρ' ὁ λέγ ἀληθὲς, ⓒ ἔσται ϛλοιδορεῖν ἀληθὲς; φὴς δέ τι εἶναι λίθον, εἰσὶν ἄρα τι λίθον. ἢ τὸ λέγ λίθον οὐκ ἔστι λέγ ὅ, ἀλλ' ὅν, ὁδὲ ϛλοιδορεῖν, ἀλλὰ τοῦτον. εἰ οὖν ἐροιτό τις, ἆρα ὄν λέγ ἀληθῶς ὅτι ϛλοιδορεῖν, ὀκ ἂν δοκοίη ἐλλιπὲς ζ. ὥσπερ οὐδ' εἰ ἔροιτο, ἆρ' ἰῶ λέγ εἶναί ὅτιν οὗτος; ξύλον δ' εἰπεῖν τος, ἢ ὅσα μήτε θῆλυ μήτ' ἄῤῥεν σημαίν, ὁδὲν διαφορᾷ. δύο γὰ γίνετ ϛλοιδορίαι, εἰ ὁ λέγ ἔστιν, ἔστι ϛλοιδορεῖν. ξύλον δὲ λέγ ἔστιν, ἔστιν ἄρα ξύλον. ὁ δὲ λίθος καὶ τὸ οὗτος, ἄῤῥενος ἔχ κλῆσιν. εἰ δέ τις ἔροιτο. ἆρ' οὗτός ὅτιν αὖτη εἶτα πάλιν, τί δὲ ὃ χ τός ὅτιν ὁ Κορίσκος. εἶτα εἶποι, ἔστιν ἄρα τος αὖτη ὁ συλλογίσαι τὸν ϛλοιδορίαν, ὁδ' εἰ τὸ Κορίσκος σημαίν ὅπερ αὖτη, μὴ δίδωσι δὲ ὁ ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ δεῖ ϛλοιδορεῖν προῤῥωτηθῆναι. εἰ γὰ μήτε ὅτιν, μήτε δίδωσιν, ὁ συλλελόγισται ὅτε τῷ ὄνῳ, ὅτε πρὸς τὸν ὁρωτώμενον, ὁμοίως δ' ἂν κἀκεῖ δεῖ τὸν λίθον σημαίν τος. εἰ δὲ μήτε ὅτι, μήτε δίδωτ, ὁ λεκτέον τὸ συμπέρασμα. φαίνετ δὲ πρὸς τὸ τ ὁμοίαν πᾶσιν τ ὀνόματος ὁμοίαν φαίν-

φαίνεσθαι. ἆρα ἀληθὲς ὅτιν εἰπεῖν ὅτι αὖτη ὅτιν, ὅπερ ἔστιν φὴς αὐτῷ; ἔστιν δὲ φὴς ἀπαίδλα, ἔσιν ἄρα αὖτη ἀπαίδλα. ἢ ὀκ ἀνάγκη εἰ μὴ τὸ αὐτὸ ἀπαίδλα σημαίνοι, ἀλλὰ ἀπαὶς, τὸ δὲ ἀπαίδλα ταὐτῷ. ὁδὶ ὁ φὴς ἔστιν τοῦτό ὅτιν τος; φὴς δὲ ἔστιν κλέωνα, ἔσιν ἄρα τος κλέωνα, ὁ ϙ ὅτι τος κλέωνα. ἔρητ γὰρ ὃν φημὶ τοῦτον ἔστιν, ἔσιν οὗτος, ὁ τοῦτον. οὐδὲ γὰρ ἐλλωίζ ὅτως τὸ ὁρώτημα λεχθὲν, ἆῤ ἐπίσασαι ὧδε; ἔσι δὲ λίθος, ἐπίσασαι ἄρα λίθος, ἢ ὁ ταυτὸν σημαίν ϙ τῷ, ἆρα ἐπίσασαι ὧδε, καὶ ϙ ὧδε δὲ λίθος, ἀλλ' ϙ τῷ πρώτῳ, τοῦτον, ϙ δὲ τῷ ὑσόρῳ, ὅτος. ἆῤ ὃ ὠῑσήμως ἔχ ἐπίσασαι ὧδε; ὠῑσήμως δὲ ἔχ λίθα, ἐπίσασαι ἄρα λίθα. ἢ τὸ μὲν τόδε, λίθα λέγ, τὸ δὲ τόδε, λίθον. ἐδόθη δὲ οὐ ὠῑσήμως ἔχ ἐπίσασαι, ὁ τόδε, ἀλλὰ ὧδε, ὥστε οὐ λίθου ἀλλὰ λίθον. ὅτι μὲν οἱ τοιῶδι τ λόγων ὁ συλλογίζονται ϛλοιδορισμὸν, ἀλλὰ φαίνονται, ὀκ ὡς ἀπαιτητέον πῶς αὐτοὺς, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. δεῖ δὲ καταμανθάν ὅτι πάντων τ λόγων, οἱ μὲν εἰσι ῥᾴους καὶ δεῖν, οἱ δὲ χαλεπώτεροι ποιᾶσαί τι, ὀκ ϙτινι πᾶσαν συλλογίζοντ τ ἀκούοντα, πολλάκις οἱ αὐτοὶ ἐκεῖνος ὄντες, τὸν αὐτὸν γὰρ λόγον δεῖ καλεῖν τ πρὸς ταὐτὸ λεγόμενον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος τοῖς μὲν πρὸς τὸν λέξιν, τοῖς δὲ παρ' ἕτερον δόξαν αὖ ἔστιν, διὰ τὸ μεταφερόμενον ἕκαστον, μὴ ὁμοίως ἔστιν δῆλον. ὥσπερ οὖν ϙ τοῖς πρὸς τὸν ὁμωνυμίαν, ὅσπερ δοκεῖ τρόπος συνηθέσθαι εἶναι τῶν παραλογισμῶν· τὰ μὴ ϙ τοῖς τυχοῦσίν ὅτι δῆλα, ⓒ οἱ λόγοι ῥᾳδίως οἱ γελοῖοι, πάντες εἰσὶ πρὸς τ λέξιν. οἷον αὐτὴ ἐφορέτο ἡ κλίμακος δίφρον, καὶ ὅπως στέλλεσθε, πρὸς τὸν κεραίαν; μὴ ποτόρας τῶν βοῶν ἐμπροσθν τέξετ; οὐδὲ τόρα, ἀλλ' ὀπισθν, ἄμφω, καὶ καθαρὸς ὁ Βορέας; οὐ δῆτα. ἀπέκτανε γὰρ τὸν πτωχὸν καὶ τὸν ὠνούμενον, ἆῤ δ' ἄρχος; ὁ δῆτα. ἀλλὰ ἀπόλλωνίδ ης; τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, ϙ τῶν ἄλλων ῥᾳδίως οἱ πλεῖστοι. τὰ ἢ καὶ οὐ ἐμπέφυτάτας φαίνεται λανθάνειν, σημεῖον δὲ τούτου, ὅτι μάχονται πολλάκις περὶ τῶν ὀνομάτων, οἷον πότερον ταυτὸν σημαίν τὸ ϙ κατὰ πάντων καὶ τὸ ὄν, ἢ ἕτερον. τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ ταυτὸν σημαίνειν τὸ ὄν, καὶ τὸ ϙ. οἱ δὲ τὸν Ζήνωνος καὶ Παρμενίδου λύσει λόγον, πρὸς τὸ πολλαχῶς φαίνεσθαι, τὸ ϙ λέγεσθαι ϙ τὸ ὄν.

ὁμοίως καὶ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς, ἢ πρὸς τῶν ἄλλων ἕκαστον. οἱ μὴ ἔσονται ῥᾴους ἰδεῖν, οἱ δὲ χαλεπώτεροι τῶν λόγων, καὶ λαβεῖν αὐτῶν τινι γραφῇ, ἢ πότερον ἔλεγχος, ἢ οὐκ ἔλεγχος, ἢ ῥᾴδιον ὁμοίως πρὸς πάντων. ἔστι δὲ ἁπλοῦς λόγος, ὃς τις ἀπορεῖν ποιεῖ μάλιστα. οἷον ἀκμὴ γὰρ οὗτος μάλιστα, ἀπορία δὲ ὅτι διττή. ἢ μὴ γὰρ τοῖς συλλελογισμένοις, ὅτι αὐτὸ εἶναι τῶν ἐρωτημάτων, ἢ δὲ γε τοῖς ἐριστικοῖς, ὡς εἴποι τις τὸ προστεθέν. διόπερ γε τοῖς συλλογιστικοῖς, οἱ διαμύτορες λόγοι, ζητεῖν μᾶλλον ποιοῦσιν. ἔστι δὲ συλλογιστικὸς μὴ λόγος διαμύτατος, αὐ δὲ ὅτι μάλιστα λοκανίζων φαίνεται, ὃ, τι μάλιστα φαίνεται ἀναιρῇ τις, μὴ κατασκευάζῃ. εἷς γὰρ ὧν ὁ λόγος, μεταλαμβανομένης τῆς ἀντιφάσεως, ἅπαντας ὁμοίως ἕξει τοὺς συλλογισμούς, ἀεὶ γὰρ δεῖ φαίνεσθαι ὁμοίως φαίνεσθαι ἀναιροῦσι ἢ κατασκευάσαι, διόπερ ἀπορεῖν ἀναγκαῖον. μάλιστα μὲν δὴ οὖν τοὺς διαμύτους, ὁ δεῖ ἴσως τὸ συμπεράσμασι ποιῶν τοῖς ἐρωτήμασι, διάτορος ἦ, ὁ δὲ ἁπάντων ὁμοίων. ἔστω γὰρ ὁμοίως ποιήσαι ἀπορεῖν, ὁπότερον τῶν ἐρωτημάτων ἀναιρετέον, οὗτος ἦ χαλεπὸν, ἀναιρετέον μὲν γὰρ, ὃ, τι δὲ ἀναιρετέον, ἄδηλον. τῶν δὲ ἐριστικῶν, διαμύτατος μὲν, ὁ πρῶτος ἂν τύχῃς ἄδηλος πότερον συλλελόγισαι, ἢ οὔ, ἢ πότερον πρὸς τὸ ψεῦδος ἢ διαίρεσίν ἐστιν ἢ λύσις. διάτορος δὲ τῶν ἄλλων, ὁ ἄδηλος μή, ὅτι πρὸς διαίρεσιν ἢ ἀναίρεσίν ἐστι. μὴ φανερὸς δὲ ὢν, διά τινος τῶν ἠρωτημένων ἀναίρεσιν, ἢ διαίρεσιν λυτέος ἐστίν. ἀλλὰ πότερον αὕτη πρὸς τὸ συμπέρασμα, ἢ πρός τι τῶν ἠρωτημένων ἐστὶν, γνῶναι μὴ ὃν ὁ μὴ συλλογισθεὶς λόγος ἐνθύμης ἐστίν. ἐὰν ἢ λίαν ἄδηλα, ἢ ψευδῆ τὰ λήμματα, γνῶναι δὲ ἐκ ἄξιος καταφρονεῖσθαι. ὅταν μὲν γὰρ ἐλλείπῃ τι τῶν τοιούτων ἐρωτημάτων πρὸς οὗ ὁ λόγος καὶ διό, καὶ μὴ προσλαβὼν οὕτω, μὴ συλλογισάμενος, ἐνθύμης ὁ συλλογισμός. ὅταν δὲ τῶν ἐξωθεν, ἐκ ἐνκαταφρόνητος, ἀλλ' ὁ μὴ λόγος, ἐπιφανὴς, ὁ δὲ ἐρωτῶν ἠρώτηκεν ὡς καλῶς. ἔστι γὰρ ὥσπερ λυμῆναι ὅτε μὴ πρὸς τὸν λόγον, ὅτε γὰρ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὴν ἐρώτησιν, ὅτε δὲ πρὸς ἀθετοῦντα τοῦτον. ὁμοίως καὶ ἐρωτᾶν ὅτι, καὶ συλλογίζεσθαι, καὶ πρὸς τὴν θέσιν, καὶ πρὸς τὸν ἀποκρινόμενον, καὶ πρὸς τὸν χρόνον, ὅταν ἢ πλείονος χρόνου δεομένη λύσις, ἢ τοῦ πάντος καιρὸν τὸ διαλεχθῆναι

πρὸς τὴν

πρὸς τὴν λύσιν. ἐκ πόσων μὲν δὴ καὶ ἐκ τίνων γίνονται τοῖς διαλεγομένοις οἱ παραλογισμοὶ, καὶ πῶς διεξομεν τε ψευδόμενον, καὶ πρὸς ἅπαντα λέγειν ποιήσομεν. ἔτι δὲ ἐκ τίνων συμβαίνει συλλογισμὸς, καὶ πῶς ἐρωτητέον, καὶ τίς ἡ τάξις τῶν ἐρωτημάτων, ἔτι δὲ πρός τι χρήσιμοι πάντων εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, καὶ πρὸς ἀποκρίσεως ἁπλῶς τε πάσης, καὶ πῶς λυτέον τοὺς λόγους, καὶ τὸς συλλογισμὸς, εἰρήκαμεν πρὸς πάντων ἡμῖν τούτων. λοιπὸν δὲ πρὸς δὴ τὴν ἀρχῆς προθέσεως ἀναμνήσασιν, εἰπεῖν τι βραχὺ πρὸς αὐτῆς, καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς πεφυκόσιν. πρωτολόμεθα δὴ εὑρεῖν τινα δυνάμιν συλλογιστικὴν πρὸς τὸ προβληθέντος ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐνδοξοτάτων. δοκεῖ γὰρ ὄργανόν τι τὸ διαλεκτικῆς καθ' αὑτὴν καὶ τὴν πειραστικῆς. ἐπεὶ δὲ προκατασκευάζειν πρὸς αὐτὴν δεῖ τὴν τῶν σοφιστικῶν ἐντεύξεων, ὡς ὁ μόνον δυνατὸν πείραν λαβεῖν διαλεκτικῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰδὼς, δεῖ δοκεῖ οὐ μόνον τὸ λεχθὲν ἔργον ὑπαρθέμεθα τὴν πραγματείας, τὸ λόγον δυνάσθαι λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅπως λόγον ὑπομένοντες φυλάξωμεν τὴν θέσιν, ὡς δι' ὀνδοξότατα ὁμωδόπως. τὴν δὲ αἰτίαν εἰρήκαμεν τούτου, ἐπεὶ καὶ δοκεῖ Σωκράτης πειρᾶται, ἀλλ' ἐκ ἀπεκαίνετο, ὡμολόγει γὰρ μὴ εἰδέναι. δὲ διὰ τί δὲ ἐν τοῖς πρότερον, ἐπὶ πόσα ὡσαύτως καὶ ἐκ ποίων, ἐπὶ τόσων ἔσται, καὶ ὅθεν δυπορήσομεν τούτων. ἔτι δὲ πῶς ἐρωτητέον, καὶ ταὐτὸν τὴν ἐρώτησιν πᾶσαν, καὶ πρός τε ἀποκρίσεως καὶ λύσεως τῶν πρὸς τοὺς συλλογισμούς. δεδήλωται δὲ ἐπὶ πόσα τῶν ἄλλων, ὅσα τὰ αὐτῆς μεθόδου τὸ λόγων ὄντι. πῶς δὲ πρός τις, πρὸς τὸ παραλογισμὸν διειλήφθαμεν, ὥσπερ εἰρήκαμεν πρότερον. ὅτι μὲν δὴ ἐχὶ τέλος ἱκανῶς ἃ προβλόμεθα, φανερόν. δεῖ δὲ ὑμᾶς μὴ λελυθῆναι τὸ συμβεβηκὸς πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν. τὰ γὰρ εὑρισκομένων ἁπάντων, τὰ μὴ πάρεστερον λαφθέντα πρότερον, πεπονημένα ἦν μόριον ἐπιδοκεῖ τῶν προβαλόντων ὕστερον, τὰ δὲ ἀρχῆς εὑρισκόμενα, μικρὰν τὸ, πρῶτον ἐπίδοσιν λαμβάνει εἰκότως. χρησιμώτερον μέντοι πολλῷ τὸ ὕστερον ἐκ τούτων αὐξήσεως. μέγιστον γὰρ ἴσως ἀρχὴ πάντος, ὥσπερ λέγεται, διὸ καὶ χαλεπώτατον. ὅσῳ γὰρ πρότερον τῇ δυνάμει, τοσούτῳ μικρότερον ὂν τῷ μεγέθει, χαλεπώτερον ἴσως

τὸν

τόν ἐστιν ὀφθῆναι. ταύτης δὲ εὑρημένης ῥᾷον τὸ προσθεῖναι, καὶ συνάξειν τὸ λοιπόν ἐστιν, ὅπερ καὶ περὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου συμβέβηκε. σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας. οἱ μὲν γὰρ τὰς ἀρχὰς εὑρόντες, παντελῶς ὠδὶ μικρόν τι προήγαγον, οἱ δὲ νῦν εὐδοκιμοῦντες, παραλαβόντες πρὰ πολλῶν, οἷον ἐκ διαδοχῆς τῶν κατὰ μέρος προαγαγόντων, οὕτως ηὐξήκασι. Τισίας μὲν μετὰ τοῦ πρώτους, Θρασίμαχος δὲ, μετὰ Τισίαν, Θεόδωρος δὲ μετὰ τοῦτον, καὶ πολλοὶ πολλὰ συνεγνωόχασι μέρη. διόπερ οὐδὲν θαυμαστὸν, ἔχειν τι πλῆθος τῆς τέχνης. ταύτης δὲ τῆς πραγματείας, οὐ τὸ μὲν ἦν, τὸ δ' οὐκ ἦν προεξειργασμένον, ἀλλ' οὐδὲ παντελῶς ὑπῆρχεν. καὶ γὰρ τῶν περὶ τοῦ ἐριστικοῦ λόγους μισθαρνούντων, ὁμοία τις ἦν ἡ παίδευσις τῇ Γοργίου πραγματείᾳ. λόγους γὰρ οἱ μὲν ῥητορικοὺς, οἱ δὲ ἐρωτηματικοὺς ἐδίδοσαν ἐκμανθάνειν, εἰς οὓς πλειστάκις ἐμπίπτειν εἰώθησαν ἑκάτεροι τοῦ ἀλλήλων λόγους. διόπερ ταχεῖα μὲν, ἄτεχνος δ' ἦν ἡ διδασκαλία τοῖς μανθάνουσι παρ' αὐτῶν. οὐ γὰρ τέχνην, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῆς τέχνης διδόντες, παιδεύειν ὑπελάμβανον. ὥσπερ ἄν τις ὑπεστήμην φάσκων παραδώσειν ὠδὶ τοῦ μηδὲν πονεῖν τοῦ πόδας, εἶτα σκυτοτομεῖν μὲν μὴ διδάξειε, μὴ δ' ὅθεν ποιεῖσθαι τὰ τοιαῦτα, δοίη δὲ πολλὰ γένη παντοδαπῶν ὑποδημάτων. οὗτοσὶ γὰρ βεβοήθηκε μὲν πρὸς τῆς χρείαν, τέχνην δὲ οὐ παρέδωκε. καὶ περὶ τῶν ῥητορικῶν μὲν ὑπῆρχεν ἴσως πολλὰ καὶ παλαιὰ τὰ λεγόμενα, περὶ δὲ τοῦ συλλογίζεσθαι, παντελῶς οὐδὲν εἴχομεν πρότερον λέγειν ἄλλο, ἀλλὰ τριβῆ ζητοῦντες, πολὺν χρόνον ἐπονοῦμεν. εἰ δὴ φαίνεται θεασαμένοις ὑμῖν, ὡς μὴ ἐκ τοιούτων τῶν δὲ ἀρχῆς ὑπαρχόντων ἔχειν ἡ μέθοδος ἱκανῶς πρὰ τὰς ἄλλας πραγματείας τὰς ἐκ παραδόσεως ηὐξημένας, λοιπὸν ἂν εἴη πάντων ὑμῶν ἢ τῶν ἀκροωμένων ἔργον, τοῖς μὲν παραλελειμένοις τῆς μεθόδου, συγγνώμην, τοῖς δ' εὑρημένοις πολλὴν χάριν ἔχειν.

Τέλος τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων.

PALMA
BE

Noenunz Tbgurys Xnrfgare. Yurf. q. 1 [illegible] uw. 6289
pfg. a